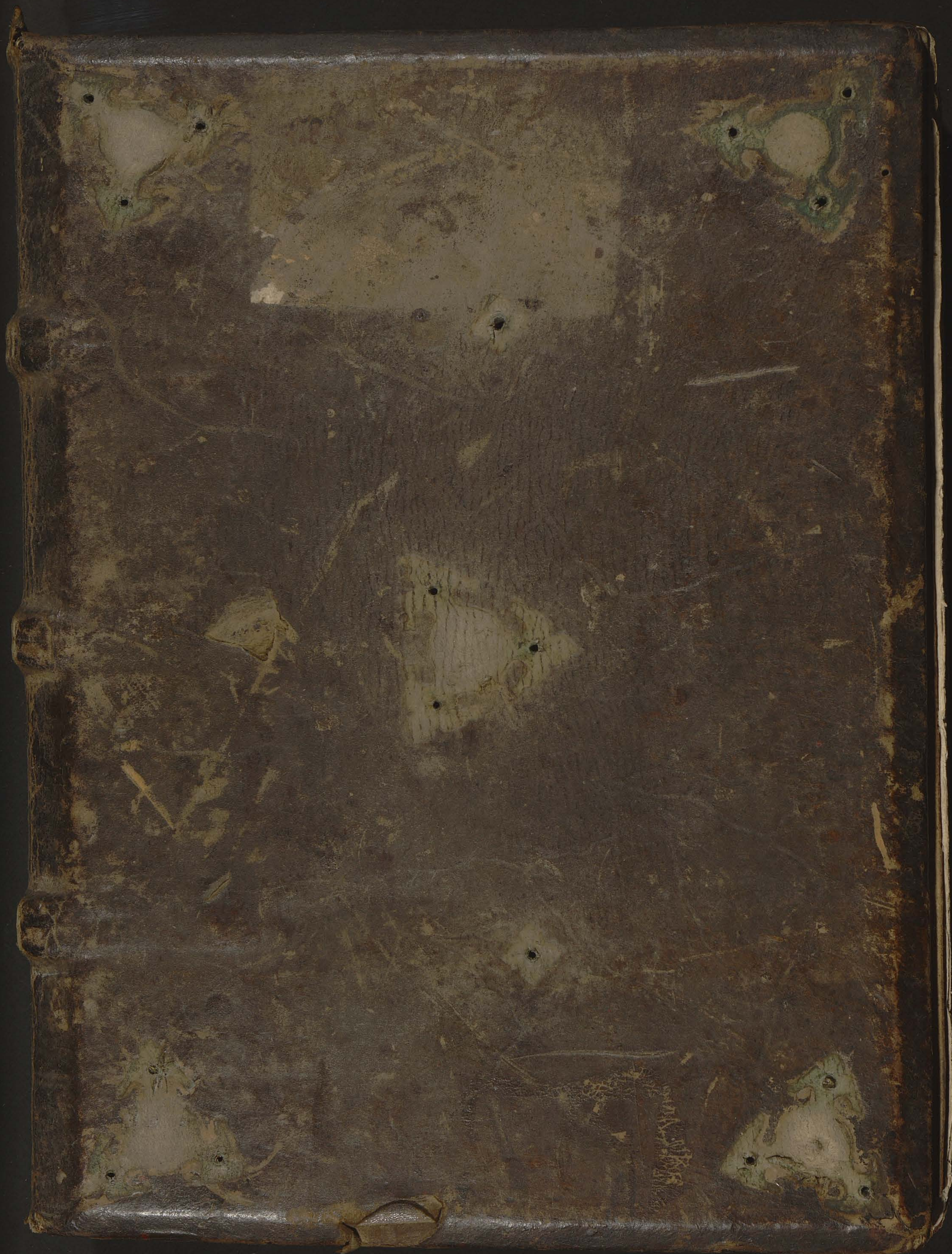

845

[illegible]
Liber petri [illegible]
pratica [illegible]

Pratica vsualis

N. Inv. 845.

Anotiapia dy vorstoringe des magins
Apostema ey drüz ad' eyn sw
Appoplexia der slag
Aproximeron heyss ven ey der zagil sted ane lust
Alma heyss dy reyssende suchi
Allopicia yst dy sucht ve eyme dy hore awsfal len alz d' awssetzik ver
Asma heyss der dmphe
Aavantdnicus dy veychen vorvallin
Arthetica dy lede sucht
Aurigo heyss das rot mol das eyme vnd' dem antlitz vort
Antrax heyss der swer d' eyme gewossen deŋ schel dern yst
Asclites dy herte wassersucht
Aleola dy eygelen in dem munde
Amor hereus dy seen sucht
Albugo das awgen mol
Augustia dy angist sucht
Bubo heyss dy drüz dy do wechst vnd de wechst
Brachio ul' tussis d' hust
Brancos heyss der swer der do wechst yn dem gumen
Bolismus heyss der geytz
Brusem heysset dy howpt sucht der yn eyme stete slefft ad' letargia
Cronica egritudo heyss dy lange suche
Cardiaca p' heyss dy herze sucht
Cephalea dy howpt sw
Catarrus heyss der slim der von dem hawpte off dy brust stust
Cucurbita heyss dy such ven eyme von den lebe den lewtin stuet vnd sucht dy tyen vnd be stet eyme ynne yn den merzen vnd yn hornug
Carabus yst d' swer der de eyme wirt yn dem hewpte mit stendende vnd mit schewtzlichem trewmen vnd stewt de sycht
Cataracta heyss das fel off dem awge ad' star
Cancrena
Colera passio heyss we eymer ved gebt was ey ner yst ad' trynckt
Cathesia yst dy suche alz eyme wassersuchtich b
Colica heyss dy hewe mutir
Canzer der crebis
Calculus der harn steyn
Cawson dy heyss febris
Carbunculus yst der swer der de von use yst rot vnd der nocht swatz alz ey kol
Condolomatica heyss dy worzel dy do eyme we chst an dem zagel fest
Cragia dy hawst suche
Cicatrix ey narbe
Conza dy snoppe
Dissintria der blut flos
Dyarria dy flusse
Dyabetica heyst dy suche ven eyme stete harnt an seyne lust
Dissuria heyss dy harn wynde auch heyst stranguria
Dispna heyss ven eyme den odem nicht gehol̄n mak
Dyamyne heyss dy seych vnde sucht
Emfraxis heyss dy vor stopunge der leber
Emoptoica wen eyme blut usgynt

Sibi ca sit aliq' appeti
alere prozze nacessitad
p' p' sumpe jaa lb
fu st' Clamabit cucum
p'som Cura athlyi abstinē
et sumd tua vt aliis
sui vidend ad salutatē
Christe q' exaltavi p' 88

Prohemium sup q̄rtu libru opusculi mei
q̄d amachi opere noiaui et est pratica
mea specialis

Quia liber dinersar curar egr
itudinu in ordine et mo pli
rimi sunt et dinsi et mei mecoria
labilis plura et dinsa no retinet
ut placebat huc librum q̄rtu opusculi
mei q̄d amachi opetis noiaui de
curar egritudinu sic ordinare decre
ui ut queda mo meedi breui
breue et facilem accipite usq; ad
pedes in fine curas pauces ma
iora et difficiliora et quetz melio
ra ad libros alior remittendo
tabulis et q̄sil quibusdā primis
ac ducendo articulis in sic post
ad q̄d retindu est plices practicis
habita igr notia corpm egritudi^m
et caru egritudinu ac rez et mor
ad curas egritudinu q̄ferentiu qui
in hc meo libello no inuenit q̄d
alibi plac; ad libros antiquor
pbatos et approbatos se querat vbi
boni intellectus pane se pascat
ac mea opila^x sufficia delicta

Absinthiu valz dolori capitis
hnmiditati auriu vermibus
dolori obtalmie Obscuritate visus
rubori et pannis liuori sb oculis
Oris apati fetor oris et putredini
in gingiuis Stoachi dolori ffasti
dio cibi Epati yeterice ydropi
si et splem inflati suffocatoni et
fungis ch̄ puocat Vrina puocat
Coli ebrietati pcipit humores colicos
pruat appetitum Sanitate q̄nat
Maritos curat pannos et libros

q̄suat Vermes g̃cussioni et q̄stoi
q̄fert morsui spetuus febribus
longi tpis ffebribz opilatoni pu
lices fugat

Abrotanu valz Capitis dolori
sic Capillos augmentat
Oculi apati q̄suati Stho sic
ch puocat Strangurie q̄fert Ver
mor attoni febrium rigori Ver
ambi et lumbricos q̄fert Sciatice
q̄fert potonib; mortifers alia
venenosa fugat

Acacia valz pedi vomitu fluxui
Ditati matris fluxui chr capiti
tib;

Acetum valz dolori capitis et
verminati liuori subocło ty
ntui auriu et q̄fnitati auditus
Vuule casin Singultus sangs se
tis dentibus Squinancie fluxu
humor ad gingiuas Apnati et
tussi antiq Stho et appetitui ast
Coagulatoni lactis et sanguis in ve
tre Matri et ano egressi et apat
bus cor Con vomitu et fluxu
ventris Scabiei vlcose prurigin
et vlcib; fraudulent fugor sotur
ndt podagre ffebri terciane et
cottidiane Debilitati egritudi
acute febrib; litergie et venen

Acetosa valz dolori dentiu
dolori auriu ventr laxat
h se me stringit Nasee et vl
ceratoni in testinor ypatic
ch puocat et lapides frangit pru
ritui cor^s Vrina splen ma
tris antiq cursui surditati Enus
roydib; Ebriosprmture scorpionis

Acorus valz obscuritate visus Ab
buginii oculor dolori plmonis

Epati et spleni / urine retentionem amorum
morsibus venenosis doloribus matrices
Agrimonia valet dolori capitis epile
ntie asmatici stomaco sputo sanguinis
pectori epati spleni veteratis antiqui
stranguirie dolori renum / dolori intestina
rum et siatice febribus destructionem
dolori
Affodilli valet allopicie ambus
oculis dentibus tussi thamillis
stomacho veteratis / ydropisi mi et urina
provocat / morsibus venenosis puncture scor
pionis fissuris extingue morphee albe
apostematibus calidis carbunculis et ulceribus cor
rupti
Alcanna valet sode capillos tingit
ulceribus nasi et auribus et allibi / co
busturam sepius cutis mundificat
Allium valet furfureis capitis allopi
tie oculi limori dentium dolori
tussi et voci stomacho et siti epati et vici
vermalium / lubricos etiam expellit ydro
picis / dolori lumborum / sanguisugas
expellit morsum serpentis et canis ra
bidi / contra potum aque male venenus
ungues leprosos curat plagas mag
nas consolidat stranguirie dissurie
et ylii dolori lumbricos expellit ani
mas et spiritus cor ani via matricis sit
clausa tumoribus colicis siaticis
puncture venenosis et morsibus canis rabidi
Allumen valet auribus dentibus et gingi
vis et matricis pruritum unguium
bus leprosis ulceribus frandulentis et corrosivis
combustionem curat
Aloe valet flemma et coleram purgat
ictiam mundificat ebrietatem cutis
sa confortat capitis ulceribus oculis ori epati
to sanguinis stomacho ventri epati et vite
ncis confert
ani provocat et emoroides lubricos scabi
ei fissure manum et alias pudendorum
prurituum et scabiei / dolori in
testinorum / vulneribus et ulceribus
Ambra valet cerebro cordi / epile
ntie sincopi / suffocationem ma
tricis senibus et frigide complexionis confert
Ameos valet limori sub oculis stomacho
nausee et opilationi / epati et o
pilationi eius pectoris eius matrici
torsionibus stranguirie / febribus anti
quis discolorat horis / puncture scor
pionis morphee
Amomum valet facit dormire sode
capitis oculorum apostematibus epati
matricis dolori / dolori renum et podagre
puncture scorpionis
Amigdale valet sode capitis
frenesi macule dirigit intestini
obstructionem vesice sputo sanguinis tussi
antique dolori capitis et in testiculorum
ventris dolori et mollificationem stomachi
provocat urinam provocat dolori renum / ulceribus
frandulentis formice et morsum canis
occidunt vulpes / ebrietatem prohibet
impetiginem
Anetum valet sperma inducat /
cerebrum confortat / lac multiplicat
pectoris dolori / vomitum et singul
tum / stomacho nausee / ventositatem / infla
tionem matricis confert / urinam provocat stra
guirie apostematibus / ulceribus antiquis emo
roydis et siatici confert
Anisum valet sodam sedat oculis
et primo corpori antiquis / aures
dolorem sedat limori frenesi / lac et
sperma multiplicat eructuationem acide
ventositatis et in dictum uteri dolori
ex frigidate et ventositate capitis spleni
et renum opilationem matricis opilatis

Aristologia valet contra venenum et morsus
venenosorum / Epilencie dentes
abstergit asmati matrici et fetum
vlcibus confundis / fistule carne mor
tua consumit / Infixa corpori extrahit
conquassacionem morsus confert

Asarum valet contra ydropysim /
Urina provocat que egressa fluen
te constipat Rigori febrium . purgat
ut elleborus albus in quantitate maiori
vel ex fleumate et antiquis doloribus
membrorum intus sedat Renes et ve
sica fortificat / Aranee thela simplex
vel se patent

Aurum valet ad maculas oculorum
Cor confortat cor abstergit / In
firdacionem stomachi splenem contra lepram
Ad cantheria facienda / Ad columbas
retinendas et placat principes et c
acceptum apud multos Avena ...

Balaustia ori gingivis et
dentibus / Vomitum colico / flux
ui ventris / Tenasmon solum con
solidat et c mena constringit fra
et vel sputum sanguinis et vlcibus testiculorum

Bleta valet cerebrum mundificat /
Tortiture oris / Aurium dolori
et sursurribus capitis et lendibus /
Epatis et splenis oppilacioni / Colice /
Alopicias et morphee

Betonica valet capitis dolori et
ex frigida cum solutionibus capitis do
lori dentium quartane calo oculi / Epilen
tie et coryze sputo sanguinis / Ty
sicis tussi et emetica ... attractiue
flemma facit euomere / fastidium
aufert et confert convalescentibus Colice
et dolori intestinorum lateris dolori
ydropicis Epatis dolori / Sciaticis
et calculosis dolori matricis et suffo
cationi dolori ventris et inflacioni /

fe[illegible]
pan[illegible]
Cdi[illegible]
Confe[illegible]
appetitum co[illegible]
frigida expellit

Capilli veneris valet [illegible]
Capillis pectori ventre stringit
tussi confert et provocat urinas me
dificat / Vaginas stringit vlcibus
confert / lapidem frangit morsibus
venenosis Gallos audaces facit
et purgat colera et stomacho et in tes
tinis

Calamus aromaticus valet Tussi
ydropisi urinam provocat distil
lacionem urine renibus matrici con
provocat liuori confert

Calamentum apium valet omnibus li..
ri oculi obtalmie virile re
laxate asmati renum stomacho frigidis
intestinis veteranis dolori lateris et
provocat urinam matrici lubricans te
nasmoni sciatice leprosis sudorem

...u
...e y
...dolor
...mbus / fe
...m / Aqua
...cat lassitudi
[Cam]phora valet cerebro calido / oculis
Contra cal. fluxum sanguinis na
rium faciei clarificat Contra ... calefa
cit corpori calido / fluxum ventris / dysenteriae vale
te emoroide ... epatibus calidis membra
calefacta ... sudat
Cancer valet / lentiginum faciei
oculorum ungulis ... pal
pebrarum / dentibus pulmonis ulceribus
Contra ... morsum canis
rabidi et aliorum venenosorum calidorum
Canabus valet pectori pulmoni /
et auribus epatibus Contra ... sanat
ventositates ... solvit
Canna valet alopitiae epatibus
... dolori dorsi et nervorum
Cantabrum valet tussi frigide splen
... et peripleumonie pulmoni et pec
tori ... Contra dolorem ...

...ca et ventositate ventrem leniunt ventre
torsionem urinam provocat epati ca
... apati ... scabiosis
... Contra ... / dissi
... dentibus
... pectori auribus
pulmoni diafragmati dissinteri
... / ...
... morsibus venenosis ...
Capparis valet capiti auribus denti
bus Contra appetitum ventrem splen
epati splenis epatibus ... bla
... / morphee
Capillus ... capilli ...
... patent
Cardamomum valet frigide cardiace ventre
ventositatem solvit provocat urina
confert febribus ¶ Cassiafistula valet
faciei ventrem solvit ... provocat
dolori ... ...
Cassia lignea cerebrum confortat
... valet epilentice faciei fetori
oris ... frigido ... et ...
fetori ... splen cordi
cardiace Contra ... provocat
Contra ... ...
te fetum expellit
Castanea valet tussi Contra ... sa
...mis fluxum ventris ... medicine
dissenterias ... venenum bibitum
vel medicinam mortiferam
Castoreum valet cerebro frigido epilep
... litargie palisi tremoris cor
palisi ... Contra ... singul
... inflationem intestinorum ventosi
torsionibus ... provocat fetum et secundinam
expellit ... spasmo tetano
tremori nervorum dolori et ...
... patet
Catapucia valet auribus oculis
... palisi ... et ...
... febribus ...
... / ventrem laxat Contra lumbricos
expellit scabiei coleram et flemma purgat
Canda equina ... tussi antique
asmati ... intestinorum ...

attrcom lactoz vesice ruptur[e]
Caules caput purgat ebrie
tate impedit sitim provocat
capillos i'tingit uvulam stringit
voce clarificat oculoz obscuritati
lac augmentat dolori lateris et aliis
doloribus antiquis splem veterem mol
lit ac provocat fetum occidit urina
provocat fe ardorem mitigat vulnerib[us]
apatib[us] Scabiei herisipile pru
ritui satis regium lepre consumptiom
podagre et renes et fistulis tuo-
rib[us] ulcerib[us] testiculis vulnerib[us] anti
quis et cantros pueros facit citius
ambulare
Celidonia valet caput purgat
uvula exiccat Oculis den
tib[us] ydropice colice passioni ma
tricem mundificat ac provocat cancros
oris formice fistule maculas ab
Celidonia agrestis Extergit
i. menemite patet in aggre
gato mes
Centaurea valet amb[us] oculis
p'tori epi splem veterate lon
ge yliace passionis lumbricos ac
provocat fetum expellit renib[us] vesi
ce Stranguirie dissinterie Emor
roydis Sciatice imorum cons[ue]tudi
nib[us] apatib[us] fistulis ulcerib[us] an
tiquis vulnerib[us]
Cepa valet alopicie Caput pur
gat Amb[us] oculis et fetori et ul
cerib[us] oris stomacho ydropice ac et
urinam provocat Sperma augmentat
Emoroydes aperit Morphee mor
sui canis rabidi callib[us] pedum
vulnerib[us] apatib[us] Cera patet
Cerasa laxant colera et flemm
a colica cum stomacho tollunt Vetera
ca molliunt ventre provocant si co
medantur stomacho sede desiccata
ventrem stringunt Recentia co
piose sumpta ventre multum lax
ant Cimini emis valet arterie

arthice et tussi antiq[ue] et calculosis
Cerebrum Cerusa patent
Citer valet pulmonum dentib[us]
hepi splem veterate ydropi
cis ac provocat et urina sperma au
get virgam erigit lumbricos oc
cidit lentiginem ulcerib[us] cancros sic
dolori lumbor[um] et stupori tumori testi
culor[um] et apatib[us] duris cor[um] pru
ritui capitis et corporis
Ciclamine valet capiti alopicie
faciei lentiginem et sulphur ro
culis Asmati veterate splem
ac provocat abortum facit impregnare
impedit partum accelerat Emo
roydis Tenasmoni cantum an
ventre fortiter laxat renes vulne
rib[us] cantum Bassius apatib[us] fis
tulis Carni superflue venenenis
Cinnamomum valet naribus Emorrhis
Everimati oculis stomacho intesti
nis Tussi sicce Stranguirie ac
vertigo Tumori et dolori sanat
Emmortescit limori repercussione
Sputo sanguinis morsib[us] venena
tis Thimolea per aggregatio mes
Cinamomum valet profectum
resistit et corrigit spleon cor
ruptam Oris amaritudini San
guinis corruptis et aliis passioni
b[us] cordis appetitum vomitum confert
et stipture
Cinis valet fluxum sanguinis
et ulcerib[us] intestinor[um] Casui
tinconi et coaglatoni sanguinis
ydropicis antiq[ue] fluxum ventris
ulcerib[us] fraudulentis et carni su
perflue palisi et dolori imorum San
doez provocat et morsui rutele et
ei qui gipsum bibit confert
Ciperus valet oris ulcerib[us]
Cinteriis stomachi et intestinor[um]
dolori ex frigore lithiasis ac uri
nam et Emoroydas provocat

Strangurie dissinterie et lapidi confert ve
sice et distillacionem confert solatii pudendis
Citonia patet in aggregato meo / Ci
trullus Cytrus Coagulum Cologuintida
Corallus valet ori sputo sang
uinis oculis Epilencie Stomaci
et ventris dolori vomitum sanguinis
dissenterias etc. fluctibus dissinterie
ulceribus et vulneribus
Coriandrum valet capitis dolori
antiquo Epilencie fluxui
sanguinis narium lumbricos necat
etc. remouet Epati testiculis her
sipile et tumori recenti Ethropsicis
pustulis dimus Epati calido vel ce
rectam prohibet spuma secat
Costus valet Stomaci pectoris et lateris
dolori etc. generat libidinem exca
tat Impetiginem confert humbricos
necat mala confert et contra morsus tyri
Cornu valet dentibus occultis pre
terea Emoroydas matrici la
borans fugat serpentes
Crocus valet oculis Stomaco ebrieta
te prohibet / ad dolorem interiorum
confert matricis dolori et extrinsecus in
collirio multum dolorem mitigat / cor
di competit / Coctula patet / Cucur
bita Cubebe patet in aggregato meo
Dragagantum valet oculis
Stomaci labiis palato pectori
dissentericis renibus morsui serpentis
epaticis arteticis
Diamnus valet venenum asmati
Stomacho capiti spleni epati fleumatico
Dactuli patet in aggregato meo
Ebulus valet auribus dentibus
catharro asmati ydropisi ve
tri mala partum Scrofulas expel
lit podagricos fistulis vulneribus / Sca
biei pruritum Coagulationi lactis
vel sanguinis in stomaco Vermes fugat
remouet Spleni arteticis tumo
ribus

Endiuia valet oculis cardiace
Stomacho calido herisipile Epati calido
etc. generat Morpheam delet febrem colera
Epiata valet in aggregato meo
Elleborus valet litargias den
tibus oculis Epilencie ethice arte
ticis podagricis paraliticis Scabi
ei fede morphee
Epitimum patet in aggregato meo
Enula valet pectori asmati stomacho
ventris Sciatice
Esula patet in aggregato meo
Eupatorium valet stomaci paralisi ydro
pisi lumbricos morsibus venenosis
Faba valet auri oculis gutturi
Feni tussi vomitum Vagin
et sanici vulneribus epaticis podag
ris Ethropsicis pulsis
Farina tritici patet in aggregato meo
Femiculus valet pruritum et aliis
passionibus oculorum lac augmentat
nausee ardori stomaci auribus contra
fui canis et venenosis febribus
longis et antiquis emmori
Fel valet oculis auri / Scabiei
vulneribus scandulentis veterem
mouet limitem nescitur
Fenum grecum valet Oculis gingiuis
Fimus bos? Spleni mala
Tenasmum distillacioni vrine ydro
pisi dissenterie Colice fluxui
antiquo etc. Emoroydis herisipile
Rocher? pannarum
Filex patet fici patet in aggregato meo
Fumus terre gallia gallina patet
Galla valet narium fluxui
dolori dentis vomitum fluxui
in ventre et contra carne superfluam
dolori fluxui sanguinis de vulnere sang
Galanga patet in aggregato meo
Galbanum valet litargias dolori
dentium Tussi antique dolori lateris
etc. generat et confert Mulierem
pectus fetidum et scandinam Epilencie

Strangwine in toxicacionem fungi et
alia venenosa

Gariofili valent cerebro stomacho
asmati cordi fluxum ventris.

Glans valet oculis sputo sang
uinis matrici solvit apatibus medi
cine mortifere

Genciana valet stomacho epati et
lateris dolori casum cancrosorum
et attractum morsus epilenticis as
mati antiquo menstrua provocat fetum mor
tuum et secundinam eicit vulneribus et
ulceribus et morsibus canis

Gummi arabica valet asmati lingue
oculis sputo sanguinis fluxum na
rium tussi sicce pectori excoriationi
fluxum ventris combustioni ignis
impetigini Hermodactali patet
in aggregato meo

Iusquiamus valet oculis catharro
tussi dolori dentium apati mamill
et testiculorum artetican dissenterias
sompnum provocat

Ysopus valet catarro humidis fri
gori squinancie auribus dentibus as
mati tussi stomacho antefacies splenis
ydropisi matrici

Iperiacon valet dissenterias cum p
not certaine combustioni ignis

Ireos valet capiti oculis dentibus
auribus tussi plevresin peripleumo
niae mundificat intestina et ma
trice mundificat sompnum provocat et
grossi sciatice splenis renum ma
tricis dolori confert fetum expellit et
emunctionis et podagre confert vul
neribus antiquis ulceribus profundis et fistulis
apatibus durities et scrophulis carnem
superfluam corrodit

Isculi i. [illegible] langi patent
[illegible] [illegible] patet in aggrega
to meo

Lactuca sompnum provocat capiti
[illegible] tussi sicce apati calido he
risipile urinam provocat fluxum ventris

Lapdanum valet capiti catharro
dentibus dolori sciatici dolori [illegible]
ventris [illegible] [illegible] urinam provocat
ulceribus et [illegible] confert

Laurus valet auribus stomacho ventri ca
piti asmati tussi faciei polmoni
colicis [illegible] artetican apatibus
[illegible] provocat [illegible] vesparum et
scorpionum

Lens valet oculis [illegible] forme
herisipile ulceribus cancrosis [illegible]
pedis apatis mamill podagre
ulceribus profundis putridis sordidis
fraudulentis scrophulis

Lenticula que [illegible] patet in ag
gregato meo

Lilium valet splenem [illegible] ulceribus
antiquis apatibus [illegible] et testiculorum
vulneribus herisipile

Lignum aloes patet

Limacia valet auribus dentibus [illegible]
pisi ulceribus intestinorum ulceribus magne
aperture attractum morsus fixator
[illegible] et [illegible] fracturas attrahit [illegible]
contrahit et morsum canis rabidi [illegible]
[illegible] cornee oculi

Liquiricia valet oculis asmati pul
monis et pectoris et sciatici et tussi in
flamationi sciatici [illegible] [illegible]
[illegible] confert panaricio valet

Litargirium valet oculis faciei vul
neribus apatis ulceribus scabiei apati
maligno

Lapacium acutum valet capiti asma
ti splenis epati scabiei grosse [illegible]

Lemnistica valet sciatici dolori et testi
norum [illegible] cuculos colice ma
trici in [illegible]

Lollium patet [illegible] ibi
ingella

Lapis lazuli valet cardiace [illegible]
splenem [illegible] provocat morphee [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] patet

Mastix valet cerebro cordi [illegible]
Macer epati ydropisi stomacho [illegible]

Melissa vz cordi asmati sincopi epi
splem ch pnot dlab intestinor ob
ppilis dolor morturar morsui canis
r prmntune dmerformy
Maiorana vz cebro dolori capitis epi
lencie paralisi venti capitis opilaci
onis lmori sub caut stlo ypro
pisi ch pnot urina gfortat renes
lassitudini prutune scorpionis
Malagranata patent
Malua vz rcalis unui renibus ve
sice epati calor colonstiam reprime
gtra mortifeos medicinas prouin
re apu et vesptin siapmd pnot
cortificatom ani r intestine
Malnam sins vz dolori dentium
fluxu sagnis fluxui ventis epatis
orinos prutune apu morphee et
morsibus venenosis combustionem ignis
Marrubiu vz oculis auribus asmati
splem stlo intestinis stranguirie
dissiure emoroydibus lubricos mor
sui canis rabidi dlabus veteros gt
medicinas mortiferas ch pnot
milos egtudinibus gfert
Mastix vz cebro oculis dentibus vo
mitui colico fluxui ventris r vom
itui gmedicina dentis / Mebula pz
Mel vz oculis famabus gfuttam den
tibus morsui canis rabidi gtra
fungos fissuras impetiginem pedi
culis lendinibus
Melones ch menute patent
Melissa vz opilacion celebri surdita
ti stlori dolori dentium asmaticis
dmaci splenis r epatis sincopi
ex ca frigida ch pnot dlabus intesta
nor stropholas resoluit dolo
ricomnar morsui canis receptalem
Menta vz capi r venti auribus
ori stlo appetitum excitat singultum
tollit singultum r vomitum gfert
digestionem gfortat debilium cordis tuss
si frire sincopi epi splem colica
rmatca morsui canis
Meu vz stlo renibus vesice ch pnot
r vrina infantium dolori pectoris r
unrias dolori quotunar tenasmor
cymum mirabolani patent
Mirra vz capilli cebro catthaus
auribus oculis gingiuis dentibus
fetori oris / tussi antiq asmati
fluxui ventris r vlcalibus in testicor
stlo r intestinis ch pnot r urina
gfert ydropicis fengol impetiginem
vermis
Mirtus vz capilli furfures capite
auribus oculis venti dolori capitis sput
to sagnis dolori pectoris pulmoni
fluxui ventris r ch cardiace sudori
dyaforetico / siapmd pnot dlabus
holspule formice fistule apatibus
testiculor motiuis v laxatis ossibus
fractis dolori cerciaue sc acute
gplectet ablicte dlibus gfert com
bustioni ignis pannarico
Mora celsi squinancie dolori dentis
faucibus r vmule fluxui ventis epatis
tibus fraudulentis bolina prescencia
cimat combustionem ignis dlabus in
testicor fluxui antiq itidem
de mora baca r aggrato meo
Mumia vz doloru capitis auribus
squinancie singultui cardiace
sputo sagnis dolori splenis /
fluxum sagnis matrix vermitui
sagnis ch stringit r fluxum ventis
illi qui no pt vrina retine gfit
dlabus capitis vesice r vrgere tasmi
confusionem agni ut asmur patet
Musticus vz cebro ut dolori capitis
antiqos / oculi cordi sincopi ma
trici fetori assellarum
Narcasius pz in 3 hic quant
Ngbustionem ignis v labiis
sagittas extrahit
Nasturtium vz capillis / vmule lig
ne pectori stlo / colice passioni /
ydropisi splem stranguirie ce
nasmoni vermibus scabiei impetiginem

combustionem ignis apatis(?) sternutatis
animalia venenosa expellit
Nigella vz auribus oculis dolori
capitis asmati ad provocandum urinam
Stranguirie dissurie et yliacas in
brias postulis Scabiei glossae
apatis flegmaticis carbunculi
Nux aromatica patet
Nux gallica vz capillis den
tibus vermibus ventris Stranguirie
ad provocandum apatibus herisipile fistu
le venenis febribus
Nuces avellane valent oculis co
rize tussi antique renum allopicie
pulmonum epatis venenis
Olina capillis auribus valet
oculis ori dentibus ydropi ico
ad antiquis matrici podagre un
guibus herisipile
Olibanum vz auribus oculis vulne
ribus mamillis ventris urina flux
ui ad antiquos ulceribus fissuris
Opium valet dolore antiquo auribus
contra vigilias herisipile contusis
podagre
Opoponax vz tussi antique litar
gie dentibus asmati ydropisi co
lice Stranguirie splenis matrici lu
bricis sciaticis podagre convulsio
nibus rigori febris dolori antique
lassitudinem apatibus morsibus venenosis
Ordeum vz pulmoni epati et pectori
Scabies ventri lati urina provocat
apatibus podagre articulis Scro
phulis scabiei tumoribus febribus
colorem facit bonum
Origanum vz ori auri capiti
gingivis faucibus asmati Scabies
ydropisi intestinis Stranguirie
dissurie Tenasmoni matrici
ad provocandum vulve scabiei attrac
tum dentis Epatis Scabies umbris
animalia fugat
Orobus vz violentis lendinibus
Stranguirie apatibus dure ulceribus
fissuris morsibus canis
Ostrata vz dentibus urina ulceribus
putridis cancri superflui combusti
oni ignis
Os de corde cervi pz
Ossa animalium patent
Ova vz oculis auri ori gutturi
ventris urina ani emctui(?) sanguinis
podagre
Ozimum basilicon vz stomachi car
diace ventri colice urina
Pamonum patet
Papaver vz ventri pectori catar
ro vigiliis epatis apatibus calidis
fluxui ventris antiquo et ad mun
dificandum dessicandum ethicis podagre
Pastinaca vz urina ad provocandum
et urina fetum expellit Sterilitati
dissenterie lumbis renibus Stra
nguirie morsibus ulceribus
Plantago vz sanguinis Et
epilentice auribus oculis dentibus
ori pectori ydropisi intestinis
asmati fluxui antiquo ventris
fluxui antiquo et et urina Et
moroydibus vesice ulceribus antiquis
herisipile combustioni ignis Scro
phulis ulceribus latis corrosivis
vulneribus febri tercians
Persica vz auribus stomaci Scabies
ventri sanguinem sistit odorem
pesilos imovet umbris
Paritaria vz Stranguirie dissu
rie dolori stomaci et intestinorum spinalibus
Pentedactilum vz auribus dentibus
pectori spinalibus stomacho ventri
Splenis Stranguirie dissurie ad
provocandum et confert partui ulceribus sordi
dis omnibus morbis fugit animalia
venenosa
Petrosilinum vz stomacho intestinis vesice
renibus ydropicis et copulatis ad
provocandum et urina fetum et secundina

expellit postulas scabiei morphee purg
nodo et prethesolio patet Pinnus pix patet

Piper valet cerebro oculis squinancie
tussi pectori asmati stomacho ventri
stropsinis carni superflue fe epati
polmoni morsibus venenosis renis

Pirus valet fluxui ventris vulneribus
tumori lubricis morsibus fugit vo
mitum fluxum ventris

Piretrum valet capiti dentibus lingue paral
si catharticis podagricis renum col
licam aperit Pompinum pistie patet

Polium valet pectori splen epati ydro
pisi stranguirie dissurie ulceribus
vulneribus fugat animalia venenosa fe
bribus antiquis Polipodium patet

Porum valet naribus auribus sputo sang
uinis pectori pulmoni tussi vomi
tui vetere stringit colice contra prouocat
emoroydes vulneribus ulceribus vermes
morsibus venenosis

Portulaca valet dolori capitis dentibus
stomacho epati fluxui sanguinis urinam
facit matrici emoroydes fe libidinem
aufert flammam extinguit pollucionem
aufert fluxum antiquum ventris et
vomitum retinet

Pulegium valet ventri consumptionis tus
si emoptoici stomacho intestinis splen
matici pruritum epaticis podagricis
vermes pellit patet et prunus.

Pruna valet bruule ori impetigini
lapidem frangit constipacionem febrium
coleram purgat

Pumex patet

Rana valet ocium pylos prohibet
Recentibus fluxui sanguinis epati
tibus antiquus

Rafanus valet alopecie squinan
cie pectori antique vomitum ydro
pisi dolori capitis veterum tot fu
gos exnaretare limori morsibus
scorpionis occidit

Rapa valet faciei urinam prouocat
fistulis ulceribus podagre morsibus
venenosis Resina patet

Reubarbarum valet epati splen dentis
febribus et emitico purgat leniter
et secure Risi patet

Rosa valet cerebro capiti oculis unce
gingiuis dentibus fluxibus ventris
emoptoici cardiace vomitum sudori
diaforetico et diaforisim

Rubea tinctorum patet

Ruta valet capiti oculis naribus au
ribus ori denti asmati tussi epati
pulmonis stomacho ydropisi intestinis
epati splen tenasmoni contra fetum
sordidinem sciatice dolori lateris fric
turis concessioni lubricis herispi
le fetoree ulceribus lendis nuple
tigine morphee verucas tumori ve
nenis et medicinas mortiferis morsi
bus venenosis

Salvia valet capiti faciei oculis au
ribus ori dentibus lingue squinan
cie dolori ventris ydropisi splen
epati testiculorum furunculis impeti
gini serpigini morphee spasmo
ciuis scabiei prouocat scorpionis
morsibus spernam abstersionem ignis
contra nocumenta opii et fugere

Salix valet pilis ... sanguis
capiti dentibus splen ulceribus intestinorum
sputo sanguinis colice yliace ve
nias fe

Sabina valet capillis pallisi urinam
prouocat mortui fetum expellit fluxum
sanguinis pruritum genitalium

Sambucus valet capillis vulneribus
squinancie auribus dentibus cathar
ro tussi antique ydropisi splen
uria secundine lapidi

Sandali valet capiti naribus podagre
epati cordi

Sanguis draconis valet naribus fluxus
sanguinis et alibi valet emo
roydes dissenteriam et contra fluxum

Sanguis porci et apro patent

Sarcocolla valet cerebro auribus
oculis pulmoni intestinis stomacho vulneribus

et comina acrimonia dolorem capitis
generant quia sua caliditate fumus ad
caput elevatur et sua aggravata calide
indigesta replet caput et sua
acredine irrigat cerebrum mor
dicat / Balsaminus oleum faciunt
podagram / Cassia lignea costus
cinnamomum nocent sicut amo
mum quia acuunt et serap. c° de amomo
Crocus nocet capiti quia ebriat
et sensus obtenebrat quando cum vi
no bibatur et facit videre sine
tempore et covadium a magna quantitate
sumptum facit permixtionem sensus
Caro vaccina grossa nocet quia
generat multum et tamen dicit quia gra
vius digeritur et fumus melan
cus ex ea generatur
Calamentum sumptum intrinsecus facit
podagram quia sua caliditate mordicat
ī1 :– Canapis semen si multum come
datur nocet facit subeth
Caules nocent quia fumum melan
colicum emittunt / Eruca comesta
facit dolorem capitis quoniam calida
Enula sic facit sed sumpta cum vino
frigide confert
Fabe faciunt dolorem quia ventose
et sompnia corrupta faciunt
Fenugrecum dolorem facit quia generat
humorem malum / Glans facit quia
stringit ventrem / Hyreos facit dor
mire quoniam elevat fumos valet
tamen podagre antique cum oleo et aceto /
Iusquiamus facit dormire quia tur
bat cerebrum sua frigiditate idem facit
Mandragore radix et esca eius
inebriat
Lac bovinum nocet debilia haben
tibus capita / Lenticula nocet quia
replet cerebrum fumo et facit sompnia
mala / Malua facit dolorem et consti
tiam quia generat melancoliam
Mirra facit podagram senibus
Nux facit podagram per sui acuitatem
Nasturcium nocet sua caliditate
Opium nocet intellectum et ipsum destruit
omnino et tosto antique podagre
dest / Olibani multus usus facit
podagram et sompnia
Papauer facit dormire quia fumus eius
ingrossat magis / mitigator est
Mora rubi multum comesta facit
podagram / Pira comesta facit podagram
et sompnia mala
Raphanus nocet capiti debilibus
et palato sua mordicatione
Rosa facit reuma et somnolentes
et facit dormire
Storax facit podagram et subeth sed
catharro tenui et podagre frigide confert
Synape nocet quia replet cerebrum et
mordicat
Tubera nocent quia grossum et melancoliam
faciunt nutrimentum / Vinum cerebrum
facit estuare / Zizania nocet
quia inebriat et turbat mentem et omnia
inebriantia nocent

Anisum acacia assa fetida acorus a
grimonia aloes affodillus acetum ab
rotanum absinthium anthisium armo
niacum amomum anetum adeps pis
cium anser adeps vulpis acetum ma
lorum granatorum / Betonica balsa
mus brionia citrum cepe corallus
crocus cancer marinus cerusa cicho
rea cinnamomum ciminum cito
nia mala celidonia dragaganta
Emblici Endiuia Epar caprinum
Euforbium faba fel feniculus ficus
Gariofili granata acetosa gruido est
ustum insaniam ysopus lingua
maius lignum aloes lactuca ...

lactuca domestica amabilis agar
tasita auri mel mamilla
maiorana nux moschata rotis anx
mustarde mgella prima pre
tulata pinetes porro rosa ruta
rambinus rubi spinatus scilla
spodium sal gemme sercacolla se
rapinum solatrum sal armoniacum
sinape sabz sal gemme storia
stagnum sagnum oslubbe [illegible]
dinis serpentes siler mostarde ni
cadis arabicum Que valent cerebro
Tuthia asti cancer marinum usnee
viola ditis vitis basilicho rube
na sepe desiccate et lotas in aqua
frigida et aliquamdiu ibi retinere
aptos Insuper vida sepius mo
derate frequens ablucio manuum et
pedum preservatio visus abridigere
dicte lota spectosa et motana et
vida speculum viride arce polita
et lapides preciosi et precipue sma
ragdus et saphirum Que nocent
oculis
Sirinus caules genesius lac fletus
caseus fauces allea porrum lens
tepe nuxo basilico vinum opium
venus papaver vigile madra
gora ventus vessung acer a modo
bus in frigore vel calore aucti assi
dua comesta siccitas a modo
te et virtus lacrimas adubit sua
661 in a opera de Semine canabi ob
tenebrat visum fumus dirigeti vi
ori sua humore et frigore visum destit
Vinum usus lactuce ebrietas
etas ebrietas crapula omne legumine
dolere statim post cibum dum figere
visum a re una et precipue omnes
clarum quod sunt alba vel rubeam
lumen aliquos ob esse et nimis in
grum intueri quod oris tenuis ad sepius
in modestius tandem visum a crimine
subtilia colli constrictio humo
dicta flora o fructe flore dilatati
Que auribus valent
Absinthium abrotanum aceton altea
acetum aristologia amigdala acrum
adeps anseris adeps leporis ava
rece mela bon barba hircina
baurak betonica cepe capparis
castoreum cinamomum colo quintida
cus calamentum caltanum camapi
semine cucurbite fricans euforbium
elleborus faba ficus flos eris
Galbanum malagranatis . yrcos
cardanum ligna arctica lilium lau
rum linaria lactuca anisum mal
va mellilotum rute folia ori
ganum porrum petroselinum papaver
posita rosa ruta Sanguinem terr
tarolla serpens stercus vaccinum
sulphur sal gemma simulata sa
lix solatrum sinape urtica uvas
alb volubil uvica pastoris ve
rules que dicuntur locuste vitale
ligumina ventosa Sani dulces
perincipiis humiles quod alti sunt maxime
anchoratos purgatio capitis vel
predicant permaneat cum gargarismata
vitale calore et fumus a modestis
Sordes sepe et lenit purgare ab
auris prudeas ne quam vel aliquis
quod ter fumum et humidis aures a tuet
et si ingressum fuit ad tale inna
tato fingitur calidus et sistis in ter
olo amigdal amarum pistatum
nucleorum vinatum quod sentem in
quod al nos intret aures amnis et
sic delapidet calidus quod ambilat
tu fumum iniciat quod tales a parte sunt
tepida adeo ea modicat conferunt
preservat cor et a crapula fastidio
a indigestione confert
Que nocent auribus
Frigus usus balneorum et precipue
et si aqua intret aures pluvie
et ventus austrinus aer turbule
tus et inquietus sonum turbiles ac
tonitrua et sonitus fortes et aspe
ut sonum molendinorum sonitus asper

Satureya & spargus Sernnocapz
Staphisagria valet capiti scabiei
lumbricis pruritui Saxifra-
gia Smaragdus patent
Scabiosa valet alopicie ambus
scabiei lepre emoroydis
Sanna vz pectori intestinis
iunci Strangurie tenasmoni
Sebesten Sene patent
Serapinum vz capiti litargias
Spleni colice dolori ventris ch
q̄uot iunctura ung lapidi / emo
roydibus chorsibus curata
Serpentina vz faciei ambus o
culis ch q̄uot emoroyd' impe
tigini Serpiini apatibus
Serpillum vz capiti ventri stomacho
tussi vomitui ch q̄uot & urina
attrahi humorum morsibus venenosis
Serionum patet
Sempervivum vz capiti oculis na-
ribus Spi talo fluxui ventris & vl-
cibus intestinorum fluxui ch poda
gre lumbricos combustioni ignis
Spicanardi vz capillis auribus
gingivis Simtopi Stomachi ch
tenasmoni sudori nimio Spati
ydropisi urinam q̄uot ventre
stringit ¶ Spmargia pz
Sinape vz Sternutatorum litar
gicis ambus oculis faciei lingue
pulmoni cerebro fancibus vulnere
asmati Spi Spleni Sciatice
doloribus antiquis ch q̄uot Stro
phulis Scabiei vlcibus impe
tigini apati febribus
Sumac vz oculis capiti siti ve
tri febribus acutis auri nimis do
lori iuncturarum ebulitiorum sangwinis
& inflamationi colere
Sacados arabic valet vertigini
epilentie naribus spiritualibus ch an
tiquis dolori humorum & iuncturarum
Squilla patet

Solatrum vz capiti ambus oculis
spi spleni yctericie ydropisi a
pati talo fluxui matricis
Storax vz cerebro humile dentibus
vomiti Stomacho ch q̄uot
Spodium valet & Spati
Sumac vz ambus oculis aur-
ibus gingivis lingue Stomacho ven
tre fluxui antiquo matrici E
moroydis apatibus excoriatorum
pancreatis appetitum excitat prohi
bet fieri apa post percussioz Se
dat sitim & nauseam stringit
ch fluxum prohibet et rasuras
Sputum pz Tamarindi pz
Tamariscus vz dentibus Spleni
fluxui ch antiquo ad pedi
culos vlcera & apata ad apparen
tem lepram Tapsus barbatus te
la aranea Testa tegula patent
Terbentina vz ambus pectori ve
tri scabiei apatibus lassitudini
Terra sigillata vz fluxui sang
uinis narium vomitui fluxui ve
tris vlceribus intestinorum vlceribus
antiquis apatibus articulas combusti
oni & aquis casui & percussionibus
morsui animalium venenosis mortiferis
Timus ..... asmati
laxat flemma ch & urina q̄uot
fetum & secundinam ericit Sciatice
apatibus
Turia vz auri asmati oculis
Stomacho ydropisi matrici lapidi ve
nibus impetigini serpigini dolori
iuncturarum / vlceribus herisipile fluxui
in sanguinis stringit Corruptionem
aeris / Spleni
Urtica vz vulneribus asma
ti ventri humores subtiliat et
urina q̄uot spleni dolori lateris
matrici librorum ch q̄uot cancro
vlceribus morsibus canis
Uermis viola patent

Virga pastoris granum solis semen
de saginis stiso smyrni antiquo
ventris q̄ stringit solutis innatas
verissimile formice apatibus talis
solubilis intestinorum strenctivis
Vitis vitrum vulpes patent
Zinziber zeduarium zucarum etc.

Secunda tabula notat que
res medicinales simplices
valent unius parti corporis et
que unius parti nocent

Secunda tabula notat que res
medicinales simplices valet
uni parti corporis et que uni parti
nocent

Absinthium abrotanum acte
dula acetum acorus agnus
castus agaricus ambra amigda
la amara anisum apo simplicis a
netum anacardus antos aloes
alkanna anaglossa allen et ster
nuta° imbibat cerebrum cum amicta
minus aqua marina valet
Balsamus bethonica
Boaginis castorum camomilla
camphora canel castus cubebe
ciperus calamentum cerebrum gal
line cepa centaurea cynamo
mum coloquintida capparis cori
andrum cucurbita cucumer asini
num carpobalsamum ciminum
Dauci diptamus dyptamum
Ellebori fenugreci ficus gal
banum garis filius grana ysop
sicca Iusquiamus yreos ysopi
humida / lilium amomum ladanum
lac caprae lactuca asini lac mu
lieris lini semen lignum aloes lau
ri folia mirabolani mastix
mastix maiorana mumia
mirra nux romana narcissus
nigella opium omnia testa silvestre

Oppopanatum os hominis
Oleum ros / laurinum / violatum
Psillium portulaca pinus pe
tasolion peonia / papaver /
plantago rosa ruta / squilla
sambucus storax silermontis
serpillum / sandali sarcados
spicanardi sulphur / salix
staphisagria sandaraca sina
pe scamonea serpillum sisi
mum salvia .. T. nichil
Ulmee viola vinum verbena zin
ziber fetida ingratam oppressione
cerebri ut incipiencia apoplexia
amori et suffocatione matris et li
targia Serenus aer quandiu
pectinare caput ablutio domi
tatum membrorum moderate scilicet
ometice secundum aliquos capitis vomitum
Sopor et vigil moderat omnium
modicum sumptum
Que nocent capiti
Absinthium marinum facit soda
morditatis cerebris sua salsedine
et amaritudine absinthium et succus
eius bibitus facit sodam capitis
hoc est quod acutis quod nocet ori stoma
sua morditate et hoc est sua va
rietate sine salsedine. Anel
lana facit sodam quia generat ve
tositate Agnus castus facit so
dam sumptus complatus ut refert
Amomum quia fortiter calefacit generat
caput et facit sodam et soporem
Apium excitat et generat epilenticos
quia dissolvit materiam et amovet
materiam dissolutam ad superius n.
ad caput
Aqua calida nocet epilenticis quia
fumum ex actuali et resolvitur ad
caput facit astrictum fumum aliud

unitate de alto cadentium ut in
motibus crapula repletis et per tempus
e debiti dentes tempus dormire
statim post crapulam per tempus capite
non elevato et alia huius similia que
ex his colligi possunt ligamina ven
tosa etiam nocent. **Que naribus valent**

Antimonium prohibet fluxum sanguinis
qui est ex vulnere cerebri etiam cum
sufflatum in naribus fluxum prohibet quia
eam constipat. Aceta confert fluxum
sanguinis qui fit ex vulnere cerebri
confortat et augmentat cerebrum et calidum
Carabe confert fluxum narium deflu
entis atque ad pulmonem. Camphora
cum aceto fluxum sanguinis confert in fri
gidatis cuiuslibet cum aceto confert dor
mitum aperiens. Coriandrum confert flux
um sanguinis nullum contrahendo. Cy
perus confert putridum narium cons
tando. Cauda equina confert valde
fluxum sanguinis. Glans confert flux
um sanguinis quia constipat. Lini semine
fungentis confert sanguinem sigillat absci
dit fluxum sanguinis. cortex narium con
ire fortius. Nigella aperit vehemen
ter opilationem collatam. Omniolea
flos constrictum albumen fluxum sanguinis
qui est ex venene cerebri stringit. pozim
abscidit fluxum narium. Tinta cum
tela emplastrata in naso confert narium
fetori. Bartus carne leprosi per
ta stringit. Bambuci oleum odoratum
stringit corizam. Bacados arabicus
opilationem narium aperit. Ypericon
urtica folia gelata et supra tyria
emplastrata fluxum sanguinis narium stringit
et eius semen odoratum aperit fortiter
collatorum. **De infantis oris**

Acacia acorus allem aristologia alba
na alumen acetum absinthium adeps
galline ben bitumen balaustia be
lisar aceti cinamomum colam et

Camomilla caulis Coriandrum Cypressus
Cyperus Calamentum Cornu cervi dic
talorum ossa Ellebori Emathas
fumus terre fructus galbanum yreos v
separis liquidum lingua bovis lilium hec
tum aloes. Semicrum sal cynnabar
maracasita mirra mel mastix
mora celsi anis asparagus Nigel
la nuces cortex nucleus Orega
num ostracium olive folia portula
ca. Papaver porrum puritum piper
primus primulae vstus rutos ros
sa Rana petrosa Rane fluviales
Squilla seminatum Spongis sem
na marin Staphisagria sumac
sandaraca. a. ampliorum sinape
spicanardi Spolium sputum sand
spongie usque ipse animalium om
per hec fortia confert dentibus levis
absconsis lenis vel ter in die intus
et extra sed omni fatigatione gin
give et sed abrasione cum dentale
dentes et gingivas cum sale testarum
et frave lenis cum sal fiens olive
palme avellane et vale frave eum
spolens animalis assatus mastic
solida sic vero mel vel in nitro? terre
cum conteri vel si inde fricatur dentes
sed hac statim dum perdite dens desinat
si deinde fiunt gingive amplius de
fricetur cum pulvere desiccativo pur
gentur sedes et capitis et si invenit prece
dat flora decephalica vel scarifice
in occipite et inter scapulas et si hec
non sufficit minuatur de vena sub
lingua vel de vena que est summitate
nasus inter duas cartilagines
Que nocent dentibus
Corruptio cibi et potus in stomacho et
maxime frequens vomitus cum de
consuetudine est acetosis vomitus
cibus crapula et maxime nocivis sil
via nimis in ore dimissa vel nimie
humiditates cruda dentes diminuta
que mordae dentes de carne vel

piste vel dentes fixas omnes cibus
valde viscosus ut cepule in qua
de pasta azima fiunt Omne cartar-
rus cum cibo valde calido vel frigido
contra cum frixa de actu vel [illegible]
frixa vel calida dimissis flacie
in [illegible] papine que gingiue
commissiones acetos et cartarici
nubet pallet vel molles fiant
pisces salsi mel lac coagulatum
lactis fructus dactili porri panis
azimus panis mollis vel calidus de
bis recitatum scilicet herbe quoque
semper faciunt dentes argentum vivum
vbicumque fuit maior mistratum ce
rusa Que valent pectori
Agnus castus armoniacum alamolt .i. blu
blud magnum anac acorus ac bu
anellam agnus castus aristol
alkana azafe apium amigdal
amara amilum amigdal dulces
aqua malaz aqua fri allena ampic
inum Bedegar Balsami ligni
barba yrquina eruum bdellium ar
bolus ar bombace ferrum betoni
ca coagulum cepe coralli cacumi
la castorei casseus cinamomum
crocus colloquintida cubebe cimini capi
parium camel came flumal gypsi
cotonii costus calamentum cama
piteos cala aro capilli ve- cuobite
cucumer ciminum cassiafistula cer
vi cervi cubebe testayac centau
rea cardamum fructus dragaganti dac
tili cera Endiuia eruce auo e-
nula epitimum eruca faba fe
nugrecum fastolisticus fumus fici
olus fri glans gumma ginori
gummi arabici galli vel gumma al
boti terbentinum galbanus
granate dulcis gummi pini ge
ciana ysopus ficata et humida

yrius yreos licium lac mellis ex pluri
sigillatum lucis ar laddanum liquiricia
dictus lac azuninum et casium ligni
lactuca laurus linum mastix mir
ra vel amomum matatix medulla
mana nasturtium nenufar ni
gella opium ona testi Orobus
orbanum ordeum origanum oppopo
nacum polegium portulaca papaver
pixpinguedo anal polypodium pynee
pisum Rosa ruta rubus rubea
raffanus reubarbaro squilla
senatum sepentaria semi storax
semen lini Saguis (?) linbus (?) ceti
et vespertilionis siler motus palmitus
sapinum seseleos sulphur spica
nardi [illegible] zizanie scolopen
tamariscus terbentinum tysana
vrtica viola vitis volubilis
virga pastoris vua passa vulpes
pulmo ex zucare
Que nocent pectori
Frixa fumus actum amp sal et
mel vsi salsoz cibo in mensa
commestio nimia ieiunia ira
venus vigilia nimia potatio
nimius sompnus motus excitantur
ventus constipatio frequens vomitus
cibo stetisse in digestione fructus in
maturi punctura scilicet suppositioni a
mari acidi carnes et pisces salse
in duratas a picatas vehementer
sollicitudo nimia nimis clama
re loqui nimis tenue flatum
nimis fortiter sufflare castanee
nuces sorba mespila auellana
ne malagranata amsium nona
cuspa gustum vel tactum aq fac
thus fumus thymus et metalloz
argentum vivum Camphora cerusa
cinamomum nimium cepatas et
omnia desiccata nimis acer nimis

firmus vel grossus vel frigus et abstinencia nimis et inclusio dieta
nimis depurans vel diu protracta
timiditas spleneticus corpus aptata

Que conferunt pectori

Confert similiter moderata vox
per ascensum et descensum tonorum et
semitonorum et idem eius prestat
quam pugilibus exercicium palestre sia
appetita vocis infantia diu
sunt Que conferunt cordi

Ambra ambra argentum allanda
azarum abrotanum Buglossa
bistorta brilitus blacca bisantia bene al rubeum Balsamita
basilicon Betonica centaurea camedreos corallus croci
cinnamomum calamentum cardamomum
coriandrum cristallus calamus aro
cyprus cassia lignea camepiteos cortex citri cubebe folium
indi ferrugo fici gariofili galanga Jacinctus yperion lapis
sigillum lignum aloes lignum amis
lavendula lactuca agrestis apimia mellissa muscus margarite
matis magnetes maiorana menta metastres myrrha
Ozimum os de corde cervi origanum
polium puleium rosa ros marinus Squinantum nitrum satureya
spodium sansucus sandali sina
vaccini sericum spica spinatum scariola topazius n. lapis preciosus
Timum viole usnee zedoar
confert cordi Oc quam fit cum accessum
et admiratum Que quam cerebrum purgat Que quam maliciam purgat Oc
quam sanguinem multiplicat Oc quam
fortas os stomachi vel splene Oc
quam fortius delectat Oc quam diu de
siccitatem et separatum Oc gaudium
moderatum Que nocent cordi

ffabe pisa et oc leguminis rapa
cruta et oc ventosum piri cepe
allea et omnia acutum comestum
multum crapula et omnia frixa
que tamen tussis Omnis febris maxime
nimis in tercia vel aquinta
Oc apa intrinsecus et quacumque
causa sincopis per ondinate yra
sollicitudo tristicia timor cogitatio
vel studium seu malicie odor
dimitis quoque Que quam os stomachi
cerebrum vel splene impedit
multam aqua frigidam bibere
et maximo labore Quecumque causa
offendere anhelitum nimius
sompnus et vigilie nimie forte
exercitium et nimis impetuosum
exercitium diu balneari vel adigne
sedere diu vel in aere calido
diu moram Que stomacho et intestinis valent

Anisi aristol utrique amigdal amare dulces aqua alumen
sa aqua stiptica amcos absinthium
allon alumine azarum altea
a acetum aloe agaricum absinthium
Berberis bedegar balsamus basilicon betonica bacca
lauri balsamita barba hircina
cepe caulis coriandrum ciceris
castoreum cuminum Cusante
cassia lignea cipressus cytamum calamentum cardamomum cordumma
calamus aro. cuculit cucumeris
Embriga endivia erucis aceto
fici aquam finug ocre faba feniculi
glandes galanga genciana
na gallia Gariofilus granat
dulces lepus silnestris lilium lignum
quis lupinus amara laddanum
lactuca lignum aloes menta mirabol mastix mirra thimiama
mel mora celsi manna menta

gnus et corona psilium portulata
sed ingnit longum plus alijs
rebus confert persica confert
stomacho humido Absinthium rosa rub[ea]
ruta reubarbarum Squilla spina
tum Sandraca sal storax spica
salcrismota[?] simmale spica
nardi sandali storax sed ca
mandi cinabarin n. mana ty
mum v sbicc viola bua passa [?]
confert omne mediocriter pontica
vel stipticum amarum vel acetosum
sed panis bis functatus carnes
vaccine cuniculine leporine
omne caro caseole et pinguis
omnes carnes lento igne assate
masticatione ossium concavitates ut
impotas medullas contentas pa
nis in aceto infusus si prius
assetur usus tantum semel in
duabus vel 3bus mensibus simplices
vomitus si sed labore sit fame
licos stomacho cibum non negat non
an famem sine appetitu come
dendi cibum sumere ut duas co-
mestiones paratum aut mobil bi
le post comestionem diu stare aut
leniter incedere donec in fundum stomachi
descendat

Que nocent stomacho

Faex pastinace nuces avellane
castanee caseus et panis vetus
mel multum comestum maxime
stomacho calido herbe crude multum
comeste radix raffanus cucur
bita cucumer melon Eruca
nasturcium Omnis usus nimius
calidorum acrium maxime
calidorum ceparum porrorum maxime
longiarum[?] [illegible] caracta[?] [illegible]
cytrolli ingella herba ancti a
pium asparagi blete atriplices
massana[?] blitas ennula murtis[?]
ebulus Scammonea lapis la

panis sancti Joh[annis] [illegible] ista
[illegible]
fructus [illegible]
carubia

zuli elleborus utrumque epytimum
aloe non lotum scamonea fici semen
cinabari zizania et cortex ceterum
omnes fructus recentes maxime qui
facile corrumpunt ut persica mora
poma alia allia cerusa dulcia
Omne cerebrum medulla et pinguedo
animalium crocum et similium multum
comestum Omnia diuretica longo
usu et cetera dure digestibilia Omne
valde fixum tam acidum quam potacia
sal et salsorum nimius usus et
cetera butiri lac nisi solus modo
sint pinguedo lactis Omne quod
coqui debet si imperfecte coquatur
plura fercula quam duo vel tam
una mensa non observare debitum
ordinem ciborum ut cum speciale pomum
sunt grossum multum diu mora facere
in mensa ut aliqui duo fercula cum
scilicet saltus ferculorum nimium decentum[?]
post cibum post mensa motus [?]
loca in equalia stati post me
sam balneari sine venis uti
omnia fixa cetera grossum sumum
et desiccate gravancia ut sunt
legumina piscium frequens usus
et carnium antiquorum panne pre
dum bonus et colli quorumda ara
lium Omne fetens et genus odoris
Omne quod in genere suo est corrup
tum Omnia abhominabilia omnis
lesio capitis expansione tamen
vel rota in girum ab alto
prospectus in fermes nimia capitis
calefactio ~~frequens nimia~~ vel
in frigidatio Tussis et omnis
molestia circa synalia[?] yra ti
mor sollicitudo et quis vehemens
affectus preter gaudium temperatum

et electuariis nimium ypp
feta aliorum masticatos Omnis
cinsia Omnis stacta maxime
nona bina potus de moraris pen
nis cesarum et pluribus et meduas panis
azimus et non ipsi debili et hu
mido sebo de suevarum epatis
et extra opilatis fellis et quando
proso sit Omnis fortis opilat
epis et splenis sive sit apta sive
in placos in coctura de whia fluvi
us amnis vel minima conposita
Omnis piscis sive squamata et
maxime que difficile digerun
tur ut anguille lampride et cu
grinus i. gger Omnis pisces i
conchis preter aliquos qui corp
falsi de me solvunt ut canceri
tam marini quam fluviales et lo
custe Omnes pisces bestiales
Omne pomum primum in spiritu
vinum ultra modum limphatum
maxime in sitibus frigidis et humido
quod solum in eo ab esse vetustate
gravare vomitus nimius frequens
tamen si ut bibe dum febre vel
coitus cum mulier calefactus et
quia dum fuit in frigidatas velle
meter dum sedem ad mensam
extremitatem frigiditas

Que conferunt epati
Absinthium als fumet acorus ac
mosiatum agnus castus allen
amonium aristol rotunda et longa a
migdale amare et dulcia aq
marina aqua fabrorum amoniacum
acetum aloes lotum asarum avelli
vnarum apium anetum aceto
sa berberis betonica bege
gar balsamum camomilla

cinamomum corallus capri folium
cassia lignea cala aro cassia fistula
carpobalsamum carui cubebe cast
tanee citonia cuscute cytoma
capillis veneris camepitheos cera
cornu mulieri caro columbina
capriolina et silva cortex frondium
alni saliceis egemeste et cetera ce
medras endivia epatica eu
patorium eboris fistula fenu
grec pistacia feniculus gra
nati galioff gentiana yreos
ysopus yrita linaria licium
liquiricia aloes lilium lupinus
nec lactuca lac sive butiro lac
danum linaria lignum mirabol
mastix meta mirra menta
maiorana mixe muscatum nas
turcium oculamum et aquaticum
origanum opoponacum portula
ca pp petrosilinum rosa ru
bea tamarorum rafanus reub
squilla spodium sepiat spuma
maris spicanardi simaxe
sandal saprinum urtica viole
volubilibus vina leginis et
caprine uve passe gandum et
delicatus anodata tao columbina
capriolina perdicis gallinarum
quorum carnes nudet et specialis
sagine gravantes i nimis lum
dos epe caro capriarum edest et
hircorum et leporum vitulorum et ova
assata Que nocent epati
Ebrocamocca lapis lasuli bolus
armenus utriusque nos bolus aloe
nos lotum elaterium coriandrum
euforbium viole fabe lentes
oleum in aqua sive in lacte cot
tum mel panis azimus triticeus
zizimule vinum dulce vel cor
ruptum mustum sive vinum no
vum cinsia novella meclo fians

recentes fructus i. maturi quia
immatura quia que conservationem generant sanguinis
ne tantes aucones cytrolli
pisces non squamosi et omnes
putridi olim in tabis multum et
nimis usus unctuorum Omnis
crapula anxietas inescam nec
se remaneat et vigilie ultra modum
carnes male cocte pisces sic
cocti caseus porcellina agnelli
na omnes talia abstinabit et
maxime longo usu Omnis in
digestio quatuor qualitates
in talibus humidates corpus cuiuslibet
animalis nisi que numquam nocent
capones galline et capones Omnis multum
dulce bibitum vel comestum quia
oppilat multus usus veneris oc...
cura moderatum maxime sitientium
ira sollicitudo tristicia et huiusmodi

Que confortant splenem

Agni casti semen acorus armon
iacum acetum squillitum aristologia
rotunda altea acetum assa fetida ami
sum absinthium agrimonia altea
anacardi balsamita bedegar
basilicon semen et herba betonica
cortex capparis cortex fraxini costus
camedreos crocus camepitheos
clamre cum tamarisci cuscuta ca
pill veneris ceterach dyaltea em
blici epithimum elleborus niger
et albus epatica fumus terre ferculo
et semine ferrugo fenugrecum foenum
galbanum genesta yreos yppo
quistidos yperico hyssopi amori la
pis lazuli lapis ar. lancedula
lini semine cymatis omnes melis
sa mandragora mea mirra nastur
cium origanum opoponacum oximel
squill pulim pentedamum polliturn
cium rosa ruta rempont rubus
tinctorum reubarbarum rostrum porcinum

Squilla squinantum scamonia marrubium
spica sinapis sandali saxifragium semen
silermontanum satureia saliunca
flos cuius sticados utrique tamarisci
tamarisci usus vipice viola betulbit
verbena semine et capparis vinum passe
bitis aqua valeriana sem saga
pinum scariola scolopendria
sanguis draconis antheplasma
tus dicta quinta et condita flora
de epatica utrique brachii et manus
sinistri flora salvatelle sinistre
manus et ex de flora saphena
vinum aereale calidum

Que nocent spleni

Omnia fixa panis azimus et
quidquid de pasta azima fit torta
cum coquinatur mel dactili ficus
bonum ingredi dulce saptitum nus
cum nona omsa medo mespila
aspera cruda caro bovina porcel
lorum agnelli anserina anatina
et omnes aves de aquis grues arde
pavo cigninus et omnes aves cum
longo collo Omne legumen tamen
rapa caseus omnis maxime vetus
splen cuiuslibet animalis aqua frigida nimis
usus assatorum Omnis fere putrida
maxime castanea ovi nimia cocta
et assata et maxime nocturna vomitus
super crapula balnea post comestionem
scilicet Omnes pisces et carnes cum sale
indurati et conspissati Omne multum
ventosum Que intestina conferunt

Acacia anethum anisum acetosa
aqua salsa absinthium aspaltum
aqua pluvialis barba hircina ba
laustia bedegar radix borago
carnes hamatis coagulum leporis
castanea bectus citri aqua nostras
camphora coriandrum carnes
vaccine ius carnis cum

assatus et grece pedros cyconium cor
nu cervi centaurea canda ce
na citonia camepiteos endivia
silvestris cipirum faba fructus de
cocti lumen glans galla granata
granata iusquiamus ysopus
spica leporis lilium liquor ar lute
sigillat lac coctum lignum aloes
lingwa agni camabus marrubium
altium mora celsi mirra mastix
maiorana mirtus menta mora
desiccata mixo fruxa opium oliba
num ova orden psilium portula
ca pira penta folium poma spi
ca et fol ems panis azimus
panis impatella panis antiques
pulegium sempta semen lini san
dra sem. capre sandal landan
sinnak spica sari leporis salix se
me rose plantagine coant tamara
risius thimea **Que vzmat et
matrici conferunt**
Ammi absinthium acorus aristol
lo. r. ro. apium asa fe. r. asa fe. azur
anugt amarus abrotanum al
lium altea affodillus asarum a
netum anica pensa aloe calthe
mesia blactabi betonica bras
si barba hircina bdelius arme
nicus balaustia borax brusa
pastoris camagium camomilla ci
namomum coloquintida crocus cim
caul capparis capus cassialig
calamentum carduncei costus cala
mus aro. cinamum cz asum cinamum cz
catarides crates centauri celi
donia daucus dyptamus Eruca
silvestris elleborus enula c
mattes feniculum fenugreci semen
filipendula frage fu Genciane
gum pini galbanum granum sol
yreos ysopus ypericon iunstica
liquor lupinus lolium laurus lilit

ar lignum aloes laddanum charo
rana chen mirra maratrum am
ela mirris de cortex metastirma
gia melissa mixo munstabum ni
gella opopanacum origanum orden
fursur ciciri poma damascena pi
per lo. porrum pulegium petrosilinum
pilosella pionia polium piper
nella piretrum prassium pulica
ria ruta rubea tinctorum rafa
nus reubarbarum Squilla Storax
spinna marina spargus saxifra
ga silermontanum sapium scabio le
semen apii semen petro silinum sa
mina sinnak Cimini vrtice va
leriana vrtica
Nocent matrici et nervis
Nocent subtilitate penetrat et
fr te imprimit argentum vivum et
vapor palisi et tremorem generat
lac in littoribus frias eg…
nocet nimis pepone ... quia
coartat matriciam intimis oppo
tum et malum nimis sames pisces
recentes mollificat nervos pomorum
assidua comestio dolorem nervorum
generat Gallia nocet nimis sams
vinum quod penetrat fortitudinem et quia
arescit in stho ... **Incantis
generationi valent**
Ammi asarum anas asa fe. apium
allium agnus castus bulbus r.
rape et semine eius Crocus cic
tam Eruca fri go ... ac frine
visli fabe granum pini yringi
lingwa avis ... cipss mix in
trica ova passeres et ova corp
piper lo. pinee pisces recentes in
ta reubarbarum semen lini spargus
sapium scatul r. yringi satir
rion tritici testiculi vulpis carnes
porcellorum gallarum vrtice semen
Incantis nervorum valent
Acatia asarum apium asa fe. armo
niacum agnus castus aloes

alkana abrotanum aqua marina
allen altea adeps cervi Agari
cus adeps anseris Ben bedegar
balsamus barrack bdellium bo
lus ar. Betonica ciceri castoreum
camomilla ciminum colo quintida
cipri cassia lignea cedria ciperus ca
lamentum centaurea coriandri
costus crocus cicuta ebulus enula
elleborus epithimum Euforbium
eruca genitalia eringo fistici
fex olei fimus columbi genciana
gallitricum galbanum hermo
dactili herba yma

Tercia tabula est de virtutibus
graduum vel tercijs medicina
rum simplicium

De subtiliativis

Omnia que abstergunt subti
liant que operantur caliditate
siccitate et acuitate sua
vel amaritudine propter
subtilitatem sue substantie ¶ Omnia subti
na subtiliat quorum substantia est subtilis
substantia absterssorum vel illorum que sunt
abstergunt ¶ Omnia mordicativa et
diminutiva subtiliant sive substantie subtili
tate caliditate sua operante ¶ Omnia
diaforetica subtiliant quia sua
caliditate aperiat poros et subtilitate sue
substantie attenuat grossum humorem
qui in fumum resolvunt ¶ Omnia provo
cativa vel urina sunt subtiliativa
quia sunt aperitiva et diminutiva
sunt subtiliativa quia sunt diminutiva et
mordicativa ¶ Attenuativa subtiliant
quia sua caliditate et subtilitate sue substantie
partes materie in qua agunt separant
et dissolvunt ut calore solis partes
nivis et glaciei dissolvuntur
et attenuantur ¶ Preter hoc subti
liant aliqua non caliditate sed sola
subtilitate sue substantie ut acetum quod
penetrat admodum vinum et subtiliat
grossum intrinsecum suo sic faciunt
plura acetosa sed non tantum sicut
acetum forte de vino forti

De abstersivis

Aceti abstergit et resolvit farina
ordei farina fabe farina orobi
farina lupinorum et porpie amara
rum amigdale amare absinthium
abrotanum acorus affodilli a
nacos aristologia betonica brionia
camipitheos camedreos canna can
tabrum capparis caulis celidonia
fortis aut aclamie ciminum ab
scinditur cuscuta costum cuscuta cupa
torium genciane yreos melones
nigella semine plantaginis liam
resolvit et abstergit maturat
malvavisco abstergit et matu
rat marrubium abstergit et resol
vit mirra abstergit origanum
ta narcissus abstergit et absorbet
nenufar pulvis testeostree con
buste ozimum persice pentedactilum
pinea piper parum psodium polipo
dium rubea tinctorum sapo spaga
staphisagria fortis papaverum spica
nardi sinapis agreste sticados
arabica tamariscus urina et ze
duaria et hoc sunt in meo aggregato

De attenuativis resolutivis
seu dissolutivis

Ambra forte fortis affodilli ab
rotanum azarum agrimonia aloes for
amigdale amare armoniacum
assa fetida absinthium amomum bedel
lium borax balsamum forte et ca dio
omnes gumme forte calore faciunt
¶ Capillus veneris bindus cassia lignea
castoreum camomilla camedreos
camepiteos capparis ciperus
cuscuta ciminum calamentum cepe
domestice et marine daucus eu
patorium eruca et omnes semen eu
forbium ebulus frumentum i. triticum
fructum fenugreci furfur fex aceti
galanga galbanum genciana gra
na solis yreos ysopus lilium laddanum

lini folia et semen sine corticum cum
valia marrubium mastix me
tisticus maiorana omnium alium
cimin nux mgella narcisinus
origanum ozimum oppoponax olei
lapis polium politaria primula
piretrum pyonia petroleon pro
lisilla pix navalis pinetum polipo
dium persica pentedactilum pinguiedo
de cervis lupi vulpis catti et leonis
et aliorum animalium sed hec plus cum
resina sed plus terbentina et rota
cipresselium dissolvit sed eo fortius op
poponax et opopanace fortius dis
solvit sagapinum ruta fortiter vaffa
cius simbrium zamma spellum
silerisfinotema sticados arab sinapis
scolopendria staphizagria semen
cumini / Subtilius de eolo ecleos tractatus
distinguit inter dissolutiva et debilia
a fortia Dicens dissoluta debilia
sunt vitellum ovi recens nemnite ba
silicon semencisque bene eniume fo
lia rubi micca panis tritici assata vi
no vel aqua ro. fortiora femina onfirasie
cicere tercstis liani fortiora pinellorum
satacolla alana cumscyt acu vits
sanguis pulli vel galli luminatura cum
fortius diasolnatica sunt scdam enim fortiora
achidemie nitre balsamum camfo
ambra aloes cum fel et piper
sinis et oc genus salis et omnia sim
ea virtute corrosiva sed ille hec
est attenuatius dissolutius disso
lutius et sunt cum meo aggregato

De aperitivis

Quod quod aperitiva sunt subtiliorum sive quod
illa que solum abstergunt Et salci
tamen sunt quod aperitiva sunt virtutem
attenuativam et incisiva et mundifica
tiva Et Alfonsus sunt quod subtiliando hu
mores grossos et meatibus et poris et
calitate sua abstergendo et movendo aperit
poros Sed quedam aperit meatus
intus quedam extra propter largitatem

porositatem intus et propter subtilitatem pororum
extrinsecus et quedam aperit intus et extra
et quedam aperit fortes opilationes et quedam debi
les vel plenius sunt aggregati mei

Aperitiva sunt hec

Absinthium aperit intus sed non extra
agaricum aperit opilationes epatis et re
num affodilli aperit intus aloe
aperit fortiter orificia venarum et pro
prie emorroydes ameos a
perit intus amigdale amare aperit
intus anetum aperit intus amisum aperit
intus opilationes apium aperit opilationes
intus aristolocia utraque aperit opila
tiones intus propter sua subtilitate azarum
aperit opilationes intus bleta aperit o
pilationes epatis calamentum aperit cap
paris aperit intus et tagmilla et
carvi aperit intus cauli aperit opi
lationes Centaurea aperit ora venarum
et opilationes epatis et splenis Cepa
aperit ora venarum et emorroydarum
cit aperit opilationes splenis et epatis
cidamie aperit opilationes et tamescere
os cyamomum aperit opilationes et ca
mepiteos cypinus aperit ora ve
narum et emorroydes cuscuta aperit
opilationes epatis et renum et fellis et
eo mundificat venas dauceos
aperit opilationes splenis et epatis
endivia aperit opilationes splenis
et epatis epatica aperit opilationes
epatis Epitimum aperit opilationes epatis
eupatorium aperit opilationes epatis fe
niculus aperit opilationes intus galan
ga aperit opilationes epatis et splenis
gentiana aperit intus opilationes gith
aperit opilationes epatis et splenis ysopus
prius aperit opilationes intus ladda
num aperit orificia venarum lignum
aloes aperit opilationes leviusticum
aperit opilationes epatis et splenis mel
lilotum aperit opilationes renum et vesice
marrubium aperit opilationes intus
Mel aperit ora venarum Menta aperit

ora epis et splenis et urinam uerma
lium. Crocus aperit opilaciones mag
pentadactili aperit opilaciones splenis
et epis. petrosilinum cod. mo aperit
piretrum aperit opi. collatum na
si. polium aperit opila. ambrozia
interiorum. Reubarbarum aperit ambea
tiriorum aperit opilaciones epis et
splenis. Rostri porcinum aperit
opilaciones epis et splenis. Sarta
colla aperit apostata. semen aperit
opilaciones viscerum. Sinapis aperit opi
laciones epis et splenis et est fortis.
spleribondiana. Sticados arti.
aperit opilaciones mag. et opilaciones
renum. Scolopendria aperit opi
laciones splenis fortis. Solatrum
aperit opilaciones epis et splenis. Chi
ning aperit opilaciones viscerum. Tama
risci cortex aperit opilaciones fortis.
Squilla aperit opilaciones splenis
fortis ut legitur in fine aggregatoris
mei ubi agitur de virtute apritiua
et tu dic quod cortex fraxini aperit for
tis opilaciones splenis secundum decapitis
et habetur in aggregato meo in fine
capitulis. De dyureticis
Dyureticum est diuisiuum et aliquid
est diuisiuum uel diuidens aliquid
per calitatem suam et suam subtilitatem
et sic sunt diuisiua dyuretica ca
lida ut apium feniculus et petrosilinum
et alia huiusmodi. Alia sunt dyure
tica frigida ut sunt endiuia propter amari
tudinem que in eis est ut dicit auicenna
dicitur calitas alii sunt dyuretica
propter subtilitatem sicut sunt semen calite
ut semen cucurbita secundum quod dixi in meo
aggregato capitulis de feniculo endi
uia cucurbita et sic sunt de dyure
ticis quedam calida quedam frigida quedam sicca
quedam humida quedam exterius ministranda
quedam interius sumenda et que sunt ista
plane patet in meo alphabeto libri
D. ubi dyuretica et quia urina prouoca
cia sunt dyuretica ideo tu all ante petra
sio. De prouocantibus urinam
Acorus allen amcos amigdal acie
anctum apium azarum arthemesia. Be
tonica bruscus calamentum camepiteos
camedrios camomilla cantarides cap
paris carui cassialig. caul cepa ci
namomum ciperus cytonia semen cuc
ube cytrulli et cucumeris cost. daucos
endiuia enula feniculi fumus terre. fo
lium indi. gencian. laddanum. malag
nata dulcia prouocant secundum plus granata
acetosa. Marrubium melon semen
et pulpa eius mentastrum siluestra
et chameneon. nasturtium. nigella
ordeum origanum panicum et eius gen
muliij. salma petrosilinum palu. porru
rapa rubea maior ruta salma sa
turcia sparagus squilla spica nardi
et sebestene sunt ratiocina. Thimus. urtica.
et hec medicine urinam prouocantes patet
in meo aggregato in capitulis suis
De dyaforeticis
Dyaforetica sunt que tanta calitate
sunt ut humorem in vaporem possit dis
soluere seu resoluere et illa calitas non
est tanta quod possit fumum resoluere
consimiliter habeant et virtute apritiua pororum
cutis et virtute attractiua aliqualem ut
fumus ille seu vapor humidus per poros
cutis et huius quod dyaforetica ab extra
ministratur et illa que sunt dyafore
tica et sudorem prouocancia ut dyapho
resis dicitur apertio pororum et que cutis
huius si aliqua prouocancia sudorem
tiuis ministrata illa sunt calida calite
forti et resolutiua ex quorum calefactione
et resolutione vapor humidus causatur et
ante per poros cutis expellitur et sic
sunt interius ministranda sunt exterius que
sudorem faciunt uel prouocant dicuntur
dyaforetica et ista sunt multa inter
resolutiua et dissolutiua et inter
dyuretica et apriua aliquid tum hec prouocatiua

17

Ut est camomilla calamentum
origanum pitaria et hec sunt in modo
aggregato Salernitani ponunt h
dyaforetica borugla caballina
palea ordei volupinus yrigias
et hec exterius cathaplasmate vel
fomentacione ministrande vel fo
mentacione ministranda de adipi
bus eciam salernitani sunt adeps
anseris sine salis ordee et came
linum baboinis ursi vulpis lupi
catti et leonis hec sunt dyafore
tica et sudorem provocancia exterius
ministranda ¶ Nota de aquis
distilatis dyaforeticis in antido
tario meo Alii ponunt quod hec dya
foretica sunt amisi piretrum me
castrum petrosilinum semen lini
semen seu aneti si fresco pileos
maiorana abrotanum hec de

De provocantibus dyaforeticis

¶ Nota quod medicine purgantes
humores superfluos apperientes
ora venarum matricis non sunt hic pro
vocantes eis sed ammonentes prohibetes
ne menstrua fluant Unum in isto libro
quarto capitulo de retencione menstruorum
ponuntur multe cause retensionis
menstruorum et hem qualibet causam ponitur
cura hic sed pono ea que eum pro
vocant exterius ulceribus infra
matricem ministranda Item Nota
quod exterius ponuntur vel ad ministratum
ut ponuntur ut sunt encetissimacta
fomentaciones emplastra vel unguenta
operatur sua similitudine attrahendo
et aliqualiter matricem alterando
Illa vero que per os sumuntur operantur
grossa sagimes et ventus subtiliando
et venas matricis aperiendo ista
sunt que infra matricem recipiuntur

sive sit fumus per subfumigacionem sive
nasale vel suppositorium sive medicina
per pessarium iniectum operatur sub
tiliando grossum et aperiendo ora
venarum matricis et stigmorez et adeo
trahendo quadam similitudine et pro
prietate sua et hec que sic operantur effica
cia sunt aliis in hoc facto que provo
cant eum sunt hec abrotanum acorus
affodillus allium aloe anetum ammog
dila amare amisum apium arthe
mesia aristologia armoniacum asara
briona borrago calamentum came
piteos camedreos camomilla capilli
veneris cassialignia castorium caulis
celidonia centauria cepa citera
clamen cinamomum costum cubebe co
cula fetida gumma endiuia elebor
niger emula fenicles sin et valeri
ana genciana ypericon yreos
laudanum melissa maiorana mar
rubium mirra nasturcium ortolanum
nigella oppopanacum origanum pe
tedanum petrosilinum polium por
puleium rubea ruta ruta salvia
sambucus satureia savina sera
pinum serpillum spicanardi silerum
montana storax ireinus medulla
tymus hec medicine sunt in modo aggre
gato et quo ministrande sunt ibi habetur

De mollificativis

Mollificativa sunt que nec fortiter calefa
ciunt nec fortiter desiccant ut sunt ca
momilla mellilotum eupatorium ab
sinthium storax liquida mastix
armoniacum bidellium galbanum oppo
ponacum cera radix altee oleum
vetus adeps caponis pullinus
anserinus yrcinus medulla cer
vi et vituli et pinguedo galline vel

gallinacei et butirum et adeps porci
recens tradit quod cum serapino et galba
no et oppoponaco sit calida et sicca m
tus quod sunt multum calida et multum sic
ca exglutinositate sua sine humectat
iuntes sunt mollificativa sed magis
ipsa sunt mollificativa sed magis que
sunt aqualia vistosa et non sunt multum
calida ut oleum et adipes et butirum
et radix altee et malua cum mollia
et mellilotum non habet exqualitatibus
primis mollificare sed non indurare
extrema vero virtute sunt molli
ficativa de quibusdam aliis que dicuntur
mollificativa de quibus habet non intrare
nec expmam nec exponda nec extrema sua
virtute cum experientia docet quod molli
ficant dicit aqui quod hec faciunt vir
te occulta in fine agregata inci hec tur
ipso mollificativa apparent et plenius in
meo alphabeto et hec medicine in meo
agregato Et sciendum quod quarum mollifi
ficant roc pinguedine sue ut patet cum
oppoponato Et post hec dicta ponit
aqua mollificativa carnis storax
liquida medulla cervi et vituli et pin
guedo galline anatis ciconie et his
similia De mollificativis ventris
sunt malua mercurialis herba fiole spi
nagia mel pistum cum uini veterum ga
linceum et galline et prune damasce
na et cernisa et tunc mature hec hu
ectant intestina et feces induratas
equaliter durans non sunt multum indurate
et hoc totum fit propter calorem naturalem
temperatum et cum temperate humectatis et sal
int materiam duram intestinis et sti
mulat virtute expulsiva ad expelle
dum superfluum etc mollificant quedam

ventrem cum emplastris et unguentis
humectativis et caliditate temperata
cooperante naturali aloe atriplex
sal et cum felle sterius animalis

De induratiuis

Induratiua sunt quedam frigida et
sicca ut palustria spodia plata
go rose fabe farina et similia his
et hec res actiue quantum et subtilem
condensant sine causa Item hec
faciunt quedam frigida et humida
ut portulata sp uiua et psillium
ut patet in meo aggregato et sine ibi
dicitur induratiua

De maturatiuis

Maturatiua sunt que sunt temperate in la-
cura calori naturali et sunt viscosi et po
ros cutis claudentia que clausura
calor naturalis intus confortatur ad di
gerendum materiam maturandam et
secundum virtutis digestiua iungit pariter
et humiditate cita et virtus matu
ratiua multum calida nimius desicca
vent materiam apostemati ne in sanies
posset converti ut frigida cruda fiat et
materiam et sanies non sit cum ex
calore accidentali ut alia puteo
facto ut fructus putrescit in ca
daueris sed a calore celesti et naturali
propter hoc sanies matura est alba
et membris assimilatur et talia sunt
Anetum altee radix butirum bra
ca ursina crocus fermentum siue
farina tritici et ordei et fenugrecum
galbanum laddanum malua ma
luauiscus pinguedo porcinum an
serina anatina galline vituli
et huiusmodi pinguedines que non sunt
antiquitate pix liquida et dura et some

lini storax calida et liquida habet
sicut in meo aggregato

De constringentibus
fluxum ventris

Constrictiva ventris sunt stiptica fri-
gida vel calida acetosa acacia
balaustia berberis bolus ar-
menus cortex castanee citonia coa-
gula et precipue leporis corallus
faba farina tritici silex gummi
arabicum galla gariofili glans lent-
ticula lignum aloes litargirum sed cano-
vor adue lapis cristallus lapis
iaspis mastix mirtus mumia
nenufar olive folia olibanum
panicum et milium est utilius ut
panicum papaver semen planta-
ginis pira et precipue silvestria
poma silvestria stiptica portula-
ca reubarbarum rosa flores eius
et semen eius et capsule eius
sempervivum spodium sumac unc
cia arabe est expressa Nota quod pla-
ces huius dicis conferunt antiquo
fluxui ventris ut patet in practica predic-
ta habet sicut in meo aggregato ubi
docetur quomodo operatur Et non quam
constringit ventrem desiccando
et quedam stipticando et quedam glutinan-
do et ingrossando et quedam humores
faciunt fluxum extinguendo
seu reprimendo

De constringentibus sanguinem Bu-
rsa pastoris acacia acedula balaustia bo-
lus armenus berberis castanea et coagulum
corallus cornu cervinum combustum
galla glandes lini lignum aloes
lapis ematites et est lapis rubens
ob scura rubedine lapis iaspis
mumia mirtus olive folia olibanum
et cortex eius et thus plantago
rosa salix folia sanguis draconis
stercus caprarum sumac tamaris-
cus sanguis unc arabe umbilicus
terra sigillata virga pastoris de his
plura sunt que inferunt antiquo
fluxui sanguinis ut patet in practica mea
prima et habet sicut habet in aggregato meo
ubi habetur quomodo habet operari Preter
hec autem stringunt secundum alios pericla-
ria ossa sepie cornu terra sigillata sinpliciter
sed non resolvenda sunt et passent dicere
quod que stringunt fluxum sanguinis ven-
tris stringunt etiam et que stringunt fluxum
emoroydarum stringunt etiam habetur
in practica mea tractatu in sinis
locis tibi predicta continent plura etiam

De constringentibus fluxum
sanguinis narium habetur in practica
mea et interna

De constringentibus emoroydarum
habetur in practica mea in themata
propria De confortantibus habetur in meo
alphabeto De urinantibus sunt allia
piretrum euforbium piper sinapis calx
viva sapo omnis flammula

De glutinativis sunt ut gipsum
folia cipressi frustra colla balu-
stium mirra bdellium litargirum ba-
laustia mumia sanguis draconis
aspaltum amidum gumma quercus
serpentaria tegula usta sun-
phitum psilium ustum pili lepo-
ris usti

De clarificantibus autem sunt
qui nec grossa nec multa vitiosa
habent ut camomilla ab-
sinthium radix sambuci cucu-
meris agrestis altea abrotanum
radix marrubium mellilotum spe-
cies fabe succus limonum Et quod
plura abstergunt et subtiliant

autem clarificant dein pcussione
sunt thimolea glandes thimolea
inscripturis papan semper uina
salarum viridialiane plurimum
ypoqunstidos capare vitis et
sunt frigida
De sedantibus dolorem in intu-
nibus hec in meo alphabeto in
fine ubi agitur de virtutibus tiriace
et in meo alphabeto littera dicit
ubi assignatur tercia dolor
Lac augmentant et generant que lau-
dabiles humores faciunt ut cibi
boni et potentem alia que naturalem
calorem confortant et sublimant
temperate ut anetum amisum mara-
tum eruca lactuca novella
De expugnantibus Faber et
acer veneno vide in alphabeto
meo littera in ibi venenum ut sunt
allium calamentum caro cervi gallus
gallina fructus anelis avellane
acer citamen fistici pro ligda
ypericon carsabin nasturcium ru-
ta fructus dictamni genciana
zeduarum tormentilla scabio-
sa aristologia rotunda vadix
sparagi et femine cinis cervi bal-
samus sagimus leporis lac asine
urina puerorum yrundis testiculi
asini vel terrum sicati et bibiti
De hiis que tenerant sperma
sunt ut fructus uva amigdale
dulces extortitate lactuca no-
vella scariola novella caden
tuarum caro porcina pullina
perdices carne anetes teneres
pisces marinus sperma de pelago
tamen marini et locuste a pisces
de aqua dulci squamosi ut perca tra-
sule et alii huiusmodi de animalibus
et pedes porcorum anetum et ca-
pitorum et pulmo capreoli et cao-
rapoli codi et armanti inuomis
De hiis que durant sperma sunt
ut panis azimus tritatens anim-
du folia lenticula lenticula ut
ac fasceoli lupini dulces pa-
na atoma vides silig glandes
castanee olyne anellane in-
mbe poma acetna cucumeres
feniculus camles pura radix
bonac coriandrum caro vitulina
bovina ceruina bubulina an-
serina anserina stru[illegible]
pulli columbe grues pavones
et de piscibus malum guttam na-
res cor epar spon renes sto-
machus venter capiti vetus
multum peranti
Illa que temperate sunt complexionis
et mediocris durant quantitatem substancia
stancia et minus tenue que
fiunt et sto no corrumpunt ut
panis bene coctus fermentatus
et aqualiter salitus une sicut
mala granata fistici pince lac
tuca scariola novella bora-
go caro porcina castanie car-
nerana vitulina cedulina de
capolo et annelo epar pulli
perdices fasianus alie pullorum
ona sorbilia carne anetes ca-
pones pisces marini de pe-
lago squamosi sperma vel me-
diocres de aqua dulci boni et similes

Sunt preterea humores mediocres ut p
nus cancer et alia similia que commi
lac caseum mox multum bi
bitum et comestum vinum adulterum
Quedam que dissipata in qualitate
una vel duabus generant malos
humores ut nimis calida sicut
piper allium sinape nimis fri
gida similia cucumeres citrulli
nimis frigida et sicca ut pira
in matura ut glandes non ma-
ture et sunt que sunt mala
qualitate sua ut fungi debent
multa que durata sunt sicut de
quibus est dictum immediate etc
Que cito in stomacho corrum
puntur sicut cibi nimis humidi nisi
cito de stomacho exeant faciliter
in stomacho corrumpuntur ut recen
tes ficus recentes persica cucume
res citrulli ac melones et ci
trulli celsi et cerusa et caro
pinguis lactis cerebrum et medulle
ossium animalium et pinguedo Que
non cito et faciliter in stomacho corrumpuntur
Illa que sunt dura et sicca sicut
non faciliter in stomacho corrumpuntur ut caro
bovina et leporina et glandes
et fabe et similia Que cito
exeunt a stomacho cibi lenes
vero liquidi molles villos sto
machi mollificant et lubrificant
quare cibus non diu ibi retinetur
huiusmodi sicut uve recentes caro
pinguis pinguedo pulmo sicut
illud quod mordeat stomachum excitat
virtutem eius expulsivam ad ex
pellendum superfluum et alia que ibi
sunt expellenda et talia sunt

que sunt bonitatem multam
vel salsedinem et pepere sicut hoc
bibant subtilissimum ut oleum sal
et aqua calida simul sumpta ut
fiat vomitus vel secessus Que tar
de exeunt grossa dura et sicca
et sicut caro bovina glandes
silique pira inmatura cortex
oliue et huiusmodi
Que reddunt bonum stomachum sicut
lactuca stanula pinella menta
sparagus cimini zz galanga cina
momum piper cretanus mastix cit
ri mala citonia olyue cum sale
et aceto condite cappares sicut condi
ta cortex pomi citrini
Stiptica calida et frigida sicut
vaginella siliqua mirtus lentis
cus tymus salix virga pastoris
membrana alum frondes sorbi
folia rosti folia mespili folia cot
tani folia piri agrestis folia
prunorum rosa domestica pira
silvestria folia et frondes coro
folia cipressi ypoquistidos quod
est fungus qui nascitur ad pedem rose
canine cotoni mala granata
ta cortex eius pomi et flos
cadentis et flos cadentis eius
i. balaustia fraxinus oleastri
folia olmi rubus pulmo pome
usti pulmus panni tinni et cor
tex quercini

Que reddunt bonum stomachum

Stiptica fructus

Sunt mirtilli pira sorba mes
pila balaustia cottana pinella
psidia pedegar prima in ma
tura sive in ~~maturata~~ maturitate
que agreste dicitur corna galla
mora celsi poma cipressi mala

pontica amigdale et glandes sumac
vel mirtillum psillium faba berberis
terra tosta in tegula vel testa
calida semen papaveris nigri
granum risi semen plantaginis
semen rose caulis grana ulmi
tutia
Stiptice gumme diverse sunt gu
mi arabici mastix dragaganti
vernix carabe i. lignus per na
sio quod licet lapis dicatur tamen vo
lunt quod sit gumma indurata
thus mastix lignis terra sigillata
olibanus bolus armenus cera
alba gummi prunorum cerasorum a
migdale et arborum stipticarum mu
mia sanguis draconis allumi
nis tamarisci tamarisci sanguis
columbe sanguis hirci sterni asini
cornu cervi vel vitri pili
leporis usti silon combustum gypsum
pulvis pinee ustum palme
tum argilla atramentum atrame
tum combustum coagulum leporis ca
melli edi lac asine vel capre
in quo lapides extinguntur
Stiptica calida confortantia
Sunt ambra muscus lignum alo
es os de corde cervi gariofili
anthos folium galange spica
nardi fistitella blacta bisan
tia cardamomum carbobassamum
calamum crocus citrum crocus orie
talis mix muscata macis cu
bebe be. al. et rubi ciamomi
mix cipressi thus et mirra
laddanum storax calamite me
te azarum camfora assa et omnes
herbe mustate maior et minor res
mirrimus maiorana saturcia sal
via basilicon betonica agnus cast
gariofilata i. romancia absinthium
Stiptica frigida confortantia sunt
margarite sparte particule lapi
dum preciosorum iacinti s. smarag
di saphiri et huiusmodi sandali
omnes rosa camfora nenufar
lactuca betus furtis melani
citrullorum cucumeris et cucur
bite poma agresta galla su
mak [illegible] psidia balaustia
berberis semen citoniorum pa
tia fructus et semen plantaginis
et coriandri y papaver bursa
pastoris terra sigillata bolus
armenicus cimolia spodium semi
na rose et portulace et fructus
herbe porrine prune et fruc
tus sapidi suppositiis alia ibidem
Nota hec scripta sunt abbreviatore
in parte et detractu Galeni
in parte de digestionibus hec in al
phabeto meo et in antidotario meo
et in practica mea quasi pro toto
De laxativis habetur in meo
antidotario et in pharmacia mea
diffuse et in meo aggregato in
capitulis sine divisione de sim
plici medicina laxativa
Lavant ventrem et hu
mores purgant diverse me
dicine simplices et diversimode
ut leniendo corrumpendo de
primendo dissolvendo vel attra
hendo. Lenientes leniendo purgant
sunt temperata vel frigida cum humiditate
vel viscositate unde humores
et feces alterant et mollificant

r in testia lubricant ut manualis
Item que gp(ri)mendo purgat aut hoc
quod potentie occulta electiue eua
cuant istos humores qui stipticita
te r sua actiuitate coadunat ptes
membrorum p que euacua(ti)o fiet r
sic membra confortata p coadunare
p(ar)tium exp(ri)mu(n)t humores aptos r
patos ad exitum sicud videmus
de fece in langione nali cuius
motu ptes longationis comprimunt
r ex tali compressione exeunt r eua
cuat feces r p istum modum omis
mirabola membra confortat r stip
ticant ut fiet comprimendo euacua(ti)o
Item deprimendo purgant sicut
sic hoc sua gravitate aut hoc quod electiue
istos humores educunt ut facit lap
lazuli Item purgat dissoluendo
r mordicando ut sal quod sua calidi(ta)te
dissoluit humores r sua amaritudi
te mordicat intestina r excitat ad
expulsionem humorum / Item dissoluendo
lenit hoc est sine mordica(ti)one vel for
ti calore purgat ut polipodium r
sene Item vncta sicomis ut pirtrum
r tartarum r cumine ut scamonea
Item vncta dissoluunt r attrahunt interi
mes aggitato Item vncta purgant
attrahendo ut scamonea r ellebor(us)
diuersis modis attrahendo hic r interius
aggitato in fine ibi ratione attractiua
r a meis alpha ibi medicine so
lutiue lenitiuendo purgat
Item mirabolanis
viole
thalia
cucurbita
prima
terusa
cassiafistula
manna
thamarindi
Ite(m) matime dulces
Comprimendo purgant
omes mirabolani
deprimendo purgant
lapis lazuli
lapis ar ferrugo
dissoluendo purgant
vt est sal pirtrum
armoniacum tartarum
oppoponacum
bdellium sarapinum
polipodium
sene azarum
asa fetida
alocpaticum
attrahendo purgant
scamonea esula
elleborus
cattoquitida
turbit
agaricus
armoniacum
oppoponacum
bdellium sarapinum
alocpatic
Item nota quod sanguis non dicitur purgari
p farmaciam sed p flobotomiam vel alia
sanguinis extractionem sed dicitur purgari
quando mundificatur ab alio humore
sibi infixe quod p euacuationem
tali humoris p farmaciam vnde dicitur
quod colam purgat sanguinem mundi
ficant quod ut plurimum sanguis
inficitur p habundantiam colere vel
eius qualitatis malam r sic leni-
tiua sanguinem purgant
Item coleram purgant rubeam
Nota quod p dicta que leniendo purgat

Ite eandez sanguinez purgat
Ite purgat coleraz rubea subscripta
Alocpatice
Reubarbari
Mirabolani citrini
Absinthium seu succus eius
Succus rosarum
Cappillus veneris
Fumus terre
Buglossa 2m aliquos
Epithimum tamarindos
granata zuccarum
Scamonea
¶ Flemma purgat
Sarcocolla
Sambucus
seu succus eius
azarum crocus ortensis
bace lauriole id est coccumidum
colloquintida
ammus turbit Stafizagria
hermodactali esula
piretrum mirabolani
kebuli Centaurea
ysopus sal gemma
armoniacum oppopanacum
Serapinum aga fetida
Squillum agaricum
catapucie
¶ Melancolia purgant
mirabolani indi
lap lazuli ferrugo
lap armenus polipodium
Epytimi sticados
pulegium sene
Elleborus niger camedreos
Camepiteos
agaricus
Cuscuta
Jus galli

Squinantum
Squille
Catapucie 2
¶ Coleram rubeam et flemma purgat
Scamonea
Colloquintida
mirabolani citrini cum kebulis
Et sunt composite plures alie medicine
purgates colera rubea cum me-
dicinis purgantibus flemma
¶ Flemma et melancoliaz purgat
Elleborus albus et niger
Polipodium politrica
Catapucia
Elacterium
Centaurea minor
Agaricus
Medicine composite quo medicinis pur-
gantibus flemma et coleram nigram
Coleram rubeam et melancoliaz purgat
Mirabolani indi cum citrinis et sunt
alie composite plures medicine fumus
terre succus eius cantum
mirum esula sene
¶ Flemma salsum purgant
Succus fumi terre
Succus mercurialis
Succus lapacii acuti
Succus pentedami
Succus aristologie rotunde
Succus scabiose
Succus enule
Succus calcifule
Succus zambuci
Bonem vetice radix
Dragantee de succo istorum cum zuccaris
fit sirupus
Item alia que purgant coleram
mixtam et flemma in plures sunt hec tales
¶ Flemma dulce purgant
Spagus bruscus camsiu acutu

feniculi feniugrecum
daucus centaurea
ceterach polipodium
anisus petrosilinum
macedonicum apium
coriandrum
Ite illa que sagineum respiciunt
et flemma sunt hec utilia vide in
libro isto composito de hoc capitulo de febre cot
tidiana ex fleumate dulci
Flemma acetosum purgant
radix ebuli succus turvisium
filiaris Succus sambuci semen
ine bardane i. lappe maioris
Semen betonice succus eius
Semen centauree minoris vel
succus eius
Semen anthemesie
Semen herbe pulicarie
hermodactili turbit
Succus liberie
mirabolani
Camepiteos hec omnia aliquos
Nos ego volo in hiis que fleu
matice purgant cum caliditatis
augmento procedere dico vel in hiis
que purgant fleumaticum vel cum
hiis que purgant colericam nigra
Aperitz in libro composito de cottidiana
notha ibi de cottidiana notha
ex fleumate acetoso
Flemma vitrein purgant castoreum
colloquintida euforbium nitrum
sal gemma armoniacum vel saffani
elleborus niger piretrum staphi
zagria
Nota quod hec valent ad passiones
catarticas et morbos de fleumate
frigido multum vel viscoso
Coleram citrinam vel vitellinam
purgat que purgat colericam rubeam
et flemma infriacens de hoc vide in
libro composito capitulo de citrina vel...
Que autem purgant coleram erugino
sam vel prassinam sunt semen
vel succus oxalis scilicet cardinus
bidens lamiola reubarbarum
cum fica
Fegermus in summa sua dicit
quod triferia sarracenica purgat coleram
eruginosam et volunt quod propter quod
hec due colere possunt sic pur
gande possunt per vomitum quamquam
per secessum propter maliciam earum
Humores aquosos purgat et etiam
crudos qui purgant fleumaticum aquosum
nec turbit dicunt quidam purgare
humores et ego dico quod ysopus
et turbit et colloquintida centaure
a agaricum purgant eos ut in
meo aggregato in tali forma et
nos quod eandem ut habetur in meo al
phabeto purgat crudos humores
Humores putridos purgat ut
habetur in meo alphabeto omnis hiera
purgant putridos humores et purgat
materiam paratam ad putredinem et
preservant ne humores putridi fiant
Aquam citrinam ydropysitorum pur
gant radix cucumeris asini
Bothor marine lac lactuce a
grestis mesereon vitis agrestis ra
dix yrie vel yreos camepyte
os esula baritina ers et cu
dic succus hebe dec vomiscopra
a ghee
Nos in practica mea prima sunt
per modum tabule que medicine
valent i. ad ventrem ut ad instru
gendum ventrem et ad urinam provo
candam et que eorum laxant
aliorum stringunt ventrem et de
aliis omnibus dictis et utilibus
Item ad idem de medicinis

consentibus antiquis passionibus medicamentis
ut febribus antiquis et fluxiom ve
tris vel 9q antiquo
Item idem deincedums benas ..
dificantibus
Item idem de ...ibus cannis et
... venenosorum de de herisi
pula de ulceribus de apatibus

Quarta tabula continet capitula
libri quarti sive practice mee ...

ff 1o 66

Quando dolor capitis e ex constipaciõe
cerebri i. ex opilacõe cerebri ut
cum pori cerebri st opilati quod sumi
conte nõ pnt quod cognoscit ex sonitu
tu et sibilo in cerebro sonante i quo
casu utend e de opilatiuis et apertiuis
tiuis ut dictu in nica pictica hec
In dolore capitis comia frã nõ e
utend multu calie et dissolutiuis
quod si mãz dissoluunt et nõ consumunt
potesiones oña tãnt et dolorẽ si nõ
consumunt tñ multu fuerit calida ue
locat consumunt liquidiores ptes et re
manebit ps mãt mag compacta
et sic acuit sepe in opilacõe splenis
et epis nc forte mediana inanis
nõ multu cã potius apponenda e
i do capitis costra oña pp eadem
cam et pcipue qñ oña e sicca et
onchica ut e nigrestania catetica
et splenetica ¶ Quando dolor ca
pitis e ex capite consumato in pyra ut
dura mãt quod congst pp dolorẽ
gtum et maximu et acutu et p co
tinua malleat et saltu ueã me
dicus dimisis dissolutiuis et attractiuis
et nõ uta matatiuis quod p hec posse
mña cuti in sanien et sic putre
fiet pyra ut dura mãt ide fiat
cpinctura neruy sive in collectoe
in nervo ut fit ex flema ¶ In do
dolore capitis ex fractura crani
cum magno vulnere maneat pa
ciens in stricta dieta et abstineat
a vinis ¶ Si dolor capitis est ex
vulnere si saguis nõ multu fluat
fiat flea in pte opposita et est
i a gnalis regulator de vulnis
et si cor et plectoricus et nõ forte
licz multu fluat saguis ex vulnere
facienda e flea sz tñ nõ sit reptu
quod hc contra vulgi opinione est
¶ Si fiat dolor capitis in die cr[itico]
tico nichil appõ sim nutigã
tiu ut repercussiuu quod p hec posse
crisis impediri et forte ngabellet
sic ex onãciare pfluvio sagnis p
nares ¶ Dolor capitis auferens
spinu et alium excessiuus e et mortal
et e pnosticatu lib ¶ Dolor ca
pitis antiq galeatus ex causa et
sumunt ex pnostic lib ¶ Dolor
capitis repentinus acutissimus cu
uoce excessiua quod appoplexia
signat idem ¶ Dolor capitis ad quod
se spasmus capiat fe et oclorp e
ductus ad minima sommerosis morta
l e et e pnost lib ¶ In dolore
capitis nõ appõ sim narcotica i.
stupefaciu ut opiu ut olm oña
dragorf ut misceam nisi in disp[er]ac
cu alijs in pte ut pt pam ut a
sompnitas aufca ¶ Ite i omi
dolore capitis utenda e constipacõ ue
tris et que tussi mouent et que
fuositate ut cum doloris ascende
ad caput faciat ¶ Ite si dolor
capitis e continuus cu remnatis sm
constant incisa capitis fiet forme
ta et vaginis addit nc et ex tñe
mitigatu quod uult quod omis fomentatio
puenit renuma ¶ Ite zm Gilbertu
in dolore capitis quod ualet pñr contra
sagnem vz sauis contra colam et
quod vz pñr contra colam uz sauis
contra sagnem et quod uz pñr contra
flem vz sauis contra melias et quod aūt
pñr contra melancolia vz sauis con
tra flem et tu dic nõ in re sima
h i coponere bona medicina cone
nientem ¶ Item in dolore capitis
cu reuma nõ e facienda sternutatio
nisi medcina reume ¶ Item

in dolore capitis inveterato ex causa
calida cum frigidis sunt miscenda
et tu dic quod hoc est ut medicina frigida
inclinius ad profundum penetret ¶
Item secundum Gwillelmum in dolore
capitis si materia faciens dolorem contine
tur in meningis .i. in pya vel dura
matre in cerebro sentit paciens do
lorem in radicibus oculorum et tensionem
si non materia ledens est in panniculo
qui potius omnem tegit sentit pa
ciens gravitatem et punctivam et
commotionem sub cute capitis et tu dic
si materia sit vaporosa vel [illegible]
tiva et tunc est dolor cum caput
movetur et quiescente capite non
sentitur dolor si non sub cute potiori
tamen tegente si materia sentitur
cum caput tangitur ubi est materia
Item secundum Gwillelmum capitulo de dolore
capitali si dolor capitis continuus
vel interpolatus per medicinam non
tangitur nec alleviatur visus corrumpi
tur in uno oculo vel duobus vel
cecitatem ¶ Item in dolore capitis
ex calida causa et multo magis in frigida
occupatur non in unguentis cum unguentis
in frigiditatibus ut est oleum ro(sarum) cum
aceto vel unguentum ubi apponitur ad
de narcoticis quia locus iste est
nimium frigidus et oritur ibi mania ¶
Quis incipiendum est in dolore capitis cum
sedativis doloris nisi in vehementia
doloris et tu dic nisi sola quantitas
altitudo sit ubi non est materia peccans
cum digestivis et evacuativis operandum
est et post cum sedativis et localibus
remediis nisi dolor sit intollerabi
lis ¶ Item nota secundum Gwillelmum capitulo
de scotomia et vertigine nichil est

deterius in dolore capitis tunc dicit nocivum
est quod inicies et cibi cum eis continue vinum
acutum vel forte non lymphatum
Item nota quod dolor capitis particularis
sive totalis fit aliquando ex qualitate sine
humoris vitio aliquando cum humore vitio et
aliquando ex ventositate grossa vel vapore
grosso et vocatur particularis quando unam
partem capitis sive sit anterior sive posterior sive me
dietas et totalem vero quando totum caput
occupat qui dolor aliquando ubi vocatur
propter causam aliquando galeatus propter cau
sam et aliquando cephaleam vel emicraneam
¶ Avicenna libro 3o ubi agit de cura
egritudinum cerebri dicit quod nichil deterius
est in egritudinibus capitis et nocentius quam
vinum sive dolor sit ex calida causa sive ex
frigida quia vinum debilitat cerebrum et facit
superfluitates ad membra nervosa transire
Ergo dico quod sane intellecta verba avicenne
vera sunt omnia sed in quibusdam dispositionibus
[illegible] capitis et corporis ubi cerebrum est
forte et causa non est ventosa vinum tempera
tum et moderate sumptum conceditur et confortat
¶ Nota quod non est contendendum vel asserendum do
lorem capitis esse ex sanguine quia est in
anteriori parte capitis aut propter hoc quod do
lor est in principio est ex flegmate et sic
de dextra parte vel sinistra quod ad
melancoliam vel coleram quia secundum Gilbertum
capitulo de dolore capitis paciente splene
caput dolet in parte sinistra propter colliga
tionem et epar vel costis pacientibus do
lor est in parte dextra propter colligantiam
et pulmone paciente ut in peripleumo
nia dolor est in principio et rubor in genis
propter nimias eius motiones et pena
capitis compatitur toti corpori unde magis
ceteris partibus leditur afficiuntur ascendentibus
Ergo secundum cum Gilbertum a loco non

est simm[illegible]. etiam signum de humore do
lo[ri]s capitis cauda [et] p[ro]p[ter] capite cu[m] sit
p[er] colligancia membrorum attestatur ypo-
crates [et] [illegible] dicens posteriora capitis do
lencia incisa recta vena que est in
media fronte iuvat manifestum est
quod docet esse tu[m] [illegible] solut[i]o p[er] cauteri[um]
[illegible] causam ¶ Item dolor capitis est
in ce[n]tra capitis .i. de sinapta [illegible]
dolor est continuus si est acuto est impro
latus si est a febre [illegible] sine apa
te cerebri commone[tur] dolor cum est calitas
sc[ilicet] [et] quiescit cum calid[is] [et] declinat
s[ecundu]m Almasorem [illegible] est [illegible]
cia cole in capite nisi malus pro [illegible]
corporis cola [illegible] s[ecundu]m Gilb[er]
tu[m] ca[pitul]o de do[lore] ca[pitis]. ¶ Tam est fractu
ra cranei vel aliqua inmigatio capitis
[et] p[ro]p[ter] [illegible] vel [illegible] medicina
[illegible] no[n] imponat [illegible] sunt sig
[illegible] cum dolore capitis lenta est sc[ilicet]
[et] singulis diebus augmentatur [et] distor-
quetur [illegible] at si spasmare
[et] gene rubent quod est primum signum
in omni dolore capitis et [illegible] supper
[illegible] de siccitate cito [et] cutis arida rep[er]i
[et] sicca. hus signis cognitis cyrur
gicus [illegible] cura ¶ Ad cog
noscendum an dolor capitis sit cum ma[teria]
vel sine ma[teria] vide p[er]cuties [illegible]
nez capitis [et] cum inclinat caput et
subito illud elevet magis dolet et
sentit caput [illegible] [et] [illegible] sciat
quod distrasia est cum ma[teria] [et] [illegible] est
[illegible] [et] est bona [illegible] no[n] [illegible]
si no[n] [illegible] talem [illegible] [illegible]
[illegible] capitis [illegible] no[n] est dolor cum
ma[teria] quod possit esse dolor de colera rubea
lem [et] subtili sine tali [illegible] ¶
In dolore capitis si [illegible] cola [illegible]
applicata [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod est ma[teria] [illegible] pectine

Item in dolore capitis si plures super-
flu[itat]es [illegible] de capite ad nares
palatum [illegible] [et] [illegible] allema[tur]
dolor certum est dolorem [illegible] esse si
no[n] allema[tur] [illegible] dolor [illegible] quod ma[teria]
[illegible] est multa ¶ Item [illegible] di
cunt talia aromatica ut cassia lig
nea costus amomum [illegible] [et] musco
[et] alia [illegible] faciunt dolorem capitis
sine [illegible] intellige quod [illegible] est
[illegible] [illegible] vel cum caput est
repletum humoribus vel vaporibus [illegible]
s[ed] [illegible] [illegible] in dispositione capitis
[illegible] [illegible] [et] confortat caput [illegible]
tione [illegible] [et] [illegible] cerebri non
[illegible] [illegible]
In passionibus aurium nichil actua[liter]
[illegible] [illegible] [et] [illegible] [illegible] [illegible]
talium s[ed] tepidum. Item nichil [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
ne sua grossitie oppilet [et] ab eo
auris no[n] mundetur ¶ Item nullum
forte [illegible] [illegible] in aure
ne p[ro]ximitate mordicationes fiet dolor
[et] ita magis fluet humor
Item sicut [illegible] no[n] [illegible] medicina
[illegible] [illegible] ita [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] digestiva [illegible]
Item post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fient [illegible] et
gargarismata [illegible] ¶ Item [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [et] si
oportet [illegible] sit liquida subtilis [et] tepida
Item si corporis [illegible] vel caput
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no[n]
ponantur nisi [illegible] [illegible] ¶ Sur-
ditas [illegible] no[n] curat ¶ Antiq
no[n] [illegible] [illegible] [illegible] Et dicit [illegible]
tor [illegible] est que est [illegible] annorum
¶ Item surditas [illegible] [illegible] [illegible] in
aure aut [illegible] aut [illegible] no[n]
curatur vel difficulter [et] [illegible] [illegible]
[illegible]

Item surditas ex aqua in aure q[ue]
capitis curato no alleviat n[on] cura
Item surditas ex humore frio c[on]fir-
matur et coparatis cu magno labore cura[tur]
Item surditas ex coll[er]a cata cu enar-
na[tio]ne coll[er]e frequent cura[tur] et no op[ort]e[t]
pun[us] lisatore expectare cu purga[tio]ne
ad ma[teri]am digerenda q[ui]a n[on] indigemus
medicina digerente q[ui]a ma[teri]a collerica e[st]
subtil[is] et obediens expulsioni Item
surditas de grossa ventositate vel de
humore frio plurato no coparato vix
cura[tur] Item om[n]es passiones veteres
aurium sunt incurabiles no veteres
aut difficiles nocue aut q[ua]ntes
ad curand[um] nisi ex lenissima ca[usa] sunt
Gilberti libro 3o ca[pitulo] de surditate
Item in dolore aurium tynnitu et sur-
ditate caveant a cena et repletione
multa et q[ui] scit vel bis a mense q[ui]nos
tet vomitum s[ed] e[st] i[n] repletio[n]e stomacho et
facile vomit Item ex q[ua]cumq[ue] ca[usa]
fiunt tynnitus semper mania debet
poni ex cementaria ventositate q[ui]a e[st]
v[el] vetositatis h[ab]et in Gilbertina Iste
mitigata q[ue]runt vix c[om]petunt in do-
lore auris s[ed] narcotica no nisi in
ca desperata vel necessitate magna s[ed]
in dolore intollabili et tunc fiat
cu cautela bona R[ecipe] h[ec] &c.

De passionibus oculorum regula general[is]
q[uod] i[n] nulla obtalmia q[uae] sit fomen-
tatio circa oculos circa q[ua]rtum diem cu sit
una de passionibus reumatic[is] R[ecipe] . S[i]
obtalmia de calida ca[usa] p[ar]ticularibus
-fre q[ue]rientibus fiet floria de ce[lidonia]
s[ecundu]m mesue que genere e[st] in omni
obtalmia et ap[pro]p[ri]ate in sanguinea et debet
fieri p[ri]mo in latere opposito et si ad h[a]nc
necessaria sunt floria fiat paruo de p[ar]te
eadem et alij h[uius]mo[d]i floie n[on] sufficiunt
s[ed] q[ua]n[do] sanguis fluit ad oculos p[er] ar-
tias et venas tympales et frontales
tunc arteria abscindim[us] R[ecipe] . Si sit ex
frigida ma[teri]a si corp[us] e[st] repletum fiat
floria decti[ca] de p[ar]te opposita s[ed] post
q[ua]rtu[m] die vel in q[ua]rto die p[ost] fi[n]t fomen-
ta[tio] sup[er] oculos solum ad vaporu[m]
aptionem et fumositat[is] expulsione
R[ecipe] . In ca calida vel frigida sine ma[teri]a
sit fortis sine debilis p[ro]t[ectum] fit vetosa
i[n] fontinella colli et melius sup[er]
i[n] cornua capitis Ubi e[st] de ca[usa] ca[lida]
sine ma[teri]a dicta sicut a febribus q[ua]ntinuis
In nulla obtalmia fiat fomentatio
circa pedes et tybias an[te] q[ua]rtum diem
in q[ua]rto vtend[um] e[st] i[n] p[ro]gressiuis s[ed] no
multum fortalibus ne ma[teri]a repercutia[tur] ad
i[n]nos oblatos et sit ca[usa] p[ro]pterea circa
et q[ua]n[do] repercussiuu[m] ponit[ur] sup[er] oculos
p[ri]mo[rum] c[o]mpleti p[ro]ponat[ur] de bombace
vel stupa lini vel canapi sup[er] oculos
tem[p]ore In ca ca[lida] no moret[ur]
c[om]plexum diu sup[er] oculos s[ed] frequenter
remouea[tur] ne actuali calore ledant[ur]
plus q[uam] potenciali frigiditate iuuent[ur] Si
ma[teri]a sit fumosa et dolor acutus v[el]
e[st] i[n] capite cu repercussiuis s[ed] cu con-
fortatiuis et mitigatiuis doloris s[ecundu]m
rogeriu[m] q[ui]a ex repercussione in tali
cau[sa] timendu[m] e[st] de amissione visus oculi
Ocu[lar]ia si ma[teri]a fumosa q[ua]n[do] dolor est
vehemens maxime cu h[uius]mo[d]i q[ue] con-
fortat locum et altigunt ma[teri]am et
fluxum humorum reprimunt et dolorem
mitigat q[ui]a dolor vehemens facit
humores ad locum lesum currere s[ed] si
necessitate magna talia ponantur repercussi-
ua cu cautela bona et fiat euacua-
tio ma[teri]e p[rece]de[n]tis et post euacuationem
fiant localia remedia Secundum
Gilbertum in dolore oculorum si corpus
no e[st] repletu[m] vix maxime est
cu localibus remedijs si repletum
e[st] p[ri]mus fiat minutio et purgatio
et post localia remedia Secundum
Gylbertum nunq[uam] e[st] ab[usi]de agno
membro mandat[ur] ma[teri]a ad aliud a
cuius mundificatio[n]e tota cura depend[et]

si dolorem tollere queat si dolorem non
potest sustinere incipiendo est tunc si dolentibus
dolorem quia dolor acutissimus est et minus
tamen non sustinet ¶ Modum Gilb
tum ideo tunc in sistendo est collirijs re
medijs primus utendo est confortatiuis
oculorum et cum ea in principio et augmen
to non in statu confortatiuis et disso
lutiuis mediocriter sed in declinatione
ac dissolutiuis tantum ¶ In dolore ca
loris humide reumatizante nulla
fiat fomentatio Gilbertus sed sit
totum fiat si corpus non est plectoricum
tunc si non plectoricum est et humores
erunt antequam fiat fomentum precedat
purgatio et cura ¶ Et incenaz
repercutiunt magis calida mitigant
eius furorem Gilbertus ¶ Et rep
cussiua utantur calida magis calor
eius fortior sit debilia repercussiua
ius frigidum calidis magis apta clo
nat grauem fit repercussiue medi
cus ipsa calida magis dure ¶ In
dolore oculorum reumatizante humore nulla
fiat fomentatio circa oculos sed humore
non reumatizante et in dolore forti
bona est fomentatio cum aqua decoctionis
mellilote ¶ In omni dolore oculorum
ex humore est calor maior tamen uel minor
secundum naturam humoris hec in Gilbertina ca
de do. o. ¶ Quando lippa cum agra
sit talis morbus est in principio et tunc in
cipit ingrossari et dealbari tunc est
in augmento et cum lippa est multum
claudens palpebras tunc est status
et cum incipit minui eius grossities
tunc est declinatio hec in libro ¶ Lippa
que fit frustra prima est mala secundum
Demasium et librum Obtalmia que in
hyeme uenit et cum penitentibus(?) a fri
go crescentibus tardius uenit et tardius
curatur et est magis periculosa propter clau
sionem pororum ¶ Que autem uenit in
estate et cum conditionibus calidis citius
recedit hec in libro ¶ Obtalmia
male curata post se derelinquit

maculam et telam et pannum in libro
¶ Obtalmia aquatica in qua non pro
ficiunt medicamina est pessima signum
quod humor corruptus in uisceratus est
indurantur corrumpentes ante quod bene
mundificata capitis magis administrant
in libro ¶ Dolor acutissimus in
obtalmia pretendit preuium corrup
tura cornee uel corrosione et ideo
cauendus est curare eius in prescriptum
in libro ¶ In obtalmia nulla
operatio supra oculos sed apponi insi
tore mundificatio in dolore uehementi
de cola acuta uel sphali derivatione co
petunt narcotica quod magis sedat
et ingrossant alia in obtalmia
non competunt hec .j. 8o.

Si fluxus sanguinis de naribus siue
hoc fiat in re siue in sinthesis
siue fe si fluat ex superhabundantia
sanguinis particularibus quiescentibus fiat
fluxus ut eius habundantia minuatur
quia natura mittit expellere et non ex
tua ad opposita et diuersam sed non non
fiat multum habundans sed propter actiue
sum fluat ¶ Tunc ad constringendum
eius actiue est sperandum regimen
¶ In febribus siue siue fe si fluxit sanguis
de naribus in re uel sinthesis non
incipiatur fluxus nisi multum debi
litet et tunc sed paulatine et successiue
siue incipi et non subito ¶ Regimen
¶ Si in fluxu sanguinis narium uel
statim post inflatur caput uel post fluxum
sanguinis corpus inficiatur maculis liui
dis mortale est in Gilbertina ¶ Fluxus
sanguinis narium siue sit creticus siue
sit hematicus non sed quando incipit
si fit multum fluat sed apponi tunc leni
ribus ut cum sucture uasorum uel stirpis
uasis et lenibus de scatacionis positis super
frontem ¶ Cum fluxus narium contingit
cum quibus durant ne cadit ad amorem
uel desperationem durat omnibus modis

et vrinibus est istringendus ut n. vel
ta medicat que ad tiam cons tu
bustio medicine dicte nos potest
¶ Fluxus sanguinis narium incipit
tu empirias et literalibus speciem gste
quatibus vel lapide iaspidis si de vase
eius biba vel si iaspis in aqua
ponatur et aqua bibatur vel lapis ma
nu teneatur et naribus applicetur ¶
Fluxus sanguinis narium per ruptura
artie accidens in fronte inter oculos
aut in radice nasi non curatur ut vult
auctor almansor serapio et alii phisici
in ca de fluxu sanguinis narium secundum
Gwilhelmum ¶ Corpus non stringatur cin
gulo nec alio nec collum Pannus
rubeus vel alia res rubea non
inspiciatur quia fluxum sanguinis provocat
Caveat a motu actuali et aspectu
vini ¶ Fluxus sanguinis narium propter
rethe cerebri dextro aut sinistro curatur
liliator ¶ Fluxus narium qui se
extendit ultra iiij libras est malus
et si ultra viij peius et si ad xx libras
vel xxiiij libras se extendit moritur pa
ciens et tunc dico libras i. cc xij ¶
Fluxus sanguinis narium qui dilatat
colorem pallidum vel viride aut livi
dum aut fuscum mortalis est liliator
¶ Omnis fluxus cum frigiditate co
mitatus est mortalis et fluxus du
cens ad sincopim est mortalis liliator
Omnis fluxus qui subito venit et
cum impetu est malus liliator Omnis
fluxus narium sanguinis qui est cum alle
viatione pacientis est bonus liliator
et tunc dico si ubique remaneat fortis
qui est allevatus ad tempus et postea
virtus deficit ¶ Dicam in mesue de
appiatis medicinas fluxus sanguinis
narium restringens conglutinatione et
stipticitate sua sunt meliores et aliae
per eas sunt viores ¶ Dicam cum
medicine fluxum sanguinis narium strin
gentes que stupefaciendo coagulant

et cauterizando stringunt suspecte sunt
quia stupefactione congelant spiritus
quoque et calorem naturalem extinguunt
cauterizantes non mediante post
casum crustule fluxum efficiunt
forciorem ¶ De medicine que in
naribus ponentur contra id dicit contra
flemma et post in lectum cor
debet nasus comprimi vel stringi ut si
gillet apta quoque sinat bene impressione
bis mesue de appiatis
Secrimentatio in principio morbi ma
la liliator ¶ Item sternu
tatio cum ventre semper mala liliator
Sternutatio sine vente vel in
declinatione morbi vel postquam cessavit
semper est bona causa si egritudo pre
cedens vel declinans fuit primo
sit Gal in pronosticis super i parte
sternutatio reddit et hoc est quia virtus for
tis et materia prima ¶ Item in epile
ctia litargia apoplexia et aliis
egritudinibus ubi sternutatio requiritur
ad expulsio fumi vel vaporis
super fumi cerebri applicet sternuta
toria forcia ut piper elleborus
et si non potest patiens sternutare
mortem significat et istud sapiunt plu
res magistri et excepti ¶ Sternutatoria
nutrit sternutationem in egritudine
gravi et periculosa videat hic in
practica mea ca de sternutatoriis et
quibus valet et quibus nocet sternutatio
et si oportet videat in mea alphabeta
beto capitulum de sternutatione
Si fiet dolor dentium vel apta
de quocumque causa fit corpore com
plectionis flat flos de tapsia causa
particularibus concernentibus et tunc dic
de parte apposita ¶ Item si corpus
non sit plectoricum et dolor est co
ta ca. aptatur vena sub lingua
si est dolor de fracta ca non aptatur
vena sed ventosa flat in fonticulla

colli ¶ Item in causis ventositas que
incipit reuma secundum Rogerius et Ru-dio
unde vnde fluit ma(teri)a et per quas vi-
as et ubi secundum causis na(tura)m vtere mita-
pientibus et restrictiuis ¶ Cum ma(teri)a
ventizat a superioribus dentes su-
periores dolet magis cum aute(m)
ma(teri)a descendit a parte inferiori ad den-
tes ut a(d) isto dentes inferiores do-
lent magis ¶ Cum quem dolor den-
tium est ex ista (?) inglutia dentium
paciens in radicibus suis uel in
se humores corrumpit et (?) dicitur do-
lor ex co(m)plexionata causa et quoque est
ex compassione alicuius membri ut
ex capite cerebri uel gingiue
uel maxille siue gene et alij
est ex catharro et fluxon humorum
ab alijs partibus ad dentes fluen-
tium et tunc dolor dicitur ex causa remota
¶ Cum dolor dentium est ex cibis uel
potibus actualiter nimis calidis uel
frigidis uel ex fluxu nimietatis cali-
ditatis (?) et frigiditate uel ex co(n)t(rari)o uel
ex frontibus aeris quiescentis uel ex
frigiditate ex tunc obmiate non
est dolor tantus sicut qui est ex humo-
ribus et (?) dicitur et specialius curari
habet Gilbertus ¶ Cum dolor
dentium est ex vitio capitis tunc ca-
put patitur et dolet et fatiei (?)
mutatur in colore secundum naturam hu-
morum peccantis quia frigidus humor facit
pallescere calidus humor facit
rubescere in facie secundum Gilbertus
¶ Nunc quantitate dentium in dolore den-
tium dentium in causa causa et in causa frigida
et in causa plectoricos uel non plec-
toricos quia non operantur secundum quod ve(ni)t
species uel contrarias ma(teri)e (?) (?)
sine de doloris (?) (?) (?) sine
(?) (?) (?) (?) (?)

¶ Licet ut diuj talia (?) operent
quantitate tamen melius operantur et
non plectoricos corpore quam in plectoricis
et melius intor(?) mundificatis quam non
mundificatis ¶ Cum mediante a-
quantitate operantur applicanda sunt in
dolore dentium in causa causa si mediante
frigidis non sufficiant ut portulata
uel parum calide ut fructus dama-
resti tunc apponenda sunt mediate
calide que quantitate operantur sed tunc
fris ut aqua ros(arum) aceto aqua
plumali et huiusmodi secundum naturam
doloris ¶ Alfansus In cum fluxon
ventitas capitis sed tyriaca data
est operata per papina ut Gilbertus dicit
se probasse et tunc dicit corpore prius mundi-
ficato et sic non ponite bona est ¶
Cum dolor dentium est acutus cum
vomite non ponantur in medicante acetum
quia aperit et penetrat et mordicat
(?) tunc locus sit passibilis ¶
Alfansus (?) in dolore dentium
ex causa calida non conferunt confecta
et quiescenda medicamina secundum
naturam est talis et non sunt (?) inflatio
ne corrosis uel ruptura intelligi-
mus est (?) dolor causa secundum Gilbertus
et si est dolor tunc inflatione acutus
quod est apta in omnis et ligamentis dentium
dicit Gilbertus ¶ Item si dolor den-
tium est acutissimus tunc corrumpitur dentes
vermis est ibi generatur intelligam iam
complete malicie quia in principio sine
generatione dolor est acutus sed sine cor-
rosione dentium uel corrumpitur et si in
tempore precedente vermis remanet ex tunc
non extrahitur nisi dens extrahatur in primo
vermis tunc medias debitas (?)
nec secundum Gilbertus ¶ Solo sanguine
humiditate in dolore dentium sola suffi-
cit flori si tunc sanguine humidat cola

fiat purgatione cole et minutione sanguinis et non expectatur digestio cole quia humor subtilis est et obediens expulsioni liberatori

Dicit Gwillelmus. scias in dubitantem et hoc volunt phisici quod dolor dentis apud eius putrefactionem et corruptionem non curatur mediantibus sed per eius extractionem et tamen dicit si corrupta sit in sua dentis profundata et durante quia aliquando in dente una parte dentis putrefacta ita quod pars aliqua dentis cadat et reliqua pars dentis remanet corrupta. Et iam propter naturam ad misturam opium in dolore dentis addatur castoreum vel piretrum ad frangendum eius maliciam.

Dolor dentium ex reumate frigido vel ex flemate ventositzante ex capite si in vertice dolor est extractio dentium est periculosa si non nocivus est non tantum periculi quos sit extractio dentium periculosa unde in thesaurus de aquatis

Magnitudo et grossedo lingue naturalis non curatur corrigitur aliquando per processum temporis thesaurus. Et iam hoc accidit post litargiam et antiquatur non curatur thesaurus de aquatis. Remedia medicinalia fiet in crescendo alemoribus et modus spandi est ut primus evacuetur materia precedens secundo fiat divisio materie venientis ad locum tertio resolutio et desiccatio materie impacte appposita loco patienti quarto resolutio et desiccatio in loco patiente materie delicte idem thesaurus de aquatis

Secundum Rogerium ... fiet flor de ... sublingua que est cura perfecta. sed quando oculta lingua non potest exhiberi tunc fiat flor de cephalica vel apponatur in ventose in collum et fauces ad radices auris et flor dicta sed sic particularibus ... et ego dico si sanguinis multitudo fuit in causa et virtus et etas ... particularia tempus vel hore non sumatur

Secundum eundem Rogerium ... sed sic ... modificationem vel ...

Nichil actualiter frigidum debet apponi nec in emplastris nec in gargarismate. Rogerius ... utendum est reper cussivus gargarismatibus in medio maturativis in fine mundificativis Rogerius.

Non est utendum ... repercussivis ab ... ne materia repercussa ad spiritualia sed cum diminutivus attractivus et maturativus ut est emplastrum de farina ... et succo apii et axungia antiqua porcina et succo ... vel pulvis ... Rogerius de ... non video nisi ... ne alia nimis calefaciat.

Alii volunt quod ... vitanda sunt ... dissolutiva et ... vitanda sunt repercussiva et ... angustia ... utendum est repercussivis ... dissolutivis in statu dissolutivis tamen et post.

Secundum ... de aquatis ... corporibus ut sunt puerorum mulieres debiliora et leviora adhibenda sunt medicamina in corporibus fortioribus et durius fortiora et est regula alleg.

Idem thesaurus si passio est sanguinea ... agargarismate et tamen dic post ... et si est materia colera ... colera fiat gargarismata de rebus magis infrigidantibus quam in sanguinea unde ... solat addatur camphora et gargarismus et ... et psilium et ... et potus ex ... frigidativus ut ex ... vel lac

superius factum quod semine superius et aque rosarum
bibitum similiter mane et inanimatum ¶ Si
est ex sanguine et sanguis in toto corpore
habundat fiat flebotomia ex utraque cephalica
et ex basilica et et saphena si utrumque
tollat etc. ¶ Et qualiscumque fiat flebotomia
decetur eodem die quando apparet bene sit
lingua de vespere et non tardetur sed festi
netur et ad hoc cum plenitudo sanguinis
apparuit ¶ Item etiam si colera cum sanguine
dominatur in corpore squinancia paciente
fiat evacuatio colere cum medicina
laxativa lenitiva ut floriam et
post si utrumque tollat sed medicina
talis debet esse plus alterativa quam evacuati
va et est medicina talis bona aqua
solata et fractuum etc. ¶ Et cum hoc
statim post flebotomiam utendum est medicamine
maturativo sive sit lenitorum vel re
solutorum ¶ Dissolutiva autem et garga
rismatibus non debet poni ut stafisa
gria et huiusmodi quia talia plus nocent
quam iuvent propter nimia attractionem materie
ventosatas et propter nimium potentiorum
materie resolute in loco stricto et hoc con
plantaginis sed ista nocumenta non
exprimat ¶ Et cum squinancia venit pro
pter continuum vel frenesim ut tussis et
tudis est fere mala secundum liberatorem
¶ Squinancia ut plurimum procedit ex replec
tione capitis et ventris ¶ Et non obstante libe
ralitas cuius squinancie et quod aliis et
ex vaporibus ascendentibus de stomacho per totum et
toto corpore ¶ Secundum liberatorem omnis
squinancia ut plurimum terminatur in iiij diebus
et si transeat iiij diebus videtur materia esse
melancolica signum est quod sentit pa
ciens stricturam in ore et tedio ut
plurimum est terminatio materie ut videlicet de
liberetur et ad alium locum transiens
fit vel resolvitur vel ad saniem generatur
dispositionem et horum quilibet fit in iiij die
bus et non morbi solutus sit circa et

si transeat illud tempus i. quod non terminetur in
iiij diebus in saniem vel resolvatur vel
permutatur ad alium locum tunc videtur
esse quod materia sit dura et melancolica
Idem dicit quod saniem in squinancia non
complet in iiij diebus sed incipiat in
iiij diebus et tunc fit generatur et sequitur
quod allevietur paciens et dicitur quod materia
est habilis ad saniem signum est quod pa
ciens magis appetit consumpta
cum gula et cum generata est saniem al
leviatur ¶ Si squinancia venit in
febre continua in declinatione vel si sin
copis assint vel vehemens diffi
cultas respirandi vel in spirandi
vel difficultas magna transglutien
di ita ut potum revertat supra
si vox fiat raucedinosa ita ut
videatur loqui cum naribus si spuma
est in ore si lingue motus et tamen
sto frequens apparet ut solet
esse in equis fatigatis si in lingua
labiis oculis fiat color niger
vel lividus si frigiditas assint cum
mutatione colli contractio omnium istorum
est signum mortale et inevitabile
secundum liberatorem et tamen dicit quod pla
ries evaserunt cum quod quamquam et sine
squinancia est difficultas periculosa
glutiendi et tunc squinancia non semper
est mortale ¶ Si paciens qui
cessat bene et dolor alleviatur et bonum
habet anhelitum et bene potest cibum et
potum glutire et sompnus sit amica
bilis non impediens vel lectus signum est
salutis et bone terminationis morbi secundum
liberatorem ¶ In casu pro garga
rismatis ubi maior celsi vel
baca non habentur ut succus corticis
sine pro succis cucumerum pomorum
vel pirorum et maturorum arborum
vel silvestrium ¶ Et hic oportet uti

repercussiva tamen ut in principio motus
aliquando lenitiva tamen vel doloris aliquando
resolutiva tamen et aliquando repercussiva
cum lenitivis tamen aliquando resolutiva
cum lenitivis seu maturativa aliquando
maturativa cum apertivis et post mun-
dificativis et abstersivis et ultimo
medicina sigillativa et solidativa sana
te Alfonsi. ¶ Secundum liberatorem
in squinancia faciendo flebotomia de vena
illius lateris ad quod magis dolor de
clinat ¶ Squinancia ut plurimum fit
per materia ventosa et per materia de ma
teria et ideo fit subito tardius fit
per materia grossiori et per ascensum
vaporum aptabilium inferiorum liberator
nisi truncatur cum corrumpatur latus
quod fecit gratia que sequitur squinanciam
et si squinancia competit latus quia
lenit abstergit et maturat liberator
¶ Secundum liberatorem in squinancia
competunt repercussiva aliter possent
contingere repentina suffocatio cum
sit de pravioribus morbis et tamen sed
non competunt nisi motus quod repercus
siva competunt ¶ Licet instillatio
gargarismorum et epithimatorum sunt frigida
et visco sa sunt tamen competere ad ma
turandum et rumpendum apostema cum aliis
gentibus quia faciunt aliquam adherere
Intus maturat et rumpit liberator
ficus sicce pingues et frumentum
et tamen sed fimum et alia que mea
de squinancia dicemus et competunt ma
turat et rumpunt calida sina cum
sapo in dayto secundum liberatorem ego sa
pone dimidium album cum olio camo
mille et dyaltea resolutiva liberatorem
competunt repentino resolutivum matu
tamen et ruptam

7°

Stantibus reuma pati ad renum
trancant cum tempore solliciter et
precipue cum patiuntur branci et cori
ze in valde senibus non maturantur
vel cum magis difficultate etc. ypo.
¶ Cui sic caput calidum et calide
attrahit multos vapores ad cerebrum
facilius renum incurrit et precipue si vie
sunt late ¶ Cui sic caput frigidum
et cor calidum seu stomachum calidum facilius
renum incurrit quod vapores ascendentes
calidi resolvunt humidum et cum in
spissant et cum humidos resolutos ruit
in fines et precipue si vie ad partes
inferiores sunt ample ¶ Ventosi
splenetici non sunt secundum liberatorem
et tamen sed corrente aliunde tamen possi
bile et eos oppilat ¶ Catharrus
cum dolore capitis cum difficultate
curatur quia caput videtur debile
naturaliter liberator ¶ In principio catharri
vel ventris fluentis et patienti non
differendum ita ut aliquando contra dare medi
cinam laxativam sed digere ut cum
materia fluat ad guttur vel pectus et
ca et quia multa medicina debilia
stricta parata sunt ad egritudines
graves venire adveniente ¶ Secundum
thesaurum cancer et asinino ventis
et radiis solis et lune et precipue cum
per fenestram vel foramen ingreditur
et vitet aquam frigidam potare quia
contrafacit materiam ¶ Quidam sunt
bona et mala ventosa ea quod in
grossant materiam antequam ad effundendum
deveniat ut facilius possit
secundum thesaurum ¶ Flebotomia in catharro
non competit nisi in duobus casibus
primus casus est quando catharrus
est calidus et in talis corpore et humida
te sanguis quod indicat plenitudo
venarum et rubor oculorum ¶ Secundus

casus e si catharrus e calidus et
d'olans ad oc'los vel fauces vel gut
tur vel p'tus vel pulmone aut
ad costas, et truncat' q' figat' in
eis ad collectiones ¶ Tercius casus e
si catharrus acuit cu' fe' Avicenna
dicit i. vo' almasor de flo' ce ca
¶ In catharro q' ca calida ex plurimum
fit cu' aq' fructuum i. prunorum et viol
et sy' di' et tn dic si colera sit in sag'
abundans in catharro ca vel cum
pillis cocijs vel de yerapigra vel
cu' pillis aureis et h' aliis a pri'
si digiose Avicenna ¶ Inter ceterum
suffocatione q' catharro ex i. p'm
medicat cu' resolutiis mediis s'm
aliquos s'm Avicenna ca' de catharro
in casu h' et q' timet' q' ad nobilis
membra fluet ma' sectius e vti re
gimine diversiuo et abstersivo i. agere
p' diversione et p' evacuatione ma' q'
p' resistivum medicamen sine induf
catione vel diversione ma' possibile e
ut fiat aliqua disruptio et fluxus
maior q' prius ¶ Gargarismata
h' sunt quorum vtilia in catharro ad
divertendum ma' ag'ta et p' tribus
insolubilibus nobilibus s. ap'toe pulmone
et castis nō obstante q' ma' dilatet
et fluere faciat q' gutit ma' ad p'te
quem s. ad os ag' eruitt' ter in
in' casibus s'm Avicenna sunt suffi
ca s. si remma p'suevant a pacient
ad p'tes p'dictas nobiles fluere. 2°
si ma' e sbits p'focatiua 3° si
catharrus e de genere acutorum et s'b
tilium et mordicativum et si cathar
rus e vehementer, vel si vel h's ca
ucd' e a gargarismatibus diversivis
et divisiis in hys caribus gargarisma
ta agitat rem et q'tit ad p'tes
dictas ¶ Licet Avicenna dicit p'fre
in, trare balneum aque dulcis
ad siccandum q' maturat catharrum
ut in francos p' h' nō vlterius in
acutis et calo catharro et admistratio
e' brocatorum q' aqua ordei bisl
ficiunt et camomilla et effusio aq
talis sup' caput et sup' comma
et in ostilatina catharri de ma'
fria et grossa ponat balneum ptq
cu' caput lava' et comma ut p'dicti
e tn q' s'm p'statium et rogum in
dolor capitis q'tinuo q' rente de
bi' omnis fomentatio capitis et comm
tatu' medicis in catharro et p'cipue
forti abalneis et fomentationibus
ee caueret nisi medicus bene indicij
h' in venat pe'cauii in dec'lina
morbi bn' q'petunt balnea et fome
tatoes ¶ In reute de ca ca' appli
cari' s'p siptica fria cu' aliq'bus
paucis calidis dissoluentis ut tem
per siptiatatem aliarum ne nimis
ma' sit qpacta et ut sipticie me
dicine melius penetrent ¶ ei reu
e q' fria ca apperua cala i. siptica
in p'lius et dissolutiva i. mi' h'
in lilio et tu dic q' i. reute in
dictabo h' ee intelligedum ¶
In ca reumatica nunquam q'petunt dim
dimectiva lilia tor ¶ In p'm° reu
tis et catharri ma' q'rit fr'talis
et aquosa et cu' incipit ingrossari
e anguinda et cu' q'rit mediocris
e status et tuc ma' e digesta
h' liliator in catharro frio omnia
quibus vtent' sunt actu calida lilia
tor et tn dic in catharro calo a
erunt fria: aut tepida p' estate fria
i. hyeme tepida ¶ Dcim Guill'
mu' valde vtile e abstinere alimen
et clamore in catharro et reute
¶ In membra multa morbos q'
reute paciant' splen s'm liliato
no pati' s' quia splen nō opi
lat' nisi q' grosso humore ma'
aut flentica e flinda fricalis
aliter ·n· nō fluet vel incurret

decapite ad membra alia ¶ Alii secundum
Gilbertum fluit humiditas cathar
ralis ad oculos et alias partes su
mmas vel ad stomachum pectus pulmonem
et ad alias partes remotas per venas
privatas et occultas. Interdum fluit
mediantibus venis ad nervos et in
diversis locis inducit guttam sive
arteticam passionem et interdum fluit
per venas arteriales et ibi inducit
corruptionem et febrem

Raucedo que durat per annum vel
amplius aut vix aut nunquam
curatur. Platearius. Si raucedinis
cum squilla medicatur et post maioris
manet raucedo incurabilis est. Pla
tearius ¶ Si raucedo veniat propter
nocumentum nuche spondilium colli aut
propter dislocationem spondilium a percussione
tam fractum vel vix curatur vel in
curabilis est. liliator et cetera in eadem
in senibus raucedo non curatur nisi
sit valde novella. Si raucedo
est cum raucitate plus timetur revma
quia aliter non curatur et in raucitate et
in raucedine non flore patres quod
6 vix aut nunquam curatur raucedo et
plures in hoc conveniunt quod flos fracta in
raucedine causat perpetuam raucedinem
Et ego tamen est consanguineum eius
curatum per floram

Si tussis venit propter ydropisim
molesta est et cetera liliatore
Et ego dico si est propter ydropisim de
calida est incurabilis nisi ydro
pisis omnino curetur. ¶ Tussis diu
continuata in senibus male curatur
sive sit sicca sive humida sive sit mor
bus sive accidens morbi ¶ Tussis
ex materia calida acuta subtili a capite
distillante ad partes spirituales si diu
duraverit ducit ad rupturam venarum
pectoris et sputum sanguinis et tysim
vel ethicam ¶ Cura et regimen
que competit in tussi cum febre et
tussi ex apostemate calido ¶ Tussis mo
lesta sive laboriosa que sompnum
aufert cum modico expulsione et
rubore oculorum periculosa est et si sit
cum febre acuta mortem significat ¶ Cum
patitur febrem et tussim si febre cessante
remanet tussis signum est residue
febris ¶ Cum patitur tussim humidam
et gravitatem pectoris remanente cessat
pectoris sputo. febre putrida futura
significat vel ulcera pulmonis ¶ Omnis
tussis que commovet materiam fortiter
que spiritualia membra et spiritus im
pediunt et non expellit ea virtu
te debili existente mala est quod ducit
ad speciem asmatis que dicitur a quibus
dam orthomon a quibusdam ortho
mia id est difficultas aeris aspiran
di et exspirandi cum sono a gut
ture mortem significat secundum partem maiorem
sunt liliatoris ¶ Idem liliator dicit
quod tussis inveterata in febre vel quasi sitim
sed non approbo quia tussis commovet
spiritualia et calefacit et sic potest
augmentat febrem pectora et sitim ¶
Tres passiones eisdem medicin
alibus curantur scilicet raucedo tussis et
asmati. liliator et ego dico propter
convenientiam earum passionum et me
dicaminum eis valencium. alii ex
pedit in cura unius venire ad
curam alterius ¶ Secundum Rogerium
ex tussi fit emotica passio ex
quo ex empima exempi te tysis
In omni tussi sicca vel ubi nichil
spuitur sed non in omni tussi quod spu
to caret est tussis ex siccitate quia
aliquando est ex humiditate valde visco
sa et propter nimiam humorum subtilitatem

et flexibilitate mechil ex eo potest materia
aggregare et apprehendere virtus expul
siva et quia natura niti expellere materiam
nocivam fit tussis et quia mechil
de materia apprehendit mechil de eo ex
pellit et dicitur tussis sicca ¶ Ali
quando materia flegmatica est multum grossa in
obediens est expulsioni et tunc natura
niti expellere eam et aliquando hoc fit tussis
sicca ¶ Item secundum Gilbertinum capitulo
de pleuresi tysana de fructo cu
rat tussim ex febre et siccitate calidam
Et omnis tussis qua mechil spuitur
est mala secundum viaticum constantini ¶
Quando tussis vel asma fuerit ex
frigiditate aqua rosa tunc conferunt ca. a
sicca et tunc dicit si non tussis est flegma
tica aquosa frigida ¶ Et vult the
... de appetitu quod in tussi humida
non dentur desiccativa nisi post purgationem
materie. Quod inquantum data prestat
et est in tussi humida raucedinem et
asmate enatus materiam et ductio et
... siccitatis in parte consumo
humiditatis superflua et in parte ingrosso
¶ Item si tussis est ex flegmate frigida glo
bosa tunc conferunt ca. et humidant
dyapenidyon dyadragagantum calidum
in antidotario mesue et alia in asma
apponenda sunt cum humidis et in hoc
casu plus utendum est sirupis in
... et ... et lohoc ...
... quam pulveribus vel elec
tuariis ¶ Custodiat manus et pedes
et brachia ne frigescant quod commovent
tussim ut habetur in gilbertina capitulo
de pleuresi

Asma ex gibbositate naturali vel
accidentali vel ex corruptione pol
monis vel cancre et hic anhelitus
ut est in lepresie numquam curatur et est
Gwillelmus et idem est de ...
Si lacerti ... sunt corrup
ti vel lacerati ¶ ... non dentur

minime calida quod materiam ingrossant
... ubi competunt et ... plurima
in asmate ex frigiditate aqua frigida fugien
da sunt ¶ Nota ad ... asma
te ... aliqua ... nisi
materia sit ventosa et tota plectorica
¶ In asmate nullo modo fiat balneum vel
fomentacio: liberator et hoc sumitur a
causa ventosa ... ¶ Asma tussis
et raucedo ... in cura magnam
... ¶ Asma in senibus non curatur
et ... asma difficulter curatur ¶ Asma
... stomachi vel matricis vel aliorum mem
brorum ... destructorum ... curatur
nisi membra ... restituere mor
bo eius amoto ¶ In asmate an
helitus et pulsus tremulus timore
significat quia bene pulmones sunt plene
¶ In asmate anhelitus primus tardus
et frigidus significat cito mortem nisi ...
est ex frigiditate ... sine materia tunc cu
rabilis curatur ¶ Asma in qua paciens
cogitur ad elevandum se ut anhelitum sus
cipiat suffocativum est et mortale. Et
... in tali periculosum est aliquid ministra
re nisi sit ... potus vel medicina ¶ Si
cum asmate accidit sincopis pessimum
est ¶ Asma ex cathartico in homine na
debile ... numquam curatur ¶
Asma propter desiccationem spondilium spina
lium non curatur et tu dic et propter dis
locationem spondilium ¶ Et si asma inna
tum et antiquatum non curatur. et si in principio
asmatis vel in asmate parva quam in
... paciens non credat medicus
... morbum ... ex cronicis morbis
est et movetur ... proportionaliter ¶ Asma
propter dislocationem ... vel numquam curatur
¶ Asma cum febre vel cum ydropisi et pre
cipue de ... periculosum est et mor
tale ¶ Asmaticus ... est ...
mortis quia multe ...
... sit quod anhelitus sit
suffocatus vel quod faciat ...

Vt regulas ... de ...
... 29 ... defecit

lacte mouet ad anhelandum et narrat
multa dant sulfur et arsenicum asma-
ticis in ouo sorbili et ego de eisdem fa-
ciunt cum per os fumum recipere et hoc
periculum in asmate desperato non dein-
de sed nitentur quod secundum sapientes et ex-
pertos periculosum est et in asmate de-
se ipso fit periculosum addere periculum
periculo non est bonum ¶ Sputum
sanguinis cum allemature et sine do-
lore et labore non est medicandum quia
natura saluberrime operatur ¶ Sputum san-
guinis cum tussi continui uel post tussim continui-
si diu continuant durat infirmitas ¶ Spu-
tum sanguinis si repetite venit multis
sine allemature et continuant periculosum
est quia si non constringitur inficiat per om-
nia membra euacuationem et si stringitur et vadit
ad cor subito moritur ¶ Si sanguis
egreditur per os multus cum vomitu et
cum fece dicit liliator quod mortale est
et quod nunquam vidit aliquem pacientem eua-
dere ¶ Sputum sanguinis ex partibus fis-
tulatis de facili curatur liliator et tamen
dicit quod tamen fistule sint in interioribus ut
tamen abscondita non curantur et per
consequens nec sputum sanguinis ex eis procedens
¶ Sputum sanguinis superueniens in pleu-
resi et peripleumonia omnis est constringendum
quia non operatur ad bonum ¶ Omne sputum
sanguinis ex membris spiritualibus corrosis
uel vlceratis vix aut nunquam curatur et
tamen dicit nisi abrasio uel corrosio sit
parua et in principio sui causa quod non continuat
diu ¶ Sputum sanguinis ex apertione
uel ruptura venarum propter multitudinem
sanguinis quod non potest contineri fit subito
et multa est egressio sanguinis cum rubo-
re et grossitie venarum et curatur cicius
secundum Gilbertum ¶ Sputum sanguinis
quod prouenit ex corrosione membrorum spiritua-
lium non curatur nisi cola uel salsum
fleuma quorum acuitate uel mala qualitate
fit corrosio purgetur et alteretur quod remanet
non purgatum et quia colera adiuuat sanguinem
et facit corrosionem et sanguinis fluxum secundum
Gilbertum vocatur diabrosis et hic non
competit flobotomia ¶ Sputum sanguinis pro-
ueniens ex resudatione propter apertionem venarum
ex subtilitate sanguinis et vocatur secundum Gil-
bertum anastomasis curatur per stiptica
circa venarum clausionem et per illa que
in cibo potu et medicina sanguinem in-
grossant et non cum aliis et cognoscitur
talis resudatio ex claritate sanguinis sine
clara rubedine eius et quod non multum
exspuitur sed paulatim parum et est
in se subtilis ¶ Sputum sanguinis procedens
a locis citra cognoscitur per dolorem et grauedinem
in loco ut si est ex venis cerebri
est grauitatem id est attractionem et totum
caput est graue et omnes sensus sunt debi-
liores et patiuntur de nocte et sero tempore
et facies rubet quando est aestas et non est
vomitus ad est dolor in orificio stomachi et
circa precordia propter colligantiam et adest
fastidium et indigestio et quando est ab epate
est dolor dextre partis et quando est a sple-
ne dolor est sinistre partis et quando a chili
vena dolor est in spina dorsi, et sic
intellige ¶ Si sputum sanguinis est
a pectore uel pulmone in membris spiritualibus
semper est cum tussi et si tussis est modica
est a partibus propinquis et si tussis est magna
est a partibus remotis secundum liliatorem
¶ Sputum sanguinis ex apertione venarum
propter fortitudinem expulsiue augmentatur
per acuta et salsa et ideo sunt vitanda
et tamen dico quod cauendum sit et quando est ex
colera uel fleumate salso venas corroden-
te ¶ Si sputum sanguinis est propter apertionem

venarum ex mollicie et raritate earum
et est ex defectu contentione virtutis et per
stiptica et glutinativa curatur ut patet
circa in hoc libro tertio de sputo sanguinis
ex apertione venarum et vitanda sunt
malo potu vel medicinis que mollifi
cant et rarefaciant ¶ Generaliter cauenda
sunt omnia quibus spiritus calescunt ut sunt
ira vox clamor nimius motus
vigilie superflue perfundens sepe nimis
balnea et coitus cura et sollicitudi
nes et que sanguinem acuunt et acuta
et salsa ¶ Item subtilitate sanguinis
cauete sputum sanguinis a flori cauca
et in grosse sanguinis et in apertione
venarum propter acuitie sanguinis licet
Gilbertus dicit primo fiat minutio ego
dico primo fiat fortis alteratio per obtu
rantia et contrigerantia acuitie et propter
hoc oportet calamum ru. vel salsum
fleu que sanguinem admittit pungentem
¶ Cum oportet in sputo sanguinis cum tussi
dare stiptica et restrictiva dentur cum cau
tela et propter sequitur aliquod lenitivum quod tus
sim compescat ut dyadragant tysana
aqua decoctionis dragagantum et gum
arabici quia aliter timendum quod plus restri
ctiva noceret tussim excitando quam prius
prefuisse sanguinem stringendo

Empima si post ruptionem apparet
in pleuresi et peripleumonia in
fra xl. dies non cessantes tussit in
tysim secundum ypocratem aphorismorum parte v.
¶ Pleuresi et peripleumonia sputum et sanie
habent sed non sunt empici sed si paciens
non sunt curati et vulneratio pleumonis hi
tus saniosa corrupto tunc sunt empi
ci facti Empici veri sunt qui saniem
conspuunt ex habitudine corruptis sa
niosa pleumonis vix vel nunquam curantur
quia ulcus pleumonis non bene curatur quia
semper est cum tussi qui consolidationi
vlceris resistit ¶ Non semper
conspuito saniei indicatio est paciens
empicus quia aliquando est sanies in
concavitate pectoris et per hoc decludunt
imperiti medici qui indicant eum
esse empicum et incurabile vel tysicum
qui postea mundificatus bene curatur et aliquando
est pleumonicus vel peripleumonicus
et non dum empicus ¶ Sputum
saniosum post sputum sanguinis ma
lum est quia venarum corrupto facta per
cotulationem que non bene curatur vel dif
ficulter ¶ Sputum saniosum livid
vide vel nigrum malum est quia significat
maliciam mortificationis vel adustio
nis et si sunt fetida est malum quia
significat corruptionem in pleumone ¶ Si in
empimate accidat sincopis pessimum
est quia significat mortem futuram ex vapori
bus corruptis saniei ¶ Empima est
tussis laboriosa et fe. que non alle
viatur per conpulsionem saniei periculosum
est ¶ Si sputum saniosum sunt leve
album et cum tussi levi et modica et cum
allevatione febris et bonitate appetitus
et bone fortitudine virtutis salutem significat
et si contrarium eveniat signum est mortis
secundum liliatorem ego dico quod signum
est mortis malum et si fortassis signa
mala eveniunt signum est mortis ¶
Frequenter igitur medici credunt sputum
grossum globosum flegmaticum esse sa
niosum et distingui saniem a tali flegma
te quia sanies fetet ut plurimum flegma
non fetet 2o sanies signatur adversus
aquam continens petit fundum flegma sup
natat. 3o sanies est indutae na
ture flegma non ¶ Si in empimate
pulsus est ordinatus equatus et fortis
et sanies non fetet indicantur pacientes
apertis non habere febrem nec ulcerationem
pleumonis et propter hoc non tysim nec etiam
¶ Cum volumus maturare materiam sani
osam in pectore tunc iaceat et sumus

super partem infirmam quod volumus ex
pelle iaceat super partem sanam
et postea commoueatur liliator ¶ Cum
empima est cum febre flegmatica pu-
trida continua lenta vel periodali non
facilis cura quia corporis egritudini non
facile cognoscitur secundum Gwillelmus ¶ In
empimate ex causa percussione vel
a casu cum [illegible] sanie aliquid sanguinis
expellitur competit flebotomia de mediana
et [illegible] secundum liliatorem in omni re-
plecione et si repetit flebotomia constat
secundum Gwillelmum fiat ventosatio
in naribus et tibiis et ego dico quod
[illegible] fit [illegible] villa et fiat [illegible]
et dimisso [illegible] ad locum egritudinis
[illegible] parte ad partem aliam non
nobilis ¶ Indigendo materia empy-
matis et [illegible] in expellendo incipiendum
est cum lenioribus remediis et paula-
tine procede ad fortiora non timendo
[illegible] de sincopi aut repletiva suffo-
catione [illegible] qui vult ponderare oportet
[illegible] cum fortibus remediis age
qui vult cum [illegible] salutis operare
derelinquat aliis curam talem

Peripleumonia que post pleure-
sim et ex pleuresi fuerit
ut plurimum aut infra vij dies in-
terficit aut transit in tisim et in
dubitanter [illegible] est malum signum et
periculum ¶ Si peripleumonia timetur
pro elongatione materie et vias spiri-
tuales bona est [illegible] et salubris
¶ Peripleumonia ut plurimum quia ex flegmate
et melle acetoso fumatur per
os ut aliqui [illegible]
apponatur Rogerius ¶ Cura peripleu-
monie fere est eadem cum cura
pleuresis nisi quod in peripleumonia de-
mus medicamina fortiora applicare

et super particulam pacientem apponere et
demum est magis [illegible] ut natura
cum tussi mundificetur liliator ¶ Pe-
ripleumonia ex sanguine calido et subti-
li et colerico periculosa est colica [illegible]
nimia acuitate sua inficit cum sit
vicina cordi et medicamina infrigidas
propter distantiam loci ad locum non per-
venit [illegible] calefaciendum est et sic [illegible]
eius ad [illegible] deficit thesis
de [illegible] ¶ Peripleumonia secundum Ga-
lienum est morbus difficilior quam
que pleuresis et [illegible]
[illegible] et hec quod solito [illegible]
raro curatur sicut patet in 1a 2a de
empimate et quod cor non patitur tam
calorem carens [illegible] quod
plus est debet [illegible] thesis
¶ Cum peripleumonia est causata ab humo-
re qui aptus natus est [illegible]
[illegible] aut [illegible] superfluitate in-
[illegible] est morbus [illegible] incipi-
ens et non [illegible] alio [illegible] ca-
[illegible] morbus [illegible] est [illegible]
[illegible] ab aliis ut ea que fit post
catharrum vel [illegible] pleuresim
¶ Sive dicatur peripleumonia vera a
sanguine colerico ut sentiat thesis
sive [illegible] flegmatica ut sentit Ga-
lienus [illegible] in thesis [illegible]
de peripleumonia non est magis cura
[illegible] secundum magis et [illegible] morbi ha-
bita cura ¶ Si vera peripleumonie
non resoluitur sed tendit ad [illegible]
in [illegible] quod cognoscitur quod in vij diebus
non melioratur patiens primo dolor
et tussis fit et difficultas anhelitus
maior [illegible] vel sputum
[illegible] aliud sedatiuum minuit do-
lor et si vires non sunt fortes [illegible]
thesis ¶ De pleuresi [illegible]
quod [illegible] pleuresis non resoluitur neque

mundificat usque ad xx die et mutat
ad quam famem et tunc secundum avicennam
se tendit ad materiam apostematis et ad
eius rupturam et postea ad absti
sionem et mundificationem carnis et
vulneris et postea ad solidationem sanatur
et idem est de pleuresi ¶ Scitu
dignus in quo quasi nihil expuit
et illud quod expuitur liquidum agnoscitur
aut grossum viscosum et globosum
quorum quodlibet indiget et tunc quod
expuitur cum laboriosa tussi
principium est morbi et tunc sputum primus
liquidum et agnoscitur incipit ingros
sari vel grossum et globosum subtiliari
et minore labore eicitur est augmentum
quando sputum est album leve equale
et cum levi tussi et cum alleviatur
et facilius eicitur tunc est status et
cum tussis et febris minoratur est mor
bi declinatio ¶ Si principium morbi est
longum tota egritudo erit longa et
si principium morbi est breve tota egritudo
erit brevis nisi error accidat vel super
veniat accidens causans prolongationem
¶ Sicut materia brevis vel longa erit egritu
do ut si est colera que est velocis
motus et si cum hoc conveniat etas
iuvenis et virtutis fortitudo terminabitur
in septem vel in xiiii diebus si vero materia
est flegma pura flegmatica vel melancolica
terminabitur in xx diebus et aliquando prolon
gatur usque ad xxxvii dies et aliquando
plus unde ypocras dixit de pleu
resi que cum pleuresi in materia et
modo terminandi magna habet convenientiam
in pleuresi non vera vel de materia frigida
apostema crescendo in xx diebus que
dam in xl quedam in lx rupturam
vero habent et secundum hoc in summa
de emperismate si postea rupturam
apostematis si infra xl diebus non mun
dificatur transit in tysim ¶ Sicut in

egritudinibus capitis et venarum per urinam
et sicut in egritudinibus stomachi et intestinorum
per egestionem ita tempora morbi in egritu
dinibus pectoris et pulmonis per sputum
cognoscuntur ¶ In peripleumonia et pleu
resi salubri status non est necessa
rius sicut in febribus acutis quia
quanto magis est materia digesta et ex
pulsioni apta magis appropinquat
ad statum unde hic non sumunt statum
quo ad actum ledendi sed quo ad ma
turationem ¶ Nota quod duplex status mor
bi scilicet quo ad actum vel quo ad digestionem materie
morbi ¶ Usque ad quartum diem in declinatione
sive post initium in peripleumonia et pleu
resi de epatica partis opposite et si
materia est in opposita utraque latere vel
in utraque parte pectoris fiat minutio
de mediana si virtus et etas et
alia particularia conveniant et precipue
si materia est sanguis habundans quando non
de basilica opposite partis non potest fi
eri vel flebotomia una non sufficiat fiat
minutio de sophena eiusdem lateris
¶ In peripleumonia et pleuresi non per
mittatur patiens constipari sed venter tene
atur mollis et non habeatur nec potetur
secundum avicennam nisi purgatus intestinus fe
cibus vel saltem incipit digestionis et non
habeatur tempore doloris vel mali accidentis
sed in hora in qua solet levius habere et
si illa hora est hora consueta optima
est ¶ In materia colica in principio calefacto
ria ad alterandum materiam et evaporan
dum Recipe mellilotum scilicet florum florum salicis
florum violis florum camomille ana ʒ i ß
camabri mundati ana · ß · b
in aqua et aceto ana partes [illegible] decoquantur
et colentur et spongia imbibatur
et decoctione expressa applicetur ad
locum ubi est materia resolvenda et fiat
plicis in die et non permittatur spongia
infrigidari sed alia parata calida apponatur
post aliam aut pannus lineus cum
eisdem floribus calefactis applicetur

si materia esset sanguinea aquosa secundum Libia-
torem fit calefactorium de sale et
milio tere factis in sacculo positis
quia materia ventosa reputo bonum
calefactorium ergo ubi est sanguis et
non sola flegma et ventositas contentor si
tamen calefactorium debet fieri in aquosa
sanguine factum sicut prius dictum est
de materia colerica si non sanguis esset
grossus et quasi coagulatus apponentur
plumaceoli cum spatula tunc ova nova et
oleo de floribus salicis si materia esset
frigida flegmatica secundum Libiatorem fit
calefactorium de orobo et fenugreco et
furfure contritis et in aqua bullitis
addita aqua parte aceti et decoc-
tione spissa sacculus applicetur ca-
lidus ¶ Nota de calefactoriis
de pleuresi ¶ Ornatus enim accidentia
apostematis fiunt vehementiora et a-
cuciora tanto est status brevior
et crisis velocior et quanto accidentia
fiunt tardiora et leviora est sta-
tus tardior et e converso ¶ Cum
materia declinat ad vias urinales
in ea tota ponatur cum aliis mun-
dificativis semine melonum cucumerum
et petrosilini et brusci ¶ Si vero materia
sit frigida apponatur semine feniculi petro-
silini apii et in cisariis Cum materia
mundificatur penitus danda sunt e-
tiam ventrem moventia ut sunt electu-
aria applicatis et que per vias urina-
les danda sunt feniculus petrosilini bana-
a et huiusmodi malis Inquietudine tempore mor-
bi et sollicitudo habita ad mitigandum
et sedandum mala accidentia ut est sitis
vigilie fluxus ventris sincopiza-
tiones et alia que solent in peripleu-
monia et pleuresi evenire ut sunt se-
dolor vehemens tussis labor sicca
angustia nimia constrictio anhelitus
fastidium cibi que tempore collectionis sunt
timorosa tempore maturationis suspecta
post ruptionem sunt mortalia et precipue

quedam remanencia sunt magis suf-
fecta quedam minus et quedam corri-
gi possunt et quedam non hec mech-
dictus de pleuresi ¶ Licet orobus se-
mine fenugreci ciceris avena spelta
sit utilia in de cotonibus et sorbia
omnibus in hac egritudine et pleuresi
tamen ordeum et alia in bonitate ex-
cedit In convalescentia post balne-
um competit ut melius reliquie re-
solvantur et mundificetur locus apostematis
¶ In corporibus plenis in principio fiat flebotomia
de basilica partis opposite si egritudo est
confirmata fiat de ea parte ad hoc si do-
lor ascendit Si non dolor descendit
sive in principio sive in egritudine confirmata
competit flebotomia de sophena eiusdem partis
Item si humores sunt frigidi in corpore
plectorico competit flebotomia de basilica partis
opposite in principio vel parte eadem egritu-
dine confirmata vel de sophena eius-
dem partis secundum quod dolor descendit et ascen-
dit Libiator ¶ Et nulla forte sunt me-
dicina decoctio in peripleumonia vel pleure-
si quam decoctio [illegible] rubarbari ca-
mardi nimphe borago buglossa
viole prima et hordei sive in apozima-
te sive melisse levitans et suppo-
toria bona sunt Chatartica in
pleuresi non competunt nisi quando egri-
tudo prolongatur Omnia semper est pro-
olosa ¶ Calefactoria et evaporativa
sunt salubria et si per ea tota non possunt
mundificari materie materia [illegible] ca-
la ¶ Cum secundum ratum et operatum
nature salubre in qualitate san-
cti dolor et se debet fortior et gra-
ta [illegible] et ad hunc modum rupto
apostemate et [illegible] sit hic
[illegible] accidit [illegible] tempore
et mortis et solet [illegible] accidentia sunt
fortiora rupto apostemate [illegible] est

fetida et marcida ut fex sine amorta
et est incorrigibilis et in nulla spe
salutis existens ¶ Si in peripleumo
nia urina fuerit remissa et pul
sus debilis et debilis egestio defe
cta et papule in spiritu fuerit subtile
moritur paciens Gilbertus ¶ Consequitur
peripleumonia cum tussi et vermis mul
titudine et apate nato infra aure
et est ad bonum aut super aure et est
ad malum Gilbertus capitulo de pleuresi
r4 f 1o3 Inter pleuresim est pulsus serrinus
et inperipleumonia est undosus et si
in aliquo latere fuerit in concavitate
costarum dolor et alii mitigatur
vel recedit et pulsus serrinus non
in venit sentitur quia non est apa
cum sen pleuresis sed est dolor ex
ventositate ¶ Pleuresis raro ve
nit senibus et si eis venit manus
prolixum est et rarissime venit ante
eructuationibus ut plurimum venit in
vere ex plenitudine et in estate
ex humiditate colere et in autumpno
ex melancolia et in hyeme ex fleu
te liberatur ¶ Ut plurimum cum ante
cedens est repletus totum corpus
vel saltem capud et potissime cum
subito venit frigiditas in acre
liberatur | et de contingit precipue
cum in antecedentes puta nimia
calitas aeris et minus motus
humores mouens et dissoluens mi
nima potatio vini fortis vel mi
nima potatio aque frigide aut ventus
borealis post meridiem hec co
liberatur ¶ Signa communia in pleu
resi vera sunt hec scilicet dolor pec
toris et difficultas anhelitus et
tussis et alia signa humorum prout
de peripleumonia dicta sunt quare vero

sig pleuresis vera sunt dolor lateris
pungitiuus pulsus serrinus et quando pul
sus latis difficultas anhelitus
tussis et hec sunt fortes signum morte
futuram et si pulsus fuerit cum hiis
serrinus debilis completa malum est
Alfansus secundum Gilbertum urina in
pleuresi et peripleumonia diuisa
quia in peripleumonia cum ut plurimum
fiat ex fleumate et pulmo sit re
ceptaculum fleumatis debet urina esse
remissa et spissa cum quantumque sit
in fine karopus usque ad medium
regionem sed propter apa in spiritualibus
natum intenditur urina et fit russa
vel subrussa distincte liuida sub
appositione manus et spumosa
¶ Inpleuresi que ut plurimum fit ex
humoribus calidis et raro ex frigidis urina
est rubea vel subrubea propter magna
ebulicionem humorum que fit propter cali
ditate loci et humorum et liuida in sup
ficie cum appositione manus et si sanguis
est tunc est magis spissa si colera minus
¶ Secundum Guilhelmum in pleuresi magis
liuida est aqua ordei vel tysana cum
syropo vel cibo sed ante prandium
vel post per duas horas dari debet
¶ Inpleuresi non vera est hec lenta
secundum Gilbertum sub urina sicut fleuma
ta sub melancolia sed in fleumate tussis
est humida et sputum pro ma melancolia
sputum nigrum vel liuidum acetosum
et pulsus subtilis et primus et tardus
et tum dico quod non est hec acuta non
est vera pleuresis ¶ Secundum Gilberti
in urina opposita pleuresis et peripleu
monie sig erunt opposita in spiritus
et accidentibus et qualitates in fini

laudabile sputum est in pleuresi
rubeum vel album leue motum vna
vel duabus tussibus eiectum et si cum
multis tussibus laboriose eiciatur spu
tum grossiciem ma ¶ Sputum
differt per iiii^or dies vel vltra
diuturnitate morbi significat et si e
contra velociter eius eiectio debilita
tem significat et tiorem nec nasturtium
bat cum ma contraria Gilbertus
¶ fluxus sanguinis narium vsque ad
quartum diem bonum est et a quarto die
vsque ad vii^m vel est purgato per
sputum et a vii^o die vsque ad xiiii^m
vel est purgato per fluxum ventris
scilicet dyarria ¶ Si propter frigiditatem
aeris vel temporis tunc ad intestina
repellitur et catarrus inde dissentia
rie fit et mala accidunt et dilitescunt
et vadit ad bonum Gilbertus ¶ Vrina
rubea apparens vel post vii^m diem
veniens fit bonum signum est Gilbertus
fluxus ventris post vii^m diem signum
est bonum Gilbertus et tunc dicitur si fit
humoralis sine sanguine ¶ Pulsus
fortis in pleuresi et in periplemo
nia bonum significat licet sit inequalis
quia licet inequalitas pulsus non est
verenda quia compressio fit Gilbertus
¶ Sputum sanguineum quod ante vii^m vel
post diem generatur in pleuresi et scia
le generatur bonum est quia cum differt vsque
ad diem xiiii in periplemonia cum
permanentia fit que lenta esse
solet vituperabile est quia vix euadet
Gilbertus ¶ Sputum liuidum vel vi
de perseuerante dolore malum est Gil
bertus Vrina nigra pauca mala
est Vrina nigra residens in ma
la vrina tenuis alba pauca si

aliquando tertia die circa ipsam ma
significat et mortem Gilbertus ¶ Pleure
sis magis fiunt frenetici periplo
monia magis fiunt litargici et hoc
ideo quia vt in pluribus pleuresis fit ex
colera et periplemonia ex flemate
Gilbertus ¶ In pleuresi et peripleumonia pul
sus debilis et inequalis valde malum
significat et frigiditas extremitatum et curuum
cum liuiditate vnguium similiter Gilbertus
¶ Si periplomaticus desiderat vinum
cum nigredine et asperitate lingue
malum Gilbertus ¶ Fluxus ventris
apparens dubium est signum tamen bonum
est Gilbertus ¶ Orthomia id est somnus
in gula vel pectore pessimum est signum
Gilbertus Aqua vel vesica impedi
ta in die cretico malum est et si die
cretico fit bonum et modicum et ma
tura bonum et liberat febre malum
Gilbertus ¶ Si fit pleuresis in
dextro latere et supernatat aqua in
dextro pede non in die cretico vel
tremor vel dolor licet videatur me
liorari in septima vel proximo sequente
at dolorem in latere proximus sinistro dextro
vel sinistro et cetera die moritur
et in ea hora in qua incepit cum
egrotando Gilbertus ¶ Ideo pleu
resis et aliis apostematibus interioribus
membrorum interiorum vel superficium
omnium vel per os non aliquando cum
sputum mittatur sed sine dyaforetica
et mollibus ab[...] in pectore est
in ea que est calida cum minus calida
et in ea frigida cum magis calida et
propter hoc nichil salsum vel acetosum detur
Gilbertus nunc loquitur de pleurisi
vera et fit in absconso loco vel
approximat circa ventrem vel splen
dor vel pulmo et qualiter curatur

abeo quod tussim provocat ¶ Pleuresis
in inferioribus ypocondriis et in latere
sinistro minus periculosa est quam illa
que fit in ypocondriis superioribus et
in parte dextra quia virtus in parte
dextra est fortior et forte virtute
non devincit nisi morbus fortis et in
ypocondriis superioribus est periculosum
apostema propter nobilitatem partem et gravi-
tatem cum nobilibus partibus secundum [illegible]
Gilbertum ¶ Sicut recitat Simon
Gilbertus Avicenna dicit si albas
in pleuresi virtute refectas si sputas
primus morbo vult dicere non est
secundum minus [illegible] dieta ubi
propter casum virtutis ¶ Si venter est con-
stipatus non detur tysana quia
adiuvatur et maior fiet constipacio
Pleuretici si non purgantur in xiiii
diebus transeunt in empimam et
vix evadunt quia in hac die
frequenter solent meliorari et
creticare et se quiescere Gilbertus
¶ Si materia pleuresis est calida mota
calidi [illegible] ascendit et tunc operatur flo-
ris et sic dicitur ypostasis si dolor cum po-
tione calefactoria non solvitur sed confirmatur
statim fiet floris Gilbertus ¶ Si
materia pleuresis est frigida descendit et
operatur saniem et est laudabile si
materia descendit ad intestina et
natura non sufficit ad evacuandum eam
ut nunc debita saniem ¶ Si
dolor accidit inter costas carnosas
de pleno cum virtute forti et materia
non ventrizante fiat floris et quod fiat
tanta quod sanguis mutet colorem
et quousque color sanguinis pro di-
versis humoribus [illegible] vide in Gil-
bertina capitulo de pleuresi sed tu cum
cautela fac flobotomiam et vita multi-
tudinem quantitatem magna floris quia
ut idem dicitur floris non solvit ple-
nitudinem venarum nec sanguis in
libitus in pelliculis que est materia
apostematis per flobotomiam evacuatur sed sanguis
decurrens ad locum apostematis que est ca-
ro accedens per eam minuitur secundum Gilbertum
¶ Rupto apostemate in pleuresi non fiat
minucio nec purgatio sed in fistulas
cum emplastris et propriis Gilbertus et
tu dic mollificativis et idem in-
tellige in peripleumonia Custodiant
manus et pedes et brachia ne fri-
gescant quia tussis statim sequitur Gilbertus
Undecima die morbi grossior dieta
detur quia panis et vinum album datur
cum aqua tepida lymphatum sed in de-
clinacione non et econtra vidi in fine morbi
et egroti convalescencia pleureticos
propter propter medicum vinum dal [illegible]
natum in parva quantitate egrotum
patienti quod multum propter hoc confortabatur
natura et facilius conspuebat ego
non ante vidi vinum dari cloria
cum mundificatum licet Gwilling
in cura calida pleuresis pro medicina
mundificativa sive purgativa ponit
cassiam fistulam Gilbertus hoc prohibet dicens
quod videtur in pleuresi lucretat
cum cassia fistula sed non laudo quia
ultra modum in postea tussim provocat
de quo dicto miror cum sit medicamen
pectoris lenitivum potius quam tussis
provocativum [illegible]
Tussis fortiter impressa vel diu
vagans cona non curatur ethica et tunc
vel difficulter ut fecisti in 1.19 fin
Tenue non est diuturna nec fortiter
impressa curabilis est sed difficulter
ethica Cum tysicus est febricitans
et anhelitus eius fetidus quod non solet
fieri et sputum super carbones positum

fetet et capilli cadunt et ungues
curvantur et fastidium adest tibi con-
firmata est tysis et non curatur et si fluxus
ventris supervenit cito moritur
et significat corruptos consumpti fundamenti et nu-
trimentum adesse ¶ In autumpno tiei
pati incidunt in tysim et quando
tunc paciuntur tysici et moriuntur
quando que folia cadunt a(r)bore
¶ Tysis in iuvenibus et adolescentibus
vel cum curas vero curatur in se-
nibus curatur aliquibus beneficiis medi-
cine curans curat secundum Gilbertum
¶ Dolium sputum fetens super carbones
positum est signum incurabilitatis et mortis
Gilbertus idem dicit de fetido sputo vel
anhelitu significatur corruptus in substancia pulmonis
et non incurabilis ¶ Ideo non est
fiducia habenda in tysicis eo quod di-
cet loquuntur quia loquendo mori-
untur et moriendo loquuntur propter
cum de carria eos apprehendit Gilbertus
¶ Sputum tysici de nocte recipiatur in
pelvim et mane aqua calida perfundatur
et in superficie apparet quedam gros-
sities et in fundo putredo i. sanies
remaneat mortem significat Gilbertus
¶ Tysis per longo tempore palliatur in pueris
et senibus pinguibus et carnosis ¶ Cir-
ca de sputo tysici fiat indicium simile
certum ... fletum a sanie nec sani-
es cum fletum natet et videat quod
sanies non sit ex empimate per alia
signa tysis et per hoc quod in empimate
quod non fetet aut si fetet minus non
sit aposteme non fetet ita quod sicut
sanies tysicorum que super carbones posi-
ta fetet ut carnes putride assate et
est ex corruptione pulmonis ¶ Vide in capitulo
de empimate quod adhuc locum quod da
sunt necessaria ¶ Auicenna dicit vel libera-
tor recitat quod vita cuiusdam mulieris
tysice prolongabatur xxiiii annos
cum usu zuccari rosarum secundum eius quantitatis

sunt multa valde. In flegmaticis et humidis
potest tysis extendi per xx vel xxx In
colericis et siccis incurabilis est Regimen
et tamen diu non potest extendi ut in fleu-
ticis ¶ Quidam liberatore tysici aliqui
consumunt tussiendo partem pulmonis
alii partem venarum alii partem anularum
alii lapides et tamen diu de talibus dat
est signum magne et vituperabilis cor-
ruptionis inflatione et arteria ar-
terra de lapidibus licet aliquibus sit
incredibile apertis tradidit que in pul-
mone generantur Rq f. 108 Rq f. 106

Si aliquis longo tempore paciatur
Vide tremorem cordis et subito de-
mat sincopis moritur ¶ Si quis
longam sincopim paciatur et
color faciei mutetur in livore viridem
vel nigredinem moritur ¶ Si sinco-
pis subito venit sine causa manifesta
et diu duravit moritur ¶ Cum
frequenter accidat sincopis ex causa
occulta ut a primo malo venenoso
vel oppressione vel oppilatione cordis vel si-
no autem aliqua causa sincopis mani-
festa medicus morbum non curabit cir-
ca quia causam ignorat et tales sin-
copis est signum mortis subitanee
Unde ypocras particula secunda dicit qui
consuliunt frequenter et subito absque
manifesta causa repente moriuntur ¶ Si
sincopizans per elleborum non sentiat
vel tunc moritur secundum liberatorem ¶ Sep-
tenna plures sincopim paciuntur circa
opera quibus de causis sunt investigantur
secundum medicus qui subito venit ad ali-
quem pacientem nec propter relacionem causam investi-
gare potest nec per signa sinthomata si curat
causam curat quia causam ignorat
¶ Si signa peste malitie sincopis ap-
pareant ut livor nigredo vel viridi-
tas in facie vel similia tali colore si
pulsus sit debilis primo sive ve-
lox sive tremulus sive tardus sic
morietur ¶ Cum vero in sincopi

prelacoz assistat vel p hoc qr pns no
iuit mulierem pati defectum menstrui vi
deat signa differencia inter sincopim
et suffocacionem matricis hic infra vide
tur et secundum quem venit morbus et tunc
eius in medicando precedatur quia
aliter decipitur ¶ Licet aliqui de lo
ga sincopi loquentur breuis et satis
dura et periculosa passio vel longa
inficiat non enim sustinet cor talia
apparentibus humorum vel defectum caloris vel
motum sui dum decipitur breuius pro
ximus et breuior alto quam alii loqu
vocant ¶ In omni sincopi competunt
aromatica si ca et calida frigida aro
tica si ca et frigida calida aromatica co
petunt sed vt plurimum quia in ca frigida
cum calidis aromaticis pauca aro
tica frigida poni vt melior fiat co
seruacio et cum frigidis aromaticis in ca ca
ponantur pauca calida aromatica vt me
lior fiat penetracio libator ¶ Cum
sincopis est propter suffocacionem matricis
non sunt apponenda naribus aromatica sed fe
tida vt fumus fetidus pannorum combusti
spinalia comprimens defendat ad infimum
aromatica vt magis illuc trahatur
¶ In talibus aqua frigida non est proiciena
in faciem sincopizantis sed quando ex ni
mia frigiditate vel ex nimia repletione
vel ex fluxu ventris eveniunt ¶ Sin
copis ex veneno sumpto vel aere
pestilenciali vel ex vaporibus humorum
corruptorum vel venenosorum tunc
rosa et et diafial ad cinam hoc
quidem cum tyriaca valent curam
adhibere etiam ¶ Secundum libatore
sincopis et tremor cordis non differunt
nisi secundum intensum et remissum quia in
tremore cordis sunt debiles in sincopi
non sunt fortissime et ideo tam ipsarum
passionum et signa et remedia mag
nam habent conveniencia ¶ Syncopis
quocumque modo fiat sine per se sit

consequens siue sit ex consequendo alia
secundum Gwillelmum asapientibus dicitur mors
temporalis et tunc dicit appares mors ad
tempus secundum ~~Gwillelmum~~ Gilbertus · quia sin
copis est actus alterius morbi magis
est sincerus periculi obmaddo actum
i· sincopi vel cum est actus tamquam
periculosior aliter enim tunc ecce de
suffocacione ¶ Idem Gilbertus cap.
de cardiaca passione siue tremore
vel pulsu cordis dicit quod cardia
ca est ab alio membro quam a corde
confortatur et cor tunc mediante dum fit
medicaminibus membri ne cor deficiat
¶ Secundum diuisos doctores licet aceto
sit de quo vtrorumque est ex toto confert
in debilitate cordis in cardiaca
passione et tremore et pulsu cordis
et in sincopi quia hec consequendum est
~~in sincopi~~ ex caliditate vel cum febre
tunc aqua calida conuenitur in faciem
quia debilitas cordis quoque ducat ad
sincopim ¶ Caueatur et balder et febri
citantibus acute et debilibus ex sinitate
ne multum vel fortiter moueantur quia
ex motu in talibus solet debilitas
cordis accidere que periculosa quia ca
sequitur sincopis ¶ Et Gwillelmus dicit
cap. de debilitate cordis quod debilitas
cordis ex fumo eleuato fit ex mala
frigida percuciente cor et sic fit in infini
tatibus quia infirmus mouetur fortiter
vel subito et sic fit multum est debilis
¶ Galienus magister omnem defectum
ex inanicione vinum aque frigide mixto
tum corrigit et mitigat hoc Gilbertus
cap. de sincopi concipit dicens si sit
asto ex acutis humoribus vel si febres
vocatur vel apa vel minus alienus
pacientes vinum non detur ¶ Sincopi
ex inanicione iuuat odorifera in
manibus tenere vt sunt rose aroma
incta et similia vinum mixtum cum zan
dalis et aqua rosacea et odorare

Gilbertus ¶ Sincopizantibus quibus
competit vinum bonum et aurum vel
argentum in vino pluries extinguatur
¶ Cardiaca que est cum febre sive est febris
acuta vel causon sive sit febris colica
lenta semper sed fiudere dyaforeti
cum et dicit quod cardiaca est tremor
cordis et crebrus cordis pulsatio
ex humiditate coadunata in pellicu
lis circumdantibus cor Gilbertus ¶ De
Gilbertus Quandoque fit cardiaca propter
ex acutis humoribus subito et repente
ascendentibus ad cor vel ex sensu acuto
vel maiore fit maculata febre et infeb
ribus melancolicis colericis et post febrem
post crisim mala mala acuta re
manet et tunc respondet vel fit ancto
sitate cordis et tunc dicitur saltus cordis
¶ Item Gilbertus cardiaca propter defectum in
tincti alius fit ex hoc quod ex defectu in
tincti caloris tola et facit dyafoesim
¶ Secundum vero liberatorem in declaracionibus
capitulo de sincopi de exalatione spirituum a
corde in gaudio si cor se constringit
subito et fertur ad extremitates spiritus propter
[illegible] in corde moritur paciens
et si non stringetur cor et moritur propter exa
lationem et tamen dio paulatinus extinguendi
sunt spiritus ut in meytone accidit adiuva
[illegible] ¶ Et non tedeat medicum
investigare [illegible] si in sincopi
est pulsus paruitas vel defectus et
tarditas anhelandi quasi oblivio
[illegible] et venit sincopis
de omni [illegible] vel sunt causa manifesta
[illegible] est morbus per se et non accidens
morbi et [illegible] passiones
cordis et est periculosa et secundum plurimum
mortalis ¶ Si mulier patitur [illegible]
[illegible] debilitas cordis ita
ut non loquitur nec moveatur et necessarium est
sit suffocacio matricis vel sincopis
ex suffocatione matricis et pulsus est

multum defectivus et debilis vel formi
cans et facies eius pallida vel
facies mortui scias ipsam sincopi
pati si non pulsus non sit debilis
vel diminutus vel defectivus ut dicitur
est et facies est sane mulieris silicet
et quasi dormientis scias hanc non
pati sincopim per se sed sincopim propter
solam suffocationem matricis et per hanc
differentiam scias quid est operandum ¶ Vinum
in sincopi est valde sive sincopis sit ex
inanicione tunc detur vinum cum bis dis
carum et si causa sunt causa detur vinum
[illegible] cum aqua frigida ¶ Et si sincopis
sunt propter repletionem detur vinum [illegible]
[illegible] in prima quod [illegible] ¶ Cum
defectus virtutis accidit in debilitate
cordis et sincopi sive est talis defectus
virtutis ex repletione humorum cibatio suf
focat et abstinencia nimia sint libe
ratore pungere igitur paciens et cibus
paucius detur paulatine multi enim
medici et alii non discernentes inter
defectum virtutis propter repletionem et defectum
virtutis propter inanitionem cibant repletos et
[illegible] et alii non morere
[illegible] si non cibaret taliter
[illegible] patientem vide de hoc plenius in
alphabeto meo ubi virtus deficit
litera v.

¶ Disophagus vel cardiaca ar
tena propter forte vel manducatur
[illegible] sunt solummodo morbo est
de quorum parte incipiat ¶ Secundum
Rogerium est colligantia stomachi enim
omnibus membris et propter nervos
quod non est membrum quod non patitur paci
ente stomacho unde quidam senciunt etiam
hominis dolorem et [illegible] omnium me
brorum sunt causa notabili et cum stomachus
[illegible] et eructaciones due vel tres
fiant solvitur ille dolor [illegible]
[illegible] ¶ Et Galienus in passionariis

dicit quod podagricis confert vomitus
Et Rogerius dicit quod in omni vetera
ta passione valet vomitus quia
ex colligantia interiorum attrahit stomachus
ab omnibus membris secundum Rogerium ¶ Item
Rogerius quando aliquis humor calidus vel
frigidus est impediens appetitum aqua
calida data provocat appetitum quia la
vat stomachum intus sicut vasa ex
terius et est regula alleg ¶ Item da
tur medicinale ad [illegible] in pas
sionibus [illegible] diutissime in ore te
neatur et paulatim transglutiatur
¶ Post sumptionem medicine [illegible] non
detur cibus vel potus quia minus ci
to descenderet medicina que interius est
ut ibi faciat moram ¶ Item in passi
onibus [illegible] fiant localia remedia
ab [illegible] non debet ad [illegible]
sed retro collum ut aut scapulas su
sit [illegible] exemplum quia [illegible]
illas partes transit [illegible] sicut [illegible]
a [illegible] transit ante [illegible]
¶ Item Rogerius omnis humor calidus
vel frigidus in ore stomachi impedit appe
titum et tamen si excedit in quantitate vel ma
la qualitate ¶ Omnis humor calidus vel
frigidus in ore stomachi [illegible] fit
liquidus diminuit appetitum [illegible]
tas de fastidio ¶ Item defectus appe
titus est [illegible] interiorum non [illegible]
[illegible] cibum acceptum tunc [illegible] cura [illegible]
est habenda ¶ Ablato appetitu si
diu durant mors est signum ¶ Di
minutus appetitus propter frigiditatem
veniens malum est valde quia frigiditas
talis est virtute appetitiva [illegible] mor
tificatus et in magno excessu ei
[illegible] ¶ Defectus appetitus in cum
morbis [illegible] pessimum est debilis
appetitus in eisdem malum signum
satis magnum quia mala [illegible]
[illegible] ad equata et diu du
rare non potest sine cibo ¶ [illegible]

. . [illegible] non appetere cibum [illegible] co
medere quia aliis cibis sumptis redit
appetitus. aut quia cibus sumptus
tamen defectus appetitus removet
ut calida sumpta ut tempore et allea
frigiditatem removet que appeti
tum impediebat vel frigida ut ace
tum caliditatem superfluam removet que
appetitum impediebat ¶ Licet
caliditas per se [illegible] appetitum et fri
giditas per accidens tamen utraque qualitas
in stomacho excedens appetitum impedit
¶ Appetitiva virtus per se et directe per
[illegible] non confortata sed quia abst
[illegible] et [illegible] vel virtute aliud
de [illegible] coadiuvat ¶ In
excessu appetitus et appetitum [illegible]
[illegible] solent dari in principio prandii
[illegible] et [illegible] pinguia
et [illegible] appetitum obtundit
appetitum et removet [illegible]
in [illegible] stomachi ¶ Acetum et acetosa
provocant appetitum cum ex [illegible] ca
lidis est impeditus et sic alia
acetosa ¶ In senibus destructo
appetitu non est appetitus comparabilis
[illegible] appetitus naturalis viget per cali
ditatem et [illegible]. calor vero naturalis
in senibus tepescit et deficit et humi
ditas [illegible] in eis habundat que
[illegible] appetitiue virtuti resistit
et [illegible] eam et ideo appetitus di
minutus malus est et [illegible]
quam in iuvenibus ¶ [illegible] ut tempore allea
[illegible] appetitum ex frigidis humo
ribus impeditum quia calefaciunt
et materiam grossam subtiliant ¶ In
[illegible] morbis destructio appeti
tus per maximum signum est [illegible]
in morbis [illegible] et [illegible]
tibus ut in dissenteria longa vel he
ctica et quando cum destructione appetitus
est [illegible] et indignatio cibi [illegible]
[illegible] mortale est secundum [illegible] libro 3º

¶ Inde est quod appetitus eius dicitur esse colera vel frigida cum humoris vias intelligitur in ore stomachi et si esset colera non potest in ore stomachi sed in fundo tanto peius est et eius aliquis purgari sine digestione vel quia materia habilis est ad expulsionem propria liquiditate ut colera rubea vel quia materia est permixta sicut colera prassina et eruginosa sed colera vitellina quia spissa est potest indiget digestione et expectari potest purgari absque periculo usque post digestam materiam

Si in febre advenit sitis cum ariditate corporis est valde mala ut dicit haliabbas licet ubique videatur fiat in ore stomachi de siccitate tamen omnis sitis causa quedam ab epate quedam ab intestinis quedam a renibus ut habetur in practica mea capitulo de siti et in alphabeto meo ¶ Item in febricitante sitis vehemens fuit et subito cessavit sitis fuit remanente et lingua fuit arida et nigra mortem significat haliabbas et assignat causam quia virtus sensitiva est mortificata ¶ In siti quo causa colera sine humoris vitio et sine opilatione competit aqua frigida sumpta in quantitate magna haliabbas Et si colera mixta est causa sitis non detur aqua frigida per se sed cum vino malorum granatorum vel syropo violaceo vel syropo acetoso vel iulep vel mica panis haliabbas et causa est quia ut dicit in decelaracionibus quod aqua frigida de facili inflammatur a colera vel caliditate intensa et convertitur in rem calidam et non penetrat sed opilat sed capitulo de siti ¶ Item haliabbas in fine capituli de causone dicit quod in causone que est febris fortis valde et colera mirabilis competit aqua frigidissima dulcis si virtus sit fortis et materia digesta et morbus sit in declinatione et non sit opilatus vel apatus et quod vehementissime sitiat et quod consueverit aquam bibere et quod tamen bibat uno tractu quantum potest et sumit haec agat super regimine de acutis ¶ In siti propter coleram non competit sompnus quia per sompnum calor fiunt interiora et augmentatur sitis et in aliis causis calidis humoralibus haliabbas et tu dic quod hoc accidit in causis calidis non humoralibus sed non ita proprie et tu dic calide cause sunt distinguende secundum suos proprios effectus et tunc distinguitur in qua causa sompnus non competit ¶ Item tollare et super dormire confert in siccitate et humectatis Avicenna primus tamen fen 3 capitulo de eo quod comedit ¶ Et alfansus dicit quod in febribus colericis et in renibus febre adurentibus et in corporibus calidis et siccis et attenuatis tollare notet ¶ In siti propter rem salsam comestam et quod hoc non sufficit bibit cum talibus bonum remedium est bibere ut haec occidit vinum limphatum vel non limphatum si stomachus est debilis et frigidus Gwilling Et eodem dicit idem de comestia que plus tale sitim sedat si detur aliquis fortis vel debilis prout digestiva virtus admittit

Nausea vel fastidium significat materiam malam os stomachi replentem et est Gwilling Et similiter frequenter in ventre fastidium et frequenter super fastidium cibum recipit invitus quia corruptos humores vel cibos in stomacho non potest rectificari et addatur cibus qui corrumpitur et in corruptione precedentem addit haliabbas ¶ Item nausea vel fastidium eveniat colerico dixi cum magis curatur si flematico facilius Gilbertus capitulo de fastidio ¶ Item in fastidio sequitur nausea cum vomitu et quod hoc aliquale senserit inanitum significat materiam esse in spaciositate stomachi et tamen debilitate compressivis Gilbertus ibidem sed capitulo de fastidio licet fastidium et

Deo bene dictum

nausea ex eisdem causis fiant diuer
sum quia nausea est impotentia recipi
endi cibum et abhorret eum et mo
uet nasum quasi torquens eum et est
cibus totaliter eo contrarius in cibum
appetierat et est nausea appetitus
vomendi sine egestione humoris fastidium
vero est ex corruptis humoribus
natum in ore stomachi stantibus et corru
ptibus tam digestiuam quam appetitiuam
virtutem secundum Gilbertus ¶ Semper et super
omnia valet puritas cibi et dieta
tenuis et quietum in principio secundum
filiator eodem capitulo de fastidio dicit
quod in fastidio competit aer clarus et
mundus et sompnus longus et applicatio
pueri vel catulum ad stomachum ad eo
fortandum ¶ Item idem idem dicit
quod quamdiu remanet a pacientem ali
quis et assiditatis et sensum grauitatis
et ebitudo intellectus tunc curatio non est
quia oportet iterare curam cum alterantibus
et euacuandis ¶ Idem in fastidio
competit leuis vomitus vt materia
non putrefiat angustiosus enim vomitus
commouet materiam et ideo de facili non
euomitur fiat clisteria et fricatios et
mediate euacuetur processum ¶
Nausea fit frequentius ex humoribus
frigidis cum magis ad hereant sed vomi
tus frequentius fit ex humoribus calidis
quia super natant filiator capitulo de fastidio
¶ Et si materia nausee vel fastidii super
fit humor replens os stomachi secundum Gwil
limum cum replere aliquem cum materia talis
est in superficie oris stomachi aliquid et cum
hoc est humor in naturalis peccans a spa
ciositate stomachi aliquid in villis orifi
cii stomachi vel spaciositate stomachi vel in
interioribus poris vel inter pellicias
stomachi vel inter duas stomachi tunicas
in orificio contentis cito humores euo
muntur si non aliud impediat et
cum principium melius ¶ In spaciositate
stomachi contentis vix euomuntur post prin
cipium cum humores inmisceantur cum cibis
¶ In villis vero in visitati humores qui
inter euomunt cum medicinis primus
resolutis sicut est oximel diureticum
et potest per vomitum statim post principium
¶ humores vero inter duas pellicias
stomachi et visitati euomunt non principium nec
per vomitum nec processum quia via
non est eis ad euacuandum eos nec materia
bilis est nausea sine fastidio cum talibus
humoribus non forsan per vrina et tam
tia et secessus secundum Gilbertum

Debilitas stomachi causatur ea cognitione
quod nunc est affectu stomachi secundum fili
atorem et dicit quod debilitas stomachi
et minimus sensus eius per hoc cognoscitur
quod stomachus leditur aquosis et calant
fria fetida vel humida et pacientes
cibum non appetunt et sumunt cum
cum quadam titillatione interiori vel
tremore ¶ Cum aliqua quantitas primum sunt
in predictis digestione in stomacho absque natura
tunc signa sunt remissiora et debiliora
cum vero ad est humor et materia peccans
signa sunt fortiora et magis manifesta
Gwillimus capitulo de debilitate digestionis
in stomacho ¶ Et est causa dicto vbi est materia sen
titur grauedo et ponderis in stomacho et quandoque
dolor pungitiuus vel grauatiuus et cetera
signa alia vt dicta in locis suis ¶
Item in eodem capitulo omnis complexio
excedens per se vel cum materia debilitat
omnem virtutem et hoc vult Auicenna libro
3° capitulo de debilitate appetitus Et tamen
dicit omnis qualitas prima excedens
facit hanc complexionem malam ¶
Cum humor est peccans in stomacho debili
tans digestiua si est in spaciosita
te stomachi leuiter et facilius exit cum humor
in visitatur in villis stomachi grauiter
exit et non nisi post principium cum tum

cibo crudo ¶ Item humor est in oris
et inter duas pelliculas stomachi nullo
modo per vomitum vel farmaciam exit
et est gravissima cura vel nulla
nisi per cautelam et fricciones et per paupne
cum in lectura de passionibus Gilbertus
capitulo de debilitate stomachi ¶ Debilitas
stomachi indigestivus et dolor stomachi mag
nam habent in signis causis et cura
convenienciam liliator capitulo de digestione
stomachi ¶ Ibidem omnis indigestio stomachi
est mala et potissime ubi est corrup
tio digestionis et vocatur digestio cor
rupta cum cibus in stomacho corrumpi
tur cum quis comedit bonas carnes
et postea sentit eructuaciones feti
das et fetorem mali in gutture
ut ova putrida vel frixa come
disset ¶ Prima indigestio in stomacho
preter alias digestiones non rectificatur
in secunda et tertia radix et mater seu causa
fere omnium egritudinum cronicarum
sicut scabies ydropysis passi
ones splenis calculi colice ar
teticie passionum renum et mul
tarum aliarum egritudinum cronicarum
¶ Si convalescens patitur in digestione
et habeat se acetosum signum est quod
materia putrescit et timor est de reci
divo ¶ Si quis indigeste paciatur
crapulosus et in facie apparent pos
tula diversorum colorum ut in ambo
bus diu vivere non potest quia materia est vene
nosa et corpus immundificatur non potest per
petua ¶ Inpura cibaria ut fu
gi et corrupta ut carnes fetide
vel pisces corrupti hec debilitant
vel corrumpunt digestionem in stomacho et
secundum Gilbertum capitulo de fastidio
inducunt varias egritudines in
curabiles ¶ Ibidem dicit quod vomi
tus in digestione non curat morbum

sed virtute digestiva aliquantulum impedit
vel debilitat frequenter non in digestione
morbum creat diversum ¶ Contra
ut dicit liliator qui dant ad
confortandum stomachum frigidum et indiges
tiva calida electuaria et diampoli
ron pocius album quod creat eructuacionem
in stomacho et facit cibum descendere
in digestum sed secundum eundem hec dia
cam et cum cibo sed cum dio ubi opus
est calefacere et stomachus est frigidus
cum cautela quoniam media sunt calida
et frigida et oportet quod diadragantum
et diagalanga dantur hec pocius
albumen et cum cibo secundum disposi
cionem patientis

De apostemate stomachi

Nunquam stiptica reperiuntur a ma
turitate nec a resolutione
in curatione apostematum stomachi liliator
¶ Nota quod per plurimorum doctorum sententiam
curantur apostemata stomachi calida sive sit
de sanguine sive de colera sive composita
sit et causa est quod raro est composita colera
apostema in stomacho ¶ Apostemata stomachi sunt pe
riculosa eo quod membrum est nobile cum
quo est membrum multum sensitivum liliator
capitulo de apostematibus ¶ Eadem sunt apostemata
simplicia et ut plurimum sunt composita
ut de sanguine et colera et aliud est de
sanguine amplius et de colera minus aliud
ergo liliator in eodem capitulo enumerat a
postemata de colera et dicit de colera gessa
cognita est herisipila que est apo
stema vel corrodens et transiens
in igne persicum et serpigo est de
colera subtiliori adusta et cum eo cum
idem curat de cancro ceterorum apo
stematum dicit in omnibus hiis videndum
est si in eo plus sit de sanguine vel
plus de colera et secundum hoc mediandum
est ¶ Difficilis est cura apostematis calidi
in stomacho quia si sanies est in orificio
stomachi non mundificatur nisi per vomitum

et vomitus et motus conturbatiuus stomachi
et solucio continuitatis augmentatur
si est instinus famices tussiet per consensum
sui que digestiuam destruit et
si est corrosiua timor est dilacionis
intestinorum per que tussit et si est
inter duas pelliculas est pessimum
quia via non potest eiciendi ¶ In a
postemate stomachi ex humore frigido non
fiat minimum nisi curatus esset omnino
plectorion Gilbertus ¶ Non sunt
apponenda repercussiua in principio apa
te stomachi de frigido humore sed est cum
dyaforeticis in processu idem
¶ Gaudes apostemate stomachi de humore
frigido si est intra stomachum per vomitum
exit si est extrinsecus in pellicula ex
teriores superficie per secessum euacuatur
Gilbertus et si est inter pelliculas
per urinam mundificatur capitulo de apa
te stomachi idem tamen Gilbertus dicit
capitulo de fastidio quod humores in
clusos inter duas pelliculas stomachi
natura non potest educere quia non potest
ei via educendi et hic dicit quod
per urinam sed educi et tu dic quod
notabat quod nec per vomitum nec
per secessum natura potest educere eos
sicut illos qui sunt in stomacho per
vomitum et illos in superficie
exteriori per secessum et non possunt
in educcionem corporis per tantum hic
non per urinam dicit mundificacionem
fieri et ego puto quod utrorumque est medium
per urinam quo potest cum cautis ¶ Sy
rapus libri simplicium apa stomachi cu
ratur ad apa duriciei et ad collectionem
famici ¶ De apostemate stomachi ex frigido humo
re dicit Gilbertus quod curatur per vomi
tum vel per secessum et per vias uri
nales et ego dico per resolucionem
aliter curatur ¶ Infiora stomachi sunt
dura grossa et spissa et lota am
pla et quia instinus sunt dicatur medi
cina eis valens est ibi amabile illis
autem eis vehiatur per ipsius sensibilitatem
medicina pati non potest et eis in
amabile Gilbertus capitulo de vulneribus
stomachi et intestinorum unde solum dicitur
apa calidum apa de humore calido non
de sanguine vel colera vel salso flemate
sed omne apa quod famicem facit quod vult
est profectio et est apa calidum calidi te
puticedinali unde de flemate et et
de melancolia sit apa calidum quod in meo al
phabeto hec habentur ¶ Apa durum
de materia melancolica quod schiros sit dicitur
non facit famicem quia non putrefit
materia illa dura et eius cura non
est maturatiua sed per resolutiua
et per consumptiua ¶ Cum de apostemate
stomachi in mea practica loquor non
intendo sic primo meus ad cancrum
vel herisipila vel herisipasmicam
quia de illis incidentibus curatus fit com
tibi non me intromitto ¶ Et non
enim dicitur apa sanguineum vel colericum
flegmaticum vel melancolicum quia
materia apostematis est sanguis purus
vel colera pura et sic de aliis sed quod
talis humor dicitur in materia apostematis
unde in apostemate in carne est communis
generatio ex sanguine ubi mixtum est
de flemate ad mixtos si rumpitur
rumpitur et tunc mixtum sanguinem sic
apparebit coloris albi ut vult
Avicenna libro quarto primo fen 2 capitulo
quinto et habetur in meo alphabeto
et apa est sanguineum unde si sunt
distincta generantur apa et materia in
eo predominans et si sit in comparatione
duorum humorum predominantium erit cura
composita per res diversas humores in
spiaectes ¶ Dicit habetur in tabula

maiori de causis quod apparet sit ex mecha flemate vel colera solum perdurante in corde cum firmato purgacionem est patet per quod in apate stomachi epatis et intestinorum et huius solum scoria competit vel medicina resolutiva vel evaporativa nam in huius apparatu multum noceret firmacia quia humores trahit ad locum apatis et apa magnum faciat et tamen dicit regula loquitur hic de firmato purgate prudencium attenuatum quia doctores in hoc conveniunt quia in apate calidi stomachi competit cassiafistula confecta cum aqua ordei et siropi de fructibus ut de lactuca endivia et ad lenitatem et mundificacionem. Et Guillinus iubet fieri clistere sepe ad alleviandum et mundificandum.

Una eructuacio vel due cum alleviacione bona est et significat bonum significat quod natura est fortis ad expellendum fumum de stomacho et est motus naturalis et non morbus. Item liliator dicit quod eructuaciones que sunt naturales sive sintomatice non sunt reprimende quia sunt quedam crisis particularis et mediate aliquam partem causarum minorum. Ideo multe et frequentes eructuaciones male sunt quia significant mali sunt et significant eam digestionem corruptam et iterum male quia cum mali sunt causae cum maiore in digestione quia motu tale frequente et multum non permittunt quietem que ad digestionem est necessaria. Item fetor est calor facit eructuacionem quia calor facit ventositatem in fine id est peditum fetidissimum vero calor est qui consumit et resolvit ut fit in estate et stomacho calido. Gilbertus

De eructuacione

Siquis sumpsit cibum similis in digestionem ut in lienteria et sequitur eructuacio acetosa significat est bonum quia significat stomachum calorem aliquem percepisse qui potens est dissolvere et non consumere qui aliquo modo [illegible] potest fortificari unde Ypocras in diuturnis lientericis supervenienta id est acetosa eructuaciones supervenientes prius non erant bonum est. Licet calor intensus et fortis sicut et fumum resolvit liquidum et eos consumit resolutum tamen facit fumos eructuaciones sue materie que generant fumum grossum ut legumina et sicut in forti et magno igne ligna viridia fiunt humiditate resistencia sunt causa naturalis fumi grossi ignis non est agens ut liliator et tamen dicit quod dura digestabilia et multitudo cibi et humiditas nimia ubi in stomacho consistunt licet naturalis calor stomachi sit fortis ad complexionem pacientis comparando ad dura [illegible] est debilis et ideo non potest tamen consumere quod cum resolvit.

Id est yliacon singultus malum liliator et tamen dicit quod et colica est malum. Item post singultum veniat apa in latere dextro dicitur [illegible] morte festina significat liliator. Item singultus in crisi bonis et signis apparentibus significat bonum quia crisim sit per bonum si mala significat apparent malum quod significat spasmum futurum liliator. Item postea singultum veniat spasmus vel alienacio pessimum est liliator. Item cum dicitur singultus est [illegible] apa epatis secundum Guillelmum intelligitur de apate calidi quia

De singultu

sic citat de sinis circa ¶ Pueri
propter magnam repletionem et humiditatem
in eis per accidens fit ad singultum
unde dum lactantur singultant
saepe et frequenter ¶ Singultus ac-
cidit primo ex singultu [illegible] decrepi-
tis propter stomachum eorum frigidum debilem
et humiditate [illegible] in eo con-
tentam Johannes filius Serapionis ¶
Singultus accidit ex mordicatione
propter humorem collectum in stomacho aut propter
rem acutam receptam in stomachum
aut propter corruptionem cibi et ma-
litiam qualitatis eius Johannes filius
Serapionis ¶ Singultus ex humore
contento in stomacho si natat ad partes
superiores evacuatur cum vomitu
sicut primo comedat raffanus
et postea bibat aquam decoctionis ane-
ti et sal et si humor est firmiter
fixus in rugis stomachi evacuatio
cum potu [illegible] et pillulis a-
loe Johannes filius Serapionis [illegible]
[illegible] de [illegible]

Ordinis vomitus circa per
vomitum si materia consistit in
stomacho quae est causa vomitus Gwillinus
et tunc dic in vomitu sanguinis [illegible]
et [illegible] cum [illegible] tenetur [illegible]
¶ [illegible] vomitu [illegible] quod evenit
quae sequitur vomitum [illegible] est
[illegible] et tremor labiorum inferioris
secundum Gwillinum ¶ Materia flegmatica
in stomacho generata [illegible] colo-
res ex fructibus et [illegible] in stomacho re-
ceptis [illegible] in digestione et
per humorem flegmaticum transmutat
ita quod [illegible] remanet in humore
sic generatus et propter hoc non debet dici co-
la [illegible] vel eruginosa secundum
[illegible] quia [illegible] est et sapor
eius est in [illegible] vel acetosus
hec dicit Gwillinus et dicit

quod hoc dicit Galienus in commento
[illegible] de vomitu ¶
Vomitus in febre pestilenciali
est malus ¶ Item colica passio
quae fit cum vomitu et [illegible]
[illegible] stomachi [illegible] cum
vomitu [illegible] et [illegible]
[illegible] quando est de se
est cum mala [illegible] ¶ Cum
humores sunt in ore stomachi tunc com-
petit vomitus et [illegible] si in
[illegible] stomachi tunc competit potius
[illegible] quia [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] per dolorem et [illegible]
per dolorem [illegible] in stomacho Gilbertus
et tunc dico quod quando [illegible] humo-
res flegmatici sine dolore et per
vomitum [illegible] ¶ Cum
humores [illegible] purgandi sunt
in ore stomachi [illegible]
et corpus [illegible] Gilbertus ¶ Si
in febribus [illegible] in septimo
die [illegible] accessionis [illegible] vomi-
tus et [illegible] vomitus [illegible]
et [illegible] de nausea et [illegible]
in Gilbertina et nota idem vo-
tus plures fortes et leves ¶
Vomitus in die [illegible]
signis digestionis [illegible] si
[illegible] si non sunt
in die [illegible] signis digestionis
non apparentibus et [illegible] mala [illegible]
[illegible] malum significat [illegible] ¶ Item
vomitus [illegible] humores
malos quod [illegible] significat
et si est [illegible] pessimus est
[illegible] aut [illegible] humori
[illegible] mala [illegible]
aliquorum [illegible] vomitus [illegible]
[illegible] humores [illegible]
[illegible] quod significat plures [illegible]
et [illegible] conturbantes

¶ [illegible] vomitus 12 [illegible] infra

r sic e d' ma multiplici vent9
spontanea in fluxu vent9 ¶
Vomitus inmabilit' offert in
passionib9 membrorum que sunt
ad vasa seminaria in fine quia
vomitus evacuat mat' ante
dicte r trahit ad mat' ad pte
opposita membro paticti sibi Libator
¶ Cave debet a vomitu debile
capite hntes r pectus r gra
ciles r macilenti r q' no co
suenerunt r q' cu difficultate
vomunt r q' hnt os stom' strictu
h' Gilbertus ca° de cotidiana
de flente salso r in ca° de
nausea r vomitu r tn dic
debiles macilenti nl q' la
borat mchia r qn e tps hye
male qn sunt evacuati per
fluxum ventris nl sagnis
Libator dicit q' sed frequens
vomitus e malus q' talis pa
ciens facit de sto suo cloacam
¶ Vomitus no fit nisi p9 stom
inferior sit fortis r p9 superior
sit debilis. libator r si dica'
in passione colica fit vomitus r
recessus q' stos e debil' i fine
r supius ad h° dica' q' si ma
gnat stom e in eius pte su
periori r stos e fortis stos in
fortitudie sua expellit eam su
pius si ma e in fundo p9 sua
fortitudine expellit i fine q'
ad via illa ma declinat ¶ Si
no ma e in spaco pte stom r e
multa nl male qualit' stos
p9 sua fortitudie mat' gnate
expellit vnaq' pt supius r
inferius sicut portitor cu gna'
co expellit vnq' sine grnat vn
vnq' pt no° locu elegit vbi

piciat illud alfonsus ¶ Vo
mitus sagnis no cstingendus
qn venit p9 retencoe eius q'
bonu e ¶ Vomitus quq' fit
difficilis pp ma° subtilitatem
ppt quam na no pt ea app
hndere r tnc in gsstanda ma
cu potu p9 gmis gnatorum
r aliis humorum in gssantib9
alfonsus ¶ Cu quis vomit
aquositate silz aque ablu
tonis aqm carnis r inde v'ac
tis vomitus e spatiens Gil
btus ca° de colica passioe
¶ Amicus r alii comedebat vomitu
facere sel i mese p9 confirmacoe
sanitatis r ego dico q' qui
vti' bono regie no indiget
tali vomitu eo qui indiget
eo caveat ne vomendi i du
cat gsuetudinem inutile ergo
tpa r horas vomitus r no
suet ordine aliq cu nec
multiplicat' vomitus nec dislet
vomat ¶ Sopnus longus b3
vomentib9 quia sedat gmotem
humorum r stom subit sudor b3
quia dissolvit mat' r sic valet
stracos fortes gmitatu r liga
tur' fortis ¶ Cu vomitus est
tarditius p' vomitu q' e ma
multa in sto r tnc remissa fa
ciat vomitum artificiale ad e
vacuacio humorem cautez vo'
mitu si no ma e pauca sti
mulans stom ad vomitu r no
gest cu vomitu q' na app e'
paratate iam no apprehendit
tnc ptq' pu dum fiat vomitus
q' cu cibis talis ma infectatur
r melius e'nat' ¶ Vomitus
in plaga nl percussione capitis

Sompna
Sudor

fiet cicatrice lesam r stam cie
dullicz capis ex lesam r e ma
lu valde liliator Vide in regito
de dolore capis qui e fractura c
nei ros ¶ Si vomitus est colibus
rib genati in sto est gtinni no
cumenti vomitus aut co hnore
h ab alijs mebris effusis ad stom
no e gtinne lesionis h desit
stos in hora don agga hnoris
res in eo Johes filius serap
libro 3o ¶ In vomitu generalis
vitanda sit unctuosa r pigwia
ne aliquis unctu r pinguedo per
oi r stilla quia h officio stoi
mollificat r ton stam quis ad
strite r tentiua debilitat ¶ Ce
vomitus vitent ut si acuta
causa vomitus vitent cala si
frigida causa vite frigida r sic d alijs
¶ Cum vomitus curari dz p vomi
tu fiat vomitus cum re hnorem
peccante educens r h qui hnor
gustit in sto qui e ca vomitus
¶ Dicit Gwillmus sicas q r omni
vomitu co quacunque ca fiat liga
te fortes ad iutoriorum r coxarum
r ponas ventosas sup epar et
splene absque scarificatione sit valde
utilia r tn dico q ligao generale
e iuncedum h poni ventosas sup
epar r splene cum ab illis mitta
hnor ad stom ul cum cor e ml
tu sagine pt florez basilicoe
r salnatelle ponas ventosas tal
vtil e ¶ Item idem dicit michil
e melius in vomitu r in fluxu
ventris r tn dico si vomitus non
venit a capite p modum cathar
ri ul reumatis r idem dicit si
post sopniis sentiret se paciens
alleuiatum r forte ramode posse
poni in balneo aque tepide de
coctionis herbarum stipticarum r post
exitum balnei vngatur stos r testa
veter cum olo ro r cum olo de masti
ce cum pt mixta addito modico
aceti Gwillmus r tedio r vomitu
sufficiat r vngere de stom r fluxu
ventris in vngat vent r fundus stoi
¶ Cum vomitus e cum hnoribus r sto sunt
i sunt genati si sunt ab alijs me
bris missi no dz vomitus stringi
nisi primo hnores educant qui
causant vomitum r e Gilbti nisi
timor sit de casu virtutis tunc oportet
ligaturas fortes ad iutoriorum
r coxarum r epitima the maz
in fine r longe vomitum ne paciens
deficiat
Epar animalium ledi h pur abhz
est adulabiz magne dulcedinis
quia opilat radis grosse r dure
digestionis quia difficiliter digeri
r alonitimis r sagine casu quam
tibz liliatur ¶ dissolutiua no
sunt danda nisi cum aliquibus stipticis
quia epar e radix corporis ¶
Mala distemperancia epatis i. dm
calefactionem epis recterz ar de dal
stamonica h in passione i. dictata
bz da eleviarum de 3 uis ros ¶
Calida distrasia epis scpius
tenia in calam ydropisim Gilb
tus cao po de passione epis ¶
frigida distemperancia epis cum hnoribus
bros facit gmitate ad ydropisim
fiam Gilbtus ¶ Si distrasia epis
e cum hnoribus vicis primo digenda
e mia r eius habundancia supflua
euacuanda r pt h cum alteratiuis
e agendum sicut in sola qualitate per
tate Gilbtus ¶ Noxiana epis

hnt in tabla gfereand r noten
and hic supra ¶ Consider qd
Vene in fayte r vene epis
so vacue r tuc de mediana
hilator r tu dic venas epis
hic vacat venas que devena
oscana v forma intrant ipm ep
que si ope nl insertayte essent
replete fructositate tali digesti
in sto no poss mediana ad ep
hic tinsitu r sic in altando nl
purgando sua alba operacoz no
pficent ¶ On in dispancia epis
cala sine ma pocante ad est
opilatoe epis in sirropis r alys
in fridatimis addam q da api
tina cala aromatica radix a
pij fucus femicli capill venis
r endiuia amaltudine hnt r
scariola sm hilatorc r sc aliqua
fria aromatica in mlt calis
poneda sut in dispancia epis
fria ¶ Sm Gilbtum licet ali
qui ptg purgacoz in dispan
cia cala in ma ptg ctu dicem
purgacois balnen faciut tn
hbis fridis dimetias nt sut
endiuia lactuca ac hc r alpsia
Veto meo hra ibi dimetica fria
tn q balneu ircitat calore v cor
r rarefacit cor balneu aly esti
mat gihibend ß florac pcipiut
de salmatella in dextra manu et
tuc pcedut ad in virtas r cmpla
r tu dio de flora si saguis multu
hundat hc fiat ¶ Crn e sola
qualitas cans malaz gplexione
epis tuc api in vnctonib et
emplis r localib rmedys opan
d e qn vo hnor e pcans et
mala gplioz cans tuc inapne
d e tn digestiua mediana vn
by dan sirropi r eltuaria al
tancia qualitate r maz malaz
r sup sedend e ab emplis r vnc
tonib insp ptg purgacoz ma
pocanf insi talia sint q ipa co
nenit in digne mediac nl sal
te ei no rpugnet Alfonsus ¶
In calefacte epis si reubarbaz
dz dal de tn valde fris nt tn
sirropo violacio nl oxizakara
nl tn suco solatri nl platagis
q ipm purgat calefacied sm
Gilbtum ca de distrasia epis
¶ Item sm eude Gilbtu si pacace
distrasia calaz epis sit maclety
r de siccitaty de trifca saracenica
de mane tn aq fria r i meidie
trasandali nl dyarodon abbis
tn sirrops fro nt oxizale sirrops
viola r hs di ¶ Ci distrasia epis
cala e pauca nl si sit i vetuta
coccedunt pulli pdices pnc ances
capestres si illo no fuit r vetuta
passio r fuit calitas mag nl
tn fe tuc cms dicta sit sicut in
fe tracana h Gilbtus ¶ Thala co
plgois epis cala nl fria hunda
nl sicca si no curat ppin kx
longam r diu durauit faciut
cade in ydropisim Johes filius
sap tractatu qrto ca pmo ¶ Idey
si ydropisis plonga acat cum
necaa vmbilici r talis ydropis
e silis morbo incurabili r si ipos
ydropis talis cura gungor e
sanatoni que e hunda quam
sicca ide ¶ Snancace male co
plexois epis cala nl fria nte
dn altatims in gnrectate cause
r vtedu e sup tacf addisere con
fortatimis in casuacom stabi
tacf epis vn tn fris sucas in
cala ca by insrce spicanardi
r ma stix r folin r h ille r tu
dic q appt cande cam in tine

fumido dicit dyascorides albus licet
ibi quedam species sunt calide ¶ Secundum
gilbertum ca° de distemperantia epatis
aperto saphene minus principale aper
tionem saluatelle in omni distempe
rancia epatis et splenis de frigida ca
usa humorum vitio et a parte de frigida
ta et quartana vera ¶ In calida
vero causa melius aperitur saluatella
quam saphena quia calidi humores fa
cilius ascendunt et frigidi humores fa
cilius descendunt ¶ In omni distempe
rantia epatis frigida apponenda sunt aliqua
frigida aromatica secundum propria quanti
tate liberatur ¶ Et in omni distempe
rantia epatis calida apponenda sunt aliqua
calida aromatica secundum propria quantitate
liberatur et tamen dico pauca frigida
ponuntur cum multis calidis ne ni
mis cito calida sola transeant
sed moram faciant et operationem suam
perficiant et temperentur aliqualiter
per frigida et pauca calida cum multis
frigidis ponuntur ut frigida melius pe
netrare possit valeat et aliqualiter
temperentur ¶ Uve passe cum granis
masticate et comeste depurate
removent omnem debilitatem epatis et
ipsum impinguant et tamen dicit non
omnem plus epatis volens comes
tus quam duo amici simul cum
vino dulci vel cocto in amorea
confortat epar et sanat omnem
debilitatem eius ex qua causa
causa eius fiat Gwilhelmus ¶ Tunc
valens in distemperantia epatis calida
et frigida eius utendum est in dispo
sicionibus ex compositione dubiis et quando
ignoratur causa debilitatis Alfons
Tertio omni opilacione epatis ex ten
sio dextri ypocondrii sentitur
Gilbertus ¶ In omni opilacione
epatis dicta tenuis et medicina
aperitiva et subtiliativa et conforta
tiva competit ¶ Cum aperitivis ve
solutivis et subtiliativis semper debet
apponi aliqua stiptica propter mem
bra et virtutes conservacionem idem
Efficacior est res que secundum virtutem
aperitivam et stipticam in se naturaliter
ut absinthium et sandali quam
medicina composita ex re aperitiva
et re stiptica separatim accepta
propter virtutum commixtionem ¶ Epar
est membrum nobile et in opilacione me
dicinali cum membrum nobile ca
vendum sit a medicina forti et
que cum violencia operatur et quod
membrum vicinum non ledatur pre
media localia et si membrum vici
num sit forte possibiliter ut membrum
innocuum non detur pro alio membro
medicina male qualitatis ut sca
monea titimalli vel euforbium
Gilbertus ¶ Et plurimum opilatur
epar ex flegmate secundo ex melancolia tertio
ex sanguine quarto licet raro ex colera
liberatur ¶ Item ex talibus humo
ribus non fit opilacio epatis aut
multitudine eorum aut ex commixti
one cum humoribus frigidis ¶ In opi
lacione epatis virtus attractiva me
brorum non potest facere ut cibus pe
netret locum opilatum et ideo attra
hit panis bonus sanguis et fortis
liberatur et tamen dicit quod ad membra tunc
ne debet remitti ad intestina
ex quo transire non potest propter opilationem
et hoc de opilacione porte epatis in
telligatur ¶ In opilacione epatis semper
urina est tenuis quia humores
transeunt ad intestina et pauca a
quositas ad renes liberatur
¶ Stiptica in opilacione epatis com
petunt secundum propria quantitate sunt cum
confortare epar quod est vehementis

ructatus nec ipsum epar per abstersiua et resolutiua dissoluatur. liliator et tamen dicit quod hoc capitulum habet alocem in stilla nec dicitur aquis quod dissoluit epar quod omnis rariam topoicum

¶ Floria de basilica competit in opilatione epatis licet cum sciat si opilatio sit antiqua et vrina magis in spissari quia de opilat liliator

¶ Multa que dicta sunt ca° de debilitate epatis in dieta et medicina competunt in opilatione epatis ¶ Dicit liliator ca° de opilatione epatis quod in antiqua opilatione epatis competit floria de basilica et tamen dicit [illegible]

Rogerius dicit quod in frigida distemperancia epatis nisi opilatio sit cum humorum vicio per purgatorium et per stupham sequenti die aperienda est saphena iuxta dextri pedis et si est ex calida causa cum humorum vicio aperienda est saluatella dextre manus quia calidi humores ascendunt et frigidi humores descendunt ¶ Item dicit quod yeracapigra datur pro purgatione in opilatione ex grosso humore quia plus deopilat quam aliqua alia medicina ¶ Secundum liliatorem non est tam indicium apostema ubi est opilatio quia in epate fit frequenter opilatio sine apostemate quia in venis est opilatio et in poris epatis et ubi per [illegible] aliquando sunt eructationes non fit ubi [illegible] opilatio apostema [illegible] in [illegible] ubi [illegible] et [illegible] eructationem facit [illegible] violentam et [illegible] et fit apostema liliator ca° de apostemate splenis et tamen dicit alii tantum opylatio fit in epate quod ubi et fit

apostema ¶ Ibidem vrina in opilatione epatis et splenis est tenuis quod non grossi de humoribus per transire ad renes sed solum aquositas ratione subtilitatis tunc [illegible] et cum magis vrina in grossari et in spissari signum maius opilantis dissolutionem et de deopilationem et signum [illegible]

¶ Secundum Gilbertum in principio opilationis epatis vrina apparet mediocriter tenuis confirmatione bene apparet spisse tenuis sed tunc opilatio sit in principio confirmata maior sentitur dolor epatis post prandium quam ante et similiter mane et cessat cum expulsione et partes sub ascellis usque ad ylia ¶ Secundum eundem similiter signum in opilatione epatis [illegible] est cum in ca opilatione epatis fit distemperancia epatis nisi opilatio est cum humoris vicio et [illegible] hec tantum signa ad [illegible] et indicia [illegible] opilatio epatis ca distemperancia et [illegible] est sine humoris vicio ¶ Epar faciliter opilatur quia multe sunt eius vene quarum maior pars opilatur [illegible] omnes humores in epate generantur et ita ratione multitudinis humorum faciliter opilatur et quod vene epatis in gibbo et sima [illegible] sunt [illegible] fit opilatio epatis et sic facilius opilatur pars epatis superior et pars inferior faciliter opilatur quia humores faciliter [illegible] ad loca decliua secundum liliator ¶ Dicit quod opylatum non indiget ita fortibus medicinis aperitiuis sicut splen quod maior opilationis in splene est grossior quam in epate et splen est

mebrs fiuu sicca ꝛ porosu sine
spongiosum valde ꝛ multu ma
melic e receptiuu. ¶ Spar nō
e calidum ꝛ humidum ꝛ magne rot
tatis ꝛ mā in eo nō est acta ꝯ
pacta q̄re leuioribꝫ apitiuis
ꝯtētat. Alfonsus. ¶ Spar q̄r
e grosse sbe indiget subtili me
dicine ħ q̄r e nobile mebrs
indiget ꝯfortatiuo. Gilbtus
ꝛ tn̄ dic q̄a e mebrs raritatis
indiget stipticis ꝛ si sint oddi
fca sunt meliora q̄r ꝯfortant
¶ In opilatoe spns cauedū est
a balneo cito post cibū ñ uel
tn̄ ambulet post mensā ñ uel
tn̄ bibat ħ cū post cibū anq̄
cibus digestus sit in sto faciut
cibū penetrare ꝛ trāsire ad sp
indigestum ꝛ faciunt sp forti
attractione cibū indigiū attrahe
ꝛ tamē opilatoꝫ spns ꝛ longas
egritudines ħ Gilbtus ¶ Calido
ia ꝛ habitudo mala ticius corꝯ
ꝯp malicia ꝛ corruptoꝫ ꝯplex
ionis calide spns uel frie ꝛ si
fiat acala sū afria ca s̄l hum
dat ꝛ mā fria ꝛ opilatoe est
spns ꝛ ꝯ in altacōe ꝛ mundifi
catōe oportet ꝑcede cū regibꝫ mun
dificatiuis purgantibꝫ maꝫ friaꝫ
ꝛ cū apientibꝫ opilatoꝫ Gwillm
¶ Nunq̄ tepectiue in opilatōe
spns ꝑpensiores sunt ꝛ sm alfonsu
ꝛ nunq̄ sm eundē ꝯpetunt in
uenationes famentaciones uel emplastra
in opilatōe spns ꝯsnt nec uero
nisi prius sit digesta ꝛ aliquantulū
purgata ¶ Panis factus ꝯ fari
na siliginis cū puluere anisi
uel maratri de opilat fortius
in opilatōe spns de fria ca ꝛ si

ca est calida ponatur cū vino p̄dco
puluerꝫ duplum ponderis eius
de puluere seminis endiuie uel scari
ole. Ego facias nō dectogem apt
tiua calida uel fria uel utraqꝫ in
ca ꝯparata in aqua ꝛ cū illa
aqua facias pastam sic panis
erit apitiuus ꝛ sapor nō erit
tam ꝯtrarius sicut cū puluis
apponitur ¶ In omni opilatione
spns ꝛ distēpantia uel debilitate
spns ꝯ fria ca. melius datur
opiata nō opiata .i. sine opio
qua cū opio ¶ Rogerius dicit
ca de distempancia spns ħ in
plibꝫ alijs casibꝫ tenendū ħ ut
semias de insq̄ame uel madra
gora q̄r calorē naturalē ꝯtingunt
¶ Opilatio spns inducit in digio
ꝛ digio aquositate aquositas y
dropisim vel ca de apate spns
si in fame ꝯtinuat ut plurimum inducit
febris ꝛ morbus ꝛc. Gwillm̄ inter
e ħ cū decoctōe panis carnem
purmundificatoꝫ sanguis ut alma
ser febres sap. Gilbtus vel ꝛ alij
quē cura nō ē ꝑfecta ¶ Impro
apatis spns egestio ē mollis
q̄a diarria quia nō attrahitur
cibi sūccositas ab epe in fine
apatis diget attēntia vt tūs spns
ꝛ multū attrahit de succositate q̄r
feces sunt grosse ꝛ condurate et
fit ꝯstipatio Gilbtus ¶ Apa durus
spns nō curatur nisi impro p̄t qui
nō sunt ꝯfirmatu in curable ē
liberatur ¶ Omne apa spns sub
rotundum curatur sicut apa sclerotic
ticū nō ꝯ fit pruminiora me-
dicamina ¶ In omni apate spns
fluxus ventris malus ¶ In apa
tibꝫ spns urina ē spissa turbida

Urinens turbida est propter perturbationem humorum
et corporis eliquationem propter quod [illegible]
apostema calidum et licet propter se talem per-
turbationem et eliquationem faciet tamen
liliator ¶ Item licet ratione in-
flationis et mortificationis liliator
¶ Urina est intensa in apostemate epatis
propter multas causas licet digestiva
sit debilis tamen quia febris et caliditas
tingit eam quia alligat partes talis ad
consistere urine liliator ¶ Si ubi
ad epar penetret non impeditur
per apostema tunc multiplicatur urina et
feces sunt pauce ¶ Si non chilus
non penetret tunc multiplicantur feces
et urina fit pauca idem ¶ Item
in apostemate calido epatis [illegible]
sibi competunt ut opilet ut materiam
grossam supernatant in propria quantitate
et cum aliquibus dissolutivis liliator
ergo videtur quod sine dissolutivis non
debent apponi ¶ Alfonsus non
ponit [illegible] quia faciunt materiam
ad interiora declinare sed alterativa
et confortativa ut membrum fortius
dicitur super distemperantiam ¶ Licet
epar sed membra et principia ad
mundificationem sanguinis de colera et melancolia
scilicet cistim fellis et splenem nichil-
ominus alii sibi humores possunt trahere
apostema in epate quod sed minus emundat
ita quod dicta membra sanguinem mundifi-
care non possunt alfonsus ¶ Si apostema
est in summa epatis tunc competunt medi-
cinarum cometica provocare Alfonsus
quia via est ibi ad intestina ¶ Si
non apostema est in gibbo epatis tunc
competunt diuretica quia ibi est
via ad vias urinales Alfonsus
et liliator ¶ Item diuretica da-
da sunt aperitiva in propria quantitate et
leniora et sic paulatine ad plura
et fortia est procedendum et sic cum
diureticis aliqua stiptica et con-
fortativa apponantur et in calida
multa sunt diuretica frigida cum pau-
cis calidis aromaticis et si causa est frigida
multa sunt diuretica cum paucis ca-
lidis stipticis confortativis aromaticis
Alfonsus et liliator ¶ Omne apostema quod
intensificat subito aut resolvitur totum
aut resolvitur spiritale vel remanet
grossum vel convertitur in saniem
superante calore naturali et commutatione
illa et convertitur in venenum vincente
calore innaturali actuali et confor-
matio Gwillelmus capitulo de apostemate epatis
¶ Secundum Gilbertum in omni apostemate
epatis est urina turbida et livens sed
tamen est de melancolica materia minus est
pinguis tamen colorata et quando
pro diversis humoribus diversificatur licet di-
catur in capitulo de apostemate epatis ¶ In
apostemate epatis non sunt apponenda ni-
mis frigida vel nimis stiptica quia
materia cito indurantur et morbus
fiet incurabilis propter ydropisim que
cito sequitur liliator ¶ Item nec
nimis resolutiva nec nimis visco-
sa vel mollificativa sunt apponenda
quia sequitur mors ut narrat
Galienus 13 de ingenio capitulo vi
exemplificans in dyogene rectore
imperatorum ¶ Secundum quosdam in omni
apostemate epatis confortativa diure-
tica adhibenda sunt intus et
dyaforetica aperitiva et resolutiva
exterius cum distinctione frigidorum in
causa calida et calidorum in causa frigida et
hec sunt vera in Gilbertina et tunc
quando apostema est in summa aperitiva

cala

potius q dimretica intus dada
s resolutiua extius dari pnt
ptpe sno s qn apa e in gyb
bo tue intus gpetut diure
tica ut p a^r az seorti pcedete
¶ Cum flora fiet in apate epis
gsiderr si corp fuit repletu r
carnosu r tue dz fieri flora
de pte oposita si no fuit talis
repleto fiat flora de eadem
pte r hc volut omes ut dt
Gwillin^s ca^o de apate epis
r ego dico q Constatinus Al
mansor Gilbtus r quecenter
oms volut q flora fiat de e
adem pte r liliator ca^o de apate
epis phibet fi floraz ex pte
opposita ¶ In apatibus epis no
debent dari ventis gstipatiua q
gstipatis ventris r fecib retentis
e multu nociua ut dz dai mul
tu laxatiua q fluxus e multu
nociuus sil r debet venter
mollis seu largus teneri sm
Gwillmu ul suppositorijs ul
clisti si oz ¶ Ome apa vbicuq
fiat sz fit ex fluxu matie p ve
nas ad locu apatis r flora ocz
matiaz gtetam in venis r c
rente p venas equalr minuit
vnd si dolor ascendit ad furcula
r ptalesiorum no alleuiat pitas
flora de epatica queciens est
sz Gwillin^s ca^o de apate epis
¶ Item ibidem apata epis ca
r fira requirunt emplastra matu
ratiua cu venunt ad statum
r no resoluunt q mollitiuam

maturatiuz resolutiuz gfortatiuaz
heant virtutem ¶ Cu apa e in
sima no dz dari diuretica s eua
cuatio fiet p secessum si in gybbo
no dr medicina conueit p secessu
s diuretica ut p vias vrinales
fiat indificatio liliator q ut dt
corp e sit indificatiu r no hemus
aliam viam ¶ Tepida apponenda st
epimata sup regione epis licet
in essentia sit res frigida liliator
¶ Constatinus in viatico ca^o de apate
epis ubi ponit curam apatis
epis de fria ca dicit Galie ad
glauconem dicit in vetustata sine
r diuritica apata necqz curare
potui necqz vidi alios curare eo
cu talis patie fiunt ydropi
ci r multi in bni moriunt ¶ In
apate in gibbo multi da st diure
tica s cu cautela ita q inpris deu
fria ut st semina maiora r minora
r herbe semina fria r ptea ascu
dedu ad radices apij r post ad
radices feniculi r petrosilini de
inde addenda st asarum spicanar
di radix rubea eupatorium yreos
r intus cu ydromelle sumunt r
extra applicant ¶ Liliator notat
hic gradum fortam diureticorum In
apate duro epis q in sapione
vocat lapiditas epis gsideandu
e vnd fit si cum ex apate ca pta
subtili p resolutia gsumpta fuit dura
apa tu p resolutoz subtilis no sol
unt sz n^c apa s gfirmatr r dura
no mollescat p frm r calim plus
induratur necqz p calim neqz per
frm curat sm Alfonsium ¶ Si
ex humore e frio inchito inpris

aut quod inveteratus adhibenda est
cura quia ipsum inveteratum cura
non recipit propter hoc quod epar propter sui
teneritudinem et debilitatem mag
nam non potest sustinere medicinam
requisita hec Alfonsus

Quando est opilatio splenis
cum causa frigida cum calefactione
epatis difficultas operatur acumina
sed quia frigida nocet spleni et
calida nocet epati et cum calida cum
frigidis equaliter miscentur erit me
dicamine temperatum et calida neutrum
curat scilicet nec splenem nec epar
meditandus est quoniam splen omnia ca
apertivis et alterativis competentibus
[illegible] quod per data remedia [illegible]
et [illegible] epar medicandum est cum frigidis
alterativis [illegible]
[illegible] remedia competentibus hec
Gylbertus ego dare [illegible]
medicamine [illegible] cum calidis ap
tivis splenis et frigidis confortativis
epatis et cum [illegible] frigida alterativa
et confortata super epar applicanda
et super splenem calida apertiva

Causa opilationis splenis consi
deranda sunt in capitulo de opylatione
epatis quia in illis operationes
utrobique conveniunt. Simplex
medicina apertiva sufficit epi
opylato splenis non opylato cum
addere acetum et quam acetum [illegible]
[illegible] quia sine eo simplex me
dicina non sufficit [illegible] et in
[illegible] in fine ubi agit
de virtute apertiva. Restat ad [illegible]
sunt [illegible] opilationis splenis

medicamina apertiva calida et
frigida supra de opilatione epatis quod
ut plurimum splenem [illegible]. Pro
splene frigida competunt apertiva
[illegible] scolopendria capparis
[illegible] fraxini [illegible]
[illegible]
[illegible] tamaris
[illegible]

Impossibile est quod ydropisis [illegible]
[illegible] debilitas epatis [illegible]
[illegible] ista debilitas et non im
possibile est curare ydropisis
nisi debilitas epatis [illegible]
et epar corrigatur vel [illegible]
[illegible] capitulo de ydropisi. [illegible]
[illegible] et [illegible] confirmata
possit cura [illegible] confirmatam non
[illegible]. [illegible] et ty
panites [illegible] confirmata non curatur
[illegible] Due species ydropisis cum
frigida [illegible] curantur. Due species y
dropisis cum calida non curatur.
Omnis ydropisis non fit cum [illegible]
[illegible] epatis [illegible] longa opi
latione et debili calore epatis con
firmata [illegible] Gwillelmus
[illegible] epatis [illegible] nullo [illegible]
[illegible]
[illegible] medicamine [illegible]
[illegible] epar
sit fundamentum [illegible]
[illegible] aliorum membrorum
et non ydropisis cum epate desiccato
non est curabilis quia epar reparari
non potest. Gilbertus. Item ydro
pisis de calida [illegible] confirmata facit
epar [illegible]
epatis in [illegible]
[illegible] non est epar et non
in curabili. Gilbertus. Ydropi
sis de calida [illegible] confirmata per medicina

fria non curatur quia fria cum con
metam augmentant ut per causam pre
cam antedictam ⁊ quia calida
subtiliant ⁊ rarefaciunt ⁊ sic ca
lor naturalis consumatur ⁊ humiditas
naturalis rarefacta consumatur ⁊ sic co
plexione corporis destructe non me
dici curant sicut falsus dendinus
denarius non est Gilbertus ¶ Omnis
ydropisis in acuta febre malum p
gnosticat prenosticat ⁊ tu dic pes
simum est ⁊ vix est intpolata ma
lum propter cure contrarietatem quia fria
⁊ humida debentur febri calida ⁊
sicca ydropisi fieri ¶ Calida non
ydropisis cum febre neale curatur propter
simplicem cum complexioris corporis de
structem. Omnis aqua ydropi
sis est nitrosa ⁊ salsa quia contentis
sis humoribus generatur Gilbertus. Cui
cadit virtus corporis nimium in fria
ca magis generatur aqua ventosi
tas in processu temporis vel tempore longo
⁊ quanto magis virtus corporis cum ca
lore extraneo dissipatur tanto ma
gis generatur ventositas ⁊ processu
temporis ¶ Unde omnis yposarca fit
leucoflancia in processu temporis vel
tempore longo ⁊ omnis asclites fit
typanites in processu temporis Gilbertus
⁊ tu dic quod frigiditate corporis fit
maior aquositas in ydropicis
quam diu durat ⁊ ideo est quod leu
coflancia maior est aquositas
⁊ frigiditas quam in yposarca
Omnis ydropisis que sequitur
febre continua vix aut nunquam cu
ratur ⁊ si sequatur apa durus y
dropisis confirmata non curatur ¶ Item
si remedia debita applicata
ydropicis non prosunt vel ad tempus
prosunt ⁊ postea mala dispositio
pluries redit non curatur

liliator fluxus ventris super veniens
ydropicis sine alleviatione mortale
si cum allevietur per fluxum ⁊ urine
signum est bonum liliator ⁊ tu dic
si contingit alleviatio ¶ Cum in y
posarca accidit pruritus in naso
⁊ cum hoc apparet mollicies in
facie ⁊ manu sinistra morietur
ydropicus talis in brevi dicit Gwil
lingus capitulo de ydropisi ¶ Fetor an
helitus spiriti sudoris egestionis et
totius corporis ydropica mortalia
sunt signa ⁊ quando egestio ydropi
ci sicut sanguis coagulatus vel
caro proximum est morti liliator
Cum urina ydropici est ruffa in
fine ⁊ linens suprius vel ruffa
suprius ⁊ nigra in fine mortale
liliator ⁊ tu dic urina bistolor
qualiscumque sunt est suspecta valde
¶ Cum ydropico super veniat tussis
tunc ydropisis desperatur est ⁊ si
cum ydropisi sit dispnia mortale
⁊ si cum dispnia accidat fluxus ventris
in fra tres dies moritur liliator
¶ Ydropisis proveniens ab epate vinc
peior est quam illa que provenit a splene
vel aliis membris liliator ¶ In
ydropisi asclites est generaliter peior
pars hanc typanites minus mala
est yposarca liliator ⁊ tu dic leu
coflancia quam liliator ⁊ alii quidam
ab yposarca distinguunt ⁊ alii
in asclitica augmentatur caliditas
extranea corporis ⁊ sic maior ven
tositas ⁊ siccitas inde per longum
tempus asclites transit in asclitem
tympanite ⁊ in hoc casu tym
panites deterior est asclite ¶ Vel
tera ydropicorum non curatur sum
ypocratem quia sum connectum
ulcera non curantur nisi desiccentur

s; in ydropicis no desiccant io
no tinguntur ¶ Sed i. melic sup re
mat ydropisis curatur melia sim
liliatore ppter vncitatez et tn dic
de fria ydropisi hoc e ¶ licz aut
totes qnto describat ydropisim
q sit error digestiue virtut epis
in rei vritate virtut vel virtu
epis debilitas e ca ydropisis
et timor sen inflato e actus
ydropisis s; qualitas ledens o
pacom digestiue virtus epis s.
digestiua immutatiua segregatiua
et aligna expulsiua e morbus
qui dr ydropisis ¶ Cause ydro
pisis antecedentes st multe extrin
secs et interiores s; proximores
cause ydropisis interiores sunt
sunt due s. mala cpplexio epis
frida et mala cpplo epis ca
in ydropisi cala caliditas sep vel
qnto antecedens e ca frigiditas vo
epis i. debilis calor eius vel de
bilitas caloris eius sic e ca qi
i mediata et hoc vult liliator et
Gwillin et plures alij et tn dico
in fria ydropisi et et in cala ¶
In ypopamite et ascite e calitas
et fritas sil s; dissimode qua
e ut formale et e actu manifesta
et fritas e ut male et ascultu
et no manifesta in liliatorez
et tn dic i. mediata ca e ma
la cpplo fria epis i. debilitas
caloris nalis et ca antecedens
e calitas in nalis et accnlis
et vtraqz cpmmat ¶ Item in as
cite et typanite no e timor
nisi in ventre et pedibz qr virtus
debil expulsiua epis no pt
superfluu mitte ad ptes superiores

nec pt virtus epis immutatiua
bonu generare sagne nec expl
siua pcequees ad membra mit
te quare s; mances in ptibz
superioribz et tn hoc concordat
liliator qui dicit q in ypossar
ca et leucoflantia acciit in
e grunt ppter virtutez expulsiuaz
epis fortem et qr immutatiua n
in tn debilitat sicut i ydropisi
de cala ca Vrina in ydropisi
de cala ca e tincta ppter causam an
tecedetez et et si se no assunt sn
ydropisi de friga ca no tingt
vrina nisi se assunt vel aliq
virtus segregatiua renu e de
bil et io vrina in ydropisi tin
ca no e ctrn signu q sit de ca
ca s; disposito timorz paclarp
bus si timor vehis et et si vrina
sit tincta e ydropisis de fria
ca alsarsius ¶ Magna distra
sia epis cat ydropisim iuxta
ypocraz liliator et tn dico no
omis mag distrasia epis s;
debilitas epis qua deficit no
tabilr virtus digestiua epis
immutatiua segregatiua expulsiua
¶ De siti ydropicorz vide i alpha
beto meo ubi sitis ubi hoc
quo in eis cat sitis ¶ In y
dropisis sit de timore tur e
ypossarka et tn dic vel leuco
flantia si eni e de agnos te
tur e ascites si de vetosita
te tur e tympanites liliator
Ypossarka anasarka et leuco
flantia p eade sic ydropisis
xpnta liliator et dic ypossar
ka et anasarca eade e sice
leucoflantia e alia ssice

sm plimos ¶ Et non omnis calor
medicinis quod ventositates vin
tositate sed calor qui est medi
us debilem calorem non potentem
resolvere et sub fortem calorem
potentem resolvere et consumere quod
resolvit sed non consumit Alfansus
¶ In ydropisi de frigida causa calor na
turalis est maior in radice quam in y
dropisi de calida causa et frigiditas
accidentalis est maior Ratione ma
in ydropisi de calida causa est fri
tas naturalis epatis maior et cali
tas accidentalis maior sed liliator
¶ Ydropisis de calida causa difficilius
curatur quam cura quam ydropisis
de frigida causa quia in eo est complexio
mala frigida et calida et fiunt eo
plures mala diversa et non indi
get contrariis curis et est ibi eo
maior debilitas epatis quam in y
dropisi frigida liliator ¶ Damus
et prima quantitate competit in y
dropisi et purgare in vinis albis
intinctus in frigida causa et calida
intinctus in brodio ciceris et
si semina diuretica ponantur
melior est liliator et tamen dico in
frigida causa calida diuretica compe
tunt ut maratrum et apium Et
in calida frigida competunt diuretica
ut semen coriandri et semina
frigida maiora et minora ydropi
sis de calida causa apud Bernardum
cum frigidis sed post cum calidis supra
ventrem et intra et super epar cum
frigidis ne epar dissolvatur liliator
et tamen dico cum stipticis frigidis ¶ In
omni ydropisi mixtura competit
quod venter calidis foliis exponatur
quando non est ventus quia resol
vit et vivificat et frequenter
et fortius ventus ad solem ponitur
liliator ¶ Si ydropisis fiat

a debilitate virtutis epatis tunc in
curatione marpiciis est cum confortativis
epar. Si fiat a multitudine ma
marpicii est ab evacuatione evacuatione
Si tempore magis non potest expectari
alii cum antequam materia digeratur
confirmatur morbus hec Gilbertus
¶ Cause antecedenti mali debetur
evacuatio per medicinam eliminativam
et continuam humorum peccantis
Cause non continue mali magis
debetur medicine conducte per
urinam et medicina conducte per
sudorem et evaporacionem Gilbertus
¶ Cause continue que est debilitas
epatis et infectio debetur confortatio
et constrictio et sic epatis consolidatio
quas virtutes omnes videntur habere quam
consilius est medicina preservativa et tamen
dico in frigida ydropisi ¶ In alio po
tu et medicina sic debet apponi
de attenuativis diureticis in specie
ydropisis frigide Gilbertus ¶ In
pancis variatur cura in leucoflan
cia et yposarka in leucoflancia
cum magis convenit evacuatio per
medicinam conductiva per ventrem
in yposarka plus convenit per te
minativa medicina per urinam
ducens multum tamen competit utrisque
Gilbertus ¶ Calide species ydropisis cor
ras sive sine febre incurabiles
omnes reputantur et tamen dico difficulter
curantur ¶ Tempus in commentis
ponuntur aliquod acuti et incerte secundum
Gwillimus et tamen dico in frigida ydro
pisi et ubi non est tussis ¶ In y
dropisi et aliis consuetudinibus dicun
tur purgationes in epate facta
ende sive Gilbertus et tamen dico quod
debilitas virtutis epatis non susti
net fortem purgationem per medi
nam laxativam in pluribus et

in propria quantitate porte una datur
non fortis ¶ In ascite secundum Gwil
lielmum ca° de ydropisi indicatur
medicus uti contrariis curis sed cum
calidis ad removendum opilacionem
epatis et cum frigidis contra calidam
distemperanciam in epate que non mandatur
ad loca sua propter opilacionem epatis
que sic distemperata inflamat epar
¶ Ydropisis non inducitur nisi lon-
ga indigestio precedat Gilbertus
¶ In ydropisi frigida locus digestionis
in epate intrinsecus dissipatur frigide
i. debili calore sed tamen non ydro
pisi dissipatur epar penitus i.
in parte sua vel substancia penitiori i.
carnosa itaque pars illa epatis
rarescit et aperiuntur pori illius
adeo quod calor illius extrinsecus
contentus simul cum spiritu exalat
et fit indigestio in epate ex defectu
caloris naturalis epatis ut in Gilb
tina ¶ Dicit Gilbertus quod multi
ydropici de frigida causa confirmata
ydropisi curati sunt per processum
longi temporis ex paulatina con
fortacione epatis et resumpcione vir
tutis qui per medicacionem curari
non valuerunt sufficienter et tamen dico
per medicinas evacuativas non
curabantur quia virtus epatis per eas
debilitatur ¶ Primus causa sincopizans [?]
veniens quia suffocat eius ca
lorem et inde generatur sanguis
aquosus et crudus qui ad membra
mandatur et si talis aquositas
frequenter veniat ad epar et co
nsequenter cum eo et sanguis crudus
aquosus per longum tempus in eo
generatur invita complexio epatis in
complexionem crudam et aquosam similitudo
sitatis vel sanguinis predicti et tunc
epar non nutritur dici epar quia

complexionem epatis non habet ut in
Gilbertina ¶ Secundum Gilbertum in y
dropisi frigida non est dandum multum
calida sed temperate calida quia multum
calida dissipant calorem epatis debi
lem ¶ In ydropisi non est utendum
continue una medicina vel una
operacione nec naturam sit eis con-
sueta quia in consueta natura
non patitur sed modo troziscanda
et modo per vias urinales modo
per intestina laxatur ¶
In cura ydropisi vitanda sunt
hec medicine evacuative
scamonea esula et titimal
lus et aloe nisi sint ablata et
lavate et proxima tornigar [?]
laxator et tamen dicit semel semel [?]
lanceola tapsia licet aqua
citrinam ydropicorum evacu
ent vitande sunt ne epar dissol
vatur ¶ Citrinam aquam ydro
picorum evacuat cum facultate
bona et debile ad instar
aqua raffani aqua liliagia
brunia [?] supra ta sirupus mediam
corticis sambuci et in medulla
ex distillatur aqua de radice
sambuci et media cortice eius
et floribus eius et sunt et curat
omnem ydropisim de frigida causa
laxatur et cum dicit non est qui
alii curat ¶ Item laxatorem
in defectu et unctis cum non currit
cum aliis fiat in coxis per duos
digitos sub umbilico de qua
incisione vide ibi sed ego non
utor incisionibus ¶ Item idem
dicit quod melius fiet si grues [?]
vel scarificaciones fiant sub um
bilico et in bursa testiculorum ita
quod paulatim effundendo materia
evacuetur aquosa sed plures tunc

cura sunt mortui qui curati —
¶ Secundum Gilbertum veteres medici
et cyrurgici duobus modis cura-
verunt scilicet per duas scarificationes cum
cauteriis super regionem epatis et super
regionem splenis et alio modo per iiii^or
digitos sub umbilico cum flebotho-
mo autem aperuerunt pungen-
tes et parum et paulatim aqua
quia saltem continentes et vlterius
per quartam continuam claudentes
et multi sic curati sunt. Hanc
curam moderni medici et doc-
ti dimiserunt propter periculum. Et ille
et tamen dicit sapientes ista tribus
dimittunt quia multi per manifestum
perierunt qui volunt examinare
fortunam sic spaniolis Alfonsus
¶ Quoniam ydropisi actuali predic-
tis vtilibus innocenter lavantes cum
eximelle decoctione raffani
decoctione ireos et enula
cum aliis medicinis licet
quidam dicunt in omni ydropisi succi
cum plantaginis omni mane et di-
cunt sic curatos esse ydropicos
de calida causa et de frigida causa. Gilber-
tus tamen dicit se nunquam sic se in-
venisse in eo effectum et ideo omit-
tit experientiam illam. ¶ Gilber-
tus dicit cuppula sicca in calefac-
tione spatiis valet ydro-
pisi calide quia quecumque va-
lent ibi valent hic scilicet in ca-
lidi ydropisi. Secundum quod hec
ceterum videtur in lentofleuma-
tia ypostatica et ascite per mai-
orem est vltima cura et tamen dic
propter materiam aquosam sed periculosa
est. ¶ Cinerarius vrina est rubea
cum multa tinctura in ascite spe-
cialiter in aliis speciebus ydropisis
quamvis et satis pauca in quantitate
et saepe multa cum debilitate vir-
tutis morte sequitur. Guillhelmus ¶ Guil-
licet dicit aliquos tympanites et asci-
tes curari sine purgatione catar-
ticis purgationes et sunt bona
trifera saracenica reubarbarata ta-
marindi et mirabolani et aloe ben-
lota quia non bene lota eparaque
dissolvit et tamen dicit bona de elec-
tis cum dispositio materie reparatur
virtutis solet danda esse ¶ Secundum
liliatorem ypostatica et tamen dicit
in lentofleumantia magis causatur
propter defectum digestionis scilicet propter defectum
virtutis digestionis et membris vbi
sanguis generatur in splenem membri
intendi. Et ascites causatur ma-
gis propter defectum secunde digestionis et epa-
tis. Et tympanites propter defectum digestionis
in stomacho quia ibi est prima digestio. Licet
ille sed tamen scias quoniam causa ydro-
pisis est ut licet invitatur licet
causa de ydropisi. ¶ Balnea y-
dropicis non competunt nisi prius in
dissolutionem corporis et evacuationem materiam cum
medicina liliator ¶ Secundum eo-
dem in omni ydropisi predictis
convenientibus fiet purgatio et ci-
ca tympanitem cum non sit cum liene
et nulla aquositate non convenit
nisi in casu quo colera grossa
habundaret cum epatis opilatione
et calefactione vt patet in materia tympa-
nitis licet in fine libri medicina
et magis de opilativa et alte-
rativa quia laxativa ¶ Item
in ydropisi de calida causa dentur
medicine que ducunt per vrinam
et tamen dicit et in frigida ydropisi ¶
Item quod potius adhibeantur que
subtiliant materiam consumunt et
desiccant et consumunt ¶ In ascite

si urina multiplicatur et qualiter emittitur et color urine citrinus emittitur et si se assurit curari potest si deus voluit Gilbertus
¶ Urina in ydropisi rubea vel citrina ineramus fallax vel fyma epatis calefacta Gilbertus ¶ Si in ydropico febris est acutus et ydropisis est morbus non attendatur ad curacionem morbus si vel diminuatur vel continuetur Gilbertus et tamen dicit ydropisis tamen sit incurabilis et cetera hec in octava particula de ydropisi

Ictericia epatis sit yctericia citrina vero splenis vel plurimum sit ycteria nigra Gwillingus ¶ Si ycteros supervenerit emoroydis bonum quia natura mundificat corpus liberatur et dicat quod ycteria cum dureciis epatis vel cum duricie apate epatis est incurabilis ¶ Si ycteria est acutus morbi fluxio sit ex apate epatis vel retencione menstruum vel emoroydarum vel nimio fluxu ventris vel menstrui pueris alimacionis est morbus et post acutum et hic solo Gilbertus ¶ Sciatis quod in omni ycteria quanto urina viridia vel nigra magis fuerit spissa vel nigra tanto magis est opera fortem et sanitatis et expulsionem malorum superfluitatum signum Avicenna in 3° ¶ Si ycteria est ex opilacione epatis et cistis fellis vel splenis que opilaciones ex crescentiis non curatur quia tales opilaciones non removentur liberatur
¶ In omni ycteria secundum Gwillielmum fiat flacia de salviatella dextre manus que est inter anularem et auricularem digitum si fuerit

vel prevertendo secundo curacio

cum se vel fine se postquam urina apparuit spissa colata vel minus colata et tamen spissa non fuerit ¶ Secundum alfonsum tamen da est flebotomia in omni ycteria que in ex acuitate colere quia sanguis est frenum colere et oportet magis colere acuitate extinguere quam ipsam evacuare ¶ Item secundum eundem alfonsum sonsaci et camisia et alia localia remedia ad mundificationem cutis utilia sunt propter mundificacionem humorum peccantium vel propter impressionem acuitatis colere si ycteria est ex acuitate colere et non ex solum dominacione ¶ Garnierus confert in omni ycteria quecumque fuerit cura liberatur et tamen dico propterea si colera humidat in isto Ycteria non potest causari de flemate nisi sua viscositatis non est dissipabile ad totum corpus sicut colera quare autem mellia dedicatur ad totum corpus in ycteria non liberatur quia est humor peccans unde in fine febris quartane et multus sudor in fine non febris cottidiane est sudor mediante
¶ Balnea etiam calefaciat et attrahant ad cutem bene prosunt competenter propter mundificacionem humorum peccantium quia tamen mundificat
¶ Omnes tamen ycterice secundum liberatorem reducuntur ad tres causas scilicet ad causas venenosas et causas calidas et causas frigidas et tamen dico quod venenose ycterice sunt calidis vel frigidis et frigide non movent coleram sed solum opilant poros epatis et cistis fellis ex qua opilacione urine colera superflua in epate quod post

nimis generata ad membra expel-
lit ¶ Ex hiis patet causa yctericia p(ro)-
venire non dicitur nisi abusive
quemadmodum cathoxia et speciales
eius divisiones descendat ante [illegible]
no quia caloris innaturalis et innaturalis
sed potius quia distolerant
i. p(ro)nat corpus coleris naturalis bonitas
et equalitas i. defectus coleris
propter hoc secundum Gilbertum capitulo de
yctericia ¶ In Gilbertina capitulo de
yctericia dicitur et de urinis yc-
tericorum quia citrina est utile
Iterum non valde inflati sunt
secundum ypocratem pro te aliquando infirmorum
quia in fine [illegible] est quandam
flatos est propter viscositatem materie ut
aquosam sed materia yctericie est
colera que est spissa et calida que
repugnat tali inflationi et
tamen dicit non valde inflatum
yctericia ex yctericia sed aliunde
quia tamen fuisti hominem yctericum
et ydropicum de causa calida sit
per medicinam dei gratia ab utroque
morbo perfecte curatus fuit sed
fateor quod numquam vidi hoc nisi de
advocato de [illegible] Liliator
dicit si ycterici superveniant inflatio
et non resolvitur morte signat
¶ Signa mortalia in yctericia sunt
secundum Liliatorem in tempore yctori-
tatis in toto corpore et diminutio coloris
urine sine alleviatione et i sop-
nietas et ablatus appetitus et
mollificatio membrorum [illegible] mo-
uentium ut [illegible] [illegible] gratia
[illegible] sunt bona signa valde que
[illegible] epar confortat cistam
fellis et [illegible] alligatorum
et affinitatem istorum ad [illegible]
secundum Guillielmum capitulo de yctericia et
[illegible] in curatione yctericie ex opilatione
membrorum [illegible] [illegible]

¶ [illegible] nigrum et [illegible] sit yc-
tericus est sanguinem [illegible] ¶
Yctericia in acutis fit ante septi-
mum diem secundum Galienum malum est
dicit hic Gilbertus yctericia fit
ex nimio vomitu ut fluxu
ventris movente coleram que
dispergitur et sic fit ex dolore quia
dolor movet coleram ut vult
Avicenna secundum Gilbertum ¶ [illegible]
quod curatur yctericia ex opilatione
pori fellis versus epar de colera
vitellina ut ex opilatione pori
fellis versus stomacum de grosso [illegible]
re in Gilbertina ¶ [illegible] yc-
tericia ex frigida causa curatur ut opi-
latio splenis ex frigida causa et sic
ex causa calida curatur ut opilatio
splenis ex causa calida Gilbertus ¶
[illegible] in omnibus speciebus yctericie
[illegible] Gilbertus et tamen dicit eius
multos et longos [illegible] sanos
[illegible] [illegible]
durat [illegible] ¶ [illegible] aquo-
matica yctericia [illegible] debet [illegible]
[illegible] quia ibi est morbus et yctericia
ac eius [illegible] et sic alii est ex
splene alii ex epate quidam alii
ex retentione menstrui et [illegible] hoc
Gilbertus ¶ Gilbertus [illegible] yc-
tericie ex calido [illegible] ut patet [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
et Alfonsus dicit quia [illegible]
[illegible] opilant et calor in [illegible]
extraneus [illegible] ¶ Ex qualitas
[illegible] multitudine sanguinis re-
[illegible] et fiat de sanguine coleram
sic diminuta qualitas fiat flemma
et melius de colica [illegible] ut [illegible]
[illegible] Gilbertus yctericia [illegible]
[illegible] videtur [illegible]
[illegible] causa [illegible]

opilatione tamen medicina competit in me
dicina Gylbertus ¶ Ydropisis [illegible]
confirmata est curari sed ut distinxi
firmata epatis cum opilatione cum forti al
teratione dimissis et talibus dimictitur
Gilbertus ¶ Omnes ydropicos curat
tamarisca nona crudis non lota
stricta si patiens eam comedens in
mittit stuffam et sudet in Gilbertus
cum dicit in tractatu ponit modum
¶ de urina ydropicorum unde in Gilb
ertina capitulo de ydropisi quia valde
est utile ¶ Timpanites ydropisis et agri
ca curanda est sepe flobotomia de basili
ca in manu v. flebotomia de splenetica
utriusque manus et de sophena utriusque
pedis cottidie ¶ Gilbertus in ca
rta et vidi valet multum succus pla
taginis ¶ Syropatis per totum in
[illegible] valet potio de tamarisco
in vino cum modico melle et stuffa
multum iuvat ¶ Gilbertus de splene
duritie vel splenis si confirmata
sit sicut confirmata in veterata sed spa
tio unius anni vel per 7 annos
vel 10 curatur ¶ Rogerius et Gilbertus
dicunt quod animal aut est incurabile aut
vix curatur sed levius et melius
curatur antiquum secundum aliquos quod re
cens ut recitat Gilbertus ¶ Duri
ties splenis que tactu in aliquo
non cedit incurabile est Rogerius
propter hoc confirmata secundum Gilbertum
¶ Duricies non dentur per os ubi duri
ties et splen emolliat ut dicitur per
os aliquid forte dissolutivum ne
dissolvatur splen ut cottidie apponatur
Rogerius et cum dicit predicta emol
litiva apponantur dissolutivum non forte
¶ Omnibus splenaticis et epaticis et coli
cis et yliacis aqua firma est inimica
Rogerius ¶ Compatitur epar splen
ut radix ramis et fons rivulo
et ergo splen compatitur epati ut ra
mus radici et rivulus fonti Gil
bertus et cum dicit hoc fit compatiuntur
propter colligantiam et vicinitatem po
rorum ¶ Magnitudo splenis fit confirmata me
lancolia multiplicata in eo opilante
poros eius Gwilling et cum dicit
propter magnitudinem que est ex ventosi
tate inflativa et secundum alios ex
aliis humoribus fit opilatio et ex
opilatione magnitudo ¶ [illegible] con
stantinum in viatico passio splenis
multum assimilatur passioni epatis et cum
dicit in opilatione secundum poros suos
et quia emollitur et aperitur et de
bilitatur sicut epar ¶ Duricies sple
nis dicitur multiplicat sive cum apate
vel sine apate Alfonsus Cen
tiva duricies splenis est manens
et non latens sed apparens et faciens
dolorem manifeste tunc curans curatur
et in dura. Veterata duricies fa
cilius curatur quam recens Gilbertus
ea tala sepius per dimittitur
et in digiez sit firma tamen non tamen
tota admixta curatur et melianiz
urina que prius erat cruda erit
remissa sed colenti occasione re
vertitur ad priorem malem causam
et eius signa sequentur Gilbertus
¶ Tota purgatio splenis est per
ventrem secundum Gilbertum ¶ Omne
membrum ex quo grossa emittitur et
ex quo nutritur opilatur et ideo
cum splen nutriatur sanguine melanco
lico opilatur propter sanguinem quem semper haberi
dat ut obstat quia et aliunde opy
latur quia suo humore et grosso
et visco so potest opilari et tota
viscosa Gilbertus ¶ Si splen

e debilis desiccans in digerendo
sanguinem melancolicum et nutriendo cum
opilatio splenis ¶ Si splen de-
ficiat in attrahendo cum ictericia
secundum liliatorem et si deficiat in con-
tinendo cum fluxus ventris ¶ Dura-
mentum duritie splenis et eius apostema
est secundum liliatorem quia in duritie eius
est durities per totam regionem splenis
quando non est apostema est durities in parte
splenis una et non per totum ¶ Cura
apostematis splenis sicut apostematis epatis curatur
secundum gilbertum sed fortiora exigunt
medicamina splenis ¶ Magnitudo
splenis et durities splenis et
opilatio splenis cum duritie et
apostema duri splenis magnam habent
convenientiam inter se et ideo quando cura quarundam
illorum videantur capitula aliorum
et eorum cura in beni ¶ Omnis
spleneticus non dormiat de die
quia nocet Gilbertinus capitulo de magni-
tudine splenis ¶ Item abidem
ne ulla purgatio fiat cum pillulis
vel cum decoctionibus nisi prius materia
mediocris sit manifesta nec flebotomia
de salvatella fiat nisi paciens
sine carnosus et fortis ¶ Tro-
cisci de capparis et trocisci de
agno casto secundum Willelmum capitulo
de inflatione splenis de proprietate
habent dissolvere omnem duritiem et
magnitudinem et grossitiem splenis
et eius opilationem aperire Si eis
splenetici utantur et dicat quod eos
convenit in hoc Si splen in duritie
cum calore et maxime si durities
sit mixta cum epate et tussis ad est
a possibile est ut timeretur in libro anteos
et tunc dicit si epar est dissipatum
a fit tetra et similiter splen durus
cum calore non curatur quia timetur
amborum consumptio ¶ Durities splenis

in ducit materie in toto corpore quia me-
lancolia multiplicata corrumpit virtutem di-
gestivam in epate quia corrupta
non generantur humores boni et deficit
nutrimentum membrorum liliator Si me-
lancolia spissa opilaverit poros splenis
indurabitur splen et magnificabitur Jo
de sto paulo ¶ Splen quando dolet
condolet epar propter concomitantiam
et quandoque facit accidere in ydropisim
Johannes sap ¶ Tamarisce domo splenis
confert mediante virtute
resoluta et pauca habens de virtute
stiptica ut est flos salicis qui
lapiditate splenis curat continue
per modum emplastri appositum Jo fil
¶ Medicine forte splenem proprietate
confortantes sunt cortices capparis
scolopendria fructus tamarisci et
extremitates eius et flores et folia
salicis et semine agni casti et aco-
rus et succus centauree amoris
et camepiteos et armoniacum
et omnia ista cum aceto simplici
vel sillitico miscentur Jo fil sap
et tunc dicit quod furfur est resolutivum cum
aliis in fomentationibus et emplastris
In constipatione ventris ¶ Apponendum
est non est fatuitas flora prout habetur
in alphabeto meo parte de viribus
flore in constipatione ventris nam
dantur pillule et tunc dicit laxative
quia attrahunt materiam ¶ In dolore capitis
prius constipatio ventris est removenda
et tunc dicit in multis egritudinibus
Constipatio ventris vel aliquid huiusmodi
a removetur per dieta et medicinam sed
non tollitur et ideo nigri constipati tangi
non debent per medicinas fortes
ut ventres fluxibiles reddantur
¶ Recipe generalis omnis fluxus ventris
cum pulsu vel viscoso vel sanguinate

qui pulsus no ɔfertur pbabiliter
potius et mediatam morbus est quia
signat evacuatōz spirituum vitalium
¶ Omnis fluxus ventris cum egritu
dine existens vel ptq egritudinez
eveniens qui male tolleratur et
no minuit morbus liliator ¶
S. p fluxum ventris no fit alle
viato cum expulsio fit nisi ad
modicum tpt et recedens superflui
tas vel istito fluxus est mo
lesta si dum durat morbus lil
¶ Omnis fluxus stom et intestinorum
cum nausea et vomitu est mala
liliator ¶ Omnis fluxus cum
nausea et alienatōe est morbus
liliator et p vltra fluxus omnis
in senibus est morbus liliator ¶
In cuius fluxu ventris casus ap
petitus malus est liliator ¶
Fluxus ventris pp stom in die
fit maior et in nocte minus fluit
Fluxus pp epatis magis fluit
de nocte quam de die liliator et
vult dicere q fluxus epaticus
intercellaris est magis periodalis
quia causa eius non est continua et
magis de nocte quia est pp fluxum
humorum qui magis movetur de noc
te quam de die pp ventositatem caloris
ad interiora et pp clausura pororum
extinus Fluxus pp stom et in
testina fit diurni et non pro
dules sm eundem liliatorem ¶ Ex
tum no assignat h dictus est
tas hec dissentia nisi velit eaz
intelligere p ɔtrarium distinctionem
fluxus epatici ¶ Vide in alphabeto

meo q fluxus ventris signa
ex iiij sumuntur s. ex substantia eius q
evacuatur et p hora expulsionis
et p ɔmixtione dispositoz et
p dolorem et modum doloris
¶ Si in fluxibus ventris appareat
pustule et sonitus delitescunt
malum liliator ¶ Si in fluxibus
ventris si dolor advenit circa
umbilicum et partes inferiores et
statim sequitur egestio ɔvenit du
bio causa est in fistulis in testinis
liliator si dolor est in superioribus
intestinis et longe post dolo
rem fit egestio causa est in superiori
bus intestinis ¶ Omnis egestio
nigra in fluxu ventris sive cola
fuit adusta sive acola nigra
adusta que proiecta super terra
bullit sicut acetum super terram
effusum tunc odorem et malas
qualitates inniste et vices fu
gunt et in casu eti moriunt
morbus est quia signat corruptionem
ɔpletam q aliqui dicunt in
latitudine sanitatis vel decli
natoe morbi posse esse ad bonum
quia prima venit mundificata
et tunc est cum bona tollerantia et
alleviatione patientis de reis
ɔtingentibus et hoc quia ubi est
talis corruptio ut perfertur
non est fluxus cum tollerantia vel
alleviatione causa et inconvenieto
super illud intelligo expositio dis
sentia si acola nigra meo ante
morbus .S. et ¶ Dicit morbus quia
talis dissentia no dicit avi
nces sed contra quia gio tunc
extinus in corde et multo minus

antius intestinis et quia si medi
cina ubi pervenerat ibi permanere
non potest et tu dic ad mundificandum et
consolidandum ¶ Tertia nichil est
magis timendum in dissenteria quia
affectus appetitus apponendo sunt a
simus varia fercula ut appetitus pro
ateat et tu dic non simul sed paula
tim unum post aliud et in prima
quantitate quia multitudo ciborum aliquando
fastidium cibi generat et magna eius
quantitas, virtutem gravat ¶ Si fluxus
dissenterie alicui aliquando incipit et
timeatur contra mala quemque eius Rogerius
Si in dissenteria appareat egestio
nigra vel cenigmosa in omnibus
est mortale Gilbertus ¶ Si in dis
senteria de intestinis exeat qu
tamquam frustra mortale quia car
nes illius decepte non possunt re
staurari secundum commentum super illud
amphorismum ¶ Si dissenteria habitis
carnes intestinorum egerant mor
tale est ¶ Cum media dissenteri
parati curam tamen ulcerationis
[illegible] intestinorum adhibet ora
dinate in fine quia nesciunt curam
debilitati corporis esse faciendam
sicut sensit Avicenna Galienus
et tu dic quod fluxus est pro de
bilitate corporis ¶ Tertia plures me
dicorum tales in quibus dissenteria
pervenire potest ignorant tendunt
ad curam excoriacionis intesti
norum tantum et errant quidam vero li
bros antiquos habentes possent an
quam operentur tales in vestigare et
studio non vacantes sed corpori
et vanitati dediti procurant
reparantes constrictivas et conso
lidativas in testiculorum et non proficiunt
¶ In omni fluxu ventris vite
motus et multus potus et in
frigidacio corporis et commitatum
eius ¶ In omni fluxu ventris
confortetur corpus et tu dic cor et spiritus con
fortandi sunt et ideo in fluxu de ca
tala vel cum fit dos ta sandali
Si sit sit calor de diamargariton
et muscis sunt efficax et securum ¶ In
omni fluxu ventris pro humore pec
cante licet cura propria sit evacua
re [illegible] tamen vires patientis
considerare ut si sit debilis et non suffi
ciens ad sustentandum evacuationem
per medicinam non purges sed natura
conforta in dieta et medicina et
actum mala mitiga vel tolle si po
tes ¶ Omnis fluxus ventris non
per medicinam electivam et conductivam
humorum diversorum proveniens est vel
simplices et diversos humores expellit
malus est quia diversa malitiam
et habundantiam humorum habundare
in corpore significat et ut plurimum non bene
mundificata nisi aliquando sit ¶ Rasis
c. pr. multa sunt remedia contra
fluxum ventris comparabilia que tu
nosti et nunquam ea competunt sed igno
rantes accipiunt cum eis opera et pluries
deficit operando ¶ Lienteria est
pro defectu virtutis retentive et umbilici
tum medicinalis sed per medicinam super ca
put eius si est sic umbilico defectus me
dicandus partes inferiores cum clisteris
et suppositoriis Rogerius ¶ Lienteria
precedenti dissenteria incurabilis
est secundum Rogerium Gilbertus dicit incura
bile lienteriam que est pro corrosione
abrasione villorum intestinorum si
abrasio precedenti dissenteria pro
cessit et ego dico similiter sit cor
rosio intestinorum sine dissenteria sed
aliunde si villi abraduntur lienteria
quia est pro ea proveniens non curatur
ut patebit circa de lienteria ¶ Vide
in antidotario meo quid in fluxu
ventris sit de clisteria diversa ¶ Si
fluxus ventris est procedit vel in

colere pungente vel cosulente lubrica
te purgandi est humor peccans an
te ustongar flumine Alfonsus
Dicimus non autem frigidas talis
vel frigidus prius tamen apponit una
vel ciminum vel keble ¶ In or lien
teria alubricantibus et mollificantibus
intestina caveat et adiuvare digestionem
cibus quia si debilis virtus non potest cibaria
digestibilia digerere multo
minus grossa et dure digestibilia
Alfonsus ¶ In lienteria et angu
sto vel fastu vel dechacione tenui
tatis bone sunt que stringunt quia natura
capiat operari modum et virtus conte
tiva sive retentiva et digestiva
incipit vigorari Alfonsus ¶
Ypo. in diuturnis lienteriis oc-
tenia supervenientes prius non bonis
¶ Nota omnis humor acutus et
pungens est colera vel flegma salsum vel
acetosum vel malia acetosa intesti
na ulcerat sed si humor est multus et
maliciosus et malarum qualitatum
et propter naturam et frequenter advenient for
tius ulcerat unde flegma salsum vel
acetosum ulcerat intestina propter
malam qualitatem flegma non non sal
sum ulcerare potest ratione continue distil
lationis ut in stillicidio contingit
ut gutta cavat lapidem ¶ In fluxus
in dyarriis cum latitudine humoris
tatis restrictiva non ponatur nisi
humore peccante purgato ¶ Si
dyarria cessat intus fidem sine
in colica passione periculosum est ¶ Si
colides in simplici dyarria cesse
at bona est mutatio ¶ Dyarria si
diu duraverit aut lienteria ad dis
senteria sequitur quia humor peccans
si acutus est malitia et multitu
dine sua intestina excoriabit ulcera

faciens sed lubens est sua continua
tione turbens intestina remifi
cabit ¶ Item est dyarria in
ab humore cessat causa vel
ex solutione humoris quod ergo et fit fit
humoralis ¶ In dyarria colerica
ciba cura est omnis cura vel pre
manebit decoca Gilbertus In
dyarria ex humoribus impotentibus humi
dantibus purgentur humores cum
medicinis competentibus dictis humores
astrictibus tertio non acutis vel
stomanestis vel ezulatis et huius
similibus secundum Gilbertum

Quando dissenteria est in intes
tinis superioribus omnis me
dicina tamen purgativa quam con
strictiva danda est per os Gilbertus
Dissenteria in inferioribus intestinis
curanda est per suppositoria constricti
va et non per medicinam per os da
ta Gilbertus ¶ Cum dissenteria est
in medijs intestinis primo per os
purgatio fiat et post clistria
mundificativa et constrictiva Gilbertus
Vel secundum Gilbertum dissenteria est mor
bus acutus et impetus morbi non
non atempa et evacuatio ma
teria primum hoc consuetudinis est sicut
status in aliis morbis acutis
quod impetus dictandus est sicut in
statu et nichil prohibendum est
et hoc vero dico vel si oportet re
fici sit dieta subtilis valde ne
natura impediatur in evacuando ma
teria et tunc dico cum materia est ex
humoribus peccantibus in testinis
vel excoriata sagimina et ex
est hic verum ¶ Ego vel lotura
carnis est quia aqualibus in
testinis convenit si materia est in eis
et acuitas humoris morditiva sed quia
gaudia intestina non potest pati

acuine et ablatoz diu secundum Gilbertum
¶ Licet unius humoris vicio dissenteria
incipiat tamen in ea fit fluxus cum
miacio aliorum humorum Gilbertus et
dic perturbacoz et motu humorum
permixtio fit humorum aliorum cum e
gioe et humore humidque perman
te et e malis mis illud ypoc
egriones sponte venientes quia
enim plurium fiunt colorum mag
malis ubi quid vult quod imprimo
et statu morbi nigre egriones
et plurimi post ec ad bonum na
vincente et se mundificatate abeis
¶ Secundum Gilbertum si in dissenteria e
dolor fortis et virtute constance et
ca doloris e ma multa fumo a
apiech e albenacuatte humorum
quia sedat dolorem cum doloris
ampuitando et constiptate digest
timos sum e aspe tactu virtus
p dolorem intollabilem ¶ Si
nos ma nos e multa et dolor e
fortis et apiechu e amedicina
sedata doloris per ypsilonima
secundum Gilbertum et secundum eundem
ttc ypsilonum ponit mag inte
testinis in fumum et vaparem
et ttc e cinerum procedem in
aceto macatum et post bulli
tu in aceto et in patello por
tu et super locum doloris sic ponitur
et quidam ponunt cum tere
sem vel ordeum cum aliud non
habet et videtur hoc ec in cam ubi
dissenteria ect ex flente sit
multa ¶ Aliud ponit Gilbertus
ttc ex succo malorum macia=
norum plantaginis et acetum et
calefiant sit et pannus intigatur
et super locum doloris ponatur et
illud videtur ec mamfa doloris

cala ¶ Secundum Regim qualis sit
e quod non fluxus dissenteriis non
alius fluxus sanguineus inter
pictor dom tota ma sit cum cta
vel conmaiori parte a qua inter
venit debilitas vel nisi sit ex
ma acuta vel fumosa violenta
¶ Si dissentia sit vi nec quod congesta
quia fluxus venit ordinate et
inde alleviatur natura tunc nichil de
sit quod venit per modum ostens unde ypo
dicat ea quorum ostens fit et sic e
conqualis non mone non aliud facie
secundum hunc dictis cometis nec impe
diatur natura nisi adiutorium appo
nam vel solum dicte ordinacioi
Sed ibi ¶ Si dissentia est
sintomatica quod congnoscitur quia in
ordinate fluunt et cum gue et
debilitate nec per eius filosophie
fiat imprimo purgacio cum mirabo
lanus et aliis et indie tertio et si de
nisi fuit humores adiusti sestona
d h e ad purgacionem cum medias co
porte dimisis humoribus apparatis
ut cont colcam et sagnez ad instar
mirab citur et q inclaz ad instam
indi q fleu bebuli q fleu salsa
cutni et indi q fleu et inclaz ke
bli et indi et sic bellica et embilici
quod utique purgat colem et fleu
secundum Gilbertus ¶ Dissentias et pre
apue debilibus quis aba de cibo
dectur modicum pinata pinta
ta vel in clodeacia de plincto
ci conquerenti et abent plues in
die ne venus desiccat et bonum
e ut sumat cibaria que in prima
qualitate nisi inuenit ut sunt
testuli gallorum cpata gallinarum
p ngi iuvium et vitella ouorum assata

& qui induvata et pamis azimis cum
riso et lacte in quo sint candens c
extincti et vinum rubeum stipticum
cum aqua limphali limphatum vel cum
aqua ros vel plantaginis et galline
sunt bone co vel meq de dissen
tia dicitur et perdices et coturnices assa
ti ¶ Si non sit fe vel si est fe
tocte in aqua pluviali vel et mi
lium coctum cum lacte et extremita
tes animalium et pisces parvi assi
et lentes excorticate cocte in a
ceto vel lacte vel aqua pluvi
ali h filiator ¶ Dixim Joh Serap
insuperioribus et qualibus intestinis p
na est pinguedo propter caliditatem quam
que est in eis et propter propinquitatem
suam ad epar in inferioribus in
testinis que grossa sunt est humi
ditas multa et pauca caliditas
is pinguedo illi congregatur et coa
gulatur unde sunt eminde si pig
uedo cum egredit exit similiter
quo ulcera est in intestinis inferioribus
Ergo ego dico de omnibus intestinis
tam de superioribus et mediis in testi
nis quod de ulcus exit pinguedo
cum tota mota per ea transiens prop
pinguedinem resolvit. Unde in dy
arria coicola egris exit pinguis
ex liquefactione pinguedinis in testi
norum sed plus de humis quam plus de
pinguedine humi ¶ Dixim Joh
Serap in 3º mod congregatum in dis
senteria humus cum humus que humi
ditate in grossat ut cum sorbi
to de cadavere vel farina ordei
vel de milio Si sunt primi gen
eria torcestum et plenizatum purga
et decocto primis albi cum modico
amidi torefati ¶ Alius modus
est perstiptica quia ipsa partes me
bri coadunant et poros clau
dunt ne rapiatur quod fluit sed
tamen abstinens omnino post purga
tam humorum peccantium et humores
ponitur de commaneat quia a
liud constringimus ad tempus et post
erumpet fluxus fortior et hec
sunt pira coctana et alia stip
tica notata et infra vel in ca
tala vide tiris et in fra vide
talis ¶ Tercius modus est quam humi
ditate et lenium humiditatum de
siccant per ea in tabla et ptis
apostolicum mei quod in competit nota
mi in venimus de siccantibus tiris
et talis et ubi invenimus quod una
res de his duobus modis plu
res sed sunt rosa que stiptica
est et siccativa et reme humiditatis
in grossativa sic de ... de
aliis in invenimus ¶ Dissenteria
que fit per alias causas in totum
isto non prosequar videat in
digens et precias aliorum cir
ca humiditates alia perinsunt
¶ Veruntamen dissenteria quoque accidit
ex medicina acuta laxativa
da cum fine istius libri humi
remedia de cetera ubi directores
ponitur in fine directorium et
est de correctione malorum accidentium

Dissenteria epatica in primo
gradus cura in vetatia
a vel in sequentibus neque Gilbertus
Si in hac dissenteria apparet
egro ... vel ... mor
talis est ¶ Chenasinon ex co
la si non sanatur tussit in dissenteria

si co flate cito tusit in colitam
Gilbertus ¶ In localibus inmedie
ubi ponenda sunt frica dz et ali
qua calida appom ut fiat re
solutio ne fiat costrictio liliu
¶ Thenasmus sit diu durauit
durat ad colica t yliacam
t in sppricitate t debilitatem
virtutis t malaz collanancam
t ad pass capitis t sincopim
pter comunitate lilium ¶ Thenas
mon fit co eamdem humoribus
sicut colica nl yliaca s co acuta
colera nl vitreo flante t tn dc
co flente vistose t sit non sit
viren unde p oma indiget
eadem cura in clistris suppo
torys fomtis t fungins sd
ille passios Gilbertus t eu
dem hic cpetunt licinia t ses
sones sup res gpcientes
t v rectones pulicizo sup
in testinum clisim q ibi fit no
pnt s in colica t yliaca ¶ In
tenasmone dolez non a studio
ad umbricalid sed cu in loga
cone t circa aka t pitones
lil ¶ Cerua diu cocemit inisti
lagies non stingat tenasmus
ul psima q rundisicaco sit fia
qz nc tenasmus nc alius fluxd
ventris co l humoribus dz stingi n
pns dz fit purgatio humoris
peccantis Gilbertus ¶ Sicitas
acris ledit in tenasmoe dz
utiqz ca vn pmo dz fit satel
lacios de ordeo ul auena et
cumpla actuali calida sup ve
tre t pectine t pitones t
lubos t restes ut sentiat
actuale caldez in grdi in

in psundis t ita fit dz in cocziam
Gilbertus
Contra dolores intestinorum
si sit in superioribus intesti
nis mediana summedat p os si
e in i feriorib tunc medicandi e
clistere t suppositorys si i medys
in testinis fuit tunc pmo p os
medicina detur t post clistere
i p oxio colice t yliace agendum
e ad mitigandum dolorez contra p oxi
mum ad euacuandum humorez peccan
tem ¶ Si vmes sint ca dolois
t si sint in colo de medicina a
mara p os eos copellens t
p in fiora t non de clistere de
amares quia amara fugent
istos ad intestina superiora ascen
dent vn in ventre e q lubri
qui in inferioribus intestinis p circa
supta p os cpibat p logaone
t p fumum de aaris in clisti co
ibant p stam t p os ¶ Si vmes
essent p eu alig mediaa mosta
cothant eu clisterys de amaris
eu yeapig pulue blich ppata
¶ Si paciant co vmibus mac
ebant nc p desfam inbundi
gintat sic ad corrodendum t per
forandum intestina sua inbunita
ab in testinis recipientes Gilbertus
t quez sit vmes veteres t sic
intestina pforantes q co
appeant cacoma capitum
corp t talit pacientes sunt
incurabiles ide ¶ Secundum
Gilbertum pmo dz vmes occi
di t p ea remedium educi eu in
lignis xeteram lenem ul cqlez
ul dolorez vehementem tunc

e colica ventosa fortis et que accidit
post usum fructuum vel herbarum
Guilhelmus ¶ Cum ventositas con
tinetur inter duas partes intestinorum
tunc est dolor vehemens et nichil
ventositatis egreditur et non rugit
propter compressionem desuper loci doloris
firmam et fixus est dolor in uno loco
et non movetur aliquo tempore. Guilhelmus
Generatur in colica vel dolore intesti
norum ex ventositate sine humoris vicio
confert evaporatio per embrocationes fomen
tationes et sacellationes sicut quando ven
tositas est ex flegmate aliquid reso
lutis non quia resolvit ipsam in spi
ritum et non consumit et sic dolor
augmentatur. Alfonsus ¶ In colica
et yliaca ubi tanta est constipatio
in fluxus et tanta conturbatio intesti
norum quod stercus emittitur per vomitum
et fetet anhelitus et totum corpus mor
le est ut plurimum Johannes scapare eas
dum ut dicit Galienus ¶ In doloribus et
tortura intestinorum si supervenit
fluxus ventris bonum est secundum libera
torem constipato a ventre hac
egritudine signum malum et si patiens
sed naturaliter debile stomachum et debilia in
testina et passio diu duraverit in
sincopim cadet et mortem fortem
habet stomachum et intestina fortia et
nature [illegible] tumosum est accidentia
quedam solent apparere in colica
ut desipientia spasmus sincop
sis ex commotione sudor frigidus
vomitus continuus omnino a recto
fectus [illegible] sunt et si pustula
magna sicut faba appareat super
ventrem septimo die morietur liberator
¶ Si accessio in colica sit multum in
tensa ut dolor et inquietudo in

capite et cum magnitudine doloris
et resolutione et finaliter cum na
corticis secundum liberatorem et ego dico
ubi flegma in causa doloris educa
tur et aperio cum clisteri quia sedat
dolorem narcotica non apponantur
nisi in magna necessitate et
intemperie casus virtutis propter dolo
rem et in parva quantitate et ubi in
pilla et parum movetur liberator ¶
Nullomodo colicus potest aquam
frigidam nec alia aqua quanto magis
possibile est liberator vide infra
[illegible] de aqua bibenda et nota
bibat secundum statum sed quantum pos
sibile est bibat parum liberator
¶ Cum calefactoria ministrentur ad
resolutionem et evaporationem et con
sumptionem ventositatis fortior
conforte debes cum in [illegible]
ne vapores ascendant et capud
ledant et epar et sic conforte ne
dissolvatur vel debilitetur per napo
res resolutos liberator. In hiis
et in aliis quanto magis poterimus me
dicinas laxativas exhibeamus
liberator ¶ Apponantur calefactoria et
resolutiva debilia apponantur
et postmodum procedatur ad fortiora
si ex eis fiet dolor maior statim
ab eis est cessandum ¶ Si sola
est ventositas sine humoris vicio
sola calefactoria sufficiunt si est
materia digeratur materia flegmatica et post
evacuetur et tu dic quod propter timo
rem casus virtutis ex intenso
dolore oportet non expectare digestionem
sed statim cum clistere evacuare flegma
[illegible] vel vitreum et hoc fecit
vir Galienus ¶ Si colica fiet
ex duro stercore diu retento primo
mollificetur venter cum camphis
et unguis et eciam vinees [illegible]

decti et cu infusione mollificatiua
ut cu decoctione qualis bismal
ue althee violarum et modico
sale p clistere feces interius mol
lificentur et post cu clistere alio
evacuentur tu scis quo hoc fecisti
p. de. b. fit clistere et illud modo
hoc in pratica ponam ptes tria
clisteria ul sit clistere sicut ego
feci dno p. evacuatis fecibus
si remanet ventositates p ca
lefactiva resolvuntur ¶ Cum feces
retinetur et appetitus deficit in pu
acte et aqua frigidam bibere appe
tat demonstratum est q colica ve
niet et ptes hoc qn e dolor et
punctura in ventre tunc e coli
ca et cum urina tincta sit cu
rone doloris mingitur ut colica
desflante vitreo et multo plus
in retentione feces alfonsus
¶ Circa inter dolorem colicam et dolo
rem renum e quia colicus do
lor e extendes sup umbilicum
aliqualiter et frequenter tendit ad pectus
et pectorem et ad dextris et ad
sinistris et innatur p clistere ¶
Dolor renum e fixus in uno
loco s. in renibus et urina est
tenuis in qua primo apparent
quedam filosa deinde areno
sa et allevatur aut p processu
colica aut p processu multum alle
matur p venitum parum tu hec
liberatur et ego dico que fictum
p compulsione urine multum al
levant parum p urine emissi
one costipatis ubique nocet
¶ Nota in antidotario meo quo
in colica sunt clisteria littera t. i
clistere ¶ Incolicas et tortura
et dolore in testinorum nisi dz
balneum aquaticum se extende

ri usque ad umbilicum et pone
tur et frondalia ne ledant liberat
et ego curavi sum feces modicum se
extendens sup umbilicum ¶ Bal
nea naturalia sulphurica bona sunt
quia resolvunt qn non sunt aqua
decoctionis bethonice propri ori
gani malve camo. fenu rute et
aliud et sulphuris fit curatissima bona
attrahit membra et non nisi de
diuretica nisi appona ul mel
¶ Renes et iuvenes sunt lapides
in renibus et non pueri non sunt sic
qt lapidem in vesica et non intr
eres tamen alii lapidem sunt in
renibus et rarissime in vesica hoc
intrattu magis patz ¶ Arene
sunt in renibus secundum Gilbertum si
ma non e multum viscosa p disso
lucionem potentiam simidarum ad instar
non fiunt coagulatarum et ter dic
arene rubee co ca calida et sic in
telligi de arenis albis i vesi
ca in ca frigida ¶ Gm in libri villis
mag arena multa apparet et
urina e spissa non in curant
lapidis q si in curant dimoz cu
lapis inter alios vitanda e reple
to nimia cibi et potus et alia
vitanda sunt pruit in utilitatem hec
quia plus non indiges et ma
la dispositio cibi et potus quo
desse prit innumera medicami
ni quia medicamina non qpe
tunt hominem sed cibi et potus co
dic et quia de cibo et potu multum
fiunt de medicamine parantur
ignotis Constantinus in via
tico dicit qorulus i renibus qui a
famices quae si non purgentur forte
calorem destitua et in lapidem qu
tur et dt q accima hec inseparabilia
semp fiunt in qua lapidis

Beq
xvi
scpt
sig
nlo
pm
9 so
ocp

de Valerio ... bq d
... ... f 104

et angustia urine dolor gemitus
¶ Item in medicando lapidem per
quirendum est si sit in renibus et si
corpus acutis habundet humoribus
quod primo sit purgandum et postea bal
neandus est patiens bis vel ter
in die egrediente de balneo da
tur ei apozima de diureticis
¶ Syringa sapiens medicus
non utatur nisi quando lapis opilat
collum vesice ita quod patiens min
gere non potest et patitur intollerabilem
dolorem et cum nec balnea nec fome
tationes nec unctiones et potus de diu
reticis conferunt et quando est opilacio
colli vesice ex grosso humore vel
sanguine coagulato. Guillelmus
¶ Petroleo et alia multa calida per
syringa non iniciantur corpori per ure
tricos vel renticos vel colicos sponte
non fluentes et in dispositione frigida
rei prius secundum Gilbertum et cum iecoris(?)
fuerit per iii dies vel iiii inungatur
cum mollificativo et postea v dies
ponatur ad balneum et postea impo
natur syringa et lapidem de col
lo vesice pellat quia ibi potest
manere sine lesione usque ad xl
annos secundum Gilbertum ¶ Verum ta
men licet aliqui velint quod syringa
sit instrumentum seu canalis fistula
quo medicina liquida cum infunditur
Et algalia sit instrumentum quo v
ge et collo vesice innatur medi
cina tamen Guillelmus et Gilbertus
vocant instrumentum colli vesice sy
ringam ut liquet per eius regulas ¶
¶ Si medicus apposuit remedia
intimus et potius ad frangendum
lapidem et cum cauteriis et tamen per
mensem vel plures septimanas
et patiens non se sentit alleuia
tum nec cura moratur nec arte

ad venam egreditur tunc sciendum quod la
pis explanatus durus non obedi
ens medicinis ut frangatur nec
curatur nisi per incisionem et postea ta
lem experientia [illegible] diiudici
si non ex [illegible] continua et lon
gam affluxus durat pacientem
ad ethicam secundum Gilbertum ¶ Pass
iones virge et genitalium in
feriorum sunt difficilis curationis
quia ad loca declina currunt
superfluitates et quia membra sunt
nervosa et multi sensus et magni
doloris et ratione doloris currunt hu
mores ad ea et quia sunt debili
a membra sicut ideo in eis superflu
itates aggregantur cum non habeant
fortitudinem expellendi emunc
tories superfluitates ¶ Scabies

in decrepitis aut non curatur aut
difficulter blanditur per bonum regimen
et aliqualia remedia. Scabi
es ulcerosa fetida multas corru
ptos occupans difficulter curatur
quia radice sua mala sua liberatur
et tunc dicitur dispositio est ad lepram
curatur tamen aliquando ¶ Scabies ab aliqua super
fluitate corruptorum humorum mun
dificatis interiora membra transmit
tit ad cutem et postea sic sicca expulsi
one completa cessat scabies aug
mentari et deficit sola operatione
nature quando non natura non potest se mun
dificare ab illa superfluitate nisi
iuvante arte medicante ¶ Sca
bies aut ex solo sanguine non
fit nisi alio humore corrupto
primum corrumpitur aut ex colera per
penetratione et hec acuitate sua
vel quando ex accessiva corrumpitur
afluente salso per admixtionem
eius et ex per colam ad instar
vel admixta aut ex melancolia

adusta vel admixta et secundum mixturam
diversam humorum fit diversa scabies
secundum Gilbertum ¶ Medicina ca-
adiuvans subtilis humoris curat sca-
biem ut Gilbertus dicit frequenter quod
utens yerapigra scamonea que
adustionem humorum subtiliat commenda-
tur et ante fricatus fiunt totus
scabiosus ¶ In scabie ex sangui-
ne fiat primo flebotomia si cum colera vel
aliis humoribus precedat evacuatio
vomitus si corpus est multum plectori-
cum precedat flebotomia evacuationem
Gilbertus ¶ Si scabies humidat
et a dyafragmate in fine fiat
flebotomia de epatica si a dyafrag-
mate superius humidat scabies
fiat scabies fiet minute de cetera
Gilbertus ego raro facio sic flebotomiam
in scabie nisi sit sanguis in causa
vel multum humidans in corporibus
plectoricis ¶ In unguentis ad scabiem
ponatur argentum vivum quod competit
secundum omnes sive sicce sive acute quod minus
tur quia aliter infrigidet interiora
Gilbertus ¶ Scabies sicca corrosiva
est ex colera citrina et que tendit ad ce-
citatem multum est ex colera rubea
multum adusta et non in hiis ex i-
alterationibus et in localibus remediis
ad hec que huic citant ¶ Omnis sca-
bies difficilis curationis est
et precipue cum fortis sive sunt ex
flegmate salso sive melancolia dicitur
verissimum per se vel cum aliis pre-
ut est ¶ In scabie ex sangui-
ne vel colera decoctio digestiva et
apozima ad purgandum coleram
que sunt in antidotario meo ibi
decoctiones bone sunt pamphilus
et in scabie de flegmate vel melancolia
decoctio digestiva et apozima
ad purgandum ibidem scripte bone sunt
¶ In scabie humida post flebotomiam

De pruritu

ubi competit et post purgationem humorum
corruptorum ex parte nobilium valet bal-
neum naturale aqua sulphurea vel
balneum de aqua et sulphure ar-
tificiali factum et aqua marina valet
et balneo secundum laudatores et tamen dicit
balneum aque dulcis vel calefacte
vel in scabie sicca et aqua decoctionis
violarum et pallearum avene ¶ Etiam
quod in scabie unguenta scripta in an-
tidotario meo competunt et nota scabiei
¶ In pruritu quedam sunt consideranda
ad curam ratione materie peccantis quam
ratione loci vel membri quia aliter
curatur pruritus in oculo et in matrice
aliter in ano et sic de aliis membris
Pruritus in decrepitis cum mala
complexione senectute non curatur
quia talis complexio non radicatur pruri-
tus de sua corruptione ut accidit senec-
tute immediate et sic est de aliis
causis ex quibus fiat pustule que
sunt leves et leviter evanescentes quedam
sunt non prava apparata et quedam sunt de
materia venenosa et sunt periculose et non
curantur quia medicine pustule cognosci-
bilitate curantur vel medicabiles ¶ Item
considerandum in curando pustulas humida
est in quo membro sunt Item pustule
si sint parve non negligantur sed curen-
tur ne transeant in scabiem impetigi-
nem vel serpiginem vel alia malum
¶ Si pustule veniant primo mundi-
ficationis causa tunc nichil repercus-
sivum apponatur ne materia recedat in-
tus et ad membrorum nobile transeat
sed solum sit cum mundificatione corporis sive
dietam convenientem humore peccantem
et post evacuationes unguentis vel fomentationibus et
mundificativis curentur ut sunt succus
fumi terre succus buglosse oleum vio-
larum vel sanguinis porcinum recens
etc. ¶ Si pustula mala sunt
veniunt si acuta sit sive in aliis

morbo siue inapparente sanio nam
stringitur violenter vel apia re
ma eius venenosa mittatur
fumus ad cor et moriatur eger sepe
in exitu ... tali moriuntur
egroti et apparent sani supra in
morbo multi quidem vel quia cor sine
... cordi cerebro epati vel guttu
... c. ¶ Omne apa de ma
adusta venenosa ulcerante et cor
rodente ut antrax carbuncle
et ignis persicus herisipila form
ica miliaris de ablativa corporis
e scrophule et lupus ... malum
e valde et ... membra nobilia si
tna morte et si tamen eo e febris
a ... evadit in fine ¶ Si aliquid
... apatum ad interiora redit
vel fumus eius venenositas ad in
teriora i. ad cor ascendit morietur
¶ Iterum nullum apa ... ma e
venenosa ut in antrace et ceteris
... ubi corpus e pletoricum
vel quando apa e vicinum membro nobili
vel quando apa venit per modum crisis
vel quando apa e in quantitate sanie
vel ... sanies e quanta vel quando
ma e frigida grossa ¶ Apa alii
... in fumum et per in
sensibile evaporatur et ista ...
to e optima et aliter ... per saniem
laudabile quantitatem et ...
... e valde bona et aliter ...
per virulentiam et e valde malum
et aliter ... in apa ...
e et malum ¶ Apa ...
a ... ut ap ...
in corpus sunt pletoricum ...
tur ... ¶ Apa ...
... non
... ubi repletio ...

... vel ... ¶ Cum
... in ... ...
... ... fatienda
e flebotomia et in ... si corpus
e pletoricum ... bene ...
... fiet ut ... fiat
et ubi flebotomia non fit ... aliquam
causam ponantur ventose in
proximo ... et hoc sic fiat
quod sanguis ... ad partes ...
nobiles et ubi sanguis alia
membra non ... lesione
¶ Si apa e ex sanguine fiat flebotomia
si non ... sanguinem ... ...
... sanguis ... per cassie fistule
et tamarindi et ... et viole
et ... et ... sanguis minuat
¶ Si apa e ... si debeat
purgatio fieri et ... flebotomia fiat
flebotomia per antipasim i. a parte contra
ria si autem apa e confirmatum
fiat flebotomia per ... sinistri
ex eadem parte ubi est apa
... ¶ Tunc ponantur
... dissolutiva vel ...
... apa dissol
ve ... ...
... apatis
... in sclyrosi ... ...
to et grosso ... ...
apponenda sunt aliqua unct
... ... vel sunt re
solutiva ... ... et non
multum desiccativa ¶ ... dico
quod ... ad quantitatem ...
in apate calido et in apate frigido
... sunt ... ...
quod in calido apate frigida ponen
da sunt et in frigido apate calida
¶ ... in ... apatis debemus
uti ... et ...

... sclyrosis

medelar cu aliquis calis ad calorem
membri confirmandum Gilbertus et tu
dico quod repercussiuis uti possimus
et demum non cum semper utimur
repercussiua medicina quod apponi debet
si in frigida iij vel v dies non diminuit
tumor ultimus non apponatur repercus
siua quia congelaret materiam
et stuporem a membris induceret
imo apponantur calida et mollitiua
que apparet materiam consumptionem liberet
Gilbertus ego hec faciens statim primo
j vel duos dies in hyeme re
percussiua sunt apponenda secundum
Gilbertum actu calida et ego dico
tepida et estate actu frigida ¶
Cauendum est ne cum digitis fiat
ruptura fiat quia fistula in
ducet ¶ Si propter spissitudinem cutis
ruptura non possit fieri aperiatur
cum sagitella in loco ubi magis
dependet Gilbertus et tu dico in
loco magis maturo et declinis vel
sanies aperte rupto vel sanies
liberius exeat et non permittatur
per vnam vice fluere multitudo vel
tota simul exeuntes cum multa sa
nie debilitant sapientes paulatim
quousque consumpta est sanies ... mia
est multum viscosa vel non bene fluit
sanies aperte rupto apostema
apponatur cum folijs caulium vel
lilium et parum consolidat Gilbertus ¶
¶ Si apostemata sunt de corruptis humori
bus et naturam venenum
... est ubi fetor dolor pruritus
... liuor ... dolor
... mortificatio et membra mor
tificata et corrosio ... et
... dicit ... signa sunt
cognoscenda apostemata esse corruptis
humoribus et naturam venenum ...
¶ Item ... quod si in tempore
tione apostematis magis dominatur sanguis
color eius vergit ad rubedinem et si
colera magis dominatur vergit ad rubedinem
non clararum et si flemma salsa dominatur
vergit ad albedinem cum quadam citrinitate
et si melancolia dominatur vergit ad nigredinem
et quanto est malitia maior in tali
compositione tanto magis denigrat
et ... et ea ... ¶ Et ...
quod in ... apostemata ... ex humo
ribus ... in alphabeto meo
... qualiter ... est apostema
... est apostema sanguinem ...
... sicut spina et alium ...
sanguine herisipila ... videndum est
... est colera vel flegma vel melancolia de
qua ... apostema ¶ Item non ... calida
apostemata non solum fiunt ex sanguine vel
colera sed et ex flegmate ... vel
melancolia ut in alphabeto meo ¶
¶ Item ... in alphabeto meo ...
... dominatur herisipila et flegmo
ne quia nobile est sicut ... in
summa ... apostemata calida non solum
fiunt ex sanguine vel colera sed et ex flegma
te vel melancolia cum putrefiunt ...
putrefactum est calidum caliditate putredina
li et sic secundum eum ... flegma non putrefit
et si ex eo fiet apostema non erit apostema calidum
sed frigidum et hoc molle et ... quod
non faciat saniem vel ... et sa
niem ... quia flegma non putrefit
et hoc apostema ... ¶ apostema
... ex flegmate non est calidum
quia flegma non putrefit ... in nodis
et glandulis et ... non facit saniem
et ... remollificata et resoluta et
consumptiua vel per ... ¶ ... est melancolia
... apostema fit non facies saniem ...
sunt ... que fiunt ex melancolia grossa
ualde non putrefacta sclirosis et sclirosis
fit ex grossa melancolia non putrefacta et ...

ista sunt apata fria Secundo qm
fit decenctia pruinosa tertio sma e
apa calidum et ome apa famem
faciens e calidum Et ego dico de flori
te nali vel meclia nali qui mi
sua dispositione manet no fit apa
famme faciens sed qm corrumpitur vel
adinnitur fit apa calidum in eis ut cauc
ponctia adusta et dicit Alfonsius
quod ome apa calidum famme faciens fit
ex sagnie vel alijs humoribus putta
ex sagnie et cola et mclia secundum dicitur apa
sagnien quia mia sagnis in apate
dura et dicitur per colaz coliticum et per flem
flenticum et per meliaz melicum dura
et sic de fria mia vel cala apa calidum
cum e apa ¶ Et nota in fine ag
gregati mei quod res maturativa
de ce sparti caloris et subtilis vistos
ce cedens calitas de siccaret et
firtas crudificaret et vistositas
claudit poros et confortat ca naliz
¶ In apatibus no dz ag uti emplis
famme atthentibus in pcedentibus ma
turativis et tu dic vel et mudifica
tivis ponantur aliq maturativa
ut cum sucto apium et melle que
mundificant bene ponitur famma tria
¶ Maior solliatudo heca ad altand
digendum maturandum ac mundificandum
apata in locis purgationis me
brorum principalium ut sbe sell et ingwi
bus et collo quia virtus ibi digestiua
et gustiua e debil et et in manille
quia locus e spongiosus carnosus
Gilbertus Secundum intencionem Gilbertum
capitulo de esquinancia vbi agit de cura
bubonis si mia apates sunt substal
cala intercedum e ad resoluendum
eam in vapores quod ego facias cum
camomilla et alijs que habetur in
tractatu capitulis diuisorum apatum

et tu dic si mia e cala et grossa
vinga dyaltea et ptes apponatur
emplastrum de modico famme tria et
de sucto apium et de melle in duplo
ad sucum et totum sit mixtum appo
et tu dic cale et ph hic et mittit mia
cala grossa no dz resolui sed
ad gnaoz famei agendum e sed
cum mia fria e fria .i. no est
apta resolucioni per minima frigiditatem
vel cala per sua grossiciem Secundum
in dinniac splenis quod frigiam
calesat et mollificat et resoluit
multo magis mia cala grossa et
resoluit pt quod mia no e multa
vel multum grossa ¶ In apate
calidus famme faciente .i. a quo
pt famies fi primo purgetur humor
peccans demde fiat flora si ap
ticulaia quenit et si habundat sag
ne et ventose ponantur in proxi
mo fonte apto et hic cum scarifica
te et ptes hic ponantur repercussiua
cala ut spicanardi etc Secundum
ptereaz faciens e gnata et quit
michil actu humidum applicetur quia
solua no curant nisi de facient
¶ Dicit libator antidotarium carbunculus No
fit ignis et herisipula quenit
in multis quia mia omnium istorum
e cala adusta purgitiua de
locis in duces et vlceans et na
turalit ad patissima e turpe in
nam venenum ¶ Turpin antiqui vel
tca fit sra in mia sagnea p
cipue in istis passionibus fiat
flora in pte magis proxima ut
mia venenosa extrahatur in
mia colita purgatio cum manna
cassiefistule et siliquis libitor sra vel
decoctione michil actu sumptum sumpo
natur sed tepidum quia fridum

¶ e mordax colimbi libiator · Gilbtus
vitat floraz ne mã ven tusc
at in venas Gilbtus iste pus
tiones postq̃ devenerint ad
nigredinem et escaram mag
curant manu divina q̃ˀ luna
na libiator Antrax qui est sic
fe nullus mor qui est cum feb
pani euadit et nullus tum sic
fe mor Gilbtus Cum i ant
ce cũa dyafragma est punctura
et sudor sentitur finis mors est
i fortibus maxime si i remotis
ptibus fuit Gilbtus si antrax
sit ex directo cordis vel oris stom
morbile et si dimissi fuit antrax
subito autem delitescat et cum
non appeat morle Item si cum
appz stalpi et rupi piculosum
e h Gilbtus ¶ In pn° cum
appz si statim ht fistu colorez
malum valde idem Gilbt
Si autem post rupturam fiat
os amplum et colimbus magnum in
medio famosum et si labia in
flen et sit ibi ungo et siccitas
et fetor dimus non sit sic cura
e et ut plurimum cito ¶ Dec autem
et in omni apate venenosa non
e repercutienda mã i non ponc
repercussiuum sup apa ne mã
ad membrum nobile tursat ¶ Et
ita locum apatis subueniendum cum
fris ut cum olo viol olo ros su
co solat et similibus ¶ Alfonsus dr
q oleum ros non est apponendum i an
trace carbunculo vel herisipila
vel aliud oleum qz i flamat
igneitate eius in his apa
tibus intensio humorum et igneitas
e affixa ad materia et fundata
i membro solis e a combustio
ignis vel aque ubi igneitas

e non fixa nec fundata i membro
sz in supficie i volitas et ideo pt
e oleum ros competere sz h non Rogmus
dicat q ratio e autem sicut sic sz qui
e sic sic trahit tenet atractem
et ut sicut in tractatu dicit ¶ Contra
Gilbtum concedo e ne venit consul
solna et et si medicina sit leni
tiua ut cassiefis mana viol tama
rindi et prima attina a medicina
nullomodo dr ne ad interiora mãia
apatis venenosa trahatur ¶ Cum
¶ Tio effimia fit in spiritibus et si distempera
spus aiales localia i media
ficient cũa fronte et tympa et cũa
tempora si distempent vitales spus
fiant localia in regione cordis
Si spus nales distempent localia
fiat circa epar et stom Et si omnes
spus distempent localia fiat circa ce
brum cor epar et stom ¶ Si effi
mia fit de balneo calo pmocc
sudor sup balneo et e Rogm Si
effimia fit ex frigiditate vel caliditate aeris
vel labore vel ieiunio vel yra vel
gaudio vel coytu vel medicina
laxatiua fiat balneum Rogmus
¶ Si fiat de reumate non fiat balneum
nec fomentatio circa tympa vel frontem
sz pt fieri in brevio sm constatinum
et sm Rogm et si fiat effimia
sup reumate ex indigestione cor comite
plectorico non fiat balneum ne
mã tursat in pulmon Si effi
mia fit ex causa reumatica calida
particularibus concurrentibus fiat floba
de epatica si de frigida mã reumati
ca fiat non fiat floba qz ven
angustiatur Item qui e a digione
ex frigida causa q cognoscit pacidas
continuatas non fiat floba qz
maior fiet in digio ¶ Secundum

regitur aliquis in principio dicte medicacionis
non est certus an sit effimera vel
putrida et tunc nichil immutet sed
expectet usque in secundum diem tunc
si non apparebunt signa effimere vel
febris putride propter hanc tamen differen-
dum est balneum secundum consuetudinem
et vivatur usque ad declinacionem ¶
Effimera est facilis curacionis et
difficilis generacionis Avicenna in X° can
fen p. ¶ Calida et sicca sunt magis
apta ad effimeram et plus aliis
ledunt sed econtra in eis qui occasione
pervenerunt ad ethicam et tabinam
et quibus durat caliditas cito de
effimera pervenient ad febrem putridam
id Avicenna et dicens postquam effimera
corporis est vel paciens balneum
ingrediatur si nichil alteretur ad di-
spositionem pessima tunc est effimera si sentit
oppilacionem non consuetam tunc
est febris putrida et statim exeat bal-
neum amen Almasore si horripi-
lacio non venit effimera est ¶ In
omnibus speciebus effimere altera pa-
cies abs bone digestionis febre et sit
talis digestio et qui sit in lecto sicca
et in quibus durat colera abradi sunt
in principio febre et qui paciuntur in principio
abacionis deglutiat calidum in fine
vel aqua et in vino ut sit magis
penetrans ¶ In aliis non prin-
cipia humidis et non colias alteret
in declinacione febre et sit talibus
sollicitatis amen In omni effi-
mera competit evacuacio si fuit
impaciente oppilacio replecionalis
vel significativa sanctas
vel nisi tamen sint solidum et re-
pletum amen ¶ Omnis effimera
ex passionibus anime curatur
contrarias passiones in diuicias

Gilbertus Item omnis effimera
ex replecione ciborum et potuum
curatur et solum sit per vomitum
et abstinencia bona idem antiqui
adtinentia effimere attendat me-
dicus videndo si corpus sit pletori-
cum vel non et utrum causa sit remi-
ticta vel non et secundum hoc faciat
balneum vel flebotomiam ut supremus
regule docent ¶ Almansor dicit
sicias quod febris effimera conanasse
atina sanctate quoque venit
ad prodius iiij a vj. et cum hoc est
febris effimera verum pulsus eius
sanus est et ideo Almasorem dicit quod
non habet in vim tunc prodiit ¶ Ga
lenus perinde quod quandoque urina
et pulsus sunt boni signant quod febris
est effimera Avicenna et tunc dicit in
febricitantibus et vocat pulsum
bonum et urinam bonam pulsum
et urinam sanorum et idem dicit quod
multociens est in effimera tunc
est et pulsus diversus et debilis et propter
et ideo si in febre accidat talis pulsus
et urina non debet indicari quod non
sit effimera quia non sunt boni
¶ Eradicacio effimere ut plurimum est
per sudorem et humorositatem scilicet
sudori materiali non humorosa et
non sit vehemens vel omnis quan-
titas et plurima si est plurima
est effimera amen ¶ In effimera
ex labore vel alio sit calefacta
ente secundum Almasorem ergo balneare
cum febre incipit minui sed nullomodo
sudet nec in flamine et vehemens
ancilla cogatur vel in tona
sedeat et aqua tepida multa
perfundatur et per caput et locis ar-
ticulorum et fricantibus fricetur et mol-
liter premat et postea abstergatur
et cum oleo violato tepido inungatur

et si fiant plures et plus vel min[us]
vel paucius s[ecundu]m q[uod] labor fuit
vehemens vel s[ecundu]m q[uod] paciens
e[st] debil[is] vel fortis debil[is] n[on] lo
gam effusio[n]e[m] aque et in ea
sessionem no[n] sustinet et si
primus labor fuat ca[lid]a lenius ungto
et balneatus sufficit alfonsus
S[ecundu]m almasore ethica p[ro]p[ter]
tu[m] vini fortis vel p[ro]pt[er] cibos calo
r[ati]os fit in febre putridam
S[ecundu]m almasore fe[bris] ethica p[ro]p[ter]
multis vel g[ro]ssis cibos p[er] plures
dies manet ita ut accidatur
ec s[y]ncopis ac io no[n] e[st] exsp[ec]
tandus donec fe[bris] acu[t]e recedit s[ed]
a p[ri]n[cipi]o dandus e[st] sirupus aceto
sus et venit solvendus p[ro]p[ter] suos
fructus et incidendus tenuit et
postq[ua]m fe[bris] allevata fuit bal
neandus erit et aqua tepida et
mora p[ar]va balneu[m] in p[ri]n[cipi]o huius
fe[bris] i. p[ro]p[ter] ista ca[usa] no[n] omne e[st] In
balneis pacient[i]u[m] ethicam ob
s[er]vand[um] e[st] ut a p[ri]n[cipi]o fe[bris] fiat bal
neu[m] et ne in balneo corpus ca
lefiat et ne laborem in eo a
debilitatem paciat[ur] et si cogitur
ip[su]m in balneo ex[con]pilatur
pati statim e[st] ex[tra]hendus q[uod] ob
s[er]vand[um] e[st] in omnib[us] ethicis qui
in balneo paciunt[ur] accid[en]t ex[con]
pilatio Licet aut[em] cor[pus] sit in
duratu[m] et spissat[um] p[ro]p[ter] aere[m] frig[idum] vel
aq[ua] frigida vel aqua stiptica
de minera no[n] tn omnis in dura
cio talis facit fe[bris] ethica[m] s[ed] cu[m]
i[n] corporib[us] exsolutis vapor calidus
et humidus ut sanguineus vel va
por calidus et siccus fit ma[teri]a pu
trida q[uia] i[ll]a e[st] ma[teri]a putrefacta accid[i]t
fe[bris] putrida h[ic] s[ecundu]m so[lum] fi[nem] s[e]p[arati]
Ethica p[ro]p[ter] opilacio[n]e[m] s[ecundu]m amicos
intelligi[tu]r q[uo]d e[st] ut[ra]q[ue] opilacio

venarum et orificiorum earum In ethica
p[ro]p[ter] solet capud impetere et p[ro]p[ter] vinus
forti bibito q[ui]ddam que in ca[pite]
de dolore capitis p[ro]p[ter] eisdem causis
h[ab]et[ur] in tractatu et hic supra de his
de do[lore] capitis Prima sp[eci]es ethice
fe[bris] e[st] curabilis s[ecund]a difficult[er] 3[a]
no[n] cura[tur] Tria genus et alii fe[bris] e[st]
ethica no[n] fit nisi p[ro]p[ter] fe[bris] ethicam
vel fe[bris] putrida vel p[ro]p[ter] separata
v[e]l p[ro]p[ter] fe[bris] p[ro]p[ter] apate amicos
Ethica in p[ri]n[cipi]o sui e[st] difficil[is] cognos
citiv[a] s[ed] et in fine sui e[st] facilis
cognitionis s[ed] difficil[is] curacionis
amicos Ethica no[n] h[abe]t paroxis
mos vel hora paroxismorum amicos
s[ed] auicenna in d[icto] dicit q[uod] p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] ac
b[ib]iaz de cibari ethicus Cu[m]
ungues ethici curvat[ur] et capil
li cadunt morit[ur] et si fluxus
superv[e]n[i]t ut plurimu[m] in fra tres
dies morit[ur] idem Tractans
fe[bris] putrida coniuncta e[st] ethice
voca[tur] ethica composita et male
cognosci[tur] cuius composicio et male
curat[ur] alfonsus Licet prima
sp[eci]es ethice sit et dicat[ur] a b[e]n[e]m[er]itis
et aliis facil[is] curacionis cu[m] diffi
cilius cura[tur] q[ua]m putrida s[ecundu]m Gilb[er]t[us]
et cam[pus] vide in Gilbertina et ibi de
hoc q[uia] prima sp[eci]es e[st] facil[is] cure et
2[a] sp[eci]es e[st] difficil[is] curacionis et q[uia]
3[a] sp[eci]es e[st] incurabil[is] tangi cum
p[ro]p[ter] hoc in tractatu In fe[bris] ethica
simplici sola competunt alterativa
et restrictiva nisi aliq[ua] ma[teri]a esset
in cor[pore] parata ad putrefacc[i]o[n]e[m] tunc
n[on] s[ed] fi[unt] evacuacio ma[teri]e [...] prius
in tractatu dicetur In omni sp[eci]e
fe[bris] ethice regimine in aere abs
potu et medicina tendi de ad frig[iditatem]
et humidu[m] s[ed] in s[ecun]da sp[eci]e s[ed] plus in
frigidare et humectare q[uam] in prima

et magis plus quam minus Alfonsus
In omni specie ethice vitanda sunt
que calefaciunt et desiccant propter ca-
liditatem et siccitatem eius [illegible] et
omne multum et excessiuum in frigidis
propter debilitatem et paucitatem caloris
naturalis et omne excessiuum humectans
ne eius calor naturalis prematur et debi-
lis suffocetur et omne quod vincit vel
corpus replevit ut fluxus ventris
medicina laxativa vel replen-
tiva Alfonsus In prima specie non
est multus calor consumens nec multa
deperditio humiditatis et restaurabilis quia
faciliter alteratur et humiditas restau-
ratur et ideo faciliter curatur ¶ In
secunda specie multus est calor consumens
et multa deperditio humiditatis re-
staurabilis quia difficilius alteratur
et restauratur et ideo difficilius curatur
¶ In tertia specie est tanta consumptio humi-
ditatis naturalis in toto corpore quod re-
staurari non potest et ideo est incurabilis
secundum Gilbertum ¶ In prima specie
danda sunt copiosius nutrimenta
et potus medicinalia ambo tamen
sint in frigida et humectativa et re-
sumptiva secundum Gilbertum ¶ In aliis
speciebus copiosius ministranda sunt
medicinalia ut sirupi electuaria
unguenta [illegible] et balnea et
potus nutrientia et tamen dico in tertia
specie quod facienda sunt ad curationem
sed in 3 non specie solum ad vitam prolon-
gandam ¶ [illegible] etiam e-
thica se quod cognoscitur per tussim et
titillationem vnde non decet balneum
nec quando est indigestio in stomacho Gilbertus
¶ Cum ex frigiditate in frigidare addatur
quod humectat et cum ex siccitate humec-
tare addatur quod infrigidat quia frigida
vel calida si addantur nocebunt [illegible]
¶ Emplastra multum frigida non multum morentur

super membra spiritualia quia fortasse
nocebit cordi et anhelitui [illegible]
Emplastra in frigida sunt addenda
et non sunt scripta de siccitate et
pluribus vnum membrane confirmat
[illegible] ¶ Emplastra si inuenies frigida
sunt debilitata membra et si em-
plastra diu morantur calefiunt et
ideo sepe innouentur [illegible] Si
ethica fit cum cotidiana da-
bis ydragogum si tamen tertiana
dabis colagogum [illegible] et
tamen dico si in ea [illegible] vel frigida humi-
dat in practice que pateat
ad se [illegible] purga [illegible] di-
gestione procedente ¶ Si ethica
fit cum tussi vide capitulum de tussi
[illegible] ad ipsum pertinentibus et
cura eius est difficilis et forsan
incurabilis quia tussis cum
consumptione corporis et se non curat
¶ [illegible] in Almansore ethica curari potest
quamvis pati se ethicam si diu non
durauerit nec calor vel macies
vel siccitas corporis sunt multum
apparentes ¶ Prima maneries fit
compositionem [illegible] de crisi et cre-
ticis diebus vide de alphabeto
meo in crisis et si alphabetum non
habes primus vide in 10 Almansoris
[illegible] et habetur de ca. et de signis.
¶ Inter acutas febres sinocha con-
tinua vel [illegible] dico non transit sep-
timanam et secunda continua et secunda
interpolata potest usque ad 14
transire et non ultra tertiana nota
non est acuta nec aliqua flegmatica
vel melancolica ¶ Causa est quia
que fit usque ad [illegible] inqui-
etudo [illegible] magis de [illegible]
[illegible] quia sunt [illegible] appetentes
fortitudinis et fallunt [illegible] liberat

¶ Item si triplex e nō fiat flōia dt'
tripla digerat[2] ut ꝯ vento se si
frato vsus ꝯmiua fiat liliator ¶
In angumasticis terminsse e eger
abandus qr status e ꝯtinnuus r
quia adultimas egritudines
vltime dz ee curationes i ear
pagmastico dicta sit grossior
in hemothenis dicta sit fine
diocs ante vltimus terme ꝯ lar
giorem ul grossiorem alfonsus
¶ Inanica synochi remedij est
ad cura synothe quia multa
ibi dca sunt quenienna ipsma
to augmasticis ul permitte[2] in
speciem semore nō tamē patics
r io alfonsus cura augmasti
ci sptz alijs r linqre quia ratio
in speciem permutat meliore in
enpagmasticis cura assumut[2]
scientus r hemotoens licz sit du
bium decura ti tepitat[2] ut permu
te[2] in enpagmasticus ¶ In feb
sanguinea si pustule appareant li
nide ul nigre vngitas forti in
ventre latine in volumtaile diffi
cultas anhelitus r presocatis r
apata in vus anhelitus si pta
sopniuz se senciat aggrauatum
omnia ista sunt mortis signa
liliator r notā sig bona et
mala in acutis sc in io dlma
sns ante finem ¶ Item gilbertus
archiaus dz ee attentus in ꝯsi
derando sig vite r mortis r in
ca pnosticandis quia si latinas
r volumtarias vidas r pulsus
debile r desiciete r vrina pan
tam r liuidam r rubram r sb
rubram r nigram r spissa mor
te pnunciabis ¶ Constantinus
ano te Galie s qd in camsone
e maxia cura adhibenda vnd
ta sunt ꝯsideranda s quantitas
dicitur ꝯsimi tpe infirmitatis r q
litas morbi r h patebunt in capitlo
de causone dit in fra ¶ Causon
ꝯ pma cola ratio sit in semib r
s venit e signum pdicionis liliator
In causone ꝯmuttantur fit cole
fluxus ventris vl vomitus colicus
ꝯmiunia cole tali r potensioe
cole fit ventris ꝯstipatio Gilbertus
r tu dit qd inticiana r alij sunt
ke fit tatur ꝯ cola fluxus vete
ul cuius ꝯstipatio qr multi eius
nō psistunt[2] an r caliditas eius
desiccat qd cola nō ꝯpelli[2]
¶ Notā qd sc ꝯtinnua acuta
ꝯ maiori pte sanguis r minori
pte cole vocat[2] synochides ¶ Si
nō ꝯ maiori pte cole r minori
pte sanguinis vocatur causonides
r e cura ꝯposita ꝯcura synochi
r tma causanis sic qd scdm licz
datia duantis linorz fiant vndia
soratura ¶ Item nō qd causonis
r tetane ꝯtinue eade cura e nisi
qd in causone ert dicta sbtilior r
alterantia erunt soratura r q actiui
vigilatz e sollicitatis r a rgimine
agen e cauis ¶ In causone
r r tetana ꝯtinua ad sang
intendi[2] r adum[2] tusit v maz
celiatz r fit vrina rubida sine spis
sa r si linio nulle nigra ul
ob scura alienatoz sig ¶ Item
vrina rubicunda r subrubicunda
r tenuis precedente spissa aug
mentata intensioz sigt r alie
natoz maxime si nube nigra
ul obscura linit h in Gilbertina
¶ Gilbertus ca° de causone dicat
intricana nō va sunt meliora
nutrimenta carnes digestibiles
r pisces qui sunt tenui r hic s

q

sig mortis

tamen est apponendum quando potius
quia contrabiles sunt . in contrarium
id non tamen est apponendum caloribus
et aliis ¶ Causon est species principalis
et ideo materia eius est adhibenda
in regimine patientis et precipue circa
dietam Gilbertus ¶ Causon aliquando
est species acutissima propter ea propter inte-
rpone et admixtio intensionem propter
talem et propter hoc quod materia est stimulata est
et posita valde in vicinis cordis
et propter hoc quod putridus est in venis subtili-
tissimus non habens evacuatorem et ideo
fortissima est in flatu cordis et cor-
poris et ideo vocatur causon quod interpretatur
incendium Omnium causonem incorpora-
tione ad alias species ipsius calidorum
et siccorum complexionis et maioris
malicie et acuminis set ut dicit
abstractio sit maioris frigidi et humidi
quam in reliquis species despiciens Gilbertus
¶ Constantinus in viaticis dicit quod in
causone et in omni acuta egritudine
non est dari medicina purgativa
in principio morbi vel in declinatione
¶ Legimus in fine tractatus ubi agit
de sinthomatibus specierum acutarum dicit
quod in die critico non est fieri vomitus
ne impediatur crisis set fomentatio
de aqua decoctionis lactuce por-
tulace psiliarum plantaginis foli-
orum saliciis et consimilium sic potest iusti-
cie crisis ventositas et non fieret
fomentatio quia venena augentur
¶ In causone bonum est ut evacuetur
paciens competenti lenitiva et per
hoc vitetur malicia actionis que
solet accidere in hac specie et hoc fit
set non in principio quia in statu et
circa statum non posset ubi cibus non
medicina datur liberator de
accidentia mala que inserta sunt
in capitulo de causone et super
veniunt aliis speciebus continuis acutis
et ideo ad capitulum de causone in
recursus est quoniam contra sinthoma-
mata talia ¶ Febricitantes
et precipue acute non solum inter
est medicos ut sepe videatur sed
ut sepe assistat in principio plogi-
sis Almansor ¶ In tempore pa-
roxismi sit in loco ubi est materia
species ibi est dolor ut si est in stomacho
vel intestinis vel circa capud
vel circa alia membra spiritualia
vel in renibus ibi est dolor. Gilbertus
et secundum ipsum in statu caloris
sepe eger loquitur in amentia sed
quanto propter omnem speciem est propinquior capiti
vel uni eius tanto magis
erit urina tincta Gilbertus
¶ In terciana secundum Gilbertum per urina
non est medicandum vel bonum in
complexione ad complexionem corporis quia
in sanis habente capar talem erit
in terciana urina rubicundissima
que in alio corpore significaret tamen
sanitatem et incontinentia sanis colorata urina
na pallida et in terciana erit ci-
trina que alteri homini esset urina
sanitati conveniens Unde secundum
Alsaharavium quanta urina sani homo
urina eiusdem in terciana significat
super complexionem morbi et super
crudeliatem eius vel decoctionem
eius Item Gilbertus quod sunt acuti
morbi sunt medicus significat et tu-
dio per causa morbi tamen et acu-
me cognoscit ¶ In terciana non
primus paroxismus est debilis et
fortis et fortior et fortissimus
et est status morbi ut magnat

6· maifeste dimiut ac ulta
r finis r aly tia in eo poxis
mo & ultra a· poxismos no
dimat medicaris si apun veit
pnosticat morbi augmetu ne
postea vpnte pmedicinas
morbu magificasse si ptz 3·
poxismu venit nichil appoit
de medicinis cu morbus sit in
statu · Cz cosole eu in bono
regimine r pdicat poxismu
fore fortiorem 3o r imitiget
acciu mala r in declinatione
poxismi dec gfortatiu aliqd
r si sit pesta copulsio sta se
cure debitas instiet medicias
que sunt in declinatione cuit r p
nosticet fine morbi infra
a· dies sequetes qz si no sit
error ita eit sz alfonsus ¶ Ter
ciana pura e acuta pp cole
subtilitatez r calitas e magna
r mordificata pp cole forti
tudiez & salutifera qua cola
e levis r quia ipa facit gete
amorum ¶ Si aer tpus etas q
plis regime precedes labor tale
r sicite fuit cpplionis r veit cu
rigore r tiat cu sudore r puls
sus e mudificatus ptz accessi
one r i illo anno multe venit
terciane absqz omni dubio terci
na vera e vera ¶ Cu in terci
ana vera na e fortis r matia
pauca cpdit bonus regimine
impotu cu alteratiuis paucas
r cgfortatiuus r acetum miti
gatiuus sine medicina pgante
ul laxate tusire ma· n· in
quolz poxismo pte ma eua
cuat r sufficat pse ad cpleta
mudificatioz faciedam ¶ Cu
oz in terciana purgare no cp

qusite purge ma r tosr aliqd
ni e attor n delinqu ¶ Interci
na va ultra e accessioz no dz
dari mediana laxativa fm Gilbt
r dicit alfonsus q morbz e tmi
a declinatione r na sufficit ad maz
cpellendaz r p medicinaz laxatiuaz
calefiet na r cola que no est
mota n corrupta possz movi
r naz turbare sup motu ¶ In
terciana va stamus no dat n
post qz se invocat ciunt aut
colam r io cphibe in calefitate
eius r in omi eius distraseracia
subtilitas r ide pphibet dare mia
bol in terciana si ma e i epe ul
tm cpar ul in spnalibz ¶ Si
apud flosa e neglecta sz ut
an·a· poxismu in die intpola
tionis si no timeat debilitate r
hc ad sagines onctatz r eius
adustione pphibicaz r dz sz de
epatica si ma e in ipo ep r si
i spnalibz de mediana r statu
post minuecoz da electuaria sum
ut siricar r rose ul viol ul cu
coreatu ¶ Si ma e i sto vo
mitus eueat cco dicit si e in tes
tinis ul in ipo ep digis eius tuta
r sz magre in 3o ppodo ul eo
gstat r ssp e sz se acuta r
patace semit r epate pincunaz
pp sagines r cole mixtinam
¶ Diem sextum custodiamus q· dic
asaphus ut v a· die cor in
veniat mundificatio r pparatur
ad obediendu nec ad impugna
da morbo n in illo a· detur
cibus n medicina n nat
pediat gstantius ¶ Si ma
prima digesta apud no e ·co
spetacu ad 3a ul eo attessioz

euacuare s3 statim euacuet nec ma
p ebulicoz vapia ad caput Vog
¶ Si ma sit in dificto stoi vfusa q
p signa dca in tractatu cognoscit
si sponte et arctice vomitu no Vemt
inuc na in die septi ¶ Cum da
siropus pdigestiuus in terciana sp
appona cū appatu inebrio in
quo e ma ut si cola sit i epe
et de cu decoctione frioz semi
et si sit in pectore effusiore d gag
aqua addi gnere Gilbertus siqur
gandq sit delicatq purge cu de
coctione colagogo fca qo lib'rie
fire reubarbi et aly addant
cassiafi mana et tamarindi ut cu
sirops viol et reubarb s3 reubar
quia calefaciedo no dat nisi cu
aqua ul suco fire ebe ul siro
po ul decoctione fria s3 si sit fort
paties et ma e in isto ul in testi
nis by dan incablari cum qz
gpmedo salunt d° Gilbertus cu
de fe terciana nocha q immorcio
typi .i. rigoris ul frigoris et
eius cessaco anticipatio caloris
pty typrim et anticipatio sut sig
digiomis ma in om fe p'uida
inpolata ¶ Cum in vba terciana
q intrauana nocha .iii. a .ii. horas
abs careat an accessioz et pty
accessioz ul paroxismu .ii. ul .iii.
horas obspitet sumc cibu rasis
ego dico an paroxismu bonu e
sic abstinie s3 debilib dar cibq
qn calor in cor incora et i pe
dib maior ovistit s3 fort cu
clanarf ul cu potu co forta
tiuo ut e oxizakara cu aq
so pty paroxismu gtenonb et

pty p ii horas vficia vas qn
epar eputhimadq e i terciana
cu sandal et aq ros h' fiat
de nocte qn Veniet acabq e ui
cuius ¶ Idem in forti calore et
ardore plus fe e ei dadum
de suco eudiuie ul cynamus
cu mleb ul suco malagnati
et de tysana et ad bibedum ¶
Postq terciana cessauit ex toto
ad hnc iii dies regi eodem
rgimne sicut pus rasis et inte
rim abalneo vento et sole e
abstinedq et ego plures vidi
recadmai qz h' rgimne no hnit
regi ¶ In duob9 gsistat error
impitorz medicorz in curado
duplice terciana sive duas ter
cianas quia in du terciana qz
cottidie e paroxismus credunt
esse fe gtinua et sbtrahat dicta
q inpolata fe no opeuto for
tor e .n. digestiua inpolata
q in gtinua et io cibq erit gros
sior et copiosior q in gtinua
¶ Similr curado .ii. tercianas me
dicamina que gtinue gpetunt
inistigat intinus cu inpollata
qz ma e qo vasa in loco ubi
ma e otinus i'media ponenda
sut ut in tractatu dicet ¶ Cane
ant omes tricianas si terca
na sit simplex si du ul gpo
sita a potu aq frig et maxie
in paroxismo incidit .n. ma
et splene opilat et magnificat
et sudore phibet egredi ¶ Si
in die malo ut in die vi ul
alio inquo crisis no fit ad bonu
Vemat fluxus ventris cu cola
suspecti colsic ut inqui ma
lu e valde vidi enim Gilbq

inde mori in a die ¶ Dicit constati
nus ut recitat Gilbertus ca° xi
primi libri quod dictas febres tercia
nas et quartanas periculose sunt propter
acuitate affligendi et magnam multi
tudine unde sepe moriunt alienati
et frenesim propter acuitate mate
rie et astutiam humorum ¶ Terciana
notha cum acuta acutius fleu
te admiscent et maxima per
plures menses ut plurimum et est ma
la et non secundum terciana vera bonis
est et secundum quod almasor in libro
x ubi agit de signis morbi febrium
¶ Singquartana continua notha quod in
flamacio est maior et brevicitas
materie minor et augeantur cala et
frigida minorantur calida et attenuentur
dicta et ergo augeantur cala et fri
gida minuantur si inflamacio est minor
et brevitas materie maior Gilbertus
et dicta sit grossior ¶ Singquartanis
nothis continuis maior est cale
factio cum sanguis admiscetur et con
strictio materie est minor et cum admiscetur
fleuma calefactio est minor et constrictio
materie maior Gilbertus raro vel
numquam fit quartana notha continua
de melancolia naturali admixta talis n.
dissiparet melancolia et inficeret pa
cientem Gilbertus et tamen dicit propter ma
maliciam quod notha interpolata fit
causa utique in tractatu de signis dicitur
in uno capitulo quo fiunt nothe conti
nue et quo sepius averis toti
nuus et quo curat ut de continua
quod quodam non consensu et bene quod dicitur
vidi in breviario Johannis de sancto pau
lo ubi de cottidiana non ¶ Damasc
capitulo de terciana prima interpolata
dicit in principio non des forcia solutiva
quod predicte cum propriis lenitivis
et solutivis levitis et consilia leni
tivis et possibile est ut flames fac
hec usque ad in prodes si paroxismos
et facit acetosum de quo con
tractatur est butirum et de dicta subtili
et dieta propter statum et vitallium cum dicitur
in fine eius et de commutacionibus animi
et testiculi gallorum si humectant
Damasc ¶ Gilbertus ca° xij primi libri
dicit duplex fit non dicitur ibi terne
afflictionis fit n. dicitur duplex quod accessiones
duplicantur ad sua similitudinem et non
propter materiam non dicitur fit duplex quod ut in
capitulo de duplici terciana ostenditur quod a
cumulatio est duplex materia fit non propter
hoc est duplex fit una n. inflamacio
est et non duplex ¶ Damasc de terciana
notha dicit quod vomitus post prandium
est res magis mirabilis et desolutus
quod appropinquat equalitati ut sic
rapinis acetosis caules et forcia
est aliqui debilit cum cibis et dicitur clistera
in principio sic in magis debilita quam so
lutiva alia ¶ Cuius terciana
vel consumitur in uno paroxismo per
vomitum vel fluxum ventris quia materia
est subtilis et digestio et urina apparet
in primo die vel in 3° et in 4°
vel a. et cum videas principium cum rigore
et statum cum sudore plurimo non dubi
tes primam esse tercianam in fine esse
multa et ultima et propter hoc et primo si
inflamacio fit multa et muscas quod
generatur in continua campestre Damasc
¶ Febris cottidiana est longa et
maxima que prolongatur multis
moratur mensibus et est mala et
mortis suspicionem secundum quod dicit al
masor libro x. et ibidem in glossa
cottidiana fit numquam et vadit quando
os stomachi nocumentum paciatur ¶ Fe
bris fleumatica i. cottidiana difficilis
est eradicacionis propter eius multitudinem
et grossicie et viscositate et sicut
colerica ratio in veniunt continua ita
cottidiana ratio in veniunt interpolata
clausura pororum est forcius et humiditas

multa cca qua put facto ut plurimum
e continua liberatur ¶ Et si in pri[n]cipio
paroxismi veniat spontaneus vomitus
et in fine sudor significat quia ma[teri]a non e[st]
multum grossa nec viscosa et pori
non sunt multum clausi et ideo significat
p[ro]p[ter] q[uod] egritudine ee breve et salubre
liberatur ¶ Et si sponte non veniat
vomitus in pri[n]cipio paroxismi utile e[st]
ip[su]m leniter provocare violenter p[ro]dicere
quia ex hoc alleviabitur paciens
et abreviabitur egritudo quia ma[teri]a an[te]
cedens subtrahitur et minoratur alfonsus
¶ In omni cottidiana interpolata con[tinue]
petit vinum p[ro] potu et mensa quia
iuvat ad digestionem et ad confortationem
et ad grossi humoris subtiliationem
secundum quod flegma vero cottidiana causatur
hic plus caliditatis ut dulce flegma
vel salsum secundum hoc sit vinum magis
debile vel magis lymphatum et
sit ip[su]m album subtile clarum et
non multum forte ex na[tur]a sua alfonsus
¶ Sanguis in tote[r] humano humidat
flegma naturale quod in eo humidat aliquid
species flegmatis in natalis Gilbertus
auctoritate theofoli ¶ In cottidiana
non e[st] evacuare violenter vel for[te]
titer quia tunc calefactio evacuatio[n]e
cordis calefaciet superflue et febrem
augmentaret Gilbertus ¶ Dicta
alia competit diminuta agitur ad re
mones aliam ca antecedentem
tum et alia tu ca antecedens e[st]
commota ut indiget paciens humore
purgato nisi alteratiuis et confortatiuis
et incitiuis bonis qualis
erit dicta per diuisis temporibus o tertiana
dicetur ¶ Tymorosa e[st] febris cot
tidiana et male curabilis propter
longam afflictionem que virtute
multum debilitat et tempore cibandi et muta

endi impedit et temporis medicandi
i. quo medicina debet adminis
trari et ipse quantitate et maior
agere et tempore breve e[st] et contrariens
tu tempore inuectionis alfonsus et tu
dic quia sunt et ca antecedens sunt
contraria complexione ¶ Hec e[st] ca et
frigide complexionis et ma[teri]a e[st] frigida et
humida complexionis ideo quod omni[no] procedit
nocet alteri quo sunt contrarie quod diffi
cilis e[st] cura cottidiane et dicitur
hec causa timorosissima propter breve spa
tium interpolationis et quia asso
ciatur corruptionem et debilitati
o[mn]is stomachi ad quem sequuntur accidentia
mala ut puncture cordis syncope
et cassus appetitus et secundum quod ende
amen quod infrigidatis sunt et digo
humoris contraria sunt preciosi ori
infistentem e[st] et aliud dimittendum
¶ Flemma quem tu superfluit in
tot ce a na[tura] declinatur et non regit
ip[su]m et tu liceat evacuationem a
na[tura] fere consultando prodest aug
mentum putredinis tot petit et gravat
sunt alias corruptum flemma generatur
ex malis nutrimentibus ex quo putre
facto fit sunt ¶ Cottidiana pura su
vera e[st] maioris complexionis et
paroxismi quod non pura multum ad
melius declinat alfonsus ¶ Errant
medici qui in pri[n]cipio egritudinis pro
hibent cibum et tu status appro
pinquat videntes statim virtute deficere
cibant egrum bene dicitur errant quod
p[er] abstinentiam in pri[n]cipio morbi de
ducunt a fine ad virtutis defectum
et postea propter virtutis defectum cibant
et replent in statu morbi quod
virtus cibum non potest digerere quod
virtus gravata plus cadit ex re
pletione et accidunt ei catthar
rus nausea vigilie et angustie
et tremor labiorum in febrium

sine mestha in ipa non pura

ꝓꝑ dolorem oris stom(achi) ꝗ sup(er)ta
sint ab antiq(ui)s ca° de ablatione
febricitantium ¶ Gilbertus dicit
ca° de tertiana nō interpolata in
regione calida et incidente tre
aire sit n(on) vna tertiane ꝯsumit(ur) ꝛ
desicit ꝛ h(oc) e(st) destruc(ti)o cum fe
ꝛ ꝓꝑ q(uod) fe(bris) destruit ꝗmus ꝯſa
ꝑ abstinentiaꝫ colam augmen
tari ꝯtendat qꝫ nōs ad mittit
ymo vult qꝫ ꝑ abstinentia eleꝫ
tiua(tur) fe(bris) ꝛ ista via vidi a(n)ḡs
grossos ꝛ fortes ſ(c)ilicet tene
ꝛ alii ꝯfice ſꝫ r(ati)ōs plures ꝓ
tale doleꝫ abstinentia vidi ho
mines debilitari nimis nō per
hanc afe curatos ꝛ gilbertus
dicit qꝫ qui pati sunt ut ꝛ cis
acuat(ur) cola ꝛ pati ad ꝑut(ur)
stom(achum) nō ſꝫ sit abstinē(ti)a ꝯtinua
cis cola acuet(ur) ꝛ ꝑ(ut)ficet ꝛ
tales faciendi sunt tam in die
paroxismi qꝫ in die interpolatōnis
¶ Hec stom(ach)um ut in plib(us) vomitus ſ(c)ilicet des
ſcenb(us) in ſeruntib(us) mulierib(us) repleccōꝫ
nauseatiua paragontib(us) ꝛ ꝓcitantib(us)
bus ꝛ balneantib(us) fe ꝑtꝫ repleccōꝫ
ꝛ ſcutib(us) repletōm in quib(us) ꝯgitur
rius ad stom(achum) ꝛ ꝑ(ut)sit in eo dimen(sum)
¶ Nota qꝫ interpolatis febrib(us) motꝫ
sanguis e(st) ab(s) ultimus horis noctis
usqꝫ ad horam t(er)ciam diei ꝛ hora co
le cit(rin)a usqꝫ ad nona horaꝫ ꝛ hora
melacol(ie) ab hora nona usqꝫ ad t(er)
ciam noctis h(oc) intelligi(tur) de horis
in die equinoxiali ꝛ h(oc) vult dicit(ur)
¶ Scd(u)m Gilbertum ca° de typis febrium
frigus e(st) typus cottidiane rigor
tertiane ꝛ horripilatio e(st) typus
quartane ꝛ sic typus e(st) accidens fe
interpolataꝝ ꝯtinuitans s(cilicet) ad
uentu eorꝫ ꝛ nō s(cilicet) mora uel
recessum eorꝫ ¶ Sꝫ ex eo qꝫ a prīn(cipio)

significat ꝛ· indicat utrꝫ mā(teri)a sit
ca(lida) vel frigida ꝛ utrꝫ paroxismus sit
longus vel breuis s(ecundu)m eius moram
ꝛ utrꝫ mā(teri)a sit pauca vel multa vel
s(ecundu)m typus ab accione sui vel amar
licia vel asignatura quia vnum p(re)cedit
vel ꝯmittit ꝛ aliud ſoluit ꝗ Gilbertus
ca° de diuersis febrium ꝑ(tic)ularium ad
fe alias dicit rigor differt a fri
gore quia in rigore sentit paciens
qu(as)i incantione ceu acus vel ſp(ina)e
pungentes ſꝫ nō ꝯmanꝫ ꝗ dispositio
d(ic)it ca(usa) h(uius) sunt calidi ꝛ subtiles
acuti vapores faciles dissolutionis
Infrigdo ꝙ aut sentit eq(ua)le qu(as)i nix
vel aliq(ua) res frigida ꝯgelans ꝛ coar
tans membra ¶ Idem eodem ca°
d(ic)it qꝫ calor fe(bris) putride e(st) fortissimus
pungitiuus ita qꝫ manus cor(poris)
tangens ꝛ scintillas ignis sentit
penetrantes ꝛ g(e)n(er)at magna an
gustiam ꝓꝑ grossitudinē sui ꝑ(ut)
di qui faciliter dissolui nō pt
¶ Item ibidem qꝫ cor(pus) in fe(bre) putrida nō
mundificat(ur) cuius apud quiete feb(ri)s
lenis ſꝫ remanet in cor(pore) male q(ua)lites
ꝓꝑ q(ua)s iterum redeunt accessiones ꝛ
tu dicit qꝫ tertiana pura e(st) maior
mundificat(i)o qꝫ in aliis interpolatis
¶ Idem ibidem in fe(bre) putrida plus
morat(ur) sistoles quam dyastoles ꝛ
ꝓꝑ h(oc) e(st) in eo s(cilicet) sistole maior con
strictio ꝓꝑ necessitatem expulsionis sui
putridi ¶ Idem ibidem quasi p(ro)tate
signa ꝑ que d(iscerni)t putrida ab eius prin
cipio occultant(ur) ꝛ nō pt ꝯstare
medico de effimera vel putrida et
tunc ex ꝯsequentie cursum vel motu
suo usqꝫ ad tertium die vel 3m
vel 4m ꝛ tunc apparebunt signa
putride vel effimere vn(de) pꝫ Co
stantinus qꝫ balneum differt usqꝫ
ad declinatōm ¶ Cum inpri(mis)

cottidiane vel plurimum fleumatis in ore stomachi
fuit prius confortato vomitu faciliter
provocetur vel humores in ore stomachi prius
evacuentur et post dicta digestivum
cum humoribus qui sunt in fundo stomachi vel
alibi perfundendus et sequenter evacu-
atio per medicinam pure et educativa
et si fuit plures paulatim quia
ut materia tota digeratur quoniam est multa et
grossa et viscosa ut non multum vos
atra per se potest forte evacuatorium
sustinere. Bernardus ysaak de febribus
tractatus quod sit secunda febris non potest fieri ex
fleumate nisi egrediatur a loco suo
naturali ubi clinicus est et ex clinicate
sumit colorem innaturalem et putrefit
aquis acquis finis putredinis ema-
nat qui febrem facit putridam dicitur quo-
tidiana ubi agit de cura secunda fleuma-
tice dicit cum sumpserunt febris iij
dies subtiliatur materia per febrem et an-
illud si inquebis notabis et ubi
status est inmotus habet dieta sub-
tilis in hac egritudine sit ultimi
innamenti ergo tempore approximo declinat ad
in grossitatem et gradatim usque
statum subtiliare cuius presumerent
a .j. dies tunc non stes semper subtilia
tum quia illa debilitat et addit
in debilitate virtutis stomachi et quotiens
longitudine maiorem subtilia minus
quamvis subtiliatio nimia magis sit
necessaria quam in quartana secundum avicennam
¶ Et quotiens videris sanie grossi-
orem et rubicundiorem non est ma-
lum sed flomanus secundum avicennam. Bernardus
Rogerius dicit quod si cottidiana est
ex fleumate naturali praeticularibus conveni-
entibus vel tunc conveniente plectoris
fiat flebotomia quod cottidiana in omni totti-
diana conveniat secundum alfonsum dicit

quod in cottidiana inpolata vinum
conceditur flebotomia propter fleuma sed nec con-
traria in continuam. ¶ Regula non est
conspectanda cum purgatione usque to-
ta vel multum de materia morbi sit
digesta sed cum aliquid post est digesta
ta expellatur et iterum cum digesti-
nis procedat et primo cum lenior-
ibus digestivis et solutivis gra-
datim cum fortioribus ascendendo quod
materia est multa grossa viscosa ergo
plures purgare sit quod non subtilia
subtile et moveat grossum et ne le-
datur stomachus per forte vel multa medi-
cinam ¶ Vomitus non debet dari in ma-
actu frigida quia laboriosius venit
et non potest vomitus detur actu
frigidum quia faciliter veniret spas-
mus. Gilbertus ¶ Idem nichil
in humans tunc actu frigidum nisi fleuma
vitreum et tunc dicit metinus Inco-
tidiana de vitreo fleumate est
frigus intensius quam in aliis
cottidianis quod ergo vel manus et
pedes tepe frigoris et ancipiti frigus
intenda ponatur in aqua frica
calida vel herbis vel vino et aliis
positum ergo in balneo calo quod
magis operatur medicinis contra typum
quam contra morbum. Rogerius ¶ In
cottidiana de fleumate accetosa
cedemus et conceditur calefacto con-
vertatur vel balneum et in his
ij secundum non debet dari medicina vel
vomitus ante quartam vel quintam
accessionem. Rogerius ¶ In cottidiana
de fleumate salso non solum purga-
tum sed plus respice humorem in
ficiente quam humore et fectum
putet licet in regulis generalibus
sed conspiciendum est quod fluxus complexio
tum humore in fiaete quomodo et io

o duplex ca indigestiuo dz calida
in maiori quantitate poni frigida in
minori et in purgatiuo dz medi
cina purgans colam poni in
maiori quantitate et meditiua flem
euacuans in minori et sic in cotti
diana ex flemate dulci alioquin
¶ Et in cottidiana via attendat vo
mitus uel clisteris uetris et
medicinas ut ponatur aliquod me
dicinam initio confortatiua ut propter
debilitatem capitis ut semine cuscu
te et propter debilitatem stomaci mastix
et anisum et propter debilitatem splenis
et cortex grossiorum radix apii
et scolopendria. Amen. ¶ Auicenna
dicit capitulo de febre flematica contra
dolorem capitis fiat embrocatio capitis
cum camomilla et mamide et pedum
missio in aqua calida et ligatio
crurium cum fortitudine et contra
frigus in principio paroxismorum fit cum
herbis calidis embrocatio et tuetur
paroxismorum ¶ ¶ In febre cottidiana de
flemate salso dz medicina in estate
dari cum sirupo frigido ut cum sirupo
acetoso uel oxizaccara et in tempore
frigido cum herbis frigidis propter colam in
fractam et radicibus calidis propter in
fectum Gilbertus et tunc dic si uir
uel senex et sic febricitans similiter
et fiet a regione frigida ¶ Videantur
urine de continuis febre et urine gene
ralis in hac febre medicina que est in parte
digesta dz in parte euacuari
non expectare complectam digestionem
materie ne natura ulterius fatigetur
et non posset postea sufficiens esse
ad expulsionem totius materie gilbertus
¶ Ante vii dies non dz dari medi
cina laxatiua nec opiata gilbertus
Cottidiana que salua est liberat

ab egritudinibus melius ut est mecha
et repulencia et ut plurimum est salua
et quando non accidit error non adderit
semper cum perdurat tamen aliquid per xii
annos. Amen. ¶ Estimauerunt qui
dam quod ex mecha naturali non quartana
re quartana quia non putrefit
sed non est primus eorum assimilatio
quod de spissitudine est et omnis humiditatis
ut putrefiat oportet rarefieri in
separatione. Amen. ¶ In dictando in
quartana non sit nutrimentum crudum
et indigestibile nec constipatiuum nec con
strictiuum sed sit cruditate resoluens
grossitiem subtilians et uentrem
soluens quod faciat humiditatem caliditatem
et humiditatem. Amen. ¶ In quartana
non dz dari fortis medicina sed
debilis et paulatim. gilbertus
¶ Item dicitur in hac materia opiata
nisi materia sit prius aperte purga
ta. Gilbertus ¶ Quaedam quartana de
sanguine est et ceteris humoribus et salubrior
est deinde de cola deinde de
flemate salso ¶ Item quartana
regulariter durat per annum quia sicut
acute sequuntur motum lune sic
cronice sequuntur motum solis et
valde meretur quartenarius materia
et melancolia lepram ydropisim uel
spasmum de repletione et quando
cum paroxismo purgatur et mundi
ficatur tota materia ¶ Quarta
na de mecha cum diuturne sepe
uel capitis uel epatis eorum est pes
sima et ducit ad ydropisim so
cio egritudo longa uel mortalis
hec libri ¶ In quartana non dentur
nimis frigida quod materiam cruditica
ret nec nimis calida quia sanguinem
adurunt nec desiccantia in se multum

sicca quia augmentatur materia ante-
cedens causa et propter hoc ignorari sunt me-
dici qui dant assata et carnes
fringatas salsas in diuturnitatem et olera
frigida et fructus Alfonsus ¶ Expi-
menta sine ratione bona rarius ad inuen-
tam perueniunt sicut multa et pauca
profecerunt ¶ Quartana secundum
Gilbertum est cura difficilis et apli-
cis ignorata Non detur medi-
cina laxatiua in principio nec post
nisi materia digesta ideo et non
est credendum quibusdam signis
digestionis nisi permaneat sine
mutatione v. nisi continuetur quia
signa digestionis sunt fallacia et
medicum decipientia dicit Nec
detur fortis medicina purgatiua
vel multa simul et semel nec frequentius
purgetur et quod grossius est ad materiam
et propter hoc prolongatur morbus
et aliquando de curabili fit morbus
incurabilis idem Contra materia est
est frigida et sicca et distraccia se-
cundum causas et sicca contra cauenda calida
calida et siccas ne materia aduratur
et contra frequenter exhibere calida et hu-
mida ad infusiones urine calidas
frigida vel post accessionem sed non sint
multum frigida sed quod temperata vel bora-
go acetosa et emmargia cum lacte
amigdalarum idem ¶ In quartana n
est bonum medicinam per urinam nec
licet sit supra in regulis generalibus
et hic infra capitulo de eo ceptum multum
[illegible] et capitulo de quartana cauendum sunt
medicinae calidae et frigidae quae in libro
[illegible] ponuntur per quandam ob-
[illegible] nocumenti vel cum plus
noceat frigus tunc calida
dantur et cum calor plus ledit
tunc dantur frigida [illegible]

Gilbertum confundere et miscere medicinas
causae antecedentis et egritudinis
et tunc dicit quod ad medicinas
interiores intelligit quod ad cau-
sam antecedentem potius ipse hoc
faciat cum frigus est intensum
et acutius multum ledens calida
vel unguenta adhibeat contra
nocumentum et contra distra-
ctionem sed post accessionem frigida
adhibeat contra nocumentum ca-
loris ¶ Gilbertus cauendum quod in
morbi aduentu stiptica et [illegible]
cum in hoc morbo statim sit remo-
tus ideo errant qui carnes
et vinum prohibent usque ad xx
vel xl dies quia virtus nimis
debilitatur et non potest morbo re-
sistere Alfonsus Item errant
qui nimis grossa dant in
principio morbi vel nimis multa
[illegible] quia per hoc virtus opprimitur
et non potest agere in morbum et pro-
longatur egritudo vel inficitur
Alfonsus ¶ Gilbertus quod materia quartane
est in membro aliquo fiat cum
proprio decoctione aliquid quod re-
spiciat et confortet Illud membrum
vel stomachalia pectoralia [illegible] materia
et epaticalia cum [illegible] de aliis
Alfonsus dicit Almansor non enim
est tantus tremor in aliis febribus
sicut in quartana et ideo ad febrem
quartanam signanda dispositio tre-
moris sufficit ¶ Item dicit
qui pulsum sanum nouit solum
per pulsus paruitate debilitate
raritatem et tarditate [illegible]
nam potest cognoscere cum febris
incipit quod est quartana quod ad tunc
[illegible] non
inueniunt pulsus in se [illegible]
et p. q. nec in se alia de humore
alio ¶ Item dicit quod calori

quartana est maior quam in cot
tidiana quia ad calorem cu
ane non pervenit almasor
quartana solet evenire
post longas febres inpolatas et
in autumpno et senibus et melancolicis
et hiis qui fere et spaciis longo
tempore multi sunt et in dio quibus
hiis consideratis quartana venit
de melancolia naturali tunc est vera quartana
quartana ¶ Almasor dicit in quartana
urina est rubea et spissa et corpus
fuit rubeum et vene plene sunt
eger quod basilica i. cephalica mi
nuendus est. Idem dicit mediana
monet i. solutiva i. recepti die
post febre laborem sed dicit ¶ Al
fonsus non dicat in secundo die ut post
laborem febris vene primitiva con
fortetur per dic unum an laborem
solucionis Almasor dicit in eodem
libro ros solucione quam ventris per
unum diem antequam accessio veniet
ad bibendam est quia vomitus in die
accessionis est dandus ¶ Idem
eger minime solito laboratur
labores et vigilias et assuescat
se plus solito quieti et sompno
et corpus lunectandum est ros aqua
calida super eum fundatur effusione
copiosa vel in ea sedeat in
balneo quod mittendus est et quos
in sudare non sed ¶ Idem si febris et
omnes accidentia diminuta fu
erit et humora bonum signum
est [illegible] vos signum quod est vehemen
ter est evacuandus quia si sepe sangui
fiunt non permanebit febris ¶ Idem si
ultra xl dies prolongata fuerit
febris post dicit quod dixinimus cotidie
dyacon piperis dandus est ad qu
titate [illegible] ¶ Electuarium est maius
et tempus calidum dicitur mediana

cala
aliqua sed sen cum zuccaro sepe ei
debeatur et capezinna de epytimo et
mirabolani indis quoque dicitur in hunc
mutatur et vomitus in principio paroxis
mi cum sirupo acetoso et aqua te
pida provocetur Almasor in glosa super
ros Almasor in quartana si urina
splenaria fuerit vide si sanguinis eius
turbidus et mollis quod eo mlan[illegible]
nos est turbidus statim constringe et a
minutione cessa ¶ ¶ Idem in principio quartane
tane stabile regimine non est dandus
nec humores sunt attenuandi cum
valde attenuantibus ut est tyriaca
maior et similia et post hoc post quam aza
fit et fortior ratio calida non sunt dan
da tunc ubi ¶ Ibidem circa statum
consuetudinis stabilia regimine et vi
na genorosa debentur et ventrem
mollificat si durus fuerit Ibidem
cum signum digestionis perfecte appareat
colam nigram expellentia sepe
debentur et tyriaca in die interpola
cionis et mediana de assa fetida
sed Almasor dicit quod mediana de aza
fit sinc sed qui vult me dormiendum
et de super dormiat et dosis est sicut
avellana. Almasor quod balneum
in gredia et intellige post signum
digestionis et sudet in eo sed non
in die accessionis. Terciana non
est de colera erugiosa vel prassina
sed non potest ut dicit Gilbertus capitulo
de quartana melicia et hoc potest in ten
tum talis colere siccitate et super
fluum calorem humiditate fumente
¶ vomitus ante paroxismum quartanarum
humor sic ante alleviat paroxis
mum ac eradicat cum amaritudine
¶ Idem quartana sanguinea debilitat
rapit carnes decoratis est ut
regimen quartenariorum in primis.

septimanis in hieme ad stabiliandum
usque ad 3 septimanas sic tamen
quod virtus conservetur et moratur materia
et alleviat eius partes hic oz vinum
... cum piscibus bonis primis et
omnibus mollibus et pullis et quod in
invasione morbi calidi sint cum
fortibus ut sunt carnes gallinarum
et ancium et edorum et omnium mol
lis carnis quartana. ¶ In nulla
quartana de aqua frigida simpliciter quia
sua actualitate frigiditate orificia pori
nis claudit et humore melius
retinet ... et indurat et sic prout
solus ... Gilbertus et in ea quartana
confert si vinum limphatur cum aqua
decoctionis sane idem et tu dic
in nothis quartanis colitus sag
...nis et de flente falso confert
addere aque decoctionis iiii semi
num frigidorum Gilbertus capitulo de
duplici quartana notha dicit quod simplex
quartana notha affligit incipiens
hora ut sanguinea in aurora et in
hora sanguinis et colerica hora tercia
et usque horam nonam et que est de
flente circa mediam noctem sed quarta
na duplex notha non sic affligit
eadem hora sed una in una hora
una in alia vide de ea in glosa
generalibus in operatione in proximo
competit secundum Gilbertum dicta et quar
tana continua et sicut dicta in
cottidiana continua nisi quod sit
paulo grossior et medicina sicut
in cottidiana continua nisi quod hic
magis stabilire materiam morbi ...
gius et Alfonsum ... ma ... fe
quartana continua solebat procedi
ad xx diem et alii ad xl diem
dicta et magis in grossanda
et ea quam in aliis continuis

et partes xx dies pedes fomentum
si sit in aqua decoctionis si
febris marrubii viol ... ab
... et nasturcii et spondui et
ultimus sicut in cronica Gilbertus
in quartana continua utatur tysana
toto tempore maiore usque ad xx
diem sed in cadebent decoctione in
dicte ... et petrosilini ... ¶
In quartana continua notha simplex
in flamatio et maior et bestialitas ma
teria ... augeant frigida et minuant
calida et attenuet dicta et quod
augeant calida et frigida minuant
si in flamatio minor et bestialitas ma
maior et dicta sit grossior Gilbertus
In quartanis nothis continuis maior
et calefacto cum sanguinis ad ...
et constrictus magna et minor cum ad
... flegmatico calefacto et minor et
constrictus maior maior Gilbertus
vix vel numquam sit quartana non quar
tana demissa nisi ad unam ...
non disparet media et inficiet
patientem Gilbertus et tu dic ...
magis malicia sed non in spolata
sit ... ut in ...
et in uno capitulo quos febres notas
continue sint et quos separant quia
continuis et quos causa ut de continue
sed quod ... et ...
et vide in ... Jo de sancto
paulo ubi de cottidiana notata
continua et de terciana et quartana
notis distincte tractat dicit Gilbertus
quod quintana et septana et non decima
... febres erraticas
quia ipse observat ... ...
et mensura in spolacionis circa
et cum tempus ... Gilbertus et fe
erratica ... ... sunt ...
... in omnibus partibus ... ...
sunt ... et partes purga et ...

Gilbti dicta ma pungere sm
porcam humor peccantem s plus
pona contra meliam qd alios
huaces Gilbertus sm ma c simplex
simplex medicina de in digerens
r purgans si dux sit ut ex
ma duplice ul cplice medi-
cina Gilbertus r in dio no
r qnte cplice s in qualitate
appata humoribus ita ut si sit
duo humores peccantes sint
due medicine enatates

Sequitur ultra in isto caplo
contra dolores intestinorum pre-
cedenti circa h̄c sig m r x f° am

vomitus c sp malu signum in
colica quia signat qd pas r illorum
s intestinorum sit opilata r ita
stercus tussire no pt ut expel
lat r si sic diu durauit tu
medii c qd p supiora stercus
eiciat r c mortale liliator
¶ Cola ul altitus acris ul ca
lida cibaria ul medicamina
ul labor calefaciens no causat
colica ul tortina seu dolore
intestinorum nisi quia in ducunt
mala complexione intestinorum ca
lida r sic feces desiccat r in
durat quibus indurat r expul
sioni minima scaturit i ceptis r
ibi remanentibus fit colica ¶ Alio
mo feces in durat siccitate cis p
nemente co hu̇ite intestinorum et
fecu alias r i ad alia loca duata
ut ad urina nimis multiplicat
ac sudor al euaporao hydi in
toto corpe p raritate pororum cutis
continua. Und ut plum in finia
ca colica c co flaute ustorum

r in ca cala co siccitate r in durat
fecu o tentare siccitas fecu sp alios
septicos rao fit tn r catus solum
dicta accepta humida r si cz tuste
luxecta insistit intestin dolorem
r intestinorum sensibilitez magna
sepe in p ul i° die durant ad
mitiu r alij dicunt has egitudi
nes p acutas qnia infra vij
dies interficiunt alij ¶ In colica
ut apa in intestinis calm qut
sinthomatu intestini medicas
ulla hora egitudinis ul sancta
ef senact secundum Gilbertus ¶
Vngn in colica c yliaca dco
duste mordicatium ul acutiu u
pius mollificatiuu pcedat ne
intestina desiccantur r sccora
indurant r magistra morbus
Gilbertus ¶ Cum liliatore cola
i loco ultius intestinis calefa
cit intestina r desiccat r facit
ad retentam fecu r ca p i durat
Si no c sfal in itestinis tuc
pungit r mordicat intestina
r sic puocat ad expulsionem
fecu r Jo si ha dicat ca° de
colica passione qd bi sit alii
co humoribus acutis mordicatiuis
fixis in eis qd sic intellige Si
cola venit ad intestina r hu
diate intestinorum i venit pungit
intestina r mordicat r puo
cat r innat virtute expulsiua
¶ Si no intestina in venit desic
cata r feces desiccatas durat
pungit quidem r mordicat co a
cuitate sua intestina r resiste
te siccitate intestinorum r fecu co
pelli no pnt feces qz fit motus
intestinorum dolores ¶ Si aut

mcolo sic cola fit dolor colicus
¶ Di. in vlcon vlcerans fuit sm q
Gilbertus dt dolor mouet colicus
et Almeon dolor dissoluit colam
cola mota pungit intestina de
pecata et no facit appellac sita
tate in eis resistente sic additu
facit dolorem dolori ¶ Dum q
lic in gilbertina in colica no e
estimandu cam ee calam quia
vrina e tincta quia aliquando i ca
frica vrina e tincta sicut accidit
in colico qui curatus fuit p bal
neu politale iiii sunt modi
tingendi vrina in ca frica vnus
e qn dolor e intensus qui do-
lor dissoluit colam q vrine
miscet et tingit eam aliquis mod
qn calor diu in venis duca
nit ut incorporatia de ma frica
ptincsit vrina ee tinctam 3us
mos e qn apa e in cpe ul
vijs eius ul locis vicinis vie
cu cola et cessit exitus ad vias
vrinales qr vrina tingitur no
ergo decipiar medicus medi
ca p tinctura vrine s3 aq sig
sup maz et cam colice i ven
ta aspiciat h ille ¶ Dum Gil
bertum nulla laxatiua i colica
deflente vito datur n cu incepto
assellac et tu dio quia i fiori
pte clausa medicina recepta
p os in sto remanes humores
attrahet et cu na vellet eos
expelle. cpne no pmt ymo
i superioribus intestinis remanentes
torsiones et dolores ca bunt ¶
Dz p clister pmt medicina
laxatiua dari ut i pocitica mea

hic lic ¶ In colica ex frigido humo
re ronc humoris in diget cale
factione maturatione et subtiliatione
et oz aliquando ut dolor fortis et
intollerabilis sedatur et medicus
iustificet et sempefiat et ideo in
cum forti actuali dolore opan
du e q paregoricum mata i q re
hemoria doloris In qua mitig
lacionis doloris agendum e ad
humore pecante euacuandu
Gilbertus in multis paratibus ca
lica ex ca ca. cu nichil me
dicationis pfuit vz aq frica i
multa quantitate bibita et et sup
caput et ventre infusa Gilbertus
hic no repunto secundum quia aq
frica constipat et angustiat venter
eius virtus in frians ad colo
aq calefiet et sic dolorez ex
humore ca. i. cola no sedaret
¶ Elihator hic prohibet h ibi
nullo aq bibatur ¶ Nota q in
colica ex retentione fecum ppter ca
litatem desiccantem intestina et
feces et inde constipatione ventus
ex cause ca in localibus remedijs
ab ex plus sunt lincetancia
et infrigidancia ponenda sup re
nes plus q sup ventrem
qr renes calefaciunt intest
ina plus q ventrem qr ex
stertius ex pte dorsi e durius
q ex pte ventris qr ingenim …
¶ Spiritus longioris ppter casu
ul percussione sup spina dor
si ul ubi lata sit mussi ul
… venit et e in curabil
lis ¶ Dum eorum cum sit ppter
humores no fiat … i. no

c vtendi stipticis et stiptinis n
procedat mundificatio Gilbertus
Guilling nil dicit coitus et
mollificatio seu palisis lon
gaonis per passione et cause
et per fistulam firmata non curat
a medicis quia cum lesi sunt
musculi sunt vel contracti vel cor
rupti et signum talis cause est
quod coitus subito ad veniunt
et feces exeunt inuoluntarie
¶ Exitus ani ut plurimum fit per
humorem fluxum longaonem
natem et lubricitatem aut per fractem
longaonis iuncturis et lacertis
pallizatem scilicet palisis si sit
firmata non curatur Alfonsus
¶ Cum caput longaonis egreditur
et ipse intus facile curatur
quando non intus et si magnum vel
non curatur vel difficulter quando
manus pulsum ingreditur et sta
tim manum amota egreditur
medius mos scilicet ad curam
Alfonsus ¶ Comedat patiens
mollificativa et lenitiva ne
cogatur comprimere anum liberator
et tu dic comedat digna
et medicinas lenitiva ut feces
facilius exeant durae de
siccitate feces difficulter exeunt
et faciunt compulsionem nec
anum comprimi et multum mollia
et liquida nimis in testinum mol
lificaverunt et pigrum quando exitus
ani est ex humiditate et lubricitate
ani liberator Dicit quod exitus in
testini aliquando fit per humiditatem
imbibitam per calliditate et tunc
est ibi punctura mordicatio et
arsura et tu dic si cola mo
ta resoluat flemmi vel humor
in intestinorum laxatis vel nimis in
bibitur et tunc fluxus est mollificatio
et exitus ani et pone tolle et ibi
punctura et mordicatio ¶ Et non
licet emoroyde et apia calidum
condilomata accedes sicut aga
dic palis fistula pruritus et
ulcera sunt passiones ani ad de
certu ani et eius pruritu et
emoroydes in tractatu ponis quia
apud ut plurimum cirurgici sumunt
ad curandum et in tunc cor
non me confidem

Vocalia remedia in sedando
dolore emoroydarum non
sunt danda nisi prius procedat
mundificatio per flebotomiam et farma
ciam liberator et tu dic scorpus
multum humidat sangine emo
roydes que sunt versus cana
venas interius et purpure si sit
moral sunt valde male quia
dum magnificantur opilant omnem
urine tunc dic impediunt quod
sunt recte non sic nocent et que
exterius sunt minus nocent quam
in tunc Jo. si sap. Ceterum sunt
inter anum sunt difficilis curationis
et quandoque non curantur quia non ca
piunt eas medicine sicut dicit Jo.
Jo. et tu dic non visui nec tactui
sunt bene dispositi et purpure si vel
tunc confundantur nisi per instrumentum
longaonis convenientem ¶ Et quidam
putant aliquando de dissenteria
qui emoroydas patiuntur eo quod
utrumque est fluxus sanguinis per anum
et errant in operando inter has
passiones non discernentes et species
quod fluxus emoroydarum est aliud
sed secessi dissenteria nunquam et

si in appellatione communi sanguis
emorroidarum hoc fit sine conatu
quod non est in tenasmone et quod
in fine egestionis et egestio anni
assumitur multum sanguinolentum
alfansequi ¶ Et in diuiditur hiis
res piccanus secundum emoroy
de diuisa nomina uia de sang
dicitur vue quia ad modum vue
rubent de sanguine et de colore
dicitur moriales quia sunt in forma
et colore vz mororum cum incipiunt
primum rubescere de mella dicuntur
verrucales et quidam sunt de flem
te ligratis et tales sunt albe
et molles et vocantur visice li
liator ¶ Omnis emoroyde
sunt difficilis curationis quia parti
cula est verecunda et non potest bene
inspici et cognosci ut expediret
ret et quia illa pars est multum sensibilis
et multi doloris et quia ipse locus
est callidus et fervida multitudo et
quia continua superfluitatum et
propter sunt medicine immanere
propriae in hiis qui appellat
¶ Si fluxui emoroydarum superfluo
superveniat fluxus naturalis vel
non bonum est immanencia quia diuina
fluxus sanguinis abilis venis
alfansequi ¶ Liliator bonum tale
fluxus veniat in retentione
emoroydarum et venarum est quia
evacuat ¶ Si superflue fluunt
emoroyde secundum ypocratem omnis restri
ctio periculum est una quo fit apta
delicta quia constricta retentione
sanguinis quod natura intus expellere
egestudines posset possit quando

Communis regula est quod fluxus
emoroydarum vi ne fluis non
est restringendus et tamen dico imponendo
omnino ut per plures periodos non
debilitet quia dum cum tali
fluxu bene dormit et appe
tit et virtus est fortis non
stringatur flebotomia in manu de
salvatella vel in pede de
saphena continue in emoroy
dis cum aliis humoribus vel
modum est vel non quando abcis
emanat sanguis multus cum
debilitate virtutis et laxitate
nodorum generaliter tunc flebotomia
est nociva Swilling Cum
autem venit cum fluxu earum
debilitas virtutis vel percolatio
et laxatio in nodis dictis
statim debet stringi cum medicinis que
possunt et postquam per certum tempus
aliquando conceditur aperire ut fluat
sanguis sic quod in fine non
debilitetur Swilling et tunc dicit
si persone sufficiens fluxus tunc
aperire non oportet licet Swilling
dicat magistrum cum filio et aliquos
violenti aperiendo sunt emo
royde scias quod hic periculosum est
sicut fuit factum in imperatore
tempore aut theodorico et tertii et Lam
berti Inflatio et extensio
emoroydarum contingit quandoque est ex
spissitudine sanguinis vel quandoque
vel siccitate quandoque intensa po
ros venarum coartante sanguis
ibi fluens exire non potest quare
fit extensio et si est ex spisso
sanguine subtiliandus est et si quandoque
sit spissa subtilianda et rarefacienda est

st co stiwato ciuts c hnectanda e
auts r oriant in hc aliqui qui
timidas emoroydas cu stoi
r galie r stiptice valet de sto
oie alfonsus r tudio sm vtz
tam in vente applica medici
nas r no cutabis ¶ Folia
porri intus supta venas a
ponat coitus apposita stingit
Gilbert¹ Omnia que dissentiaz
r lyentiaz stingunt valent i
fluxu emoroydar Gilbertus
r tu dio q in stingit ¶ licet
plcs vtant³ intus ad i stinge
du emoroyd ferrugine sine
sqnama vel bactina sti ego
co no vtor qz lz intestina co
toriari r io dai no sz inst a
pma³ eius malicia r i pssio
eius lct³ in Gilbertina ca° de
emoroyd ¶ Paciens emoroy
des caueat afrigde r aiunus
conatu asscllandi r acibays
melraz guantab r ab hys q
ora venar apunt vt allen
cepe porri aloe r scamonea
Gilbert¹ ¶ Emoroyde no guan
sm almasore nisi coadmistione
r acuitate i sagne vn qlibz
pp allon cepas r alia cala
que admut sagne r qlibz
que sagnem grossu guant
vt lentes caro bouina r caro
salita r fabe r casens ¶ Io de
sto paulo dt emoroyde i fluxu
sagnis aui ca³ ppr acutas r
pngitiuas hnores a ppr hno
res melicos gnes a ppr acu
cam medicina r tu dio co
hys causis sapicti pz cura
a hnores edurando aut
acume i primendo in talis et

sbtaliando in fine ¶ Ante mudi
ficacom in ca cala deut³ acume
hnoris i pssiua vel coptiutiua
r in ca fria hnoris sbtaliatiua
Alfonsus Que in ca cala cpie
valent valent in i tento mesti
de sa ca r que valet cpi fio
valent in i tencone ca co ca
fria gilbertus ca° de ets ca ¶ Idem
que valent ad puocacom cou
tur fetu mortuu que puocat
vrinaz puocant ca lil de cets
ca ¶ Cum multa dusa localia
rmedia panan³ ad ius gtra
i ts ca dustiis medicus dissonat
que in dissen oe fria gpam oz
r que in vtaz ca pam pnt
Alfonsus Saguis spissus vel gss
opilans ora venar matore
caus i tec ca afleunt e nco
gpnte r io sbtaliac sagne ese
pare alico r euacuac fleu dl
fons Item vitate in gstancia
sagnem r vti cibo r medicis
sbtaliatis gst alfonsus ¶ Ex lit
r alij dicit q in fluunt cocta
te lune r etati mulier corrndi
vt puell fluat i pa q° lune
r iuuencli in sa r ill que mag
ptessiunt in etate media q°dra
r senio appxmatib in qita q°
lie de quib dicit hnc vsum
Luna vetus vetes iuuenes noua
luna i qrit Albt Sicqt in veio
atade licet videat³ gueienta
in doro quia vidi aliqs magne
etatis quib fluxerint ams in
p q° lune r gsdam iuuenes q'b
fluxerint in z q° r io i vten
toe ca no e gnond ca sm these
etates lune r mulier sz sodm

etatem hec in qua conticuerunt flu
ere sive sit quadragesimus vel quinquagesimus secundum ut
vult Alfonsus ¶ Licet aliqui utantur
per aperitivis ruptio medicamine quod
Gilbertus non laudat et multi in
suppositoriis utuntur scamonea et
coloquintida quod non laudo propter cor-
rosionem matricis que faciliter contingit
et si aliqua lesa fuerit per talem
acutam medicinam curatur cum
rosis vel viol. et butiro recenti sine
sale vel simplice loto vel sagimine
porcino recenti vel aliud huiusmodi
¶ Quidam ad cognoscendum qualis
humor peccat in ea cum cessaverint di-
mitto, considerant pannum intinctum
in sanguine emisso quidam quia hoc
vir vile iubet mulieri pannum linee
intinctum mundum in illo sanguine et postea
pannus exsiccatus panni lavatur
et videtur hic qui vestigium in panno
loto remanebit humoris peccantis
et ego dico quod utique in speculo cer-
titudo et non semel sed pluries licet
non sit delectabile Inquantum tamen
in vetula retentionis eius aperi-
tiva eius secundum Rogerium si fiat sef
a septimana post suffumigium de
calamento origano semina salvi-
a artemesia matricali cum ba
cis lauri et postea emittatur inunctio
cum decoctione eorum herbarum et tunc
offeratur ei equalis mixtura theriace
magnoscii opio et tyriaca diatessaron
ferrum acuata cum ℥ i. nigelle
et ℥ i. mirre terantur et misceantur Si
cum mixtura tali cum bombace fi-
at suppositorium et in virgatum in suco
matricaria et suppositorium in vetulam
retentorem eius aperit hoc ille ¶ Si
humores densi sunt oppilantes

ora benarum matris vim intestino
fit conponatur medicamina in
digestiva et purgativa me-
dicina bene si fit composito flem-
tis et cole conponantur digestiva
ex primis viol. endivia et semi-
nibus apio et huiusmodi vel cum suco tri-
fulo vel suco scabiose vel ex su-
co lapatii acuti quia huiusmodi mun-
dificant sanguinem a flemate sal
so et agaricus et turbith cum cas-
sia fistula primus thamarindis et
reubarbarum a cola rubea et flemate
et amelia in ablaticiis et mundi-
ficat sanguinem et fumus terre
et sene et huiusmodi cetera quod in conpositis
humoribus ne negligatur conponere
medicinas minus et cetera et ex-
plicandas ¶ Localia remedia
in talis mulieres que solent
per suppositoria et pessaria fieri in
virgine non fiant quia etiam
citra pudoris violarentur Contra
eius fluxum propter defectum sanguinis
in toto corpore ut in attenuatis
per febre acutam vel cronica et
per famem et carentia nutrimenti
eius non sunt curanda quare natura non
est bene superfluitas illa fluere
possit sed depatiens reduna ad
corpulenciam cum cibo et potu
et semper ut sanguine generato et
multiplicato superfluitas esse
possit que fluat et tunc si non
flueret curanda sunt In tota ca-
et fria conferunt ventose super-
ponente et fiat scarificatio
in anchis et posterioribus tybiarum
Item in utraque cum aperiatur
una de saphenis eo tempore quo
solent fluere uno die et alia ve-
na saphena alio die et tunc fluit
at de sanguine ut sufficiat

debite quantitati et Gilbertus et
tamen dicit quia tria flobotomia multa
debilitat caveat ne nimis
fluat. In utraque tamen causa et
farina fiat semel in septimana
singula et est entalbisma de ca
lamento et aliis herbis calidis
Gilbertus ergo in causa calida cum
liberis calidis aperitivis ponere
quosdam aperitivas farinas vel
pannos calidas et plures cum
tate ut camomilla meliloti ca
pilli veneris flamma. In diffi
cultatis autem veteranis ca
sunt vide Gilbertum capitulo de re
tentione etc. ¶ De medicis urinas
et cetera in capitulo de nimio fluxu
et vide de medicis urine quod
utile est. ¶ In fluxu et nimio
caveda sunt subtiliativa et liq
fitiva sanguinis et aperitiva et
diuretica et acuta et attenua
et afrigide motus et coytus et
multo potu et abluta. ¶ Nullus
fluxus est ristringendus et ut tunc
etc. de cassia virtutis vide in regulis
de fluxu sanguinis narium de dis
senteria de emorroydis et lilia
tor dicit quod fluxus est non dare re
stringi quia dum naturaliter est colica
et quod potest tollerare et tamen dicit quod
color aliquis decipit. Dicit lilia
tor auctoritate Almansoris quod omnis
fluxus sanguinis apparet cum subtilis
et primus et postea multus et rubeus
et postea primus subtilis aquosus
¶ Multa que videlicet quod fluxus et
pro multitudine sanguinis post flobotomiam
videlicet quod fluxus est pro acuitate san
guinis et plura que videlicet quod acuitatem
sanguinis videlicet quod sanguinis subtilitatem

ut farina in spissitudinem et in grossitu
dinem sanguinem videlicet utrobique et dicta
et quedam alia remedia que sunt
quod fluxus sanguinis veniunt pro acui
tate sanguinis videlicet quod est pro talis sanguinis
nos secundum humor naturalis vel innaturalis
cuius fluxus est ymo et humor cor
ruptus quod oportet purgare et recipi
gra et dicta cum quo competunt ad hoc
secundum quod est causa causa vel farina ponamus
sed que medicine sunt apposite ad
corruptos humores et ex quibus
sunt corrupti humores hec in
meo alphabeto a medicine so
lutive ¶ Secundum Gwillmum subtilitas
sanguinis est causa causa fluxus et
colica quod patet quia signum quod fluxus
est sit pro eius et causa in fluxu
et pro eius quod oportet humores purgari
sit et in distincte ponit de Gwil
lelmus nos de scamonea ut collo
quintida ut aloe ut polipodium g
mas et omnia venarum aperit cum
hoc quod humores educunt. ¶ Omnes
te fluxus et secundum tamen reducuntur
ad .ij. causas scilicet ad nimiam siccitate
aque et subtilitate indigesta aut
ad nimiam calliditate acuta et si
sunt farina danda sunt que tale
faciunt et in grossitudinem et cibo et
medicina et tamen sic intellige in
causa calida danda sunt farina in
grossitudine cum cibo et potu
quod in medicinis et est intelligendum
utrumque de causa naturali sive humo
rali quod sit aliquis pro debilitate vir
tutis retentive sive humoris vi
cio et pro ruptura venarum vel vul
nerum vel ulcerum aliquis quia hec passio
est cum difficultate anhelitus et valde

mala et si tunc hoc proximus est longius
moriuntur et per flosculum lane nari
applicatum scitur si inspirat an non
quia mouetur si uiuit et aliqui po
nunt cyffum cum aqua repletum et
aliqui fiolam super pectus et a qua si
mouetur uiuit si non non uiuit
Cura huius passio accidit pregnantibus
cum cautela fiat quia fieri debet nisi fi
at aborsus Ex parte est
... corporis alba debilis medicine
debiles dantur vel in parua quantitate
Suffocatio confirmata plus ad
uenit quam ex ... sagitte et imperio
res qualitates generant firma quam sag
... que maiores est tpam
ti liliator ¶ Licet unum competat
in sincopi cordis quia cor de prim
patur et attalac et sanum tamen in suffo
catione matricis non competit liliator
et si propter retentionem cum aliis fiat
suffocatio matricis potest tamen fieri cum su
... ut Jo. fil. Serap. dixit se
uidisse plures viduas habere passi
onem hanc quamuis caram cum non fuisset
retenta et non uidit eam accidere
... firma quamuis caram cum rete
ta fuerit et concludit quod quamuis accidit
propter retentionem spermatis et huius retentio
cum multa mala causat in dictat
ut sincopi et constrictionem anhelitus
et egritudines plures non tamen quamuis ac
cidere faciunt amissionem anhelitus
ut spermatis retentio
Suffocatio matricis facit casum
quasi de speciebus sincopis una est
cum cadit et est quasi mortua et non
sentitur in paciente pulsus nec anheli
tus et quandoque suffocatur et moritur et
quandoque propter laborem et desperationem
sanatur ¶ Gwillimus et cum dicit cautela

cum aliis prognosticatur Cura mulier se
ntit dolorem in una parte matricis
et nescit utrum sit precipitatio uel dis
locatio matricis vel non imponat
obstetrix digitum infra uuluam
vel collum matricis intrare possit
et si collum et os uulue directe situ
ata sunt quod digitus matrice ingre
diatur non est matricis dislocatio Si
non digitus reueniat resistentia
quod oportet matrice uenire non possit
facta est dislocatio matricis quasi precipita
tur liliator ¶ Si matrix diu ste
tit dislocata et precipue si con
uenit de difficili ad ... cura
Caue in egritudinibus pessaria vel
nastale facere nec clansterium ...
doris uolo Alfansus ... causa
ulceris matricis ... mundificentur
ulcera antequam consolidata ponantur
alfansus
Causa ulcerationis scabie et
apostematis matricis est sicut in
corpore alibi sunt et ideo que pertinet
ad curam pectoris in matrice valet
ad curam corporum alibi in corpore
et facilius curantur extra quam infe
rius. Post recessiones in matrice
stipticorum consolidantur vel incar
nantur propter ulcera curatur fiat
mundificatio matricis ... ne
sterilitate uel impedimentum conceptionis
incurrat Alfansus sicut purgatur
et quibusdam rectionibus mundificatur
tamen plus ad completum opus
cure ... suppositorii ... ne
... debito illinita quam hec
in ... melius peruenit
ad locum et durans in moratur
et non tamen ... locum non sa
natur ... nisi ... ¶ Ex
humoribus quibus ulcus vel sca
bies ac pruritus accidit in matrice

ca passio que dicitur priapismus i.
extensio colli matricis ad extra ex for-
ti desiderio ad coitum sicut virga ex
talibus humoribus sed extensionem
virge et desiderium forte ad coitum
et causa ista passio propter puncti-
onem humorum causantium eam et ex
abstinentia multitudinis ubi
generatur sanguis multum et si utatur
infrigidantibus et curatur sicut ad attri-
tionem in textu studiose facilius
curatur in mulieribus quam in viris alfonsus
De cancro matricis et de ragadi-
is eius et apostematibus et verrucis
in partibus aliorum qui vult inveniet
ego non attempto circa eis Item
ventositas matricis aliquando est dicit
Gilbertus causans tumorem ventosum
et dolorem in regione matricis. et
aliquando est in parte dextra aliquando in sinistra
et signa sunt ut in colica ex ven-
tositate et cura eius est cum sto-
matricis et balneis seu cata-
plasmatibus ut in suffocatione matricis
est dextra ut in colica ventosa dextra
est totum regimen et cura consistit
in dieta ventositatis et gravitate
et medicinis ventositatem consumentibus
Mola uteri est difficilis curationis
et stat quandoque per iiii annos quandoque
quamdiu vivit et que sic diu du-
rat non recipit curationem et aliquando
in hac egritudine egreditur i. frustum
carnis aliquando cognoscitur sanguinea
vel sanguis multus sed precedit
hic labor et dolor aliquando contra ven-
tositas multa et est alleviatio
alignalis Contingit mola super
eam repletione et indigestibilia
et ventositatem generantia Similiter
fecunda magis vivit sana et
cum senescit liberatur Si
dolosa aliquando depilata vel mag-

dalcon sive de folio gariofilo lig-
no aloes et gentiana et ladda-
no supponatur de nocte et summo
senserit in naribus saporem medicine a
parte est matrix et non concepit si autem
non sentit aut concepit aut est fortis
matrix oppilata Alfonsus Item
impedimentum conceptionis in muliere
est ex humiditate frigida vel cum humorum vicio
in regione aut aliquando fit cum humorum
vicio aliquando sine humorum vicio Gilbertus
Item impedimentum conceptionis est propter
ut retentio aut ut humiditas matricis
vel aliqua mala complexio recepta ca-
lore sterilitas Si non ea sit
stabilis et perpetua ut matrix cyca-
trizata vel verrucata vel complexio
ficta et cala confirmata humiliata
non curatur Ex dispositione forma-
tum difficilis sterilitas cum sit
ex pinguedine matricis curatur Omnes
mulieres carnose et humide coma
quod apte sunt ad concipiendum propter
has mulieres tollite propter has
frigidas que sunt frigide et propter
pinguedines omnium harum minus apte sunt
mulieres macilente Si dolosa aliquando
depilata supponatur sive cum filo tum
ligata ad crus ut extrahi possit
quando vadit mulier vadit dextram
si propter soporem vel saporem eius in
ore vel odorem in naribus percipit
dicunt plures doctores quod signum est
quod mulier concepit et est mediante si
fiet suppositorium de gariofilis et
aliis aromatibus vel suffumigatio
de odoriferis per sella perforatam
vel cannulis fit si in olla cum stricto
orificio in qua odorifera resoluta venit
applicatur. mulieribus per canale in
partem cuius alta concavitas esse
ex optatis olla perforate supposita

et ego dico quod hoc non est eius signum quia
occisionis quia sic claudit matrix in
mola et alii prohibentem eam et per
oppilationes fortes matricis non causa
signa posito contrario. ¶ Sed in
Gilberto multotiens pregnantes fuerunt
abortiu et hoc quod non accipiunt quod
fiet desiderant et tamen dicit consilio
ea dolor quod res sic desiderata
non nocet eis sicut non pregnantibus
nocet est si datur. ¶ Coram pregnante
non fiat mencio de cibis nobili
nec de eo quod habere non potest quia desiderio
affligitur frustra. ¶ Si pregnans appe
tat mala cibaria aliquantulum satis
faciat ei nec pregnans emittat in
primis .x. mensibus et a .vii. mense et
post amotu corporis forti et solli
citudine nimia et aliis accidentibus
animae mali et asterinatica et aflora
propter teneram ligaturam fetus in
initio in primis .x. mensibus ligatura
debilis non dum venit ad suam for
titudinem in ultimis mensibus
debilis est ligatura propter eius debili
tate maturitate et propter fetus gra
vitatem sicut in fructibus maturis
stipes debilis ad hoc est arbor et fera
lis cadit fructus sic fetus maturis
ex levi occasione cadit et liga
tura non potest matri adherere fortis
¶ Gravida et post viciana caveat
a constipatione ventris et etiam
laxatione multa utrisque nocet Gilbertus
In principio sic tu tempore caveat ab in
spectione rei difformis multi fetus
ex primo concepta post quam ceptum in matrice
forma in personam retinuerunt Gilbertus
Caveatque est laboris vel motus vel
floric vel farmatice cum necessitas
hoc requirit fiat in 3 bus mensibus
mediis. ¶ Sed in Gilberto causa de dif

ficultate partus fetus in utero ma
tris potest fieri ydropicus et sic mag
nitudo prius partum in egressus erit
¶ Cum fetus maturatur et tum fetus
[illegible] compellitur partus est lenius et
tamen mundificatur paries si matrix
debilitatur matrix non potest se expor
nac asceudina. Unde require et
erit fetus et remanens secundina ¶
¶ Que educant fetum mortuum et
educant mola et secundina et non in
ca de mola et de lunis videat
¶ Sed in Jo. Si Sap. si femina sperma
ma viri et mulieris sint inc
equali temperamento non fit generatio
et quod unum sit calidum alterum et dicit
Alfonsus cum unum inequalibus sic altera
aliqualiter calidum vertificatur unum per a
et sic tamen dispositio ad generationem
et ego dico si firmata sint mul
tum generat ut mulieres in ultio
tem et fit et vi in ultimo
calidi et frigidi non corrigit unum
aliud sed potius corrumpit quia
calidum forte in liquido vertit potius
quod digit et frigiditas in vni scie
cum sit qualitas passiva multum
humidum non potest ratificare. ¶ Sic ergo
plures mala membrorum generationis
corrigis si est repletis humorum
sed corrigitur purgantur
in corpore prius sed corpus purgatur
demde mundificatio matricis et alia
fiunt quod oportet et hoc vult Jo. Si Sap.
et idem dicit quod suffumigia singula
super mala compositione matris
est suffumigatio fiat quod fumus sic
penetrat ad os et ad nares et
si tunc sentiat non est probibita impreg
nationis ex parte mulieris et dicit
fiunt et siccitatis alii constringit
et claudit orificia venarum quod va
por non potest penetrare et ascendere

et humiditas matricis et extinguit
vapores frigidi et caliditas innata
mutatur et corrumpitur. unde medicine
volunt dicere quod vapores eius atte-
nuat et consumit quod non perveniat
ad matricem et os et raro accidit in
mulieribus complexionis male matricis
calida partus fit ex vi calefactionis
primi inutiles qui intus sunt desu-
o corruptis quia iam cibum sibi
deficit sufficiens nutrimentum et quod
ad est maturitas et laxitas
lacertorum quibus ligatur in utero
et dilatatio matricis et quantitas puer-
quod naturaliter sunt ultimis sustinere
non potest quia propter vires expulsi-
va in matrice agit ad hoc expel-
lendum. Cum dolor prolongat usus inferio-
ra et anhelitus cum bonus partus
est facilis et masculus cum minore
dolore egreditur et ideo quando puer est
tenuis et debilis qui non movet
se sufficienter ad exitum vel mater est
debilis quod non potest expellere vel de-
ret vel non est dilatatio matricis
vel orificium eius sufficiens vel vi-
a exitus est stricta partus fit diffi-
cilis satis et mulieres pingues
magis laborant in partu quam
macilente liberatur quando stricta
medicina localia ponuntur primo
empl' vel herbe carmina ligate
ad coxam vel suppositorium adac-
celerandum partum per non diu ibi mo-
rentur ne fetu extracto ma-
tricem extrahant

In tribus primis mensibus et in
ultimis mensibus pregnatis de fa-
cili tamen fit abortus in tribus
primis sunt debilia ligamenta
quia non diu venerint ad forti-
tudinem sicut sunt stipites pomi

vel alterius fructus in primo debiles
et medijs ultimis mensibus ligamenta
sunt debilia propter quantitatem fetus
et propter maturitatem ligamenti ut
in stipite fructuum et aliorum fruc-
tuum post maturatis fructibus
cadunt fructus nec stipites possunt
eos retinere quia debiles sunt
tante quantitati. Si mamille
pregnantis graciles abortit et
si prius dextra mamilla gracilis
fiat masculum abortivum et
sinistra prius gracilis feminam
abortit liberatur et ideo dicit
in prognosticis suis quod quotiens
tempestates veniunt mulieri sive
ab extra sive alimentis diu tamen
mamille non graciles non oportet
timere de abortu et si gracilescit
faciet abortum et est signum in-
fallibile et ego dico quod ex solo
timore vel tristitia vel aliquo notabi-
bili malo sibi accidente vel
percepta mulier peperit abortivum
aliquando nulla mamilla prius gra-
cilitata. Si puer sive fetus circa
debitos nutrimento intus tunc
ad mamillas non mittitur sanguis
et ideo gracilitantur mamille et
significat futurum abortum i. fetum
in utero mortuum. Ideo quando
debilis est et frequenter patitur in matrice
faciliter facit abortum de ca-
lore liberatur et maior est dolor
in partu abortivo quam in partu naturali
liberatur. Si mulieri pregnanti
superveniunt infirmitates acute et tran-
seuntes non vehementes que non sanantur
que difficulter liberatur. Si uteri
multum fluat prius est de abortu
liberatur. Si impregnate multum
de lacte fluat debilem fetum
significat et si durities et gracilitas mamillarum

63

abstract. Signa aborsus quorum
cum signis mortui infantis hec
in eadem de partu videantur. Si oculus
pregnantis concavatur et alba oculorum
sunt fusca et nares sunt rigide et
aures et labia sunt rubea rubea
vergente ad livorem mortificatum hec
significant quod fetus mortuus est in utero
effectum. i. dolorem renum pa-
cientes ultra xl annos
non curantur secundum ypocratem in pronosticis
et hoc est verum si ante xl annos
passus sit aliquis dolorem renum
et hoc per continuacionem et frequenciam et ad-
hibita sunt remedia salubria con-
gruencia et non sit curatus post xl
annos virtus in eo debilior est
quam numquam curatur quam prius. In dolor
renum cognoscitur et discernitur a co-
lica et yliaca dolor est fixus et
pes sub superioribus patitur quandam dor-
mitacionem sed dolor yliorum est de am-
bulatiuus per totum ventrem similiter colica
tore et dormitacio pedis in eo non
est et dolor non alleviatur per egesti-
onem sicut in colica sed permanet
usque ad comestionem famem sed Gilbertum.
In dolore renum ex causa calida frigida
competunt nisi replecio impediat et
si dolor est ex causa frigida calida competunt
nisi replecio impediat. Si dolor
renum est sine materia sufficiunt alteran-
cia si est cum materia competunt alterancia
et evacuativa. In dolore renum
cum ventositate primo cognoscitur un-
de flat ventus ad renes an a capite
vel epate vel splene vel toto corpore
et secundum hoc operandum est ad confortandum
membrorum mandamus ne mandet et
ad venena in vijs intercipiendum.
In dolore renum cum ventositate diure-
tica non dentur vel aperitiva nec

oxizaccara ut oximel quia ma-
teries sunt ventositatis loco digesti-
onis ut aliquis potest venire ad
eos nisi per multos anfractus
i. per multa que virtute medi-
cine frangunt et debilitant adde
de sunt res multe resistencie ut
opinio secundum Gilbertum. Sed ego di-
co quod medicine sunt debent esse
fortiores et in maiori quantitate ut non
deperdita aliqua parte eius virtus
propter longam viam remaneat aliqua
propter eius innata que per longa
via non est corrupta vel lesa sed
potens ut ad locum perveniat
doloris. In apostematibus renum ex
materia calida apponantur pauca
calida et plura frigida. In apostemate ex
de frigida materia pauca ponantur frigida
et plura frigida calida Gilbertus.
Si apostema renum ex materia calida
ruptum fuerit et sanies influxe-
rit oportet festinare in consolidacione
Gilbertus. Excusate causas quibus
caute apostema renum cum apostema vesice
et plura signa utrique conveniunt sed circa
ut ea ponam intentatum de aposte-
mate renum et utriusque apostema cadere
diligencia curatur et quod sed fit
flora de scrophulona fortiori in
apostematibus vesice fit flora de so-
phena mitiori Gilbertus. Uri-
na in mictu sensit et post horam
clara renum vel vesice signat
in digestionem Gilbertus et tamen dic
in digestione digestionem.
Dolor renum ex causa ventosa vel
non ventosa antiqua et confirmata
difficulter curatur et raro in dolore
renum ex causa calida valet que
dicta sunt in ca. ca. epatis in te-
pitatum et in causa calida sive cum materia
vel sine materia. In dolore renum

co ca ca vel frigida renum vel coren
da c ad capitulum de renibus et ca
tarro quia ibi dicetur quo me
dicamine madians debet confortari
et quo flumine debet intrari. licet
Gilbertus vna cura pcurat in
digendo et purgando et ca fra
tum in ma media debz appor
que dispositio humorem media
coliticum et nunc sita qui ima
flentica et hic in libro clena
rys vngentis pannibus et clisteris
decune dicta sunt in ca frigida cpris
sunt apponenda in dolore renum
ex frigida ca sine humore vero
post purgationem et contra Gilb
tus et ceterum c digestiva hic
et ibi de flor sum ente Bis
in anno scilicet in vere et autumpno tpe
mtpolacione vel in omni mense
sal fiat vomitus certo tempore et
hora vomendi non pnas ne
mala consuetudo acquiratur pser
nat a dolore renum et curat sum
liliarum Gwilling de ca de de
bili renum dicit multa vrina
et sitis continua caliditatem renum
significat et si cum hoc non humectatur ob
per potum aque hoc est quod cito ptg
os est siccum et vrina fuit alba
subtilis quasi aqua et cad in te
minuntur tunc venis et plenitus
calitatem significat et quaeritur talis ad
etheticam Sed in cube significat frigiditatem
renum sunt contraria dicta scilicet pau
citas vrine et nulla sitis et
humitudo corporis non est extenua
ta et vrina licet sit alba non est
subtilis cuius specialitas frigidi ad
indicatur et ego dico quod calorem in
tactu et quod paciens sentit calo
re in renibus et quod calida applica
ta nocet et frigida consunt pter
pdicta calitatem renum significat et contra

lesis renum frigiditatem Gwilling
in ca pcurat debilitatis renum se
extenuatis corporis ad quam sequitur atte
nuatis renum a dilatatione vi
arum per quas superfluitates ad renes
mittuntur vel oppilatione mala ca
vel frigida et dicit quod hoc est ca magis
maxima quam dicit pc dicte In apa
te renum si se minuunt et actu
mitigantur et vrina est multa cum
bona residencia aut sanie alba
sine fetore significat quod paciens cura
detur et curabitur Sed non vrina est
alba tenuis et glebosa cum sanie
fetida et se non alleviatur neque actu
moratur significat est mortalitatem vilitatem
Cum egritudo prolongatur et vrina
est alba et tenuis tunc est matura
significat est curabilis vlcerator apa
ta renum in corporibus macilentis
sunt valde periculosa quia deficiunt
in eis calor et humiditas ad digeren
dum materiam apatis et in senibus durum
est ad curandum apata renum vlcera
Cum apate renum rupto sanies
mittitur ad extra et ita ad intestina
et stomachum mala tractatio est si ad vias
vrinales delegantur ma bona
est tractatio dummodo ma sit sanies
alba non fetens et actua morantur
Apa renum est quod pondus suspensum
cum paciens iacet in latere opposito
apati et istud est vnum signum
quod apa est in dextro rene vel
sinistro vbi ambo renes apantur
tunc quando iacet in dextro latere
sentit pondus suspensum in si
nistro rene et cum iacet in si
nistro latere sentit pondus sus
pensum in dextro rene Fa
cionabile est in apate renum si
sit ex ca calida sit ex ca frigida quod

vrina sit tincta quia calor et spume
et humores colici qui vrinam sub
tingunt ad locum dolorum sunt transeunt
nisi tripla vel simplex fracta sup
ta vel apparita vrina faciunt
albam et crudam. ¶ Et si vero non
petit in epate renum nisi a prima
quantitate et tunc aqua multa rore hu
mificatoris lilia. ¶ Effectus sequitur
apostema renum sine materia cuius sit ca
lida vel frigida propter nobilitatem membri
renes sunt et materia putrefactam
cuius putredinis vapor ad cor
potest pertingere propter continuitatem vene
... lilia. ¶ Signa apostematis
renum ... scripta in primo a
postematis non sunt multa intensa et
in augmento intenduntur et in
statu manet sine statu et sunt vel
timitate et in declinatione sig(na) de...
et actum ... et declinatio ...
pro continua ... saniose vri
ne ista sunt consideranda in apostemate
calido et frigido ¶ Et sanies generatur
cognoscitur per augmentationem febris et
maiorem dolorem et ... in
loco et actum sunt fortiora et ca
lor et pulsatio est in loco et tunc
apponenda sunt maturativa ¶
Signum apostematis ... rupti
est secundum sap. est quod sanies est al
ba que exit cum vrina et equalis
grossitudinis et non fetet et do
lor et febris quiescunt complete et quod
vomat per vias vrinales quia
si vomat per intestina malum ...
tamen malum quod si remanet ...
Item secundum ... quod ... maturativa
... cum spongiis ...
et ... apponuntur matura
tiva ... debet ...
... provocat vrinam vt semen agni
casti et ... et ... quod ista

dus adiuuat ad eruptionem et e
ductionem saniei cum vrina et ego
apposito semine feni et ... semina
frigida ... cum cala
¶ Cum apostema renum sanie generata
rumpitur tunc festinandum est iniectione
clistere acutum et assidue facte
... et maturativa
apponere secundum sap. ¶ Et si generata
saniei sequitur ... inflammacio
illa caliditas ... desic
cat et inspissat saniem ne exire
possit et ... per vias vrinales
et reddit eam duram et modum
lapidis ... est iniectione clistere quod
infrigidat renes et ... sedat do
lorem et inflammationem sicut aqua ordei
... et lac ... et aqua
... ¶ Cum tota sanies
euacuatur est festinare consolidare
locum ... fiet ...
... non est curatio. Item ... Cum
apostema rumpitur sanguis ... tremor
in paciente et vrina exit ...
... spissa ... saniosa
et multa lilia. ¶ Dolores re
num vesice vel ... medie
... renes et vesica ... fit
propter saniem ... et pulmone
... a lapide ...
dissoluitur ... ab humore ...
locis ... potante ...
quantitate vel mala qualitate ...
... ventositas et adhere
... a locis ... aliquando propter
apostema male curatum et non ...
ficatum aliquando propter ... mediane
¶ Ulcera renum ... quod vel
... vesice vel vie medie quia ...
... lilia. Ulcera
renum et vesice ... numquam
curabuntur quia fistulata sunt lilia

¶ Urina albeos renum vesice et vie
medie ut renes et vesica et ea
dem et eadem eisdem mediantibus Guil
lingus mediante i recte i vesicam
per strigam magis efficitur quia
mediante poros sipte Guilling
et ea que sequuntur pos per sitne ma
gis in ulcerib; renum et intestinum ex
¶ Lac secundum liliatorem in ulcerib; re
num et vesice et tibus et potus
et mediana valet si sumatur ab
ulcere ut cum modicis sale et mel
le et non solum sed alique alteri ut po
tus demet lac commune statim
et opar si possibile est ¶ Ante
omnia secundum liliatorem mitigetur
dolor cum narcoticis sicut est
requies opium madragora papaveris
semen ego dico quod potest sicut cum
alterativis et confortativis et miti
gantib; dolorem secundum natur
ticos ut cum pura quod iste corpus no
cum ros sandal et similib; hiis
ucabilib; ¶ Notandum quod quando caste
tus sit apa vesice sentitur do
lor in pectine et petenico et appa
ret in flato in pectine ad modum
apatis et omnia apa vesice sed
apa renum non quod in apate vesi
ce sit flaua de rasphenamtio
ra ut gilbertus ¶ Lapis re
num et vesice est morbus hedi
tarius secundum Arnaldum liliatorem materia
viscosa cocta sed non perfecte generatur
lapis si remaneret unda coagula
ri non possit propter humidum superfluum
et si esset totaliter desiccata non fieret
lapis sed potius pulvis incohi
gentem retineret partes ad inviceam co
agulandum nisi humidum viscosum
sed calor remanens subtile alteri a
materia viscosa vel liquor grossum in
durative Alfonsus liliatorem dicit
quod continue potest sic lapis sicut ab
ea sequentibus remoneatur sed ratione
vidi hic ¶ Cum materia non est satis visco
sa calore agente solvitur cineris simi
lis et fit ad visus poros et agga
tur et non pervenit ad generationem la
pidis sed generatur sunt fune arene et
tunc non sunt signa in urina la
pidis confirmandi Gilbertus et ei dicit
medicam de arenis in urina est
multiplex ut post patebit ¶ Iste
Gilbertus dicit quod si materia est visco
sa satis et calor est fortis et arefat
to et desiccato per dissolutionem humidi
separantur partes et coagulantur per co
actationem siccitatis coagulatis et excrescit
partes ut frusta lapidis et ta
dico quod si materia est frica viscosa ut
cum et multa et vie strictae deinde re
tinentes eam et virtus expulsiva
debilis generatur lapis in renib; vel
vesica ubi materia continetur et remanens
sed primus et renib; maior i vesica
Contra materia lapidis est viscosior
tanto lap est durior et dissolu
cioni in contrarium Gilbertus Notandum
ad generationem lapidis requiritur
materia humida grossa frica et calor
agens liquefaciens et desiccans
de humido et consumens liquefacti
partes subtiles quia si materia esset
calida talia resolvitur ab agente
calore et non coagularetur lapis
et si materia esset sicca conveniens frica
calore agente pulverizaretur po
tius quod in lapide coagularetur
nisi ei misceretur humidum viscosum
quod partes coagularet Guillingus
et ita dico quod si materia esset sanguis
viscosus in renib; vel vesica re
pulsa paciunt ab aliis · vide
infra verba sua ¶ Lapis in re
nib; generatur frequentius i senib;
et pinguib; propter debilitatem expul

S. Calculo R
S x a b

sine virtute ad partes inmotas liliacus. ¶ Item in malaltis primis et in membris frequentius ac adit lapis in vesica generari propter virtutem conpulsivam fortem. ¶ Et non propter hoc dicta non negatur quia in iuvenibus et illi qui vesica pati possunt lapidem. Cum vero cura lapidis generati secundum liliatorem sit comprimere frangere et educere per medicinas. hoc tamen non fiat nisi corpus non sit plectoricum nec replecionum nec nimis contemperatum et quod paciens sit in bono regimine et dieta convenienti et obediens. Secundum liliatorem calculosus non accipiat medicinam laxativam sed vero fiat vomitum ante cibum aliquando et post cibum aliquando et non abstineat hora una hoc supra non confert et ad preservatorem et ad curam.

¶ Lapis commestia non generatur in duobus meatibus vrinariis sed flemma viscosum est ad materiam et vbi flemmatis per partes eius conglutinari propter ante vbi sine sicca esset pulverizabilis et non lapidea libus alius ex cibis melius generatur lapis seu vero nec lapidis sed hoc non est quia cibi est melius sed quia in digestibili vbi cum ex eo flemma crudum generatur et ita vero concordat cum vero auicenna similiter supremis potentia et necessitas ad generatorem lapidis. ¶ Item generatur lapis in senibus sed habundant multum in flemate et tamen est quod calor in eis raro ad hoc est sufficiens liliator. ¶ Supremis frequentius generatur lapis quam in aliis etatibus racione etatis est in eis fortis calor et

vires est multum de flemate vbi complexione et in digestione et mali regiminis et in eis lapis sepius quam in aliis etatibus et est vesica gena stricta colli vesice sunt et vrina in diu aggregatur et retinetur quam venit ad pubertatem dilatatur meatus et expellunt superflua in aliis etatibus magis generatur lapis in renibus. ¶ Item virtus conpulsiva in renibus et vesica est fortis et vice per quod evacuatur superflua sunt aplecio vrina est grossa et mundificatam renes et vesica et non est lapis ideo sepius lapis. ¶ Sed vtique conpulsiva renum et vesice est debilis et vice stricte et vrina visco superflua multa generatur lapis. ¶ Item ¶ In primis qui lac sugunt in quibus est calor fortis et meatus stricti in collo vesice ex multitudine lactis et ex lacte viscoso et ex hoc quod non in hora debita sed plures debito sugit lac in eis vrina ingrossatur et lapis generatur et cetera notius. Generatur raro autem omnino in apatibus vrine humor colligitur ad faciendum apia ille tamen humor potest colligi sed qui magis in apatie collocatione durat eius calorem impedit. eodem modo contingit quod lapis durificatur in calore ex humore per durante in vrina de qua lapis generatur et malis et lapidis sunt angustias viscosa ex sanguine vel flemate vel colera vel multa et diuturno humoris durantis in calore lapidis perpendi et ave necessitatibus preteritis convenientibus propria

in dicta ad mete q' vistosa aut
potu aque limose et q' que ma(teria)
lapidis generat vnde vult q(uod) ex
sanguine sunt arene ex colatione
ex flente albe ex melia nig(re)
et liuide q(uia) dicit q(uod) humor s(ecundu)m
forma sua i mutat arenam
i lapide ignotus ¶ Omn(ium) are
narum in vrina arene co lore
nig(re) et liuidi sunt pessime et
ut quibusdam placet nichil
e lapis nisi co aglaces are
narum Gilbertus / Ad sig(num) sap dicit
ic dnecds neaz calculi vitant
e mediana inlem cala q(uia)
aime op hij inlem calc(u)l(us) addit
i matie grosse durac ¶ Aro
nam vrina si manib(us) fricat(ur)
et n(on) minuit n(on) dissoluit(ur) ex
calculo e . si no p(ro)ficacem dis
solui(tur) no e de calculo s(ed) e de humore
h(uius) r(ati)o(n)e q(uia) ex quacu(n)q(ue) causa
sunt r(e)solucio arenose i vri
na ex calculo et ex ma(teria) calcli
ut in dolore renu(m) ex ca(usa) artetice
pass(ionis) et ex adustione sanguinis
ut in febrib(us) adurentib(us) ut q(ua)rta
na longa ut ex acuime me(lanc)o(lia)
humores ad mete Gilbertus et
procedunt arene r(e)solubiles de
lore renu(m) ex humore ¶ Arene
similiter petentes et r(e)spondentes
a calculo a dolore renu(m) signe
Bi no petit similiter demonstrat
mat(er)ia ventica ut plu(rimum) et loca
tenet appatu mel(ancoli)a tam ma
ventica euenit et s(ecundu)m q(ua)ntitate
ut lenitate ma(teria) venticc aliam
residet Gilbertus ¶ In calcul(o)
s(ecundu)m ad sic vltima ingetti volu
tas et difficultas que sinna
d(icitu)r in pectore ignotus et tu
di si p(ro)fundatas r(e)listia at

potu vini albi et suti aqu(a)e diffi
cultas no soluit(ur) ¶ Et nequia
medic(us) aliq(uan)d(o) calculosus ex are
na visa in arena vbi videa(tur)
sig(num) calculi distinctiua cu(m) are
na fiat ex plurib(us) causis ut h(ic)
in r(ati)o(n)e ca(usa)q(ue) p(at)et. ¶ Ali i vrina
sunt r(e)solucio que apparet q(uod)
arene si fricent(ur) talia q(ue)cta
et sunt aspera . tunc sunt arene si
sunt ex humore spilante molli
a sunt et sunt oblongi a modo
pylorum breui Gilbertus ¶ Incor
finatoe lapid(is) vesice interior ca
vrina e pinguis et dissoluta
lapide ocurit in spacio s(ed) te vesi
ce vrina e distincte linees s(ed)
cu(m) formosa se dre et alij cu(m)
sanguine p(er)fecto Gilbertus ¶ Cal
culosi ex ca(usa) cala q(ua)miores sunt
ad cessa q(uod) q(uia) ex sua ca
paciunt(ur) vrina in colore alba
ut glauca in sua par(te) tenius
cu(m) arena multa similia lapi
de q(ua)finando sig(num) ¶ Ite vrina
alba et glauca i sua multu(m) te
cu(m) arena pauca et similia
sig(num) lapide q(ua)firmatu(m) ¶ Item
vrina i colore lactea i plur(imum)
turbata et spissa cu(m) r(e)sidet
globoza supernis lineo sig(num)
lapide inveteratum. has iii
r(e)gulas dicit Gilbertus q(ua)dam
posuerunt magri lapi vetati
a vix a nunq(uam) cura(n)t(ur) n(isi) p(er)
operatione Gilbertus. Cu(m) r(e)solucio
arida et sicc(a) appareant i vrina
calculosi no d(icitu)r dubita(n)t(ur) et pe
caret plus Gilbertus ¶ Alius
siringa imponit(ur) p(er)ne molli
sicc(a) virga cu(m) vngentis et capite
vige in fi(n)is curato cura clene

r non impetuose s3 leniter r tortuo
se ut cū tebello spam̄ volnceds
imponat Gilbtus ¶ Calculosi s̄i pnt
uti venereis ꝑꝑ ꝯfortatom̄ me
broꝝ pannclosorꝝ Gilbtus r tu
dic caute fiat r tpate alit̄ deci
piunt ¶ Nichil ꝙuenit omitac
ꝯ calclm̄ in vesica abeo ꝙ ca
apate renū r vesice r opilatoe
renū r vesice in frā ca ul ca
Gilbtus ¶ Nunc dant calclosi i
balneo magꝰ ꝓsūt dari Gilbtꝰ
prodest mel rzinatꝰ appone me
dias p os simnedis ꝙ melius
medicina # 7 cal. desinunt sed
Capitul s̄ rgistro hic incipit p°
de dolor capit

Ex dolore capitis. Multi ꝗlitates cās doloris ponunt qui
bus multe tunc corrū dent illa
alia ponunt in cās ꝑualēs
r by s̄ mala ꝯplexione diusa
solutom̄ ꝯtinuitatis r utrimꝗ
sit ptcularēs diuisiōs cāꝝ in
tistātꝰ doloris capitis ponit
xvi r pt has ponit cās ꝯ
tistētās xviii r quia opi meo
ꝙ michi ꝯpetit voto in quo
breuitati r faciliti intedo tantāꝯ
breuitās tot cāꝝ rēmatꝯ cētu
dinū no ꝯpetit io dequibusdā
hic cās doloris capitis r cuꝝ
seꝯ ptractat ad librꝯ 3m almāni
almasore Gilbtum r Gilbillium
vbi de singlis in venit cunctas
alias rmitto r in his que i
hac mā ptractandū hic erit ad

de Capitul de regimi in 5° sp 19

reglas que in hoc libro ꝗrto
ꝯmittim̄ medicis rmittedum
Dolor capitis alii ē morbi ac
cides sine sinthoma ut cum
venit in terciana ul causone
r tn venit ꝑꝑ apīa in cebro
calim̄ r tunc cur eius ē cura mor
bi unde ꝯuenit r dolor capitis
tn ē morbus p se aut ē ex ca
ꝯ tistātā ut ē ꝑcussio ul ob
miatō dum corꝑ r cura eius
ē cyrurgica aut ē ex cali te
aeris ꝯsoluete ā fri te aeris
ꝯstingēte aut ex sicci te aeris
desiccante nimis ul ex hum te
multa agg̃nate. licz ꝯplures
teneant ꝙ humiditas sola
sine mā no facit dolorem
Dolor capitis ex cali te ꝓpter
venit r ca ex cali te sola .i.
sn̄ mā quia tās calitās sn̄
sn̄ mā quē sn̄ ꝯt ꝯuenit
in capite quē sn̄ ꝯt ꝯuenit
dissoluit humiditate in capite
r dissoluēds ꝯplexione mala
inducit r cognosci dolor ex cali
tate sine mā p hoc ꝙ caput
senti calim̄ sine ꝑuitate r do
lor acutus ꝑm̄ interior cali
r facies r ocli rubescūt et
frā applicata ꝯtinus ul sup
ta mitius ꝓsūt r cala obsūt
r paticti ꝯnciend ē cū solis
aldanis frēs nisi passio sūt
in vetata tuc aliq cala misc
ceda cū frēs ut ꝓfunditate me
dicina frā penetret ad altan
dū. vn licz. thesie dicat o
leū ros cū aceto r aq ros
mixtꝰ sup inūc a frīdandū
ego dico qn̄ dz apponi dz ec
tepid ut melius intret r
suū operet effcm ¶ Dictet

igitur patiens cum albis frigidis ut e
ptisane fabe et ordei seu pultes
avenarum lac amigdal si non
dormit lac papaveris in potaria
c albus vsualis seminum et co
medat fructus frigidos ut pru
na damascena cerasa pira
coctana et lactucas et portu
lacas cum aceto et cucurbitas co
ctis cum agresta et vinum granato
rum acetosorum utile e mali
granatum insuper et bibat aquam
de coctione berberis vel ptisana
vel tinsiaz de ordeo debilem
nos simulata et inungatur lo
cus doloris sive sit pars anterior
sive alia late capitis sint si
nos occipitium vel in regione tem
poris frigidis ¶ Et dicit Mes
de appiat quod in sedationem tala in
capite dementis cum frigidis vngis et
amplius repercussiuis nisi in e
casibus primo si ad e fe cum dolore
capitis tunc repercussiua si multi
plicarent quia vapores conti
re non permitteret et tunc atte
to aceti et aqua rosarum pmares
sedam sedant ¶ Secundus casus
e si sedam e propter vapores acutos
in capite iam receptos qui per
venerunt acuitate totius corporis
vel alicuius membri ut accidit
apotatione vini fortis vapor i
gnitur de stomacho ad caput ascen
dit tunc supra locum vaporum re
ceptorum sed si resolutio eorum et
ad partem oppositam diversio primum
fiat cum oleo camomille vel cum
decoctione eius fiat evacuatio
subsequenter secundo fit per fricationes in
parte opposita et per stimulationes
fiat per impositionem aque rosarum cum
amphora per peraniam in ea in
tincta et manibus impositam ¶ Tercius
casus e quando sedam e propter multitudine
humorum et tunc fiat eorum humorum
digestio et evacuatio quare ipsam seda
sedat ¶ Quartus casus e cum se
da e propter vapores in capite conte
nos aliunde provenientes et tunc re
solutiua summa ut primus dictum est
conferunt et dolorem sedant bonum
alterativum et resolutivum in ea tala
e pannus intinctus in succo apii
et solatri cum agresta et oleo rosarum in
quantitate capitis sepe appositus
quia removet dolorem et calo
rem expellit et e Gilberti et cu
dic apponatur tepidum ¶ Item
bene alterat et dolorem mitigat pul
vis sandali albi et rubeorum ro
sarum et spodii cum succo solatri
commixtus temporibus appositus et
fronti ¶ Ego frontem et tempora
cum oleo rosarum et aceto insuper lini
re propterea et e oleum rosarum ℥ i
aceti ℥ ii aloe pulverizate ℥ i
et fiat dest multum et valet in meo
aggato cum de aloe floribus
i. pes lane carpmate in oleo
rosarum et latte mulieris bene insuper
intincta et manibus imposita bonum
e stimulationem Gilbertus in collo
bidetur quod sic bene alterat dolorem
et mitigat oleum viol et oleum
de floribus salicis sive de consimilibus
in dispensatione tala et si simul
ponantur erunt sicut multum et cura
cum vt sitim et humidum humectum
et multum est quando commode copien
tia bona zuccarum viol et rosarum
sigillatum vel sit bona sicut aqua
rosarum in ore frequenter tenere et facie
ea aspergere lenit et odorare florum

ros viol nenufar bonum est et
quod nenufar humectat odorando
per os vel humectat per nares attrahe
do bonum est remedium Item pro
ria tene quod pueris et mulieribus
frigida tamen frigida non competunt sed
oleum camomille et aqua calida con
fortantia infundas cum frigida vide
dicto de multum frequenter Et ca
piti accidit dolor ex frigidate sola
i. sine materia et cognoscitur per hoc
quod facies est alba et locus frigidus
dolens sentitur et a frigido aere vel
re alia frigida applicata lebitur
et a calidis consolatur et cura cum
alterativis calidis et cibo calido
et potu et naturalia vina calefacit
castrone bone sunt vitulinae
et columbe iuvenes gallinae et
aves campestres specialiter vi
num bonum mediocre moderate
sumptum et omnia bona sed quod spe
tit alterandum qualitate mala
fiat embrocatio capitis vel loco
cum decoctione camomille aneti
betonica maiorane vel bene sicca
dos cum vino et unde filum et un
gatur locus dolens cum oleo camonil
le anetino pulegio et ceterum si fortius
oportet alterare cum oleo nardino
laurino rutelino vel costino et
post de eisdem herbis fiant suffumigia
per os et nares in vino decoctis
calefactum sive patellacio sicca
de camomilla et partibus aliis scilicet a
neto betonica etc. per utilis est
cum milio et sale vel sinapi et
nasturcii semine odorare poterit
herbas camomilla etc. et granos solos
lignum aloes cinamomum musc
cum castoreum parum et similia utile
est et per omnia calida odoramentum sim

mescue storacis calamite ℥ ii. etc.
bonum est et ex castoreo et ruta
ana cum glutino dragaganti fi
at pomum et odorare et est bene
sive ego appono laudanum et
compano cum succo betonice et
rute et pulverisatis misceo sicce
glutinum et decocto cocto appo
no et laudanum et facio pomum
odoriferum ¶ Item bonum est
dyantos primo die et post plu
ries vel dyacalamenti et men
emplastrum molle de camomilla
et betonica etc. quod dicitur a meo
antidotario valde bonum est ¶
Et non quod in soda antiqua frigida
consueta sint frigida cum calidis ¶
Dolor capitis accidit aliquando ex sic
citate sola sed ratio et cognoscitur
per habitudinem siccam corporis et per
cedentes evacuationes vel vigili
as vel exercitium vel estuacio
nem vel solitudinem superflua vel coi
tum et angustia et alia huiusmodi
que humiditatem minorant vel capite
consumunt et ipsa siccitatem de qua
dolor capitis generatur in dictis
¶ Et cura eius est cum cibo et po
tu temperate calido et multum humido
et resumptivis et de medicamis
alterativis sint parum calida et
multum humida et ungatur cum
partibus doloris cum dyaltea et cum
pinguedine anetino anserino
anatino et gallinaceo et butiro
recenti sine sale et in tali
casu quod aliis remediis non va
leret caput cum sagmine porci cas
trati inunctis sanat recte consolidari
sine lotione et tantum aqua unde
in exprimentis meis antiquis he
tus quidam patiens dolore

sagimie
vel adipe
porci

capitis provenientem ex siccitate sola et a
liis remediis medicine non pro
fecit et quidam expertus me-
dicus super caput eius totum
pilis denudatum folium azmi
ne porri recentem extractum ap
posuit et diu ibi permanens do
lorem ex toto sedavit et ut legitur
in greco aggravato talis pin-
guedo est ipse tala et repleat
omni hora solis in taliter et et
multum humidi et ideo in isto ca
su est conveniens medicamen
et potest ex hac pinguedine et
aliis pinguedinibus porcis et
cera sive virgini convenies et
salubre et dicit Gwilling
quod non solum caput inungi de
bet et genitalia ergo non si
mile est alias partes preter
caput et ungere etiam pec-
toris et spinam dorsi et unge
faciei et alias musculos et brachi
is coxis et tibiis et de dyape
nidion et alia electuaria restau
rativa et iura gallinarum et
ova sorbilia et insellata de
caponibus vel gallinis et de
carnibus edulinis vitulinis
castratinis porcinis et recentibus
et de oleribus bonis ut espinar
gia borago atriplex et bleta
et farris vitate aniuia que cor
desiccant et propterea evacua
tionem evitantem ut eadem est
Et est ex siccitate cum caliditate
sine humoris vitio curatur sicut
dictum est de dolore capitis ex ca
liditate sola nisi quod plus est in
tendendum ad humectandum
quam cum dolor est ex caliditate sola
sicut in ethicis sive sola si dolor

capitis est ex siccitate cum frigiditate sine humo
ris vitio curatur ut dictum est de do
lore capitis ex frigiditate sola nisi
quod oportet quod intendatur ad plus ad
humectandum quia ibi ut exponatur me
dicine cum medicinis illarum in
differentiarum. ¶ Cumque dolor capitis
cum humoris vitio est ex sanguine pec
cante in quantitate sola et quia pa
tiens sentit caliditatem capitis cum
gravedine et facies rubet et tume
at et est humida et vene capitis ple
ne apparent et dolor est fixus et
caliditas fugit in humidum et urina
est tincta pinguis et saliva est
dulcis et affligitur maior in horis
sanguinis que post iii horas in die et post
iii horas postquam diescit et hic in
tempore equinoctiali intelligitur et si ple
nitudo sanguinis est in toto corpore et
latitudo est sanguinea et dicta lar
ga cena et vini precessit et ad est
quedam in superfluitas cenis medi
catur quod dolor ex sanguine est et cura
eius est in primis facere evacuationem
sanguinis per flebotomiam si etas et virtus
permiserit sine aliqua particularia con
veniant sicut non sit tempus et regio
et aer et huiusmodi quia in occasio
nes fortes stant quod flebotomia sive utique
etas et egritudo sit considerandum
est in sanguinis habundat in toto
corpore vel in solo capite si in toto
corpore fiat flebotomia de mediana et
post de cephalica si vero in so
lo capite super habundat sanguis
et in toto capite minime est
ex cephalica potest sponte et si
oportet ex cephalica potius patiens
ponenda est et ventosa a santi
nella colli sine scarificatione
et postquam de sero de alia parte ventose
medietatem occupans et sine

scarificatione et sic ultimus procedendo
quoniam super nucham inter scapulas
et super medietatem ultime ventose
sine scarificatione ponatur a dextris
una ventosa et alia a sinistris
et ille due fiant cum scarificatione
quia optime valent sanguini de
capite ¶ Si non sanguis faciat
dolorem in occipitio incidenda est
vena in medio frontis et super ipsos
in auriculis et ex hoc apparet quod aloes
non sunt etiam signum humorum pec-
cantis et dolorem facientis cum pri-
mus et non sit locus sanguinis sed
flegmatis ut quidam loca inferiora seu
partes ~~[struck]~~ distinguit et in inferioribus
humoribus apparent de hoc plenius
in primo membris de dolore capitis vide
¶ Si sanguis faciens dolorem
est in parte anteriori capitis provocetur
fluxus sanguinis de naribus cum seta
porci et fiat ventosa inter scapu-
las ut iam dixi et sanguisuga in
summitate nasi ponatur quod desit ¶ Si
in parte dextra sanguis causat dolo-
rem capitis fiat flebotomia de cepha-
lica dextre manus si in sinistra parte ca-
pitis de sinistre manus cephalica
minuatur ¶ Facta evacuatione
sanguinis fiat cibus et potus et alte-
rativis medicinis ut prius dictum
est in cura doloris capitis ex calida
sine materia ¶ Et notandum est si
sanguis peccans et ledens sit in-
fectus colera non sufficit sola e-
vacuatio sanguinis per flebotomiam sed
purgare oportet coleram que sanguinem
inficit et hoc est mundificare san-
guinem per medicinam purgativam
et vocatur ista medicina a ¶
Gilberto capitulo de cura dolorum ca-
pitis ex colera emagoga sanguinis

mundificativa sanguinis antidotum ema-
goga est medicina sanguinem
educens ut est medicina cy-
nonis seu educens ¶ Et fit
dolor capitis ex colera et cognoscitur
per hoc quod caput sentitur acutum ca-
lidum non solum in superficie sed et
in profundo et pauca sompnia
et sompnia rubicorum corporum ut
ignis fulginis prunarum vel al-
terius rei rubei rubor et citri-
nitas in albedine oculorum
et oris amaritudo et alia superfluitas
citrina et asperitas lingue et sitis
magna et defectus appetitus cibi
et liquor qui pervenit ... pungit et urit et siccitas
... superiorum partium narium
et dolor est ut plurimum frontis et
partis dextre et est dolor acutus
et pungitivus absque magna
gravitate et si dolor augmentatur
in hora colere scilicet ab hora tercia
diei usque ad horam nonam certius
ex colera dolor indicatur et
hec signa ex parte magna sunt signa
colere in cerebro dominantis et super-
habundantis et si non inveniatur
... licet in regulis de do-
lore capitis vero semper habundat co-
lera in capite nisi in aliis parti-
bus corporis semper habundet et urina
est intensa et alutum tenuis
et si cause sit citrini coloris causa
coleram attestatur et sciendum
est pacienti cum cibo et potu frigido
et humido ut in cura doloris
capitis ex calida sine materia dictum
est et lenificare ventrem cum aqua
prunorum et sirupo viol. et est alima
... et inunge caput cum un-
guento ... quod est ... antidota

q̄ recipit aliq ros̄ et acetu et aq̄
ros̄ et alteracia et dolore sedan
cia que dicta sunt sup̄ in cura
doloris capitis de cali^te sola
vtilia sunt hic et modus operandi
sicut ibi et evacuat aliquis co
lam cū colagogis ut Gilbertus
et aysne et ber et ego cū elec
tuario de sucis ros̄ sim^ci purg̃
as rubea et aliq de diapnis
sine scamonea vl diagridio
et de pillas meas de corticu
mirabl et reubarb et s̄ d in me
o antidotas ¶ Localia remedi
a dicta sup̄ in dolore capitis
ex cali^te sola hic bene sunt uti
lia et melior est efficax reme
dium s̄ sup̄ capud ponat^r ysti
hymingen ℞ old ros̄ old vi
ol an ℥ .j. aceti vini boni
zuc' vite albe an ℥ .iij. ca
phore ℨ .j. s̄ sit h misceantur
et tam diu conquassantur quousqz
pinguescat et cū scetura et in
ponantur hic sup̄ an et tabu
la notate q̄ rec dolori ca
pitis confert et multa localia
remedia hic et in dolore capitis
ex calli^te sola dicentur ¶ Cognos
citur dolor capitis ex fleumate et
signa eius sunt q̄ dolor est
gravatiuus in capite et tympo
ri et dolor non est vehemens
nec acutus et aliq est dolor ex
tensiuus quia fleuma inunda et
musculi extendit et sentitur
frigus in capite et cū pigricia
et gravitas corporis et salsedinis
et facies pallida et sub inunda
et oculor humiditas. aliquis ad
est et sup̄fluitas multe per os
et nares exeunt et in sapi
ditas oris et dolor aggravatur
in horis fleumatis .i. ab hora 3^a
noctis usqz ad horam noctis nona
et vrina alba et spissa et sup̄
clara quedam ut dicta fleu
gravatiua precedens et etas tpo
et regio frigida et humida cum de
fleumate indicat^r dolor. et et sub
veniendum est patienti si sit et re
pleto capitis et et stom et in capite
in fundo detur per digestiuo
syropus aptimus meus sunt dimitte
tinc cū melle aut antidotis meos
scriptus et dyanthos pot̄ .j. dya
galangis per .j. mixtis et purget^r
cū ieraphigra galieni simplici
vl cū pillis de ieraphig sim^ci
vl cū medio aut aliq dat^r
de ipsa ieraphig sim^ci ℨ .ij. vl
plus vl minus s̄m q̄ oz et vl
cū potest et post purgacionem la
uac capud cū decoccione camo
mille metarane vlene et be
tonice confert et alia que dicta
sunt sup̄ in dolore capitis ex
fri^te competunt. ¶ Et si purgato
fleumate remaneat dolor ex fri^t
sola debilitas competunt fiant reme
dia ut d^o in dolore capitis ex
fri^te sola ¶ Dolor capitis qui
causat ex melancholia et cognoscitur quia
est dolor gravatiuus et est in parte
posteriori vel plurimum et facies est lucida
di coloris fusci vel turbidi sive
citrini et oculi sunt graves et ad ex
teriores attractionis et solitudo vel
tristicia et ex causis pigre attestari
sup̄ fri^tem et siccitate dominante
in capite vel toto corpore et cū hiis
ad est siccitas in capite et tympori
et vigilie et corrupcionis cogita
cionis et dolor augmentatur post
nona usqz ad occasum solis
et sup̄fluitas per nasum solet

69

ore no tert et sic sbiciecti est
paciti si melioris humori i solo t
tapue habundant quia ratio contrarii
vult almasor quod purge cum pil
lis cociis et suffringe capud
cum decoctione camomille calamenti
maiorane et odoret rutam cast
toreum et maiorana et fiat ste
rnutacio cum pipere et disi et casto
reo et gargarismus cum sirupo
acetoso et sinapi et ille ß qz
quod in loco capitis commercia
humor meliorum habundat in splene
visco facias paracti post digestiuo
decoctionem talem seu sirupum fit
polipodii rasi et parum contriti
℥ ii borraginis mellisse buglos
se foll betonice ana ℥ i ℥ i azari
sandalos ana salicorum seme ana
℥ ii seminis endiuie seis lac
tuce seis portulace mara t
ana ℥ i fiat decoccio in iii lb
aqua et ß usque ad lb ii cola
et ß antequam cole cum epithi
℥ ß et mistica cum aliis et nasci
cooperto sic stet quousque tepida
fuit decoccio et tunc manibus ona
fricent et post cole et colature
in hyeme adda lb ß mellis
ros colati in estate sirop ro
ß et parum sit bulliat et post usum
vsue et sumat omni mane de
ista mixtura ℥ ß sit diasene
℥ iiii or diapenidion ℥ ii mixtis
vel de hac materia sit diasene
diantios diapenidios ana ℥ ii
mixtum et sit dosis ℥ ß et de sirup
bibat de isto sirupo ad ℥ ii cum
duplo aque calide et si cum istis do
lor non minuatur do pillas has
sit cortum inablanorum inderum

elleborii nigri polipodii rasi
salicorum seme ana ℥ ii ß mastic
maratri epitimi diagridii succi
liquiricie ana ℥ ß fiant pille ita
quod vii faciant ℥ i et sit dosis
℥ i ß vel ℥ ß armoniacee et i vn
℥ i ß vel ℥ ß sinapi gargarismus ut colo
go capitis de altea cum oleo
de lilio oleo marcio ana ℥ i
mixtis ¶ Item pille indorum
in mesue de appatis cum decoct
dei fiat bone sunt regula alie
ad quod cum humor melios sit
quantitas et diuersis apponit i
medicinis et dicta humectatione
corporis cum hiis que non humeri oppi
lant quod post toto tempore morbi con
uenit ¶ Item regula alia post quam
humectatis processit per tempus a
quod utetur cum medicinis me
diocribus et non fortibus nec hu
midiores et siccioribus partes consump
te post de facta reddit opprat
tor et morbus fiat prolixior
Item euacuacionis fiant per partes
et spate quia sic natura post eua
cuacionem vna die super mag
euacuacionem quod non fiet sinistri
to et fortis fiat euacua alia
regula est quod mediata euacuacio
fiat aliqua secundum lenitatem et
humectatem quia hec operacionem eius
bona facit alia regula quod semper
in medicinis et dictis pona
tur que cor confortant et letifi
cant ¶ Dicta sit calida temperate
et humida i plus et vite que
desiccant multum et que inflant
et que oppilant et cum cibariis
ponatur buglossa borago et
aliquid de feniculo et petrosilino
et in condimentis ponatur cinamomum
℥℥ galange et semen feniculi

potus bonus cum sua tiriaca cum aqua
mediocris fortitudinis vinum me-
diocre album non acutum non novum
et sirupus oxizaccarum aqua mellis
est competit et aqua decoctionis pas-
sularum et galange vel gariofi-
lorum vel cinamomi vel similium et quando
fit tunc purgatio et localibus reme-
diis que dicta sunt non curatur fiat
duo cauteria in capite unum in
fronte et in commissura capitis parte
anteriori vel duo cornua sicut
prius ¶ Dolor capitis alius est ex
causa composita ex colera sed de humori-
bus talis puta de sanguine et de
colera et tunc ad curam omnes erit
medicina alterans et digerens
composita de herbis et seminibus in-
frigidantibus et colam refrenantibus
et sirupus in hoc casu est conveniens qui
zuccara fit cum fine rente et
sirupus violarum vel rosarum cum parte
.i. mixtus si rem affirmo et me-
dicina purgans colam sufficit
quia sanguis non educitur per
medicinam laxativam sed per flebotomiam
et quod dixi sanguis quod hic in alpha-
beto meo cum flebotomia fiat parte
de vel formatica si aliud non
impediat hic purgare primo
Cum alterum non sufficit et si sed
post flebotomiam factam quod sanguis
remanet colericus et colera purgata
et igneitate sanguinis alterata
et in postea secundus fit flebotomia si
sit dicitur et cum medicina bona et
composita purgans colam in
hoc casu electuarium de succo
rosarum simplex ¶ Et localia
remedia sunt que dicta sunt
in dolore capitis ex calida cau-
sa ¶ Alius dolor capitis accidit

ex composita ex flegmate et melancolia et cura
per medicinas datas humoribus appropriatas
ita tamen quod si unus humor plus domi-
natur alio plus est apponendum de illis
medicinis que illum humorem respi-
ciunt ¶ Dolor capitis quandoque accidit
ex colera et flegmate ex tunc digesti-
va et medicina purgans et loca-
lia remedia fiant composita ex hiis
que dicta sunt in dolore capitis
ex colera et in dolore capitis ex
flegmate ita tamen quod plus appona-
tur de appropriatis ad humorem dominantem
et ledentem et si unus corporis alium
excedit et si et vena cetera condo
curatione desistat et recurrendum
est ad libros antiquorum ¶ Do-
lor capitis ex ventositate fumus
alius accidit ex tussi est sicut ex
odore musci vel fimi novi et po-
ne vel aliorum ex quibus
vapores replent cerebrum et ipsum
immutat a sua complexione natu-
rali et faciunt in extensione dolorosa
[illegible] et patienti subveniendum est cum
flebotomia et non odoret res frigidas
ut sunt camphora rosas [illegible]
sandali aqua rosarum et [illegible]
[illegible] et [illegible] cum aqua rosarum [illegible]
[illegible] de aceto forti et similia [illegible]
[illegible] dissolvunt vapores et ex-
tensiones diminuit et alterant
cerebrum ad suam complexionem
naturalem [illegible] super caput vel
frontem [illegible] capitis
[illegible] nichil de vaporibus leden-
tibus possit [illegible] sed [illegible]
[illegible] fiant ut [illegible]
aliquando [illegible] ¶ Alius est ex vetus-
tate [illegible] vel [illegible] vel
in [illegible] vel matre et [illegible]

ventositatis sunt quod dolor est de
ambulatiuus et ad est tynnitus
et sonitus in aure et in hora qua
augmentatur dolor est fortis pulsa
tio et plus est de dolore stomacho re
pleto quam vacuo et cura eius est
ut in cibis utatur laudabilibus
et subtilibus et digestibilibus ut sunt
carnes castrate edi gallina
rum et pullorum carum et caponum
fasiani capo lorum perdicum et per
dicum annum agrestium uel silues
trium. et post digerendis cibis cum
salsamentis 33 galanga specierum
nucis cinnamomi carui et maturum
sunt et vitella ouorum mollia
cum cardamomo cinnamomo gari
ofili et pipere longo et croco et
sunt et vinum subtile acutum lym
phatum cum aqua decoctionis gari
fili et piperis longi post digestio
nem dyagalange et dyacim
minum et anco est valde utilis
et sufficit calamenti et in auribus appo
no de oleo nardino partes ii
et de oleo laurino partem i mixtis
¶ Item suffumigatio capitis et au
rium cum decoctione camomille ori
gani et ysopi bona et decoctio
contra ventositatem [illegible] et antido
tus hic bona est ¶ Si dolor
capitis fuit propter frigum ventum compri
cotidorem [illegible] et capite et ablu
et sepe cum debili lixinio in quo
calamentum origanum ruta et camo
milla sint cocta et inungatur
caput cum oleo nardino et ana
cinis mixtis ¶ Si vero fuit dolor
capitis propter ventum calidum [illegible]
curatur sicut dixi est de dolore capitis

calido quod odore nimium uel vini
noui uel [illegible] noue sunt
per sup ¶ Dolor capitis quod
odore aromaticum frigorum cura
cum aromaticis calidis odoratis
et cum calidis cibis suptis et cum
in unctionibus calorum unguentorum
et irrigationibus et ablutionibus cum
decoctione calidarum rerum ut dixi
est de dolore capitis quod ventosita
te [illegible] superius
sup ¶ Dolor capitis quod odore
rei calide cura sicut dixi
est in dolore capitis quod odori
vini noui uel [illegible] noue
¶ Dolor capitis quod odore rei
fetide curatur si naribus [illegible]
na oleum de nenufare ros
et de eisdem typa et frontis li
matur et ut dicitur [illegible]
3o [illegible] et [illegible] curat
hunc dolorem oleum de salice
impositum naribus et frontem il
linitum et omnis fetor a corde [illegible]
[illegible] et ab [illegible] ca
[illegible] secundum plinium xo metheororum
ubi [illegible] diffinit [illegible]
cura doloris quod fetore est
per res frigidas et dolor quod ven
tositate fetida cura per
olefactum rerum frigidarum [illegible]
cum ut rosarum viole nenufaris
sandali camphore sicut tamen
tal dolor secundum Rogerium quod
[illegible] ignito [illegible] [illegible]
potato [illegible] patet effica
[illegible] et secundum Constan
tinum et alios [illegible] offendit est
[illegible] uel fiat
[illegible] sup [illegible]

de foliis caulium tortas vel de foli-
is coriandri et cum aceto in vino
fomentent testiculi et mulieres
vlcera et gargarismus fiat cum
aqua vel fumus de decocto ascendentes
reponentur ad inferiora secundum alios
cura sic primo dormiat sompno
prolixo deinde intret balneum
et postea accipiat cibum paucum
ut lentes vel caules vel tor-
tas vel agresta et odorare rosas
capillorum et folia et stare pedes
et manus et iterum postea sompnum et
horam balnee et si vrgeat de-
fluxus [illegible] cum panniculis sop-
ni bibat vinum cum multa permix-
tione aque et comedat coquas cum
aceto et portulacas et lactucas
et coriandrum bona sunt secundum petrum
l. ¶ Dolor capitis fit ratione ista
alius dolor causatur per humorem in
ipso aliquando per vetustatem aut per fu-
mum forte ascendentem ad caput
de quibus dictum est supra in locis
suis ¶ Alii ex opilatione cerebri
dolor capitis ut quando humores se
opilant cerebrum ex fortificatione ponc-
no [illegible] et cognoscitur talis opi-
latio ex sonitu et sibilo perfecte
in cerebro et cura per res aperitivas
applicatas cerebro ut per suffu-
gationes oris narium et aurium et
per fomentationes super locum pacientis
secundum Rogerium in fine capituli de
dolore capitis Gilbertus dicit quod
talis opilatio cerebri debet aperiri
per res aperitivas frigidas et ego
dico quod opilatio est calida vel frigida
re frigida aperitive calide conveni-
unt quod humore causa frigida aperitive
competunt et in illo casu vtetur cum

mella melliloto betonica ma-
iorana feniculo aneto misi macis
feste apposita cola et in causa quando alii
cum tormentis aurium et similibus
et in casu tali et cum flere vel
cola [illegible] opilaret cerebrum dige-
rens materiam et evacuare secundum op-
portunitatem et certa capitis et inliniatur
frica vel cataplasma in ea ponere
res aperitivas fortiores et ubi
sola causa est in causa ad petrum s
camomilla melliloto et certa po-
nem polatum et aceto et folia sa-
lices ¶ Item accidit dolor capitis
vicio vini et intestinis et contin-
git hoc sepe primis et gulosis
et similibus viciosis humores in
intestinis et signa eius sunt
pruritus vel corrosio in naso
grauitas oculorum et tenebrositas fa-
ciei cum palliditate et angustiationes
et fetens et sentitur odor vini et
[illegible] sentit et ve-
tre et in testiculis et sentiret pa-
cienti sic si fuerit puer infra
xiiij annos abstineat avibus
[illegible] et vntuositatibus quod talia
materiam vini augmentant et come-
dat carnes et alias res cum ace-
to et agresta et tunc fiat quod medicina
de dolore capitis vicio vini in particu-
la l. et vnde dicitur causa vini
et intestinis quod et dicitur in primo causa
eiusdem l. post causam de [illegible]
more et in aliis particulis est dolor
causa capitis vini vicio et testes
quod contingit causam morbi causa
morbum ¶ De galeata passione
de emigranea de dolore capitis quod contin-
git vide in particula l. et aliis particulis
de aliis passionibus capitis puta verti-
gine scotomia appoplexia

freneśi vide in practica .l. et aliorum
¶ Si materia reumatis fluida et tenuis
et ad incipiat fluxionem eius ipsa
in grossando et vias per quas ve-
nit constringendo tunc da pillulas mane
et meridie et de sero fumigando gummi ter-
antur mixtis cum vino una dum in
ore tenendo ad idem valet aqua decoc-
tionis ipsius seminis et rosarum propter
cum gargarismis Item recipe rosarum siccarum
seminis ipsius dragaganti ana ʒ
.i. succi liquiricie gummi arabici seminis
plantaginis ana ʒ .s. fiant pillule
sub lingua et .iii. sumantur omni sero
Item acetum de coctione rosarum et
seminis ipsius vel capitum ipsius
super laterem calefactum aspersum et
fumus inde receptus per os et na-
res capite linteo cooperto stringit
in ea cella ... rosarum
aceto primum aspersum et calefactum
prodest ipsum et oleum rosarum et acetum
cum loco doloris apponitur vel illi-
nitur et prodest ... in a. frigida ...
fria vel lactuca portulaca et ...
sana ... et apposita et si vide in
fra capitulo de reumate et catarro ¶
Si materia reumatis est fluida et tenuis
fra incipiat fluxionem eius ipsa
in grossando et vias per quas venit
constringendo cum desiccando et cum
bene pillulis. Recipe laudani puri
ʒ .s. masticis ʒ .i. thuris albi
ʒ .i. et s. fiant pillule et sub lingua
et da una cum vadit dormitum
diu in ore tenendo et sic ... ad
predicta et ad maturandum materiam
aliquam de solo thure albo fi-
dant una pillula grossa vel ʒª
quam una de cortice thuris omni
tua nocte etc. c. Rogerii ¶ Item
...arum ligni pini gummi ...

in aqua decoquatur et propter
cum melle albo detur mane et
sero. Debilitatis depuratis fiat
at i. de ponis cum malis vel
cum melicris tum et coadiuvare pini
ligni calefacti Item ventosa
ca vel frigida dicitur valet. Hec
pillule. Recipe thuris albi ʒ .ii. se-
minis ipsius albi ʒ .i. fiant
pillule xii et da iii omni alta
nocte quod prodest Item suffumiga-
tio de laudano et rosis vel cum vel
cum fumo de rosis et absinthio et
si in aceto decoquuntur fortius
ʒ ¶ Item suffumigatio de
auripigmento vel sulphure
ego in casu hoc et alimate
vito et si uti eis vult quis
caveat ne paciens sit siccus
vel consumatus sed pinguis et
carnosus. Item sciendum est
quod predicta incipientia reuma
prius valent in tantis doloribus de
causa et ... quod reuma fluit
ad partes inferiores ¶ Item si
dolor capitis provenit ex sole vel ma-
lo vel ventis vel ex constipatione
fiat primo cura et remedium
dicti malorum quo ea soluta et re-
mota cito capitis cura Item
si dolor fit ex forte vel a parte
in cerebro vel corporaliter ... vel
potatione vini fortis vel ex
vetositate fetida vel ex fetida
vel ex forti odoriferis prius ...
... qui vult plura quam hic
ta sunt hic vide in Rogerio
et Bruno Almansorem et aliis au-
ctores causam et curam eius et au-
ctores .l. hectam plenius ¶ Item
de emigranea de vertigine et
scotomia de frenesi que sunt
passiones capitis et mentis de

quatis et alios petitis inde videat

De tynitu aurium
ca^m .a.
Rp^a 8^a 2^a

Tinnitus aurium per ut in plurib; venit ex ventositate in causa lib^t et de ma^a in capite resoluta et fumum vel de sto asce dente in caput ex indigestione causata ex repletione vel cibo vetuso vel fumoso si vetositas est inclusa in capite continuus est tynitus si ex sto est remissus et sto vacuato tynitus cessat nisi repletus est i digestio continue in primo casu ergo corpus purgare vel caput vel stom^m et oppilationem aurium aperire et ventositatem carminare detur igitur dyacimi vel dyanisi et in cibis utatur anisi maratro cymino et aliis vetositatem [illegible] attenuantibus et resolventibus et consumentibus et fiat suffumigatio aurium pacientis cum aceto decoctionis origani cymini capilli veneris absinthii rute et si hiis non curatur addatur post suffumigationem oleum ... oleum de amigdal amar in quo coctum sit anisi ciperi vel cymini vel ruta et post fiat cum simili oleo amigdal amar et si sufficiat alia non addantur

Si venit ex sto maiore est tynitus preter predicta ex an et si est ex oppilatione abi pluries in nigra abstinentia et dieta attenuata et sufficiat si non et sto sunt repleto humore ex quo ~~repletione fuit~~ resolutione ascendit ad caput vetositas causans tynitum purge stom de illa superflua replete sim ex ma in venit calida vel frigida

Si ex ma calida vel vel in nat ex sentitur ardura vel punctura vel mordicatio infra aurium et tunc dige^r ma cum syrupo acetoso sim^ri et aqua decoctionis radicis feni et an et purge cum electuario de sucis rosarum sim^ri pro ij et yeapigra Gal simplicis pro ij mixtis et post fiat hoc sit cum vel anisi cimi ʒ ij vini malorum granatorum vel malorum macianorum ʒ iiij decoque usque ad ʒ j et si colatis et de illo calato tepido instil in aurem dice guttas et obture aurem bombace et iaceat per aliquod spatium super aurem opposita et si est frigida ergo non facias enapoxatum cum aceto decoctione capilli veneris et anisi et paris absinthii

Si non caput purgandum est et non stom^m detur pille que sunt alocpacie ʒ j maratri ʒ ij mastic ʒ j fiat pille xij cismes et sumat ab omnes noctib; 3 vel v precedente usque per iij dies diem syrop vot cum aqua decoctionis maratri vel radicis feni et intat dicta ut 8^a dam est de cura de do ca pitis ex cola

Si aut ma ty initus fo^m est in sto et est frigida fen tit frigidum in aurib; et digerat est ma cum dyacymino et dyalanguitis mixtis et cum syropo vel de coctione de calidis maximis dyanisinis et ventositate carminantibus ut est meta ex primus oziganum anisi maratrum et cymi et purge cum pillis de pre pig Gal sim^ri xi vel noctem iij vel v precedens que xiiij pille faciunt ʒ j

Si non capitis repletum frigido humore eisdem rime diis fouent^r et suffumigatio aurium et in recto supinus dicta in pri^o bis capitis de organo cimo ter et oleo amigdal et sit purgatio precedente

Et non

quod non sentit vel pulmones que predicta
sunt ad sanandam sunt. Et alia eis
similia secundum quod docebunt auctores o
permittas in lectione. Aliquando est ty
nitus aurium propter debilitatem nervi au
dibilis et tunc omnes sonos fortes le
dit in fine et non bene audit nisi
voces et sonos bene distinctas for
tes et ipse continue hic sibilationes
aliquas et sic subveniendum est patienti
cinapose aurium cum aqua de coctione
absinthii rosarum et spicandos ... et
instilletur in aure acetum vel aqua
de coctione absinthii spicandos cy
mini et rosarum aliqui addunt polium et
rutam. Aliquando est tynnitus propter sta
litatem sensus auditus et tunc for
tificatur et magnificatur in senibus et
post repletionem magis ledit et propter
sopitum quod non sentitur et subveniendum
est patienti ut in aure instillentur
due gutte olei rosarum in quo de
coctum sit semen feniculi et semen
mirtillorum et parum aceti vini ad
meliorem penetrationem alii appo
nunt opium et iusquiamum quod si fit
in quantitate parva scilicet in g. i. opii
secundum primum est securum. Aliquando fit tynni
tus propter vehementem siccitatem et tunc ... ...
est faciendum secundum ... de ... et
ego dico quod si fiat cum ... vel
cum ... Aliquando fit tynnitus propter debi
litatem nervi audibilis propter se pro ... causas
cum subveniendum est cum instillatione
olei rosarum et aceti de coctione spica
dos et absinthii aliquando accidit tyn
nitus convalescentibus propter debilitatem
propter infirmitatem accidentem cum sub
veniendum est cum cibo et potu confor
tativo et confortantibus et regimine
debito convalescentibus. Ratio
quod tynnitus et surditas propter fortiori

et quod concepti sunt de tynnitus
tynnitus prenosticatur futuram
surditatem quia sequitur de eo
ad eam transit de diversitate sonorum
in tynnitu aurium et videas alpha
beto meo ibi dicitur tynnitus. Capitulum 8 de surdi-
tate

Ut patet in regulis de passi
onibus aurium multe sunt
surditates que non sunt cura
biles et quedam cum difficultate
magna de quibus hic non ago
sed curas eorum ad practicam ... re
liquorum remitto. Item non surdi
tas est cum humore colerico in aure
causata propter fluxum colerico humo
ris est consueto colera continua propter ne
tre solum surditas sicut po
doctrina ypocratis colligimus et
tres de aphorismis et dicit hic libr
quod cum humor coleris febril ...
colera est causa surditatis non in di
genitis medicina digerente
quia materia est obediens ad expulsi
onem et ideo sine digestione secundum eum
bene datur clistere de succo rosarum
et hoc si non fuit in terra opila
si autem opilatio fuit tunc oportet
digestivum recedere ergo non sicut
modo capitis propter colera humiditate
et sicut in cura de tynnitus
superius dixi hic digerere pur
gare et dietare et si corpus
est plectoricum precedat cum flobo
tomia et postea purgatione fiat
suffumigatio cum aperitivis sicut
ut sunt ... folia salicis
lactuce rose et cathaplasme
locus semper et tota aure cum bo
bace vel lana intincta in
oleo rosarum pertusi et oleo ... vel
... mixtis et si ... in ... ...
tepide de ea de mixtura cum
lacte mulieris secundum Lilium et

sig q mā surditatis ē calida
sit sicut signa tynitus ex ca
ca. ¶ Cum ē surditas ex humore
frō resolubili de facili digerē
mā et purgē sicut dictum est
de tynitu ex frō humore et sicut
dictum ē de dolore capitis ex flēmte
et localia remedia pona sicut
in tynitu aurium ex humore frō
et sim, theriaca olim nardinum cū
castoreo et olim costinum et olim
rafanum et olim staphizage et
ellebori albi cū aceto instilla
tus vel lichinio imissus ex
ptē sr̄ Rogerius ponit pinguē
dinē ardee et anguille in cepa
cavata tanta ad quantitatem .ij.
guttarum tepidarum instilladi
et debet cepa cū pinguedinibus
teri et exprimi ¶ Surditas ex
vetositate grossa sive purga
cura sī in albo et potu et clisteriis
suffumigationibus et in ieccionibus
penatur resoluta ventositatum
sicut in tynitu de ventositate
dictum est nisi q hīc fortiora resol
uencia ponenda sint q ibi Gra
nitas auditus curā cū diges
tiva medicina et purgativa
et cum medicinis de opilationis
interius et exterius hīc vocatur ca
de tynitu aurium hīc sīt.

Si dolor aurium ē ex causa frā
vel vetositate grossa ad cu
ram competunt que scripta sunt
contra surditatem opilatorum vel
tynitum infra cū clisteria ca
la et pille et olia ca. sc̄ vtilia
ut anatum casilli vel de lilio
de amigdal amaris decoctā et
et olim de cyamo ? sedativa do
loris sī bona et sim theriace de
apiatis sī cepa coquetur et im
pleatur de vino pecorum oleorum
et sit in cinerib; calidis assē et post
olim cū cepa contritis et succus
exprima sive liquor maximam
expectatis habebit in sedando dolorem
extrinsecus in vngendo et intrinsecus
tepide instillando dummodo ibi
non sit apa vel ulcus nec aliud
nisi simplex dolor aurium et suffu
migaciones sīt bone de aqua
de coctione radicis feni camomille
petrosilini absinthii cum ? et ?
sim q oz retinere in ieiunio vini
de pdās olio vel due gutte te
pide ¶ Si vero dolor esset multum
fortis opium parum cū panno cum
et castoreo iuncte et inunc et pty
ino scala stat evaporacio aurium
dolens cū aqua decoctionis cal
amille melliloti aneti maiorana
vel betonice organi foliorum cau
vel aliquorum istorum cū panno
croco et castoreo quia narcoticum
non ē ad insistendum valet multum
ad sedandum dolorem aurium et ego
hac utor cum q in ieiunio olim oz
aliqd pecorum et post evaporacio
humidam iam statim appono sa
tellatione facta de milio sale
polegio betonica vel absinthio
et camomilla torrefacta vel de aliq
bus istorum. et dicit Galienus
ut habetur in theriaca de apiatis de
do aurium q satellet cū sim
sine et vino cocto et olo nardi
no vel olo rute cepa maina
gausa cū olo vel butiro coctum
expertis ē habe ¶ Sedativum
doloris aurium in ca ca ē lac mu
eris cū mulgē ipse vel et cū su
co salat vel aqua coriandri
humida et nota q coriandrum
humidum ē qd anno narcoticum
io parum pona et raro similiter

cap. 9. de dolore
aurium

cap. 10 et cap.
11 et ca 12

succus jusquiami fortes dolores sedat
quia narcoticum est lactuca agrestis
secundum omnem administrationem sua bona
est medicina. Cumulus succus sola
tri et succus thimarum vitis boni
sunt et succus salicis. Et quamvis
succus et succus madragore sunt
de narcoticis oleum de salice ab
lutum cum aceto in quantitate equali
usque ad consumptionem aceti bonum est
et nos quod semper tepide de vinucque
pectorum mici. Item oleum rosarum partes ii
oleum amigdalarum dulcium partes i aceto
partes iiii lento igne decoquatur
usque ad consumptionem aceti calefacte et ne
tepidum vel potius et lineas eo
hic in et de apparatis. Et capitis
calidi signa sunt febris acuta sitis
magna et dolor acutus valde
et in iuvenibus quasi minima sensibilitas
ut plurimum ducat ad mortem in pueris
et senibus non est dolor ita acutus
quamvis cura eius est flebotomia cephalice
phlebotomia et cum multa potatione
sed ut prius cum iteratione secundum quod
et ego nos cum ventosa in collo
aliqui ponunt sanguisugas natam
et bona est lenificatio cum cassia fistula
mana tamarindi et electis de succo
rosarum et instillentur in aure in principio
oleum rosarum ablutum cum aceto ut
dictum est tepide et hoc est per ii vel iii
dies et observentur regimine bonum
in vehementia doloris quia ipsa
ducit ad accidentia mala ut est de
fortis venter sudor frigidus permixtio
tio renum et syncopis et more
Igitur cum diligentia et auxilio
aliarum potentiarum est cura curationis
eius laborandum post tantum diem
in stillentur in aure cumulus illago

altee vel seminis citoniorum vel
fenugreci et si ipsa non est vehe
mentis caliditatis cum cumulus illagi
nibus adde adipem gallinae vel
anatis ac medullam cruris vi
tuli et dyaglon cum oleo camomille
et anatino bonum est et ultimum
innuenti est ysopus cerotus et
enaporatorum livido per diem et de
aures ego aliqua sica appo
nerem ut prius linita calidis
Emplastrum ad hoc decoque farinam
ordei cum rob et oleo camomille
et appone. Item aliud sed farinam fabarum succum camomille sed
cum violarum decoque in aqua et
oleo camomille et rob et vtr ad
magis accepto hic in et de a
apparatis. Item ibidem sed farina
fabarum et fac emplastrum cum succo
cauli et oleo de lilio et appone
resolvit et maturat ipsa et aure
Item ibidem sed ysopum cerotum
quantum vis et adipis galline
butirri loti cere virginee adi
pis caprine mell oleum de lilio
cum tandem misceantur bene de his
et mittatur cum tenta et eo et potius
in inde intra habeatur ... et ad ma
turandum ipsa aures et eius dolo
rem sedandum. Item ibidem
cepa alba excipitur et cum bu
tiro bene tritiu et apponatur hic vi
dentur in cava sica vel ubi est prius
caliditas valde juvatque ca s.
ca et sica valet butirum re
cens si eo potius linatur ut
dicit Ecgnus et ego sicco quo
intus valde cum bambace im
posita quia maturat et rum
pit ipsa papulae ubi est in

unguento ipse stercus ut in statu sto
fiunt impregnis alsensis et hyspanis
atque venenosis ¶ De sanie fluente
ab auribus fiat decoctio primo pur-
getur caput cum oximelle vel iuliam
sic tictaria curatur postea fiat tenta
cum mico bombace in solutis et
cum terbentina vel melle in solutis
et campana quia consolidat et cum
desiccat et aliqui ponunt os ad
aurem saniosam et emittunt et e-
mittunt ibi anhelitum pluries hoc
maturat saniem et exsiccatur et
laxat postea sugunt saniem et con-
spuunt et repetitur conveniens bonum
sed quia abhominabile saniem
sugere vel et anhelitum sic utuntur
de fumo decoctionis cum malua
commixtum et mellit et per cannulam
suavem vaporem illius emittos
et postea abstergendo aurem cum tenta facta
de spongia in dicta decoctione ca-
lefacta et expressa et postea alia
vice pono tentam de spongia
melle intincta ad mundificandum
¶ Et nota quod sanie in aure fiunt ex
ulcere de auris vel apate et cum
cure apatis vel ulceris si non alind
de delego quod aure amputetur
illa delegia ¶ Et non mediocres
fortiores in fortior medicina
et libro in aliis practicis et practice
in capitulo de apatis et vinceis
aggravatis ¶ De vermibus in au-
re prima cura est Rogerii con-
cavetur pomum dulce et concave-
tur ubi stipes est et calefiat
ad ignem et auri applicetur et
iaceat per totam noctem super au-
rem illam et in crastino in ve-
nies vermem in pomo aliter ut
capitulo de apatis vult ut si
vermis non exit in aure ne-
cesse cum medicina fuit fortes

vermes ut fiunt absinthium cen-
taurea cum in vino decoquitur
et tepide instillatur ¶ Alii decoquunt
in aceto et repetito inclinis et
calamentum foramis hore hoc
pa et dolorem sedat et specie suavi
eius et capparis et ellebori albi
in vino cocta si instillatur est con-
positum et ibidem hoc Galien dixit
ultimum invamenti vel hoc est si sulphu-
rum et talis urina et tenta et cum
melle misceantur et instilletur
ego hoc non utor propter nimiam eius
mordicationem et acuitatem sed utor
succo foliorum persicorum et alii utuntur
succo quod gallice dicitur talerage quod
alii vocant persicaria ¶ Postquam
vermes necati sunt et putrescunt
et putrescunt et tamen ulcera conve-
nit sunt instillando in aurem
hora post horam oleum tepidum
deinde tenendo nares ut sufflatur
feratur ad aurem fiat cum condi-
to elleboro albo seminata et in
matre frequenter oleum tepidum cum
vino post mundetur auris cum instro-
mento ubidem hamet et quod ver-
mes occidit et dolorem mitigat
oleum de persicis oleum de amygdalis
amaris cum p. j. succi foliorum
radicis succi apii cum post ebul-
liant lento igne usque ad con-
sumptionem succorum et distilla de ca-
lido in aure mane et sero sed in ???
hoc hic dicitur de vermibus sic intellige
de pulicibus qui intrant aurem sed si
quod fiunt sine praedictis excitant si bom-
bax vel lana in aure ponatur
non apposite sed in rara caverna
cave sic lana intrat et cum la-
na cum ??? et aliqui opponunt de
parte sine lana quae humiditas
nostra sit impedit et ad latitu-
dine foramis vadit et sic exit

de aure ¶ Et si fiat fomentacio
nes et nares clausa teneat
et super aurem inqua e[?]
lateat ipsa aqua expellitur
et aliud tussitate iuvat ad hoc
et deorsum [illegible] per quod [illegible]
se et velociter iuvat si inclinat
aurem in huius motibus ut aqua
exire possit et cum spongia sicca
frequenter imposita et mora
manente inclinata faciat quod
tollitur quia spongia adhibet et
attrahit filum spongie ut quod
sibi possit quod attracta et aqua
omnis expressa et iterum desiccata
imponatur et fingere [illegible] per hos ho
mines sic per [illegible] fine instru
mentabile bonum et et imposito [illegible]
batis ubi non habetur spongia boni
et [illegible] de aqua ¶ Item nota quod
quando ut lapillus in aure cum
fomentacionibus extrahitur sicut de
aqua dictum est

13 Secundum capitulum de confor
tacione sanitatis o
culorum fit prout habetur tertio
capitulo et mediocre quo ad
superficiem oculi et per res reddentes
superficiem oculi teneram et
humidi sunt sicut fem[inae] et pueri me
niti et alba ad hoc et evitare
quod temeritatem et tersionem superficiei
oculi impedimenta ut sunt pulvis
fumus flatus asporum ventorum
et in quilitas aeris in tali te
et in frictione nimia et aspectus rei
variantis oculos ut aspectus vi
tri glauci vel rubei et aspectus
eclipsis solis et quod debilitat
ut fletus et sompnus vel nimius
fumum et vigilie et cibus et po
tus grossi et lividos vapores
generantes ut sunt caules porri
allea fabe lentes et salsa et
uliter omnia sanguine conservancia

¶ Et nota quod quod huius apparet quod aliis et
potius in congruentes oculorum
superficiei tenuitudine et absorpti
one impedimenti autem quia fu
mus de ipso ad caput et de ca
pite ad oculos veniens et ad super
ficiem oculi per vias minores per ve
niens hoc faciunt quedam vero
tenuitudine superficiei oculi et
eius tersionem impediunt quod
tius ut ventus et aer dissipa
tur et fumus et pulvis et aspectus
vitri colorati ut dictum est et cetera et
quod hoc fit quod de conservatione tenui
tudine superficiei oculorum fit a
liter et potius sanguinem claram
generantes ¶ Item de conservati
one sanitatis oculorum et res quod
conservat spiritum visibilem et qua
ipsa illustratur et illuminatur et hoc
faciunt sicut pisces et similes fem[inae]
Unde Democritus dicit quod feniculum
oculum absergit et visum clarifi
cat quod cum omnes modo annis et [illegible]
gines et serpentes et reptilia diu
degentia in cavernis appropinquat
feniculo et utuntur eo in comestione
et fricatione super oculos suos propter quod
exeunt de cavernis et vigorat
visus eorum hoc Democritus Item
visum acuit et corroborat comes
tio anni [illegible] de rapina
et sorbitione [illegible] capitis et [illegible]
specierum et caro [illegible] et [illegible]
tati [illegible] cum melle comesta
[illegible] et [illegible] debili
dati sic comesti ¶ Item frequenter
pectinare caput quia vapores
acuentes spiritus visibiles impe
dientes sic exalat Item videri
res virides ut gemma smarag
dus lapidem et hoc [illegible] et in spe
culo [illegible] diu in sonte quod spiritum
visibilem confortat et fatigatum

oculi remouet et sic est de aqua lim
pida inspecta ut in fonte uel
puteo et frequenter lege litteras me
diocres secundum visibilem qui confortat
et sanitatem oculi custodit. Item
de preseruatiuis ab egritudinibus
oculorum est remouere alteraciones
in cibis que ad egritudinem dis
ponunt et hoc per alterativa ca. uel
frigida humida uel sicca et hoc quan
do est materia peccans [illegible] et
huiusmodi sunt secundum rhesue [illegible] aco
rus [illegible] ego dico gariofili
ruta siler montanum cinamomum
et plura quorum hic in tabula [?]
a confortantibus oculos in frigida
sunt mussilago psilij aqua
rosarum succus solatri portulace et
similia. De siccantibus est thucia et
puluis rosarum et similia lenticula [?]
et albumine oui secundum rhesue

¶ Et non secundum quod hic in meo aggre
gato in medicinibus oculorum albu
men oui est consolidatiuum [?] quia infrigidat
et desiccat sine mordicatione
et hinc ego dico quod mordicationem
in oculis lenit si non oculi sint
ulcerati [illegible] conglutinatiuis [?]
alteratum [illegible] ad [illegible]
est et regimine in dieta humida etc.
scriptura ¶ Item de preseruatiuis
ab egritudinibus oculorum est quando materia
peccans est super humidans in dis
positione ut [illegible] possit egritu
do oculorum illam euacuare uel
digerere uel resoluere uel quod [illegible]
si materia humidat in toto corpore fi
at euacuatio humorum illius [illegible] et
si solum materia sit in oculis fiat per
particulare euacuatio [illegible] eua
cuatio fit per floram de mediana
uel per resolucionem uentris per [illegible]

euacuatio fit per floram de ce ta [?]
per pillulas capitis uel oculos pur
gantes per capipurgia gargaris
mata masticatoria ventosas
in collo cum scarificationibus et
cauteria et fit de hijs que euacu
ant et sagfuge [?] ¶ Item fit
etiam preseruatio ab egritudinibus oculorum
per diuersiones materie peccantis ut fit
de euacuatione per floram et so
lucionem uentris etc. quia quando
euacuat sic diuertit et per euacu
acionem in parte uel loco ut dam [?]
est de capipurgijs etc. quia hec
diuertunt et fricationes in extremis
diuertunt ¶ Item fit preseruatio
per dieta per resolucionem materie ut per
scarificatiola [?] et similia secundum rhe
sue de [illegible] et fit per fomentationem
aque dulcis ca. temperate quia
fumus acutus resoluit et eua
porat. et aliud camomilla meli
loti et huiusmodi temperate ca. cum aqua
decoquatur et de aqua tali fiat
solutio bona [illegible] De debilitate visus

ix. ca. Debilitas visus seu defectus
alius venit sine re apparente
impediente in oculo et sine omni
dolore ut potest accidere senibus et
decrepitis. quia ut Guillielmus
dicit omnis homo postquam transit 50
uel 60 annos debilitatur in visu
quia in istis visus mutata sunt
in compositione et complexione sua
per resolucionem substancie [illegible]
sensibilium [illegible] caloris [illegible]
[illegible] finaliter [illegible]
et humiditatis [illegible] et cura
omnis est ad hoc quod visus non sit
debilis uel quod non deficiat. sed ut
tardius deficiet et minus debilitetur

et hec fit propter humiditatem debitam cerebri
et propter ea que visum confortant et
ea que dicemus postea in capitulo de conserva
tione oculorum hec et ponitur in fine
hec ubi agitur de defectu visus
propter malam complexionem oculi ¶ Aliquando
venit defectus visus vel debi
litas propter rem que medio ad
herens non apparet ut est nebula seu
tela vel vapor medio fixus Et cu
ra eius est cum medicinis tergen
tibus oculum et resolutione medi
cis ut est succus feniculi sicut [illegible]
[illegible] ut hec in capitulo de conserva
tione sanitatis oculorum et fit de
fectus visus propter rem adhuc appa
rentem in superficie oculi sicut est
albugo tela pannus [illegible]
et alia similia Et cura eorum habetur
in specialibus [illegible] in locis et capitulis
suis ¶ Aliquando et fit debilitas vel
defectus visus propter humiditatem cere
bri ad oculum ascendentem Et signa eius
sunt quod defectus visus maioratur post
sompnum quam in sompno et plus
[illegible] quam in vigilia et cum hoc
adest [illegible] et oculi apparent humidi
et ante oculos apparent quasi ut nebula
vel aqua descendens et cura eius est
cum regimine desiccante cerebri et con
fortante cerebrum ne ad oculos humo
res mandat et confortante oculos ne
eos recipiant et interdum fluxum
humorum cum medicina restrictiva in
fronte et temporibus et alia agere possunt
in capitulo de dolore capitis procedente
[illegible] ¶ Et fit aliquando propter vapores
ascendentes ad oculos [illegible] qui
humores si sint [illegible]
[illegible] vel putridi digerenda [illegible]
cum [illegible]
melle et [illegible] dyacalaminto

dyagrano et similibus [illegible] ut di
[illegible] possunt et purgentur cum yera
pigra Galeni vel alio convenienti
[illegible] et alia [illegible] re
quirunt et confortare stomachum intus
et extra [illegible] elevationem vapo
rum debent [illegible] moveri
cum [illegible] dyacytonito
[illegible] in quo sunt cubebe [illegible] musta
[illegible] et mastix [illegible]
[illegible] digeratur cum syro
po acetoso simplici vel compo
sito de endivia rosato [illegible]
et [illegible] albis
et sandali vel rosa [illegible]
[illegible] purgetur cum electuario de succo
rosarum et [illegible] et
[illegible] purgantibus [illegible]
optimitate [illegible]
passionis et [illegible]
[illegible] in
[illegible] elevato
[illegible]
vaporum [illegible] rosarum et
[illegible] et cum [illegible]
cum aqua rosarum et [illegible] fit et
debilitas visus propter [illegible]
[illegible] humiditatis in oculo [illegible]
et [illegible] et cura eius est
ut digeratur materia cum [illegible]
et [illegible] et pur
getur cum pillulis de yerapigra
[illegible] et postea cum succo feniculi vel
[illegible] fiat resolutio materie
[illegible] vel cum aqua feniculi [illegible]
et aqua [illegible] vel [illegible]
[illegible] et cum aliis eiusdem spe
[illegible] et remediis [illegible]
[illegible] resolutivis sive [illegible]
[illegible] vel aquis ¶ Et fit
debilitas visus propter [illegible] oculi
complexionem malam acquisitam et
signum eius est quod [illegible]

hora sompni ut dicit Gwillingus et ego
dico post sompnum quia sompnus hume-
ctat et post comestionem propter cade-
tam et in meridie et hora famis
et abstinencie quia visus defficit ma-
ior et in vigilia proprie contende-
te quia hec desiccant et oculi
videntur sicci et contingit in sedes
pruritus in fame et ieiunio
[illegible] et cura eius est cum regimine
in cibis et potu et aliis humecta-
tiuis et confortatiuis ut cum
brodiis et iure carnium et vino
dulci claro limphato et condi-
antur cibaria cum hoc puluere scilicet
galange ʒ. ii. amomi ʒ. iiii.
cardamomi maratri anisi ʒ. ii.
croci ʒ. i. fiat puluis et quicunque
cibaria isto puluere velit uti po-
nat ad unam partem pulueris eque-
les partes zucari albi dimidii et confert
et iuuatur pinearum mundatarum et
pistacearum et amigdalarum dulcium et
auellanarum recentium mundatarum vel si sint
veteres ponantur ad aquam tepidam
per horam aliquam et abstracta et
farina ordei avene risi et
frumenti et [illegible] comedat cum
lacte caprarum vel ouium vel amig-
dalarum vel cum bono brodio carnium re-
centium vel gallinarum et balne-
etur sepe in aqua calida dulci sed
non ad sudorem et hoc post digestionem
primam et oculi frequenter aperiantur
in aqua frigida secundum Gwillinum ego
dico in aqua dulci tepida et sepe
abluantur oculi cum aqua calida
decoctionis violarum feniculi et
malue secundum Gwillinum ego cum
herbis semper [illegible] et secundum
eundem Gwillinum in oculis pona-
tur lac mulieris vel asine et ali-
olum amigdalarum vel violarum ego
aliis dictis non utar sed solum

lacte mulieris vel quod sompnum abluere
¶ Et si pro debilitate visus vel defectus
propter paucitatem vel debilitatem vel
grossitiem vel turbiditatem spiritus vi-
sibilis et signum huius est quod aliis
paribus impedimentis visus non con-
tibus homo videt diminute quia ex for-
titudine spiritus visibilis et subtilita-
te eius videt equaliter in luce
claro et in luce obscuro ut cat-
tus videt de die et de nocte et
e contrario propter debilitatem spiritus visibilis
et homo non videt in luce mixta
vel claro sicut in die sed in luce
obscura et paruo ut de nocte
et aquila quia fortitudinem habet spiritus
visibilis quod homo maiorem claritatem
potest sustinere quod homo puta claritatem
radiorum solis ¶ Item ex subti-
litate spiritus visibilis videt homo
res paruas ut litteras minutas
et pilos siue capillum et [illegible]
res quas videt in claro luce
videt et in luce paruo ut in ore
posito et qui sic videt dicitur quod
habet visum subtilem siue acutum et
e contrario propter grossitiem homo non videt bene
res paruas ut litteras sed res gros-
sas et aliquas res grossas quas
videt in luce claro in luce par-
uo ut [illegible] non videt
et dicitur propter hoc quod talis habet visum
obtusum siue grossum ¶ Item quando
habet spiritum visibilem multum et humi-
ditate videt res visibiles remote
et e contrario qui habet spiritum visibilem paru-
um non videt nisi prope [illegible]
quod debilitate visus que accidit
propter defectum spiritus visibilis succurren-
dum est cum illis qui spiritum visibilem
confortant et cum herbis que eum
subtiliant et clarificat et cum
herbis que ipsum multiplicat et
augmentat sicut hec [illegible]

de conservatione sanitatis oculorum ¶
De ista materia vide plenius in meo
aggregato alphabetico in visus. Un-
dique que hic secuntur quod sunt secundum di-
versa omnia secundum quod habetur in thesauro
de aggregatis et secundum Gal(ienum) absterguntur
oculos et acuunt visum et acuunt
collirium nigri. et oculorum custodit
sanitatem secundum hoc partes et quarte co-
ctione presta et misce cum tanto
de succo feniculi depurato ad spissi-
tudinem mellis et postea tode in vase
vitro et nota quidam ponunt et ex-
perientes addiderunt ad libram .i. dia-
colliquintidis 3 .ii. fellis galli ut pre-
dictis compositorum de succo feniculi et
hec valde convenit quod utrumque
habent plures operationes utiles ad
visum emendandum ¶ Collirium habe-
acuit visum et sanitatem oculorum
custodit secundum succi feniculi 3 .xl. succi
rute 3 .xx. pone in vase in ampul-
la vitrea cum melle bono et clari-
3 .xv. et obture orificium vasis
et expone soli per tres menses
et postea abicia fex et hoc claro et
puro lima id est quam optimum
est hic in thesauro ¶ Collirium fili
zozar secundum fellis galli vel perdicis
mellificato .i. aqua mellis cum partes
.i. succi feniculi partes .ii. misce et pone
in oculis in thesauro acuit visum
et confortat ¶ Aqua distillata aqua
feniculi ad hil aqua rute cum partes equales
equales est mirabile in abster-
sione oculorum et corroboratione vi-
sus ¶ Sed quia ad hil herba
apud nos non habetur pono de feniculi
partes .ii. et de ruta partes .i. vel po-
nere loco ad hil eufrasiam
quia sicut dicit thesaurus secundum com-
munem sine administratione est

mirabilis in tersione oculorum et cor-
roboratione visus et ideo plus de
ea in hac operatione quam de aliqua
alia herba ponitur secundum Alfonsinum
Eufrasia est illustratrix visus ut
obtinuit laudem specialem et ipse hec
eam et ad hil Alcohel .i. pulvis
subtilissimus et est Zacharie conservans
sanitatem oculi secundum thutie xies
memite an 3 .iii. aloe lini
an 3 .iii. cassie 3 x haec terantur
et imbibantur primo in aqua agreste
postea in aqua sansuci seu ma-
iorane postea in aqua infusionis
sumach et et subtilius teratur in thesauro
¶ Item aqua distilla ad clarificandum
oculos et visum que in meo an-
tidotario est Notabilis est Item pul-
vis de eufrasia in meo antidotario
quod confortationem visus multum con-
fert ¶ Athanasie que subtiliat
spiritum visibilem et ipsum clarificat
seu illustrat secundum thesaurum de aggre-
gatis capitulo de nictalopa .i. de de-
fectu visus post horam nonam sed
herba ad hil et feniculi et cubebe et
kebuli conditi et mox infusata
condita in melle ¶ Item quod curat
nictalopam .i. defectus visus cum
die post horam nonam habetur
in thesauro de aggregatis et in regimine
et de defectu visus et cum tantum
diffusius habetur in ultima ¶ Co-
sas subtilius conservans sanitatem
oculorum et confortans spiritum visibi-
lem in sanitate secundum habetur
ad hil 3 .ii. feniculi 3 .v.
macis cubebe cinamomi piperis
longi agarici ana 3 .i. pulverizentur
et tunc secundum mellis despumati
libra .i. 3 .xiii. succi feniculi cocti et
despumati libra .i. succi celidonie
cocti et despumati libra ½ et coquantur
in simul ad consumptionem succorum et

post pulverem addantur et funcentur
in vase vitreo et dentur de ipsa ʒ iij
cum vino et non fiat cena vel le
vis et mutata quantitate et tali
modo detur de mane. Hoc rasis
de apparatus ¶ Ego non raspis
de aqua feni ℥ iiij et de aque
eufrasie ℥ iij et de aqua ce
lidonii ℥ ii et seminis feniculi ℥ ij
zuccari albi cyri ℥ xxiiij de
coquantur usque ad unam tertiam et
lucidiorem et tunc appone quatuor
suo pulveris mei ad clarificandum
visum qui est in antidotario meo
℥ ij : ab et fiat electuarium de
tur mane et sero sine potu
et non quod absentiati visus q
acuit ab humiditate confert
visus qui inessionibus cynamomi
de proprietate sua quia clarifi
cat visus spiritus visibiles ut
in aggregato meo. et ego mihi
o masticare plures in die cy
namomum bonum et masticatum
et cum cibariis in pulvere eo uti
et sic optimum visum prodest.

ca^m ix de dolore oculorum et obtalmia

Dolor oculorum fit multiplici
ter ex apate ex ulcere
ulcere pustula fistula flexion
lacrimarum ex pilis palpebrarum
et versis ex re extra veniente
sicut fumo pulvere et aliis huiusmodi.
Sed primo dicam de apate oculi
quod dicitur obtalmia quia quarta
cura eius cura sua melior
dolorum oculorum sine cura dolorum
oculorum qui ex dictis causis.
Obtalmia secundum Rogerium est apa
cam oculi et dicitur obtalmia ab
obtalmos quod est oculus. Item luli
ator dicit quod obtalmia est apa
calin coniunctive et forsan ideo
vocant obtalmiam apa calin

oculorum licet quoque fit ex humore
frigido. quia quando ex humore fit dolor
sive humor sit calidus sive frigidus ut
ad et ibi cum dolore calore secundum
Gwillelmum ca^o de dolore oculorum
Gwillelmus dicit obtalmia est
apatio in oculis et palpebris oculorum
donec alii coopiat tota rotundita
tem oculi et fit aliquando ab extrinse
ca ut a sole pulvere fumo percus
sione et aliis huiusmodi que modico pa
tientes pandimur et est eorum cura
facilis cum bono regimine prohibendo
que nocent oculis et cum dicte
et medicinas altitatemis secundum quod qua
litas peccans et venit nisi corpus
fuit plectoricum tunc fiat flobotomia
de cephalica in parte opposita
quod flobotomia secundum quosdam conveniens
est in omnibus speciebus obtalmie et ipse
cum est de sanguine vel ex percussione
cum est dolor ex humoribus a ex san
guine colera flegmate vel melancolia vel
ex aliquibus istorum sit compositis
¶ Sic ex sanguine cognoscitur ex
humore vehementi rubore et
apparitione venarum in oculis in
fronte et inflacione oculorum et
inunctione secundum Gwillelmum secundum vo
luntatem dolor et pulsationes
et humefundo claudens oculos
in sompno et cura eius ut fiat
flobotomia de cephalica et manum post
quam patientis lesus sicut nec vel etas
permisit sed flobotomia sit prohibenda ex
causa rationabili fiat ventosatio
inter scapulas et tamen secunda quod
ventosatio fiat secundum modum
dictum in dolore capitis ex sanguine
et in thesauro de apparatus ca^o de
obtalmia queritur venas interiores
et arterias ¶ Deinde locat istud
regimen quod et valet in doloribus

oclorum dnis pona(tur) in loco obscu
ro et quieto et p(ro)hibeantur que ocl(is)
nocent ut repleto cibi et potu
ma(xime) conti(nuitate) ni(mi)a loquium fumus
allea et humidi et vaposa cibaria
et aquosa ut pisces et fructus
recentes et vet(er)a sine(?) levis et u-
ta(ntur) cibo pani m(e)n(u)to fr(et)o lau(to)
h(oc) d(ict)o gen(er)a(li) reg(i)mine sp(eci)ali(ter) sunt sibi
cibi actuali(ter) et potentiali(ter) fri(gidi) et
app(ro)p(ria)te q(ua)litati cor(is) g(e)n(er)atorum ut a-
cetosa et vinum acetosum et potu cibo
ca ceriadum(?) s(e)c(un)d(u)m cu(m) sucario et
aq(ua) rosa(rum) et utat(ur) vino s(e)c(un)d(u)m l(i)lia
tora p(ro)pt(er) uti gallinis p(er)dicib(us) et cu(m)
b(us) carnestr(i)bus et aliis spatio(sis) Ego
no(n) q(ui)a carnes g(e)n(er)ant multa de
(con)s(ider)one no(n) do carnes in h(oc) casu
nisi gemos pullos coctos cum
uvis agrestis ut pomis acetosis
et pedes et rostra porci castrati
cum mediocris etatis et ordeum
ut pultes avenarum cu(m) lacte a-
mygdalarum dulcium et co lacte a-
mygdalarum et uvis passis p(ro)mis
sine lapillis bonis aq(ua) e(st) potu(s)
sit (con)sueta debil(is) aut vinis debili-
mulo aliq(ui)d notabile ut vinum
album clarum subtile lymphatum a-
q(ua) ros(arum) ut aq(ua) berber(is) et quida(m)
dant aq(ua) mellis debile s(ed) h(oc)
coctam et s(p)umatam ¶ Si no(n) in
diget evacuatione p(er) medicinam
solutivam fiat s(e)c(un)d(u)m mes(ue) cu(m) aq(ua)
fructuu(m) et violis et mirabolanis
citrinis et fumo terre et tamarin-
dis et cu(m) decoctione capilli veneris
que e(st) in suo antidot(ario) et ego n(on)
obmitto cassiafist(ulam) et c(um) manna
possu(n)t bona h(ab)ere (con)venit e(st) facta
evacuatione p(er) flebotomiam et medi-
cina si dolor no(n) impediat ope

rand(um) e(st) cu(m) (con)fortantibus ac
fructib(us) sedantibus (con)tinuitatem
et ligantib(us) dolorem et rep(er)cussib(us)
fortib(us) in extremitatib(us) ¶ De
localib(us) remediis sciend(um) e(st) q(uod)
si dolor no(n) e(st) intensus p(ro)cede
dum e(st) ut iam dictum e(st) et bono
regimine et evacuatione et dige(sti)one
si no(n) dolor e(st) fortis valde q(uia)
(con)sumit v(ir)tutes et quia ratione
doloris humores currunt ad lo-
cu(m) dolor(is) incipiend(um) e(st) a p(ri)n(cipio)
morbi in cura cu(m) (con)fortan-
tib(us) oclos et sedantib(us) dolore
in augmento et statu morbi cu(m)
(con)fortantib(us) et sedantib(us) et q(ui)b(us)
dam dissolutivis mediocrib(us) in
declinatione morbi cu(m) dissolutivis
tu(nc) ig(itur) in stillet(ur) i(n) oclos lac
mulier(is) lactantis puellam s(e)c(un)d(u)m
Gwillm(um) ego dico p(ro)ponens
puellam et sup(er) oclu(m) pona(tur)
micapanis cu(m) aq(ua) ros(arum) et lac
te mulieris mix(tus) p(er) modu(m)
emplastri tepide id e(st) q(uod) sane miti-
gativum e(st) doloris et mundative re-
percussivum Gwillm(us) no(n) ponit
istud emplastrum s(ed) foliorum sola-
tri florum camomille rubearum ro-
sarum an(a) p(ar)tes i. bulliat(ur) h(oc) in
aqua et pistent(ur) cu(m) ki(m)a(?) or-
dei misceant(ur) et supponat(ur) per
modu(m) emplastri et e(st) bonum mes(ue)
dicit q(uod) s(e)p(ar)ato s(e)c(un)d(u)m sapientiam
e(st) ad instilla(n)d(um) medicinam que
m(itiga)t talem acuitatem et infla-
macionem reprimit sicut portula-
ca et supporta et endivia sola-
tri aqua ros(arum) plantago viol-
e et psilium in fusum in aqua
ros(arum) h(oc) omnia singula(riter) ut (con)iu(n)c-
tim ut olo viol(arum) (con)quassata

et oculis imposita sedat et dige-
runt et mel et augmento mani-
festo et statu morbi apponantur
aliqua de rebus mitigativis cum
aliquo medio dissolutivo ut e-
lac mulieris mica panis siliginis
viol[a] et similia seu fiat emplastrum
super oculos primus imposito lacte
mulieris et primum de succo seu wyl
ling ponite tale emplastrum sed pul-
pam pomorum assatorum et in vi-
tella ovorum misceantur et primo
emplastri tepide ponantur super fronte
et oculos usque tollia [illegible] vel
augmento obtalmie in declina-
tione morbi manifesta ponan-
tur dissolutiva tamen sed succi
seu cocti et depurati ℥ i. succi
celidonie succo feniculi ½ ʒ et cum
melle decoquitur ad spissitudinem
mellis tenuis et sit dosis una
in sero cum vino superata non tenz
et possit fieri de mane superaddet
et e [illegible] de appareat subtiliat
et resolvit materiam. Ego non de-
clinatum istud sed margarite
ʒ i. [illegible] coriandri
preparati [illegible] ½ ʒ fiat pulvis et
cum ℥ xiii zuccari boni fiat
electuarium et continue de illa compo-
sitione desuper et melle [illegible]
[illegible] i. et [illegible] ii. lactis mulie-
ris et si non sit satis limpidum
appono tamen de lacte mulieris quod
sufficiat et in pono in oculis
quod sufficiat [illegible] et resolvit
materiam grossam et confortat oculos
ne fiat in eis macula vel te-
la et cum ista sunt utile et valde
uti balneis aquaticis quia
resolvit residuum materie fortius ad
[illegible] que aliud quam per balneum

non similiter dissolvitur. Et ego in fo-
mentatione oculorum et balneatione
capitis cum aqua temperate calida scio esse
remedium optimum grossam materiam
que in palpebris resolvit et attenuat
vapores calidos dissolvit ut dis-
sipat et facit exalare et poros a-
pertos tenet ut materia resoluta ex-
halare possit et de pluribus in de [illegible]

Obtalmia sit ex colera et signa
eius sunt ut dolor est cum punctura
ac si acui vel spina pungeret et in-
flatio non est cum prima rubedine sed
cum rubedine declinata ad citrinitatem
et lacrime currentes sunt admixtas
et excoriantes loca per que tran-
seunt et lingua eorum flava et tersio
et amor quam qui est ex sanguine et
cura eius est ut evacuetur colera
cum electuario de succo rosarum simplici
ʒ ii. vel iii. sirupum violarum paracetur
vel cum aqua de cortonis primorum
damascenorum in qua dissoluta est
cassiefistule mundate ℥ i. pulvis
reubarbari ʒ i. vel si patiens sit
debilis ponantur in nocte in dicta
aqua primorum ʒ ii. reubarbari pri-
mo tunc infusi et mane decoquatur colla-
ta et fiet regimen et dieta ut o-
dam est in cura obtalmie ex sangui-
ne nisi quod hic dieta sit cum fri-
magis humida quam ibi et post me-
dietatem balneum aque dulcis et
aque temperate dulcis bonum
est. Et fit obtalmia ex flegmate
et signa eius sunt inflatio cum
gravitate et primo dolor sed ex te-
re et absque rubedine et cum tan-
gitur in flegmatica cedit tactui
et fit ibi tumor et lacrime vel
te non sunt sed aquose et si ha-
bitudo corporis est humida et per totam
[illegible] et sic [illegible] est

patienti digeratur materia cum dyan-
thos et electuario dyamar-
gariton ana partes j. et purgetur
cum pillulis de yerapigra simpli-
ci et fiat post super oculum emplastrum
tale. Recipe florum camomille florum
melliloti ana ʒ j. mustillaginis
fenugreci ʒ ß flores decoquantur
in aqua partes iiij usque ad consumpcionem
partis 3e et postea colentur et cum cola-
tura fomentetur oculus et fiet em-
plastrum de floribus coctis et musti-
laginis et ij vitellis ovorum coc-
torum addantur et calidum superpona-
tur supposito istud maturat et digerit
materiam obtalmie postquam materia apa-
ret digesta procedat cum fomentacione
aque de coctionis melliloti partes
ij et fenugreci partes j et cum balneis
et potacione vini. ¶ Dieta sit in
primis sex diebus absque carnibus
nisi sit debilis et bibat aquam mell-
is et comedat aliis diebus farinam
ordei et avene et amigdala et
uvas passas post illos vero dies
utatur pullis primis avibus perdicibus
carnibus edulinis et condiantur cibaria
eius cum isto pulvere. Recipe cynamomi
boni ʒ ß. macis cardamomi ana
ʒ ij. croci cubebarum ana ʒ ß fiat
pulvis. ¶ Et non sit ex pluries su-
mere pillulas in 3a nocte sumat
v. vel iiij. ij. diebus precedentibus utens
de electuario et in tercio die de mane
et postea post mundificacionem sint fomen-
taciones et balnea utiliora quam aut
vult michi balneum et potus vini
primum albi vel subtilis et non fortis
est medicina conveniens ¶ Et sit ob-
talmia ex humore melancolico et signum
eius sunt dolor aggravativus et

pruritus et punctio lacrime et pun-
ctitudo absque rubedine et in-
flatione non est magna et obscuritas
est faciei et si hitudo est sicca ma-
lencolia est particularis conveniens ¶
Et cura eius est ut digeratur materia
cum dyanthos dyasene et dya-
pendion et purgetur cum decoctione
purgante melancoliam que est in anti-
dotario meo et pillulis factis de partibus
j. pillularum yerapigre simplicis et
partibus ij. mirabolanorum indorum et post
digestionem ad electuarium bibi de
coctio digerens melancoliam que est in
antidotario meo et postquam materia
digesta secundum Gwillelmum cum sirop
de fumo terre et postea mundificacionem
bona per sumpcionem pillularum una vi-
ce ʒ ij. vel ʒ j. secundum vires pa-
cientis et postea per duobus diebus
post digestionem utatur electuario predictis
deas et a mane tunc dici 1 3o die
de sero ʒ ß de pillulis sumendo
¶ Balnea aque dulcis et fomen-
tacio oculorum aque dulcis bona sunt
¶ Dicit et michi quod balnei impressio
in istis doloribus oculorum confert sum-
me evacuacione habita posteriores
illud dictum propter balneacio tunc
doloris oculorum intelligendum quod
balneatio confert doloribus oculorum
et michi et tacuerunt quod valet
in de. oculorum sanguineis et flen-
tibus resolvit et balneum et alias
residuum materie postea evacuaciones
debilitas que adheret fortiter et
difficilis est resolucione et que
ab istis partibus fluet ad locum
doloris et que fluxum augmentet
dissolvit et evacuat secundum mathesi
de apparatus eius de obtalmia

¶ Gal. in quinto simp. 1m a fortis-
simum dolorem colicorum potens
remedium balneum, floia, fermatacio
solum dicit quod fomentatio cum
aqua calida cum hic fit plures
et salubris in dolore colicorum quod
si materia est pauca dissolvitur et con-
sumatur et sic mitigat dolorem
si materia est multa mitigat dolorem
ad tempus et postea fit dolor ma-
ior et sic in similibus fomentatio
quod ideo est plenitudo humorum et si
est solum plenitudo sanguinis vel
sanguinis et aliorum cum humorum
cum sanguine in venis mixtorum
competit floiam evacuatio sive
aliorum humorum est habundantia extra
venas ut in stomacho in testiculis extra
pulmone pectore et capite vel alibi
tunc competit evacuatio cum fer-
macia. ¶ Si vero humores sunt mul-
ti in corpore quod invenitur est quod hoc
quod dolor maior fuit post fomen-
tacionem sed cum corpus non est plenum
talibus humoribus sed colicis vel ali-
que partes a quibus humores ad
colon fluxerunt tunc competit
evacuatio per balneum quod vel dam
est hoc supra materiam in colo continetur
et materiam paratam ad locum
doloris fluere dissolvit et per cana-
podacines evacuat sic ydem
Galienus dicit se curasse romae
quendam remotis ingressum o-
culorum cum sanis collegis per solum
balneum ita quod dolor cessavit
post balneum et dormivit tota
nocte illa et per balneum cura-
vit quem patiebatur obtalmia
ex sanguine grosso coagulato in
venis capitis humoribus acutis sic
tus sed vene erant replete

replone sanguine et quasi grossae
et coagulatae sanguinis fuit ibi su-
pertiudo humida vel famosa sed statim
illum misit Gal. in balneum ut
ipse refert in eodem quinto et viii
tamen mixtum dedit ad bibendum et
dormivit tota nocte et dolor quem di-
ebus patiebatur quievit quia vinum
ipsum coagulata dissolvit et per motum
sine calidissimum sanguine coagulatum
in venis sic dissolvitur evacuat sed
ille. ¶ In Rogerio sic legitur de
fomentatione in ca. o. sicca fomentatio
vel augmentatur dolor vel minuitur
ac permanet in eodem puncto si aug-
mentatur dolor in aqua calida fiat
floia in sicca fermatacia et utero
fiat floia fomentatio et si sic aug-
mentetur dolor cessa a fomentatione
si vero dolor minuitur in similibus fo-
mentationibus quia solum fomen-
tationibus potest materia causa doloris
dissolvi et evaporari si autem in
floiam et fermatacia minuatur
dolor ex fomentatione sola sive floia
vel fermatacia insistendum est cum
fomentationibus quia per eas sine
alio potest dolor solvi si autem per-
manet in eodem statu dolor
colicorum post evacuationem per floiam
vel fermatacia vel utrumque et fo-
mentationes tunc ex appositione collia
fortia et mediocria fortitudinis
dissolventia ratione cuius hic ponuntur
dissolventia debilia et fortia
in doloribus colicorum. ¶ Dissolven-
tia debilia sunt vitellum ovi simul cum
mente basilicone maioran et be-
ner solatrum folia rubi semi-
na paritas coria apposita unius vel a-
liquorum tempore apposita simul seu
simul [illegible] capitis [illegible]

sicut sunt pomellorum sarcocolla a-
cacia mirtus aqua vitis sag-
nis pulli columbini vel galli
sanguis anni ¶ Dissolutiva
fortia sunt sicut celidonie suc-
cus rute balsamum camfora annis
piscis ac fel et perdicis hore
et oc gemme salis et cinnamomum cor-
rosiva de quibus habetur in Gil-
bertina capitulo de obtalmia ¶ Notandum
quod in obtalmia secundum Gwillelmum
post mundificationem seu evacuationem
debitam vel alia remedia lo-
calia ablutio faciei manuum
et pedum est utilis in sanguinea
vel colica cum cum aqua decoctionis
camomille mellilotis rosarum ru-
bearum acetose et consolide minoris
et in ca flemmatica in ii primis
iam diebus et absinthio et campa-
mellica cum aqua decoctionis
sunt herbe absinthii rosis violarum
et mellilotis et cum si sepius dicta
ablutio secundum eum ¶ Cum obtal-
mia sunt ex diversis humoribus cor-
poris cura eius fiat composita
i. ex mediis diebus humoribus ap-
propriatis apponendo debita Cum
obtalmia fiat antiqua et in
confecta de dyagum et de cortez
de ysopo et origano et feniculo
et fiat embrocationem et fome-
tationem cum aqua decoctionis florum
camomille et mellilotis et ampliori
fiat selum bonum et dicto et vi-
tello ovi hec de obtalmia dicta
sunt hec plura vide in libris ali-
orum hec est ¶ Notandum de reliquiis post
obtalmiam habetur in gilbertina vel
sunt albugo tela pannus ungula
et et in mesue de experimentis cu-

almasore et pectus antiquus et
dissolutiva medicamina que in
isto folio sunt scripta sunt et eius
competencia et in antidotis ad
ca^m hec sunt collia et simplices ¶ Dolor
oculorum aliquando fit post obtalmiam
et post causas extrinsecas et in-
trinsecas ut sunt fumus pul-
vis et currente orente ad
unum oculum vel ad ambos et
fiat cura quam habetur in capitulo
de dolore capitis currente sic
consolide vel valde cure ultra
vel ulnus si est capitis pal-
pebrarum et versus elonetur
cum magna forte et fricentur vel ma-
neat in situ suo vel si aliter
fit non poterit excellent et tam
tere locus aut amplius non
pocant si sic dolor corporis re-
tur oculorum prurimu curato cura-
tur oculorum et dolor fit, aut pruritus oculorum
secundum Gwillelmum causa salsa vel
adusta in qua calitas adusta
acuitatis egit et incipit pru-
ritum secundum nos Gilbertum pruritus
oculorum aut venit ex constrictione
a frigido vento vel pulvere et
[illegible] aut tactu rei salsedine
humiditas vel acumine intrinsecus
et venit acumine humorum aut
eius salsedine et unctura ve-
niat in fistula dragagant aut
psilii a seminis citoniorum aut
muscilago urinis corporis primo
cum colli in pona curat aut
stipum rosis aut cum albugine
loco apposita pruritum oculorum
curat hec tamen ista actione
hec Gilbertus ¶ Cum secundum gwillelmum
digestiva ma cum sirupo de suo

tre cum zuccaro vel melle secundum
dictam temporis vel etatis vel con
plexionis cum aqua fenocli se
ne et fumi terre et pingegetur
cum pillulis cochiis vel cum aliis
pillulis que valent ad scabiem
et pruritum Rx aloes citrini cor
ticis mirabolanorum citrinorum ana 3 i
sandalorum rosarum rubearum ana grana
xv ellebori nigri 3 i fiat
pille et dosis est 3 i et fiat flebotomia
de cephalica et ventosatio inter
scapulas et vitentur alia quatenus
tamdiu a salsis acutis et bibat
vinum album debile vel bene lim
phatum et caveat a caseo a
leguminibus et acetum et sepe ab
luatur oculi cum aq decoctionis
fumi terre et polipodii et ellebori ¶
Ego non si pruritus oculorum
cum rubore et [illegible] est ex tempore
in [illegible] [illegible] gagati [illegible]
vel [illegible] cyrominorum et [illegible]
impono [illegible] cum aq [illegible]
aliquantulum calida fomento et balneo
et si hoc sufficiat alia dimitto ¶
Item quando oculi prurientes sunt
humidi et non ita rubei si fomen
tatio aq calida non sufficiat po
no in actis hoc collirium Rx [illegible]
fen 3 i [illegible] mellilotum vel cas
mille ana 3 ss aloes pulveriza
ti 3 ss bene misceatur et impone in
[illegible] xv diebus [illegible] plu
ries [illegible] moveatur postea [illegible]
oculis in stilla et est bonum et
securum ¶ Si non [illegible] est ma
gis ventosa Rx [illegible] foliorum
apii [illegible] vini albi clari 3
s. bene misceantur simul et pluries
moveantur et de [illegible] [illegible]
diem [illegible] simul sunt in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] lana

et in fine guttam in stilla [illegible]
[illegible] et bonum est ¶ Item Rx un
genti mei de calce quod est in
antidotario 3 ii sanguinis draconis
[illegible] in aqua rosarum bene loti
3 i misce bene et impone opti
mum est in pruritu oculorum et si [illegible]
[illegible] ac vide et [illegible] in pruritu
[illegible] in corpore de [illegible]
oculi [illegible] quoniam [illegible] cum
[illegible] si non sit [illegible]
[illegible] [illegible] per ventosam in collo
[illegible] de cephalica de parte oppo
sita et fiat emplastrum super oculum
de vitello ovi croco et oleo rosarum
et postea si humor sub oculo appa
reat [illegible] emplastrum de ab
sinthio et melle vel de cera et
[illegible] cum modico oleo camomille
[illegible] de pruritu oculorum [illegible]
de [illegible] mea manuali fo
lia b in fine et in [illegible] quando
2o fo 6 b et in antidotario meo
¶ Si contingit ex obtalmia vel
alio dolore oculorum quod cessante
morbo et dolore remanet visus
aliqualiter impeditus per [illegible] ibi
[illegible] cum molitivis et dis
solutivis debilibus vel fortibus
secundum quod [illegible] de obtal
mia [illegible] et in [illegible] de [illegible] seu
debilitate visus [illegible] cum vino al
bo subtili super totam [illegible]
[illegible] liquorem cuius clara
gutta i oculis imposita maculam
et tenebrositatem aufert quia
[illegible] [illegible] leniter
et abstergit

Primo de fluxu sanguinis
narium vide supra in ta
bula de regulis quod [illegible]

Capitulum ix de fluxu sanguinis
de naribus [illegible] 21

ne faciendo sit sed fluxus sang
uis narium ex multis causis fit
aliquando ex acuitate sanguinis et sig
na sunt ut sanguis est clarus
subtilis et sentitur calor cum eo
et exit paulatim et non subito
et cura eius est per alterantia scilicet
inspissantia et ingrossantia
sanguinem ab eo potu et medicina
dieta eius sit farina ordei et
avene et panis lenis cum
tates porci vitelli similiter
vinum malorum granatorum vinum vel
aqua berberis acetum agresta hordei
bibat infusam ordeaceam vel
de avenis si fit sit sine lumbricis
pisces squamosos bonos ut
lucium perca et similia et huiusmodi comme
dat cum agresta et lactucas et
portulacam et propter hoc cum agresta
vel vino de berberis et caseus
recens humidus est albus utilis
sunt fortior medicina et lac coc
tum dum in grossetur et ova
elixa et ego do lac acetosum
et propter hoc de quo est butirum ex
tractum et cerebella gallinarum
et hoc si fluit sanguis vice cerebri
alii dicunt quod ex acuitate conferunt
omni fluxui tali de medicinis
fit inunctio rosaceum oxizacca
ra et si provenit ab epate quod cog
noscitur quia adeo nare fluit
et sandali et bolum et pone super
epar pannum infusum in aceto et
super renes et super testiculos in viris
et super mamillas in muliere et
hoc pluries in modo die et ventosa
sicca secundum ... ne procedat
a frigido. Item fiat diminutio
sanguinis et hec fit secundum ... vel
... apposita cum ...

et postea de eadem parte et ...
catos fortes et ligature ex
tremitatum et ponitur ventose sine
scarificatione super epar si fluat
ab epate vel super splenem si
fluat a splene et si est ab utroque
fiat super utrumque et super frontem
secundum ... ego non in fontinella colli
ca pono ventosam sine scarificatione
tione usque dum venit in sta
... et ... cum scarificatione re
plas et ... conferunt secundum ... vento
... super ... et ...
ex parte domestica que ...
... fiat ventosa super ...
... ventosa non ... ¶ Et nota
quod in principio fluxus sanguinis in viris
... secundum ...
... et stipticis utile est ut
cum talibus fiat linimentum super fron
te et tympora et ... ut sucus
morelle aqua rosarum cum canfora
et aceto. Item acetum cum albumine
ovi mixtum. ¶ Item virga pas
toris id est folia eius viridia contusa
et emplastrata super utramque ma
millam a muliere et super epar
vel splenem vel frontem in viris
retinet fluxum sanguinis narium
vel utriusque fluat ... vena
vel arteria non sit rupta ... et
... filia in viris ... fluit
apposita sunt retinentia fluxum
sanguinis ... ¶ Ultimus
... fluxus sanguinis
... per medicinas infra nares
... sanguis fluat ...
et ... medicine non in
fra nares ponende fluxum sang
uinis retinentes secundum ... de ...
... sunt ...
pulvis volatilis vel stiptice
... spacium ...

et dicat quod conglutinatiue sunt que
puluis volatilis molendini et
puluis qui est in tinnis fumo
et tela aranea et albumen
oui et fimus pilis et sang. ethimus
et gum. arabica assa et draggagantum
glomosium constipatiuarum seras
sicut rose et semen eius et
galle psidia balaustie et
hypoquistidos alumen et de
hiis que conglutinant et stipti
cant sicut sunt bolus ac terra
sigillata gipsum sanguis
draconis de quibus debent com
poni secundum complexionem rei in ueste
et secundum competentiam ad dispensandum
paciens fiat puluis valde
subtilis et in sufflet in na
re unde sanguis fluit et post
mat nasum uel licet in pi
uel fiat tecta et puluis tali in
voluatur postea intincta sint
in succo morelle uel planta
ginis uel albumine oui et
aceto uel in aqua camfora
et similibus hiis et intromittatur et
nasus premat uel proprium est
Puluis grauellum de tali
est. Recipe gallarum aloes fumi
volatilis molendini ethimus
sanguinis draconis alumen in
tamen cum predictis fiat puluis
et confiatur cum succo morelle
uel plantaginis et uel licet
in dicto est ¶ Ad leue fluxum
sunt in fortior medicina hec
sufflat aqua tinnimus et
cum camfora distillatur ma
sum multi concordant in hoc quod
succus stercoris recens asini
instillatus fluxum sanguinis narium
stringit et dicat fortior medi
cina quod competens est in fluxu
hec

tali quasi incurabili ¶ Accipiantur
pilis et cum membranam .i. corticem
et glaucinem et testas ouorum gallinarum
et istis puluerizatis in equali
pondere accepta adde pulueri
ethimus cum quantum vim corpus est
cum penna auferas de ista mix
tura in sufflas in narem unde
sanguis fluit proportionat ec in
fortior medicina ¶ Ego non cum
puluere ulterius conglutinatam uel rasuram
carabi cortices et puluerem ethimus
cum albumine oui et pannum de aceto
factum intinctum leue et desicca bene
et tunc intinctum in nasum pono
¶ Hic etc secundum mesue de appetitis
in fortior medicina quod fluxum
sanguinis narium stringit sunt fre
quens comestio de bellorum gal
linarum et stercus stercoris asini
et stercus azini stercus mete
stercus porci et stercus porcellati
et quidam experti sunt hoc de ster
co stercoris recentis apponi nasi in narem
et quidam pilos leporis cum ethime
et albumine oui infixant et in
mittunt ¶ Ego non pellem le
poris cum pilis glomo et de pul
uere eius vtor cum ethime uel
bolo ar. uel aliquo competenti
glutinoso et stiptico et appo
no aqua rosarum aceto uel aqua mo
relle uel tirmalis uel vini
de prodas siccas ¶ Item masti
caratiorem vitice dicunt quod tres
glutinare posse sanguinem stringunt
secundum .r. pan. Ego non expertus
sum de masticatione prudente et
sicut cum hoc manum tonca et
assensus expermentatoris ¶ Item
dicitur quod sanguinala manu tecta
et visa fluxum sanguinis narium

stringit. Si fluxus sanguinis narium
fiat ex multitudine sanguinis quod cognoscitur
nostro per repletionem corporis manifesta
per rubedinem faciei et venas tumen
tes et sanguine plenas et per hoc
quod fluxus sanguinis emittitur in quan
titate magna et alii sequuntur fluxus
pro minimam sanguinis emis
sione fluxus statim et si usus fuit
vinis et carnibus et aliis multum
sanguinem generantibus et fuit a causa
absque tactu et dolore capitis an
tecedit certans indicatur quod ex
multitudine sanguinis et cura
eius est flebotomia de mediana
primo et postea de cephalica aliquis
ubi fluit de nari dextro vel si
nistro et si ex utraque nare fluit
sanguis debet cephalica quod flebotomia
fiat ex cephalica utriusque brachii
eadem hora et ex tunc sanguis
multum qui ad sincopim. Sed ego hoc
non vidi licet Gwilhelmus hoc faciat
sed una vice fecit fieri flebotomiam de cephali
ca dextri brachii et alia vice de
salvatella sinistre manus et
pono ventosas et facio distractiones
per ligaturas et alia localia re
media sunt in cura que acuta
te sanguinis prius dixi et in multis
est hoc et ibi cura in summa quod hic est for
tior flebotomia facienda et dicta for
tior et ibi plus de ingrossantibus
sanguinem sunt apponenda. Et fit
alius fluxus sanguinis narium ex
ruptura venarum vel arteriarum per
quod scitur est quod cum sanguis naturalis
contineatur in venis et ab eis non
exit nisi per apertionem venarum vel
arteriarum rupturam et fit apertio venarum

multiplicatur et est ruptura aliquando a
principio vene in poris suis per
nas et sic effudit sanguinem
ad nutrimentum membrorum aliquando a
principio ora venarum vi ne et sang
uis exit et sic fluunt ut est
emoroydes et alii sanguinis de
naribus sic fluunt et perdas quas
dis non dicam vene et arterie vi
pi sed aperiri similiter dicuntur in flebotomia
vena aperiri licet proprie dicatur
mediana vena vel arteria rumpi
dicitur tamen per violentiam ex causa ut
per casum vel sectionem vel in
vulneribus atque sanguinis ema
nat et in tantum per multa
violentia fit vene vel arterie co
ntinuitatis solutio ut agat ex
multitudine sanguinis quod non
in venis et arteriis non potest
contineri vel ex mala qualitate
sanguinis corrodente corrumpente
et madefaciente partes venas vel
arterias isto modo dicitur proprie vena
vel arteria rumpi et quia fit
tali solutione continuitatis vene
et arterie sanguis in modo
effluit ut cessat talis fluxus
nisi consolidatur venis et arteriis
unde fluit sanguis ideo proprie cura
fluxus sanguinis narium sicut rup
tura venarum et arteriarum est
per medicinam desiccativam glu
tinosam et consolidativam quod appli
catur et per tingit ad rupturam
sicut altamia et similium vel
appendicia in vino sine ad
cura cooperantia. Et de
hiis mesue de appetitiis est ad
hoc medicamine tale Recipe oli
bani aloes ana partes i terre

cofice cu albume oui ut fiat
sicut mel et cu linthio impo
natur et c linim donec ruptur
no sit atrie inradice nasi
ul int oculos ut hic in uglis
quia talis ruptura no curatur quia
medicamine consolidans ad rupturam
no pertingit ¶ Item in casu dicto si
cu ruptura vene ul arterie infra
nasu ubi medicamine consolidans
pertingitur pt utile e liniuentu r
sedatiuum qd hic in ancesthie et ta
le ¶ Boli ar. gipsi fum. sanguis
draco[n]is thure aneba partes equales
terantur cu aceto forti in vase la
pideo ut sit sicut mel et lini
atur super frote et tympora et apponita
stuppa ligatur ita q stringit corpus
tu e in anesthie ¶ Ego no adq
solidatiuu liniuentu potius addo
sanguinem draco[nis] et ad liniuentu sedatiuum
addo succu plantaginis et farina
volatilem

m. 18 de defectu odoratus

De defectu odoratus est sciendum
q est multiplex defectus quia
alius est odoratus totaliter ablatus et
no est hic defectus odoratus sed priua
tio cum alius deficiat odoratus in q
ualitatibus sensibilibus ut cu odor
unius rei suum offendit et vix odorari
q comprehendit alium odorem et im
pedit rem ablatam sive odore
q no sit et tal defectus odoratus
anesthie dicitur inedositas odora
tus seu permutatio ¶ Et alius
odoratus imperfectus ul obtusus
et res no odoret nisi excellentes
sint odores et tal defectus odoratus
dicitur diminutio et de isto defectu po
stinus dicemus ¶ De dimini
tione ul impedimento odoratus
qui fit ex nocumento mollibus
nasi ul tortuositate et dissolutionis
exteriore nasi ul ex apate ul
vellere perfecto aut carne addita
ul verruca ad opa aliorum et
curas dimitto ¶ Si no dimi
ti odoratus no est situata ul a
tiqua ul aia et fiat ex mala
la complexione sine materia ac est
complexio tal mala ca ul frigida
Si calida e tunc conferunt simplicia me
dicine lauatorie ex rosis et coriandro
et sucamones granaces ex olo rosis
et aqua rosis cu modico aceti et
similibus et aliis in pecte camphora et
aq de cortoms incte sicte ul
humide cu capite et c immati fili
inis et evaporatio aceti e ultra
sit mes ¶ Si fuit ex mala co
plexione frigida conferunt lauature
et embrocte de calamento et ma
iorana et spica nardi et cala
nio aromatis et similibus sunt e su
tones parates ex olo costino d
malino et castoreo Si no est
mala complexio cu materia purge
materia pectanus et postea fiant lo
calia remedia predicta Si fuit
ex ventositate grossa opilatio
fiat evaporatio cu aceto de
coctionis origani saluifia su
maiorane incte camomille mel
liloti et aliis aptimis calis
fortioribus ul debilioribus secundum q
g et fiat capitpurgia et gargari
mata de eisdem qm solus eua
porationibus no curatur ¶ Si
no fit defectus odoratus ex ini
sensibilitate in parte anteriori cerebri qd
ut plurimum fit fiat ut dictum e de
complexione mala frigida sine materia
et inter pluries dyacoriperon
cu dyanthos et si fit calimus ul
pes capitis anterior sit pilus de
amendos inungat pes illa cu
olo laurino costino ul nar
dino et frons et tympora et uta

evaporationibus calidis rectis et
mediis ut dictum est de complexi
one frigida mala. ¶ Cum vero de
fluxus odoratus est ex opilatione
colatorii cura eius est colla
torium aperire et Guillelmus dicit quod
habentem opilationem aperit et confortat
odorare nigellam etiam idem
sepe odoret laudanum cum pul
vere nigelle mixtum et sepe suf
flat fumum nigelle per nasum
et os et fumum thuris et ammoniaci
et colofonie et similium hiis. Hec ille.
Quartum inscribe de appropriatis cura
eius est accipe nigella postquam
infusa est in aceto et desiccata
et contere sicut alkool et misce
cum oleo veteri. Guillelmus dicit cum
oleo rosarum et impleat patiens os
suum et inclinet caput suum re
tro deinde distilletur in nasum
de dicta mixtura aliquas guttas et
sugat vehementer cum naso et
postea revolvat caput ad partem
anteriorem et inclinet se aperiens
os suum et egredietur humiditas
et post ore aperto suscipiat vaporem
aque calide per os ut melius exeat
humiditas per os et post hoc lavet
os cum aqua calida et hoc fiat tribus
diebus quolibet die ter. Hec ille. Cum
sunt a meo aggregato hec circa
defectatos [illegible] evaporatio
de coctione eius aperit opila
tionem [illegible]. Guillelmus in li
bro suo de summa medicina dicit
quod opilatio colatorii nasi prove
nit vel plurimi [illegible] et hec hic
meo aggregato nihil de preterea.

¶ Sternutatio est sublimatio
motus naturalis cerebri for
tis ad expulsionem nocumentorum

unde sicut singultus [illegible] et causa
pectori ita sternutatio cerebro
unde tales motus sunt motus
morbi sed non [illegible] secundum Galienum
capitulo de morbo. ¶ Causa communis
sternutationis est dum [illegible]
vapor collectus superfluus in
cerebro et viis angustis nasi
sive hoc fiat ex calore resolvente
aut ex frigiditate constringente et effi
ciens virtus est expulsiva ex
citata [illegible] ad re
movendum eius nocumentum et
secundum hoc sive sternutatio veniat
et [illegible] sive a consuetudine [illegible]
remanet [illegible] notu
[illegible] et est laudabilis et est motus
naturalis. Si vero per arte fiat
cum provocatione artificiali [illegible]
[illegible] remaneat [illegible] lau
dabilis est sed non dicitur tunc motus
naturalis. ¶ Si vero in morbo et ex mor
bo veniat sternutatio ut in pleu
resi et peripleumonia et cathar
ro in principio [illegible] motus
morbi [illegible] et non
motus naturalis et est laudabilis
et talis dicitur morbi sed [illegible]
nam eius causam [illegible] quibus
est utilis et quibus dicitur [illegible]
¶ Quartum inscribe de appropriatis utilis
est post [illegible]
post [illegible] in [illegible]
[illegible] litargia epilentia appo
plexia et aliis egritudinibus
[illegible]. Item est utilis ad
facilitatem partus et expulsionem
fetus mortui et secundine et in
suffocatione matricis. Hec ille. ¶
Et vero quod sive [illegible] et in
[illegible] morbi et [illegible]
[illegible] valet sternutatio sive a
natura sive ab arte fiat capiti sto
macho et matrici quia virtus anal

m[illegible] 19 de sternutatione

fortis concitat virtus expulsiva
omnium membrorum animalium et hec est
causa quare expellit secundinam
et fetum mortuum ut dictum est
¶ Sternutatio est et ingenia in
primo catarri et difficultas et in e-
gritudinibus catarralibus pectoris
pulmonis et faucium et costarum
causam digestam sede complementum
dine et et omnium predictarum egritu-
dinum et ad mundificationem cor-
poris et quia impedit motus ster-
nutationis non solum in digerimus
cum que in libris sternutationem pro-
vocamus hec et contra ipsam prohibe-
re quod fit eam prohibentia omnium
de cura eius agam eandem
hic non dicam que sunt sternuta-
tionis provocantia ut eis uti va-
leam ad utilitatem quando na-
tura non potest eam facere vel pigrescit
¶ Quedam provocantia sternutationem
sunt ut radius solis et ventus
acutus et fumus acutus et licet
ab extrinsecis proveniant alia sunt
que sunt suscepta ut copia acuti
saporis allium et sinapis tri-
tum forte et attractum intra na-
res. Porta provocat sternutationem
mezereon piper euforbium elle-
borus albus gariofili coloquintida cas-
toreum piretrum sansucus amar-
cia minor nigella ciminum ani-
sum saponium opoponac aloes
sinapis ruta silvestris et fella
animalium ¶ Contraria provocantia ster-
nutationem sunt rosa odorata folia mirti
cum aceto et succus foliorum vitis
et salicis et nenufar odorata et
solatrum et evaporatio aceti hec in
passionibus calefactis ad sternutationem
provocandam conferunt hec thesaurus ¶
Cum non sternutatio est morbus vel
accidens morbi notum tamen
pro gratia sic tamen ubi gratis

est contra remanere tamen eius est contra re-
tentiva si est ex superfluo in ce-
rebro tamen eius est cerebri mundifi-
catio si est ex plenitudine vel reple-
tione tamen illius morbi et causa
sternutationis que omnia predicta quia
sunt difficilia ad docendum morbos et
causas corporis in peritis antiquorum
et modernorum doctorum remitto
hic non dico quod physicam sermo-
nibus sed plurima [illegible] passiones
animales ut gaudium [illegible] et cura
sollicitudines et cogitationes secundum
thesaurum et tamen dicit admiratio de re
aliqua stulta est fortiter prohi-
bens et causa hec est quod virtus animalis
que excitabat virtutem expul-
sivam deinde ab illa excitatione
occupata et intenta passionibus
predictis animalibus alia sunt prohi-
bentia sternutationem secundum contrarietatem
ad materiam causantem sternutationem sive
stimulantem virtutem ad motum ta-
lem et hoc fit secundum unum duorum
modorum scilicet secundum qualitatem materie
vel eius fortem ¶ Si materia est
calida que incitat ut a calore
radiorum solis vel ab austro
impellente passibiliter cerebrum
secundum thesaurum eius cura est prohi-
bentia sternutationis ut est oleum rosarum et
oleum de psillio odorata et [illegible]
lis et effusa cadit super caput
et in ambabus auribus et sorbitio
aque frigide et fricare eam [illegible]
et faciei cum ipsa lavare hec thesaurus ¶
Liliator dicit quod si est cum calide in-
ungantur nares et ipsa cum oleo
violarum rosarum et nenufarinis et cetera ex-
tra secundum thesaurum causa cum oleis ca-
lidis sine mordicatione infusis
super caput et in naribus et in am-
babus auribus et sorbitiones calide
et balneationes et odoratus [illegible]

mille et pomorum redolentium et spi
ce et gallie muscate et xilo
balsami et huiusmodi. Titillator dicit quod cum
oleo camomille et nigella et
dicit quod si fuit ex rennmate
calido fiat subfumigatio cum rosis
sandalis aqua rosarum et aceto et si
fuit ex reumate frigido subfumigetur
cum laudano et ambra et dicit
tamen in omni rennmate inclinans
est quod fiat odoramenta quod subfumi
gationes et omnia odoramenta debent
esse calida et dicit cum capite frigidi
et est sine rennmate tunc inundi
ficatio cerebri cum aperitivis calidis
ut est fomentatio capitis cum decoc
tione camomille mellilota an
thos ambre maioranne spice nardi
et huiusmodi. Unde cura similiter omnes quoniam
remedia sunt prohibentia prima
divisione ut sunt sternutationes
fricationes aurium et commitatum
et tersio nasi et huiusmodi fricationes
gingivarum palati et lingue et
dentium. Titillator dicit quod super
ius prohibentia multum valent et tunc de
ligatione dolorose brachiorum
multum iuvant et retentio anhe
litus et vitare tussim huiusmodi omnia
sunt ad curam eius quod supra iam sunt
prohibentia

120 Ad faciem albificandam farina
ciceris et fabarum et ordei et
amidum et dragagantum et semen
raphani et gummi arabicum dulcium
ex corticibus et huiusmodi pulverizentur vel
aliqua eorum que haberi possunt et
aspergatur pulvis lacte dulci
et sit mixtum vel quod sit sicut
liniamentum spissum et inde ...
tunc faciet ex nocte et de

mane lavetur cum aqua calida de
decoctione florum violarum furfurum
et furfuris et aliqui addunt
camomilla in decoctione dicta
et in almasorem. Item si borrax
mel album despumatum unguentum
inveniatur citrinum simul misceantur
et inde de sero faciei liniatur
et de mane cum colatura fur
furis vel farine fabarum lavetur
faciem dealbant et pannum qui
post partum remanet et post sic
fit boracis ʒ ij mellis ʒ j un
guenti citrini ʒ iij et ego. Item
ad idem borax pulverizatus
cum axungia porcina vel gal
linacea bene mixtus sine re
solutus fiat unguentum. Item
aqua rosarum et borax simul mix
ta eodem modo valet et sit ʒ
j aque rosarum ʒ iij boracis
Item ad idem valet secundum eun
dem si ad libram j mellis misceatur
libra j boracis. Idem dicit quod fa
cies liniatur cum sanguine thauri
cum aceto mixto et calefacto ad
idem valet et debet de nocte liniri et
de mane cum colatura furfuris
lavari et valet si sit nigredo
faciei causa ex melancolia si recipi
atur theodoricon empiriston ut dicit
et quod admiror faciei ex sole in
estate vel secundum eundem si de nocte
facies tersa satis liniatur et
de mane ut dictum est primo lavetur
idem dicit si panem album si mi
ca in aqua posuis per noctem et
de mane faciem illa aqua laves
cute clarificat et illa sapo mich
vel tale de borace dicit Domina
ex terra et murice melle et radi
ce vel olio faciem mundificat
De lentiginibus faciei fiat flori

et vtatur post vel dicens cum manent.
id est capiti pulverizati cum serota
pro bibant et postea vel dicens loco
cum pannis aque calide infuse fri-
cetur ut rubeat et deinde tunc cum
linimento liniatur sit forma lupi-
norum amigdalarum amararum ex corti-
cibus seu raphani barbam [?] cum
qua id est pulverizentur et cum mustela
quae faringa [?] coctiatur et liniatur
locus predictus et deinde mane lavetur
cum aqua decoctionis furfuris hic
quod elmaspes [?] ¶ Gutta rosa-

gutta rosacea

cea est quedam infectio faciei
rubea que fit secundum propter caliditatem
humorum primo cum egressus ad
modum rose que rubedinem
naturalis caloris procedit cum cali-
ditate quadam sic ex cedit non
ex tempus [?] secundum in infectio rubei
faciei ex macula rubea et
flancis [?] cuius materia est flewma sal-
sum et propter hoc et cadit in infectio a
quibusdam vocatur flewma salsum
¶ In infectio tali faciei si est ex san-
gine primo licet pruritum cum di-
latatione aliquali et pustule
cito fiunt secundum Gilbertum et cito
curantur in multis saniem si est
ex sanguine colerico licet puncturas
et inflaturas et mordicationes et
ariditas loci et pustule raro
fiunt propter ariditatem materie et si sit
aliquando non faciunt saniem ¶ Et
nota quod gutta rosacea secundum Gilbertum
quoque est signum primum ad lepram
et sit in naso et partibus eius et
tunc dicitur in partibus nasi propinquis.
Cura eius est si ex sanguine primo
fiat flebotomia de cephalica et primo pro-
funde ventosa cum scarificatione
vel in summitate nasi fiat flebotomia
vel sanguisuga ponatur et regimine
ponatur siccans et frigidans so-
lito Si est ex sanguine colerico di-
geratur materia cum oxizacara et
de siropo de fumo terre cum postea
id est purgetur secundum Gilbertum ego autem
vtor siropo viol. et decoctione
digestiva que in meo est antidotario
in ea collecta et sit eadem decoc-
tio et Gilbertus purgabat cum
id est partibus catharticis imperialis
et tria pyp [?] ego do tempus [?] ele-
ctuarium de succo rosarum et triasandali [?] sa-
ratione cum postea id est vel cum apozi-
mate purgante materiam colericam
que habetur in meo antidotario et sit
purgatorium de mirabolanis citrinis et secunda
die post purgationem secundum Gilbertum
sit flebotomia et tertia die fiat scarpha de
fumo terre lapacio acuto et
scabiosa quibus dicit ce fiat ¶
Ego non facio stringatam faciei
cum decoctione acetose et scabi-
ose cum flore albo et postea cum emti-
de scarpha offeratur opiata de in-
partibus rubee crescentem et triapte-
tyriace et sequenti die fiat flebotomia
et ventosa fomento et minuatur in
summitate nasi et ce bene et
the sanguinem a facie ad oppositum
id est quantum possumus ut color dispo-
natur et alia anasa propter mundi-
ficationem licet in gilbertina plura
sunt collecta remedia Ego vtor
vngento contra guttam rosaceam
quod est in meo antidotario ibi sit
[illegible] [illegible] et sic cum predicto
digestivo flewmatis salsi et pur-
gatione convenienti Item aqua
distillata de floribus fabarum vel
florum pisorum confert multo in meo
antidotario habetur vel aqua de floribus
fabarum [illegible]

Ad conservationem dentium p-
hibendum est ne recipiant sup-
fluitates circa dentes et gin-
givas constringant permane-
re et ne cibo et potu superfluo uta-
tur unde superfluitates ad dentes
transire valentes generentur et ne
cibo vel potu corrosivo calido vel
frigido utantur vel contrarie utatur albu-
is mollibus sed in omnibus prandiis mas-
ticabilia sumantur ne dentes mol-
lescant et usum masticandi perdant
et ne in una parte tantum oris co-
dant ne pars non usitata non
progrediatur et quod hec superfluitates
plures recipiat et lesas generat.
multum ut ossa ancillarum teste
dentibus frangere est nocivum. Ampli-
us et sunt dentibus nociva ita
que in conservatione dentium
sunt prohibenda que in primo
libri in tabula de conservationibus et no-
centibus sunt posita que hic non sunt
necessaria inscribenda et quia raro accidit
quin circa dentes aliquid de cibariis
vel de superfluitatibus accidentibus vel
transmissis adveniat ideo de conservatione
dentium est ut plures in die se den-
tes et post cibum superius lavent
lavent dentes cum vino debili non
acuto vel decoctione salvie vel
alio consimili quo os abluatur et
postea fricent dentes et gingivas
cum foliis salvie vel urtice vel
mente vel quod ferrum ad hoc
conveniat et post hec iterum vel
plures os abluant et fricent dentes
aliquo filo serico vel panno
fixo et veniat cum ligniculo sub-
tili quod cibaria in fine ablutionis
oris et dentium plures etiam et quod
non habent optimitatem sic ablue-
re os salte cum panno lineo

aliquantulum aspero dentes cum die
plures abstergat et mundificet
modo quo potest meliori. ¶ Et
dolor dentium quandoque accidit propter
cessum aliquo in quandoque qualitatis pri-
marum sine materia et dolor cali-
ditate sola aliquando sic accidit et tunc
alteratiuis frigidis ut sunt rose
portulaca et similia curatur tamen
applicata dentibus modo debito ut
dictum est et semen psillii consistat
galle pulverizate et cum ebore
tunc mixte denti applicate
multum dolorem mitigat sed ego
cum aliquis hic facto quandoque dolor
dentium quod ex materia postmodum
apparebit. ¶ Ex frigiditate sine materia
dolor non accidit dentibus et causa
sine quod frigiditate licet quidam
dicant senibus accidere ego potius
in senibus debilitate dentium quod
frigiditate naturali dicerem accidere
quam dolorem. ¶ Ex frigiditate sola plu-
res dolere in dentibus dolore contingit cum
cibus vel potus vel res alia
cum frigore compressionem dentium
et gingivarum per accidentem multum
dentes et gingivas tangendo
immutat tunc sufficiendum est
cum calidis alteratiuis ut sunt
per usum calidum decoctionis
piperis in vino vel pyrethri et
origani vel similium. ¶ In practica constanti-
ni mirra cum succo menthe mix-
ta et denti applicata multum
valet et anica aliquibus et castorea
per se valet. Remedia dicunt quod
stercum calidum accidit primum coctum
et de tenacitate (?) intrat et masticat
cum dente infrigidato vitellum
ovi assati calidum. ego non po-
no in ore aquam ardentem et ace-
tum de decoctione pyrethri origani
et piperis. ¶ Et quandoque accidit dolor

dentis ex humore calido ut ex sangui-
ne dulci et primo tunc quantitas
sue in gingivis circa radicem
dentis cauterantur et signa eius
sunt tumor et rubedo gingive
et facilitas emanationis sanguinis
de eis tunc primum tamen subveni-
endum est cum flebotomia de cephalica
et postea cum ventosa sub mento
cum scarificatione. Si non totum
corpus est repletum et venie corporis
et capitis plene sunt primo fiat
flebotomia de mediana et postea de ce-
phalica et postea de venis sub lingua
et ultimo fiat ventosa sub mento
et in ... dicta frigida stiptica
ut portulaca ordeum coctum cum
aqua vel lacte amigdalarum cascata
tenuis de casco recenti aqua coc-
tum cum ... lavetur dentibus eius et
applicetur dentibus aqua rosarum sola
vel berberis et alia frigida
et stiptica in natura frigida. Quando autem ac-
cidit dolor dentis ex sanguine
acuto et in gingivis circa radicem
dentis residente et cognoscitur
ex rubore et inflatione faci-
ei et gingivarum etc cum pulsa-
tione et causa eius est cum medicina
mundificante sanguinem propter eius
acuitatem ut cum electuario
de succo rosarum simplici vel apozima
ut colagogo quod est in meo anti-
dotario ... vel cum
... secundum ... et alios
cum omnia fit flebotomia de cephalica
et in ... venarum que est
sub labiis et sub lingua et ... fit
quatinus ... sanguis ad
radices dentium et ventosas sub
mento cum scarificatione. Ergo non
... dolor ...
... facere flebotomiam de cephalica

... apponere et postea ventosas
in fonticulla colli secundum modum
quod posui in dolore capitis ex
sanguine et postea cum alteratione
frigida ... vel refrenatione acui-
tatis sanguinis cum aqua rosarum et
vino de berberis vel malorum
granatorum acetosorum et ...
... masticando vel alie
adherentes applicando et vino
acetum quia ... dentibus
... membris frigidis et
... ubi
... ut ...
... et prima
et penetret et sic ... fit
... que ... in meo an-
tidotario de aceto et colloquintida

... dolorem dentis
... Et si per talia alteratio
non curatur addo et appono de
illis que appetitate dolore
dentium curat ut ...
... et pulpa colloquintide
et ...
et aceto ... et ... te-
... masticata que curat
appetitate sua ut voluit plurimi.
Et non quod scolarum cum sanguine
nullum ... sine aliquo
digestivo ... colagogum ita
ut si hodie fit flebotomia cras ...
... cum medicina colericum purgans
et non ponunt Avicenna Gilbertus
et plures alii dolorem dentis
ex colera sola sed ex colera cum
sanguine et non sufficit modus
curandi ... dentis ad dolorem dentis
calidum ex sanguine. Item non quod cum
venis ad ... forte dolorem
dentis ex sanguine et ... ...

dolor .ii.º ventosa in tibiis fiat fortis et dolorosa ligatio ad inferiori partis patientis procedenti fricatione forti incipiendo in collo sub fronte dolente et sic inferius procedendo et partis ligatura statim et solutio eius fiat fricatio fortis a loco ligature usque ad manum et circa manum fiat ligatura fortis ad tempus breve et partis solvatur et ponatur manus ad aquam calidam sic fit distinctio sanguinis utilis ¶ Dolor dentium accidit quandoque ex fleumate residente in gingivis circa radices dentium sine repletione capitis et sine vitio stomachi et sine reumate et tunc sola masticatio piretri vel zinziberis vel alicuius huiusmodi inter dentes teneatur ubi est dolor curat quia materiam dolorem dentium causantem resolvit et educit et collutio oris in parte dolente cum aceto decoctionis in quo piretri staphisagrie et origanus bona est et idem cum aqua decoctionis calamenti in parte dolente in ore tenendo et possunt materiam resolvere ¶ Si non caput repletum est fleumate et fluit ad dentes quod cognoscitur quia caput cum dolore vel saltem gravitate patitur et dentes superiores dolent et vide plura eius signa in capitulo de dolore capitis ex fleumate ut est albedo faciei pallidiatas et actualis frigiditas liquoris fluentis et residentis et tumor gingivarum sine rubore ~~extrinsecus~~ ex tranee et alii tactus sanitati attestantur super materiam fluentem et curatur sic purgetur caput cum pillulis de yerapigra simul et confortentur membra mandativa scilicet caput simul cum diacalamentis

et dyanthos que cerebrum calefaciunt et desiccant et consumunt fleuma ibi existens et sequatur opiata ut aurea alexandrina vel dyaolibanum vel oxiacra supra memorata simul aurea et tyriaca cum vino calido distemperata in ore tenta multum valet secundum gilbertum et gargarismata utantur aliqua que in capitulo de epilencia hic supra scribuntur sed ego eos non laudo quia liquores accidentibus ad dentes dolorem non mitigat sed augmentat ideo aliis remediis utor unde fotus exterius patelle capitis cum calamento vel maiorana et sticados citrino et postea fiat localia remedia dentibus super masticatio piretri ut supra et collutio oris de aceto decoctionis pulvis colloquintidis et que hic in meo antidotario et collutio oris post pulverem colloquintidis piretri et bona est valde quia resolvit materiam residentem circa radices dentium et materiam fluentem incipit et vias stringit et desiccat et dolorem mitigat et dentes confortat et gingivas et materiam fluentem reprimit et caveatur ab abrasione vel scarificatione gingivarum secundum gilbertum quia materia plus ex hoc ventuset ad dentes sed fiat cum tepido ventosis cum fumo thimi et gariofilorum per se sumpto et secundum eundem doctorem fiat de pulvere thimi masticis spice et alumine omnino et tepidis apponatur et ego facio doctorem in tepidis ex parte dolente cum lana volatili pulvere thimi laudanum et melle rosato quantum sufficit.

ad faciendum pasta et antequam ponitur
ista pasta temporibus in unguento vel
fomento cum aqua absinthii distil-
lata vel ubi hec haberi non potest cum aqua
decoctionis eius et similiter rosmarini [?]
simus cas° despumacia de cuti-
pientibus materiam flegmaticam ventoza-
te attrahe ad partes inferiores et
glutine in gumma thuris albi ad
quantitatem ciceris inducas omni 2°
die de sero quando vadit dormitum
Ego aliquando do pillas has in numero
et quantitate sicut nunc dictum est
Recipe laudani gummi primi thuris al-
bi ana partes .i. fiat pille cum suc-
co feniculi ad defendendum virtutem quam
maxime ad caput Item pro paupe-
ribus Recipe lignum pini gummosum et
decoque in aqua quousque gumma
aqua sit cum gumma dissoluta pin-
guis tunc cum ea et melle fiat si-
ropus vel decocto et utatur mane
et sero remedium firmum incipit et odora-
re fricet pinum lignum gummosum
aliquantulum calefactum remedium firmum inci-
pit ¶ Si vero ad dentes fluat
reumatica materia calida sentit dolorem
caveat tunc ab omnibus materiam ingrossantibus cum
ordeo cocto comesto et lactucis
comedendo cum agresta et lac pp-
mis in ypoglossa ubi tales et sumere
cinamomi et tysana simul et composita
ex libris fiens et electe de succo
rosarum simul ana partes .i. et tria sandali
vel cinamomi viol partes ii. mixtis
et pille de aloe rube corticis
mirabolanorum citrinorum et rosis quare
in parte evacuant et in parte materiam
ingrossant et remedium incipiunt et
dicunt quidam experti quod si acetum
decoctionis rosarum calidum super
lat sit effusum quod fumus illi-
us per os receptum remedium est incipit
¶ Ego vero acetum et pono rosas
et folia olive et mirti ad deco-
quendum in aqua et utor fumo eius
per os sumpto et postea decoctum ca-
lida facio in ore cum parte dolente
diu teneri id incipit remedium calidum
quia subtile materiam ingrossat et
vias ad dentes stringit et resol-
vit materiam in gingivis residentem per
actualem caliditatem gingivas et
radices dentis stipticitat et confor-
tat et sic cum dolorem amputat
vel saltem mitigat et do dyapapaveris [?]
mane et sero et siropum de papavere
scriptis in meis antidotis Et fit
confectio ex rosis et bolo armenico et
gummis dragaganti et postea addi-
tur farina volatilis et mel rosatum Contra
dolorem dentis ex corrosione causa calida
et frigida quando corrodit mala sa-
pore purgato caput vel stomachus fiat
hoc scilicet quod ante in vermium corrosiva
et putrida incipiat materia viles [?] simul
aliquis cum suffumigio oris cum fumo
aceti cocti et super lat effusi sed
ego appono rosas et laudanum quia
acetum sine stipticis nimis est
penetrativum et do has pillas
sublinguas tenendas Recipe thuris albi
ʒ ii. seminis iusquiami rosarum ana ʒ .i.
fiant ex hiis pulverizatis et succo
feniculi ad defendendum virtutem mediantibus
ad caput fiat pille equales
ita quod xii fiant de ʒ .i. pulveris
Item in tempore et frigore partes lese vel
dolentes fiat confectio ex compositione
debita de confectione dicta .i. causa
ventositas frigida et in qua ventositas ca-

et ut in particularibus operationibus
secundum experimentatorem inventa fiat
operatio certior et utilior in do.
dentium primo sit malva in do.
den. Valent in frigida causa haec sunt
malva pyrethrum piper staphi-
sagria cinnamomum costum mapo-
sis calamentum olibanum assa fe-
tida castoreum mirra sal gemma alu-
me radicis cortex capparis cortex
pomi cortex raphani allium
origanum et galbanum et ysopus
¶ In causa calida malva sunt rose
viole psilium portulaca iusq.
amigdale psidie balaustie mirtus
galla endivia bo. ar. cimolea
acetum secundum philosophos. Ego propter
ego non utor in do. den. sed cum
aliis quia dentibus est inimicum
semen psilium et similia haec quae
valent in dolore dentium ex causa ca-
lida vel frigida quae non operantur ex qualita-
tibus primis sed a tota specie sua
appropriate et valet [illegible] ex [illegible]
pedis et si cor sit plectolanum
sed meos inditos plus et inclinus
pani corr. mundificatio quam humores
abundancia impedito et sunt raspu-
ra sicut pulvis cornu cervi combusta
usque ad albedinem radix cucu-
meris asinini radix celidonie
radix titimalli radix aristol.
spolium serpentis cum lacte viridis
fructus camidisti portulaca quae
sit scilicet supponi dentibus et id est quod adhe-
ret pectinibus alicuius secundum lilium
medicine. Secundum experienciam
multa sunt quae valent in do. den.
secundum diversitatem causarum ut patet inter pan-
et imperitus diuisor quae sunt naporus

intendens experto unitati ¶ Dolor
dentium accidit ex ventositate cuius
signum est quod dolor movetur de lo-
co ad locum supremus et in fine et
ad latus sumo mede et causa p.
localia remedia dicta in dolore
dentium ex fri. te sol caliditate cum
vinis decoctione origani ¶
¶ Dolor dentium accidit ex de-
te putrefacta in radice si fra-
sit et fine nocumento potest evelli
evellatur et post ablua ex aquae
de decoctione nucis mali et vinacis
Dolor dentis accidit ex vermibus et
dolor dentis causa
imperius ut habet in aliquibus causa
et dicunt quidam quod fumus seminis
iusquiami et caparis seminis p.
os receptus ubi vermes causa va-
dit et dentes sunt curato dolore
dentium ex vermibus ex causa ca. et fra.
id est valet in utroque causa et frangens
dicat semine porri sicut pomi psc
ne caparis. Ego in causa ca. primo
iusquiamum in fria. succum absinthii
per se vel cum mirra myrrh. et si cum
haec vermis non cecidit vel non
moriuntur tunc secundum mes. de cypre-
tis pyrethrum galla et euforbium
cum vino dissolve et scarificatum ubi
vermis est in mittatur si cum haec non
cessat dolor vermium evellatur dens
ferro vel cum pasta res farina triti-
ci scarificatione dentis posita et circa
dente Ego non utor lacte titi-
malli et radice iusquiami appo-
sita quia sicut alium dentem sanum ta-
git facit cadere cum suos velsi
in posito scarificatum vel cum eo et scarifi-
cata cera fra. pasta dens eu-
pulle et cadet ex primum est plataci

Congelatio dentium semper fit cum 23 de stupore
ex causa fria. in radicibus z congelatione dentium

dentium impressa cum cura que est cum
vino ardente in ore tento et cum
vino decoctionis piperis piretri
castorei et talis alijs paulatim
et non subito applicatis ¶ Contra
porem dentium fit ex fructibus po
tius et in matutinis comestis vel
rebus alijs stipticis vel acribus seu
ponticis saporis et cura eius est
secundum guillelmum masticare portu
lacam cum amigdalis acris crudis
vel separatim quia talis mixtura
ex sua temperancia et ex calidi et
siccitate amigdalarum acris et fri
giditate portulace vivificando locum
membri mortificatum removet
stuporem et secundum Guillelmum
masticare vel granum piperis et
postea statim ablue os cum
vino calido removetur stupor den
tium et congelatio. Ego contra
stuporem dentium vidi masti
care panis calidi sicut de fur
no venit quod calor reddit
procedens et vitalli omni duri
calido et casei duri antiqui qui
non nimis in duricie est masti
cabilis et resolubilis sine diffi
cultate. Homines corpulenti sunt et liben
ter comedunt si cum eis aliquis
indigebit et allea masticata
cum bene est quod calefacit et stu
porem removet et tempera sale
Dentes commoventur aliquando ex hu
miditate frigida super fluida circa ra
dices dentium que radices
dentium que mollificant et
laxant et tunc expedit purgare
vel totum corpus vel caput secundum quod
est et [illegible] humorum ad
dentes [illegible] dolore
de dolore dentium ex humoribus

istoracce et calamite resolutis in
vino addito pulvere thuris et
mastice in quantitate bona fiat
mixtura et applicetur dentium ra
dicibus et istud est optimum secundum pla
tearium Item alumine [illegible]
pulverizatum et sal tostum pulverizatum
simul mixte fricat inde dentium radi
ces quia desiccando humiditatem
dentes confirmat et est potissima Con
statini et isto ego frequenter ¶
Si non sanguis humidus sit in
eis fiat flebotomia ut in dolore dentium
ex sanguine scriptum est et pulveres stip
tici [illegible] et desiccativi ad radices
dentium applicentur Si autem den
tes mobiles fuerint ex corrosione
gingivarum cure earum in capitulo
de corrosione gingivarum dicetur
Si autem dentes sint mobiles
ex corrosione vel percussione liga
menterum suorum tunc non est cura ad
[illegible] fatalis cuilibet
Item dentes aliquando ex calido nimis
calido denigrantur et curatur primo cum
hoc medicamine Recipe sal gemme
vel salis gemme combusti spume
maris ana ℥ j cornu cervi combusti
℥ ij fiat pulvis et inde fricentur
inde dentes sepius Si non lo
go tempore quo denigrati fuit calidus
decessine albus et postea dentes
nigri fiant nigredine profunda
dente si abstersio vel fricacio non
curat sicut nigri fiunt ex prava
infectione corruptorum humorum tempore lo
go male curatur sed imprimis curatur
cum purgatione humorum peccantium
et [illegible] denti fricetur de sale spuma
maris et cornu cervino combusto et
si post ea fetor remanet dentes
[illegible] corriguntur cum eo [illegible]

Tumor gingivarum fit aliquando
ex ventositate grossa sed
humore qui res calidi et solum tal
humore tunc gingive fomententur cum vi
no decoctionis mellilotis camomil
le cantabri lini et cetera et
illud humoris sicanit et confortat
Et ego propter similitudinem tale linum
Et ego propter fomentationem tale linum
cum pondus applicatur decoctum cum posito appli
cetur ad gingivam tumidam et permitto
ibi iacere diu et aliud sedabit talis
tumor ex solo lino cum pinguedine in
vino solo decocto sic tumidis gi
vino solo applicatur Aliquando fit tumor
gingivis ex sanguine bono super
gingivas ex sanguine et vena
humiditate et tunc flebotomia et ven
tosas ut in dolore dentium ex sanguine
dictum est illud et tumor tale ex sanguine
corrupto et dicit Guillelmus cum ex
gingivis sanguis corruptus emana
uat fetidus et mali odoris et colo
ris stat quod hoc accidit ex mala com
plexione et venit ad gingivas et den
tes quod cum in loco permanet et putre
fit et marcescat et per tempus longum
venenosam et marcidam quantitatem
magnam et sic fit foetidam gingivarum
corrodit et talis sanguis fetidus cor
ruptus a gingivis cum gingi
ne proveniunt vel cum res durat eis
obviat foetidas Et pono idem
Guillelmus curat cum trociscis de ar
senico et aliis quibus ego non utor sed
cum pulvere facto de affodillorum radi
cibus et corticum granatorum sicco gingi
nas et ablutio propter fetorem talem
gingivas cum aceto et vino calido secundum
doctrinam dicti Guillelmi sed pluries cum
sicco gingivas cum alumine rotundo
pulverizato et postea lauas os et
gingivas cum aqua calida et melle
rosarum sic moveat et sentio in hoc secun
dum tempus et utilitatem bona et ipse lo
quitur et talis tumor cum putrefactione et gingivarum
perceptibili corrosione Cum non
est magis corrosio gingivarum et
est magis corrosio non habetur sed
de posito carnis nobili et dentium
dicto dentium cadunt et fetor est
gingivarum sicut est quod fetor se pluries
totum ex quo purge et si caput
plenum est repletum humoribus ad gi
gnivas destinatum purge cap
ut in dolore dentium de humori
bus ad dentes fluentibus notatum est
et alia fiat remedia incipie
do et impediendo fluxum humorum
ut idem habet Ego purgo cum
ieracapigra galieni similiter et post
pure in pillulis et aliquando cum pillulis hujus
succi absinthii rosarum ana partes sex agari
ci pulveris colloquintida ebuli ana partes
j aloe ad pondus omnium fiant pillule
quod de z. j pulveris fiant pillule xv
equales quia bone sunt Et si
non gingive vel fauces ex dolore
dentium tumet propter collutionem omnis
cum aceto decoctionis pulveris colo
quintide et ut pure hic scriptus est
decoquis in aceto cigamini partes
iij caquielle partes ij absinthii
rosarum ana partes j et herbis aliis
cum furfure remedio a fauina
et aceto sine decoctione facto cum
pluries et pono super fomentum infla
tam tepide resolvit tumorem
et materiam morbi ita ut multum ex
sumat et dolorem mitigat et
ventum non provocat ut fomentatio
de herbis resolutivis quod faciunt
aliqui sed ante purgatione re
solutiva mea in gingivis resolvo
cum aceto decoctionis predicte sed
phisagie colloquintide et purie
et magna parte humiditatis male
resoluta et ex tota residua pe
consumat et de fetore cum pulvere

sicut quod mirra alume et balaustia
vel cum aliquo quod liget vel aliis
similibus ligetur secundum opportunitatem. Et certa
vero Johannes filius Serapionis composuit
hanc medicinam ad pustulas gingi-
varum et corrosionem dencium. Recipe alumi-
nis rosarum balaustie sumach mas-
ticis ana partes i. pulverizentur et frica
inde gingivas et radices dencium.
Ego vero facio hanc mixturam
Recipe aluminis rotundi pulverizati vel
feliati ʒ ii. masticis pulveriza-
ti ʒ i. olibani pulverizati ʒ ß.
mellis rosarum colati ℥ ß. misceantur
et laventur primo gingive cum ace-
to decoctionis foliorum yreos
vel lilii vel olive vel salvie
et plantaginis 4 ana partes i. et post ea
desiccentur gingive cum pannis
lineis et post cum dicta mixtura
inficiantur fricentur gingive et radi-
ces dencium quia hec medici-
na humiditatem malam et carnem
mortificatam expellit et removet
et mundificat dicta loca et abstrin-
git et desiccat et confortat et
carnem bonam circa radices dencium
generat. Experiencia sepius hoc esse utile
reperi. Si vero iam gingive sint
multum putrefacte famose et dimi-
nute seu dispositiones cancrosa vel
fistula recurre ad medicine de
apparatibus et ad alia in propriis ma-
iora inventa

Ca. 25 de pustul. in ore

Pustule fiunt in ore quan-
doque et parva et ut in
pluribus sunt de materia colerica vel
sanguine colerico et curantur sic si
corpus sit plectoricum fiat flebotomia
de cephalica si' peticaria quia
ante et punctos in collo ve-
scarificatione et purge cum electua-
rio de succo rosarum predicte vel si-
ropi violarum et post ea liniantur loca
pustulata cum melle rosarum et aqua
endivie vel vino granatorum vel
aceto bono. ¶ Si vero corpus non
sit plectoricum cum dicto melle rosarum
curantur. Si vero pustule sint mag-
ne multe vel maligne vide
capitulum de pustulis faciei et alibi
in corpore de Gilbertina hoc 3o fere
in fine. Ego autem multas pustulas
parvas et malignas cum melle
rosarum mixto cum succo plantagi-
nis locum pustulosum contingit et
et fluorem sanguinis et colere et de-
siccat pustulas. Si vero pustu-
le essent corpore de sanguine colerico
post flebotomiam que [illegible] et post pur-
gationem si [illegible] liniantur loca pustula-
ta cum populeon vel unguento
albo vel citrino vel ubi habere habe-
non potest cum sanguine porcino
recenti et oleo rosarum cum pulvere
masticis vel dragaganti ad-
mixtis et hic capitulum Gilbertus et
est bona. Ego vero in pauperibus
et in rusticis facio de sanguine porci-
no recenti et succo [illegible] terre et
succo plantaginis vel succo solatri
et parum de farina ordei fiat
unguentum ad hoc utile. Si pustu-
le oris sint ex flegmate materi-
a quod cognoscitur quia sunt albe
et late et labia et gingive sunt in-
flata et saliva multa expurgentur
cum yera pigra et laventur os sepe cum
aqua cum [illegible] et vel
melle et alumine hoc Gilbertus Guilhelmus
Aliquando cadit uvula ex co-
lerico sanguine currente ad ipsam
vel ex modulari et sit tal capitis

Cam 26 de uvula

vvule sit diu permanens et cum
subtilitate partis superioris et
cum grossitie et rotunditate cum
partis dependentis secundum almasorem
in libro 9. cura alia non est nisi
ut radicitus incidatur. Sed cauen-
dum est ne incidatur nisi fiat in
dispositione tali. quia contingit sepe
ne fiat fluxus sanguinis qui
constringi non potest sicut ille. Et
ego dico secundum experimentum in plu-
ribus una tumescentem et rubentem
tumescentem est incidere et ligator
affligit. v. causa timoris prima
est fluxus sanguinis ut predictum
est. 2a dolor magnus ratione cuius
currunt humores et magnificant
tumorem vvule. 3a quia parte
vvule amputata. vel inmanen-
cia sua amittentur scilicet exhibitio
fumi et pulueris ad pulmonem
alterationem aeris et fumi calidi antequam
ad pulmonem perueniat et tercium
3m quod valet ad fortitudinem vocis
quia stat super foramen anhelitus
sicut digitus fistulatoris su-
per foramen fistule. Quartum est inmanen-
tia eius quia quando homo loquitur stat
supra meatum ne aer ingrediatur
ad stomachum et quando homo comedit stat
super viam anhelitus ne cibus et
potus vadant ad vias anhe-
litus. Quintum eius inmanentia
est quia preseruat ne materia reumatica a capite
descendit ad pectus et stomachum quando
remanet aliquo tempore et est
compellitur cum statu. Et causa timoris
incisionis vvule est quia materia
ad pulmonem vadens causat
ibi tussim et alia nocumenta

Quinta causa timoris est ne materia
ad stomachum vadens causet ibi
nocumentum. Si ligator et liga-
tura idem ligator plus minus
mandendi vvulam ponat ad
medullam cordis. Sed consilium nostrum
est predicta. Quando vvula fit
rubea et tota tumida sine sub-
tilitate in parte superiori quod
fit cum sanguine dulci commixta
fit cum sanguine dulci coniungi. per
ce sine in facione cole per
talem ruborem et tumorem et
per dulcedinem saliue et quia
facies est tota rubes et tumi-
da secundum Gwillelmum et vene oculorum
et frontis apparent replete cu-
ra fit cum flebotomia de cephali-
ca et ventosatione in collo cum
scarificatione et fiat gargaris-
ma cum diamoro et aqua ca-
ris et utatur cum securitate et
prosperitate bona. Gwillelmus
facit gargarisma cum aceto
et aqua rosarum et bonum est. Item fiat
cum isto remedium Recipe rosarum ba-
laustiarum ana ʒ. ij. cassie ʒ. j.
fiat puluis et cum coclearii
pleno isto puluere ele-
uetur vvula pluries quia sic
tumor eius minuitur et vvu-
la alteratur a calida superfluitate et
aliqualiter desiccatur vel fiat gar-
garisma cum isto puluere et ace-
to secundum eundem Gwillelmum et secundum
eundem Recipe gallarum balaustiarum
aluminis zuccarini ana ʒ. ij. fiat
puluis et cum coclearii vvu-
la repleatur fiat gargarisma
cum aceto et melle rosarum per pau-
cos et in rure ubi homines non
possunt localia remedia predicta

stapis folia plantaginis et fo-
lia salicis et folia quercus et ros
[illegible] et cum succo huius
uvula et addito aceto et aqua
facto gargarisate et maxime gl-
sam cum cocleari primo ad uvu-
lam applicato et est utile si decens
volunt. Taliter cadit uvula
propter maxime fleumaticam ad ipsam cur-
rente et hoc ut in pluribus accidit
et signum eius sunt multitudo humi-
in ore et qui sentit catharrum des-
cendente de capite et vox effi-
citur raucha et uvula est albacior fa-
cies tendit ad albedinem et
[illegible] et cura eius est ut pinge-
tur vapore et molli [illegible] velut
pillis et pecta cum diamoro
mixto cum vino dulci fiat gar-
garisma secundum platearium alia
vero fiat gargarisma cum dia-
moro et aqua [illegible] et addatur alume
[illegible] sale asso mastice thure
et melle et bonum hoc remedio quod
in parte stipticat et [illegible] in
parte resolvit et desiccat Ego
non in principio imponerem reguimine
bono ut in causis ventosis [illegible]
dio facto stati elevari uvula
cum pulvere [illegible] et piperis et cala-
minti et si iam est pauca reddit
uvula ad locum suum et detu-
mescit quia [illegible] resolvit humidum
[illegible] et confirmat et facto
gargarisma si oportet cum diamoro
et vino decoctionis piretri et
calaminti et est experientia bona
Si non capiunt et sto repleta
sunt humoribus pinguia fiat de-
bita et postea [illegible] localia et
media [illegible] et multum valet
omnium gallis balaustia et aliis

fortibus stipticis in isto tamen oporte-
quia nimia [illegible] fit con-
tractor et dura et tunc [illegible] non in
oportet maxime ad mollificatio-
nem in duricia et postea ad re-
solutionem et postea ad consumendum et
desiccandum. Tercio de cura cal-
uvule et [illegible] de capparis
quod valde bonum est [illegible]
[illegible] cum [illegible] et pane
abstineatur et si [illegible]
cum [illegible] non ita clare apparet
sicut [illegible] sunt posita ordinate
2a ca Dicit Swilling quod fluxus
saliue [illegible] ab ore ap-
[illegible] fit ab humiditate [illegible]
[illegible] in digestione
et propter [illegible] humidi et
dicta [illegible] ad curam eius est
comedere [illegible] ut est
panis [illegible] bis coctus et [illegible]
[illegible] et assatum sine liquore
et sinapis et res assatas et
bibere vinum stipticum et [illegible]
[illegible] et [illegible] sto sinapis
et masticare cubebas et deinde
[illegible] bonum est facere vomitum
[illegible] et sumere electuaria confor-
tancia digestiua ut diatrion
piperion diagalanga diazinziberis
et rosata novella et pingere
cum [illegible] albumen
Swilling Ego non [illegible] quod
[illegible] est fluxus saliue propter calo-
re resolvente cum [illegible] humidi
[illegible] in [illegible] et tunc [illegible]
[illegible] et abstinencia et usus ci-
borum stipticorum ut sunt lentes
et fabe cum [illegible] et similia
et aliis fluit saliua propter multi-

flematis et cum competit abstinencia
absque flebotomia et digere materiam cum
electuariis fleumatis digerentibus ut
est dyadragagantum diacinthos dia-
ciminum etc. Igitur et sirupus mel-
apinus cum melle et decoctione
ysopi calamenti radicis feniculi anisi et
et maratri et purgare cum yera pi-
gra in sera molli et post ea in pillulis
de yera pigra simplici et fricatio lingue
cum salina et aurea alexandrina et
bona et totum regimen utatur ad
caliditatem et siccitatem et post purgacionem de
siccatis ad stomachum et cerebrum

8 ca Grauedo lingue sine causa
magnitudo eius est proxima
frigida et humida multiplicata in
substancia lingue et eius radicis et eius
signa sunt tumor eius secundum omnes
dimensiones et retentio sputi et
saliue et porrectio lingue ad
extra et difficultas linguarum proferenda
in pronunciando cum loqui vellet
paciens. Et cura eius est si corpus
est pletoricum digere et purgare
materiam flegmaticam et post ea abluere
os et linguam cum aceto decoctionis
earum que perforant stafisagrie et cor-
ticum cetrini confusa et fricetur lin-
gua cum puluere meo in anta-
dotis meo ad linguam i. pl. pi-
retri mundati q. m. etc. et post ea
collutio os cum collutione i. an-
tidotis meo i. pl. aristol. ro-
tunde efficacius est remedium vide
supra in r. de modo agendi
et in cap. de apparatu ca. de eg-
ritudine lingue et ibi fit gargaris-
mata bona et fricatio lingue
valet eius est competentibus sine
ventositate linguam implente

et inflante et cum magis est ten-
sa et minus flecti secundum Guillelmum
et ego dico quod lingua et os sunt
magis sicca et alia sicut est
ut sunt dam. est et cura eius
est secundum Guillelmum purgare ut prius
dam. est ego non inveni corpus sit
pletoricum non de medicina
purgativa materiam sed cum localibus
remediis post ea abluens dando
dyacodion ut dyacalamentum vel gar-
garisma de ysopo maiorana
et cum sicut inveni ad est ca-
lor et cum sit cum vapor calidus
tumoris lingue vapor calidus cum
est sanguine calidus et in tali cum
calida nocet et frigida iuvat et
propterea sirupus et gargarismus
ma ex aqua salsa (?) primum est
rosarum et in tali casu confert aq.
frigida quia calorem vincebat ad
modum quando calor naturalis confor-
tatus vaporem resoluit qui
sunt ca. tumor. ¶ Dicas
tumor lingue ex vaporibus grossis
sicut Galienus dicit per
Almasor in libro de diuini-
tate quod aliquando fit magnitudo
lingue ex vapore grosso reple-
te linguam et inflante eo
cum sit secundum Almasorem cum
medicinis euacuativis ut
sunt pillule cochie et pocio rerum
mundificans supra positum lingua
et gargarismus cum aquis in
frigidis et cum quando est quia
mittitur euacuatio medicinis ante dicte
que est ca. vaporis grossioris
fiet ventositatis grosse et ex
tunc frigida sunt resoluissima
ut ventose ¶ Et non oportet
audire Almasorem in libro de diui-
nitate in fine capituli de egritudinibus

lingue· dicitur ut tumore flentica
et ventositate et quod in ventosis cum di
gito lingua sit tumens sine tumor
lingue premitur recedit tamen non
flectitur in flentico cedit et flectitur

ca· 2 q de Reumate
vide r· ... f· 23

Licet aliqui dicant cathar
rum esse speciem reumatis unus
tamen videtur et magister Johannes dicere quod sit
idem quia reuma currens quod patet per pri
cipitationem nominis et per hoc quod species
cathari sunt species reumatis· verbi gratia
reuma dicitur quasi materia currens vel fluens a
capite ad partes subiectas et cathar
rus dicitur secundum Iohannem descensus
humorum a capite ad membra anterio
ra et dicitur catharrus a catha fluxus
et io quasi fluere vocatur catharrus
et Gilbertus in libro tertio dicit cathar
rus fluxus inceptativus· unde cathar-
rus quasi reuma vel ad fluxus in
ipsius inceptationibus non specificatur
fluxus a capite per pectus unde dicitur
catharrus est fluxus ad pectus
sed remanet in sua generalitate ut
dicitur fluxus humorum a capite ad
partes subiectas vel membra inferiora
ut dicunt et unde idem Gilbertus dicit
si materia fluens a capite vadit ad
pectus dicitur catharrus et ideo pectoris
et generaliter catharrus quando fluit ad
uvulam et gutturis ad glandonem
dicitur in sunt species cathari scilicet
coriza brancus et thussis et nota
est quod eedem species sunt species reumatis
et ex isto motus Avicenne de capite
tamen imponendo curam cathari pro
cedit per omnia sicut in cura reuma
tis nullam curam cathari et reuma
q tantum ponendo et dicit si cathar
rus distillat ad stomachum causat nau
seam si ad pectus causat tussim si
ad pulmonem facit sputum sputu

mosum et si sanguinem spuit ex distil
latione cathari in ptysim tussis
pacientis et moritur consumptus· et
ista dicta sunt quia tussis est
species cathari ¶ Coriza que dicitur
materia fluxus humorum ad nares est
species cathari· unde secundum Gilbertum
coriza dicitur quasi ad nares currens et quod
sit humiditas in nasalibus aporta
corbi fluens per caruncular ad na
res ad et cas opilans et alii di
cunt coriza est opilatio narium con
veniente· sine discrasia reumatis quasi materia flu
ens sine catharrus quia fluxus
humoris a capite ad partes subiectas
secundum membra recipientia talem materiam
fluente de nominatur morbi convenientes
vel catharro convenientes· verbi gratia
si materia ruens sive fluens de ca
pite ad nares currit ad et ibi
remanet sive catharrus quod fluxus
ad est tali materia et est morbus nam
quod materia ibi recipitur et ledit membra
recipiens et est coriza habet de cu
in cura talis et consimiles morbi
percipiunt membra mandans confor
tetur ne mandat materiam hoc est ne materia
fluat et recipitur non membra tamen ma
datur confortetur ne materiam recipiat quod
si membra esset forte non reciperet sed
propter eius debilitatem fluxum non potest
resistere quod materiam non continua recipiat
Si materia sit fluens vadit ad fauces
adest reuma sive catharrus et mor
bus qui dicitur brancus id est prostatio
faucium et ideo intelligendum est de dolore
dentium ex reumate de squinancia et
aliis morbis de materia reumatizante
causatis sive membra recipientia sicut
pectus pleuresis vel costa stomachus vel
in testina vel iunctura et ambo
recipiente materiam reumatizatem

no valente fluxui resiste vel ultig
cam pelle denoiat passio ut
dictum est cum aliis tortura a faucibus
brancus agnitur squinantia
apostoc pulmones tussis a pede
podagra amaum q que cyros
de cyrogra ab articulis sunt ut
tunc arteticam ¶ Est ergo reuma seu
catharrus cum ... tot morbos de
causis mat multitudo egritudinum et
non curat morbi tales nisi reuma
te seu catharro curato ergo ma
nete ca morbi morbus remanet
per quas vias fluit humiditas
catharri vide in regulis ¶ Reuma
vel catharrus fit et causa ambis
complexione calida et potus et salsis
acutis et acetosis quando contin et
forti potatio et balneis calidis a
sole a frigore ancto meridiona
li et septentrionali ab odore forti
calido vel frigido forti humidis ut de
rosis viol et floribus nenufari et
contentibus propinquis vaporibus astio
et aliorum membrorum ad caput as
cendentibus a humoribus in capite con
tibus supino cum fumo et per capite di
mino et noctet iacere vel dormire
supinus id est supra dorsum vel iacere
sub radiis solis et luna et potu
aq frigide secundum Mesue aut quoniam
cum sunt multe ce et multi modi
quibus fit reuma seu catharrus
Cumque tamen sunt mor ad quos
alii possunt reduci scilicet calidas dissolutiones
humiditatem in capite et vias aperiens
frias comprimendo cerebrum humidum co
primens supra habundantia humorum
in capite qui ponens fluxibilitas seu
liberitas humorum in capite ibidem
residente non valens et debilitas

et debilitas virtutis continentis seu re
tentiue capitis ad retinendum humo
rem impotens Et secundum rationabi
lem opinionem quoque modis quidem [in margin: quinque cura]
dicitur ad curam catharri seu reumatis
scilicet per regimen conveniens in cibo
potu et aliis et prohibens noci
ua que dicta sunt per alteracionem quantum
ledentis vel humorum per evacua
tionem materie nocentis per derivatio
nem vel diversionem materie ad locum ubi
minus ledit per membrorum conforta
tionem sine fluxus restrictionem ergo
in stipticando et confortando membrum
mandans et membrum cui mandatur
et vias per quas fluit materia ledens
fluxum reumatis stringing et non est
sic i.e. tali ordine modorum dictorum
in curando procedimus sed regimine
bono imposito alii incipimus
cum evacuationis digestionem materie
non expectando per maiorem quantitatem
vitando ut patet in regulis et eciam
impresentiarum catharri cure ut
in fine dicitur alii per diversionem
materie incipiunt cum restrictivis in
capite cum tantum vnde Mesue de egritu
dine capitis dicit et sunt postoliders me
dici qui cum digestionem materie et eius
evacuationem seu mundificationem
quod instrat restrictiva et est
ca multiplicatione materie et post
dicta disruptiones et fluxus velle
mentes ¶ Fit igitur et causatur reuma
et catharrus ut dictum est et cognoscitur ca
lide resolutione et cognoscitur per ru
borem faciei et quod sentit cali
ditatem in profundo capitis et acci
dit ledi et sentit se puncta
cum ... non vapores calidi ascendunt
ad cerebrum per siccitate cerebri cum
humiditate in spissant et reducuntur

in humiditate subtilem calam
et descendit pt' hc et e ma ca
i rente et catharro et tuc sig
calc ac catharri ad pdca sig
addita sut subtilitas et acuitas
ma fluctus ita q lacrime flu
entes sut calc et cute facici
mordicantes et asspitas e inal
b et prruritus et qn ma e sal
sa e asspitas talis et prrituss
et cura . ems e altando p in
spissacom et in spissacoz ma
subtil calc p sup posito regimine
bono altatius comedat pta
cus ordei furfur vel auene
cu latte amygdal et amido
et penidijs que meliores sut
zucaro in hc casu quia i qs
sant sine in spissant plus et
leniunt et asspimarge et cucurbite
bone sut et alia lius sibia q
in friant et ma in spissant.
et potus sit sm ihesue aq
ca . ordei cu zucaro viol vel
syrop de papauc post hc digesta
et alte ma sit respirat patiens
pos et nares sumi aq decoc
tons flor viol stratos ordei
excorticati semis albi i papaveria
semis nig et camomille et sm
Gwillmu et odorare camfora
et aq ros . et p nares attrahe et
in unge nares intus cu olo
viol . et bibe mane et vespe
syrop viol vel ros vel de papauc
cu aq decoctionis ordei et syra
pu bonu e valde quia matam
in spissat et amputat vigilias
superfluas et si oz mat calam
sic digestam purgate dande
sut pille cocia catharru ca
lidu i meo antidotar vel electu
ariu de suco rosar dcm vel cu

colatura q catharru calo i eod
antidotar hca . t . ibi colatura et
p'tea teneat has pillas in de
se gm arabici dragagant ami
di ros succi liqrit semnis cytro
morum psilij an pt' j . fiant pille
cu mucilagine psilij ad modu
lupinorum et quodlibet pilla in
ore tenta resolum glutiat ¶ pt'
h restringedus e fluxus reuma et
catharri . et mesue ponit ad hc
gargarisma de aqua ros aq
lentium balaustie et semis ita
q de hijs aliq ponant et alij
addi prim camfore et sm eundem
q suffumigio offert aceti calidi
de coctonis ordei fabarum et ros
et vapor aceti effusi sup lapidez
molarem ignitum sm alios sup
latez calefm et ego pono adde
coquendo cu aceto rosarum sitas et
capita semis vel platagimis
folia vel seme et odoramentum
bonu e factum e rose aceto
ca . asspe prim alij dicunt aceto
fno et qndo fit rosarum sandalorum
omni . an pt' ij . bo . ar . pt' vj
fiat puluis a plice liniatur
cu aq ros et p t'q appo caplde
pes . i . et hu mixt omnb addito
glutino gm ara . ad retinendu
fiat pomum ad odorand et recept
cu asspsione aq ros in q resolu
ta e camphora renouc ¶ Cu
no ptr aliqs casum qnt in reghe
hie oz mp enacuare fiat e
nacuo p flora vel mediciaz
solutam digiez no expectado
et si ptr aliqs puluy i minens
no potius talis enacuato fit
fiat enacuato loco floie in
fontenella colli cu vetosis
q ma sic in pte minuit et i

pte distichi r loco medicine soli
tine fiant diuisiones que fiunt
multis modis per fricationes et liga
turas fortes extremorum per attractionem
materie ad nares ne ad fauces flu
at uel per caputpurgia et gargarismata
ne discurrat ad gulam uel per duos
gargarismata sicut alibi nominata et
floria ro in regulis videlicet et quare
quo h in cathar(r)o fieri debet et fit
catharrus ex frigida constringente et
comprimente Et eius signa sunt color
faciei e pallidus frigus sentitur
in profundo capitis et lacrime frigide
sentiuntur et leditur a frigidis et innat
acalis Et cura eius est calefa
de caput cum panno lineo multi
plicato multum calefacto et h(ec) continue
quousque sentiat paciens calore
ad profundum capitis peruenisse et
patellaco capitis bona est cum me
ta ·sicca salvia maiorana absin
thic et sale · Oderet lignum aloes
gariofilos spicanardi masticet
cubebas cum macis et nigellam
torrefactam et inctam cum gariofil
et masticatum transglutiat et si post
patellatum caput in bingu pilis
amotis cum oleo nardino uel costino
bonum est Et pabulo firmat cibaria
bona calida ut carnes castrinas
et gallinas et aues campestres et
condiantur cibaria cum puluere zucca
mo zz galanga cardamomo
cubebe nucis muscate cinnamo ppa
to et pim liquir et bibat aquam mell
uel dimissa etiam quia plus ca
lefaciat quam sedicatea et minimus prouoc
motu humorum Et thesis dicit quod ca
lida corporum sicut pulmenta ex tritico uel
furfure et melle et spelticos ficum
siccarum et famie ciciom cum pulegio
et sangwio Ego cum cinno ppato et

teneat regimen in vitando que
rem cant ut prius dictum est
Et fit catharrus ex superhabunda
cia humoris in capite et signa eius
sunt faciei est splendida oculi eminet
per os et nares exeunt multe su
perfluitates et oculi lacrimant et si humo
res sunt calidi lacrime sunt calide
et si frigidi frigide et si corpus est plectori
cum ad est corporis grauitas et si
sanguis habundat in toto corpore cum
tumore faciei ad est rubedo et
alia signa que dicta sunt de ca
lida dissolucione et quando humores
calidi cant reum uel superhabunda
cia humorum calorum cura eius est
per floriam de cephalica si pticta
ria gnemat uel per vetosas
i collo ad euacuandum uel distiche
de materia incapite unum tamen vide
in regulis quo competit flori compe
tit flori in catharro si non alii
·i· frigidi humores habundant si sine
periculo fieri potest digeratur materia reprime
gatur sicut in dolore capitis de
humore frigido dictum est Si non time
atur de periculo suffocacionis uel
quod materia ad gulam pectus pulmone
uel ad aliam partem nobilem
velit descendere faciendum est
purgacio cito digestione materie non
expectando si humores sunt ca
lidi ut supra dictum est in cura
catharri ex calida dissolucione
si non humores sunt frigidi purgentur
cum pillulis de yerapigra uel pillulis
aureis uel cum pillulis meis de
agarico fortioribus in antidotario
meo prius digestiuis datis si
non sit periculum in mora purgacionis
Defria omnia signa sunt pt h' dicta

sicut in dolore capitis ex humore
frigido primo dicitur et cum digesti
na sint dyantos dyaszinziberon
et in eo antidotario cubebe confecte
quia cordium sine confectione et huius talia
remedia fiat et dieta et regimen
ut primo dicitur et de catharro et
reumate de frigido constringente et si
dicitur status in cura catharri ex
liquido et frigido et viscoso
¶ Et fit catharrus ex crudis flegmati
te liquidis et lubricis et cum fuerit
multitudo superfluitatum per os et
nares excernitur et iste quod expellit
per os et nares est liquidum non co
herens et citissime effluit et cura
eius est si necessitas cogit primo
evacuare cum medicina solutiva
sicut habetur in meo antidotario capitulo
regulis viii et xi ma. Si necessitas
non cogit secundo evacuatur in ca
pite et cum maturativis flegma
tis crudi ut cum panno multi
plicato lineo calefacto toti capiti
applicato et etiam quantum cum est pos
sibile os clausum et nares ut
cum pannus lineus calidus multi
plicatus teneatur ante os et nares
ut prima sit respiratio et aer
frigidus non senciret et valde ma
turat et mesue dicit confert ad
hoc calefactio capitis cum sale et
milio calefactis in modum patella
coctis applicatis et inclinato ca
pite super vaporem aque in qua cocte
sint camomille mellilotum et ma
iorana et circumtecto capite
panno lineo ne vapor exeat
ego cum camomilla et aliquando potestatem
herbarum cum panno siccandis calidum
et absinthium et parte aliquam prima
rosarum siccarum et intingo in de

coctione tali calida pannum lineum
et exprimo aquositatem ad ollam
in qua intincta erat et calefa
cto panno ad ignem ut aliqualiter
bene desiccetur et sic calefactum appli
co ad os et nares modo primo dicto
et do dyanthos dyazinziberos
in antidoto meo posita id est mixta
et si oportet purgare propter talem
maturationem do pillas de yerapigra
vel alia ut primo dictum est in regulis
in antidoto meo contra cathar
rum frigidum sunt notata et post hoc
valde utile est odorare nigellam
torrefactam in panno vero lineo
posita et si non sit necessitas pur
gandi valet et multum dare odora
tis nigelle et odorare pini lignum
pingwe et uti confectionibus pillis
et aliis dictis in dolore capitis
ex reumate frigido que habentur supra
in capitulo de dolore capitis ex reumate
et gargarisma ex vino decoctionis
mirre olibani et similia confert et
suffumigium desiccare fiat ex oliba
no et lignum aloes costo mirra
et nigella vel ex aliquibus ex hiis
et mirra resoluta in vino et ag
... si inde liniantur nares ca
tharrum antiquum stringendo et
desiccando curat cura si ore
teneatur. Et sic est bonum: Recipe
olibani mirre spice nardi ana
partes i. fiant pille late ad quantitatem
lupinie vel circa partes fabe grosse
teneantur in ore et quod resolvitur
transglutiatur et dicit filius zacharie
ut habetur in mesue quod expertum
est spica sola in ore nocte rete
ta vel per diem reumam seu catthar
rum frigidum stringit ego sepe addo o
libanum vel vernice ¶ Et fit

catharrus ponitate continua de
bili et destina capitis et signa eorum
sunt multe superfluitates procedunt
per os et nares et ad est superfluitatem
derivandam aliquando vel saltem ladenda
et spatium pro debilitate spiritus et curatio
eius est in unguentis capitis pilis
amotis cum ungento mastice
quia mirabiliter capud confor
tat et summe de sero in quantitate tanta
usque primi et non solum hoc est valde
cum utile sed et in catharris con
strictis vel liberatis humoris et eo
do in pura quantitate ut pisa sunt
per unam noctem vel quantitate consimilis
primum cum nocte post in noctes
hoc continuando et ceteris et cubebas
confectas vel non confectas et ma
cis et dyantheos et aliquando non pla
tearius et alii faciunt subfu
gatos capitis cum camomilla ab
sinthio menta sicca maiorana
et primum de rosis siccis et odorare lig
num aloes et spica nardi et ab
sinthium et thus et lignum pini
pinosum. Plura sunt medica
mina in catharro convenientia ad
instigandum secundum dulcem modum
spandi in mense et potatas ali
orum que hic non ponis causa brevitatis.

Secundum Guillelmum de
egritudines que in gula
nascuntur in quibus angustia
asseritur cum difficultate transglutiendi
seu glutiendi cibum et difficultate
anhelandi vocatur nomine generali
squinantia et omnes provocant
et fit secundum eum aliquando de sanguine aliquando
de colera aliquando de flegmate et aliquando de
percussione et quando fit de sanguine
vel percussione eadem nomina et
cursus et curatio fleubotomie de cephalica
lica et ventosaciones inter scapulas
multi dicunt quod medicina non fit

squinancia liliator tamen dicit quod fit
aliquando quod medela et cum ad esse in
loco apatis livor et duricies
et tarda afflictio et morbi pro
lixitas et ubi est cum apatis
est pondus et aggravatio hic communis
et quia ita egritudo est periculosa
et quando male curatoris curam
osius est et studiosius videamus
de egritudine hac quo agendum
est ad eius curam quando est cura
bilis cum omnia respicienda sunt
regule de squinancia in tabula hic superposita.
Et notandum quod distinguntur
sunt nam istius apatis aliquando
colligitur intrinsecus et quandoque in quadam
folliculo inter ysophagum et
trachean arteriam posito et hec
est prima species et incurabilis secundum
et cognoscitur per vehementem dolorem
et febris acuta et nullus tumor appa
ret extrinsecus et si os aperiatur
et manus nullus tumor videtur et pa
ciens solum digito locum dolentis
ostendit ubi materia intrinsecus residet
et collum est rigidum et lingua ri
gida secundum liliatorem et ad esse
totius impedimentum et quando in
spiratis et conspiratis et suffocati
in terra vel quarta die et aliquando in
prima vel secunda et de ista non
est nobis ceterum ad curam eius
intendendum sed potius prodere affuturum.
Aliquando materia apatis in maiori quan
titate colligitur extrinsecus et in mino
ri quantitate intrinsecus et hec est
secunda species squinancie secundum plate
arium et hec vix curatur et cognoscitur
per maiorem dolorem et clamorem fe
et facilior in spiratione et respi
ratione quam in prima specie et tumor
aliqualis apparet extrinsecus. Aliquando materia
apatis totaliter colligitur extrinsecus
et hec est tertia species squinancie secundum

platearum et c. curabile non incisiat
nisi tucior ad minus securitate et
congnoscatur vehementer apparente
tumore extrinsecus contra cuius len
ta vel nulla et dolor est mediocris
vel ad est difficultas inspirandi
vel aspirandi ¶ Et notandum quod
squinancia curatur aliquando per resolutionem
exalacionem et consumpcionem materie et hec
curacio est valde bona et securior quam
per curatur per resolutionem et alteracionem
cum eius liberatione. Aliquando curatur
per generacionem saniei et hec curacio
est dubia si ruptura fiat ad
intus mala est curacio et periculosa
si ruptura fiat ad extrinsecus ita
quod sanies educatur et mundetur locus
apostematis bona est curacio. Aliquando curatur
hec egritudo per permutacionem quae per
mutacio fieri potest sic fit duobus
modis aut materia apostematis apparens de
litescit subito et ad membra principalia
transit vel ad cor vel pulmonem
si ad cor materia rapitur illico mor
tem facit si ad pulmonem infra vii di
es eum interficit si hoc eva
dit in consumptionem mittatur si non ma
nifeste subito sed paulatim ducetur
ad membra interiora omnis curacio
vel pleumonem peripleumoniam vel tussim
si non materia delitescit a loco apo
stematis et declinat ad manifestum
corporis id est ad extrinsecus membra et
nobilia fiunt apostema extrinsecus. Et
Galenus dicit quod squinancia plerumque
permutatur in herisipila et in
igne persicum et talis mutacio per ma
teriam cum inde accelerat salutem
et delitescens subito cum mortis
permixtione fecerit febri me
dullas et eundem interficiat hec in
tencio de apostemate. ¶ De causis
si autem signa salutis appareant vi
deatur est cum sit apostema sanguineum

et colera vel solum flegmaticum quasi
solum sanguineum est apostema congregatum
per se aliquando et acuta per ruborem
faciei per forte dolorem et cetera est
oris dulcedo et plenitudo ve
narum et urina colorata et tincta
et spissa et scintatis corporis fluit
plenitudo sanguinis cura con
sistit in sectione et tenui dieta
primo ita quod si virtus permittat
usque ad tercium diem non comedat
nisi oximel vel aquam zuccari
vel brodium pulli puri post hec die
tam utatur ordeacio claro id est sub
tili succo ordei cocti aut cola
tura de pulla pura et postea
sumat post sorbiciones de farina
faliarum et amidum cum zuccaro
albo et vitella ovorum sorbilia
post v dies utatur pullis et
avibus parvis campestribus et car
nibus edulinis et vino albo
subtili leni vel mixto lympha
to et parum dormiet et quiete
una quam et magnis vel lon
gos sompnos timeat de suffocacione
sed laborandi est evacuaciones
tas in alteracione et ypobibicione
aggregacione materie sed in istis deinceps
dimisso ordine et nos mederi
procedimus nam et hec de apostemate
est ¶ Primo incipiendum est a medicacione
specieris et fleboctomia agitacionem et
dispositione materie ventzacionis et
ipsam alterante ut gargarisma
exaqua ro. et aceti cum postea id est
semine rosarum admixto vel de
succo solatri et semine rosarum bib
ator non incipiendum est dicit cum
gargarismus de dyamoro et
modicus sirupus iulep vel viol

vel sirupo de papavere Guillelmus
dicit gargarizandum continue vel
quod ad iij dies cum rob. cortic
mali granati et aqua ca. et sy
rupo ro. vel cum aceto et zuca
ro aut cum aqua ro. zucaro et
aqua frigida ca. ¶ Gilbertus pla
tearius et fogmus incipiunt cum
flo. de capilla ve ca. et ego sic in
cipio cum flo. et h' dimisso di de
ferunt floram in hac cau. et incipi
o a flo. de capilla ve ca. et postea
alia hora de basilica cum sale
pit et postea facio in fonticel
la colli et inter scapulas pono
ventosas ad modum quo possum
hic supra mea de dolore capitis
ex sanguine et non omitto post
prima floram gargarismata
postea quia valde sunt necessaria
nec utor in hac causa clisteri
nisi esset constipatus nec facio
floram de venis sublingualibus licet
fogmus dicat eam esse contra
[illegible] quod coquus ca. et [illegible]
cum predictis evacuationibus agi
scamus satis quiescunt et ista
ex sputo intimus in principio squina
cie de sanguine solum ¶ Etiam non
tolla in sanguine sic fundans
quod cognoscitur per dolorem acutis
simum et per strictissimam et co
lore faciei citrino cum rubee
et urina et intensa et tenuis
et ole ad e amaritudo predicta
et mordicatis in loco doloris
secundum avicennam sed primus evacuare
coleram et postea fiat flora
et iterum fiat evacuacio prime
dicendis contra [illegible] colericam

a sanguine et de solutum tale esse
lene et plus alterativum quam eva
cuativum et fiat hic si non tol
lere per cum cassiafistula et aqua
decoctionis prunorum et violarum
solatri endivie et lactuce et si
sed addatur electuarium de succo
rosarum quia valde utile est et
alterativa plus est frigida quod si
solum esset ex sanguine ¶ Facta
evacuacione debita et alteracione
per gargarismata et primo mor
bi i. per ij primos dies vel iij
vel si colatura non sumat ex
aliquo impedimento racionabili
clisteris lenitivus [illegible] constipa
cionis vel alteracionis vel at
tractionis materie in fine quorum
primum sic fit ℞ viol ʒ ij
[illegible] ij · 1 prunorum ʒ vj
zucari viol ʒ iij fiat in aqua
que sufficiat de coquantur [illegible]
viol malva et prima [illegible]
tina alia addantur [illegible]
[illegible] et cum apperit assellac
non retineat illud sed emittat
et ostendit esse clisteri lenitivum et
mollificativum ¶ Et dicit Guil
helmus ca. de squinancia quod in
squinancia ex colera in principio sed
tale clisteri fit et postea fiat
flo. de cephalica et postea sepe
sed fit clisteri hic quia nichil
valimus cum eo in hac casu Et
alij addunt predictis mel sal et
alia ut sit mordicativum ad e
[illegible] materiam in fine et si in
tunc patitur [illegible] apponunt
alij z. s. electuarium de succo ros.
[illegible] postea fiat localis
unguentum ab [illegible] et ungatur
[illegible] hic in tabula de [illegible]

ne vel pcissima cotinue ponant(ur)
& lenitiua ardoris et doloris.
Vn(de) platearius inqt loco cotinue
liniri cu oleo viol et malua in
oleo viol coctu catheplasmare
et in talis lenitiuu bonu e lac ca
prinu calidu cu stercore albo canis
et melle gargarisatu vl decocto
ficuu et feni gre cu pauco croco
istud apa maturat et resoluit in
intus h cyrurgie. ¶ Cotinue no bo
e bene resolutu et maturatu ca
rib(us) in aqua et oleo coctu et fit
q° catheplasmatu. Item bran
ca vrsina et malua cu auxungia
porcina recenti trita et apposita bonu
e lenitiuu et maturatiuu et ds fit
qn e inunctu. Sponga et in oleo
in fusa tepido et apposita prodest et
s(ecundu)m qd dr in cyrurgie stercus albu
canis comedentis ossa puluizatu
et cu melle mixtu si eo cotinue
liniat(ur) gutt(ur) et intus gargarize(tur)
e medicame resolutiuu solutiue et
si cotali stercore et melle et stercus
cucumeris asinini liniat cotinue
guttur e medicame copetu
h in cyrurgie. ¶ Terni volt for
tib(us) resolutiuis vti videat i
cyrurgie et operet(ur). Post hc cu apa
puenit ad maturatoz appone(n)
da sut s(ecundu)m cyrurgie medicamina
lenitiua et apatis aptiua sine
ruptura. ¶ Lenitiua sut sicut cata
plu decocto ficuu pulpa cassiefis(tule)
decocto passulaz sicaz et mel
album crocus et liquis(cia). Aptiua
sut sal armoniac baurac stercus
yrundinu mirra barmel stercus
caprinus cinis pullorum yrundinum
siluestrium vl recentiu pueroz cu a
mom de istis aliq cu aliqbus
copetetis lenitiuis ponant(ur) s(ecundu)m
oportunitatem i dictam de vtriusque
medicamentis et dispositioe paci
entis. Et quia de yrundinib(us) sut

gulae et efficacis ad hoc fit remediu
s(ecundu)m Gal. cyrurgie pono hic quod
comunit(er) s(ecundu)m doctrina Johis dap
oz et primo pullos yrundinis de collari
ut sagittu stringat sup alas corp(us) de
inde puluize(tur) sup eos sal et sic
in olla vitreata mitta(tur) stati oificij
et cooperi(atur) et sigille(tur) olla luto
sapie et pona(tur) in forno et ibi sit
donec in puluez seu cinerem redigat(ur)
h ille. Et quia aliqui no apponut
sal. Ideo Gal. dicit sic carnis pul
lorum yrundinu recentiu vl sali
torum liquis an(a) p(ar)tes .i. fiat puluis
de isto puluere cu melle si cotinue
liniat(ur) guttur et si intus cu
aliquo lenitiuo gargarize(tur) et
bibat(ur) sedat vehementiam squina
cie statim et tu dic pter qd apa
e matura postq no sanies i fluxe
recepit locu patiens sup faciem
sua ponde et situ tali qd sanies
libius p os excat et liniatur
guttur cotinue cu melle et sale et
frequent gargarizet vinu decoc
tionis foliorum oliuarum salicis vl
ros aq aut aceti s(ecundu)m mesue et s(ecundu)m
eunde dyamoron cu croco e mundi
ficatiuu bonu. Ego no do gargari
zando dyamoron cu melle ros(arum)
et aq decoctionis ordei pri(us) contusi
et croco pri(us) in apporc(ione) tali mixtis
sit mell ros colati dyamoron an(a)
ʒ .ij. aq prope decoctionis ordei ℥
vj. vl viij si sit succosa croci ʒ
i. crocus puluize(tur) et cu alijs mis
ceat(ur) h dca sunt de scinancia sag
nea curabili cu p(er)missione ad sanie
tia(m) si no p(er)mitte(tur) ad alia loca
malu e quid et de ca no eventus
assume cura quia valde laboris
su e et p(er)iculosu vnde dico si declines
cit sine manifesta allemacione
Cum fuit scinancia cosfiente qd
nt plum a... et cognosta p hoc

q faciet c pallida vel alba et c
in spiritu fe c lenta dolor re-
missis urina discolorata vel per
medium colata spissa tumor mat(?)
festinus mollitiens(?) multitudo salive
fiat apud° clistere in antidotario me-
o scriptum q dolorem capitis cum ma-
fica(?) et secundum Gwillelmum statim pur-
getur cum pillulis cochie vel fetidis
vel medicamine de turbit et serpe-
fiant clisteria in principio que valet
in dolore capitis ex fleumate et bibat
per v. dies aquam mellis vel aqua
decoctionis liquiritie et ysopi et ju-
cam(?) et comedat farinam cum aqua
coctam pullos coctos et vitella o-
vorum cum mica panis mixtis in
pulli coctis postea redeat ad die-
tam laudabilem sani sicut ille. Nycol-
no dicit in principio esse gargarizandum
cum aqua et aceto deinde cum rob
mirum(?) et dyamoron confortatum cum
alumine et acacia et similibus. Sed lilia-
cius(?) dicit esse gargarizandum cum ydro-
melle et decoctione mit(?) et altius(?)
assatorum et thimis(?) masticas et
uvarum passarum mundatarum ab a-
cillis et collum involvatur cum lana
intincta in oleo decoctionis mit(?)
sinapis sulphuris et castorei. Dein-
de postquam incipit venire ad aug-
mentum gargarizet aquam decoctionis
fenugreci seminis lini uvarum
passarum mundatarum ab acillis ca-
ricarum liquiritie mundate primus et
mell et istud e maturatium renis(?)
vel extimus applicatum aliud magis
maturans. R(ecipe) olei viol(arum) butiri
caricarum fermenti dyaltee ...
i. mustean(?) istud intimus vel ex-
timus applicatum maturat et agit
ad rupturam. ¶ Ego extimus isto
utor in tunc e abhominabile ad
utendum et io do ad gargarizan-
dum oximel diureticum cum de-
coctione caricarum et fenicli(?) in pa-
rva quantitate addito ¶ Ego ad gar-

garizandum cum oximelle diure-
tico appono stercus album canis
et pulverem yrundinum combustarum
sic quod pulvis yrundinum sit ad quar-
tam partem quantitatis stercoris canis
¶ Ad maturandum apostema squinanticum
flemmaticum bulliat in vino dyaltea
et malvavisco(?) et agrippa et lana
vel stuppa lini in illa decoctione
intincta tepida apponatur sic quod
collum ca(?) volvatur resolvit et
maturat et facit dyaforesim
experimentator ¶ Et nota quod Gwil-
lelmus dicit quod almasor sapi(?) et
... gnginit(?) in h. quod gargari-
zantis(?) de stercore albo canis come-
dentis ossa vel stercore adhibi-
to lupi cum melle mixto et lini-
to super gulam et collum multum
valet in squinancia ¶ Et lilia-
tor dicit quod a tota specie valent
ad squinanciam stercus album canis
ossa comedentis et stercus lupi et
stercus in sanctis(?) vel pur(?) come-
dentis lupinos et cinis pullorum
yrundinum sed secora(?) super testa
desiccatum postea pulverizatur et est
cum melle vel decoctione debi-
ta intimus vel extimus applicatur
verbena trita et emplastrata sana-
vit plures squinanciam ¶ Ex-
perimentator et Galienus dicit quod
verbena ligata super tumorem
squinanticum aperit et sanat. t. p.
Item scabiosa gargarizata bi-
bita et emplastrata squinanciam de-
siccatam sanat. t. p.

Raucedo aut est ex siccitate 31 de raucedine
aut humiditate superflua ex
siccitate multa sed in omni rauce-
dine ex siccitate competit dicta
humida lenitiva ut ova mollia
pultes avenatum vel ordei a-
midum fructum cum tysana cocta
et diversa alia que taliter hu-
mectantia vel frigida humida sin-
tam(?) siccatis et calidis vel frigidis

et vinace que desiccant et exaspe-
rant et salsa et acuta et stipti-
ca. ¶ Raucedo secundum Mesue et alios ac-
cidit ex siccitate causata a causa ex-
trinseca ut a pulvere fumo vento
sicco vel cibo vel potu recepto et
directe siccativo et a puncto in-
lacto vocali trachea arteria vel
fistule pulmonis et istud cognoscitur
inditio pacientis et tussi sicca
concomitante et curatur cum lenitivis
humectantibus ut sunt dragagan-
tum arabicum liquiricia et alia huius-
modi similia simplicia vel composita ¶ Et fit
ex siccitate inflammante et exasperan-
te quod cognoscitur per puncturam in spina-
libus et maxime postremis fervorem per col-
li gracilitate et corporis maciem
et curatur per infrigidantia cum hu-
miditate extinctiva et lenitiva
humida ut est mucilago psilii
et medulla cucurbite et cucumeris
et semina 4or frigidorum et similia
huius ¶ Et fit ex siccitate constringen-
te ut a frigore exasperante tractu
vocale et cura eius est ex calidis
et humidis lenitivis ut dragagan-
tum quod est in antidotario meo et
diapenidion et electuarium regi-
nale vel primis mei ¶ Lenitiva ca-
lida secundum Mesue sunt olibanum cum
melle et passule et ficus et
mirra et liquiricia cum vitello ovi
sed ego numquam non pono pro ex-
siccitate sed zuccarum et uvas dul-
ces et penidias et pineas mun-
datas nucibus et zuccarum et zuc-
carum conditum et diazuccarum in an-
tidotario meo et borago et buglos-
sa sunt bona et composita ex ali-
quibus istorum secundum oportunitatem
inventionem et dispositionem pacie-
ntis sive in decoctionibus sive in
looch sive in pillulis in ore tenendis

quarum spongiositas inflammatur ¶ Et
fit alia raucedo ex sanguine sive
humore sanguineo venas descendente
sanguinis enim secundum platearium humidas
venas descendit et per hoc meatus
vocificacionis coartantur et sic im-
pedimentum vocis quod dicitur raucedo quod
cognoscitur ex tussi aliquantulum humida
ex rubore faciei et venarum eminen-
cia ex dulcedine oris et eo quod
sanguinis qui per nares vel aliunde
consueverunt fluere cessaverunt et quod non
est diu minutus qui consueverit minu-
ere et cura eius est minucio de
cephalica et scarificatio dicta sunt per
sanguinis evacuatio et caveat a calidis
et humidis et sanguinem multum generanti-
bus ¶ Et fit raucedo alia a fluente
a partibus superioribus distillante in
tracheam arteriam et fistulas
pulmonis quod cognoscitur per tussim
humidam et per insipiditatem oris
et saliue habundanciam et hec rau-
cedo dicitur ex humore et pacienti subveni-
endum est sicut in catarro deflen-
te distillante dum est si non est ex
fluente ad herente trachee artie
et fistule pulmonis et non fluente
accipiatur cum competit secundum Mesue
causa resolventia et desiccantia
ut sunt calamentum yreos et pri-
Ego non do diayreos cum dya-
calamento et facio decoctionem cum
ysopo radice feniculi radice yreos
et melle et aligna et do post sirup-
tum dicte mixture electuarii et re-
gine et dictam in pano et alta-
cina ut in tussi ex grosso fluente
adherente dicitur et purgo cum pil-
lulis meis de agarico pectoralibus
que sunt in antidotario meo modo
cum lenioribus modo cum fortioribus
secundum quod oportet

Dicunt aliq quod tussis est of
fensio[illegible] spiritus in arterie
et arteria et forsan sic dicunt quod
est motus cum quodam inflatu et of
fensionem spiritus et membrorum spiritua
lium. Gilbertus in libro iiij dicit
quod tussis est motus naturalis et aia
lis quo mediante aerem in[illegible] spiritus ad
expellendum superflua spiritualium nociva.
¶ Cum enim in cavitate pulmonis vi
geat plurimum superfluitas et corrupta virtus
naturalis et spiritualis virtus sit in
iunctis et laciis ad expellendum su
perflua et nociva movent membra
pectoris ad expulsionem eorum et
talis motus vocatur tussis. ¶ Ci
liator dicit quod tussis est motus
naturalis expulsivus sustentatus per
virtutem animalem et complexum ad expel
lendum nociva circa spiritualia unde
quod sicut sternutatio est motus cerebri
naturalis non morbus ita tussis est
motus in pectore naturalis non morbus.
Guillelmus in iiij libro dicit quod
tussis est commotio violenta pulmonis
et pectoris vel voluntaria ad reici
endum nocumentum contingens spiritibus
vel in spiritu et via anhelitus vel pul
monis. Et ego dico quod tussis primo est
naturalis motus in pectore et non mor
bus qualis est tussis que est cum modica
conatu et alleviatione bona et velo
ci et facili expulsione multa vel pau
ca secundum quantitatem materie expellende que
salubris est et laudabilis quia forti
tudine virtutis expulsive et obe
diencia superfluitatis expellende
et nunc sificationem spiritualium sig[illegible]
est quod nullus morbus pectoris nec
cura indiget medicine quia an
ste tale motum vel impedire cet
[illegible] morbum ex superfluitate v[illegible]
nosa. ¶ Tussis namque fit ab [illegible]
utilitate interna cum vegitativa vel

cum diminuta tali utilitate et cum la
borio sa commotione spiritualium lede
te et accidentaliter in ductu est
motus naturalis et passio sive vel
sinthoma cui cura si curabit
est per medicine arte[illegible]
de. ¶ Fit igitur tussis tum morbo
uno modo per compassionem et accidentale
mota vel cum fit virus stom vel capite
timore vel in ydropisis vel ex
apate vel in peripleumonia vel
apate vel [illegible] apate fixo pul
plenresi vel ex apate fixo pul
monis vel stom duro vel molli vel
acathario distillate de capite et
sic dicitur tussis sinthoma mor
bi aliquo generatur et tunc tussis cura
to morbo ea curatur cessat vel
curato morbo vel cessante ali
quando superfluitas delegata vel
qua superfluitas [illegible] in spiritualibus membris et [illegible]
dicat in spiritualibus membris et [illegible]
fiat tussis. Verumtamen almasor
et Guillelmus cum sequitur ca de
tussi ponit plures curas de tussi
sinthomaticis ad quod vertat qui
vult talia curare. ¶ Secundo modo
fit tussis ex ca[illegible] privata et causa
pulmonis vel ex mala complexio
ne ca vel frigida sicca vel humida
et ipsa causa acquisita vel ex humore
grosso ad herente et ibi residente.
¶ Tercio modo fit tussis accidentali
mota ex [illegible] vel aspero pul
vel frigido aeris constringente cibo
vel potu frigido acetoso salso vel
acuto et aliis huiusmodi ab extrinsi
co asperitate causante pulmone
[illegible]. Et quocumque fit tus
sis vel est sicca vel humida et ideo
de tussi sicca vel humida huius
tractatu intendo. Et ideo distinctio
tussis sicca vel humida est cum
caliditate sive cum calida dispositione
vel cum frigiditate sive frigida dispositione.
¶ Caveat autem tussim paciens

et ab omni eo quod vel catarrum pul-
monis vel pectus coarctat con-
stringit vel nimis desiccat ut
sunt generaliter salsa acuta acetosa
et pontica et pulvis et fumus et ven-
tus asper aer vel frigidus vel humi-
dus vel ventosus et aer corruptus
et pestilentialis talis enim aer subi-
to inmutans causat tussim et diffi-
cultatem anhelitus et per consequens suffoca-
tionem et generaliter vitanda sunt omnia
que causant tussim que posuimus in
preservacione cure tussis sicce
vel humide apparebunt. Primo dico
de ea quo fit tussis sicca aliquando
fit corpusculo aliquo ingrediente
in tracheam arteriam et fit tussis
sicca sine catarro vel frigore et
cognoscitur medico paciente et curatur
cum aliquo liquido lenitivo recep-
to per modum sorbicionis vel potus
et ova mollia cocta sorbeat

De tussi sicca

¶ Item tussis sicca ex fumo fit quod
cognoscitur medico paciente et
quod fumus secum cum siccitate habet
aliquid caliditatis curatur cum lenitivis
frigidis ut sunt tysana frigida cum
liquore tepide sorbendo et similiter
et syrupus violarum et zuccarum violarum et
dyadragagantum frigidum et uti dieta
frigida et humida mediocriter ut sunt po-
tus avene vel ordei cum aqua vel
ta et panem decoctum dulci olivo
vel amigdalino ¶ Item tussis sic-
ca ex frigido aere vel vento ingre-
diente tracheam arteriam con-
stringente et corrugante superfi-
ciem trachee interiorem quod co-
gnoscitur medico paciente et curatur
cum calidis et humidis lenitivis ut
sunt sorbiciones de decoccione ys-
sopi ficuum et liquiricie cum aqua per
iii. et unius partis i. vel cum aqua
et melle dummodo ficubus et cocte

de ea et humida non solum actu sed
potentia ut sunt carnes agni
anatine galline pingues et
capones et sorbiciones et de gal-
linis confectas conditas cum zinzibere et
cardamomo anisi et croco et bi-
bere dulciam ordeaceam vel mellicra-
tum ¶ Item tussis sicca ex aliquo
suscepto per os quod non plene ingreditur
meri et offendit tracheam arteriam
ut mica panis vel aliquid aliud
tale quod cognoscitur medico pacien-
te et aliis medicis assistentibus et
eius cura est si res sit parve quan-
titatis ut statim bibat aliquid calidum
si sic vel si corpus tale per absque
periculo suffocacionis fiat aliquid
tale per calidum quod potius ipsum de-
portat ad vias stomachi et elargat
vias meri ut facilius ibi tran-
seat si non est quantitas talis vel
maior ex percussione paciente subi-
to et fortiter in collo et inter
spatulas ut exeat illud ¶ Item
tussis sicca aliquando fit ex pipere sump-
to vel aliquo alio cibo potu
vel medicina recepta tracheam
arteriam et canam pulmonis calo-
rificando nimis et desiccando et
tussim inducit et cognoscitur medi-
co paciente et curatur cum frigidis et humidis
caliditatem extinguentibus et alteran-
tibus cum compotione sicca mala
et granata sunt mucilago psillii
et semine citoniorum et lactuca
et portulaca et pulpa cucurbitarum
cucumerum et melonum et syrupus
violarum et zuccarum violarum et pulles
de aqua et tisana ordei vel avena
et cassia et pruna damascena et zu-
curum et poma persica et bibere ti-
sanam similiter vel dulciam
ordeaceam vel similata vel
vinum album clarum debile non

adbus vel frixum et aqua buglosse
preparatum et farratum cum aqua et ami-
dum comedere potest et pisces parvos
scrupulosos recentes de aqua currenti
et currente ut sunt consimiles perche
minores qui dicuntur thewtyn
et kawlpersk et silces lupos
elixatos sine admixtione specierum
vel rerum calidarum et sine condimento
calidarum specierum ¶ Tussis
sicca ex compressione membrorum spiri-
talium que fit ex tumore epatis vel
stomachi comprimente cannam pulmonis
sine infusione humorum cognoscitur
per talem tumorem ex coartatione
viarum spiritus causatur tussis sed sicca
est quia nichil est in eodem unde ex-
spuitur sed et curatur ista tussis
curato tali tumore ¶ Tussis sicca
propter apostema molle vel durum firmum
de quo nichil effluit ad cannam
pulmonis idem est iudicium de ca-
usa de tussi sicca ex compressione
spiritualium ¶ Tussis sicca propter sic-
citatem pulmonis fit et cognoscitur
per hoc quod nichil exspuitur et est cum
velocitate et paruitate pulsus
et est ibi constrictio anhelitus ut as-
ma videatur et aliquando et si diu
duraverit adest attenuacio corporis
et consolatur paciens ex sumptione humi-
di lenitivi ut sorbicio et de lac-
te amigdalarum dulcium et amidum
et alia que dicta sunt de tussi
ex pipe sumpto et est tussis fortior
in fame et siti et post sompnum et
comestione et potu vini plurime
mixtionis aque allemani et tra-
cius et ut vitetur dieta humida
sit et cum hoc cum succo ordei vel fru-
menti vel ferri i. spelta grosso-
modo fricta excorticata vel cum

butis portulacis et lactucis
et carnibus edi et pullorum al-
tilium cum pedibus herbis vel carnes
et bibat ptisana ordeacea de-
bile non humulata cum cibo
et siti tysana cum liquiricia secundum
secundum Gwillum ¶ Cum tussis
sicca est cum febre incipiendum est sic
Imprimis de mane bibat aquam
ordei et post tres horas intret
balneum tepide aque decoctio-
nis viole malvarum et semin-
ium et postea hoc tibi cum succo
ordei et cetera ut predictum est de tussi
et uti potest pedilubio calefactivo et ante
sompnum bibat cum inlep iunsti
lagine psilii in aqua citrullorum
vel cucurbite resoluta et quia
in partibus et regionibus frigidis aqua
citrollorum vel cucurbite non habetur
facto decoctione semina corporum
data in aqua et de illa cum inlep
vel syrup viol et in die tene-
at in ore has pillulas succus fere
portulace semine cucumeris
mundatis ana partes ii liquiricia succi
partes iiii conficiatur cum mussilagine
psilii Item in antidotario meo
habetur syrup ad tussim cum febre
¶ Cum non tussis sicca ex siccitate
pulmonis sit sine febre potest sumere
panem cum lacte ovino vel vac-
cino dulci vel amigdalarum zucca-
ro albo addito et post tale lac
cum zuccaro sine pane bibere
et comedere carnes animales por-
cinas edulinas vitulinas
de lacte et alia que hic dicta sunt
de tussi sicca cum febre nisi quod hic
aliquantulum calida i. temperate cali-
da sumi possunt ibi non frigida multum
et humida propter febrem et secundum Gwillum

albi gdiendi sint cu vvob de vino
i. vuarum matarum dulcium et cum
vitellis ovorum et cum hoc pulvis ℞
tiamon ʒ j. cardamon croci an
½ ʒ fiat pill ¶ Ego vero do
hunc pulverem ℞ ʒʒ nindati ʒ ß
cardamon croci an ½ j. an seis
oneamnis nindati amidi an ʒ ij.
fiat pulvis et do dyadragaganta
tum in antidotis meis et dyapen
dion seperatim et mixtim de tussi
sicca que fit ex siccitate et calidita
te pulmonis que cognoscitur per hoc quod
vehementer sitit et anhelitus est
magnus una vice plus aliam
ut solet anhelare quando ascen
detis montem et pulsus est velox
valde et conpellatur attrahere et
attrahendo aerem frigidum et a calido
aere multum leditur et cura eius
est ut mutatur sicut dixi est in
tussi sicca ex siccitate pulmonis
cum sero et alia remedia fiat ut
ibi dixi est et ea ungatur pectus
cum oleo viol et aq sine cumsti
lagine psilii et bibat mane l
s. aq ordei in aurora ei dico
et post iii horas ut in albi sump
ti teneat in ore .j. de pillulis bi
thice quarum h est confectio ℞ sinai
liquiri ʒ tal albi an ʒ x z. a
nili dragagant amigdal excor
ticat dulcium an ʒ v. fiant
pilla ad quantitatem ciceris cum musti
lagine seminis citomorum ¶ Et fit
tussis sicca propter ulcus factum pul
monis et signum eius est quod fit post
sputum saguinis et saniei de more
abscendi sputum et remanet
tussis sine sputo et cor ligis fit cu
ra et cura eius est in potu simile
lac et alia que dicta sunt in tussi

ex siccitate pulmonis h in dinusioe
almasoris ¶ Item tussis sicca
aliquando fit ex cathaaro multum lig
do et subtili ita quod vinum aut app
hendi non possit ut expellatur
et signa eius sunt ut in cathar
ro ca sine de ma ca. et subtili
et eius cura est cura talis cathar
ri in grossate et in spissate ma
fluentem et alia remedia pone
que in ca^o de catharro dicta sunt
ut catharrus cesset et post hoc
ma fluente et alia remedia
pone que in ca^o de catharro
dicta sunt ut catharrus cesset
et post hoc ma iam fluxa et re
sidentem in spiritualibus mare et
postea conducte cum facilitate. Tussis
sicca aliquando fit ex humore grosso et
globoso in cana pulmonis for
tis adherente et licet natura mutat
cum expellere per tussim hoc facere non
pot propter sua fortem adherentiam et
grossam viscositatem et cum nichil
expellitur per tussim dicitur tussis sicca
et fit tunc ipsa ex humore et signa
eius sunt ortis in spiritualibus et
dicta pectoralia frequenter sentiuntur nisi
forsam propter tussim calor assistat
et si aliquando aliquid ex causa fit propter tus
sim expuunt id est fleu grossum
valde viscosum. cum subvenienda
est ut sit in aere calido mediocris
et utatur mellicraton et comedere
sorbitiones de vitellis ovorum
et vino subtili et carnes gallic
pingues cum aq cuius fit ysopus
et radix feni ut petrosili et utatur
medicinis calidis resolutiuis et
subtiliatiis ut sunt radix yreos
radix feni amisu et ego do dy
acalamentu dyaris an ℞ j.

dyapenidion p[ar]t[es] ii · mixt[is] et sequi[tur]
potus decoctionis v[el] q[ui]nq[ue] radicu[m]
seu radicu[m] p[rae]dictas cu[m] liquiritia passularum
et pyncarum et ficuum siccarum et in vn
go pectus cu[m] dyaltee p[ar]t[es] ii · et oli[i]
p[ar]t[e] i · mixt[is] et alii dant in tertio noc
tis iii pillulas de agarico pectorales
leniores vel fortiores s[ecundu]m q[uod] oportet q[uae]
sunt in antidot[ario] meo ¶ Et no[ta] q[uod]
in hac tussi et dieta et medicina
d[ebe]t esse calida et humida confortativa et
lenitiva ¶ Ite[m] tussis sicca p[ro]p[ter]
debilitatem spiritu[u]m cognoscitur p[er] infir
mitate[m] vel passione[m] p[rae]cedente[m] q[uae] virtute[m]
et sp[irit]us debilitavit et vt plurimu[m] ad
est corporis debilitas et resolutio sic
extenuatio vel consumptio et cura eius
est dietare pacientem cu[m] restrictiva di
eta et cu[m] medicinis restaurativis
humidis et spiritu[u]m et virtute[m] confortati
vis dieta sit talis panis lenis poro
sus bene coctus pulli gallinarum cu[m]
brodio suo condito cu[m] vitellis ovorum
et cynamo zinzib[er]e cardamo et croco
vel cu[m] pullo colato i[d est] stillato cu[m] bro
dio cu[m] speciebus p[rae]dictis et pultes ave
ne vel ordei cu[m] brodio galline bo
ne sunt vel cu[m] lacte amigdalino vel
lac amigdal[arum] cu[m] amido et zuccaro
et carnes edulinae et agnellinae vi
tulinae bone sunt cibate et condi
te specieb[us] dictis ova mollia spinar
gia borago atriplex bleta cu[m] bro
dio carniu[m] recentiu[m] arietu[m] bovine
vel porcine vel cu[m] lacte amigdal[arum]
extremitates porcorum pisces saxa
tiles de recenti aqua currente vel
sunt huius[modi] [illegible] et sic [illegible]
et bibat vinu[m] album et subtile
vel rubeu[m] clarum odoriferum cu[m] aq[ua]
ordei vel dragag[anti] simplicatu[m] elec[tu]
aria sunt dyapenidion electuariu[m]
patris mei vel electuariu[m] regu[m] con
fortentur sp[irit]us p[er] sonos delectabiles
instrume[n]ta musicales p[rae]ter boni odor[is]

et p[ro]p[ter] solatia que no[n] desiccant
¶ Tussis sicca alia est ex sanguine ve
nas replente et extendente ex
quarum extensione arctatur offendicu[lum]
sp[irit]us et tussis et de illo q[uo]d est ca
tussis i[d est] de sanguine nichil expuunt
et sic equi et boves alii patiuntur
raucedinem tussim et asma cuius
sig[na] sunt rubor faciei et labiorum
et plenitudo venarum et oris dul
cedo et q[uod] diu non fuit minutus
vel sanguis qui solebat fluere
non fluxerit ut sanguis narium emo
roydarum vel alius et cura eius est
si corpus est pletoricum multo humidis
sanguinem flebotomare de mediana primo et
postea alia vice de epatica ubi
non non est tanta plenitudo sanguinis
p[ro] toto corpore sufficiat flebotomare de basili
ca ¶ Et nota q[uod] alie cause tussis
sicce que hic non exprimuntur possunt
ad cas p[rae]dictas reduci et s[ecundu]m dictas
cas tusses ex talibus causis curentur
¶ Item non tussis sicca ex siccitate et
calidi[ta]te ex convenie[n]te curetur cum
humidis frigidis hec de tussi sicca dicta
sufficiant ¶ Alia est tussis sicca alia
causa ex humido vel humore ut dixi
est et humida tussis ex siccitate caverno
sit et ista tussis dicitur humida quia hu
mida expuunt et hec multotiens fit alii
expuunt sanguinem ut in emoro
ica passione alii saniem ut in
epimate vel ulcere pulmonis vel
apate rupto saniosa in pectore
pulmone vel costis ut in plen
resi alii expuunt humores grossos
digestos in pectore vel pulmo
ne contentos alii indigestos ¶
¶ Tussis humida sanguinem educens
sive saniem ex causis p[rae]dictis curatur
curato morbo vnde ipsa causatur
si non tussis esset causa fluxus sang
uinis curetur tussis s[ecundu]m modos supradictos

Tussis humida

Et ad° q[uod] s[ecundu]m ypocr[atem] tussis cu[m] sputo
to sanguinis e[st] mala valde sive
egrediat[ur] sanguis a pectore sive
a pulmone s[ed] a pulmone e[st] peior
et cura eius difficilior et assignat
Joh[ann]es de aquapat[?] ca[usa]s una ca[usa] e[st]
quia ubi est sputum sanguinis cu[m]
tussi a pectore vel pulmone est
dissolutio continuitatis cuius conso
lidationi resistit et repugnat tus
sis et tu[n]c dico cu[m] sputum sanguinis
tale sit ca[usa] tussis et tussis dilatat
dissolutionem continuitatis et augm[en]
tat ea[m] et erit ca[usa] dissolutionis co[n]
tinuitatis et sic reciproce unu[m] erit
ca[usa] alterius et ergo erit motus circularis
et sic no[n] t[er]minat[ur] nec finit[ur]. Item s[ecundu]m
Joh[ann]es tussis cu[m] sputo sanguinis ex
pulmone s[ed] d[e]mu[m] erit saniei
sanies no[n] in membro spongio
so q[ua]le e[st] pulmo diu retine[tur] diu
retenta magis acuit[ur] et magis
acuta p[ro]fundat ulcera pulmonis
que difficult[er] curant[ur]. Item pulmo
ex officio suo p[ro]vita (?) co[n]servanda l[ice]t sili
tudine folli ad inspirandum et
respirandum et sic dilatat[ur] et con
string[it]ur successive s[ed] dissolutio co
ntinuitatis et tussis co[n]solidatione[m] talem
impediunt quare tussis cu[m] tali
solutione continuitatis male curat[ur].
Item caro pulmonis tenera est
rara e[st] et cito passibilis et est
receptaculu[m] fleumatis et multi calo
re s[u]btili sanguinis q[ui]a q[uan]do e[st] tussis
cu[m] sputo sanguinis vel saniei ex
pulmone acuit[ur] sanguis q[ui] ei[us]
est nutrimentu[m] ex tussi et super
calefit fleu[m]a receptu[m] putribile quo
putrefacto tussis augmentat[ur] male
q[ui]a cura tal[is] tussis et p[ro]p[ter] talem
difficultate[m] cure tussis cu[m] spu
to sanguinis vel saniei a pectore
vel pulmone vel ulcere vel apate (?)

respectu ad canna[m] pulmonis et
instrumenta spiritu[u]m remitto cura[m]
eius ad p[ra]cticam antiquorum sicut
ad avicenna[m] almasore[m] Joh[ann]e[m] et
Gilbertum et in Gwillelmo et pono (?)
cura[m] eius. Tussis humida fit
aliq[ua]n[do] cu[m] q[ui]bus expuit sputum
fleumaticum digestum et facilit[er] et
no[n] e[st] morbus s[ed] e[st] motus natur[a]lis
et no[n] d[ebe]t impediri nec alia
cura indiget nisi bono regi[min]e
s[ed] si no[n] no[n] e[st] b[e]n[e] digesta q[uod] expuit
et e[st] tussis laboriosa et e[st] in pul
mone pectore vel canna pulmonis
ut solet e[st] in fleumaticis et fleu
gnantia comedentibus et in senibus
ex dispositione senectutis et signa ei[us]
sunt multitudo sputi et habundancia
eius et p[ro]p[ter] hoc p[er]turbatur sompnus s[ecundu]m Gwil
lelmum. Ego dico q[uod] h[ec] sunt signa
q[uod] tussis humida e[st] ex superfluit[a]te
fleumatis i[n] capite de qua p[ro]pterea di
c[itur] s[ed] hic sig[na] sunt paucitas sputi
p[er] castitatem (?) et multitudo sputi p[ro]
tussim et viscosa et ma[teri]a videt[ur]
cu[m] expulsione eius in guttur
residere vel in pectore et cu[m] tal[is] ma
gmone (?) p[ro]p[ter] tussim aliq[ui] in tussitu
suo ca[den]t nauseam et aliq[ui] vomitu[m].
Et cura eius e[st] regimine generale
p[ri]mo deb[et] tenere et nutriat[ur] paci
ens cu[m] bonis carnibus castrati
onis de capolo de lepore de perdi
ce gallina et avibus campestribus
et ignorant (?) cibaria sicut dictum e[st]
ca[pitulo] de catharro q[ui]a ex ma[teri]a sua (?)
et bibat medonem b[e]n[e] defecatum
mediocre in fortitudine Gwil
lelmus no[n] dicit q[uod] bibat vinu[m] lim
phatum vel aliud (?) et ego dico q[uod] val
de est p[er]tinentum (?) s[ed] dico q[uod] in
debilitate uti p[otes]t vino limpha
to cu[m] aq[ua] decoctionis hujus. Item

vomerit non valeat licet constrictiue
a clara et desiccata sicut in ypola-
ma bonus est potus in hac tussi
post digestionem utatur sirupo de liquiricia
damasceni qui est in suo antidotario
et inuenitur in meo antidotario et siru-
pus meus pectoralis cum melle
est valde bonus ad hanc tussim
et est in meo antidotario et licet ista
sint bona tamen in humida tussi utere
plus electuariis post digestionem quam
sirupis quia sirupus aliquando re-
plent flegma et augmentat in maiorem
humiditatem expellendam ita quod ti-
metur quando de suffocatione dummodo
patiens in expellendo tussi labo-
raret do igitur dyacalamentum et dya-
yris et alia electuaria in antido-
tario meo scripta mixta aliquando ad
inuicem secundum quod materia flegmatica vel
cum vel sim est viscosa et do quarto eua-
cuatione pillas pectorales me-
as fortiores vel leniores secundum quod
oportet et sunt in meo antidotario et aliquando
do pillas de rapigra semini pt ij
et semina liquiricie pt j. mixta et hoc
ultimo noctibus iij vel v. Similiter
do et facio pectus inungi cum
oleo nardino pt ij et dyaltee
pt j. mixta. Gwilling dat
post purgationem cum pillis cocijs
vel purgationem vel medicamine decoquit
bit dyadragantum et dyarizi et dya
cardamomum et dat pillas iij
vel iiij glaciadas de sero quarum
hec est confectio Recipe mirre storacis
liquide thuris opii ana pt j. fi-
ant pille ad quantitatem piperis
remouent tussim impedientem
sompnum et faciunt dormire et mundi-
ficant pectus et cannam pulmonis
ex materia frigida secundum Gwilling et cum
dico si materia est humida quia si
est multum aggregata pulmo suffocaret

quod resolueret vel subtiliaret ¶ Et
fit alia tussis humida ex flegmate
globoso grosso in pectore et pul-
mone vel canna pulmonis resi-
dente de qua tamen patientes aliquid
notabile expuunt sed cum difficul-
tate et laboriosa tussi et eius
signa sunt et cura que dicta sunt su-
pra ubi de tussi facta ex globoso
flegmate causata tacta scriptum est
nisi quod hic expuunt aliquid no-
tabile ibi non et quod in medicina
exigunt magis subtiliatiua quam hic
et hic nimis humida quam ibi ¶
Et fit tussis humida communiter flegma-
tica catharrosa sed non de ita
subtili et humida sicut est materia de
tussi facta tantum ex catharro quia
hic tanta est grossities quod pec-
tora applicando et per tussim expel-
li per partem magis quod ibi non est et eius
signa sunt sicut signa tussis facte ex
catharro nisi quod ibi nichil expui-
tur propter materie nimiam subtilitatem hic non
cum tussi expellitur materia aliqualiter
ingrossata et cura istius tussis
humide est cura catharri primo
et postquam catharrus cessauit
materiam magis delicatam et eua-
cuata vel pectore et postea euacuatio
sunt supra dictum est de tussi ex
flegmate residente in pectore vel
pulmone et canna eius et non quod
in tussi humida calida vel frigida secundum
thesaurum de apparatis valet pul-
mo vulpis desiccatus in cola-
turis ij cum sirupo mirtino in
frigida tussi cum sirupo de ysopo

Q ma asma cum tussi et ca-
tharro habet magna differen-
ciam in materia signis et

33 de asmate
K. ... 27

ams et iam et iam dem debiis
dnobis iis tnmms bic de asmate
ptusibus. Dicat autem asma diffic
tas aere expirandi solu vel aspi
randi solum vel utrumque sit e-
mittendi aerem et attrahendi et
contingit cum asmate cum tussi et propter
difficil anhelitus triplex species. una
dicitur anthonomatice et famose as
ma. s. qua patiens cogitur ad velo
cem vel frequentem anhelitum sicut
ille qui currit vel laborat vehementer
et hic est difficultas expirandi et
est cum sonitu sine stridore ¶ Secunda
species dicitur disma. s. qua anhelitus
est sicut rana vel lepus pressi et
in ista est difficultas aspirandi si
ne attrahendi aerem et est sine so
nitu vnde dicitur disma si celat camit
asma malum revelat ¶ Tercia
species est composita ex asmate et dis
mate et vocatur orthomia et in ista
est difficultas expirandi cum sonitu
in pectore et difficultas aspirandi
et quecumque istorum trium modorum labo
ret quis dicitur esse asmaticus et
propter hoc dicit Gwillhelmus quod communi sermone
asapicitatis omnes istas infirmitates
dicitur asma Vnde ad causas prece
dentes videantur regule in primo huius
libri et cause asmatum sunt multe vel
de quibus in libro hoc. s. omnia que
aggravant dyafragma et pulmo
nem et canna eius et epiglotum et
lacertos moventes thoracem pectoris
cum ista membra sunt propter obitum istorum
passionum et de asmatis ab extrinsecis
proveniunt ut est nimia aeris cali
ditas aut frigitas et aer pestile
ncialis vel cainnarum vel minie me
tallorum et fumus arguti vini io
ne cum cum cum articulo vi. ex pan
efficiuntur asmatica et omnia pon
tica vel falsa acuta rerum que sunt

de tussi ¶ Et venit asma propter morbos
alios ut propter catharrum tussim
spinacia et propter defectum aliorum membrorum
ut ex repletione stomachi vel propter repletionem
gibbi epatis et propter suffocationem ma
tricis et propter magnitudinem splenis
et propterea quod dyafragma comprimunt
sicut passiones iam dicte et propter plen
ressim perypleumoniam et propter famem
aut propter aliam humiditatem congrega
tam in canna pulmonis aut in
venis pulmonis et in concavitate
pectoris aut ethica arida et in
epiglote et venit propter ventositate
et propter mala complexione in spirita
libus membris sicut humidi vel sicca et
venit propter opilationem et radix sicut ma
gister hilarius et gilbertus dicit quod asma
fit ex opilatione lacertorum pectoris
ut in apoplexia vel contracto specta
te vel humore opilante vel ex
ca de iniuria vel motu nocitate
multiplicate tamen aeris ut in
multis concavitatibus apparet aut ex
defectu virtutis lacertos pectoris move
ntis ex qua debilitate attractio aeris
.i. anhelitus aspirationis motus
deditur et multiplicatur quia ad vnum
motum integrum vel plenum non
sufficit et fit talis defectus virtutis
sepe ex mala complexione membrorum
spiritualium calida vel frigida ¶ Opilatio
non fit ex grossa ventositate in
spiritualibus membris vel grossis humo
ribus et viscosis vel ex apostemate ¶ Curatur
asma est ex catharro spinacia
vel propter alium morbum similiter vicis al
terius membri ut stomachi epatis vel
matricis et sic de aliis ut in cau
sis predictis nota curatio prius morbus
ille sine vicium membri a quo
procedit et curabitur asma nisi ex
morbo tali aliqua materia in membris
spiritualibus sit delicta et tunc
curandum est asma secundum quod dicam

appoforosis

ma[teri]e pertrancit Asmat tm ex q[ua]li
tate mala aeris pestilencia
li vel innnati cura cum mutat
tone ad aere bonu[m] et rectificat[ur]
paciencis cum alteratione q[ua] tre
male cure inspisse. Asma
ex fri[gidita]te vel cali[dita]te vel siccitate
sive ma[teri]a cura p[er] alteratiua[m] contra
qualitatis nocive et in capit[ul]o
de rancedine et tussi cura de
p[re]das conveniens in textu. Ast
ma ab humorem superfluu[m] in me
bris spiritualia opilante vel replen
tem eveniet ex sanguinis superfluitas
e cui signa sunt rubor faciei
et vene tumet sive eminet et
anhelitus e magnus et frequens
et pulsus plenus et ad e dulcedo
oris et alia signa vel de ran
cedine dictu[m] e et cura eius
e minutio de basilica cum appo
forasi[s]. Galienus appoforasis
e cum vena aperit et magnus sang
uis fluit et digitus apponit
sup[er] vulnus et p[er]ea fluens amo
nc tunc erit sanguinis humidi
cuius et enectatio fit maior.
Item ventose in scapulas ...
ne sunt qua minuunt mat[eria]
morbi et ad parte[m] remota[m] alocant
morbi distrahunt. Et regime[n]
teneat vel in rancedine de sang
ne dictu[m] e. Asma ex humiditate
aquosa et liquida fieri sic e sine
catharro cura[tur] cum talis et si
cas in dieta et medicamis et bu
dat[ur] in aliis ... cocta cum lac
te amigdal quia h[ec] in grossa[n]t
et sunt pectoralia et no[n] angine
tat fri[gidi]tas ma[teri]e et p[ro] co[n]dimento
bonu[m] e uti in cibariis siccat[is] et
... ciclo cotto et aliis cinamo
meta ... et anisi et amidor
... aliquse utile e ...

purgate aquosos humores cum
medicamine detur ... ...
capta e in meis antidotis ubi
pulmos ad intestina. Ex qua
... si asmaticus sit in pecto
suffocacionis ab humiditate ta
lem aquosam cum ... ... resolvat
humores ne ... Dyacala
mint et dyaneos bona sunt et
pille de mirra cynamo et
mastice et agalo ita quod de ca
... sunt ... iii et de aliis
... ... i. ... cum his ponat
... est quod sine ... et ...
... ... et embilici ...
... pillas ad ...
... ... sunt cynamo ...
... vel meta ... apposita
... ...
... et desiccando in grossitate
sufficiat mirra cynamo meta
... cum ... ...
i. fiunt pille utiles ... suffu
... de pul[ver]e et ... vel quod
ista dans in suo sorbili ...
sunt nos ... quia ...
e. In asmate et tussi humida ex
humiditate aquosa ego ... dya
calamintu ... dyacimi ...
i. ... et alii ad confortandum
... ... desiccandum addo ...
i. dyamargariton et ...
iii. ... genciane ...
i. mel quod sufficiat fiat ...
... Item. Et pulmonis ...
... vel flores eius si ... possit
... grosse genciane ...
... ... i. fiat pille late
molles ... teneat et
... ... vel fiat
rotunde et ... altius ...
... ad ... ... Asma
ab flemma grossu ...

in pulmone et unus spiritualium fit
cuius signum est quod cum paciens
mouetur secundum Gwillmum audi-
tur sonus in pectore et cum iacet
supinus vel super dorsum iacet
cum difficultate attrahit quia pectus
et canna pulmonis non possunt
sufficienter dilatari et alii emit-
tit aerem et quod sonus flem
viscosum cum difficultate et tus-
sit multa. Et qualiter sicut tus-
sis humida quod flemata resident
in pectore vel pulmone et si
est multum globosum flem causa
sicut dicitur in causa tussis de flem
de globoso sed in asmate de flem
globoso debet medicamina esse
calida et humida quia si essent
calida et sicca globosum flem red-
deretur magis compactum et in asmate
de flemate viscoso minus grosso
quam globosum est debet medicina
esse magis calida et minus humida
sed in utroque medicamina debet
esse subtiliativa. Et ego do in
globoso dyaysopum dyaireos
et alii addo dyaprenidion vel
dya dragaganti calidum quod est in anti-
dotario nicolai et istud loco sit
dyacalamenti ℥ j. pulueris de dya
ireos ʒ iij. aristologie rotunde gencianae
mundatae ana ʒ j. sirupi pectoral-
is [illegible] cum melle quod sufficit ad
faciendum loch et ad ungendum
pectus. Sed dyaltheam et buty-
rum recens sine sale ana equali-
bus [illegible] et de pulueribus [illegible]
cum dyalthea [illegible] loch et est
magne efficacie hic [illegible] in
asmate de flemate multum viscoso
Si non asma sit de materia calida vel
cum febre fiat cura sicut dictum est

de tussi sicca quod taliter pulmonis
et de tussi sicca cum febre Gwilling(us)
quod usque ad vomitum [illegible] abstineat
[illegible] et si [illegible] cum purgat pur-
getur cum manna et cassia fistula et reubarbaro
38 ca Sputum sanguinis ab hoc est
sanguinis [illegible] suo vel [illegible]
[illegible] i. screatione vel tussi
et est manifestum ad oculum quod [illegible]
gine emittit sanguinem et causa
eius est sicut causa [illegible] gi-
gnatur ex sanguine vel [illegible]
[illegible] gignatur et fit
sputum sanguinis a palato vel uvula
vel [illegible] et est cum [illegible]
i. screatione et secundum almansorem
libro [illegible] quibusdam [illegible]
sanguinis [illegible] per os cum [illegible]
[illegible] quod [illegible]
nocumentum [illegible] i. al-
[illegible] nichil est agendum
sed sic nec dimittendum et secundum Gwil-
linum si istud est medium vel [illegible]
[illegible] vel sine medicina [illegible] si non
[illegible] fiat gargarisma cum [illegible]
[illegible] vel [illegible] plantaginis
dissolutis cum aqua decoctionis
[illegible] et comedat mane in
[illegible] et portulacam et
alii fit gargarisma cum melle
rosarum vel [illegible] rosarum cum aqua de-
coctionis [illegible] vel plantaginis
et bibat cum [illegible] vinum [illegible]
[illegible] cum aqua decoctionis [illegible]
vel [illegible] vel [illegible]
sit aqua dupla vel [illegible] ad
unum. Et fit sputum sanguinis
[illegible] et [illegible] eius sunt quod fit
cum tussi et cum dolore pectoris et
[illegible] paucus sanguinis et paula-
tim et si tussis est [illegible] et sputum
sanguinis est quod tussis [illegible] est
[illegible] est de tussi ibi

tussis sanguinem educens et cetera require
ut habetur in thesauro de capitulatis
capitulo de exitu sanguinis a bore
ubi dicit quod mala est talis sanguinis
egressio et peior quando est a pulmone
et cura in utroque predicta quod quidam
predicta cura qui volunt assi-
milare videant eam in dicto ca-
pitulo ibi diffuse de ea tractat
si non spuitur sanguis et a pectore
sed non per tussim sed tussis est motiva
nature ad expellendum sanguinem in pec-
tore existentem. Videatur an sit
ex catharro calido et tunc cure-
tur ut in thesauro de capitulatis habetur et si
est ex repletione a venis epatis vel
splenis vel pectoris vel stomaci vel
diafragmatis vel matricis sentitur
titur dolor in membro unde re-
fundat et retinetur sanguis qui so-
lebat effluere ut sanguis mena-
rum vel per [illegible] vel per emoroydes
et tunc per fleubotomiam acephalica si
superhabundat sanguis in capite et
rubedo faciei et dolor capitis
habetur de nucha vel de basilica si re-
fundet ab epate vel de salvatella
si refundit a venis splenis si a
matrice proveniat cura ut cetera. Si
emoroydes non fluunt que con-
sueverunt fluere provocentur. Si a venis
pectoris minuatur de basilica ex
utraque regimine bono sed tamen sanguinem
purum generante et conforte locus
unde refundat cum in fundatibus
stipticis ¶ Si non fit sanguinis
sputum ex ruptura venarum vel
apertione vel non fit cum ulcere vel
ulceratione pulmonis quod significat quod hoc
quod non diu durauit et non cum fe-
bre secundum Gwillhelmum tunc utilia sunt
constringentia ora venarum et consoli-
dantia qualia sunt zucarum rosaceum

mel rosaceum succus plantaginis a-
cacia coralli albi et rubei gu-
mmi dragagantum gummi arabicum plan-
tago corrigiola simphitum chi-
noglossa mirtus agrimonia semen
plantaginis balaustie psidie
galle sumach draconis [illegible] vel aqua
cocta data cum aqua pluvia-
li vel plantaginis conferunt secundum
Johannem de sancto paulo in brevia-
rio suo et ego dico quod reuponti-
cum datum in pulvere cum succo plan-
taginis bonum est et sufficiat ℥ i.
pulvis ad ʒ i. succi et ego do-
do ℥ iii mellis rosacei colati et
cocta mixtura de posset tamen
ponere una et de mane et mei
die et post cenam tales de secto ia
descensu ¶ Si non est cum ulcere
pulmonis et febre secundum Gwillhelmum
erit incurabilis egritudo potest tamen
vita prolongari et malitia mor-
bi aliqua impediri secundum eum per
ut febris dictum et medicina
ad hoc convenit ¶ Et sic alii spu-
tum sanguinis ex pulmone et sig-
num sunt quod sanguis est clarus
et rubeus spumosus et quandoque
vilis cum tussi simul inflexus et sine do-
lore et sine hoc fiat ex torrosione
sine sic sanguis vertialis pena
est eius cura ut habetur supra de ca-
tarro in capitulo de tussi ibi tussis
sanguinem educens et cetera ¶ Si sang-
uinis sputum veniat per os ex tu-
ssi vel casu vel percussione
one vel post hoc quod aliquis iacuit
stracius lune de nocte et dormit
ad eius pedem ex consequenti si ad
respiratorium vel ruptura venarum
vel ulceratione vel inflatione pul-
monis vel pectoris sed post ea eg-
ritur sanguis a stomacho fit per vomi-
tum et sine inde allevia pacientes non

Sz singi Si nō aliquar allemā
no tollit & mestrua vrine vl
emoroyde illa pvocent & con
genera medicamina nō ad hūc
ant Cum de sputo sanguinis plu
ra & diffi. alhora velit in dage
in tab anicy & mes de aspirat
at libro medicinae & in gilbertina
videat Et nō sz multa scribam
in dīūs libris ad sputum sanguinis
ego vsus sum scire de remedi
is hic datis & de syrup elenarijs
pillis & plurib que in meos a
libris sūt notata

3 r an Empima sm̄ est saneatus sa
nici cū corruptione pulmonis
saniosa habituata bn neqz pripls
monia neqz plemetica sunt
empi[ci] & tū dico aps hoc sz cū ex
sputo sanguinis vlcatur pulmo
& ptg nō consolidatur sz corrumpitur
& sanies ex corruptione habitua
tur c empima vocatur & pūe
dem licz aliqui impste omne spu
tū saniosū empima dicant q
sz in regulis Et fit frequenter
in aliquis catharrus & ex catharr
ro tussis & ex tussi sputum sanguinis
& ex sputo sanguinis vlcera pulmonis
& empima & ex empimate tysis
& aly dicunt q sz nō dissipant
ab hijs dictis in finali forma q
empima fit dū humor a capite
distillat in pulmone & fit qdam
percussio in pulmone & percussio
in pulmone resistente & ex tali dis
tillatione fit concauato & profunda
tio in pulmone vt cū gutta sepe
cadens lapidem cauat ex tali re
percussione & cauatione pulmonis
resultat quedam concauitas
ctus coquina sanies gnā &
habituā cuius generatio & nutri
mentū corporis euenies p parte
magna in sanie mutat & p

de ferū nutrimenti etiam que tysis dr
eueniet que prima mortis indicat
ee empima vocat & pūe dem
Aly c empima ex plenesis vl
peripleumonia cū vlcera capitata ca
lia nō bn mundificam & cauaqz
& tale empima malcomat vl
nō cū vocat empima sputum
saniosum in concauitate pectoris
vl pulmonis qd incipit eue
nat sanies vl ma sanguinei nō
si veniat a capite a catharro vl
ab apate pulmonis nō mundato
vl plemesi ita q sanies ad con
cauitate pectoris de illis sunt
& aly sunt ab eis sagis mixtū
cū sanie q totū in concauitate
pectoris vl pulmonis & io dt
liliator largo mō loquendi ois
sanies aggregata i concauitate
pectoris vl cauitate pulmonis
cū nititur se ad vlcerandum et
corrodendum spūm pulmonis h
liliator Gilbertus nō ponit q
empima c quez cū se & quez
nō sz liliator ponit q semper
fit cū se & io ponit fe lenta p
signo empimatis que maior
c de nocte q de die plures
ponunt signa empimatis grauita
tem colli corporis macilenciam
difficultate anhelandi & tussim
& q facies sit subrubicunda & ro
bee oculos eminet sine timet
& ego dico qn fe ad c fuit ru
bee c maxillarum & calor in
volis manuum & pedum & p papme
post cibum sumptum qm nō non
c fe tnc faciei c subrubida et
grauitas colli & cetera sūt ibi
rone defectus nutrimenti. qz q debe
ret nutrire transmutat in saniem
que nō nutrit Ad sanandum vbi c
ma mineralis dicat liliator cū
tinga pectus cū filo in tincto
i mixtura de pulmone leh ar &

aqua ubi carnis desiccatur ibi est
minima. Item pro dolore ut si ho
iacet super unum latus si in illo
late pectoris sit materia doloris
si sanies non generatur patiens
non dolet multum quia materia des
cendit et accumbit super costas et
appodiatur ibi firmiter. Si non sa
nies sit in alia parte pectoris
tunc est suspensa quasi in sacculo
appodians et accumbens super pa
nniculum sensibile qui pectus a medi
o dividit secundum longitudinem tunc
sentit patiens maiorem dolorem
et gravitatis ponderis ex hac causa
precipitur patienti ut super partem
ubi est materia morbi iaceat quia sic
minus dolet et melius dormit
et melius digeritur omnia et expelli
tur. Gwillelmus dicit quod predicta signa
scilicet dolor in uno late pectoris vel
utroque et gravedo et ponderis et
dolor sunt signa ulceris in cavitate
vel spatio pectoris et dicit si patiens
sentit dolorem et ponderis in utroque
late pectoris cum voluerit se de
late ad latus ulcus est in utroque
late quando est solum in uno late in
illo solum est ulcus et dicit quod ul
cerans tale ulcus est sine febre
et quando cum ulcere pectoris est febris non
est ex quo generatur in ulcere pulmonis
et alii est febris lenta. Si non etiam
febris est in malis vel humoribus conflu
ente putrefacto in venis vel contra
venas et pulsus in ea est primus
mollis et latus primus quia ex humi
ditate materia mollis et latus propter ma
teriam humiditatis in se ethica est pulsus
debilis et stertus. Per empirica
invenitur cum signis bonis patientis
et materie morbi et loci ubi est materia
ita quod sit curabilis. Intoxicante sunt
cure una ad digerendam materiam
et alia ad digesta materia ex
pellendam et hoc fit dupliciter

secundum empirica est de materia calida vel
frigida vel de materia frigida sine febre
Si non materia est flegmatica in pectore
et pauca et virtus est fortis natura
digerit et expellit sine alia me
dicamine bono regimine competente
Si non sanies de materia frigida in
pectore est multa et natura fortis tunc
alia pars expellitur per tussim et
sputum et pars aliqua per vias uri
nales et aliqua pars per secessum
secundum quod materia delegatur ad quem
erit vel cum sit firma et possibile
est patiente posse curari sine
medico vel medicamine dummodo
regimine non erraverit. Verumptamen
tutius esset quod medicus adesset
qui iuvaret naturam in operacione
sua. Si non materia est multa et virtus
debilis fugiat medicus de illo
infirmo et se non intromittat quia
materia vadit ad cor vel ad vias an
helitus et utroque modo suffocat
vero per signa bona quod empirica
sit curabilis cum secundum Ubuatorem
quod ad medicinam curacionis ex
quis ad ... ramacio tussis humida et cum
humido ramacedo tussis humida et cum
prima magna ... genciana ad
ciniras ... egritudinem est contrarie
... quia sanies est corrupta
... corrupta materia consumitur
... est de ... corrupta et prima
corrumpit si non expellatur ... sine
sunt hic aliqua de empirica que
apponenda. Si materia est frigida
in pectore bona sunt dyaireos dy
aysopus dyamisi dyacalamentum
dyapenidion dyacinamomum et similia
medicina bona sunt radix malue
radix ireos squilla aristol
re fenuculi rafani petrosilini
brusci sparagi ysopus origa
num calamentum capilli veneris
debonrma lauri ... sine
sale pinguedo gallinacea ...
lamme dyaltea drobus semen
semen lini ... semen ...

mel. pip. narnale. pix mariatum
storax colubinum cassie lignea
dactuli pingues ficus sicce uve
passe liquiricia inuidabe et sicut
eius de istis ut quedam sunt
mollificativa quedam confortativa
quedam mallificativa quedam
calefactiva quedam lenitiva
quedam mundificativa et quedam ab
stersiva de quibus artifex secundum
opportunitate et necessitate sumit aliqua
et sibi componat secundum quod agere inten
dit ut ad materiam maturandum ad
digerendum et expellendum ¶ Emplastrum
ad mollificandum materiam et sbtiliandam
materiam grossam frigidam ut et
pulmonem reparare. ℞ dactilos
pingues ficus siccas et radices
bismalue ana partes 1.1.2.1.
et simul conquassentur et bulliantur
in aqua quousque coctis et consumpta
aqua vel quasi addantur storacis
colubini terbentine sepiae ana
1 et fiat et omnia simul pisten et mise
antur cum mistalagie femigra
et ceruisie hinc fiat emplastrum et 36
extendatur super pectus et hoc
est liberatorium. Ego non raro ca
dices huius radices yreos cala
omnti ana 2.1. humus in aqua
ad aque consumptionem coctis co
gitis addo dyaltea et picem
naualem quantum sufficit ad
faciendum emplastrum molle et eam
valde frequens agere addo aliquando
dactilos pingues et storax co
lubinum et sufficiat et facis sirupo
sum de ysopo frondibus liquiricia
capilli veneris radicis feni co
meliis et de sirupo pectora
lem cum melle quod est mees an
tidotum et de dyayreos dyaty
sopu et dyacinnimum et quia
separata expulsioni et infirmitati si
non mundificat completur vel si
apium videcat sua veluti hunidae
precedentibus digestiuis intine
et costinus applicatur de mixta
noctem vel iii vel quinque pillas
de pillulis meis agaricum pectora
libus leues simul et post si oportet
de mediante vel fortiores de
agarico pectorales dant unice
o antidotum vel veniet ¶ Si non ma
sunt cala cum se dentem et sirope
mens ~~pectoralis~~ pectoralis enim
zuccarum sibi competit in unge
pectus cum dyaltea et oleo rosarum et
approximatione de sicut dictum est
in tussi vel asmate de ma ca
et sicca sit in ca frigida ut in tussi
de ca ca. Et quando est apostema egritu
dinis de mia frigida viscosa
et ca corrosiua sufficiat cu
ra ex tunc quod si cognoscatur
apostema secundum ca fiat correctio medi
cinarum desiccatus et calidus in diger
do et expellendo

Peripleumonia dicitur quasi peri
pleumonia apertum quod est circa
peripleumon quod est pulmo quasi circa
pulmonem et est apostema circa pulmo
ne liliator dicit quod est apostema
pulmonis Guillelmus dicit quod
est apostema pulmonis vel velamis
eius Gilbertus dicit quod est apostema pec
toris quod euenit ex distensione
pulmonis vel dyafragmatis vel
costarum et quod est apostema circa pul
monem licet auctores dicant apostema
pulmonis et sit ut plurimum ex flemate
in concavitate pulmonis vel circa
pulmonem sine illud flemate sen
cius humidamia ibi generatur sive de
capite vel aliis membris generatum
delegetur vult enim gilbertus quod
de peripleumonia quod apostema
pulmonis naturalis est colica quia
quod mittit sanguis colica calor substili

sed ut motus eius superfluus le-
nigaretur et eius caliditas tempa-
retur tussiendo et ei multum de
flegmate in gargarizare. Humores
hec autem aductum flegmatis ad pul-
monem adistillatione capitis et san-
guinitate eius et spiritu flegma-
tico arbitrati sunt multi apostema
esse flegmaticum ¶ Signa peripleu-
monie generalia sunt hec difficul-
tas anhelandi tussis febris continua
dolor gravativus circa sinistram ma-
millam et retro inter spatulas
usque ad humeros vel in sinistra
spatula rubore genarum cum que-
nedine ocular urina tincta ha-
bens distinctionem ¶ Signa vero spe-
cialia sumuntur diversa secundum quod ma-
teria calida vel frigida et fit secundum plu-
res sapientes ex flegmate aut plu-
rimo ex colera aliqui licet raro ex
melancolia. Platearius vero dicit quod
fit et ex sanguine et eius commixtione di-
cit quod peripleumonia et pleuresis
ex eisdem causis fiunt tenet hic
et causas in cura de pleuresi dicta
distinctio magis et minus et
non secundum Gilbertum in peripleu-
monia nulla est lateris punctio
sed gravedo sinistre spatule. Gui-
lielmus de via humorali dicit
quod peripleumonia vel est ex causa ca-
lida vel frigida et dicit quod signa calide
cause sunt quando peripleumonia est
egritudo per se incipiens et non ab
alia proveniens egritudine febris
continua fortis et constrictio pectoris
et anhelitus fortissimus ita ut
ander in sompno quod debeat suffo-
cari tussis fortis asperitas lingue
cum nigredine et si iacet super dor-
sum vel ventre fit extremitas et
suffocatio maior quam cum iacet
super unum latus et causa materia est

in pulmone sputum est spumosum sed
in pectore non est spumosum et congnos-
citur materia causa qualis sit ex sputo quia
si est ex sanguine erit tunc sputo dul-
cis propter sanguinem et ad est oris dulce-
do et urina rubea spissa et si est
ex colera est sputum citrinum febris acute
et febris et dolor et tussis est intensior
et sitis et ariditas maior et amari-
tudo oris maior et sitis plus acre-
siro acuto sedatur vel mitigatur
per potum si colera est vitellina vel ci-
trina sputum est magis viscosum si
est ex flegmate salso sputum est salsi
saporis et febris cotidiana si ex flegma-
te dulci sputum erit dulcis saporis
et albi coloris et febris continuationis
¶ Peripleumonia est ex causa frigida ut
ex flegmate naturali erit sputum secundum
Gilbertum liquidum aquosum et spumo-
sum et febris continua et febris est remissa
secundum Platearium et urina mixta co-
lorata si est ex flegmate vitreo secundum Gil-
bertum sputum est glutinosum et in spumis
et sub albedinem et difficile expuitur
si est ex melancolia sputum est subglaucum
et pallidum vel nigrum febris lenta
urina remissa tenuis vel saltem
minus spissa quam cum flegmate causa-
tur. et dicit Platearius quod hec multe
sunt de peripleumonia tamen eodem fe-
mo subveniendum est in eis et plures
in hoc conveniunt quod hec egritudo et pleu-
resis eedem sunt curande. Unde
Almasor Gilbertus et plures alii
post eos distincta cura curam
peripleumonia pleuresi non posue-
runt vide tamen in regulis quod oportet dimi-
stitate hic in curatione tamen propter nobili-
tatem membri tamen propter timorem maioris
periculi ¶ Ad curam tamen primus pro-
no considerato aliquo primo conside-
randum est qualis est materia morbi quia

8

aliter laborandum est in qua colica aliter in flegmatica. Secundo considerandum est utrum morbus sit curabilis vel incurabilis quia sistit in curabili et signa periculosa consistant concedit cum non liberat intendere ad curam sed pronosticare periculum. Tertio considerandum est morbi est curabilis quibus modis solet talis morbus curari semper quia per resolutionem et consumptionem materie que curatio est optima aut per superfluitatem .i. collatione et coagulatione ad saniem aut per delegationem materie ad locum alium de quibus habere mo[dum]^us^ quia si potest materia resolvi et consumi sufficiat si non tendit ad generationem saniei cuius signa sunt in regulis agendum est ad maturationem apostematis et ad eius rupturam et expulsionem et postea ad eius mundificationem et ulceris sanationem. Quarto considerandum est quo habet se secundum tempora morbi que in regulis habentur quia secundum illa tempora diversimode oportet medicinas ministrare. Quinto considerandum est quo ad curas regulas de tussi ex parte pleuresis in in preterita aliarum et de pleuresi et empimate et de catharro et tussi humida et sputo sanguinis in isto libro frequenter reperiendum est. quia multa sunt necessaria que in diversis repertum sunt per dictas locas. In primis si est constipatio procedunt cum suppositorio vel clistere et fiat flobotomia si oportet semper in regulis habetur et agatur ad resolvendum materiam cum calefactorio resolutivo ut in regulis habetur et si materia non resolvitur vel colligitur ad aliam quod cognoscitur per regulam intendatur ad maturationem materie si materia est calida multum vel cum frigore forti potest utimus summi medicamine quod et potest sit maturativum et in parte lenitivum. Recipe florum violarum siccatarum anisi dragaganti sinici liquiritie seminis cytoniorum et est mensura. Dic coctis cum .i. sir. z. i. cum aqua decoctionis

ordei et liquiritie et uvarum passarum. Quo tius aut pluries in die et pluries in nocte inungatur pectus cum butiro et oleo violaceo communi et contestim calefactis et super ponatur corium subtile planum desuper et super corium pannus lineus triplatus mollis vel quadruplatus ponatur ad tenendum calorem et si a intumescat fiat cum bisaccio vel fomentis sumatur cum aqua decoctionis florum violarum foliorum melliloti florum malue et bismalue predictis vel spongia .i. decoctione bene in bibatur et aqua aliquantulum expressa applicetur ad pectus et non permitta in frigidum sed dum est tepida alia calida applicetur lenit.

enim dolorem et maturat dolorem materiam. Item linimentum bonum. Recipe nonne quod in sufficit ad faciendum unguentum olei violarum musilaginis ordei et malvarum ana partes .i. fiat unguentum cum quo ut prius dictum est calefacto pectus liniatur in die pluries et in nocte pluries. Sequitur Et de tempore maturationis competit parati aer quietus et temperatus ad calititatem et humiditatem declinans et caveat ab aere obtuso et vento australi quod corrumpit anhelitum resolvendos humidos in vapores et ab aere aspero et acuto et vento boriali quod tussim exasperat et a fumo et vaporibus grossis vel malis qualitatis et quiescat omnino et sopor mus iaceat super parte ubi est materia .s. in dextra vel sinistra confert. Et dieta sit sorbitiones de lacte amigdalarum dulcium et amidi cum zucaro et ordeo et avena et uve passe cum dicto lacte et poma dulcia assata cum zucaro et sorbitiones de tritico in aqua pluviali multum cocto addito zucaro et sorbitiones de fabarum farina et ola cum lacte amigdalarum et zucaro .s. bleta borago et in fine comedunt pulmenta cum butiro et

post febre p(ro)d(est) olera cu(m) citoni-
is lenib(us) (et) apatis (et) mstella de
pullis gallinar(um) (et) ouor(um) vi-
tellis (et) pisces assatiles (com)mas-
ptq sit aqua decoctionis mice
panis albi porosi (et) lenis vel
confinis etiam (et) colatiue addi-
dragagant gum(m)i ara(bi)ci (et) liquiric(ie) (et) utr(um)
cognat (et) cole(tur) (et) pote(tur) vel iulep
allexandrin(um) cu(m) aq(ua) decoctionis ara(bici)
(et) dragagant pote(tur). ¶ Postq(uam) n(on)
sanies e g(e)n(er)ata q(uod) (con)gnoscit(ur)
p(er) remissione(m) doloris (et) febris et
p(er) maiorem (con)tinue(n)tiam in loco a-
patis ad rupturam apat(is) age(n)-
d(um) e cu(m) lenitiuis (et) ap(er)itiuis mit(igatiuis)
p(ri)mo d(ebe)t dari sirup(us) de ysopo
(et) antidot(um) mesue ubi n(on) est
vehemens febris vel calitas ubi h(ab)-
ent minime(m) q(uan)titate(m) de calie et
de fr(ig)is (con)gruitate vel dare(m)
sirup(um) de iuiube q(uia) e in antidot(um)
mes(ue) cu(m) aq(ua) decoctionis ysopi (et)
fac(iat) cu(m) quiescit sup(er) latus in-
firmu(m) (et) p(ost)q(uam) subito (et) cu(m) impetu v(er)-
tet se ad aliud latus sic rumpi(tur) so(l)-
apa post h(ab)ita medicina ap(er)i-
tiua (et) lenitiua debito mo(do) mis(tu)-
ta. Rupto apate (et) sanie (con)cocte
p(er) sputu(m) si sanies alba fuit m(ultu)-
ta (et) equal(is) (et) fetida (con)tinue (et) pau-
latine minuit (et) n(on) e in sanie
aliq(ui)s odor corruptionis (et) e le-
nitas patie(n)t(is) (et) quies (et) iocu(n)-
ditas (et) desid(eri)um cibi (et) bonitas
operationu(m) natural(ium) (et) animal(ium) sig(na)
sunt salutis (et) e (signific)atio bona (et) (com)-
mit (con)siliu(m) virtute(m) ad tecambus
(et) alus (sic) quat(ur) mi(n)(us) verber(is) febris
q(uon)iam ipsa eradicabi(tur) paulatine
d(u)m (con)sumi(tur) sanies (et) locus pa-
cientis mundifica(tur) (et) e (con)sidera(n)du(m)
ad mundificat(ion)e(m) sanie(i). S(ed) sciendu(m)
e q(uod) rupto apate cu(m) (con)expellit(ur)
sanies p(er) sputu(m) vel d(ebe)t e (et)

e valde bonu(m). quod(am) n(on) recipit sa-
nies in (con)tinuitate corporis sine
(et) vacuo corporis (et) subintrat co-
cava vacua (cor)poris aut transmitti(tur)
p(er) p(ar)te(m) co(n)cava (cor)poris ad intestina
aut p(er) gibbu(m) (cor)poris ad vias uri-
nales (et) iste (signific)atio(n)es sunt bone
(et) ad iuuandu(m) e na(tur)a cu(m) mundifica-
tiuis que p(er) via(m) transeant p(er) q(ua)s fit
expulsio (et) mundificatio talis sic
in reglis h(abe)t(ur). aliq(ua)n(do) rupto apa-
te sanies occulta(tur) ibide(m) s(cilicet) i(n) loco
apatis (et) c(ausa)t aliq(ua)n(do) tysim eo q(uod) na(tur)a
n(on) mundifica(tur). aliq(ua)n(do) (com)p(re)ssa multitu-
dine declinat ad cor vel vias an-
helitus (et) suffocat (et) pu(tre)fit de sanie
d(ic)tu(m) e in empimate (et) hec (signific)atio(n)es
sunt male. Cu(m) n(on) incipit (com)mu(n)ic(ar)e
sanie rupto apate (et) ca(usa) ca(usa) bo-
nu(m) mundificatiui e tysana cu(m) li-
quiric(ia) sicca (et) capill(us) veneris (et) (con)tra
subtiliat (et) (con)ducit s(e)c(un)d(u)m et
abstergit (et) lauat (et) ordeatu(m) cu(m)
(con)trario e albus bonus (et) m(od)o citi-
cu(m) farina fabar(um) (et) pomis et
sorbitones (et) de lacte amigdal(arum)
(et) ordeo (et) farina fabar(um) (et) auena
ta (et) poma dulcia assata cu(m)
(con)trario comesta (et) uue passe
sine uinaceis cu(m) lacte amigdal-
ate (et) cu(m) (con)trario (con)dite e bonu(m)
p(ro)prie potus sit iulep allex-
andrinu(m) cu(m) aq(ua) ciceru(m) vel tysana
p(er) se d(ic)ta vel ydromelle. Et n(on)
q(uod) (con)tra hic ydromel potu(m) (com)-
melle(tur) n(on) exta aq(ua) q(uod) aliq(ui)s vocat
mulsam (et) h(oc) aliquibus ponit(ur) p(ro)
ydromelle vel mulsa p(ar)s i mel-
lis (et) p(ar)tes viii aque (et) decoquit(ur) us(que)
ad (con)sump(ti)one(m) tercie p(ar)tis. ego q(ua)ndoq(ue)
pono p(ar)tes xv de aqua (et) p(ar)t(em)
i mellis (et) decoquo (con)tra p(ar)s
(con)sumi(tur). In fine n(on) mundificationis
ponant(ur) aliq(ua) (con)solidatiua ad
sanand(um) ulcus (et) lac capr(in)um

y(cu)r(a) ...

ut mixtum est cum succis supptum coste
ad hoc quia subtiliat saniem roe
aquositatis eius et consolidat rpe
caristatis eius et lenit et mitt
rone ventositatis eius et aqua
decoctionis ordei et tamarorum flu
malium cum dco lacte ad idem
confert et coriandrum et cortex
masticis et gummi arabici assi et se
me plantaginis et reubarbari assi
et reuponticum sunt bona et scamonea et
lemosa in quantitate parua sumpta
cum aliis dictis mundificatiuis for
tiora sunt .n. bolus armenicus lapis
ematites sang dra. ¶ Et in campa
tria flemmatica eodem modo procedatur
.s. primo repellendo et exsiccare
faciendo cum calefactiuis. sed oro
bum fenugrecum greca fim fim ecia
decoquatur in aqua et in sacculis
posita aqua expressa sacculus
loco apatis applicetur vel fiat de
dicta decoctione cum spongia ad mo
dum quo dictum est in ma ca. vel
cum spongia intincta in aqua decoc
tionis camomille et melliloti .s. sic
locum apatis fiat calefactio ad in
nat admundificandum et post si locus
humatur cum oleis camomille et cera no
na inunat ¶ Si non cura sic resol
uitur et consumitur bona est curatio si autem
ma colligitur ad curatorem saniem di
gerat et maturetur sic intimus de
decoctio malue ficuum siccarum in
aqua addita melle et si fortius
fiet addatur radix lilii fenugreci
et semine lini vel unum colligo lenine
cum est aqua mellis in qua passule
cocte sint cotinus unguatur pectus
cum dyaltea calefacta vel in eo la
na imbibatur et apponatur et frequenter
innouetur et apponatur in die et in nocte
te et non omittatur in fundam ibi et si
os si possit emplastrum de malua bis
malua branca vrsina coctis in aqua
et cum butiro vel pinguedine anseri
na mixtis aqua prius expressa absque
sit malue bete atriplicis sorbitos
de ordeo et tritico et amido et aliis

mollia et ficus sicce elixe cum tysa
na et uue passe elixe et in gargarismo
liquiricie et ysopi cum melle. Et non sit in
filiatorem quia panis in costa cos
tudine dimittis cum digitur non
competit quia animas opilat et sine
tatus omnis festinat rupturam.
et potus sit ydromel vel tysana
cum liquiricia et ysopo facta vel mixta
bi consueta est enixia ceruisia clara
defecata mediocris vel debilis
sum quod fortior est fortior vel lenta et
iacet super latus in finem ut grauat
super dictum est in ca ca. Cum non saniem
se generata est quia cognoscitur ut dictum
est per allematorem sed et doloris et p
hoc quod in loco apatis est maior aquositas
generatio agat ad rupturam apatis
cum maturatiuis sine lenitiuis
et apertiuis sumat ergo intimus
Rx radicis lilii radicis yreos y
sopi capilli veneris ana .ʒ. i. fi
cuum siccarum vi. liquiricie cum
rosarum rubearum ana ʒ. ß. de
coquatur in ij. vel aqua usque ad
ij. v. et addito mell ʒ. i. iterum
coquatur usque ad l. i. de quo bibat
mane et sero quia subtiliat pelli
culam apatis et agit ad rupturam
¶ Similiter super locum apatis ponatur
vnguentum tale in quo lana ma
defiat. Rx olei nardini ʒ. i. ra
dicis yreos semina liquiricie
amarorum maluarum ana ʒ. ß. axun
gie porcine veteris quod sufficiat
ad faciendum vnguentum et prius possit
sit embrocatio cum aqua decoctionis
cortice radicum malue et ysso
pi et capilli veneris. cibus sit
ius pulli ordeatum cum brodio
cum sorbiciones de lacte amigdal
et farina ordeacea et non
dicunt finito et post panem fine
tatem comedat panem fermentatum
quia festinat fine rupturam
potus sit fermit sine dictum est
ydromel vel ceruisia iacet
super latus in finem dictum et

postea sputo scindatur ad latus
aliud sicut solet apostema empima rumpitur
apostate et famine crescente persequitur
consumitur vires cum cibis lenitivis
et mundificativis ut sunt per brodium
pullorum et gallinarum cum modi-
co ysopo et ordeaceum cum aqua
communi vel lacte amigdalarum et
modico melle. ¶ Et fiat ita ampl-
lata decoctio cum sulphure elixata
et sana mollia et sorbiciis de fari-
na ordei farina fabarum et lac-
te amigdalarum et modico melle
et postea de coctione ficuum siccarum
amigdalarum amarum ysopi pi-
nearum cum melle modico et bo-
nis mundificativis et in fine vel cir-
ca finem apponantur cum mundifica-
tivis ista dicta consolidativa quemadmodum
sunt hic supra in ea tacta. ¶ Si non
sanies persequitur non exeat sed tamen
declinat ad vias urinales vel
ad intestina mine(?) natura convenit su-
pra dictum est et reperit in capitulo
hoc. ¶ Si non ad has vel ad vias
anhelitus declinat et natura est
multa suffocat et eicit. ¶ Et
nota quod tysana multum parat si in-
fundatur et mundificat et dromel
aquaticum si ubi multum est decoquatur
et parum mellis madidi et absorbit
multum allo... infundat et mundificet et
lenit. ¶ Item potus consolida i. 3 xvi
aque fontis et mellis ½ l. 3 ...
2 ii. aceti parum decoquantur usque
ad ½ xii. colatum infundat et mun-
dificat et sit aceti minus in-
fundat brodium pulli pingue nimium
parum sine condimentis coadequat
humores brodium galline consor-
tat et mundificat lac amigdalarum cum
melle vel zuccaro est expectorati-
vus et potus et mundificat et lenit et
absorbit et mundificat et lac ca-
prinum cum est nimis cum zuccaro
vel melle ubi non est febris et potus
cabilus mundificativus et ab-
stersivus ut supra dictum est

¶ Et nota quod de medicinis mundi-
ficativis hic non posui quia de
eis habetur capitulo de empimate et in
antidotario meo et in capitulo de
pleuresi dicam et si quis volet
plura habere in meo inveniat
multas medicinas mundifi-
cativas pectoris et pulmonis
capitulo de tussi de empimate capitulo de
pleuresi et capitulo de peripleumonia.
Cum mundificatio loca apostematis vel in
fine mundificationis eius appona-
tur cum mundificativis supradictis ali-
qua et consolidativa quemadmodum habetur su-
pra in peripleumonia de ea ta-
ctum est.

Pleuresis est apostema secundum gilbertum
ex catharro descendente et
se colligente in dyafragma-
te vel pelliculis costarum et ex
fluxu sanguinis accidentis et gene-
rante et se in eisdem locis colli-
gente a consimilibus ad hec loca
venientibus quos humores loca
recipiunt propter corporis debilitatem et a-
liorum membrorum expulsionem se-
tenuem et innatam habile coadunatam.
Similiter dicit quod pleuresis est apo-
stema lacertorum seu panniculorum seu
velaminum interiorum costarum cir-
cumdantium pectoris et ista de se
est bona et mala. ¶ Causa vero mediate
sunt quatuor humores sed sola sanguis flegma
vel melancolia sed meliore dicit quod una
pleuresis fit ex colera pura vel san-
guine colerico vel sanguine puro super fluo
vel adusto ex quo fit apostema in
panniculis et lacertis distinguentibus
inter costas et replet totas concavitates
costarum que tenent super pectore
pene a dorso pectoris vel fit talis apostema
in dyafragmate circa dictas conc-
avitates costarum non una pleure-
sis est ex flegmate putrido et hoc raro
accidit aut est ex melancolia quod raro
accidit et fit talis apostema in vela-
mine et lacertis constrictis coopienti-
bus pectus et distinguentibus in-
ter costas et communiter earum et

ca. 3a. de pleuresi
Rx sup 28 regulas

continuus dicta velamina et lacertus
cum cute. ¶ Secundum gilbertum una
pleuresis est cum materia apostematis et ad
unam in dyafragmate cum materia
materia apostematis cadit una in lacertis
vel pelliculis vel carnibus circa cos-
tas non una pleuresis appellatur
et semper in pleuresi est dolor unius
lateris vel utriusque pungitivus. et
cum est in dextro latere versus ma-
tricem et si fiat pleuresis sine
sputo et fit cum dolore ypocon-
driorum per venam magis pur-
gabitur quam per egestionem ut ille. et
quocumque fit pleuresis fit vel ex
calida causa vel ex causa frigida et signa
in causa calida et signa ex frigida cau-
sa in magna parte conveniunt cum
signis datis in capitulo precedenti de
peripleumonia et curatur eisdem
mediis sicut peripleumonia et mo-
dis contradicendi secundum aptitudinem ad
unam rationem est sicut ibi dictum
est. Unus cura eius et cura peripleu-
monia fere est eadem secundum liberatorem
nisi quod in peripleumonia debemus
apponere super locum dolentem et appli-
care fortiora ubi est quam in pleu-
resi quod non videtur aliis quibusdam
qui dicunt quod in pleuresi debent
medicamina esse fortiora propter unio-
nem partem patientem. Liberator
forsitan vult quod pulmo propter subsista-
ne fortiora medicamina quia
non habet nimium sensum et in pelliculis
costarum et velamine viget sensa-
tus et doloris. ¶ Item circa pleure-
sim utile est uti consolidativis que
dicta sunt in peripleumonia et cogno-
scere signa ibidem posita signantia
materiam calidam vel frigidam peccantem
et regulas in fine dictorum ca de
passionibus membrorum spiritualium. Si-
militer est sanguinis fiat flebotomia
in regulis de peripleumonia dictum
est et cum ex aliis humoribus fiat cu-
ratio per resolutiva vel maturativa
et aperitiva rumpitiva et sanie
consumptiva et mundificativa et

ultimo per consolidativa ponit in ca
de peripleumonia huius applicando ex-
terius super locum apostematis et secundum
localia remedia optima. Gilber-
tus tamen dicit quod ypocras docuit
in primis uti calefactoriis sine do-
lor sit continuus sine interpolatione
et ponit in causa calida primo calefacto-
rium ad dissolucionem doloris et ad
evaporacionem faciendam spongi-
am infusam in aqua calida et
aqua expressa applicata loco
dolenti quia ex naturalitate aque
contemperatur acumine humoris et si loco
aqua calida embrocetur fiat hoc
et secundum calefactoria sicut vesica cum
vel vas vitreum cum aqua et pti-
ca docet apponere calefactorium sic-
cum ut quod siccitatem fuit et subti-
liatum evaporare et hoc fit ex decoctione
et cerebro appositis aqua et aceto
calefactis et actualiter calidis appli-
catur. 2o docet apponere calefactorium
magis siccum ex milio et sale ca-
lefactis et tamen dico aqua et aceto appo-
sitis et dicit Gilbertus quod ypocras
docuit calefactorium ad resolucionem
fumum et vaporem quod natura dele-
gat solucio et dispergendi de-
ma apostematis quod resolutione non potuit
et vult gilbertus quod ypocras sic
docuit ordine et modo calefactorum
in eadem materia sine causa et reprobat
eos qui dixerunt ypocratem tri-
plex calefactorum triplici materie et
causis diversis applicare docuisse non
illi qui dixerunt primum calefacto-
rium docuisse quod coleram quia
primum competit sua forma et humorem
est et secundum quod sanguinem quia
primum est forma et sicut et tamen quod
flegma quia primum est calidum et siccum
et alii dixerunt in aliis dictis
sed et re simile hiis huius dixerunt
quod primum calefactorium competit
cum materia est fumosa et secundum cale-
factorium cum materia est mediocris et
tertium cum materia est grossa et viscosa

1a x

et reparatio sed hoc non est verum quia materia
redderetur per 3m calefactorium gros-
sior et operatior. Unde vult gilbertus
quod intentio propositi est quod in eadem
cura omnia predicta calefactoria ordine
predicto competunt. Unde dicit si post primum
calefactorium dolor sedatur desinere
apponere, si non sedatur nec augmentatur
primum iterum. Si remanet dolor equalis
constat quod debilius fecit evapora-
tionem et tunc competit fortius evapo-
rativum ut est 2m calefactorium.
Si non dolor augetur tunc primum cale-
factoria tunc est tempus plectorium ex
fluxione et repletus propter violentiam
caloris tunc ponitur tertium calefactorium et tunc
dicit quod constrictat fluor vel cadit pati-
ens quia cor est ponte plectatico et
remitte flucte et sanguinem extra eius
ad locum magis trahens quod evacu-
ciat vel minuendo humores. Sed
de materia non reumatizante reumatizan-
te de fluxu in pleuresi vide in
capitulo de peripleumonia et pleure-
si sicca fluor si competat vel fomenta-
tia propter materiam antecedente vel calefacto-
rius propter materiam iam in loco vel con-
tem et maturatis per os rup-
to apostemate dentur mundificativa
quemadmodum sunt in peripleumonia ut
dyadragant diapenidion dya-
iris diapapaveris dya prassii dy-
anthos 3 maior viol. 3 maio-
ris syrupus de mirtillo et siro-
pus in meis antidotis pleure-
ticis et tussientibus posita [illegible]
sunt de mundificativis et hec primum
de pleuresi sufficiant verum tamen
qui vult purgare humores per
cantus secundum diversitatem suam et
alia appone medicamina sine
commixtione et alias petitas vel
ad predicta hic aut in capitulo de pe-
ripleumonia [illegible] et tussi videat

tem etiam Willelmus de pleuresi
quod forsan plus placebit quam
illa que hic dicta sunt

Tussis est conceptio humidita-
tis spiritualis membrorum corporis — 38 de tussi
[illegible] pulmonis pulmones ea
vel mediata est ulceratio pulmonis
consolidata et ex antecedentibus patet
ex omnia illa que in pulmone
ulcus causant sive sit acatthar-
ro sive apostemate sanguineo sive
apleumasi sive ab aliquo alio et
divisione diversimode opinantur de mo-
do generationis tussis. Unde Gilbertus
dicit in questione [illegible] quod aliquid
dicitur pulmone debile tota humi-
ditate corporis et desiccatur propter
siccitatem spiritus etc ulcerat et propter
Gilbertus quod in ulcere pulmonis
est dissolutio continuitatis pro qua
virtus pulmonis attractiva et ex-
pulsiva deficit quia deficiente
non attrahit aere sufficienter admi-
tigatorem caloris innati in corde
necesse deprimitur [illegible] fumosa su-
a vaporositate quanta inopia vir-
tus non habeat mitigatum flamme
vel excitatorem sui calefit et ipso
spiritus unde generatur calor consimiliter
in ipso toto corde virtute cordis
per intemperantiam et impedita virtute
cordis deficit et operatur in sua
virtute et sic non digerit nec expe-
rit humores et non [illegible]
est quia propter [illegible] conceptio corporis
sed attenuatio consumptiva. ¶
Ego non salvo iudicio melio-
rem dicerem quod pulmo dilatatus attra-
hit ad se magna parte materiam hu-
miditatis membrorum corporis quamvis in sa-
niem convertitur quod patet per hoc quod
plus de quantitate saniei excrea-
tur [illegible] quod sit tota quantitas pul-
monis et tunc hoc quod sic ambulus

fiebat intrinsecus calor innatura
catur ex putrefactione et congela
tione in pulmone et desiccat
et consumit humiditatem naturalem in
corpore et sic attenuat corpus et tussis
inflammativa desiccat ¶ Signa
que ostendunt homines esse aptos
ad incurrendum tussim sunt cerebrum
debile et aptum ad catharrum prout
in regulis de catharro habetur
et collum longum declinans humeri
elevati pectus strictum typice ter
tiane siccitas et macilentia
corporis ¶ Signa tussis quantis sit
se lenta magis calefiunt et quanta
tum partes cibum quam ante ad est
tussis molesta quando patiens sputum
tum famosum et multum habuerit aq
anque aere accedente et quod non
potest iacere super aliquod laterum et dolor
ad extremitatem spatule sinistre et mamil
le sinistre ¶ Cura tussicorum
curabilium consistit in bono regi
mine et ampliatione ex predictis
ut cura catharrica si ex ca
tharro est ut sputum saguine
ut famosum si ex eo est ut supplen
resim si ex ea est sit de tussi
et aliis de quibus dictum est et cum
ut mediatam ammonie si ulcera
cionem pulmonis cum medicinis
mundificativis et abstersivis et in
carnativis et consolidativis de quibus
dictum est cura de peripleumonia pleu
resi et empimate et hic et corpore
dictum ¶ Aer igitur tussicorum sit
secundum medicos de equalitate temperatus li
liator non vult quod sit multum sic
cus clarus mundus et sine ventis
et dicat ad hunc hunc aere mo
te eligendum esse altissimum Avicenna
tamen ponit quod aer secundum situm terre
efficitur dispositus in montes
alti et aptus pro ex cessu frigiditatis
sunt dispositi aeris et non cet

tussientibus et tussicas in dicto salus
meliori indicas quod considerandum est
an tussiens sit cum se forti vigo
rali vel cum se lenta sine humoris
vicio et tunc se fortis aliqualiter potest
aer esse frior nimis tamen in processu
sint tussi que cum tussi est et cum ang
mentatur volumus sine ulcus pul
monis amplius sit clarus et mun
dus aer debet esse nec per putredinem
vel a mundi maior sit in ulcere cor
ruptus non tamen multum siccus
se forte et per siccitate nimia in
toto corpore pertussim in ductam
sit febris sit lente dicatim aerem
esse convenientem temperatum in 2 qua
litatibus quia omnis processus no
bilis cum 2 qualitatum tussicas
esse non omnis et sic debeat declinare
ad latus aliquod qualitatis passive
plus declinet ad latus humi
ditatis quam siccitatis sit ut videmus
et medicinis tussicas confortativis et
aliis quod inflammativa sit humidi
tatis et intestina quod multum sicca non
faciant ¶ Cibi convenientes tussicis
secundum medicos sunt cibi de facili di
gestibiles pure quantitatis et mag
ni nutrimenti ut sunt capita gal
linarum et testiculi iuvenum gallorum
qui non calcaverunt et ale pullorum
et carnes minutarum avium tenerorum
et carnes iuvenum perdicum et colum
barum et sunt hec parata cum mollibus cy
cerum vel aqua ordei et hec cum cum
tur mundificativo et sic cum mel ad
de et ergo duo zuccarum et vitella
ovorum sorbilia cum melle et ius
caulium impinguatum cum gallis
et talia ¶ Panis sit bene coctus
de simillagine secundum medicos fermenta
tus et parate salitus siccum secundum
filium et secundum eundem carnes con
lina vitulina lactantis et iuve
nis castrati et agnellorum iuvenum
et quod cum consolidato et conglutina

solius ubi erunt desiccatiui non
multe siccitatis et conglutinatiui que non
extremitates et rasura ceteras porcorum
innatarum anetum et castratorum et
triticum et risum et farina ordei
bene cocta et pulmenta ex corolis et
farina cum ouo non sit sed fortis
lentes sunt magni nutrimenti et
ventri flumales abiectis extremis
si abluantur cum aqua et cinere et
tunc decoquantur cum aqua colata ubi fuerint
cinis et coquuntur cum farina ordei et
lupum secundum mesue et cancri fluviales
et assati et sunt boni vel cocti sit
totti loti in aqua ordei secundum
eundem et in lacte totti de quo bene
terre et constrictiuum sunt boni blete
tenere cucurbite et fistula cum lacte a
mygdalarum sunt bona et pisces saxa
tiles boni censentur Potus sit
non febricitantium vinum album dul
ce in principio et cum peruenit ad
tempus consolidationis sit vinum album
debile declinans ad siccitatem per
mixtum cum aqua pluuiali. Si feb
ricitanti potus sit aqua ordei et
aqua pluuialis et idem mixti et
sirupus mirtinus et siropus
de plantagine si cum nouis cum aqua plu
uiali et aqua quatuor dulcium
et decoctio in aqua ordei Exercici
um competit parum album et cum albu
motus spaciosi et sompnus sit tempera
tus et vigilie vitentur et vitetur
balnea nisi in declinatione et tunc
cum bona sunt si fiat debito mo
do et vitetur lubricacio vetus quia
virtute debilitat et non permittitur
consolidatio preterea et vitetur coitum
nim et in amicitiam et replecionem si
militer utrumque cum malis et Acci
dencia anime sunt leticia solacium
et gaudium et res delectabiles vi
dere et sonus suaues musicales
audire et vitare iram rixas
et vindictam et tristiciam ¶ De hiis
que in se continet pulmo. Tinna
tunc tussis sunt que sunt albus
vel potus et medicina hec innot
Cum ideo nam nutrimentum est quemcumque
sine comedatur sine bibatur et
medicina quemcumque sit in tussi
quia mundificant et abstergant et con
solidant et incarnant et hec in
lacte sunt nam sero sua subtile
in eo quod mundificat et absterget
et in eo est substantia butirosa que
incarnat et est in eo substantia case
ata que consolidat et de meli
ori est lac mulieris sane iuve
nis statim sugatur ne aliud super
ueniat quia corrumpatur et post
hoc secundum est lac asininum et post
hoc lac caprinum quod datur lac
caprinum eo plus et in usu ca
lefiat olla noua et panno
lineo mundo imponatur sic quod lac
cadens de vase transeat per pannum
et in fundo ollule sit positum gu
taris bene puluerizatum vel pul
uis granati i. fructus non diruum
et bibat eum Dicit Iohannes statim non
lac corrumpi nec in stomacho coagula
tur tamen et ne ad stomachum se putre
fiendo quia lac cito conuertitur
in humorem corruptum et si fieret
fortior fieret lac lenitiuum ut spodi
um terra pannis tali et albus
bonus quia bene nutrit et virtutem
roborat et hec duo sunt plus fa
ciunt ad hoc quam quodlibet corpus pro se
secundum mesue nos determinacionem est super
positionem vel aliud accidit super accipit
te separat et quantitas sine dosis
lactis erit secundum virtutem pacientis
ut si debilis fuerit virtute digesti
ua debet minor dosis scilicet $\frac{2}{3}$ iij prima
die in crastino addantur $\frac{2}{1}$ i. et post
in aliis diebus addatur $\frac{5}{5}$ i. plus
quia in processu dicto isto fiat quod
inter deueniat ad $\frac{2}{1}$ xij. vel

pri amplius deinde paulatim de
veniendo et ad hoc quod est sufficiens
secundum mensuram. De lacte acetoso quod
est albus et medicina tisicas et
quos patitur vide in antecedenti ca-
pitulo. Item zuccarum rosarum est albus
et medicina ita quod potest per se su-
mi ut medicina et cum pane
ut albus scilicet maxime inna-
mentum in se quia zuccarum mitigat
et abstergit rose confortant abster-
gunt et consolidant confortant altum
de se frigiditate sua et aromaticita-
te abstergunt et siccitate consolidant
et stipticitate sua. Unde Galienus
precepit dari zuccarum rosarum singulis
diebus in quantitate plurima cum vel
medicinalibus cibalibus et pota-
bilibus secundum eundem modum admi-
nistrationis eius ita quod et pri-
mo cum pane ipsum sumpserunt plurimi
quod sanati sunt. Fiat tamen prius mun-
dificatione corporis si sit aliter in-
crebat in pulmone materias et
dicit Mesue nos damus zuccarum
rosaceum cum lacte calido non febri-
citantibus. febricitantibus cum aqua
ordei decoctione cancrorum fluvialium
et aliis modis convenientibus et in-
veniuntur esse medicamine bonum
verum in principio cum tamen non abster-
git quia non sunt rose antique quia recen-
tiores eorum abstergunt quamvis tamen minus
plus consolidare quam abstergere sunt
zuccarum rosarum antiquum est bonum unde
aliqui dicunt quod zuccarum rosarum an-
tiquum valet tisicas et verum est quantum
ad consolidationem. Mesue non dicit
zuccarum rosarum antiquum tisicos esse
aptum non tamen quod super ipsum annuere
potest et verum est quantum ad abster-
sionem. Liliator dicit quod vinum est
tisicis albus potus et medicina
et sit album clarum debile ali-
quantulum dulce quia abstergit et mundi- sicce

cat et nutrit et velociter alterat quantitatem calo-
rem et spiritum secundum vite cum lac sump-
tum est se putridat. Tisana ordei
est albus potus et medicina tisicis
et potest secundum liliatorem dari sine
de lac vel vinum sive non et an-
te cibum vel post et media nocte
et in omni hora in quantitate debita
et cum diu dari potest et in se quod lac
vel vinum dari non convenit quia abster-
git mundificat et nutrit et infrigidat
Mel est tisicis secundum liliatorem quia
abstergit et mundificat et nutrit
et penetrat et est vehiculum aliarum
medicinarum et cum dico in se mel
tamen intelligit et ydromel potest
competenter. Cancri fluviales sunt
albus et medicina tisicas ex-
cellenter valentes quia abstergunt et
mundificant et [illegible] primo decocta qui in
aqua dulci deinde mitigata et ex-
[illegible] sunt quibus amotis
ablutis corpora cancrorum cum lixi-
via facta de aqua et cinere sarmen-
torum postea postea decoquuntur in a-
qua ordei vel tisana usque ad
plenam decoctionem et cancri
comedantur et brodium bibatur.
Ficus secundum liliatorem sunt albus et
medicina tisicis quia abstergunt
et mundificant et sic sunt bene alii
fructus ut pinee pistacia amigdal-
e uve passe mirabolani sebesten et
similia. Idem dicit sirupus
sunt boni et in tisicas et in
asmaticis et tussientibus quia ab-
stergit et mundificat lenit et nu-
trit et saniem educit et conso-
lidat et fortificat virtute. et
dicit clavaria cala tisicas
sunt diacitoniton diapenidion dia-
ysopum dyadragantum dyapassum
dyalacca. Electuaria fria

zucarum rosarum zucarum violarum draga
gantum similiter. ¶ Electuarium de stamatum
dyapenidion sine speciebus dyarodon
abbatis et multa alia medicamina
ponit ad curam tysicorum verum
modum et regimen curandi tysim
curabilem hic ponit ageri de egro
tatione et quando sunt curande incipiunt tysi
sentiter in principio vel dum durant
et incurabil illa non quod ordine forte
et in principio ordine dum durant nec
et cum accidentibus que veniunt presidium
hic pro sed non faciliter is curam
tysicorum in particulari remitto ad
practicam aliorum. vidi in cura
tos duos quos nomini et alios
fuit vere tysi. sed unus fuit de
bilis nec qui recidivit et mortuus
et alius fuit cum ulceratione pectoris
morius et sputo saniose sed non
fetebat multum et fuit cor multum
consumptum et habuit tussim quem.
et gratia dei perfecte fuit curatus
fortis erat. n. natura et obediens
medico cura vide mea meas
receptas de practica mea antiqua
Secundum quod habetur in thesaure
de appetitis egritudines
cordis sunt debilitas cordis pul
sus cordis seu tremor. et sin
copis debilitas cordis si fiat
fortis efficit tremorem seu
pulsum cordis. tremor non cor
dis sincopin in ducit sincopis
que ultime malitie et mortem
inducit et iste egritudines et
ordinem sicut habent radices h. ne
sunt ¶ Ex dictis Gilberti sincope
pro dicit defectu cordis ex eo
admiratione spiritus in ipso suspensu
et vel consumptiva ex alatione spiritu
num in eo primo moriuntur alii
tristes sed alii moriuntur gau

dentes et sunt istum modum loquendi.
alii dicunt quod omnes cause sin
copis possunt reduci ad duas scilicet
ad constrictionem spiritus et cordis
et ad exalationem spiritum. unde
sive contra sive alimenti fuerint
causa sincopis sive sincopis sit
morbus per se sive accidens al
terius morbi semper causa et medi
ata et intrinseca sicut talis constel
tatio vel exalatio in corde et
semper cum causa contate cerebri et
is ex defectu cordis et ablatio
sensus et motus in corde. unde
liliator propter talem defectum cordis
cum contate cerebri dicit quod sin
copis et ablatio sensus et motus
motus corporis sunt maiorem partem
tem propter debilitatem cordis ¶
Tremor non cordis sive pulsus
qui si frequens est solet sincopi
inducere notatur a Gilberto cardia
ca que passio curam recipit
sicut sincopis cum eisdem causis
fiat licet non ita fortiter fiat
sicut sincopis ¶ Debilitas debi
litas cordis procedit ex quibus
dam causis ex quibus sincopis
licet et in debilitate cordis
sunt debiliores cause sincopis
et propter talem convenientia cura
signorum et curarum predictarum egri
tudinum. volo sed unum ca
pitulum de debilitate cordis et de eius
pulsu vel tremore et de eius
defectione habent pertractare non
potius remediis contra debili
tatem cordis facilius et brevius
de aliis habeatur cura. Et quod
talis constrictio in corde vel
exalatio spiritum a corde sit cum
dispositione calida vel frigida de
debilitate cordis ex frigida vel
calida hic prosequor modo meo

Ponit Gwilling libro suo primo
non ponat causam debilitatis cordis
nisi secundum quod tractatur conferente vomite
te super cor vel confortatio elevato
ex mala frigida provenientie cor et i
pedientie motum eius tamen quia
frequenter evenit debilitas cor
dis ex exalatione in corde ex ma
la resolutione cor et corporis resolutione
corporis ut in dyaforetica su
dore et in fluxum ventris super
fluo colico liquido ideo dico quod
sicut primus eam esse debilitas
cordis procedit vel accumulatione
spiritum in corde immori tamen quia in
sincopi vel ex exalatione spirituum
de corde immori quando quoniam in sinco
pi. unde ponatur quod aliquis sunt
in aere frigido vel supposuit aliquod
ex accessum frigidum et ex tali ae
re vel re frigida supra cor patia
tur debilitate non est estiman
dum quod cor perfectum tale sic supe
ret quod mortificetur vel congeletur
sicut digitus vel alia pars cor
poris exterior. Et ut cor in optio
sitam caloris et in se habet calidis
simum fatigium quod sic afecto non
corrumpitur cor non congelatur sed
ad vincente mala qualitate
frigida ad eum sibi horribili clau
dit se ne recipiat nocivum et sic
se claudendo et frigiditatem nocivam
fugiendo fit congelatio spiritus in
eo et impeditur motus eius et fit
passio que debilitas cordis dicitur
et hic si primus hic fiat talis cor
dis constrictio et non dimitte
ravit actum sincopis et ablatio
motus et sensus in corpore et mors
sequitur ut plurimum quando non est fortitudo
fortior vel maior que aliqualiter
incipit cor alterare nobilitatis
est debilitas cordis quia ali
quid se constringit cor sed non inter

et de tali debilitate cordis debilitas
ponit Gwilling signa dicens
Signa debilitatis cordis absque
sincopi sunt primus vel debilis calor
in pulsu et pectore et ambulatione
bus et pigritia et timor et anxietas
et sollicitudo cum maiore sollicitu
dine absque causa manifesta et tre
mor cordis absque tali pulsu.
et tarditas pulsus cum debilitate
et dispositio constrictionis anhelitus.
Et autem signa aut plurima vel plurima
ex parte sunt in debilitate cordis
conferente et Gwilling et tamen dicit quod
eadem signa sunt in sincopi con
ferente. Cura talis debilitatis cordis
secundum eundem Gwillinum est ut vitam
paciens bonis vinis claris et odori
feris absque aqua et comedat
carnes alias assatas alias coc
tas edi pullorum columbarum casti
ti arietum animalium perdicum fasi
anorum gallinarum et avium sil
vestrium vel campestrium et non
in aquis degentium vitellas
ovorum sorbilium et cum fracta et
condita cum aromaticis speciebus
ut sunt hec. Recipe macis species nar
di ana drachmam ß coralli rubei mar
garitarum non perforatarum ossis
de corde cervi ana drachmam j et species ga
mor galange cinnamomi
gariofili foli piperis longi carda
momi melegete ana drachmam ij fiat
pulvis confertus. Ubi non est apo
theca bona ego do sic. Recipe pul
vis recepte dyantos pulvis
recepte dyamargariton ana drachmam j
pulvis dyagalange drachmam ij misce
ubi non est copia istorum do sic
Recipe dyamoi boni galange ana
drachmam ij gariofili macis ana drachmam j
croci cardamomi cinni ana drachmam ß
fiat pulvis confertus et do de mac
ideo sero dyanthos dyamargariton

plures vel letitie gal. cum pos-
uiros et sanos cor odorare ga-
riofilis et lignum aloes macissim
et doronicis et uti delectationibus
et confortativis cor secundum speciale facient
tate de talibus confortativis habetur in
meis alphabetis et vitet solitudinem
et sollicitudinem et sit in letitia
et gaudio quantum potest quia ad me
dicinas comparatione pertinet odoramenta
sunt secundum librum dictum almansoris et
ungue pectus cum oleo nardino
et emplastretur cum spica costo sandali
apo ciamus gariofili folius mirti
confectis cum vino et aqua citonio
rum et aqua malorum ¶ Debilitas
cordis ex caliditate signa sunt vehe
mentia caloris in pectore et mag
nitudo pulsus et velocitas et fre
quentia et febris inseparabilis secundum
almansorem libro dictum ¶ Et ego
dico quod in debilitate tali cordis
non est pulsus fortis neque magnus
neque velox et ideo ex tali debili
tate cordis absque febre licet fre
quenter febre addatur vel precessit et cura
eius est cum cordialibus frigidis ut
sunt acetositas citri rosis malorum
et acetose et aqua citrollorum
et trociscos de camphora et em
plastra pectus cum sandalis et a
qua rosarum et camphora et cum emplastrum
sit tepidum in frigido et decoctione ipso
cum aqua frigida et fumica potu
lac acetosum de quo butirum
est extractum et sistet in locis
frigidis secundum librum dictum almansoris
et secundum alia que sunt ministrari debi
ta utilia ¶ Aliquando accidit debili
tas cordis ex nimia resolutione
vaporum calorum et corporis super
flua expulsione et aliquando cum hoc
quantitas resolubilis est cum vero est etiam
raritas pororum ita quod fortis sit

exalato spiritu et inde cor debi
litatur hoc patet satis in sudore
dyaforetico et in fluxu ventris
collico et in nimia evacuatione sive
ex vulnere sive ex fluxu sanguinis
narium et cetera vel emoroydarum vel
fluxu ventris sanguinis quorum
signa patent et tunc variantur
secundum varietatem causarum ut contra
sudorem dyaforeticum cum oppila
tiuis pororum et cum alterantibus
ac confortatiuis frigidis aromaticis
cordialibus intus et contra nimi
etas si ex nimio fluxu sanguinis
est restringatur prout in capitulo de
eo vel emoroydis vel dissen
teria ex fluxu narium habetur et postea
cordialia frigida confortantia sunt
ministranda ¶ Aliquando fit debilitas
cordis absque sincopi ex ani
tione sicut liberator ponit sin
copi ex inanitione et intellige
de eo qui inanitus aliquando fit propter ni
miam evacuationem humorum
per medicinam laxatiuam aliquando
per sanguinem evacuatum nimia
ut in flebotomia vel vulnere vel fluxu
narium vel et cetera vel emoroydarum
vel per vomitum excessivum et sic de aliis
¶ Aliquando propter nimiam resolutionem ut
in sudore dyaforetico vel la
bore excessivo vel aliquando propter defectum
nutrimenti ut in tercianis vel
fame cuiuscumque vel [illegible]
te consumptis et istis ultimo modo
intelligo quod [illegible] supina
facit digiunus et bonum nutrim
ti in prima quantitate convenienti una
sunt ad curam eius de aliis
tamen [illegible] et soli
citudo ad curam secundum quod evacu
atio facta est vel ut debito modo restrin
gatur et patiens confortetur cibis
potibus et medicinis debitis

ut finis locus habet hic non dico cum
debilitas cordis sit propter defectum
nutrimenti absque febre vel alio mor-
bo cibandus est paciens cum a-
qua gallinarum distillata cum
brodio caponum vel carnium bo-
norum vel carnium et vino odorifero
mixto ex vinum cito generatur in
spiritum et sanguinem et brodium humec-
tat et cito et facilius nutrit de cu-
ius brodium galline et pasta coc-
te sine pastelle et ovorum vitel-
la sorbilia et comedat continue
in hoc casu valet si gallina
vel perdix vel caro castrina lar-
detur cum larda et garofilis et asse-
tur cum assatur aqua rosarum mixtata et
vino odorifero aspergatur et postquam
assatum est satis premendo torculari
per pannum lineum mundum succus ex-
primatur et sumatur et dico quod bonum
nutrimentum est secundum eo rapiunt subtilis
nutrimentum galline aque vite cito
tamen. Cavendum in hoc casu quod per ordina-
tur de debilitate cordis ex frigiditate potest
competere hoc probato quod talia sit tepa-
ta talia et addantur electuaria et
consumptiva cum confortativis quia
siccitas et calitas ex accidentis hic
nocent et sunt ita dixi de debilitate
cordis dico de tremore vel pul-
su cordis seu cardiaca et quod
secundum diversitate cause curatur et si
de remediis fiant dictum est nisi
quod deus aliqua dedit ut si est ma-
teria que debet purgari purgetur
in nostra passione et in paroxismo
cardiace vel sincopis aliter est
agendum quam ante vel post quod in
debilitate cordis absque sincopi-
sis debet cum paroxismum non habeat
propter loquendo sed aliquando maiore
debilitate cordis sentiat paciens
aliquando in more. De sincopi co-
mo dico quod cognoscatur per signa
dicta an sit ex tribulatione cor-
dis vel propter exalationem spiritum et
utrum egritudo sit cum dispositione
frigida vel calida et ad sincopim
sit defectus cordis et utrum utrum
sit ex repletione vel inanitione. Et
in tempore paroxismi vincens sit
curetur et sit aspergatur os cum tur-
tello ligneo ut sibi excitant
et nisi sit est propter sudore dia(pho)re-
ticum fiant fricationes manuum
et pedum et fortes ligature tibiarum
et brachiorum ut spiritus excitentur
ad exteriora et vocetur et vocetur
alta voce proprio nomine et trahantur
per pilos in barba vel etiam ty-
pe et secundum aliquos detur alapa
ad maxilla et ora quod sunt ad
excitandum et revocandum spiritus vita-
les ad exteriora membra que
a calore naturali et spiritu vitali sunt
destituta. Et sciatis quod licet secundum
quosdam operantes et practicantes
in omni sincopi dum paroxismus
quia aqua frigida de alto a fa-
ciem sbritur et semper proiectur quia
talis aqua sic proiecta fortiter
excitat calorem et spiritum tamen secundum
liliatorem in libro casibus non compe-
tit sed quando sincopis est communica-
ta vel quando est propter repletionem quia
infrigidat et oppilet poros et sic
angmentaretur causa morbi et
talis quando est ex fluxu ventris et
ergo quando sincopis est ex inanitione
propter defectum nutrimenti non competit
aqua frigida sic proiecta sive sit
aqua aliquando simplex sive aqua
rosarum vel alia habens similis sed sincopi

co[n]fr[ica]te minima competit in fine p[ro]
iecto vini quia excitat et no[n] in
friat nec opilat. Qu[and]o v[er]o sincopis
e[st] ex ca[usa] ca[lida] ut ex sudore dyafore
tico vel p[ro]p[ter] suffocacionem matris vel
ex subito gaudio optime competit
aqua frigida sic aspersa ¶ Odora
menta que naribus applicantur in ca[usa]
frigida sunt odorifera ca[lida] et in ca[usa] ca[lida]
sunt odorifera frigida ad modum sicut
i[n] r[egimen]is h[abe]tur nisi sit quando sincopis est p[ro]p[ter]
suffocacionem matris tunc naribus
apponenda sunt fetida sicut fumus pa
ni vel lane combuste candele et
fumus fetidus p[er] nares recipiat et
in fine odorifera apponantur et fricat[ur]
p[er] nares ¶ Et s[ecundu]m Gilbertum mac
cessione datur vini cum salvia et
gariofilis quia statim excitat et
spiritus revocat vel brodium galline
si sit exinanicione et tunc dic cum
vino ¶ Item inter exteriora loca
lia remedia sternutatoria ultimo
ponuntur s[ecundu]m liliatorem et tunc dic
alii sunt sternutacionibus fine ubi com
petunt et ait competit quando debi
litatur. et ego p[rim]o cum penna
galline aceto forti intincta
in ponendo naribus facio sternutare
quod si minus hoc sit debile appono
sup[er] plumam intinctam pulverem
ellebori albi s[ive] radicis rapani
quod proximum ante et p[ost] ¶ De
electuariis in ca[usa] frigida sunt utilia
que data sunt sup[er] in debilitate
cordis ex frigida te et in ca[usa] ca[lida] sunt
ubi h[abe]tur hic competit et dieta s[ecundu]m
q[uod] ca[usa] morbi est ca[lida] vel frigida vel
s[ecundu]m quod est p[ro]p[ter] inanitionem vel repletionem
sup[er] debilitatem cordis scriptum. hic
et locum habent et ultimo est re h[abe]t
modo s[ecundu]m Gilbertum si est plenitudo
in toto purgetur ubi s[ecundu]m generem
particularem et natura ma[teri]e petunt
et si ma[teri]a est frigida fiat purgacio

detur. tyriaca cum succo aneti et sic
repletio fiat purgetur p[er] vomitum com
petente s[ecundu]m quod ma[teri]a est ca[lida] vel frigida
et si plenitudo est in intestinis pur
getur cum clisteri ¶ Ubi no[n] sincopis
sit socialis in infirmitate curari illius
egritudinis est cura sincopis ex ca[usa]
p[ro]venientes quia accidens in tali
casu periculosior est egritudine sunt
redditum est fortius et p[ro]pius sincopi
quam egritudini principali et semper i[n]
medicando morbum confortativa
cordis administrentur nec cor sine v[irtu]te
cordis deficiat et localia remedia
fiat Et quia habent hic s[ecundu]m unum
ca[usa] de debilitate cordis et tremore sine
pulsu eius et de sincopi p[ro]p[ter] tusco
qui vult plenius causas istarum pas
sionum pagine videat lilium et Gil
bertum et certum aliquid et Guillelm[um]
ubi copiose de his utilia poterit
invenire

De passionibus mamillarum que[re] *Ro d[e] passionib[us] mamillar[um]*
dam Cyrurgie de linque
nt sunt apostemata faciem vel
in duracia de flente vitreo quia
ta ut glanduli vel nodi et ulcera
fistule et cancer. hic v[er]o de pauca
tractatur v[e]l[ut] et p[rim]o de tumore ma
millarum qui accidit ex habundancia
lactis et eius coagulatione et alii
ex tali exuberancia lactis et ma
multi cum causa no[n] s[ecundu]m tumor s[ed] et
duricies et dolor et distentio talis
tumor a b parte mamillarum. quare
tumor iste est equa[lite]r in tota ma
milla cum quoda[m] lividitate apparet
et in una parte tum et causa tumor
p[ro]cedens a[c]cipitando augmentacionem
tamen eius cum resolucio du
ratione iiij de causis moratur lac in
mamillis moratur aut lac cum
abstinencia et ieiunio et ex ... et flo
quare sanguis naturalis vadit ad ma

millas et quieti ibi in lac autem quia
mulier concipit si quo sanguine generato
per abstinentiam vel timorem minu
itur et lac agendum est circa in quo lac
diminuit vitetur cum valde siccatis ut
sunt lentes fabe et acetum et cum
fortiter infrigidatis ut sunt iusquiama
go psilium succus plantaginis uel
gumanni sperma et hyosciami et cum talis
fortiter resolventis ut sunt cyminum ruta
agrestis et cum multum humectantibus
ut sunt folia coriandri urtica et
sanguis quibus et hyosciami Set ad descen
dendum ad curam talis tumoris mamilla
que apostemate vocatur apud aliquos
videatur si lac est albi coloris et ma
milla per totum est talis sine tumore et ex
minima caliditate. cui sic succurrendum est. recipe
succi morelle succi camomille aceti
boni olei rosacei ana partes .i. misceantur
et panni lanei intincti desuper te
pide apponantur. si sunt duricies magna
facto prius embrocatione cum decoc
tione de vino aceto et aqua et
furfure et primum calefiat et post
pannum ut dictum est appono hoc deside
rat quam infrigidat et resolvit tumorem
et duriciem ¶ Si vero lac est aquo
sum et mamilla tota frigida et mollis
vel non multum dura sentias tumorem
esse ex causa frigida cui sic succurrendum
est. Recipe succi apii succi camomille suc
ci feniculi succi aneti ana partes .i. misceantur
et panni intincti in eis tepide
apponantur vel decoquantur in vino limi
patum ad filandum et incidat minu
tim et pone partes iii et flores camo
mille partes .i. et camomilla in sacculo
ligata decoquantur et cum bene cocta
sunt de vino illo fiat embrocatio
sic quod non sit nimis calidum et facta
embrocatione lanam pinguem emple
vino expresso desuper apponatur
ista mitigat dolorem et solvit
tumorem ¶ Et est notandum si pectus par

tum in flanco mamille ex superhabun
dancia lactis in principio apponantur sue
anguilla cathaplasmetur cum
farina fabarum cocta in aceto
et in unguento liniantur cum aceto
et oleo rosaceo mixto cum statim cum fa
rina seminis lini et melle composito
Item mica panis furfur tricia in
vino coctis et postea addatur eis oleum
anatinum et camomille et apponatur
multum confert ¶ Tercio notandum est
quod aliquando lac est in mamillis diminutum
et licet talis diminucio lactis non sit
passio vel egritudo mamille sed
aliquos est tamen defectus in ea cum
ibi lac deberet generari et ad nutri
mentum pueri adhiberi Patiencium
quo defectum vel diminucionem lactis cum
humiditate deberet pro generacione
est amonenda ea pro parte que lac di
minuit et comedat cibaria bonum et
laudabilem sanguinem generancia
ut sunt bonus panis aliquantulum
fermentatus ova mollia carnes
lactentes porcine vituline ar
ietine animal vel castratine de ea
pedis annuculi iuvenes gallinae et
pulli carum capones perdices et a
lie aves campestres pinee volu
ales pisces squamosi sive bene re
centes et olera bona ut borago
blete petrosilinum et feniculum et vi
num bonum temperate sumptum et aqua
sophisticatum si est forte et ciceris coctum
et rigi cum brodio carnium et recom
ordeum et farina eius et farina
fabarum et cicerum et fiunt fricte et
vue dulces et zz albi cynamo
et feniculi radix folia et semen que
in multiplicando lac sunt efficaciam
magnam Si mulier sit multum co
lerica et in regione calida et tempore
calido pulvis cristalli bibitus
cum succo abiencie multiplicat lac
si non sit fricte eplegorianus succus
feniculi cum vino bibitus vel sucus

pilosielle vel rubee unoeus ac te
pliuer tep(er)e elaber conferunt
¶ Et caueat coytum quia cons(umi)t
lac si (con)cepit et non pnoteret cum
no multum laboret nec curret
nec tristis sit et floiam no fa
ciat nec in brachio nec in pe
de ¶ Item licet egritudo no sit
s(ecundu)m aliquos q(uod) mulier magnas
h(ab)eat mamillas quia in alma
sor libro (secundo) nono d(icitu)r q(uod) mulier
eligenda e que magnas h(abe)t
mamillas cum q(ui)dam puelle
erubescunt si mamille multum
crescunt. et vidi plures mu
lieres nobiles que p(er) fortem
compressionem q(ue) (con)tinuam ita ma
millas purificabat q(uod) non
apparuerunt cum scotis tunc
induerent et inde vente ma
mille pendebant vel sacculi
decoris vacui. Sed lesina est
talis compressio et violenta nimis
et mamillas ois (?) purificat
seruans formam mamillarum
destruens Sed medici debet p(ro)
nas mamillas (con)seruare cum
cum rebus depurativis vel sunt
acetum aqua ros(arum) bolus ar
menica thimolea et si forcius
volunt hec facere (con)fert sumus
... ... vel insipum. Sed
ad ... no (con)sulo Sed si
puella sit ca (con)plexionis
sufficiat vel frequenter mamille
fomentent cum aceto et aqua
ros(arum) et si (con)tra adde adda (con)m
de balo et vitet crapulam
et coitum ¶ Cum no sunt fere ne
fomentem mamille sepe cum
aceto decoctionis rute desic
cat n. multum et s(ecundu)m similitudine

p(ro)ter ... medicine districtio
de d(omi)ni(bus) talis vel fere pare
vincentur s(ecundu)m optimitatem in
ventam rerum administratarum
dicat et in capitalibus mamil
larum et ita ca ... prurimus et
scabies et e valde tediosim(us)
quia racione humiditatis viscose
que cont(inet) cum tali scabie ad
heret cammisia loco scabioso
vel cum ... quibus amonet
vel multa remedia localia
que solet ad habere in hoc ca
et vinum in vinge loco cum suco
platagimis et melle ros(arum) co
late et vngium meum de calce
sagine porcino rec(ipe) q(uod) e ... me
s antidot(arium) meum papiam et quia
ad hoc quia sedat pruritum et
sanat locum scabiosum et tamen in
tellige si cor(pus) non sunt nimis
plenum humoribus et paciens absti
neat a salsis, cacutis et ab
his que sanguinem adhurunt
vel adustum humorem generant ¶
Item si (con)tingeret fistula ama
milla si p(ro)fundum scilicet paciens
et fidelis cyrurgicus curam eius
accipiat q(uod) si tal no h(ab)et vel
si tal sunt medicaminibus (?) ...
tit ne desolet paciens ... cau
tate bona (con)gruita (con)sisten ... tu
tis paciente et no no scribi ...
et nec alius morbus vel ... vel
apa aliud impediens vtatur
potu in meo antidot(ario) ad fistu
las sanadas scripto et pille an
thiochenum in eodem antidot(ario) bone
sunt Sed de istis no ... ...
et ... magna paciencie et
cyrurgicus carenam et ... ...

condicionis humilis. quia nobiles et
divites sunt hic cyrurgicus si
fistula est curabilis ¶ Et scias
quod fistula profundata in nervis vel
osse non curatur nisi nervus vel
os r. per nervi fistulata vel per
ossis fistulata removeatur et corrumpatur
si non potest. sed fistulam in carne so-
lam curat si non negligatur

ca. xi de difficultate glutiendi

Hec passio. difficultas glu-
tiendi venit pluribus modis
aut mutacione complexionis aut
ex apostemate calido vel ex vulnere secundum Gilbertum
mutatur autem complexio ex frigiditate
cuius signa sunt quod paciens pa-
latum et cum labore transglutit et
posterius quod glutitur transit mem-
brum et sentit in se non generat nec sen-
tit sitim nec asperitatem in gula
neque fumositatem vel calorem sed
ad est gravitas et extensio mem-
bri et si ex frigiditate sunt humiditas ad
est albedo lingue et saliva vel
ta ad glutiendum secundum Gilbertum
fiat fomentacio de capite cum melle de-
coctis et dyamuscus et electuaria que
in frigida tussi dicta sunt competunt
et inbibantur carminativa et gargarismata
sed caveatur secundum Gilbertum liberatur
non durat sic scilicet diu dyacala-
minta vel nonnulle plures dyacymi-
num ex parte cum pulvere id est anisi vel
fiat syrupus de maiorana betonice
cum calamento anisi ysopo et ma-
rubio cum melle et cum frigiditate fuit
humida complexio mala liberatur
ysopus cum oximelle diuretica
et urinatur per digestivus et purgetur
cum yerapigra et per localia reme-
dia. Recipe nucis scorpionis calamenti
[illegible] nardi castorei armoniaci
cum pulvere id est et decoquatur in oleo

lanuinis et costinis et pannis lane
vel lana in eo intingatur
et semper collo circumdatur vel duas spatu-
las pone sic liberatur ¶ Si
fuit propter complexionem malam calidam
cuius signa sunt sitis et calor
sentitur in gula et asperitas et
fumositas calida et cura eius
est ut utatur syrupo rosarum violarum
dyadragantum frigido et utatur pilulis
contra sitim et calore et meo antidoto
supra et ego facio looch de dya-
dragagantum frigido cum modica parte
syrupi violarum ita ut spissum looch
fiat et est efficacius et liberatur datur
sic et est efficax et liberatur
lac acetosum sed in omni aspe-
ritate gutturis utitur acetosa sic
tamen ne tussis occurrat tysana cum
liquiricia bona est et electuarium lenitivum
et liquericia ut in tussi
sicca propter caliditatem et siccitate
dyadragantum bona est et mollis et mentis
speciales fiat in gutture cum oleo
rosarum violarum fortificatur cum sandalis
et mucilagine seminum citoniorum
et seminum lactuce et portulace
Si non tollatur cito inde purge-
tur cum electuario de succo rosarum ¶
Et accidit aliquando hec passio ex ca-
tarro ex casu uvule ex squi-
nancia ex apostemate vel vulnere
et tunc curatur morbus
unde impedimentum glutiendi venit
primo in suis capitulis habetur et accidit
hec passio propter debilitatem virtutis
ut cum paciuntur aliqui fortes et
egritudines diuturnas aut quia sunt
convalescentes nondum
vires recuperantes aut quia sunt
senes et hinc post senes cura
tur cum dieta et semper tunc virtus
secundum quod sunt ad hanc egritudinem

forti vel tremula vel qualescumque
Donec non si compressus deficiunt
non est cura nisi cordis. Et non
concavitate vel malo regie accidit
cis debilitas gluciendi corri
gatur error et imbibatur cum nuc
meis consumptivis et cum elevans
et inclinat locale pena ad collum
quia virtute emendata glutiet
melius. ¶ Et accidit hec passio pro
pter morsum seu gule ad hominem
ut arista vel piscis officium pre
sens quod compressum suis resistit calo
ad nocumentum et tunc pungit et causat
dolorem. Et aliquando est pro aliquo quod non
cum vomitu volunt compellere et
cum venit in ... ad hoc et
impedit nec cibus glutiatur nisi
cum difficultate. ¶ Hoc compacti da
lentium per modum lacte et tysa
na dulcem lenitiam calamum
bibat ista solebat globosum
adherit respondere et de loco suo
movere et aristam etiam facit
secundum ... ut ad longitudinem
membri secundum ... ad ... a
ccidit. etc. cap. xx

Est stomachus membrum nobi
le et totius corporis instrum
entum decoratus et dotatus
quatuor virtutibus naturalibus scilicet appe
titiva. hinc attractiva retentiva
digestiva et expulsiva. Ap
petitiva est in eo ut natura pro
digestione attrahatur et in eo re
cipiatur in amicam sui senace
Ho retentiva receptum retinet
ut in stomacho mora faciat ut di
geratur digestiva receptum et
retentum decoquit et separat ma
teriam ut ad expar... ... venas
... de porte ... ...

et insipissimum compellatur illud
inutile ad intestina virtute
sua compulsiva. Et sunt quod
iste quatuor virtutes et cause opera
tiones sunt impedite promptum
diversitatem secundum egritudines et primo
dicam de appetitiva virtute scilicet
de appetitu. Naturalis appetitus
incipit enim non solum in stomacho sed
et in omnibus membris corporis quia
de perditione patiunt et restaurant
pro... quia naturaliter appetit restaura
re et viget appetitus natu
ralis per caliditatem et siccitatem sed
plus per caliditatem et est appetitus
alii quedam vel mutatio sed ani
lis qui fit per sensibile gra
cum eundem ... accedens
venit ad os stomachi quod stomachus
sentit sua in anima et iste
appetitus non est in aliis mem
bris quia nullus talis animus sen
sit eas et ex istis duobus ap
petitibus resultat unus ap
petitus in stomacho compositus ex na
turali et animali qui est in aliis me
mbris non est et nos contra pone
in isto appetitu frigiditatem a quando
quia non rethices et haly et
Gilbertus et alii plures volunt
omnes pro dicte in quatuor virtutes vi
get per caliditatem. Sed Johannicius
in ysagogis dicit naturalis
appetitus viget per caliditatem
et siccitatem caliditas movet et
siccitas desiccando plicet inno
minata receptacula. Et Gilbertus
dicit causam de bolismo per certo
talem omnibus virtutibus naturalibus
deffinit. quia omnia virtutum opera pro
veniunt a motu a per calorem

et haly sup tegni ceramic mgst
ysaac et hebe mesue quod dixe
runt virtutes naturales pfricatez
unge verorum fricatus alii per
actiuus innat appetitum et e contra
appetitiue per actiuus non dicit siliat
ca° de bolismo quia fricum comprimit
et agit actum complexionem sinctam et
ita inducendo vaporem inducit co
cactum et ita frigum et ita per actus
innat appetere et statim talem
quod per se appetitiue virtuti deservit
cumque per actus appetitum impedit
attrahendo vapores qui replet stomachum
fantastice ita non iam dicit quod
fricatus alii per actus innat appe
titum non video quod fricatus innata
sit ad hoc quod talis contactum faciat
quia contactus nervi simplicis ad ...
venientes ad os stomachi sine fricte
tali et hoc bene complexionato

¶ Appetitus qui est sic ...
et qui in sano stomacho est dicitur qui e
ordinatus et proportionatus digne
virtuti in stomacho et qualis non dina
nali sed potius ei conveniens
in venis dicitur apud aliquos
naturalis eo quod nec illius tantus est
conveniens et sufficiens et non
excedens et sic dicitur quod hic bene
et temperate complexionatus et disposit
us non plus appetit quam natura
sufficit et pauca sunt membra ap
petitus sit equalis et naturalis et
ut in pluribus appetitus est diminutus
vel excedens sed quia alii ex
cessus talis vel diminutio appeti
tus non est ita notabilis quod hic
manifeste per eum ledatur ideo
eius operatio non communiter et ideo hic
et tendo parum de excessu no

tabili et defectu notabili ipsius
appetitus quibus hic lediantur
manifeste ¶ Excessivus appe
titus et notabilis et ledens est
dupl[ex] unus est cum appetitus est
fortis et sic excedens virtutem
digestivam quia plus rapit
in stomachum quam de cibo quod digerere
potest et hunc excessum sequitur
aggravatio stomachi ex crudis suis
indigesti cibi ascendente ad ca
put cumque solet refficiunt
eructuationes acetose et tamen cibus
non exeat sed et tamen cibus non
digeritur et est causa multorum malorum
in corpore. Et quod si prima di
gestione negligitur vel deficit
non corrigitur in secunda digestione
et per consequens neque in tercia. unde quil
libet dicat ca° de ... quod
in digestione est in stomacho et operatio
remanet in digestione. et Avic[enna]
3° fen primi tam ... de eo qui
comedit dicit ... mul
to et superfluus licet accidat non
in stomacho digeratur ... digeritur
in venis unus in corpore rema
net crudum quanto magis sumen
tibus superfluum in stomacho non dige
ratur alius est excessivus appe
titus in stomacho non solum notabilis et
ledens sed ita est in mensis tan
tus quod tamen appetit quod stomachus
non digerere potest nec retinere et
vocatur appetitus caninus quia
sicut canis avide sumens
cibum in quantitate sine digestione
et retentione virtutis apporta ex ce
dente evomit cum tempus
vomitu statim iterum appetit
et comedit sic et isti quibus

itemque et precedens appetitus
in c. comedunt multum et illi
non remanet sed euomunt itum
appetunt iterum et tunc comedunt
unde et vocatur ista passio a
pluribus bolismus et est passio stomachi
frigidi et plurimum naturam molestans
Primo modo scilicet quando appetitus est
ita corruptus quod cibum plus ap
petit quam digestiua potest di
gerere et generatur patiens et se
dat nobis et maxime ex eo
considerandum est quod hic accidit acci
dentia vel causa frigida calide ac
ceptae multe ut caliditas aeris
vel tocius corporis causa sicut la
bor precedens et vigilie nimie
sudores etc. et omnis iste redu
citur ad duas causas in generali
scilicet ad resolutionem et tamenque
quibus subueniendum est per disso
lutionem contrariam et medicinas et di
eta. Frigida causa prouenit vel
a frigiditate sola vel ab humore frigido
in ore stomachi vel abundantia fit et
signa frigiditatis debilitas et
frigiditas stomachi et parue
oris eius et egestio liquida grauis
et alba et non est sitis et est
humiditas insipida et acetosa
sed quod materia est stomachi acetosa
vel insipida vel etc. Item et non
est sitis sed ventositas in flatus
et acetositas et si est materia ibi erit
tractus et est vel insipida vel
acetosa et repulsio ventositas et
tarditas digestionis et adest dolor
tunc vero dolores et quandoque fre
quens et debilis. ¶ Cura est confor
tare per hoc confortationem stomachi et
propriam curationem eius cum calidis

odoriferis ut oleo nardino et ca
tellacione cum menta et puluere
galange et dicta sit tam sicut
digestione cum frigidis licet prouoc
cedens excitet appetitum aliquan
tum digestionem impedit et si est ex
superfluitate aliquo frigido os stomachi in
fridante prohibeatur et calefiat
stomachus ut dictum est et si cibi hu
mor frigidus peccans purgetur
per vomitum vel si hoc aliquid prohi
beat purgetur sed cum materia est
flegmatica vel melancolia acetosa
Si est causa resolutiva et causa quando
ut labor calor aeris vigilie
nimie et cetera patet signum et assint
caliditas stomachi et corporis et sitis et
debilitas corporis et constipatio
ventris et cura eius est cum frigidis
medicinis confortantibus stomachum et
totum corpus et liniatur contra calo
rem resoluentem iubet dari cibaria
digestionis ut sunt fa
be cocte frumentum cocta len
tes cum aceto carnes bouinae se
mi cocte et cetera [illegible] et [illegible] quod
ego non sequor in hoc casu quia
in tali appetitu dico confessius
digestiua est debilis quod ora quia
ibi non sint dure digestionis
sed bene ad generationem et bonum nu
trimentum ut sunt carnes castrati
vncti ut sunt carnes [illegible]
tine comitates porcorum et pul
tes et salma frumenti in aqua
simplici vel in [illegible] caramuri
et condiantur carnes cum agresta
aut vino [illegible] et vn
gantur cum oleo mirtino et cera
mixta et cum oleo rosaceo vel cum
oleo mastico cum aqua rosacea
mixta et sandalis et cera et de
sandali et corpus inungitur
vel in [illegible] dyasorctico fieri

plz ¶ Cum nō appetitus ex aliq
peccatis tacz ē valde in tanq
cu gtis vomitu ut caninus appe
titus sit vl bolismus qui idem
ē secundum plures cum eadem que
plus dicta sunt in cura habeant
nisi q in fortioribus alterantibus
et confortantibus stomachum et tamen tepe
in eam aliquis ut patitur. Et
nondum qz licet calitas stomachi soleat
appetitum diminuere vel impedire
propter hoc q stomachum attrahit vapores et
replet stomachum fantastice et sic
stomachus nō sentiens suam in anicoz
nō appetit vl diminute appetit
ut supius dixi tamen cum corporis
calitas sit maior calitate stomachi
pt tunc resolui de corpore et venis
et toto corpore quia propter actum conia a
stomacho per membra sit qti in amicis
stomachi et stomachus in amicos suam sen
tiens ergo appetit et ex consilio
appetit nō cumide excessiue
comparatione ad caliditatem resolutam
stomachum per calorem et mamcam
membrorum ex incomparatione adhuc
te stomachi digestiua propter quod diges
tiua defecta postea deficiunt membra
que confirmo sugillatina libro
et quillina sibi de caninis ap
petitu et bolismo habetur filo de
appetitu innali et morboso vide
in alphabeto meo ibi appetitus
fframicus ē appetitus cali et so
di venie cibi secundum Arsblez. ¶ Appe
titus cibi aut totaliter deficit et tunc
dr appetitus destructus q ē diminu
tus ut quando appetit cibum de
bilem vl tepide et ex voluntate et
cede et cave nisi q ea destruc
tionis appetitus ē fortior quam ea
appetitus diminuti et cura destruc
ti appetitus sic ē curabilis est
cum fortioribus medicaminis diminis
[illegible] sufficere ista pt. defect

appetitus fit ali ex frigiditate et hu
ditate malam complexionem suam
in stomacho absque materia et signa eius
sunt sunt frigiditas in ore stomachi et
eructuacio acetosa vl insipida
alij et nō est sitis et ē albedo
lingue et talia cibaria et medici
na confirmo et frigida ledunt et
cura est calidis cibis et potibus
et medicinis ut diagalanga
et diaspinon diacalamintum et
sibi et ego do [illegible] plures ex
tor [illegible] stomacho et comedat car
nes pullorum assatas vl carnes
coctas gallinarum conditas cum pipe
re cinis et cardamis et gariofilis et
bibat bonum vinum [illegible] clarum o
doriferum et deambulet suaviter
postea cibum et ante cibum habeat co
ctionem vel motum usque ad calefactio
nem si aliud non impediat vel in
ungat os [illegible] stomachi cum oleo
laurino et nardino [illegible] et
supponat emplastrum de mucta sic
ca pulegio et salvia ¶ Et tales
in quibus predicta sunt una dua
que gravissimum et in talla bile
ex mala complexione frigida stomachi
sibi acquisita et solum cum
dicas clarearijs et potacione vini
decoctionis cum et in unctione
propter [illegible] di [illegible] sunt liba
ta ¶ Cum nō tal [illegible] stomachi simo
cum vl pt signa iam dicta cum
h sig apparen inflacionis spuri
aquosa vl viscosa et ponde
et agnatos et assiduatos nam
sic et cibus cito et q. in digest
descendit cito ad intestina
et lonia cibaria bene digerit et
grossa et dura mala digerit
cura est cum alterantibus propter

et confortantibus et dicta dentur sed precedente digestiuo calido et diuretico secundum quod materia cognoscitur vel viscosa pro nunc de coctione et siropi ad eam et materiam frigidam et antidotis meis nota primo et approximate generaliter cum yera pigra et approximate in antidotis meis scriptis. ¶ Secunda causa est quod licet virtus appetitiua per calididitatem et siccitatem spiritus tamen cum aliqua qualitas preparatur quam apparatum et modum debitum non tenet operationem virtus in non tenet operationem precedens perdit et non sanatus et precedens et pro ex causa defectus appetitus et proprie si est cum frigiditate frigida vel sicca dicta sunt plus vero frigidum minime siccatis cum frigiditate mala complexione sicca stomachi in diuretica et sunt purgatis spiritui et siccitas et ariditas oris et carere fiat corporis et compescere nec in essentis soluta apparere cum siccitate enim ex calida et humida et mutatione et medicinalia et si humor mala et inflammationes affuit ut colera frigida et siccitas affuit ut cola solebat esse magni in processu solebat esse magni tunc splenis et vomitus a cibo faciens congelationem in dentibus et dolor stomachi proprie cum prandium cum humectandum et digerendo materiam cum oximelle squilliticis vel siropis meis aptatis cum melle cum decoctione boraginis buglosse foliorum senes liquiritie et vuarum passarum et vtatur diapenidion cum p. y. dyasene post in mox tamen et purget cum yera pigra acuta cum diagridio in dis-entiis et lapide lazuli vel cum decoctione purgante ea in sequenti tam in antidotis meis ibi de

vacuo et vide medicinas eius et modum agendi in digerendo et purgando eam in. que supra hic causa de dolore capitis. ¶ Tertia causa aliud defectus appetitus est calidi sine materia inducente mala complexione calida in stomacho et eius signa sunt excrementa cala fumosa et alii fetida siccitas palati lingue et tormina oris et calida nocent et frigida conferunt et si cum calidum affuit mala complexione sicca tam stomachi in diureticis ex omni parte dicta signa magis intensa et humectandum est et ei cum dicta et medicina alterativa frigida et humida. ¶ Et si humor affuit calidus ut cola citrina vel alia innaturalis secundum hoc materia digeratur et purgetur precedentibus et concomitantibus alterantibus et confortantibus frigidis et humidis que superius posita sunt in de tercia causa cum frigidis et siccis cum humidis aliqua sumi secundum quod hic magistris de dolore capitis et in causa de dolore capitis ex colera ibi in. et in tercia specie et calida materia que conueniencia sunt nota. ¶ Et nota quod licet virtus appetitiua vigeat per calidum tamen cum calor in stomacho excedit resoluit humidum in ventrem in vapores qui replent fantasiam stomachi et sic fumum vanam inanitionem non sentiens cibum non appetit et quia calor humor est mea non soluunt re soluuntur sic humidum in vapores vel dominium est et resoluit virtute stomachi et debilitat et sic non solum ex alterare distemperatum stomachum sed et materiam purgare vel per vomitum vel per ventrem et intestina digestiua colere et medicina ipsam eliciens in causa de do. capitis

ex colera bene determinatur antequam
& et in eius antidotis ¶ Aliquando autem
egritudinem deficit appetitus propter flegma
acetosum inherentem ad os stomachi et
signa eius sunt quia ... & nau-
sea vel vomitus & appetit cibos acu-
tos vel medicinas acutas sup-
tas aut primum aut nichil a ...
ficio stomachi superior appetitus reperitur
& cura eius est ut debeat & capiat
confortetur cum dyantiso cum musco
& pliris cum musco & lignum a-
loes galange & spicam nardi
& salvia & facie ... capitis
& embrocacionem cum aqua decoctionis
maiorane salvie camomille ...
dos ... & betonice & comedere
carnes assatas aromatizatas
cum pulvere galange & aqua rosarum & bi-
bat vinum ... stipticum & confor-
tat stomachum cum emplastro facto ex ...
partes ii absinthii partes i panis
tosti & macerato forti in ...
... conficiat emplastrum bona &
semper calidum apponatur & cum ...
frigidum removeatur ¶ Et autem aliquando
deficit appetitus ex eo quod epar
... decoctum assato & quando vene
miseraice sunt opilate vel debiles
... cibum ab epate &
signa eius sunt egestio alba vel
viridis & liquida & in comparacione
ad cibum sumptum egestiones sunt
minus in quantitate & corpus ...
... & marcescit & dissolvitur
homo & piger in motu & ...
... & cura eius est uti
dieta calida aperitiva ut sunt ca-
pones assati & galline & alie car-
nes bene cum petroselino vel ...
... cum cinamomo partes iii galan-
ge ... apii cardamomi ana
partes iii piperis longi ... ga-
riofili ana ʒ i. Fiat pulvis ...

... galange ana partes i ... vera
... pillule altius notabiles
in ... ¶ pillularum aroma-
ticarum sine aloe ʒ i. ...
apii rosarum ... ana ʒ i. Fiat
... pille ... quod
vii equales faciat ʒ i. Et
... quod ... debilitatis splen
solet debilitari & opilari ... de
... splenis ... alias ...
... aperitivas
& ... cum ... & alia cum
pillulis ... de debili-
tate vel opilacione splenis & de
... & tamarindis
comedat & bibat ¶ Appetitus
corruptus ... quod aliquis
appetit cibaria que ...
... non sunt ... ut
pregnantes & mulieres quarum
... appetunt carbo-
nes argillam ... cine-
rem & alia ... & ego novi
quandam nobilem que multum ap-
petebat candelam de sepo co-
medere & ... iste corruptus
appetitus tam in viris quam in
mulieribus ex corruptis humoribus
sed plus pregnatibus hic autem
quod plures solebat in eis cor-
rupti humores ... & ...
... pregnata solebat co-
medere cibaria ... & ...
ut fructus & pisces & alia ...
... corruptibiles & ...
... quales sunt humores ...
... vel qualis corrup-
... appetitibus ...
... & ... quas
appetunt quia appetitus est
... & corruptus ...
... malas humorum cor-
ruptorum in ore stomachi ...

et tunc tal[is] appetitus est mundi-
ficare corpus et per tipne stomachum de
talibus humoribus cum medicina
nocua vel laxativa si alia
particularia conveniant et rectificare
dieta et dare illa que bonos
humores generant et remutare
consuetudinem per appetitum medicis aliqui
per carnes salitas et per condimenta
saporosa in quibus sit sapor
acutus vince de vomitu
medicina habetur in meis antidotis
ubi vomitus littera v. et dentur
electuaria confortativa ante pran-
dium et post sicut diagalanga
dyanthos dyamusci et alia
dyacitonio post prandium vel
in fine prandii vel cito post
et nota quod in alphabeto meo
diffusius habetur de appetitu na-
turali et innaturali vel non naturali de ap-
petitu excessivo et medioso et
de defectuoso et de destructo et cor-
rupto appetitu et non habetur tristo
facilius. ¶ Sitis est appetitus
frigidi et humidi ratione potus sicut
fames est appetitus cal[idi] et
sicci ratione cibi secundum aristotelem
et sic cita[n]do sitim alii est sitis
naturalis et ordinata et apporcio-
nata in digestione que et sic bo-
bone et tempore complexionis con-
ponis et requirunt non plus nec
minus nec alias nisi quantum nec-
esse et quod convenit potui appe-
tit et pauci sunt tales. quod
non sitis excedit in digentia
potus et quod est diminuta appe-
titiva in sua operatione est in-
pedita et diminutione potus et
et excessus excessu provenit
homini multiplex malum Et prius
dicatur de appetitu potus ex-
cessivo cuius tal[is] sitis velle

conies et excedens ex calidita[te] stomachi
immediate cum stomachus distemperatur
in caliditate quod pluribus modis accidit
aliquando est ex co. vel in yposto ex stomachi
desiccitate cuius signa sunt oris
amaritudo et siccitas cum velocita-
tate pulsus et anhelitus dis-
temperantia et cura eius est si pa-
tiens est patiens ad vomendum
ut colam evacuat et per tipnum
est si est in ore stomachi et sic fit
vomitus cum oxizacra cocto simul
et aqua calida mixtis sed tepida
bibatur et si non expedit vomere
bibat syrupum acetosum et sy-
rupum viol[arum] cum potu i. cum aqua
frigida mixtis in estate et hye-
me non cum aqua calida et oxiza-
kara confert et utatur dieta frigida
et humida ut in dolore capitis ex
cola dicitur est ¶ Sed et purgare
de decolerat de fructus vel
apozima colagoga sicut quod op-
timum sunt et maxime si sitis sit
ex flemate salso in stomacho cuius signa
sunt salsitas in ore et siccitas
et caliditas in ysophago et cura
eius de bona ratione est digerere
materiam et purgare cum medicinis
convenientibus tal[es] humores evacu-
antibus sicut in capitulo de do. capitis
scriptum est. dicit tamen lilium quod ti-
sana calida multum bibita util[is]
est valde quia ratione actual[is] calidita[tis]
resolvit et dissolvit humorem et
digerit et ratione quantitatis et subti-
tate talem reprimit et dicit quod sic
quando bibita tisana calefacit
et sic evacuat materiam peccantem
aliqui dicunt quod anisum comestum
sedat talem sitim alii quod decoc-
to anisi hoc facit alii anisum
confectum dant alii dant semen
feni. ¶ Bernardus lilium capitulo de cottidi[ana]

dicat magnum iuuamentum in siti
ex salso flegmate et bibat similiter
aquam dulcem calidam ¶ Et sit etiam
quandoque sitis ex humoribus frigidis in
stomacho indigestis ex quibus fumus
calidus in digestus os stomachi de
siccat et inurat per encaustum
humorum putridorum secundum Gilbertum
¶ B. unde sitis propter solam caliditatem
stomachi sine humore vitio sine humo-
ris ex superfluo aliquo acuto vel e
propter allea et alia huiusmodi non no
tamen huiusmodi medicina laxativa
stomachi in decoctione de qua post dicetur
aqua frigida fontana bibita sedat.
quia obviat caliditati et siccitati
cum sit actuali et naturali frigiditate
et humiditate et zuccarum violarum bonum
est sumere et comedere lactucas in
venereas et portulaca et similia huius
et semper statim ponere si de rosis etiam
cum succo lactuce quod multum al
terat sed si propter prohibita iuvamus supra
positum sitis sedare ex nichil penitus
et fiant dorsum est decaliditate stomachi per
rem acuti saporis supra dicta ita
dico si stomachus talefiat in tantum
ut stomachus excedens fiat ex olla
mixtim magnis vel vino forti a
tigno bibito vel tumsia acetosi
tate facta cum vinibus vel aliis sto
citate vel caliditate in orificio stomachi
facta de vel aqua frigida potata et
alia frigida et humida que dicta sunt
hic supra ¶ Et sit alia sitis conte
dens ex caliditate aeris et cursum vel
via non tamen eiusdem potest accidere
vel ex forti labore sudore vel cali
tum in istis in proprie sunt ex ma
niti accidit sitis vehemens quoniam
caliditate totius corporis et replectione
quibus subveniendum est cum conte
et aere temperato vel ab frigiditate te
dens et de contrarietate eis zuccarum rosarum cum

aqua frigida ita quod in potus sunt
de aqua et contrita de zuccarum
et lac amigdalarum secundum bibi
tum confert et zuccarum bibitum et
sirop rosarum cum aqua frigida et si quis
patiatur et non habens potum vini
dicta bibat tysana simpliciter
vel tumsiam ordeaceam debilem
non habentem aliquid appetens debilitando
vel aquam frigidam bibat in qua te bo
cum pauco aceto ¶ Et sit alia sitis
vehemens ex inanitione et per accidens
desiccatione ut accidit diu deco
bentibus cum mibra multum sunt i
anita et qui nimis per continuum vel
alias cum in amentes et humiditatem
in corpore humano multum consume
tes et subveniendum est eis cum conte
et calidis potibus et mediante
humectantibus et confortantibus quia
sicut membra invenitur et consumitur
per calidum et humidum ita sitis ex tali
inanitione sedatur per calidum et hu
midum naturali licet sit actuali sit.
et sit sedat tale sitis brodium gal
line vel caponis pinguis vitel
la quorum sorbilium et comedere
pullos et turtures cum multo brodio
et panem specie bene condatis non nimis
talis vel primum de cardamo et primo
de croco et vinum album clarum vel
et renense vinum bonum competit vel
aliud bonum limphatum
si est forte et propter vinum et pura
qualiter cum brodio galline vel a
liarum bonarum carnium recentium
bibitum confert multum et uti electua
riis et confortantibus cum zuccaro rosarum
si non est constipatus ¶ Et sit sitis
vehemens propter nimia repletionem
cibi et potus et eius signa sunt gra
vitas stomachi et pigritia corporis et
in digestio ex crapula et dicit
Gwilling quod accidit gravitas capitis
et obtenebratio oculorum et inest

et ex sapore oris primo et malis et
magnitudinibus. et hora qua talibus
est iste et anhelitus suspiriosus
debilis frequens et adest ventris
extensio et inflatio et urina ap-
paret in eis cruda et est hec sitis
mendosa quia sicut hic appetitus
mendosus est a bono antequam cibus assump-
tus sit conveniens statim ita sitis
mendosa statim in sua repletione
potus quia ultimum non est veri-
tatis quia tales vel potus est
necessarius appetendus et isto modo sta-
nt bibuli qui numquam sunt sine
repletione et eis non est compulsio
quia in gula tali sacietate tamen
deos suos venter voluit continere
finire sed aliis est subveniendum per
abstinentiam et per somnum quia si
non addatur repletio repletioni in
sumpto pastu vel potu digeritur
et ex digestione cessat sitis talis
Et nota quod sicut in appetitu tibi
qui dicitur appetitus caninus sic bolis
mus quod idem est secundum aliquos tibi
sumpsimi assumpti vomitus non est
curatus in ordinati appetitus conse-
quenti quia postquam vomuit statim
appetit iterum tamen dicit ita et est
in appetitu potus si quod est sitis
quedam consimilis quod per vomitum non
sedatur quia statim post vomitum
iterum appetunt bibere et est apud
sapientes tempus passio improporciona-
ta. ¶ Item nota quod sitis mendosa
est multiplex scilicet contraria et nimi-
a repletione tibi et potus ex
cibo in digestio in stomacho ex coleri-
one pistinia et ex frigido humore. in
digestio in stomacho apparet super dictum
et ex medicina laxante que fortis
humores antequam educat propter nimium
resolutio desiccat os stomachi et in

omnibus hiis non est dandus potus
quia sitim non sedat potius sed ma-
gis eam augmentat et est sitis vera
non mendosa ex medicina bene
purgante quia ex evacuatione
humorum per medicinam laxativam est
desiccato in ore stomachi quia est sitis
et si purgatio est ex accidens propter ter-
minum evacuationem humorum bonorum
erit sitis vehemens et in hiis
non datur statim potus nisi sit
necessitas magna propter debilitate
tunc dandus contra sitim zuccarum
rosarum vel sirupum rosarum et tandi ad
os ut ibi paulatine resolvatur
et si est dandus in ore teneatur
pillas et sic tinsglnach ydr
mede est resolutio que scripte sunt
in meis antidotis scilicet pillule contra
sitim ¶ Sitis est sitis ex accidens propter
caliditatem plenis et spiritualium et
signa eius sunt quod caliditas se-
tur in spiritualibus et quod ex omni mo-
tu forti vel levi augmentat sitis
et non sedatur per potum aque vel alterius
vini bibere sed attractio aeris frigidi est
innata plus quam potus et anhelitus
est frequens et quando conflatur
talia et cura eius est frequenter attra-
here aerem frigidum et respirare super
os putei vel super vas in quo
est multum de aqua frigida quia per
superficiem aque est aer frigidus et bibere
sirupum de papavere vel nenufare et
super pectus ponantur pecia infusa
in aqua rosacea mixta cum camphora
et alia remedia que dicta sunt super
capitulo de tussi i. tussis ex caliditate et
caliditate plenis ¶ Item fit sitis
ex attractione forti eius assistunt
in ydropisi vel renum vel degale
te de quibus hic non est agendum
sed in suis capitulis. sed quia talis sitis

nis secunda nisi morbus unus sit cure
¶ Et fit sitis propter caliditatem et siccitatem
in testiculis et cum febres sicut dimi-
ttente frequenter accidit sic cum febrici-
tando et cum febris et humidis in die-
ta et medicinis ut supra dictum est
de siti propter caliditate sola ut tractat
Guillielmus quod scriptum est in meo anti-
dotario quia valde bonum est et continue
venire cum emplastro de violaria mal-
va lactuca et sanguine poronis sto-
machale ¶ Sitis aliquando non solum
non procedit non naturalis et innatura-
lis consistit sed aliquando causatur ut di-
citur et fit hic tribus modis Uno
a superhumiditate humorum excessiva
in stomacho contenta alio propter defectum spiritus
vini ad os stomachi venientis a cerebro
per quod stomachus sentit siccitatem in anticum
sive hic fiat per nimia frigiditatem in
stomacho secundum mortificationem sive propter de-
bilitatem vel vini per frigiditate et dispo-
sitione mala cerebri sicut per frigiditate stomachi
dictum vinum infrigidante et debilitatem
vel per corruptione nervis ut in
freneticis vel maniacis Si est propter
humiditatem excessivam humorum in stomacho
quia semper fuit frigidi considerent [illegible]
et digerat materia cum digestivo de-
bito et purgant humores peccantes
et imponant dieta calida et sicca ut
carnes laudabiles assatas et
frixas et salsa et vinum bonum in
parva quantitate et vitent nimia car-
num vel piscium et alia liquida ca-
lida et [illegible] et sopinum languinum
et per excitant et comedant cibaria
cum pipere cinapi cinamomo et [illegible]
et si propter corruptionem nervorum a quibus pas-
siones males oriuntur morbi illi
et sitis defectus remanebit Si fiat
propter defectum spiritus in ore stomachi curetur sic
dictum est de defectu appetitus cibi
propter unum simplex et bibat vinum purum

bonum et nectar vel pigmentum et [illegible]
curat dummodo non sit ibi frigiditas
secundum mortificationes quia in tali casu
non est cura ad bibenda sed mors
est pronosticanda secundum Gilbertum vide
in alphabeto meo plura de siti

De defectu apetitus cibi et
de appetitu corrupto iam
in capitulo precedenti dictum est Sed nau-
sea est defectus apetitus cibi cum
quodam horrore cibum recipiendi
et fastidium est corruptio appetitus
per humoribus corruptis generatum
secundum Gilbertum. Ideo de eis hic
consequenter est dicendum Nausea est
secundum Guillielmum apte egritudo oris
stomachi causata a materia humida mollifica-
te os stomachi a materia viscosa que
in aullis oris stomachi est mixta a debi-
litate virtutis retentive oris stomachi et
illa debilitas est a compositione mala
causa vel frigida vel calida cum humore
vel sicca vel in [illegible] ut in debilitate
stomachi post decoctionem vel est in [illegible]
stomachi pellicidas materia inclusa que
nauseam causat ¶ Signa nausee
sunt abhominatio cibi et commotio fa-
ciei et nasi et nasi contorsio vel
compressio et tunc aliquis putat se in
potentia tussiendi cibi post
masticationem Si ubi humores
in hore stomachi existentes si sunt cali-
di signa eius sunt sitis et febrosa
eructuatio defectus appetitus et
punctura vel dolor et capitale in
orificio stomachi sentitur et aggravatio
et arsura et oris amaritudo a de-
¶ Si humores frigidi sunt in stomacho
et de stomacho vel cum bilis appe-
titus erit minimus sine siti secundum
eundem sed humores dicit secundum in fasti-
dio secundum Gilbertum ¶ Sed non fas-
tidium significant dumtaxat quia
a est primum vel maximum hic patet
pacienti si non patitur fuosam

eructuacionem significat quod calida quia in colericum. Si vero eructuacionem acetosam sentiat flema in stomacho permanens significatur. Si patitur punctivum dolorem et tremorem cordis et solucionem ventris et dolorem capitis significatur quod stomachus est multum fatigatus. Et si ista non senserit significat quod stomachus est in statu suo. Si non sentit dolorem capitis cum vigiliis et alienatione significat quod capud est debile et si sentit febrem et rigorem magnum et significat quod totum corpus est debile. Subveniendum est pacienti nam scimus vel fastidium quod postea dicitur de debilitate stomachi cum alteracione et evacuacione humorum peccantis prius quod si sit in stomacho humor liquidus provocandus est vomitus ante prandium. Et si est grossus et viscosus humor digerendus et subtiliandus et postea evacuandus per vomitum post prandium quia cum cibus miscetur et melius exit et propterea si humor est in spissositate stomachi si non nisi in pelliculas stomachi humor continetur sit ut non sit mora contenti. Secundum Gilbertum capitulo de fastidio quod neque per vomitum neque per farmaciam cum eo non liberatur cura talis nausee quod vel fastidium nisi per farmaciam et cauteria et sectiones et que in visceribus humor in villis stomachi sit quod educat humorem per vomitum nisi cum miscetur cum cibis post prandium. Item in fastidio et nausea regule bene pertinent cum quod cura apprima cum aliis potioribus plena cura generatur.

Debilitas stomachi notatur per tres nominis in debilitate appetendi cibum in debilitate retentionis cibi vel potus in debilitate digestionis et in debilitate expulsionis. Debilitas retentionis patet per vomitum quo cibus emittitur in digestus vel per egressum cibi in digesti a stomacho ad intestina ut in lienteria et de hiis dicetur post in capitulo de vomitu et in capitulo de lienteria. Hic dicam de debilitate digestionis in stomacho digestio non est multiplex. Secundum cibi in stomacho et in epate et in venis et in membris et digestio est humorum per digestionem vide de hiis in meo alphabeto. Hic autem agimus de digestione cibi in stomacho que est mutacio cibi in stomacho requiritur calor naturalis stomachi non solum in qualitate cibi sed in eius substantia. Secundum Avicennam canonem primo capitulo secundo quod hoc ut vigeat virtus digestiva in stomacho per qualitatem et consuetudinem et plus in diget qualitate quod virtus attractiva retentiva vel expulsiva et non in diget digestiva secundum [illegible] similitudine. Secundum Avicennam canonem primo capitulo 3 a doctrina secunda fen prima. Item si diget digestio prima in stomacho per ipsum Avicenna in suo colliget libro vj capitulo de operacionibus virtutis actus digestive non complentur nisi per quietem quo non aliter motum. Digestionem vide in alphabeto meo in prima digestio littera d. Item secundum Avicennam canonem primo fen 3 capitulo de eo quod consequitur motum post prandium sed fiunt primus quietus et bene valet et ad hoc ut cibus superius cum adeo ad fundum stomachi descendat et sic non impediat digestionem

ca. xx. de debilitate stomachi

s(ed) iuvat quia inclinat p(ro)pter calorem
descensum cibi quietem cibum
inclinus digeratur et tu dic q(uod) h(oc) est
p(ro)pter accidens et non est motus tal(is)
spacio v(e)l t(em)p(or)is digestionis s(ed) re
movens p(ro)hibens v(e)l p(re)parans
dispositionem ad digestionem et h(oc) accid(it)
cis in quibus non est calor natural(is)
in stomacho sufficiens et p(ro)per
te ad digestionem faciendam quia
confortat calorem naturalem et fa
cit cibum descendere quod est p(re)paracio
bona ut fiat digestio s(ed) in bene
sanis et bene complexionatis natura
lis calor sufficit sine motu
tali ad digerendum cibum sumptum
et cibus in eis descendit absq(ue)
motu tali et h(ec) dicta sunt de cibo
est non sine competens in quan(ti)ta
te qu(ali)tate et sic. Ista digestionem in
stomacho impediunt et debilitant ca(usa)
que debilitant naturalem calorem
stom(achi) qui est causa … in stomacho agens
p(ri)ncipal(ite)r in digerendo et causa que
stomachum in quo fit digestio a sua
complexione transmutando immutat
et dispositionem reddunt sine sunt
qualitates cum humore vias sine sin(e)
humore vias calor non naturalis
stomachi debilitatur p(er) calidam complexionem
… complexionem calidam faciente v(e)l
rarificante v(e)l p(er) frigiditatem …
depauperante v(e)l p(er) humiditatem
… suffocante v(e)l p(er) siccitatem
humidum quo naturalis calor digerit
consumente et sunt multa valde
exteriora et interiora q(uae) in stomacho
digestionem impediunt de quibus h(ic)
in meo alphabeto lit(er)a D ibi
digestionem impediunt … non
limitata … de quibus sol(um)
dicam. Impedi(tur) et debilitat(ur)
digestio in stomacho ex frigiditate stomachi sola
h(oc) est sine materia v(e)l humore vicioso
et signa eius sunt s(ecundu)m Gilbert(um)
dolor gravatio eructuatio cala
… frigida nocent et frigida ser
… in stomacho et si est cum humore vi
cioso ad est cum p(ro)deat acetosa
eructuatio et vomitus v(e)l se
cessus flegmaticus s(ecundu)m non al
… adest levis cum ven
tris … inflatio et multi
tudo ventositatis et longitu
do stationis cibi in stomacho
et s(ecundu)m Gwillelmum urina est
alba v(e)l glauca et … digestio
… pulsus debilis et …
et inquietudo et continua re
volutio de latere ad latus cum
cibus digeritur et s(ecundu)m … et
ad est in stomacho pondus et gravitas
… et cura eius est qu(ia)
est ex frigiditate sola ut confortetur
stomachus cum cibis calidis et potentia
calidis et bono vino et cibus di
gestibilis moderate sumptus
quia frigiditas stomachi non permittat
decoctionem multi cibi … ca
lor naturalis depaupera(tur) … frigidita
tem multis cibis extinguitur sicut
videmus ligna … multa … ig
ne non posse accendi s(ed) potius
ignis multitudine lignorum extingui
et dentur species aromatice … cum ab
… v(e)l condimentis et dia
galang(a) … diamtus …
… et diacaminum … in
… v(e)l pigmentum bonum
… stomachum confortat mo
derate sumptum cum buccella pa
nis levis et digestibilis …
… stomachum si frigiditas est in
tensa cum … et alia
localia remedia … que
sunt in meo antidotario … vn
gentis et … Emplastrum pro stomacho et

ibi plurimus prabs · Si cum fris
dispancia stoi ad est vian
hnore qsidet pnt hec r r is
ubi ma e an in spacias sitate stoi
an alibi r si in spacias si te stoi
sit hnor peccans da digestiuu
sirop m mon apitum cum melle
gni hec in mes antidotis cum
decoctione mete ysopi r ra
dicis fen r cum usum sirop
de nuxtura hac firmat · Sit
dyagalinge dyanthos dya
ciminum si no intensa sit fri
tas cum ptis .i. mixtis r pur
ge cum yapig uel cum pillule
de turbit ℥ r quatis uel
hec in antidotis mes z alia
fiant uel in simplici dispan
cia fre stoi ca dom e heo
ty nandi si ect paices fa
alis ad vomend in pri fiat
vomitus cum aqua decoctionis
seminis apliias r ancti r
radicis raffani ¶ Si ma e
melica digea cum dyagala
ga r dyasene mixtis r cum
decoctione digestiua septis in
mes antis ibi decoctiones
r purge cum apozimate de
sene polip r e septum idem
uel digeat ma cum sirop
de boraginis buglossa et
purge fio · sit flore borag
flore sticados utriusque foliorum
absinthii licris mirabolis v
narum passarum ab ambo m
dis an ℥ .ii. fiat decoctio et
in decoctione tpetur in abllan
mdi ℥ .i. fricetur lento igne
r cole r colate addatur la
pis armenia xx vialibus ab
luti r detur in aurora et
utatur dyambra dyacimin

r cimple cum absinthio ciamil
la spica r oleo costi liniatur
¶ Aliquando fit debilitas digestionis cum
frite r humiditate absque hnoris
uias r fit hoc ut plurimum r signa
eius sunt eructuatio acetosa
r in flato ventris r aliquando velo
at desto descendit cum panca
alteratione r paucitas sitis r
multitudo sputo r saliue r ma
cies e ut tunc post digestiuam
medicinam r purgationem fiant
ut dixi e iam de frite stoi
ubi qui medicta r medicamis
vitanda sunt pro stomace cum
bebe cyaminum r potum sit vi
num bonum rubeum stiptium r
in ungatur stomachus cum oleo costi
uel rute cum vino decoctionis ciper
r galage ℞ i nc e ex fri te cum
siccitate cuius signa sunt ut plures
dicunt incendium cum prandium quod
sedatur stipis cibo siccitas r ex
tenuatio ut solet ethica esse
r sitis vehemens r magnitudo
splenis r durities r eructua
tio acetosa que in dentibus
facit stupores r congelationem r do
lor stoi cum comestioz que r
sic cum hnoris vias ad e vo
mitus congelans dentes r eo
cura e medicta r medicinas cum
calidis r humidis r restaurantis
humiditatis r secundum almansorem bal
neum intina in aqua dulci
tepida absque mora unde pro
cura in cura solde capris uel
qporaz ex ill duobus medica
di vinu modum secundum quod pticula
ria queunt r post hec r gemma
ri meamdis pnt r venit in
ca de solde capris ex fri te r
siccite ti qui medicas debent h
ministrari pasinie quae que te

bant et respergam ad caput ut musc
us maiorana peonia et co
capiti competunt et stomacho galan
ga menta et ruta comina que con
petunt aliqui impedire et debilita
tur digestio in stomacho et stomachus est debi
lis ex caliditate stomachi sola et sig
num sunt calor in stomacho siccitas et
eructuaciones fumose cum palpa
tu econtrario sitis in stomacho ardoris
accidunt defectus et appetitus
frigida conferunt cum alia nocent uri
na est tincta et cibus cum est cum
alterantibus et confortantibus stomachum
frigidis ut sunt zuccarum rosarum vel
violarum secundum quod est constipatus vel venter
mollis cura eius ptisana
datur et utatur ordeo cum lacte amig
dalarum et pultes avenatas cum caseo
lacte vel lacte amigdalarum si est
plus in frigido vel sapientibus compo
nere et sandalis et diarodon
abbatis cum diadragaganto vel dya
prunis peritis tam electuarium de bibe cum
ptisana ordeacea defecata
clara in qua quanto amplius est
de limonibus tanto melius et co
medat lac acetosum de qua
hordei extractum et citonium est
et mala granata acetosa vel
vel uvas et lactucas nuces
et herbis et comedere cibaria cum a
ceto vel agresta et abstineat a
calidis in cibis et potibus et acuta
aliqui conferunt proprie in estate
et vitare motum et species calidas
et omne quod potest stomachum vel totum
calefacere et super stomachum ponere la
nam vel bombacem intinctam
in oleo rosaceo sandalis et aceto
bene munde. Et non si passio
est in debilitate cum frigore aliqua
talia sunt consilia ut in a
balneis cardamomum menta que
nam ut h. n. faciunt quod aliud

dicitur melius penetrabilius
et et confortant calorem naturalem
stomachi per quem fit digestio. Et bonus
non amisceantur bene cum frigidis ut
succinum et menta vel cadamulla
cum rosis et aceto est cum hordeo
unde calidas stomachum et digestionem
debilitas signa sunt preter
signa caliditatis dicta ad est accidit
ventosis oris et vomitus coli
ens vel putredinis verma coli
ta tenuis et in stomacho est pondus
et agravatio et cura eius est
cum localia remedia purgaci
detur igitur sirup acetosa pro
una et oximellis cum ptisana
mixtus per digestionem vel similia
aqua vel decoctione cum diu
nie atorce rosarum pota vel
alius hoc diet remedia digesta
electuarium de zinziber rosarum z. n.
vel plus si est vel apozima co
lant educens quae diximus et anti
dotum meo in decoctione et purgans
ficant localia remedia non
distempanda ex calidis dicta fuit
Alii debilitatur stomachus et digestio in
eo quod ex calida et humida absque
humorum viciis cuius signa sunt plen
itatis appetitus et nimia salive
et nausea ac vomitus aliquis
provocatus et eructuaciones aliquis
acetosa aliquis fumosa et fetida
et ventositates multe et cura
eius est non solum cum alterativis
frigidis ut etiam dictum est in distempe
rancia simplici a calida sed cum frigidis stiptic
is ut zuccarum rosarum cum aqua decoc
tionis mirtillorum vel herbis.
Almansor nono de libro dixit sic
quod cura eius est vomere et similiter
potionare yerapigram de mede electuari
sumere de stiptica absque caliditate
non sunt inhabiles vel magis debili
et emblici cum passul contritis

cu sucus mitiorib et spodium.
Item dico quod quando caliditas cum hu
miditate debilitat stomachum et digestionem
sine humorum vicio ut hic non appe
tit flor. sed quando cum sanguine hoc
evenerit et sic bene dixit Guil
helmus flebotomia competit hic et ubi hu
mor non est peccans salus meli
ori indicio ut dare pillas ut
yrapigram ad evacuandum sed so
lum cum frigidis et siccis alterem
stomachum et dulcem confortantem dare
n. zucaram rosis vel sirupum rosa
tum cum aqua decoctionis psilii
vel plantaginis et oxizachariam
pro modo sirupi et electuarium factum
de vino malorum granatorum aceto
sorum et zucharo quod quidam vocant
oxizachara cablata et electua
rium meo antidotum quod caliditate
et humiditate stomachi supportet valde utile
est quia sic commedicinis sicut
cum in frigidiore bona et nutri
tiva cum ordeo fracto et cum
lacte amigdalis et cum riso et lacte
amigdalis si in ventre sit fluxi
bilitas et lac acetosum comedat
de quo cottidie et butirum et
carnes leporinas et amminas et
de capolis conditas cum aceto vel
agresta vel cum aqua ordei cocta
bibat aqua tysanam factam
cum ordeo et psiliis vel endivia
cum aliis bibat comestio ordeacea
vel ubi comestio non est bibat vi
num album debile vel si forte ly
phet cum aqua psilii potius
super stomachum ponat pecia pan
ni lunei in tincta in succo en
divie psilii et absinthii cum
modico aceto vel rose coqui
tur in aceto et super ponatur tepidum
vel cum oleo rosarum et sandali et pomorum
de campsilia et pomorum de aloe et
pomorum de aceto fit linimentum bonum
Si non hoc fit sine humorum vicio
et humor ille est sanguinis et tunc
competit flor. de vena mediana
dextre vel cardiaca et media
nam vel basilica dextre bra
chii et hoc notat et vult Guilling
tus de debilitate digestionis si no
humor sit cola digeratur cum succo
po aceto et purgetur cum electua
rio de succo rosarum et alia fiant
ut dictum est. Item impedit et
debilitat digestionem caliditas cum
siccitate sine humorum vicio et
hoc accidit frequenter cum sicca sunt
que dicta sunt de calore impedi
ente stomachum et cum hoc est signis
vehementior et vigilie et acte
nuatio et ariditas corporis et con
strictio eius et palati et siccitas
pinacle cum frigidis et humidis dic
ta et medicinis sed hic est non quod
alia in mala complexione sicca sic
citas est maior quod caliditas et hoc
pro per divum tunc oportet insistere me
dicamina in plus humida et mi
nus frigida vel dans invita carnince
vel castratinorum et porcorum
ta vel panis humidis frigidis et humidis
ut sunt spinargia atriplex vio
lata vel malva et detur pruna
damascena recentia et pisces assi
et cum aliis contractis in pulmentis
factis cum brodio carnium et vitell
ovorum vel cum aqua simmula et con
ne omnia contrita et sic in aliis
dictandi sunt paracres ut per
tendatur adiungendum cum gla
rus et potibus et siropis et de
cis electuarium quodque mei vel
electuarium regum vel dyapenidion
cum sine speciebus pro si et dyadr

ptr. i. mixt' vel dyazucaris viol
mixtu bonu est ¶ Gwilling no
in h' cum d' q balneu aque
tepide dulc' vz ß no dz facere
in eo mora magnaz et come
de dz fricari ordei et omia vng
wanaa vt fer jma carnin vi
ni dulce in q aliq' aque po
na et ficus recentes et filtah
Gwilling. Ego nec vinu dulce
do vel balneu concedo qr calida
mala complexio illi licz no sit in
cepta mala complexio frigida et
timeo ne q possz calitas fe
fitati ad equari et dct peius
q primo ¶ Et dr idē Gwilling
q fecit in tota spina dorsi in
vngenda fuit cu olo de nenufar
vel olo de papau' ß nenufar
e melior fri et hic no e calitas
magna et papaver e frigid' in 3º
et hic e frigitas magna i vn
go g' stom et spina dorsi cu
ptr. i. olo violaci et tota pti
fagine porci recent' masculi
ambo humectat et vinu infrigat
cp'ate et aliud e cp'ate calin
Enim pro calitas dna' frigitati
in tali complexione mala stoi ab
sqz ma' in fistendum e cu me
dicinis et dieta in plus i frida
tib; et minus humectatib; come
dat parcus pullos cocto cu
pomis acerbis et pedes porcoz
cu pultib; auenaz tenuissis
vel cu ordeo et aqua vel cu lu
pma et carnes pulloz coctoz
cu agresta vel aceto forti in
pma qn' comedat et ona
tremula in aqua bulicti frat
ta cu suco granate vel limon
vel vinis malorz granatorz vel a
gresta comedat et pisces as
patales de aquis arcab; mu
dis vt cysule pcsse fundul
et filia et illa que dca sunt de
cala distepancia sola hic no
tent' nisi q hic vitent' mel
cu de frigida ne frigitas
augmentet' in complexione
mala et calitati ad equet'
¶ Si mala complexio stoi cala
et sicca sit cu humor fit vic'
cu fagius superfluitas vel hu
danaa cu sicat' no erat i
cadem. vt fumo humor parc
et mala complexione came absqz
fe vel apate calam complexioz
mala no efficiat vl'ungins'
complexior sit cola anq digestum
et euacuatm dnz est hic sup'
vbi cura assigna' male complo
ionis stoi cale cu humoris
vico et filio ibidē o locdiar'
media posita sunt ro h' no ca
cade replicare Et almasor ti
distionum ponit debilitatem
digestionis in stoi ppt debilitez
ons stoi cuq sig' sunt q est
cu vomitu plimis et digerit
paucum cibum et generat eu
q' q' e sup' ppm et cura eius
e cu trifera mag' cu storia
fri et i vncto cu olo nardio
et emplc' cu sprica nardi ape
sphuante et mastice et aqua
acemoz et dct elonariu de
ligno aloes et dyaciconite no
labatum et mastice mlto' nb
mastice et sume pulliz de rosis
mastice ape et elixure an pti
i. bonu e et bibe vinu stapticu
h' almasor ¶ Et dico ista so
bona in dispoi'e oris stoi
fra et humida absqz ma ß
in vide' q sicut iam de debili
tate stoi et digestionis in co di
tendz e de debilit' digestionis
ppt debilitez oris stoi quia

cedem sunt vel ledentes recte
tunc apponende. Frigiditas in stomacho
impedit per ventositatem in stomacho
in causa cuius signa sunt rugitus
et gurgulatio et multe sunt
eructuationes et nullus humorum
simbadaca precedentes et eructu-
atione sentit se paciens alle-
viatum in flatu et stomacho et corpo-
re. et similiter liberatur cum de infla-
tione stomachi talis ventositas cau-
satur in stomacho per debilitatem virtutis
digestiue vel dicitur per debile
calorem naturalem stomachi qui re-
soluit vel humidum in fumum et
non fortis compossit fumum tale con-
sumere et sic videtur quod sunt tali stomachi
motus caularis quia debilitas
stomachi tam ventositatem et ventosi-
tas tamen non sinat quietem
in stomacho que requirit ad completam
tamen digestionis impedit digesti-
onem et similiter eiciendum est paciendi
cum prohibitione rerum ventositatem
generantium et cum medicina car-
minativa ventositatis sicut liberatur et
et satellarum stomachi cum milio (?) cas
et sale calefacto et quod ventosi-
tas non est multum grossa sed
bene resolubilis cum fricatione stomachi
cum manu talis resoluitur
et non eructuatione expellitur et
quedam alia remedia que
in cura debilitatis stomachi supra scrip-
ta sunt bona sunt hic ¶ Et sit
debilitas stomachi et digestionis in stomacho
per longam abstinentiam vel fasti-
dium longum et vocat Gilbertus
tale debilitatem anathimasi
dicens anathimasis molesta
est debilitas stomachi ex longa
abstinentia vel fastidio vel
fluxu in tenasmo (?) quos etiam

sequitur decidunt panarus vel miltige
appetitus cordis et omnium mem-
brorum defectus et virtutum et virium
destitutio et potissime naturalis
operationum cessatio et cottidia-
nus corporis defectus omnium igitur
euacuatione dimissa sola con-
fortatio cum cibis et varia delecta-
tione procurentur et confortantium
electuariorum vel specierum necessaria
est ut est confusilatum diarodon
magnum muscata maior dia-
antheos cum musco stomaticon con-
fortatiuum et syrop iste dicitur cum
electuariis. Recipe spice nardi ma-
cis matis? rosarum ozimi maratri
an cauri ? amor? sed in vino o-
dorifero dum coquitur et fortis est ta
corporatur cola et cum zuccaro de-
cocto syropetur et tales applasmen-
tum? cum mencta aloe rosarum masti-
ce absinthio an ana cum oleis
et ab omnibus passionibus animi
abstineat et agendis et le-
tieia sepe solis refactis cum vn-
gatur et tamen dicit in quibus per super
ta sunt in oleis cocta. Recipe menta
mastix absinthium et oleum ueta,
loc et vtatur tali pulvere. Recipe gariofili
galange ciamomi ana ℥ ii ma-
ciis spignardi aloes calebe amomi
calami aromatici mastici storax
calamite gallie muscate
auellanarum corticis citri ambre
carni ancti ozimi ana ℥ i
zuccari ad pondus omnium salis
gemme ℥ ii vtatur in omni prandio
℥ i. sed Gilbertus Ego non in
pulvere isto non ponerem zuccarum
cum sale quia facit hic in
combinacione vtili et vtili saporem
salsus sapor cum dulci est in-
vtilis non est in meo applicato

ibi sapor Preter iam dicta plura
sunt que digestionem impediunt in stomacho
ut egritudines que non sunt in stomacho
sed stomachus per compassionem vel per oppressionem
vane virtutis debilitatur ut
sunt fere apostemata aliorum membrorum
que impedimenta sunt debilitas di-
gestionis stomachi remotione ipsius mor-
bi curantur. Et alia sunt impe-
dimenta que possunt in ipso stomacho ut
propter apostema eius vel propter solutionem conti-
nuitatis in eo quia quod non fiat
et ista impedimenta remouere est cu-
rare dicta apostemata et solutionem ta-
lem continuitatis. Item sunt impe-
dimenta in stomacho digestionis propter er-
rorem regiminis mali ut sunt
simul cibaria diuerse digestionis vel
inordinatio eius vel quantitate ni-
mia sunt digestibilia et cibari-
a in stomacho fluctuancia vel ventosi-
tate multa generantia et dulce-
dinem et potus quantitas ad
sumptus cibus comparata excessi-
va vel diminuta et multus potus
post cibum sumptum vti vinum sic
sumptum et longa mora in vno
prandio et comedere antequam prius as-
sumptus cibus sit digestus et fa-
mes longa et maximo frigore
in carnalitatis et aliis causis immit-
tenti consumptus et fortis ac multus
motus post cibum sumptum et omnia
que corpus resoluunt nimis de quibus
hic quas hic impediunt digestionem
in alphabeto meo. Et remouere
est per bonum regimen quod quomodo vide
in primo libro de regimine sanitatis
et in alphabeto meo in cibus et
in potus et in digestio. Et Confor-
tatiua digestionis et stomachi sunt secundum
complexiones naturales stomachi ut si natu-
raliter calore naturali non fortem

cata ledit asarus et confortat cu-
rate calido vini applicata primo
ad stomachum ipsum confortat per calorem
sibi similem et galanga et me-
ta mastix et que ponuntur hic in
in tabula confortatiuorum et plures modos
confortandi stomachum et digestionem vide
in alphabeto meo in confortancia
digestionem. Si non stomachus sit natura-
liter multum de calore quod exce-
dens comparatum faciliter per cala-
sumpta vel per calefacientia
destruitur et ipsum confortat quedam
frigida ut rosa endiuia aceta
et alia plura ut hic in ta-
bula confortatiuorum et sic inter cetera
que confortant stomachum quod per se frigida quandoque
faciliter ab humidis et confortatur
per humida quandoque faciliter ledi a sicco

Dicto de defectibus stomachi et vir-
tutis digestiue et co-
nuenit dicere de passionibus stomachi
que sunt mete virtute stomachi ex-
pulsiue et primo de eructuatione
secundo de singultu et tercio de vomitu
Est autem eructuatio motus
stomachi ad expellendum fumum in di-
gestum vel superfluum et sic non est
passio stomachi sed motus naturalis sed
tussis autem est motus naturalis ad
expellendum materiam nocivam a spiritua-
libus eructuationibus autem est ex-
cedens modum istum et tunc est
passio stomachi et sunt species eius
plures nam quedam sunt fumose
calide quedam sunt acetose quia
quedam fiunt ex calore quedam ex
frigore ut postea patebit et quedam
sunt fetide et omnes iste species
aut sunt ex mala complexione
stomachi calida vel frigida humida vel
sicca vel ex humoribus scilicet ex cala

fleume vel omelia sic propter
calitatem sine humorum vicio
erit calor in stomacho et in ore et
siccitas oris et sitis et si cum
hoc fuit colera putrida erunt
dicta signa magis intensa et
urina magis colorata et amari-
tudo sentitur in ore cum quadam
angustia et inquietudine. Si
non sola qualitas calida fuit cum
passio erunt in causa de debilitate
stomachi et digestionis in eo propter ca-
litatem solam dicam ¶ Quando
colera est in causa digeat et pur-
getur erunt in eodem casu hec
de debilitate stomachi et digestionis. Si
non fuit propter malam complexi-
onem calidam eructatio acetosa hec
fit sic secundum Gilbertum calitas
potentissima stomachi poros aperit
et comprimat et compalat fumum
calidum et spiritus [illegible] acetositate
stomachi vel aliquam frigus et in di-
gestio in stomacho. Et frigus quod secundum
cum calore debili agit dissolute
do in fumum et non consumit et
fit fumositas acetosa ratione
in digestionis. Et dicat aliqua
quod sit quomodo fit acetum per
quod debili calore ebuliens est
vinum et eius partes tales compa-
lant et alie partes efficiuntur
acide per indigestione quedam
et eius signum est quod cum per-
cesserit calitas stomachi cum quod fuit
iam dixi et eius cura est secundum
rationem posita in electuariis et
unguentis per dicta etiam grossam
hec advertendum est quod talitas ace-
tose eructuationis causa est
remota secundum mediata causa est debi-
litas caloris naturalis in digeren-
do sicut ergo dictum fuit vide quod ma-
ior erit caloris naturalis debili-
tas et propterea maior indigestio si non
dicitur causa ut faciunt medici
qui secundum rationem operantes sic
sunt decepti. ¶ Et ego dico sal-
vo meliori iudicio. Sicut ad hunc
calitas potentissima confaciens a-
pertionem pororum stomachi et compalatorum
per calidatem et actualiter
in stomacho tunc est per fumum altam stomachi
in tunc et potius si prius iam
calitas cessavit et remanet
frigiditas et debilis calor stomachi tunc
dicta causa competunt ad fortan-
dum digestionem et calorem naturalem
stomachi quia sola dispositio et complexio-
nes mala frigida stomachi remanet vel
frigida apparet est notum ¶ Ace-
tosa eructuatio aliquociens tantum
per indigestionem sicut acetositas
est in fanalibus apparet quod a digiri
et partes in eis calore digerente
est dulcedo et signum eius fuit signum
debilitatis stomachi et in digestione
eius per frigiditate et sic est unum cum
complexione mala frigida signa
sunt sicut alii vel omnia altam
cia et cetera enagnatia medicina
sunt hec ad hibenda quia causa
de debilitate stomachi per frigiditate sunt
nisi quod hec approximitas eructu-
ationum medicamine que eruc-
tuationes sunt debiles vel in
sufficientes quod fit secundum diversas
diversimode media ad hec sunt
hec mastix cinamomum galanga
zedoariam leuisticum maratrum

pip ang3 et longu amcos ca
rui amisu maioran calam
tu z j sto e bom. R masticu
pulũzati z . ii . pipis longi
et zeduari tim aa z . j . lab
danu qd sufficiat ad faciend
masticatoriũ . In cibo et e
lonorio pona. hic pulũs
R galange ʒ j . pipis lon
gi et cingib zeduari masticis
maratri cimini calam arom
macis aa z j . fiat pulũs
¶ De eructuacione vide plura
in meo alphabeto ubi de ace
tosa et fetida et fumosa ptractat
hic tñ hic sciendum e qd fetida
eructuacio aut fit ex aliquo
cibo corrupto uel corrumpente
fumos et albos in stom ut ra
fanus uel alio cibo comesto ul ex
corruptis humoribus in sto con
tentis qui purgandi sunt alia
non conmonenda qz abstinentiam
ab eis
26 Est singultus quidã motus
expellendi nocivũ de sto
ul verum ut fantastice nocũ
in apprehensione et fit ex reple
tione cibi potus ul humoris
ul ventosit ul fumi ul vaporis
et tunc manifestu e contrariu
sumi ul rem nocivam expl
lere . si quia alii fit ex inani
tione ut ptus longa et simi
litatem quem assumere ul
ptus evacuatione excessivam
ut ptus vomitu excessivum ul
fluxum ventris excessivum et
in anxietate utrumque seq et vi
tium tñ tam in ro mti nã nocu
mentum expellere tñ non fit i gnsi
in anxietate Bz tñ mti sicut q da
dicunt autumpni sicca melãle

et tñ nã mti expellendi aliqd
nocivum fantastice estimas
ibi aliqd ee ad expellendum in
sensatione applexioz mala sicut
fuit aliqui dicunt h ee lib 2or
dt E singultus e q . spasmus
stom repleti ul inaniti ul ali
quo humore vicati Swilling
dicit E singultus e spasmo
sa disposito ad vomendum sto
et ori eius q repletam ul in
aniteuz ul mordicacez ul quo
sam ventositatez stom extende
te ul q apa et tu dic stor
ul cpis ul dracunculi Johe
de sto paulo dt q singultus
e violente emotio stom ex sing
spasmosa eius dispon ad
vomendum et fit ex repletione ul
inanitione ul ex frigore ul p
tu sris h ille vide in alpha
beto meo quo singultus tu
spasmo generat et in quo a
spasmo dt . Lauet admi. cõ
dimisi de dicam de cause singltus
omnes cause pnt redire ad re
pletionem et ad inanitionem et mor
dicationem ois stom et apa stom
ul aliorum membrorum et ad q
plexioz mala fatz sto ¶ Sin
gultus ex inanitione si anti
to e magna et fortis no est
curabile e signum mortis
¶ Sin no sit inanitio ois mag
immediata evacuatio ul fluxu
t sanguinis ul ailus ul aliud
evacuationem si fluxus instan
vate et inflamacionem et q factitiam
dat paacti in cibo potus et
medicina imponere singultus
¶ Dicit Serardus q ex nimia
evacuatione immediatam latra
ntaz iun dicis stom et anticie
desiccati existit un spasma

A sing

x9

r complexio valde r precipue i
tempore nali temini r in galien
tu r in senibus curatur r si fiat
plures partes in parua quantitate
cum iure galline r offa panis
albi in coctione iure tincta de
r vinum temperatum r stomachus in vngi
tur oleo viol dyaltea r butiro
vel pannum intingis in oleo viol
r super stomachum in pannum ille
¶ Ego do vinum cum brodio gal
line ad optandum r ad comedendum
d ego do vitellum oui sorbili
vel succum pullorum r cum temperatus po
no super stomachum pannum lineum
intinctum in hac mixtura. Recipe
sagiminis porci masculi vncie
vel porci castrati sepi ouini
vel vitulini lactantis ana ʒ ii
de noue ʒ i. liquefiant r mis
ceantur bene super igne ¶ Et si
ero singultus sit propter apa sig
num eius quia fit propter apa epis r cum dic
vel dyaphragmatis sunt febris acuta co
tinua r nausea r vehemens sitis
r cetera sicut in capitulo de apate calide
partis dicetur cura apa r curabitur
singultus quia si apa curari non potest
non singultus curabitur si e cum frigore
vel frigido potu cure vel altera
ca r ibi bene competit masticare et
sumere galliam r dyaton pipon et
dyanthos cum musto r plures r co
tineris cum vnguentis ca. in vngere
stomachum ¶ Si non singultus sit per con
pletionem albi r potius cum cum reple
tione humorum vel cum repletione grosse
ventositatis signa eius quia fit
cum ventositate grossa s. quia facie
tas nauseata precessit r quia senta
in flatu stomachi r talis precessit vsus
corum que generant ventositatem
vel legumina r panis calidus

vt de fructibus sunt primo repletionem
competit vomitus r abstinentia r e
repletionem competit purgatio per
vomitum vel secessum cum specie
bus carminatiua ventositatem vt
dyacimi dyacalamentum dyaton
pipon r similia causata ¶ Si non
sit propter mordicationem in orificio stomachi
consideretur an res mordicans sit ci 8
bus vel potus vel species vel res alia
sumpta propter os r talis mordicatur cito
amoueretur per leniter sumpta vt est
lac dulce amigdalarum siccatum ro
s zuccarum viol dyadragaganti dyape
nidiis tysana facta cum liquore r alia
potus aque frigide curat ¶ Si non
fiat mordicatio propter humorem in orificio
stomachi aut in stomacho ex causa vapore
mordicante orificium stomachi sig. eius quod
est cum mordicatione oris stomachi sit quia
suppressit rem talem acuta quod habet
vomitum colere rubee vel viridis vel
colere nigre r post eius cura
sit in orificio stomachi secundum almanso
rem r dentur frigida r humida i die
ta r medicina r medicina sunt
sunt lenitiua. Unde que dicta sunt
propter albi vel rem sumptam mordicationem
te competunt r competit vti lactucis por
tulaca latte ... piscibus boro
recentis coctis r in fricatis r cum
succo mirsorum ... generatorum conne
sandalorum ... cum sirupo viol
r spongie ... de sita ros
r cum oleo ros cum pane a
ceto apponatur vel cum vomitue
natue humor mordicans cum si
rop acetoso r aqua calida r alia
aqua ca. bibita soluit singultum
vt almansor et Gwilling tradunt
Si non repletus sunt quolibet quali
liter competit vt patiens i teste r
fixum visum habeat in rem ali...

et audire aliquid flebis vnde ad
actum aie fortem inclinatur s.
ad iram et etiam gaudium vel ti
morem ista diminuit item ad aliud
genus et desinit actum singulta
di et in repletione cum dispositione
sua bene competit fricatio fortis
extremitatum et ventose sub stomacho fi
xa de parte super stomachum et spatu
las et suspensio longa et strictura
secundum haliator et tunc anhelitum
multum vel et ego dico sufflare
ad ignem continue bonum est et per
istum modum i gerarum fit inmediate
secundum dispositionem patientis et optima
te hunc quia non sunt res de ca
potencia parte fuit

Vomitus secundum haliatorem
est expulsio materie contente i
stomacho per superiora sed sit absque potu
sicut agnostitas vel fames vel
humor s. sanguis vel fleuma vel co
lera vel melancolia Et secundum Gwillelmum
species vomitus quinque et materiale fit
iiij s. propter rem acutam vel salsam os
stomachi mordicante vel propter multitudi
nem cibi vel potus vel propter materiam ma
lam infixam absque vel aliis me
bris propter rem acutam supra per os
que mordicat os stomachi et commovet
ad expellendum quod in stomacho continetur
per superiora et tunc signa sunt quod a
cuitas et mordicatio sentitur in
stomacho et acuitas et salsedo sentitur
in meri et in ore sine lingua
Aut fit vomitus propter multitudinem cibi
gravatem os stomachi hoc est in dicto pa
cientis quod nimis multis cibariis vel
potu se repleuit et illa plenitudine
evacuata per vomitum cessat vo
mitus Et si fit mala qualitas cibi
tunc vomitus oportet videre cum fit qualitas

acuta mordicans os stomachi quod cognoscitur
per signa iam dicta vel est qualitas
laxativa et debilefaciens os stomachi quod cog
noscitur quod est absque dolore stomachi et
pinguedine stomachi euomit et sitim et stup
tiam melius et tunc vel est res ab
hominabilis nec recipitur vel immissa vel
quibusdam casibus dicit Gwil
lelmus ca° de vomitu vomitus ex
cibariis acutis vel salsis et omnis
vomitus curatur cum vomitu si ibi
i. in stomacho materia nocens fuit et hoc
vult Damascenus li° 3° ca° de vomitus
absolute Et tamen dicit idem Damascenus
est intelligendum quando colera vel fleuma est
causa vomitus et stomacho infixa et res de
qua materia indigna Et si non vomitus
est propter debilitatem retentive virtutis in
infixis non per vomitum curatur vomitus
sed per stiptica confortantia immissa
cum cibis euomit natura indignans
et abhorrens res est contraria et eius
signum est quod talibus electa cessat vo
mitus et in digestione quibus fuit et
fit vomitus propter materiam in stomacho generatam
ex dulsis et malis regimine ut cu
cibaria male nec sumuntur quibus
dulsas malas materias generantur et
sic generantur in stomacho colera citrina
sa et prassina et vitellina et citrina
et colera rubea ex dissipatis cibis
et aliis est materia fleumatica vel melancolica
in stomacho generata quam natura turbant
stomachum et excitat vomitum et signa sunt
in humorum peccantis generatur hic stati
dicere Item fit vomitus propter materiam
absque vel splene vel a toto corpore
ad stomachum immissa quae gravat stomachum et
mordicat os stomachi et signum huius
est in ista causa et aliis predictis quod antequam
vomitus deveniat est commotio labiorum
in fletum et spasmi hic est commotio
et dolor in membris mandante ipsi

Require causas et curas de vomitu

applene missa ma fuit ad stom
est rugitus cum pab[?] i q⁹ p⁹ ma
ores mone sig ca humoris fit
missi fuit dimisti hem dimisti cum
humoris ¶ Si aut ma fuit cola
est amaritudo oris et sitis cum ca
lite et punctura sentitur in sto et
e defectus appetitus et illud qd
expellitur p vomitum est flmon
sine liquo[r] et amarum et no vis
cosum et est citrini coloris et uri
na est tenuis et rubea et pulsus
velox ¶ Si aut ma q evomi
e alba viscosa absque siti et ca
lite et cum urina alba et pulsu
molli tardo et sapor i ore in
sipidus et acetosus sig q e ma
flematica ¶ Sig ma est mlic fuit
q ma que evomitur e pontica
sapore mixta cum acetositate
et eius sba e nig et cinicia et qs
sa cpacta i mo fecis et urina
tenuis ydantica vel pallida et
pulsus primus et dinq significat
q ma e mlica ¶ Si vomitus
fuit sagniens manifestum est
q ca est sanguis / si si sanguis
e coagulatus et dolor et tensio fuit
i epe vel in splene sig e q
ab illo membro missus e sanguis
ad stom si si e a splene sanguis
magis nig grossus et fetulentus
¶ Si no fuit vomitus sag
nens p rupturam vene in sto
sanguis est magis fluidus et se
cus in sto et in splene aut i epe
nullum habent dolorem vel p cpassionem
¶ Et sic vomitus ut vult plate
arius ex calite sine humoris
vicio et sig eius fuit calamo
dici et sua qferunt sitis et siccitas
colis et calor et ardor stoi et in
vomitu no apparet humor cole
rici q nec e ibi amarus sapor n
color citrinus vel viridis et dicit
ide q sola calitas in sto facit
vomitum p ebullicioem et cura eius
e cum altaitis frigidis et stipticis in
tus et extus zucaro rosis dati
cum aq endivie et plantaginis et sy
ropus rosis oxizacra cum aqua
decoctionis endivie qfert et ma
la granata acetosa et berberis
et psillus assatus et aq rosis assp
sa cum assa et in fricatus et amy
agresta comestus bonus e et bibit
similiter ordeacea et no fortem
nec humulatam si si pt et lac ace
tosum de quo butirum e extractum
bonum e et similiter fructus frigidi
stipticos ut sunt mespile sorberis
¶ Extus aliquis rosis cum modico
aceto facti cum zandal bonum
e liniimentum stoi et succus solatri
et succus virge pastoris et succus
mente misceant et pannus in
tinctus et ponatur sup stom et vita
sp ptus pudium stata coriandro co
ctoris ¶ Ite ide dicit q vomitus
fit ex fri te ex sine humoris vicio
si frigitas in tensa fit in orificio stoi
p qstrictionem et p qpssione facit
aliquis in finis tensioe et facit fluxus
in ventre ita dicit si intensa frigitas
fuit in fundo stoi vi qstrictionis et
expressionis cibaria superius emit
tuntur et vomitus frius fit ¶ Et
sig eius fit guedo stoi et fri
tas in fundo stoi potatur nullus
humoris habundancia demonstrat vari
tus et tu dicit q cum tali vomitu
flem no potest habundare pt in
aliquis aliq pe flematis cum cibo ex
ire p vomitum et calia vomitivum

talem reprimit et fricatio constat
Et cura eius est cum alteratiuis
calidis ut sunt diagalanga
diazinziberon diacalamentum pul
uerem duorum piperum in antidotis [illegible]
sumptum cum cibis sinapi cibat bo
num vinum potius et primo in
lingua [illegible] stomachi cum oleo nar
dino et aliud fiat in unctio
vito humorum fit vomitus sicut
dictum est. Et fit hoc quod non potest digerere
aliquam materiam nec purgare nec aliquid
aliud nisi per cura ponere. Et fit
et vomitus per humiditatem humiditate et
super natante in ore stomachi contraria
virtute retentiua disiunctum stomachi de
bilitat et facit per longam occa
sionem cibum euomit et signa
multa salina in ore et nausea
aliqualis et etiam impedimentum
appetitus potus et appetitus cibi
est debilis et cum cibo euomit
aquositatem non viscosam nec
saporem humorum tali humiditate. Cura
eius est stomachum mediocriter cum stoma
ticis stipticis et contraria contrarius fit
cum frigiditate aliquali stomachi [illegible] tempera
tis calidis et multum ptisana confert
intrinsecus et per extra applicando
Ex siccitate sola non fit vomitus
Et fit vomitus per debilitatem natura
li uel non naturali virtutis stomachi. Et signum
eius est quia post cibum sumptum de fa
cili cibum euomit. Unde quidam
statim post cibum sumptum moueant et
vomunt. Quidam sunt [illegible]
et timent euomunt. Quidam si vi
deant vomere uel vomitum eiectum
uel aliquem fedam abhominabilem
statim euomunt. Et si debilitas
disiunctiua stomachi et eius virtus reten
tiua sit vehemens et diuturna
cibum sumptum euomit et statim cibum
acceptum euomit et statim vomit

et fit in [illegible] motibus cibum recipiendi
et euomendi. Quia quidam et alii cum
dolore et alii sine dolore ut dicta
tor dicit. Et fit vomitus propter cibum
laxatiua sumpta quia suo acume
mordicant disiunctum stomachi et dat vomi
tum. Et fit per casum et percussionem.
Et signum in [illegible] per indicio patientis
uel assistentium. Cura eius qui prop
ter acuta uel salsa sumpta propter
mordicitatem oris stomachi et [illegible]
a talibus rebus et cibus uel cum cibo a
[illegible] ut piper [illegible] acuta aut
cum medicina acuta sumpsimus cura
[illegible] et dare in dietis res
frigidas ut sunt lactuce portulaca
[illegible] ordei auenata cum lacte [illegible]
[illegible] et comedere cibaria alia [illegible]
carnes pullorum edorum et [illegible]
anum et gallinarum et [illegible]
porcorum cum agresta aceto vino
malorum granatorum pro debilibus
[illegible] acetosis et [illegible] et bibere de
[illegible] ordeacea non multum [illegible]
[illegible] clara desiccata [illegible]
[illegible] et vinum album
clarum debile et bibere lymphatum
cum aqua rosarum uel aqua decoctionis
rosarum uel mirtillorum uel berberis
et ponere super stomachum oleum rosarum in quo
sunt plures mirtillorum balaustie
ana partes iii masticis [illegible] ana
partes [illegible] aceti [illegible] uel fiat emplastrum
Gwillelmi quod sic fit. Recipe mirtillorum
corticis granati [illegible] ana 3 ii pul
uerem et cum [illegible] farine ordei
[illegible] oleum rosarum et [illegible] aceti
fiat emplastrum et ligetur super os stomachi
cum fascia. Si non vomitus est
propter medicinam acutam sumptam
[illegible] Platearius quod fiat pa
cienti balneum cum aqua decoctionis
gallarum mirtillorum et fructus
[illegible] et [illegible] balneis [illegible]

dc ei in potu aq ros signa cat
ta sunt panca gna masticat
et mix[tura] muscati et semis basi
liconis et dt h non solum vale
ntia vomitui cum medicina acu
ta h et q fluxum ventris cum ta
li medicina ¶ Et ego dico quod alii
medicina laxativa supta per os
cum sua acumine solum mordicat
vel stimulat sificando stomacum ad co
pellendum per vomitum quod in stomacho
tunc alij non vlcerat vel concede
at stomachum ut in intestinis faciat
tas dissentiaz ¶ Primo non bonum
est in medium placitum quos ad stomachum
modum cum cardiac sunt in cura vo
mitus compulsive vel vltus stomach
ergo non apponenz mitiq et cotig
vt per os statt ptq dicatur i cura
vomitus cum calide sola et sicco
iam dictum est de vomitu cum re
acuta q est calidus vel cum calis
supta nisi quod h' cum sbmiae pua
litac medicine acute cum vth
q ipse sunt strage maliciam
sivaz et dc ad potandum aq cali
da de coctionis gnd ari et mas
tice vel syrop ros cum dicta aq
bd da et e Gerardi et ego
do aq de coctionis mtisriue
cortice castam et dragag et
e spacio bona et h cum n i meo
aggregato ¶ Cum vomitus
propter multitudinem cibi et potus n
e istiget vomitus ¶ cma cua
cuato superfluus cessat vomitus
quod si post evacuationem cibi et potus
superfluum remanet vomitus hoc contra
e cum humoribus si superfluus i stom
contentis qui per vomitum non ti
stimulat stomachum ad expulsionem
faciendam et tunc in p n vomitus
cum humoribus non est vomitus i stu

qz qui non gaudes de optimitate
evacuationis humorum qz nl hic
vel mala qualitate gravaba imm
dificat se per talem vomitum ¶ Si
non stomachum stimulare ad vomendum
et vomet incomplete vel labor
ose tuo cum mane naz pmo di
ce ptea in cura vomitus de
humoribus ¶ Si non vomitus fit
propter mala qualitate vi mordicati
tez os stomachi ut iam dictum est de
re acuta vel salsa mordicate
si est quantitas laxon et debile fa
cies os stomachi cura cum stiptic
confortativis os stomachi et vitac ping
ivia et vnctuosa et lubricantia
stomachum ¶ Si quantitas vi supte e
ne respicit abhorabiles ut
munstruis mabo supta. vomitu
abs et munsta cicata cessabit
vomitus et si e aliq in dignas
stomachi propter ymaginationem mali dc
dyalagaga dyamtos et cassia
bit in dignatis tal stomachi ¶ Et
sit vomitus ut dictum est cum humo
ribus mal in stomacho gnatis comma
lo regimine et abdurs non bn q
nementibus et signa humorum p
gnantium dicta sunt prius et dt cura
dicendum est humorum diversitate humorum
peccantium. et primo de vomitu
sanguinis cuius signa prius sunt dicta
et post dicta signa de vomitu sang
mis est sciendum quod si ab aliis sign
membris et vomitus inpolatus
si non e cito e g tunnis ut dt
liliator Et cura eius e ut
in principio flosa fiat de cepha ca
si sanguis venit accipe ad stomachum
vel de epatica si ab epe venit
vel de salvatella sinistre manus
si a splene fiat et venit post
fiano fortes fortes fricationes

extremitatibus et ligature fortes
adiutorum et coxarum. et si ab
epate vel splene venit sanguis
ventose ponantur super epar vel
splene sine scarificatione sub
umbilicos et si e a stomacho non ponantur
sed sufficit a stomacho sanguis ab aliis me
mbris bonum est uti zucaro rosarum de ro
sis syrupus tasandali diaçodi
on et diapapaveris cum succo pla
taginis et si ruptura venarum
stomachi fiat passio dicatur succum
virge pastoris cum pulvere ro
sarum et sperm masticis ¶ Et si ab epate
venit dare succum virge pastoris
cum pulvere tasandali et alii cum
pro tasandali emplastrare stomachum
postea cum deco succo et olo ro
sarum et pulvere masticis et imponere
cum foliis gottis virge pastoris
Et si ab epate fuit sanguis mis
sus ad stomachum confortare epar
cum sandal rosarum spodio spica
nardi et succo plantaginis vel olo
rosarum et sic membra mandans quod
unde fuit confortatur stomachum etc.
¶ Et nota quod si vomitus sanguinis
est copiosus retineatur cito non restringatur
vomitus sed provocetur cito et fiant
fortes ligature in coxis et pe
des ponantur in aqua calida et si
alia particularia conveniunt fiat fle
bothomia in eius decem dicto si est
propter dictum emorroidarum non sta
tim vomitus sed provocetur emorro
ydes aperiantur in suo cum dicatur. et
hic est dicto quod vomitus sanguinis ex
ruptura vene in stomacho vel per san
guinem missum ab aliis membris
non est curandus cum vomitu quod
alii dicunt quod maior fieret dolor
ruptura venarum et maior de
fectus sanguinis ab aliis membris
ad stomachum cum per vomitum accederet
ad stomachum aliis membris et quod
sicut dicitur in regulis confert vomitus
in tabulis membris sub diafrag
mate. et galienus in passionibus dicit
quod vomitus confert podagricis Et
regimine dicatur causa de passionibus
stomachi quod stomachus ex hoc quod colligancia
habet cum omnibus membris in omni pas
sione et vetita confert vomitus
quod stomachus ex tali colligancia ab
omnibus membris attrahit ¶ Si colera sit
causa vomitus sive sit in stomacho generata
sive ab epate missa et non nimium
superfluitatem stomachi restringatur vomitus
et non ante ut vult Gilbertus et
hic in regulis. colera non alia est
rubea flunda stomachi et tunc si non
timeat de defectu virtutis detur
sirupus acetosus cum aqua calida et
quod tepide prima illa materia
et vomat quod sit acumine colere
abstrahendi et vomitu evacuatur
ma peccans et vomitus cit
enim vomitus si non colera est
vitellina vel citrina et addere
aliqua diminutiva ut radix feni
vel oximell diminutivum multa aq
ua. et provocare vomitus si non ti
mear de defectu virtutis si eger
est mollis confortetur stomachus cum quibus
dam stipticis et acumine colere
reprimentibus ut sunt vinum granatorum
acetosorum et succus berberis
et agresta et secundum Gilbertum sirup
de micta spodio succo cytoniorum
et sirupus mirtinus cum sedatione
ut sunt mastix bolus sanguis
draconis et detur pontica stipti
ca ut sunt mespila sorbe acce
ma farina ordei multum et cia car
nes asse pulli perdices ace
to infusi et si constipatus fuit
in ventre ex provocatione beneficium

membris

8

ventose cum clisteribus qr non oz intin
qz via claude et via in florz
apta et disposita possz inde di
geri cum syropo viol vel aceto
so et purgari colam cum colago
go et Gwillmus vtitur de coctione
de mirabol citrinis reubarb mir
tilli et tamarindis Gilbertus vo
3o colam rubea purganda esse
cum mirabol citrinis vel reubarb
et an et postea ponatur emplm mol
lificatiuum de malwis coctis cum
axungia vel sagine porcis
et succo plantaginis et post de
rubea trotasaus et post purgat
Gwillmus dicit quod debet bis in die
scilicet per vnam horam ante prandium et
per vnam horam ante cenam. vnus cus
cisten stelle cum ʒ j. syropi
mirtini vel syrop de agresta
vel ros vel vino stiptico lim
phato cum aq cistinie vel aq de
coctionis plantaginis et mitteo
assatus cortices cum berberis et sic
matis agresta et vino granatorum
et danda sunt iura pullorum et
pulli conditi in quibus sunt aqua
ta vinum de berberis vel granatorum
vel granorum mirtillorum decoctis si
non sit cola grassissima vel eru
ginosa sed cum vomitu cum isti
humores sunt permixti acuti ad
isti malorum acuitem vomitus co
petit quod purgetur per vomitum non per
secessum et vult Rogerius in
memoriam trotatur quod trifera sarace
nica purgat eas. Gilbertus
vero ponit medianam vomitorium
ad colam rubeam sed ea non
vtor propter eius fortitudinem sed ista
scilicet cassiefistule mundate syrop viol
dia ʒ ... j. succus radicis lilij

ʒ ... j. olei comunis ʒ ... j. salis gemme ʒ ij.
ista cum aq calida misceantur et de
ista mixtura sumat et inde qr
secarum et istud et pone dolde sa
cat vomere et si foras volo age
loco cassiefistule pono trifere saracen
ʒ ... j. et loco succi radicis lilij po
no succum radicis yreos et est
opus felix ¶ Cum vero ex nocte
aliqua oz purgare infirmitate
et plus nocent contine cum tribus
et diebus transactis emplo et de
syropus viol cum syropo aceto
so et alterando colam potum v
trumque et post malicia purificat
dy et postea de trifera saracenica cum
reubar. quod si propter sua pirmosite
non potest conspectare conpulsio
nisi digera sed frequenter accati
cat et mediate de trifera saracenica
reubarbarata cum syrop viole
viol et aqua cucumeris ¶ Et
non quod si cola est missa ab epate
confortare epar epar confortare cum
hoc emplo et est Gwillmi scilicet san
dalorum rubeorum ros rubearum
capi mirtillorum calami aromatici
masticis ana ʒ ... spice ʒ j. de
mastice ʒ j. olei de mastice ʒ j. olei
ʒ j. olei de mastice ʒ j. olei
ros. et cera iiij, fiat emplm pul
ueratis pulverizandis et cera cum
oleis liquefactis et omnia simul bu
lliantur ¶ Ego non epar confor
to sic scilicet sandalorum rosarum
spicenardi ana ʒ ij. Rodij et
berberis absinthij ana ʒ j.
pulverizentur et cum succo porcis
laca ʒ ... et olo ros ʒ j. misce
antur et inde pannus intinctus
semper quod ponatur et non permittatur
calefieri sed pluries in die remoue
atur et pluries reponatur ¶ Si
flecum in isto genere cum vomitus

ang sig dca sut ac si vero ab
alio melro ut acapie p mo
venos nl ab epe vl amens
alis r tuc cura ad bibenda
e melro madanti ut confor
tando capite ne madeat pnt
in ca de catharro r vomitu
dcm e r in ca de dolore capi
tis qo venite ad maz r sto
comitem si sit viscosa digere
r scillae cu oximelle compo
to nl sirops mes apitinus cu
melle r aq de decoctione radi
cis raphani semine aneti sis
apulos r pin alis r post vomi
tus puocetur cu oximelle
composito nl scilliticis r aqua
de decoctione ¶ Si uo ma cet
flinda fiat vomitus ut iam
dcm e in digestiuis r hic si ma
e in orificio stoi r pauca sit ap
tus ad vomitu ¶ Si uo ma
flentica sit in spacio pte stoi vsq
fundu declinas qd cognoscit
p dolorez r grauedinez in illa pte
stoi digerat ut dcm e si est
viscosa r mige cu yerapigra
nl clenaris dulci nl flengo
go qnt hic in ant mes ibi
de coctis lra d. ¶ Si e lig
du flen purge cu pulue de
turbit ℥ r zinz ut medio
antidos hic ibi pulue lra
p r confortet stoi cu apo ga
langa mastice thure olo nar
dinis r cera fiat emplm r ipsl
in vnga orificiu stoi cu olo
nardinis nl mastices r unctio
simat mac dyagalagaz et
dyanthos r post pndm dya
comiton cu speciebus calidis sem
¶ Si uo ab epe venit ad stom
flen conforte epar ne madeat
r ponat sup epar emplm hic

pl absinthij nucis muscate cala
mi aromatici mastices spice nardi
spodij an ℥ ij fiat pulvis r
cu cera qd sufficit r olo rosi fi
at emplm r ligetur sup epar cu
hoc cu facia ¶ Si a splene ve
nit conforte splen sic pl cappi
corticis cappari calamenti agna
radicis cori nucis cypressi an ʒ
ß sica absinthij sica eupatorij
an ʒ ij armoniaci ʒ ij dissol
uatur armoniacum in aceto forti
r cu olo r cera bulliat r cera
addita r liquefacta fiat emplm r
e Gwillmi r dicit qd hoc emplm
confortat splen r dissoluit eius
duritiez r apit eius opilaciones
r debet emplm ligari super
splen cu facia r si liquores
stom cu no sufficiant dz addi
in quantitate sufficienti Ego aut
appreciatz emplm in duritie splen
in vnguentum cu dyaltea pcdi du
obi r olo anatis pl [illegible]
¶ Si uo vomitus venit ex humore
melancolico in sto contente cum [illegible]
dca sit Cura eius e ut dicte
cu dicta cu r [illegible] fistulata
si no [illegible] ut vinctuosa r di
gerat ma cu sirops apitimo
mes r cu decoctione radicis
feniculi camepitheos boragine nl
buglossa r pt pum ad siropi
dca pl ij vna pte siropi fili
tici r de dyagalanga r dya
sene dyanthos an pl j r p
ge stom Gwillmi cu de cot
tone mirabol indorum kebulorum
[illegible] r polipo
dio r fiat pulvis cassia ut ma
[illegible] r fiat [illegible] re
media que dca sut qn vomi
tus e qo flante a splene misso

quia ista mã nõ sit humidat i sto
msi splen pacia' r is illa lo
calia r'media valet fi apple
ne sit humor ad stom inissi
sue nõ ¶ Nota capitulum de
vomitu in tercio tractatu libri so-
scrip. Et ima notabilia sunt
ibi de vomitu contrarii de vomi
tu co sagine de vomitu coto
la nigra ¶ Nota de vomitu
epatico de quo facit mencionem
Gwilling ca^o de colica passio
ne et cetera. Hic sup in reglis

Ex dispositione mala stomachi aliquando
accidit fortis et i moderata co
pulsio stomachi p inferiora et superiora
sit que colica passio dicitur. Sunt tamen
gui non vocatur hic passio colica
quia semper de colera quia aliquando accidit
aliter sed quia vicio stomachi fit et intesti
norum que antiquitus vocabantur
colides vel collides ¶ Gilbertus
non dicit Colica sit colides e
passio stomachi et intestinorum aco
lera fumosa fumosa potissime
essencia aqua de[illegible] e autem
acutissima passio et omnibus acu
tis velocior ita ut vinum dici spa
cio durare et c. Hec passio stomachi e
iidem cum ultio conatu egeridi
ita ut intestina tenere pacientes
egerere intestina Ultimate eum
tenuit humores et sinus vincit
simus conatu laborat natura
in expellendo nocivos humores
acutos pungentes stomachi et intestinorum
tum vim multiplicatur expulsio.
et in ordinate expellit prodi
ta loca p ventre s p vomitum
et p crapule si humores diversi sunt
in ea et sit co colera fumosa ci
tissime ducit ad mortem co aio

cum humoribus hec passio non est
ita periculosa hec Gilbertus ¶ Cau
se istius passionis sunt plures
aliquando accidit cols quod aliquis iacuit
discooperto ventre de nocte dor
miens et in frigida stomachi et co
sua fit te remanet abgrecep
tus indigestus et turbatur humor
et turbatur natura et gravatur eo
et mittit expellere illud cum humore ¶
Et causa eius si fortis e ut eva
cuetur cibus corruptus plene vomi
tu et evacuatione stercore fiat em
broca ca^o stomachi cum menta de cocta
i vino et menta sup ponatur et plus
te sepius quia optime competit
et vitatur spagalanga acuta cum
gariof. et bibat sup vinum decoc
cius gariofilorum et mastic et p t
stomachi et ventre et ungi cum oleo nar
dino acuatus cum pulvere mastic
et gariof. ¶ Sed fit co crapula
et multitudine ciborum et laudabilium
si sua multitudine gravatur via et
turbatur aio sufficientes qui tres tu
tamen ut valens recepcio dige
re is conti cum impetu expel
le vel inveniti pt supinus et in frig
Et causa eius e evacuare eos cum
leni vomitu et p tg sepius cum
diete et dat electuarium et alia
que dicta sunt de ea que fit co
frigiditate ¶ Et fit p cibos recep
tos non amicabiles ore vel p
alios corruptos in stomacho quorum qua
litate mala gravatur stomachus et is initi
tur eos expellere ordine vel mo
dum non servat debitum ¶ Et cura
eius e si humores sunt fortis et na
sit fortis et passio non multum
molesta fiat lenis vomitus
ut humor corruptus pungens
stomachum evacuetur et confortetur stomachus

cum diaanthos diagalanga et iterum
vomitus levis et iterum conetur
et post cum confortativis stomaci ca
lidis confortetur stomachus intus et ex
trinsecus stomachi pro qua si non
na est multum vexata et virtus
debilitata non provocetur vomitus
sed stomachum cum confortantibus iuste
¶ Et fit aliquando per colam
fumosam effusam ad stomachum vel
ibi generatam sed aliquo cau
mota stomachum et intestina pungen
te et urinante quando in hac passione
tes ut ut vomitus provocetur et
ventris fluxus sibi bibatur aqua frigida
primo in prima quantitate et paupere si
alius potus fastidiat patiens
et ardenter eam desiderat et quando
sitiverit eam bibat et post datur
in prima quantitate et si confert detur
plus ¶ Dicit M. Gilbertus in
fluxu ventris colicos sanos expe
rtos aqua frigida bibita cum inna
nitione magnum sic et feci. Ego da
rem zuccarum rosaceum acuatam cum
pulvere cristalli cum aqua pluvia
li vel plantaginis et sirupus de
[illegible] cum aqua pluviali et
contus stomachum cum succo salacie et
succo absinthii et succo lactuce
cum plagellis vrticas in eis
emplastrarem stomachum ramos de
et darem lac [illegible] ad carne
de [illegible] et cottana et mespilas et
berberis et dietarem patientem pru
dentem in defectu appetitus quod cola
requirit in talis de vomitu quod co
la dicitur ¶ Almasor vero in
libro divisionum precipit ad evacuan
dum in passione talia quod co
la effusa superfluit ad stomachum quod
peior est aliis causis ut pa
tiens aqua frigida bibat et

residat in scamno quousque calefiat
et tunc ipsam evomat et quod cum
vomitu exit cum fluxus ventris su
perfluit qui quando venit ad sum
mum et cadit pulsus [illegible] eius
cura in principio cum incipit bibere
aquam calidam et inde cum facilitate
vomit et cum ea egreditur plurima
colera cum autem pervenit ad hoc ut
quando ut cadat virtus et superfluitas
evacuatis tunc ligentur [illegible]
adiutoria et extremitates et in frigidis
stomachus cum nunc [illegible] ipsam super
et effundatur super [illegible] eius
aqua frigida Et da ei in potu
rosis granatorum purgatis [illegible]
post aliam et si iterum venit da a
quam frigidam bibere et residat in scamno
donec calida fiat et tunc vomat
ipsam quia iterum sequitur colam
conveniens et tunc iterum da eis gra
natorum purgatorum cum cum videris va
cum allevari et minui tunc da
ei bibere aquam sed pullorum
coctorum super quae fundetur parum
aque [illegible]
et desuper totum pulveriza pulverem
de spodio luto armenico et
rosis siccis et ista [illegible] ita de
[illegible] recipiat et non cum [illegible]
Da ei in potu vinum et cooperi eum
et dormiat nam vomitus sedatur
cito et cura fecit Rasis ut dicit
[illegible] Jo. filius Ras de maximo
[illegible] passione
[illegible]
[illegible] et zuccarum rosaceum
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] sepius et cumpla ¶ Et si
passio fuit fortior da amidum
coctum cum aqua decoctionis semine
et galle et si spasmus venit in

Recepta [illegible] non [illegible] plus et cetera

manibus et pedibus et auribus stringe
pannum in lacte calido et appone
in locum spasmatum et recalidum hunc
dum bonum est appone et si in sing
tibus abhorreat ita ut famulus
ordei non sumat ciba cum cum
fructibus stipticis ante aquosis
ut sint mala acetosa mespi
le et cytonia et pira et uvas pas
sas cum agresta masticet et il
le ¶ Cum dicitur abhorreat pa
ciens cibaria convenientia et desiderat
alia cibaria consueta non tamen ei
neganda est desideratum quod desi
deratur cum eo ubi est tum ratifi
catione bona statim erit ratificatur
cibus grossus quod digerere non
possit ut caro bovina vel aliquid
tale sit intinctum in agresta
vel vino granatorum et masticet
parum et succum recipiat et sic
gemmet in aquam ut cum de sideria
to cibo ponatur de illis que sunt
ad cura primo meliore quo me
diatis optimitate conveniunt ¶ De

Capitulum xi de dolore stomachi

Quia dolores possunt virtutes
et ledunt membra ubi sunt
et impediunt operationes eius ¶ Tertio
de dolore stomachi autem dicamus ¶ Do
lor autem stomachi fit propter malam com
plexionem calidam frigidam sicut vel
humidam vel ex grossa ventositate vel
humore ledente stomachum multitudine
sua aut sua mala qualitate
aut cibo potu superfluo vel qua
litatem malam habente aut aliquo
contento recepto ut est venenum vel
venenosum vel medicina laxativa
urgens vel ex crapula vel solutione
continuitatis ¶ Galienus autem non dicit
quod stomachus non veniunt dolores nisi

propter malam complexionem diversam
aut propter solutionem continuitatis
unde est quia que predicta sunt ad
ista duo reducuntur ¶ Si dolor
stomachi ex qualitate vel qualitatibus
sine materia vel ex qualitate vel qua
litatibus cum materia cura secundum cura
dum est de debilitate stomachi ex qua
litate vel humore vitio nisi quod
in dolore stomachi debent applicari ano
dina id est mitigativa doloris et
talia apponi sunt que calefaciunt
temperate et subtiliant et cum tempera
ta caliditate convenit cum naturali calore
membri dolentis et est propter convenien
tiam naturalem membrorum de inuletur
et innat naturalem calorem membri
digerere materiam causantem dolorem
et subtilitate sue substantie cum naturali ca
lore materiam que est causa doloris sua
sui resolvit et rarefacit et poros
aperit et facit egredi per fumum
et vaporem id quod facit dolorem
et huiusmodi sunt in meo aggregato in fine
ubi virtus sedativa doloris ut sunt
et huiusmodi ut camomilla mellilotum
et oleum anatinum ¶ Reliqua vero
sedativa doloris que scilicet alterant
qualitates nocivas ut caliditatem
in nociva oleum rosarum vel aqua
rosarum acetum et similia excessivum
calorem ex frigiditate vel medi
camina humores educentia que
dolorem causabant vel ventosi
tate ledentem causativa ut
frequenter fit in dolore stomachi et causa
in colica ¶ Et si ventositas est
causa cum calefactoriis dolor re
movetur et ista magis proprie di
cuntur medicamina anodina et
continentis quod sedativa doloris sunt
illa que dolores quasi directe sive
quia possunt sedare vel mitigare

egritudine mete vel doloe no
totali amoto apparet dum seda
ta doloris ¶ Si no alteratia
no curat sed quo parte mitigant
vel dolore totali auferunt etia
a sedata doloris sunt dicitur s.
tolla ut dam e de caiamulla
fira stiptica ptes membri q
fortado et malicia quat le
dent minuendo ¶ Et nec non sen
pesatunt membra doloris no
sit sedata doloris sed sim do
loris anferina ¶ Dolor stom
achi accidit ex vetustate que ve
tostas ut plurim accidit et fit per
defectum stoi virtutis digestiue et
signa eius sunt in flato stom et
eructuatio fumosa vel acetosa
sicut ex vetositas e cum calore
vel frigiditate et singultus et rugi
tus si e cum humiditate et ut plurim
e cum frigiditate stom vel debilitate
et causa eius e cum vitaliac corp
que virtute digestiua debilitat
ut lie calidi de debilitate stom
et cum dieta et medicina vetosi
tate terminante et stom confor
tate ut sunt anisum maratrum
ameos silicis mota nulum
furfur cuminum baccae lauri origa
num calamintum ysopus meta a
sum et apium semen cius et
petrosilinum herba radyx semen
et silia herbis et de aro tic pip
ingeb et longum seduarium ga
langa calamus, cardamomi
mom tosti gariof mastix spi
canardi cinamomum et silia herbis
de quibus secundum quod competit pt
uti paraces in cibis et comectis
emplastris et vngis fomentacion
bus et catellatoribus ¶ Alfonsus
dat puluerem pariter et comedit
etiam sed zz galange cymini an

z iiij · cinamomi piperis longi maratt
ani z iij cardamomi seminis apij
mete sitte ani z ij · gariof mas
tic spicenardi ani z · j · fiat pul
uis de mane vt diagalanga
dyatyro et dyacimynon ani qt
j · mixti et sequatur potq vim
pun odoifen in qn te pena vel
de cottone aliq de hbis supdtis
et spelis in prandio vt pulu
pedo ptq prandium licet multi det
dyagalang et dyacimin plus q
medio dyacitonito in fine prandij
per stipticitate sua et si fiet dya
citonito cum puluere pribus pdto
melius ¶ De sco qui vado dortu
tene ptedete p aquas hoas bn
da dyagalang et dyacimin vel
dyamsir anip et sequat potq
ut demac fometaco pdtis hb
sup regione stoi valz mac et pt
de sup et pona fometaco sacculis
sacculis magnis sunt milium meta
absinthium anisum et cum et sal
h cala apponat et desiccata re
gione stoi post ide loca vngi
cum olo laurino et olo anatino
an pt j · mixt et alim nardum
et costium bona sunt et sup loca
in vnctu pona emplastrum
q doloez et fri stoi in ante
meo ¶ Et no ep cis cz sit tot
operatos facte in cau isto sz aliq
cum cibis debitis et potu et pulue
pdco in cibis et demac et sco ad
qt tez z f cum vino supto et cu
satello pdco sufficit io medicus
sm quod videt necessitatem et optunita
te faciat plura vel pauciora q
sunt debita iusti ¶ Et si cum ve
tosite c humor peccans digeatur
et purget sm quod cz ¶ Sunt nata
in antr meo emplastra pillas

puluer(e)s trociscos (et) vnguenta q(uod) dolo-
re stom(achi) co(m)p(re)ssiue (et) ventositate q(ui)b(us)
vsu(m) su(m) (ex)p(er)ienc(i)a longa vti-
lite i(n) eis i(n)ueniens. Exp(er)ti
i(n) antid(otario) Almas(oris) Damas-
ceni (et) alio(rum) t(ame)n vult solutiue
(et) difficil(is) cura age(re) medicamina
co(m)posita i(n)ueniet vtilitat(is) mag(is)
ne irritat(ur) dolor stom(achi) p(ro)p(ter) solutione(m)
contrari(us) (et) sig(na) ei(us) sunt dolor cu(m)
punctura (et) abs(que) i(n) stom(ach)o par(tes) mo-
uet(ur) (et) q(ua)n(do) m(ateri)a mittit(ur) ad spa-
ciositate(m) stom(achi) erit vomit(us). Et cu-
ra ei(us) e(st) s(ecundu)m liliator(em) vt cibe-
tur lacte acetoso de quo butir(um)
e(st) ext(r)actu(m) (et) cu(m) i(n)testi(ni)s vitulo(rum)
(et) edo(rum) coct(is) (et) cu(m) ace-
to condit(is) (et) vita cibi sy-
rup(us) sic oxizacar(um) y-
dromell ana sis(r) tyto
mar(um) absinthii ana 2 3
decoquant(ur) (et) i(n) syrop(um) (et) de sy-
rup(o) mac (et) sic cu(m) aq(ua) ordei (et)
absinthii. Ego no(n) p(ro)p(ter) nimia(m)
amaritudi(n)e(m) absinthii quibusda(m)
do loco absinthii cu(m) syrop(o) aq(ua)
absinthii distillata i(n) qua...
p(ri)nt oz deinde de(tur) yrapig(ra) 3 i
cu(m) d(i)c(t)a aq(ua) s(ecundu)m liliatore(m) h(oc) e(st)
no(n) do yrapig(ra) n(e)c alia(m) medi-
cina(m) i(n) qua pona(tur) e(s)ula vel
scamonea. Deinde om(n)i die vta(tur)
duas vel tres de ist(is) pillis s(cilicet)
dragag(anti) g(u)m(mi) ara(bici) mastic(is) ci(nnamomi)
ana p(ar)t(es) i fiat pille cu(m) suco
absinthii (et) liliator. Ego no(n)
s(u)fficit s(ecundu)m solut(i)o (con)tinuitatis
sui vlc(er)e (et) (com)putresc(enti)a pelli stom(achi)
do pultes de ordeo mu(n)dato vel
auena cu(m) lacte amigdal(arum) (et) par(um)
de amido (et) appono zuccaru(m) (et) do
carnes pullo(rum) (et) edo(rum) elixa-
to(rum) i(n) aqua plu(vi)al(i) vel par(um)

de plantagi(n)e de cogno cu(m) eis
(et) vitella ouo(rum) sorbilia (et) do
ydromel bibe(re) i(n) quo roh (et)
par(um) de ineta sunt cocta (et) cu(m)
syrop(o) do mel ros(arum) colat(um) cu(m)
aqua decoctio(n)is plata(gini)s (et) q(ui)n-
q(ue)folii. Si no(n) sit ibi vlc(us) p(ro)p(ter)
(con)fidat(ur) (et) corrupt(io) pellicule i(n)-
terior(is) stom(achi) (et) opac(i)tas maior(is) i(n)-
uenit (et) d(icit) liliator q(uod) i(n) antiq(ui)s
doloribus stom(achi) sincopalib(us) (et) paroxis-
malib(us) no(n) i(n)uenit ta(m) mitiu(m)
cu(m) sicut i(n) h(ac). R(ecipe) sic(ce) mete 3
s(emis) sic(ce) absinthii 3 i g(ar)iof(ilorum) lig(ni)
aloes xilobalsami ana 3 s(emis) fiat
puluis de co sum(m)at(ur) om(n)i mane
cu(m) ouo sorbili. Ego apponere(m)
galang(e) mac(is) (et) cubebas cu(m) p(re)d(ic)tis
(et) do eu(m) cu(m) melle muc(ata) muscate
(et) vino de coctionis ei(us).

Secundu(m) Gilbertu(m) apa fit
i(n) stom(ach)o h(oc) e(st) apa fit st(omach)i du-
p(li)ci(ter) loc(o) q(uia) aut fit i(n) spacio(sita)te
stom(achi) i(n)ti(us) aut fit i(n) sup(er)ficie
stom(achi) (ex)ti(us) aut fit i(n)t(er) pellicas
si e(st) i(n) spacio(sita)te stom(achi) i(n)ti(us) h(aec)
sunt sig(na) anx(ietas) (con)tine(tur) apa i(n)t(er)
(ex)ti(us) i(n)t(er) duas pellicas a q(ua)
de m(ateri)a collat(a) (et) apa fracta e(st)
mitti(tur) cu(m) vomitu (et) (ex)cabis sup(er)-
ius q(u)ando se(n)tit(ur) i(n) stom(ach)o. Si i(n)
sup(er)ficie stom(achi) (ex)ti(us) h(oc) e(st) i(n) tunica
sua (ex)tiori seu pellicula fuit
apa (et) sunt sig(na) tumor apparet
(con)sp(ec)t(us) n(on) vomit(us) s(ed) aliquid
de m(ateri)a apat(ur) ad i(n)ter(ius) q(uan)do a(u)t(em)
apa e(st) i(n)t(er) duas pellicas stom(achi)
sig(na) p(re)d(ic)ta no(n) apparet h(aec)
Gilbert(us). Et t(ame)n d(ic)it q(uod) signa no(n)
apparet s(ed) q(uod) aliq(ui)d de m(ateri)a apa-
tis cu(m) vo(m)itu emitti(tur) sicut q(uan)do
est i(n) spacio(sita)te stom(achi) n(ec) tumor
(ex)ti(us) sic (con)sp(ec)t(us) apparet s(ed)

To cu(ra) de
apa(te) stoch(i)

quod est in superficie potius non vomitus
adest sicut dicebatur potest sed ad est
nausea cum na velle educere mag
nocumenta et non potest quod secundum Gilbertum
capitulo de suffusionibus humores malos con
tentos inter duas pelliculas
non potest educere quia eius via non
est concedi alii secundum locum dispo
ponunt apa in stomacho ut dicatur apa
est in orificio stomachi vel in spatiositate
eius vel in fundo eius non propterea
apparebit et ubicumque fuerit apa stomachi
intus vel extra aut erit ex colera
aut ex sanguine vel ex flegmate aut
ex melancolia vel ex compositione humorum
plurium ¶ Si apa talis evenit
stomacho quod est callidum vel sanguineum aut
compositum ex colera et sanguine currente
ad orificium eius vel ad spatiositatem
eius vel ad fundum eius per venas
¶ Si ex colera est tale apa dolor acu
tus est in parte stomachi ubi est apa et
sitis grandis acuta adest et si est in ore
stomachi appetitus diminuitur et si est in parte
inferiori desiccatur digestio et retentio
cibi superari et alii quod apa est in
ore stomachi apparebit potius eminentia
sed hoc non accidit nisi apa fuerit mag
num et est vomitus et sitis et os amarum
et urina est rubea clara et pulsus
velox et durus ¶ Si non est ex
sanguine apa signum est dolor in cap
te stomachi ubi est apa non ita acutus
sicut ex colera sed est gravativus et
fixivus quia calliditas agit in
humido et os dulcescit non tamen si
tis sicut quod est ex colera et vomitus
adest et sitis grandis et urina est pinguis
spissa et rufa et pulsus velox
sed mollis ¶ De eminentia apparen
te in apate stomachi callo dico quod si
sit intus infra inferiorem pelli
culam in ea parte qua stomachus corru
ptus et calidus exterior super regionem

stomachi et apa fuerit magnum eminentia
apparebit ¶ Si non apa fuerit in
ea parte stomachi que est sita ad intrinseca
corporis sive sit in stomacho sive in
ter pelliculas stomachi sive in superfi
cie pellicule stomachi interioris tunc non
erit eminentia apparens quod prohi
bet adiutoria corporis infusus et etiam
non licet tumor stomachi extendere se
versus ad partem superiorem stomachi id est
ad partem scilicet stomachi que carni sit
regione stomachi corruptus quia si occu
paret apa concavitatem stomachi non
esset via recipiendi cibum potum vel
medicinam intus et sic omnes virtu
tes stomachi destruerentur et non posset ho
mine cum tali clausura stomachi
sed quod apa est in stomacho in
parte que carni corruptus
que est in superiori regione
stomachi est eminentia vel dolor
est et si est in pellicula ex
teriori stomachi et hoc in parte corrupti
carni vel dolor est ¶ Si apa est mag
num apparebit eminentia et possibile
esset tunc quod apa faceret contraria
¶ Si sanguinis sit in ea sequenti fiat
flebotomia de vena manus dextre que
est inter anularem et post fiat vo
mitus cum aqua calida primo si fieri potest
vel cum aqua de decoctione violarum anne
ti et seminis apii et sirop ace
toso Unde Gwillelmus capitulo de apate
stomachi callo liberator non si particularia
generant evellet et postea fi flebotomiam
et omnino prohibeat fi vomitum et de
tur dentur lenitiva mixta cum
stipticis et nichil purgans dissolutivum
detur et sit dieta tenuis ut decoctio
avene cum amigdalis ordei
ge lactucis amidum lac amig
dalarum poma cocta cum zuccaro ptisana
matrum et sirop infusum bibat et
non dentur actu calida ¶ Deinde
in principio ponatur hoc emplastrum super
stomachum ¶ plantaginis portulace

absinthij an pt̄ .j. coquantur cum
aqua ros. deinde uocatur est sirop
post absinthium endiuie scariole lac
tucis ana ʒ iij iiij seminum frigidorum
maiorum dragagant liquiritie mundate
ordei ana ʒ .j. prunorum xxx passe
zucare li. .j. fiat sirop ¶ deinde
purget sic dispe in pocio si
rop et aqua ordei que cum sirop
bibe ʒ .j. et cassie fist. mundate
et dde ante die et de ista miror
de quoniam in dignit et non ali
¶ Nota quod de cassie c podius
℥ .j. et et reliquo in sirop c error
scriptorum de ponde. rerum puta
absinthij et ¶ Ego operans secundum
sua monstrum pt pondus genes
in venire sum quod pacienti potest
convenire et ego frequenter absinthium
in pono in spera sua ad sirop
pro omnes amaritudinem aperit eos
qui abhorrent amara quia si
natura abhorreat medicinam aut
eam reicit aut non amplectitur ea
ad utilitatem ut oportet pcedere ideo in
isto casu pono ad sirop aquam ab
sinthij distillatam in quantitate qua
ad virtute absinthij valeat su
de et propter eam pt usum sirop et
euacuationem aliqualem liberatur
ponit sup stomachum hoc emplastrum pt
absinthium endiuie scariole mal
ue ros. ana ℥ .j. mastic ℥ ß
farine ordei ℥ ij conquassentur for
tis et bulliat et fiat emplastrum et
si feras velis maturare addis
sinap apij et axungia galline
vel anatis et si apa antipare
addimus spica nardi et dactilos
et liberatur ¶ In apate calo sicut
Swilling dicit grabalo ufq ad
se dimnas fiat pacies suon
ordei vel farri vel auene et si
est nimis debil fiat aqua
pullorum vel edi coctorum cum lac
tucis portulac. cucurbit. endiuia
et psilli vel cum agresta vel vino
de granat ¶ Cum non se nimium
capio vel si in sanitate elonga
comedet carnes pullorum et edi
et arietis animal vel castrati et co
diant cum cardamomo gruamo
et croco et cum dic et vino de ber
bis vel granatorum vel agresta vel
aliquo infrigidatiuo cogunt cum
lactuca vel agresta et alijs hijs di
et post statim in pri. ut inungatur
stomachus cum olo ros. et modico aceti
et sup locum dolosum hoc emplastrum
pt farine seminum gra. et seminis lini
et maluauisci pt ℥ .j. oli de cas
milla quod sufficit et vitell ouorum
et fiat dispe pro li .j. aq decoc
tionis viol et iiij ℥ mell et iiij
℥ oli viol et aliud vel sal fiat
sirop de cytoniis et de mirto
et de agresta vel fiat cum aq de
coctionis cytoniorum vel berbicis
¶ Pro mollificatione pt ℥ iiij aq
decoctionis endiuie vel lactucarum
vel viol in qua dissoluatur ℥ ij
medulle cassie fist. et colatur fiat
et dato cum vo se intepido nimium fiat
trociscos mos de ros in anti
mes in fine et cum antiquatur
fiat trociscos stelle vel bedellij
qui in eode anti sunt cum inlep
et sirop ros et aq decoctionis
rosarum ¶ Emplastrum ad digiam
et resolutionem hijs apate sicut eudi
sio fio pt seminis lini farine fen
gra aneti flor camomille ana ℥
ij oli de semine lini pinguedis
anseris vel anatis vel galline ana
℥ ij radicis maluauisci decocti
et aliquis separati bis pistati li. j.
omnia sit bis in corpent et si
in dige in spissati in spissetur
cum farina tritici vel siliginis et ad
da in fine ℥ iiij mell et ponatur
calidum sup apa hic Swilling

et tu dic quod licet in regulis sit
tum maturatiuis apponant aliqua
stiptica ¶ Item scilicet consideratur per signa
an plus sit apostema sanguineum vel
colericum vel cetera et secundum eius mixtura
mediocritas et non sic contentus in
hoc scripto ad practicam sit operandum
secundum quedam via exemplare
ista considerata et secundum in veris dis
positionibus practice et apostematis sicut con
trabil appone de hiis scriptis que
competunt et alia appone vel mo
dum minuat prout ratio indicabit
¶ Et dicit racio hoc dicitur Asinaris
quod apostema calidum stomachi plurimum ac
cidit in ore stomachi et pro maxima ad
apostema durum vel ad collectionem sanie
et dicat sequitur apostematis cali in
stomacho sunt febre et appetitus apostematis et
sitis et casus appetitus cibi et vomitus
¶ Et dicit quod cibus totus et flauus
et vomitus et causa de dolore stomachi
per apostema calidum et dicit eorum parum
accidit in isto apostema flegmaticum et
apostema melancolicum in isto non accidit
et apices et cum in morbo per se quod
non accidit in partibus apostema calidum cum
scilicet post liquidior apostematis cali sit sup
ra immanere post consistentia compacta in
durata et dicit quod apostema calidum stomachi
terminatur ad apostema durum vel ad col
lectionem sanei Item Gilbertinus si
apostema stomachi ex colera rubea sentitur
ardor intollerabilis dolor acutus
sitis intensa et saltus et pulsus
nimis in dicto loco apostematis et
ad eius dulcedo nimis et frequens
et siccitas oris et lingue pondus
et tumor stomachi debilitas in spiradi
et de ingluuiadi et omnium stomachi de
fectus contrarius ¶ Et si fit ex sangui
ne sequitur sunt eadem sed remissio
ra sed Gilbertus ¶ Idem dicit si apostema
est ex flegmate est tumor maior et
mollior et dolor minor dulcedo et ten
sor sitis modica vel nulla saliue
habundantia totius corporis pigricia stomachi
ponderositas et immobilitas que litar
gici videantur et est remissa ¶ Si
non ex melancolia duricies est stomachi et
acuitat congelatus et quasi pondus in isto
sentitur et ad eius eructuatio acetosa et
maior stomachi dulcedo quod si est ex flegma
te et saliue tertistas cum in sopnici
tate per dulcedine et grossa fumme et
siccitas quod in apostemate stomachi et propterea
si sit in fundo stomachi quibus desitit omnino
contentiua virtus et cum fit cum eius fluxum
quibus deficit expulsiua tunc fit
cum constipacio sed ille ¶ Gilbertus curacio
est ut usque ad quartum diem nichil
obiciet fiat flaua de cepita et co
medat lactuca portulaca cu
curbita endiuiam blectis solatrum
furfures amigdali citoream inis
ordeis iuxta pullorum predictorum quinque
tamarindi lac amigdalarum auellana
pultes cum fero capno poma
immisa cocta pira et castanea non
dura et decoctio sirop rosarum vel viol
vel sirop de succo solat et scario
le et cum illi succo dat pro cassifex
mundaris mana et zucaro ber
tedum ¶ Item apponenda sunt re
percussiua extra usque ad vii diem
Item oleum rosarum viol mirtini ne
nufari et aqua limon aqua rosarum succi
lactuce portulace pipernelle
tormentille viol solat arnoglos
se cum aqua ana zii ʒv confice cum quo mo
et inunge stomachum in loco apostematis
vel bobiacem intinge in hac mix
tura et stomacho applica in estate
unge ter in die in hyeme non bis
in die in nocte ¶ Et non cum ca
ca stomachi in eius efficacius medi
camine in vermis non potest nec nobi
lius usum ita dicto ¶ Aliud mira
bile et efficax valde ad idem

pt coci menute altee acatie
alsice vitelli fructi mete sproli
po dij ana ʒ v. tpa cu olo ros
q sufficit Item imprimis fiat em
plm zandalis ros fructus pul
uizatis addito olo ros vel ace
to vel cum aliis supius dicts si
ute e ¶ Ser dpenti qd congsta
q ato ad famem tendit appo
na pus ansdmu matricatim
quia eta gratate famei magis
e dolor qd sta famis sm ypoc
distpe q farina ordei cu vitel
lis r appona vel altea senectis
malua r amxungia porcina
misceantur r apponantur pmodum
empli hec sunt opa Gwillmi
4 in apate calo stoi Bedm ita
p libro dcom signa apatis stoi
flenticoi sc fe lenis multa sp
ti cu cau appetitus r inflaci
ois stoi absq dmicie in tactu
q illa ¶ It hc q sig apatis
stoi de apate stoi de humore
sto que dca sunt hic ms di
co mi signa sm gilbtu =
dicit raisy h dom ca de de
stoi apate O qd pu aute
in sto apa flenticoi r tu d
cura eius e vt de ei i fusis
aloes r allement cibi r al
horrea vomitu i. vllomo
faciat vomitu r emple
cu cuc vitis r apis r sepma
to r spica cesta cu aceto h i
¶ Siliator in apate sto stoi d
in pmis fiat emplm de ab
sinthio ros caoilla r apis
r ptca addamus cu vel cum
matricare malua sm co fen
spicanardi mastice thus san
gine r seme lini r ipso gal
e r ecet nimis durs addi
mirra bdellium armoniacu
r galbanu r vta tali sirop
pt absinthij simulcata feni
ysopi capill veneris ana ʒ ij
mastic thus spicanardi
ros ana ʒ ij moll ros et
pamis zucarus ana lib i fiat
sirop r p mundificatione cu cod
sirop distpe ʒ ij yerapigra
vel ʒ i. r de cu aq decoctois
ysopi r absinthij r sede dolor
cu caoilla r mellilot r aux
ungie sine pmodum empli r vn
genti vel lane intincte r apponte
q silia r hc sedatur pom — dolor
vltro pus opando sola appom
¶ Et quia apa flenticu tiat
salubriter r p resolutia suamt
r dvaf desim faciat r ios q
bibendo nimis qmb r ois vo
mitu vitando fiat imprimis debi
tu regmine in dieta vta panes
plt in colata suffinis r mo
dicis alo amigdal dulc admix
tis vel lacte amigdal quo plg
vta vel lacte auellanarum a
buntur recti aut brodio pul
li r carne eius dta r cappsta
cu brodio vel brodio cicis vel
ypsi vel dta r pomis dulcib
qcanatis minis r zucaro re
plctis r assatis r sm Gilbtu
iste sirop e ei potus a medi
cia qui gtinue vti pt | pt
amsu marat carui spicenar
di cipi calami aro cassie
ligne mastic emule absin
thij pontici an p i. decoque
r decolat r zucaro qd suffit
fiat sirop de isto pt bibere
de mac r fo a medicina r cu
cibo suo ppotu ls suatis qn
a medicina bibit bibat cu aq
decoctionis ysopi r absinthij

quod cum cibo bibit cum aqua decoc
tionis ysopi mente et radice feni
¶ Fomentetur locus cum aqua decoc
tionis seminis apii dauci cimi
marrubii florum camille melli
loti mente rute seminis lini
fenugreci malue et calamenti dit
tilorum et post fomentationem vn
gatur lana intincta et appo
natur calide et pannus lineus in
quo decoquuntur et semina sint co
tusa minuta super lana calida
applicetur et non permittatur super
cor in frenari sed plures re
moueatur in tempore in quo non sunt
panni linei qui in decoc
tione sunt in mersi et compressa
aqua desiccata et postea complica
ta et quadruplata calidus appo
natur si cum istis petit materia re
solui et fumus consumi et exalari
optima est cura ¶ Si vero for
tiori resolutione indigemus fiat
resolutiuum de quibus vt in gilb
tina habetur / Item satia et ab
rotanum tercisse sine liquore
per modum satellacionis applicentur
consumunt ista fumum derelictum
ex potentiis resolutiuis si aut per
dyaforeticam materia consumi non potest
sed tendit ad collectionem sanei tunc
apponantur aliqua resoluta cum ali
quibus maturatiuis vt cinamomis
olei et vino coctis et apponitur vel
ex fabis vel ex corticibus cum vino
et oleo coctis fiat cum lana in ter
ta emplastrum post forcia maturan
tur pone emplastrum de radice lilii
brancha vrsina cum vino et oleo
coctis ¶ Eliquatis apate et
ruptis mundificata medicina
instrada sunt ad educendum sa
niem per viam ut dentem
sequens sicut dicitur et quod sanie eru
pente cum vomitu que sputacio
situate stomachi vel eius difficultas est
congesta tyriaca fiat coror dec
coctis cum lacte caprino et bibitur
decoquantur liquiricia quod ana cum
la dragagantum penidiorum crabris
vua passa yreos xilobalsami
et zuccari et si cum difficultate co
it sanies decoquatur ʒ i tyriace ter
vel quater in diebus interpolatis
cum decoctione saluie ¶ Item ad
mundificationem saniei decoquatur melsin
cum puluere nucis vel sale muria
et data post vel cum vino mixto
mundificat sicut secundum Gilbertum ¶
Si apa sit in spatiosiore stomachi
vel eius difficultas Et ubi sunt in
fundo vel in superficie stomachi interius
ra erumpit sanies per secessum
ad cuius mundificationem per decoctionem et
valent Si vero apa fuit inter
pelliculas stomachi et sanies educitur
per vias vrinales et vrina ad
hoc opera quo pertinacia dicitur in
cibis et potu diuretica vt fe
niculum spargum bancia petrosilinum
et aqua citrullorum et aqua melonum et possi
nti syrupus illi sicut syrupus incipit
toralis cum melle li. s cum aqua
decoctionis radicis feni petrosilini
apii ana ʒ s seminis feni seminis
melonum seminis cytomorum radi
cis yreos ana ʒ ii mundificat
n. hoc et si ana super corpus eius dec.
dyapenidyon ʒ iii dyadragagantum
ʒ i. mixtis ʒ s et ponatur potius
super stomachum et hoc emplastrum sit cum
mille melliloti malue ana post
i. farina fenugreci farina absinthii farina
apii ana post s fiat emplastrum cum
oleo camomille pars et pars de
aceto et pars de semola et deci et
cum predictis libris et libris sinapis
decorum fiat decoctio que ea fiat
potius embrocacio super stomachum
et hoc si in pelliculis fuit apa
in post cauui et cum potiori co

vndecim qr tunc vti medicine
ad quod pt pertingere ad apa Si
non apa fuerit in inferiori parte
stom vsque profunditate corporis quo
tius nichil fiat sed solum incis
piendo rationem z medicinam fiat
opa pt mundificat et sanici
secundum Gilbertum Ad consolidationem
vulneris apatis datur c aqua plu
uialis decoctionis mirtillorum gal
larum z aitari Ergo in fine mu
dificationis do aqua pluuialem
decoctionis mastic rosarum gum ara
z pylosella cum melle rosarum cola
to inpone tertia z ista sunt bona
quando est in spatiositate stom in
fundo vel cito sed quando est intus
ne pellitas stom fames pona
tur in fine mundificationis sed et
pera cum potus mundificatiuus
in prima quinque cum panis dime
tur Si non apa fluctuat sag
nem vel coletur fuit in superficie
stom exteriori z inpone corrupte
carni z cuti apparenti cura
est c apa fiant apa exterior alibi
in carne et ipa pessima inpri
vbi apparet ipa cuius quis
fit interiorem delegationis
ma ad melius curabile vel
solutis vbi post resolui vel ma
turari z fame mundificare z
post consolidare vel cum nobi
litate membri dictum inpone
de bita secundum naturam apatis z stom
confortare vt nichil de apatis
ma emis admittit de lege Gil
bertus dicit quod de melius secundum
fit in stomacho apa quod durus est quod
fluctuat z pars superior com de
structiua que superius dicta
parua sunt z tamen distincta cura
aena fluctua apatis non potest
sed vna cura ponit vtrorumque
Almasor libro dicit quod apa
durus stom partem acuit in apice
z non acuit intus post apa stom
calam z dicit si est apa valde
in duritie fiat ei emplastrum cum
fortis resolutiuis vt sunt semen
canum amigdalarum amare quo
corticatur bdellium storax liquida
mirra spica nardi masticis ta
parum seminatum ita vt quando re
parum seminatum z alia
solutiua in vinis cum ceris z alia
aggregentur sed illa cum quinque post
dicit quod cum resolutionis cura
cit vt apa fluctuaret stom
Ergo non cum mollificatiuis in
plus z resolutiuis cum minus ago
primo z post quando incipit
obedire z mollificatiuis cura ap
ponis post in resoluti z in post
mollitiua z sic fiat in quo du
mo tamen quando dicitur etiam z
emplastrum fuit quod apa et
post resolutiuum quam z in
quam forte stom vt non forans
agat mollitiuum quam z quando
duricies maior cum de cum
vel dyaltheam post in z cum
nardi post in mixto resolutiui
plus c cum nardi post in dy
althee post in mixto emplastrum
ad hoc dicit duricie apponens
c post emplastrum aronici profana
nal de nouo cum post in mixto
z vnguento dyapompholigos clau
ent regum z dyagalange cum
post in mixto z hoc quod pati
ens sit vt dyspi emplastrum
attenuatiuum apponit non emplastrum
do pillas de yarpigra semel
sed hoc cum post in stant
de nono pille de quibus dicta
in noctibus dimiss in 3 nocte
dantur in ad minus vel v ad
plus z actus fiat vt apatis
stom fluctuet sed quod non

ca^m xi. de distem
porancia epatis

fit sanies s(ed) p(ro) solucione ma-
r(um) fumi et c(on)sump(ti)o(n)e fumi (con)su(m)
apa s(ed) deus voluit

Vide in alphabeto meo de
cathaplasmi breviter epatis in-
dantis secundat epatis passiones
epatis oriuntur et quomodo curentur salu-
brius sunt (con)hibende. ¶ Pas-
siones epatis sunt debilitas
epatis mala (com)plexio ca. fri.
hu. et sic. sic(ut) in m(ate)ria ut cum m(ate)ria
opilacio epatis apa epatis y(dr)o-
pysis yctericia fluxus sag-
uis epaticus. Debilitas v(er)o
epatis ut c(um) ex mala (com)plexione
ca. fri. hu. et sic. et sic cum hu-
moris vicio ut sic humoris vicio
ut ex opilacione ut apate ut
fluxu sanguinis ab epate. ¶
Signa debilitatis epatis sunt se-
c(und)um Gwillinum egros sitis aq
ablucione carnis vigentis cru-
de et aparencialis appetitus
et (con)tinuacio corporis. Si debi-
litas epatis sit ex calida sola
(con)splexa c(um) sine m(ate)ria erit vri-
na rubicunda et sitis et defectus
appetitus et siccitas lingue. Et
si sint cum m(ate)ria cor(um) et faciei
citrinatur vel color rubeus
mixtus citrinus efficitur sitis erit
fortior et amaritudo oris et s(ecundu)m
Plinius h(oc) d(ic)it et fe(bris) et sic-
citas ventris et asperitas lingue
et s(ecundu)m alios ponderis et dolor
sub costis posterioribus lateris dextri.
Et Reginus dicit q(uod) pacientes
sentit in distemperancia ca. ac-
cidit et punctura sub dextro
ypocondrio et s(ecundu)m Gilbertum
fastidium et grauitas sompnum
et dormit de aptis et ad c
nauseam et sic dormiunt et angustiat

tractata sunt faciei color citrinus
efficitur et yctericia apparet et sequitur
vrine prurit(us) et granacio senciet(ur)
sub dextro ypocondrio et si c
calida petitas vrina cum p(ro)das
sanguis erit intensa et tenuis
cum sp(er)ma multa et alia ter(cia)
ex (com)mixtione colere et cum disso-
lucione ut in ycteria et albis c-
olorum erit citrina et dolor pun-
gitiuus erit in epate dissolutio
totius corporis et (con)tinuacio et si
sanguis c(um) p(ro)priis vene tincta
et alia sanguinis sunt que dicta sunt
in dolore capitis ex sanguine et
Gilbertus si flem(m)a p(ro)creat sua
habundancia signa sunt vrina c
alba ut varia alba et grossa
ex ad imp(ro)ptione humoris p(ro)gio
et q(uan)do ex pacione humoris ic
tenuis ex nichil ex eo cum vri-
na in(cen)sa g(ra)vitas et dolor
sub dextro ypocondrio et in di-
gestio et tensio circa epar et
maxime post cibum et si indiges-
tibilia ut inflatiua comedit
et s(ecundu)m tas circa medium ypocon-
drii (com)p(ri)mendo. ¶ Distemperancia
epatis ex calida sola c(ura)nda
cum cibis frigidis et medicinis
alterativis ut sunt pisces p(ro)ni-
ficia mos subtiles de vnda
aqua lactuca mala granata
p(ro)na damascen(a) lac acetosum
de quo butirum extractum et
pultes auene et ordei cocte
et pulli gallinarum p(er)dices
et pane auide campestres
et si c(um) debilis et cum aceto vel
agresta ut vinis malorum
granatis (con)dianter et si fiant in
dispositione fiant ca. et in distemperan-
cia capitis de calida sala-
dam c(um) p(ro)prius fiant h(oc) (con)cedens.

Sic subtiliator vinum si digestiua
e debil' vel si consuetudo aliq'
no' permittit sed vinum e album
debile vel lumphatum ad debitum
bona. Aliqui dant post potum
syrop acetosum vel oxizaccarum
cum aqua ordei. Ego do cinsi
am ordeaceam debilem vel lim
phatam vel tysanam sm' com
tam cpta po addi syrop de
rubeto vinum et omnes spes
calidas et oe q' calefacit cp
et totum corpus ut e motus for
tis coitus et ira et cibaria
potecali' calida et cibaria
grossa et male digestibilia
a quintessentia sine interiora
a'alis et que sunt super fine
pinguedinis quare oz sm' subtilia
tiuz vitare oia in diuata
et carnes mutilinas sm'
Gwillim canceh' e agfacilis
cum melle fris et p't mig' al
titudine facienda zucarum ros' vel
zucarum viol' capsandali cit'
dom albus dyadragant' et syrop
viol' ros' oxizaccarum syrop
acetos' sm' Gwillim canceh'
e sed q' no' e mia spectans in
do cu' sz. syrop acetos' cum oxi
zaccarum potest dare qui plus
in friat q' syrop acetosus
sed qui no' passu' dare oxizaccarum
vel syrop ros' a' viol' cum v
tee syrup acetos' sm'ti' cum
aqua decoctionis endiuie ci
torce et solat' et trociscis de b'
beis in antidot' meos q' scribo
et sm' Gilbertum succus endi
uie fumule portulace pla
taginis cum syrops fris potet
cama' bn' da' de mane et pot'

sup' cpar' trie cpiams pt
sandal' al' et rub' ros' ana ℥
sed gum' ara'. dragagant' semine
portulace spodij ana ℥ ij' te
et distempa cum aq' ros' et pani
a cosmetum sepe sup' cpar' que
Ego inter rebus istis et simil'
que alterant complexionem mala
ta. et apprehe te valet epti succus
semine succus endiuie scale.
ole acetose epatice acetose sm'
dali fatma ordei vapma e
lim' camisia spodium sicca
nardi de aliquibus istorum sm'
optimitate in vetam facto sit
cpar' cumplin vel cpiama et
vinonces sepe ne calefiant p
motu magna ibide cpar'
calefacit vm' ut vis me
diane medius penetret ap
pono tepidum et si cet a fla
mato epatis fortis appono p
dea attin fria. Si no' ad est
humores virtim sague e pec
cans in gn'ate et calite cuo
fiat flen et dent syropi
et decoctos q' tiquetes fhore
tale ut de succo endiuie et
e nuc dam et decoctionis cu
cumeris et nenufaris et aq' psi
lij et purgetur cola' qua sague
intendit et cassie mana et
tamandi viol' qnis et p't
appani renbarbe et pe pna
clof de succo ros' tam ti' et te
addat de cocto endiuie et a
qua cucumeris et solat' Gwl
lius sic purgat colam in
calefitate cpus cum ma pt
aque de coctans pnorum et ta
mandorum ℥ iiij pulius ren
barbe ʒ ij vel ʒ j et si subtilia
purgat cum trifera sarr' renbdca

Et Gwillmus dicit calor de
dissolucione epatis cala fit e ffua
tiscia sauf et Bogius et gil
btus si passio est in vetusta
gcedunt eletuarium de spuma ross
Et sit debilitas epatis ex ma
la gx fria sine ma et sig
eius sunt frigus sub dextro
ypocondrio sentitur et facies
discolatur et e qui humida et
pura et sitis et pulsus tardus
et urina remissa Item Jo fi
sap ptr sitis panctum et aste
tito tibi interrogatio ut qui in prin
cipio et fe plonga elis
qplexionis mala induit paci
ente se eum corrigitur sag
uis qui e in epate Et
secundum Almasore hoc d nuisi om
e cum dissolucione ventris et mal
licie corporis et tumori faciei et
tu dio duris h e cum q fria
mala gx ac epatis sic mala
gxio humida secundum Gwillmum
ns color totius corporis est
albus vel pallidus et estilue
urina alba vel pallida vel
glauca / Et cura eius e
ut vult Silbtus ut vitet
paciens fria grossa dura
digestibilia ventosa frixa
et sic dicta ut i fri se cod
bum e / Et secundum Almasore
cura eius e omne qui valescat
ut epar ex cibo et potu et
medicina sicut ptr talam
cum zz q dictum et un in vetus
pure et os vncto et epla
tum cum sonati spica masti
ce costo et vino odorifero
Et Gwillmus inb amma
ne sumit cum gonnelle quin
to vinum de tis cistis et tenbar

Cuius gfecto talis e spc spicenardi
mastic fria cinpaton spica ab sin
thii semins fen an an z ii ven
bar z x fermeti trocisti pon
dis auri vnig et faciat sup ep
emplm tale spc tipi mastic spice
nardi talani costi sonati an
inu an f dissolvat mastix et
inunta in vino et misceatur cum aliis
et fiat emplm Johes fi sap p
hibet hic pisces om et prohibet
fructus et tu in elige cibos a
quosos et dulce digiomis qua
ab aliis qcedunt et bin vnc pas
se castanee et auellane tantum copia
te mediate vel Ego uo in sola
distpancia epatis fria hoc e sine
humorum vicio vel alia passione e
dicta tiusco cum dicta cu et cibo
et potu ita qui sit apponat cum eis
si qx se no hnt lt aliq q epar
gfortat ut odorifera et q valeat
ti emus saturant ut stypitata
et sic ocia prado et mediat in
tus vel extra mistradis et de
dyanthos dyagalangam mixtis
et faciat trocistos de pillis aloe
sine aliis meis in anis meo
pts ii et suci enpatori et spica
absinthii an pts ii et cum pille
redantur ad pulue oia sil bm
misceantur et talia et pmitte
stare quousque ex eis fiat tro
cisti facta cum alo nardino et sit
tiastus pondis z i et do vini
demane cum eletuarium nos ho
cum vino odorifero et facto dispo
parv bibe de eodem et super
epar appono epitima qui in
antidot meo scripsi ad epar
firm vel in vngo cum igio
nem cum alo nardino lami
no anetino rutilio et emplm

decoctio maioran menta et absin
thio cum mastice seduo et alo nar
dinus secundum Bernardum. ¶ Et sic cum hiis
et vino et hoc sit flon cuius signa
sunt dicta digat secundum Gilbertum sic
dines cum dyamargariton dyaci
mon dyadon Julii dyanthos aro
atis cum pulvere ligni aloes Et cetera
cum decepta pillarum aureis in antido
tis meis absque genciana et absque
aloe cum zuccaro facto electuarium vel
de pampilis nos dat Gilbertus dy
atonpipon dyaciminum dyacalamentum
cum ¶ Ego do dyagalanga ut prius
dixi sed secundum Gilbertum electuarium de
sequitur pectus oximell diureticum
¶ Ego do sirop mentem apium cum
melle cum aqua decoctionis ma
ioranae mente et ysopi et feni et p
go maz digesta cum yrapigra
galli simul et sine agnus desta
monea vel facta flengogi que
in antidotis meis ibi decoctiones.
¶ Gilbertus tres dic dat aurea alex
sine opio et cum die ceto fit hoc anti
dotis sine opio et fac balneari in
aqua decoctionis maioran apii
mente origani arthemesie et ab
sinthii et de eadem decoctione addit
scidados neque fit lima fermentati
opio et emplastrum cum teronico vel
dyatharastus et cum die ceto hec
hoc sed prius unguatur cum oleo nardino
et cetera ut prius dixi et vult idem Gil
bertus quod secundo die postquam apiat se
vena in fine et cetera hec tu in die
liliatoris purgat maz fraz cum
pillulis hiis sed reubarbarum agarici
aloe turbit ana et ℈ .i. lacce
spice nardi florum endivie mas
ticis foliorum mente absinthii ana
ʒ .i. fiant pillule cum oximell et postea
dicas sine confectionis dent ad
magis ana ʒ .v. usque ad ʒ .i. et
cum dio a ʒ .i. usque ad iii. et
cum ego non darem ʒ .i. quia nimia
.i. et pono aloe loco. ¶ Guillelmus
purgat hoc in nimia medicina cum
decoctione quod mirabolani kebuli reu
barbarum sine optimo vel et scolo
pendria et mell vel vel zuccaro
vel vel cum pillulis stomaticis alkin
di vel sed vel pig. ¶ Et nimia
fuit medicina cuius sic sunt dyga
lange cum dyagalanga et dyasene
ana partes .i. mixte et cum oxille
simul vel cum decoctione ad me
lancolicam maz in antidotis meis
ibi decoctiones et purgetur cum de
coctione sine apozimatis idem
scriptis vel cum decoctione Guillelmi
in dicta additis mirabolanis indis
et kebulis vel cum apozimatis in
antidotis meis ibi decoctiones
sed foliorum seni polipodii et radi
cum rosarum spicenardi ana ʒ .i. ¶ Si
dispositio epar ex humiditate sine
humoris vires sig eius sunt tinctura faciei
ior que in dispositiva fira solar et
mollities egionis et tusis et pan
ca sitis et urina alba clara ad
spissitudinem vel onerositate tonce
et acetosa eructuatio hec Gilbertus
¶ Si vero est dispositio epatis absque materia
sig eius sunt secundum Gilbertum con
tinuus in epate calor faciei corru
ptus et labia et lingua albescit
et spasmus evadat epar siccitas
in lingua urina subtilis et tem
is egestio pauca et sicca et cor
pus est macilentum et siccum hec ille
¶ In istis dispositionibus secundum doctores
operandum est cum contrariis quia fer
tata appareda ut si siccitas

sic qui fit tc cu calis et humidis
putriendu e in cibo et potu me
dicina si siccitas e cu calite
putrescendu e cu humidis et frigi
si nulla qualitas activa superfluit
nl corredit tunc cu temperate calis
et frig et cu humidis nl siccis
et demo et elevatoe super distempan
qualitatis passive que peccat ozz re
ducte ad temperamentum ¶ Si ad
e humorem vicium et ille humor di
geratur et purgetur cu medicamis
sibi convenientibus ut dicum e ¶ Ite
si complexiones distemperantiarum fuit
composite sicut erunt composita sim
plicibus distrahentibus correndentibus
et si distemperancia sit composita et sit
cu humorum vicio ita ut plures
humores diversi peccent medicine
digestive et evacuatcionis erunt
composite ex medicinis simplicibus
humoribus diversis appropriatis ¶ Eo non
quod cu videmus epar infirmari
et non appet nobis infirmitas
aliqua cu materia tunc dicimus
quod e ex debilitate epatis ¶ Et ego
non intelligo per debilitatem epatis
nisi aliquam malam complexionem
dominantem in epate sicut libidicer ca
de opilatione epatis ¶ Et ego dico
quod aliquando inveniuntur aliquis naturaliter
debilis sicut in aliquo e debilis
naturaliter debile et non per aliquam
malam acquisitam et si dicatur
de complexione e mala dico quod in
comparatione ad complexionem epatis nl
debiti temperantia mala e sed in com
paratione ad suam naturalem disposici
e bona et illa reducta ad verum
temperamentum e erroneum et nocivum

ca 72 de opilatione epatis

Opilatio epatis e quedam ligatio
torem seu constrictio nl
clausio venarum que sunt in epate
seu pororum seu foraminum quibus
sunt in substancia eius de quibus venis
poris et foraminibus vide in alphabeto
meo litera e ibi epar e quomodo
calc rc. Sed dico quod iiii^{or} sunt
tales pori in epate iii in concavi
tate epatis et unus in gibbo epatis
ut sic infra patet ¶ Fit aliquando autem
opilatio ex re que sine viscosi
tate et dulcedine grossa et ita
adheret opilans opilanti grossicie
et superfluitate partes eius cum ad
venit coadunat et coadunando
sic partes claudit poros et sic o
pilat aqua frigida et io Gilbertus vero
probat esse qui per ficus vel cetera
frigida sicco dant aqua bibere ut fundus
stomaci ca opilet et ficus vero sicco mo
rum faciat ut digerantur dus
aqua de se e opilatia sua frigidi te
et ficus opilat sua viscositate et
dulcedine grossa ita ut adheret
opilans opilati et noceat ¶ Item
opilat aliquando poros sua grossi
cie et terrea substantia frigida et siccitate coad
unando partes eius cum advenit
acetuositas et contraria sicut adeo tunc
ad modum quo ad unam res cu di
gitis et sic opilant balaustia
galle et mirabolani indi et hec dicit
quod dicunt non decet mirabolanis qui
patiuntur ad opilationem epatis et splenis
¶ Item opilant dulcia ad nimium
cibus attenuatum anima vinum dulce in
ultimo digestionis ordine tenens
ad fundum stomaci pervenit quod albus
primo acceptus primo quod patet per vomitum
per quod album in qua ultimo dulce ci
bus ca tunc in fundo stomaci perfecte
stomaci attractum et sic opilat concavitates
et meatus ¶ Item opilant visco
sa que fortiter adherent et non tan
dem ut sunt caro porcellorum et
pedes porcorum ista opilant re
plendo ¶ Item opilant grossa

lig no sunt viscosa ut sanguis
grossus spissus et melancolicus humor
hic opilando vene grossiciei sue
¶ Et opilat grossa ventositas cum
humiditate viscosa ¶ Item alie
plures cause opilationis occurrunt in
una re sicud in melle dulcedo
et viscositas in fructibus et dac-
tilis cum dulcedine est maior visco-
sitas ¶ Item in fleumate sunt
tres cause frigiditas viscositas et grossi-
cies et similitudo fleumatis assit
ad ... et certa pro causa opilationis
quando sicud est quod tam sanguis
quam fleuma et melancolia multitudine
sua opilat et plus dico non propter
humor multitudine vel grossicie opi-
lat sed et chilus sunt in venis
miseraicis sive in porta epatis sive
in venis circa gibbositatem epatis contin-
gens ¶ Fit et opilacio epatis per
viam compressionis ut cum circa aliqu-
os eius poros et circa venas epatis
accidit apostema ¶ Item dicunt aliqui
quod racio accidit in porta est alie nas-
centes una constrictiva que opi-
lat alie vene epatis et pori na-
turaliter strictae et tunc facilius in quolibet
corporis predicto fit opilacio epatis
¶ Et fit opilacio epatis propter simpliu-
a retenta epatis et aliorum me-
mbrorum vicinarum ut cistis fellis
splenis et matricis hoc sit dicta de
causis opilationis epatis in generali
et modo in singulari dicatur de opi-
lacione in ore pororum epatis ¶ Et
primo de opilacione pororum epatis
que porta epatis vocatur que propter
hoc facilius opilatur ut dicat li-
liator quod humores facilius tenent
ad loca declivia et tunc dic propter
hoc facilius opilatur porta epatis
et vene miseraice quod recipiunt cum
chilo frequenter grossa viscosa
materia vel stiptica frigida unde
homines sunt quidem mali regis
racio tunc chilus ad epar
sine errore aliquo vel impedi-
mento nocivo licet homines non
hic recipiunt vel qui ex necessitate
dolores sit nobilis unde plures
sunt opilati in dictis viis ad epar
et hoc nesciunt de quo magis
est dolendum in quibus non compti-
cande opilatorum nesciunt et ideo
fluxum ventris qui ex tali o-
pilacione accidit intendunt stringere
cum cibis et medicinis stipticis
et errant quia stiptica opilacionem
que est causa fluxus fortificant
et augmentant ¶ Et non opi-
lacio epatis est primum et causa multa-
rum egritudinum ut apostematis epatis
vel ydropisis yctericie fluxus
sanguinis epatici passionis co-
lice yliace et similia huius Gil-
bertus dicit quod opilacio epatis est
morbus officialis est in vicini-
tatem in poro epatis ¶ Et nota
... sunt pori epatis in quibus accidit
opilacio aut in porta et miseray-
cis aut in gibbo aut in via ad
cisti fellis aut in via ad sple-
nem ¶ Cum autem opilacio fit
in primo poro qui est in syma et
qui coniungitur miseraycis porta et
poris ultime miseraycis tunc sucus
cibi in stomacho et in testinis digestus
non attrahitur ad epar et fit
ex hoc egestio liquida multa et
ad liquentiam disponit et est
extensio in dextro ypocondri-
o et tensio et signum quod causa
opilacionis epatis fuit igitur opi-
lacionis venarum et ... ...

epatis inflacionum specialia sunt
egestio multa liquida non digesta
et indigesta et sentitur tensio
et ventositas in loco et intus epar
et stomachum et urina est valde te-
nuis remissa et pauca et de-
fectus virium et sentitur sepius
pauca et indigestio et torsio sic
intestinorum et ponderositas et consequitur
intus stomachum et epar quam multum dis-
cessu ypocondriorum quae ad epar
non pervenit color faciei et
corporis est fedus et si multe di-
arie ec ex opilacionis porte
epatis et venarum inflacionum non
digesta et tamen non plus quam chilosus
vel liquore viscoso et non plenum
est quam flente. Et secundum Gwillelmum
signa [illegible] fiunt viscose sunt sed
sunt urina [illegible] tincta sunt non
colata spissa et tardit tenuis
et [illegible] corporis [illegible] pallida
et livida et descendunt pedes et inflan-
tur et pulsus est omnes debil.
Et tu dic tardius cum quidam
mollitie et non est sitis et defectus
adest appetitus et sputum et sputi
[illegible] multiplicatur et quandoque est nau-
sea et quandoque vomitus sed illa. Et
cura eius est uti talibus [illegible]
et [illegible] grossiciei
et maxime [illegible] viscositatis et die-
ta sit primo [illegible] q
[illegible] cum eo [illegible] et in
[illegible] sine aliqua lesione vel
violencia multitudine [illegible]
et [illegible] melius super aliam
partem [illegible] et non permittitur ma-
[illegible] et [illegible] Gilbertus
[illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] qualitate et medicina in
quantitate pro vice una et super tribus partes

digestorum in isto tibi [illegible] accepti secundum
Gwillelmum comedat carnes castrati
et arietis annalis edorum caponum
et [illegible] campestrium petro-
silinum feniculi anetum bona sunt
[illegible] ca cum [illegible] coquendo
et in pastillis et vitellis ovorum
comedat et bibat vinum clarum
odoriferum et [illegible] vel mixtum cum
aqua [illegible] et [illegible] si se ad cet
sed [illegible] panis sit bene coctus sine
[illegible] et aliquantulum salitus in quantitate pro-
[illegible] comedatur [illegible] et ca-
[illegible] et [illegible] bona cum una
passa cum [illegible] comeste bone
sunt et [illegible] assate et supra
modum valet salsa viridis facta ex
petrosilino partes iii salvie partes ii
mente partes i [illegible] et cum mo-
dico pane assato et in aceto
[illegible] bene [illegible] et cum vino
[illegible] [illegible]
antidotis [illegible] et come-
datur cum [illegible] in principio prandii. Et
secundum Almasorem [illegible] si tibi fu-
erit grossi et viscosi ut sunt plures
panis azimi pedes [illegible]
[illegible] et omnia dulcia que sunt
grossitiem et comedat ea que
sunt abstersione et aperitiva ut
[illegible] ordei et fabas et tu [illegible]
ciceris et [illegible] gallinarum cum ysopo
vel petrosilino cocto vel cum [illegible]
[illegible] vel [illegible] si opilatio sit
[illegible] vel [illegible] et [illegible]
[illegible] opilans [illegible] calefiat
[illegible] et [illegible] cum [illegible]
[illegible] secundum [illegible]
et [illegible] cum [illegible] vel [illegible]
[illegible] Secundum Gilbertum [illegible]
bonum [illegible] est [illegible]

cu oleo viol et mell si apparua
Item linarie cu melle tere
et mixt cu farina fenug lini
ponit c. Item emplm de ra
dicib esule sillorz et vino pass
et ficub siccis coctis in lixiuio
vino et oleo ponit c. et inunctu
et alia pla ponit Gilbertus cu
de apate cpis et ibide q vrine
co ppetit de dyaltea et mar
ciato mixt et dt Gilbert q
maturato apate et rupto mu
dificata dabit st ut dyamsu
dyaspermato dyaireis dyaca
tolicon dyalacc vim colice q
bn pt cu sirop de absinthio
et spicanardi sumat. Si no a
pa c in zirma mundificata sz
debi ad vias intestinorz pt
cessu mundificet et io Gilbert
ponit primo cliste mollificatiuu
et postea cliste mundificatiuu. Con
stantinus in viatico dt p ypos
tasim in vrina cognosci apa
co maturatu et dz eg purgari
et mundificari aptime quata
Si apa c i sima cu ppi
mate de agarico et yrapigra
Si no apa c in gibbo pur
gari et mundificari dz cu diu
reticis p vias vrinales si dt
spiral maturatiu apium amfu
renbarp absinthii et h dco
si apa flentica c i gibbo et
famem facit si famis ad
ante et ad dirne tendit cpt i
orc fiat sicut prius dixi de
apate de tala cu lit sup bis
Gilbertus dt q eger purget
cu apa c in sima cu decocto cuc
timi epitimi polipodij et senic
sen et mundificato apate sine
in fine mundificationis fiat em
plm q solidatiuu sup cp de spi
canardi aloe et mastice cum
aqua pluuiali. Et ide dit
de apate in latere cpis firo
p sima h Gilbertus et cu dic
id in apate firo in gibbo
dam c q p hic p vias vri
nales q intestina ma de
dunda c et loca alia cotinus
pendeat sic ut ibi apa dura
cpis aiat dn vno mo ptz
apa cali cpis ut cu prue
dicimas resolui cp o sscale
et residua ps dehcta reddit
dura et ppatta et h c q dt
Gwilling aut Galienum q
omne apa q no sbito in eff
cit q resolui tali ano ps
sbtilis resolui et remaneat
dura aut qnti in sanien
et venen et h c in reglis Alh
omo apa dura cpis aiat
co liuore liuido inclicto fo
et ppacto c scirrotica sa a
apa dura splenis et neptis o
difficile ad curandu vt in prio
tio ps hc in reglis p sidm
da c cu apatis dura cpis
tpm h age ad curand ut di
mitte c scirrhu. Cum cpis
melacol in apa sit sm Gil
bertum sentit pondus et aggs
natis sit dextro ypocondrio
andicas in gatoribus

r losa apata dimaces foraces
r cor9 e trei colois quez z
fe lonis quoz no z fe vri
na. e nuq colata r nuq
pigrius cu animas colac li
net r p tom cor9 B. si e in
gibbs sig sit ut pius dom
est r si e in forma gquosci
p sig que pius dca sit ¶
Gwilling dt q singultus ad
e r sitis no vehemens r tussis
defcus appetitus sine nause
a r sine vomitu r vrina e
glauca r sbtil r pulsus pnus
r sbtlis r dilig ¶ Et cura eius
e sm Gwillmi e flori de so
phena emisse ptis ut si cor9
e plectorita altius sine cure
ptis r tn dic q p y dyamec
tros flora no est facienda
r dt Gwilling p(ro)p(ter) eth(ica) de
sag r mundifice sepe cu de
coctione mirabl indi seme
apis r reubarb r intinga
locus cu ols nardinus mas
ticis r ros mixtis cu modi
co aceto r emplim in apate
flori tiro pius dan apponat
z addat psilius semen sicis
lini r semi grci r flor pult
hbe tanall r melot sille
v rota sig no sup in cura apa
tis floritici nisi q borage
r buglossa ugat plus r nuq
ucat fricas q abi Jo sig bap
dicit sucas q q medicias si
plicibus que sbtiliat grossi
tudinem r aprint r absegunt
sut absinthium sinsinbrium.
mastix ecy radix rubee
radix pionee fucor eupa

tori que r q fortat opar ra
dix centaurie maior qui
bibit r qui pom (con)tinue et
radix ernaglosse r folior
eius fucta semie eius r cor
tices radicis lauri qui q
cis cu liquis bibit ¶ Cura tas
dimidium arci r decocto lupi
noz amaroz r fama eorum
qui pom (con)tinue r radix
spectanie q absegit r mu
dificat omnia viscera r sbti
liat omes humores grossos
r viscosos r polium r reubarb
r lacca r camedreos ma sepe
madit grossitudine humorum
r agaricum q apio r madit
tavall v(erum) qui pom deffors
resolvit eu facilite plus q
aliq medicine r de medicinis
(com)posit sut meedacf tiara
r athanasia r dyacenma dya
lacca r dyacosti (con)ferunt
h Jo bap ca° de lapidis
apis r dt q h no (con)ferunt male
(com)plexionem calo h in sfintalib
ubi habundat humiditas supam
ca calid r (con)tinue mollificat
ilim de licrna r slim amigdal
dulcium r amiar r bedellum
r medulle r adypes r mac
r anisi cum his ca q(con)grno
como vrinam fit sut danco
semie bamac silvestris fen
anisu petrosilium r siszele
os r (con)ferunt r res que co
forbat stom sicud (con)ditas
vitis r rosis r aloe q sunt go
eis h Jo bap ¶ Et no q apa
tizs apis no facit famem

neq3 contraria sicut apa callis
epis. Et io via qua cuius e
mollificatiue mollificatiuo re
solue in fine et consumere vir
tu partes et pars callis ma
pis mollificatiue et et resolue
et postea cum fortioribus ratione
ne resolutionis et consumptionem
partis subtilis pars que remanet
fiat grossior et durior. Unde Al
sengi ungit et mollificat
primo cum oleo camomille part. I
dyaltee part. II mixtis et resol
uit cum oleo camomille part. II
et oleo anetis part. I mixtis et
postea cum dyaltea et cum pin
guedinibus mollificat et re
solvit cum diagano et ysopo ce
rotus das et ultimo resolue
tibus ponit gummas. Et fit
apa aliquando in myrak et tercio
quod fit in epate quod approximatur
concavitati epatis sed non est
unde secundum haliatorem sed non est
cum eo sicut cum apate epis
sed cum cura eius et cura apatis
epis in gibbo e una secundum eum.
Et tu dicis in hec curatur solum
quod per vias urinales de ma
teria et non penetrare et potius
per contraria resolutiva et matura
tiva solum non apponuntur. Et
fit apa in mirach venis
da quod nisi apte curare et tunc
secundum haliatorem urina et tuba
ta et dolor e usque umbilicum.
Et cura eius e sicut cura apatis
in forma secundum eundem. Et non
sicut tractatus de opilatione epis co
ventosa et compatta humore secundum
de opilatione epis e cum similiter

que de mirach cura nisi ibi
hec et te filis curre apis dum
epis nisi quod facilius curatur
opilatio tamen quando apa dum epis
et cum dimissionibus medicis et
cum medicamenis super ponitur tam
de debilitate et de distemperantia
epis calidiore medicis. Et
quidam ponunt apa epis ex
ventositate secundum haliatorem qui
ponit cura eius ut ventose
ponantur super locum apatum
sine scalficatione. Et ponit sa
tellatos super eundem locum cum
multo ampse camomille et
furfure. Et in ungatur cum
oleo de ruta / vide sig. et
cura ventositatis epis supra ca
de opilatione epis ibi signa ve
tositatis opilantis. Et nobilis
non quod Gwilling tractatus de apa
te epis sentit quod ratio apa
epis quare ad sanare cum plec
na mollificatione et sanitate
in sinu ymo secundum plures et quod
sed in sinu mali co quod na
in tam nobili et tenerrimo
membro quod necessitatem sine apa
tans ad totum corpus sanare cum
in loco longo tempore sustinere non
potest et cum talis dispositio neque
per naturam neque beneficio medi
cine possit in bonum terminari
Et equum est nature consideratione
et tu dicis rei consideratione quod fieri
curabile et mortale et sic finit
ardinus et alii supra dictus hec
Gwilling et tu dicis quod matura
do apa epis et sanare quando
do requiritur saporibus medicis ne

fauces multa generatur quia si ulcus
operis fiat magnum et fauces
multa vero est quod hic dicit
Gwillelmus quod ante mederi
egeri quod plene possit separ
atione mundificari si non p
mo fuit ulcus et fauces
generata passa tum natura per se
desiccavit facta rupto apa
te per vomitum saniosum vel p
cessum post rupturam apost
in fumma et per urina saniosa
post rupturam apost in gibbo
innatata est natura cum mediatis con
fortatibus nature et mundifica
tibus i. sanie educentibus pur
gatione quod competit natura quia vas
mediorum et maturandi tenet
media sectam et quia vas apa
epatis in sanie continetur et quod
apostema est magnum et per quod mul
ta sanies generatur ideo dicit
Gwillelmus quod quasi semper infirmus
moritur cum apostema in saniem
convertitur

Cap. xx. de ydropisi

Sciendum aliqui requirunt
quod ydropisis est error vir
tutis digestive in epate incre
membra generans ¶ Liliator vero
dicit est error virtutis unitive in
toto corpore sequens mutationem vir
tutis digestive in epate ¶ Gilbertus
vult autem textus Constantini quod ydro
pisis est error virtutis motabil
sive mutative in epate et vult
quod motabilitas ponitur ad errorem
virtutis digestive et constitutionem
inviatione dicit ¶ Et cum virtus in
epate mutate fuerit cibi in sanguinem
nolentis humores in alios ali

tres humores sit deficiente sanguis
in digestio generatur quo membra
male nutriuntur unde totum corpus
tumescit ¶ Et sic ydropisis est
dicit Liliator hoc facies et talis
post corpus tumescat non tamen hoc
est ydropisis nisi tumor ille sit
ex debilitate virtutis digestive
in epate ¶ Et dicit quod ydropisis
in epate est tres in flatu corporis
que dicitur leucoflamancia vel ypo
sarca vel anasarca quod idem
est secundum eum est vera ydropisis
quia in hac specie ydropisis primo
et principaliter ydropisis patitur epar
et quia virtus unita in toto
corpore errat et est distantia et tam
hoc species que est defrica cum minus
mala est quam alie due species que
sunt de causa cum scilicet ascites et
tympanites ¶ Et dicit Galienus
tunc sanguis oritur in digestione
fundo agnoscitur ad membra tamen
mittitur tamen nutrimentum corporis
et tale nutrimentum propter sui debili
tate et agnoscitur non potest per se
membris uniri et solidari tunc
membra tumescunt et inflatur et est
ydropisis et hoc sumitur de verbis
Galieni de virtutibus naturalibus
¶ Et alie due species ydropisis que
sunt de causa causa scilicet ascites et
tympanites non generantur eodem
modo sed prima species secundum unamquamque dicunt
species hic modum speciale sunt generande
¶ Et Liliator dicit quod antecedens vo
lunt quod prima species leucoflan
cia causatur immediate propter er
rorem tertie digestionis sive propter
errorem virtutis unitive membrorum

Sed secunda species scilicet ascites quae fit ex errore virtutis immundificativae renum et vesicae. Et tertia species scilicet tympanites quae fit ex errore secundae [illegible] transmutantis materiam in errorem vaporem quando epar ratificare non potest et tunc ideo quod ventositas causatur ydropisis non subito causatur sed per longum errore digestionis virtutis in epate et in membris precedente longa conplexione et debilitate caloris naturalis epatis et tunc hoc concordat Gwillelmus qui multiplicat causas ydropisis et quia sed admittam ydropisi vel causa et quia lapsu [illegible] epatis antecedit post sit ydropisis dimissis dissimilitudine et differentie [illegible] in fine potest secundum Gwillelmum et Gilbertum. Ego non in hac parte dimittam per aliquantum intendens dicere primo de prima specie aliqua et de duabus speciebus de tertia [illegible] quae sunt lepia et secunda fortiora et difficiliora et aliorum dicta doctorum et eorum pericula remittendo.

Prima species ydropisis quae admissa nominatur [illegible] leucoflamancia a leuco graece quod est album latine et flegmate quasi morbus de albo flegmate. Yposarka ab ypo quod est sub et sarka quod est caro quasi sub carne vel anasarka quia iuxta carnem eo quod humor est in eis extensis usque ad magnam extensionem [illegible] vero in leucoflamancia sed manet in eadem involucris et corpore in epate et membris idem utrique secundum eos qui volunt quod hee tres leucoflamancia yposarka et anasarka sunt una species ydropysis sed [illegible] compulsiva est fortior leucoflamancia quam in yposarka vel anasarka et iste humor maior et sic non dicit [illegible] ante quando ydropisim [illegible] est congestiva epatis non potest [illegible] in humores [illegible] quia ut operari sed virtute sufficientem [illegible] superflua aquositatem ab humoribus [illegible] non purgare nec expellere et tunc dicit praedicatus debitum [illegible] aliqua pars superfluitatis [illegible] et inde mittitur ad totum corpus et tunc ideo [illegible] quanto et aliqua pars remanet in epate et quia illa pars quae vadit ad totum corpus non [illegible] et tunc dicit membris et natura non potest ea convertere et consolidare in natura membrorum ideo magnam partem [illegible] ad epar et [illegible] de renibus et vesica sed quia natura non est [illegible] in substantia natura membrorum vel non immundificatum [illegible] superflua eius aquositate [illegible] remittitur ad epar propter eius superfluitatis sive et inde magna eo quod sic ab eo immundificare non possit et ita [illegible] membris [illegible] superfluitas [illegible] ad epar et quia [illegible] sunt debiles [illegible] humores et in [illegible] superfluitate aquositatem [illegible] aquosam a sanguine non plus est debilis [illegible] expellendo [illegible] debitos superfluitatem [illegible] in natura quod [illegible] istam materiam in vaporem et [illegible] pro [illegible] residuit usque ad pelliculas intestina

contractes que siphac et mirach
appellantur et ibidem retinentur
et ragadiant et causant tumore
ventris et alii et tota humiditas
frigida ubi in tunica ut intesti
na que balneantur in eis et tan
no e innascitur ydropisis -lh
abor et volunt aquam ex q
tumefactis ventre et pectora pedes
et per totum corpus eo quod natura est
continue aquose natura generata
ta ad omnes partes eius ex
pellit eas. Gilbertus dicit
quod primo inflantur pedes quia
humores grossi descendunt
sed vertitur totum corpus in
flatur et quandoque descendit in
flantur ¶ Dicendum est igitur primo
de ydropisi de frigida causa et post
de ydropisi de calida causa
et primus de leucoflancia quia
potius causis currens et signis
leucoflanciae cum predictis dif
ferat ab ea yposarka ut ca
dem et cum paucis addiciis y
posarchie appareat ¶ De ydro
pisi de frigida causa primus compl
ebitur ¶ Causa non leucoflan
cie sunt cause que currunt
ad eius constitutiones in supra
dicte sunt ¶ Signa non leucofla
cie secundum Gilbertum sunt tumor vniuersalis
hec est tumor ventris et pectoris cor
pis superioris et inferioris et hoc
fit per vniuersalem corpulentiam corporis
fortem quia comparatur non sed non est
tu decliuant aqua ventris
de longe corpulentis et cutis est
alba mollis et humida apparet humo
rem album in cluinis et per co
sione magna et cedit tumor
in pressione et facit cauitatem
ut tunc tangitur pasta et paule

paulatim reddit tumor et hec forma
ventositatis ex aquositate re
soluta sine vapore in substantia me
bri est mixta ut precedentes al
phabeto ubi inflatio et ubi
tumor et adest pigritia ad mo
tum et somnus et sompnolentia et
stupiditas et nimia mollicia
est totius corporis secundum formam dictam
quem et balneis et frequens fluxus
ventris ex indigestione et alii ex
dispositione dies sitis est appetitus
et sitis in defectu ex indigestione
et opilatione ut in precedentibus alpha
beto ibi sitis ydropicorum Et
vrina est in principio alba pingui
et quandoque corrupta. Et vng
uento statim et confirmatione ipso
multa spilatiis efficacius tenuis
secundum Gilbertum ¶ Et non quod
ista signa distinguunt ydropi
sim ab inflatione ventris et cor
poris ex indigestione stomaci sola
dum nominat Gilbertus causas de
ydropisi quod ex indigestione stomaci
et ventositate diffunditur/ alii
inflatio per totum corpus quod est
ydropisis sed non est ydropisis
et talis inflatio alii est cum fluxus
ventris et ante fit et sic fuit
mus socius sed vnus inueniens
inclinans inflatus ut leucofla
ciam ante fit diarria et fluxum
ventris cottidie usque ad iiii
sellas Et quia videtur pri
mo esse ydropicum sed ex indi
gestione multum inflatum digest
tio mala ante decoctio habet
frates et multum grandi flagia
et datur inutabilia curatus et ha
bet salutis est venit et decorpta
ad balneum sulphureum anno
curatus est ¶ Curatio igitur alie

pdigione et anatuatoz lenem
et stipha h fint cura Gilberti
in cau pdco. Eo no qrigle
de ydropisi in tabbaque c
in pmo h9 lib vidi & et q.sti
dcari cu op ad curam proce
dat. Inprimis igr fticis qr
cura in ydropisi in iij gsistit
in bono regimine corpzs no
nalium ut regime dcatur
in lentoflancia ad cali tez
et sicitate. Et scdo i mcon
ad qfortaciu epar et eius
opilatoz apiendu et tao i
cuacuac ma fine h9 fit
p medicatz purgate humores
ex ccessu sine p vias vrina
les sine p resolutionem inva
porem et sudore in balnea
sicca et humida. Panis sit
lenis porosq de farina ordei
ut spelte si hri. ut de silige
et utat eo ut mrgens letum
carnes aucinas anatu
aictq comedat de ede capo
lo leporz et assatis et come
dat pdices et alias aucs
puas capestres vsuales
et gallinas et capones et h
oia assata plus qpetunt qp
elixata ppt humiditate qtra
neaz et aqua acqsita et parz
comedat pp vnc vna et parz bi
bat sit potus eius vinu subti
le parz forte ut e ribolli vi
nu grecu vinu pesantu be
nu vinu de sco porcino et h9di
et quia in almania i gnali no e
copia vini et alij si vinum hra
pacics e paup bibat serpta
sum ut omniu in quo coctu
sit semc feni ut radix petro
silim Et hilatoz dr qp lac mi
tu valz sibilia ras et macre

et si possit abstine alio potu
optiu est feni et enbe et spi
Alfonsus ppter bibat clare
brodiu pisorz ut cicin no
vistosu in quo cocta sit ra
dix petrosilini ut mcta ut
nastrcin ortulanu ut aqua
tica et dico p experienciam
bona qp me h9i bis od nas
trum aquaticu sonat p mo
tbi et mediat qr pnocat
vrinaz tm comestu ut cco
tu ita ut plures sine alio
medicamine curant paupes
vsu eius et p abstinenciam
magnam a potu talis cm
pro nastrcu aquaticu in
hac egritudine p epe ca
pit et resoluit et qsunt acc
tositate sua sbtiliat et qstu
git tam intq qr ex et h vult
Gilbertus Comedunt carnes
cu alleis et sinap fni Gwil
cu alleis et spulmes & digencto
lium et pulmis & gdienctu
fin cu e tal sic piperis mg
et longi ana ʒ ß cardamai
ʒ ij. cyamoi galage ʒʒ an
ʒ j. cci ʒ j. fiat pulnis Ego
no addo agm anisu an lebarz
galoff an ʒ j. Crama epur
qfortant et digez iuuat et
anim attenuant Gilbtq dr
digione in uteq ydrapisi
sica dat sxill sqlliticu ut
raffani ut oximel sim qora
dialb sm podrli apij linisti
ci cimle spagi brusti cala
mcto origano galsilato.
quatitate multa cortices ebul
sambuci et asso dill et pgat
cu bndecta qulata ut hmo
dactilata ut yrapig et d neit
ad vij sellas dicens qp mo
dice inthpelate dut h9 fieri

purgatiis ¶ Et nota quod licet
in regimento alii digestiva materie non
sit expectanda ut ponit Gilbertus
et quidam consilii quod purgatur statim
ante non dicat quod ego non utor
tamen aliquali purgatione statim
cum tertia die fiat stuffa cum her
bis attenuantibus et aperientibus
ut sunt feniculum origanum ca
lamentum ebulus sambucus ur
tica prassium paritaria poli
caria folia salicis et capita bar
bati exeuntes a stuffa unge
tur circa renes sive epar
cum vino decoctionis cum feniculo
Ego appono gariofilatam bro
niam cum terra et in certe statim
cum sunt confectio scilicet in mense
flori de vena [illegible] re
dis decoctio vel cortices vel fiat clis
tere quod magis convenit pro aqua
salsa et cetera secundum vapores balne
a sulphurea conveniunt et statim
ut in arena marina sepelia
tur iii diebus canicularibus et in
uncto cum oleo bonus sepius
sunt bona cum ¶ Item omni die
mane bibe urinam capre ingenue
vel ovis ingenue in spicanardi
cocta sit ad quantitatem unius co
clearis evacuat per urinam et ven
trem in causa ydropisis et cetera
dico in tertia ydropisis ¶ Et inde
dicit quod potatis urine aspice int
cum innata sola semina pataca
i. vini decoctionis eius bibi
tum multos curavit sed melius
est si addantur radices petrosilii
cortices radicis feniculi et tha
marisci et folia solopendrie
calamentum et quandoque plures
de alia et si additur cum de ca
tum cipula est bonum laxa

ydropisim

tum secundum Gilbertum / secundum liberatorem
per dechoctionem aqua destillata sa
lvia cortice radicis et foli
orum eius curat ydropisim
frigidam et secundum eundem satellatos
bona cum albo sterco ad umbilicum
cum sale tosto vel filtris madefa
ctum in lixivio in quo sal et
vitrum dissolvitur est bonum et si ve
tur applicet ¶ Item emplastrum atte
nuativum bonum cum oxicrato
mellilotis aloe tosto et spica
nardi pulverizatis et in vino
fortissimo cocti et cetera ad
dito fiat emplastrum super ven
trem curat femina sedem ¶ Libera
tor dicit quod omnem de ydropisi
de tertia tantum curat sex capsim
cum spicanardi et dat se expe
tum quod sumas [illegible] radicis [illegible]
se cum quantum media testa
ovi capit de mane statim ipse
vel cum ovo sorbili statim dubio
omnem ydropisim curabilem
curat de tertia dicit tamen
quod tunc evacuat cum cottidie
tum in vel iiii sellas aque citra
et aliam medicinam non indiget
sed ille ¶ Ego non do cum vino
claro albo in quantitate una denarii
ponderis in quantitate plus dosa et aliis
cum sero caprino de re testa
et nos decoctione evacuatis
talis sed duabus diebus confortatis
epar cor et stomachum et iii tale die
do dani [illegible] et non vidi me
dicinam efficaciorem quod sit sum
bibitus quantum testa
ovi capit herba que a nobis
vocatur cornsepe de qua in
meo herbario antiquo et pa
piro licet et tu scies illam co
gnoscere sic audivi de quo

torum medici quod alii obstupue
runt Gwilling dicit quod applicatum
cum ydropisi de sua ca
si sicut vidimus apprimi vel
aqua que in cutis tumulis
vel ampullis continetur desiccatur
ad solem et inde fiant pille
ut ciceres grossi et una pilla
in media nocte sumatur et post
eam bibantur in [illegible] vini decoc
tionis reubarbari et melius vina
dic compellit aquam totam et
curat omnem ydropisim fratrum
Et tamen dico quod sit [illegible] tota
aqua [illegible] contra [illegible] opus est
Ablactator [illegible] cum [illegible]
bona per sudorem ut patiens po
natur in furno ubi panis co
ctus est quod patiens calorem bene
potest sustinere Et ego involvo
pedes ventre et brachia cum
foliis sambuci vel ebuli vel
[illegible] filii sambuci foliis
[illegible] quod prima est et [illegible]
[illegible] creta [illegible] et scio quod
hoc attenuat humores crudos
flegmaticos non solum in ydropisi
sed et in ypodagris inflat pe
dibus resolvit [illegible] et
[illegible] vapores resolutos qui a
vocatur [illegible] heylegeist
[illegible] Johannes filius [illegible] utile
est contra ydropisim ut venter fricetur
patienti cum manibus et tamen dico quod
si vices [illegible] vel humidita
tes grosse in ventre et tamen
[illegible] et [illegible]
[illegible] fiat
calefactio ventris a sole calo ab
[illegible] vento et cum custodia et
cooperimento capitis ne ledatur calore
solis et tamen dico custodia pect

toris et [illegible] calefactio eius a
sole penetrat usque ad profundum
corporis cum equalitate quoniam
desiccat quasdam humiditates et
quasdam attrahit ad superficiem
corporis et subtiliat humiditates
grossas ubi [illegible] et consumit
virtute caloris in corde et aug
mentat calorem innatum quod
per calor solis facit placa
tas et munit eas et maturat
fructus et generat humores in
aliis corporibus et facit debilibus
redire virtutem et sanitatem red
dit et ideo ut hec calefactio fiat
cum sol stat super caput et tamen
dico [illegible] erecti hoc ille [illegible]
[illegible] Johannes [illegible] quod in [illegible]
super dorsum super arenam nudatum
preter caput et corpus cooperiatur
arena et prima arena que a
sole calefit [illegible]
et congregat humiditates
ille Johannes filius [illegible] et plura
alia de inunctionibus et
[illegible] super corpus et
ego dico quod stare [illegible] sole
talium corporum et pectore [illegible]
est utile [illegible] in die [illegible]
[illegible] facere et ab in
[illegible] arena [illegible] cum laboriosum
[illegible] quod [illegible] debet
poni [illegible] arena et corpus in [illegible]
et [illegible] corpus
folia ebuli vel sambuci Et
[illegible] in [illegible] flamma et [illegible]
[illegible] utile [illegible]
[illegible]
ter villa [illegible] de cor
tonis [illegible] galline et [illegible]
[illegible]

ponat' sub hoc primo dicto l' emplastrum
super dicta loca et hoc vult Gil
bertus et ego hoc valet dicto pa
pue cum ydropisis est soli' que re
nes et vesica non bene se mun
dificant a superfluitatibus que
in eis sunt ¶ De yposarca que
secundum Gilbertum curatur ut lento-
flancia dicatur apud hoc quia accura
sunt in hijs diuisa

Quamuis yposarke sunt secundum
Gilbertum quia est dissipatio
in frigide et sicce vel in caca
dit quantitas corporis que naturalis
est humiditas et ideo virtus expul
siua est debilior quam in lentofla
cia vel non transmittunt super
ficia usque ad cutem sicut in
lentoflancia sed sub carne reta
nentur ¶ vel yposarca dicitur ab
ypo quod est sub et sarca caro quasi
sub carne / vel anasar
ca secundum alios ab ana
quod est inter et sarca caro
quasi inter carne ¶ In hac
ydropisi pedes inflan-
tur cito est mali odoris inun
corrupte fumi et tacta sta
tim inclusi et cutis est quasi vi-
squalida et squalida situdo
vlis et quasi angosta et inequalis
et vrina est dissoluta et medi
ocriter tenuis ut mediocriter
spissa et quasi liuida et citrini
coloris et carnosus et in confirma
tione pallida liuida tenuis me
diocriter vel in alijs ydropi
si fiunt apud et longo tempore p
cedit vrina alba spissa et
obscura cum quadam conturbatione
cum liuido et subtremens colore
secundum Gilbertum ¶ Secundum Gilbertum
eadem est cura in lentoflancia
et yposarca que dicta sunt
super usque ad stuffam et spiata
data post stuffam in clistere
post hoc non vult quod in yposarca
aperiatur vena corporis cum ypoforesi
sed in lentoflancia non sed ven
tose ponantur super renes et bis
post operte flama de vena sub
cauilla dextri pedis quo tunc
et hoc semel a mense a lentofla
cia et yposarca ¶ Item in lento
flancia est maior frigiditas in-
pectantis et maior humiditas
sed maior virtus est corporis et me
brorum in lentoflancia quam in
yposarca ¶ Et ideo secundum hoc magis
est intende in yposarca ad
confortationem virtutis expulsiue
et magis specta apparet quod in lento
flancia et in lentoflancia plus
intende ad euacuationem humoris
seu humiditatis peccantis et adre
solutionem per attenuata et per si
dorem contraria quam in yposar
ca secundum Alfarabium ¶ Item secundum Gilbertum
in lentoflancia magis competit
euacuatio in yposarca magis
competit confortatio ¶ Et nota
quod diffuse tractant Gilbertus et Ala
biator de ydropisi de ca fria
ubi quod hoc dicitur est requirantur et gilberto
de vrinis ydropicorum vide
plura ¶ Et nota quod si ydropisis
sit cum febre indiget cura dupplici
contra ad a victe ut in regimine
hoc ¶ Tympanites est quo pau
ca humiditate et multa ventosi
tate cuius causa efficiens est debili
tas corporis et virtutis est digestiue
et immutatiue membrorum venit

tal' debilitas siue ex indigestione
stomachi ut voluit plinius siue ex
colica v(e)l tentione in epate primo
epar calefaciente et calorem
naturalem extinguere faciente ¶
Secundum Gwillelmum causa tympani
tis antecedens est debilitas vir
tutis digestive stomachi siue hoc fiat
ex frigida mala complexione stomachi
siue ex calore vincente ita quod
fumus ex indigestione causatus
transit ad epar ¶ Causa non coniunc
ta singularis est vetositas cum
aliqua humiditate superflua non
expulsa propter [illegible] debilitatem sed rapitur
in gibositatem concavitatibus epatis
et transit ad capacitatem que continet
intestina et stomachum et tunc dicit ypocras
iuncta et in mediata cum mala
complexione epatis frigida vel tumore eius
digestivam et mutatam debilitatem
¶ Et lima for dicit quod tympanites
fit ex aggregatione aque parum
que descendit in ventre et que
tositatis plurime et accedit ca
inflato ventris ut plurimum et fit
propter caliditatem epatis et urine
rubea et cum difficultate solutionis
et [illegible] et coma plenum
solutionem ventris siue tale fit
multa urina [illegible] et aggregatorum
et inflatione epatis vice alta
Et signum eius sunt predicta signa
omnia omnibus speciebus ydropisis
et ei appropriata sunt secundum Gwillelmum
egressio umbilici plurima et
extensio [illegible] Et tunc dicit magister
extensio dura et membrorum cor
arefactio et asperitas et tunc ventris
percussio sonat ut uter vel vesi
ca inflata plena vento et

patiens est appetens eructu
ationem et alleviatur per eam
et propter fortem ventositatem in
fimus et non inflantur pedes
in tantum ut in aliis speciebus
ydropisis et est eius pulsus
longus et velox et tunc dicit te
dens ad duritiem et tunc dicit mul
tum tincta propter quod [illegible] nisi caliditatem
multitudinem in epate propter [illegible]
colore superfluum in [illegible] et quod
urina non est tincta tunc [illegible]
ampullas [illegible] et collum et
brachia gracilantur ¶ Et cu
ra eius est [illegible] quid est
curabile fiat clistere sic Recipe
flores camille mellilote
viole ana [illegible] i. anisi mara
tri seminis feniculi ana ʒ. ii
decoquantur magna et cola
tur addatur oleum anatum et
oleum camille ana [illegible] i. sal
i. et fiat [illegible] larga
vel solvitur cum vetositate cum hu
miditate admixta siue tale
fuit et est aliquando ut clistere
Gwillelmi ¶ Et [illegible] tympanites
fit cum maiori caliditate tunc fiat
clistere tale Recipe foliorum camille
mellilot ana [illegible] ana ma
rat' seminis endivie florum
[illegible] seminis lactucarum [illegible]
[illegible] in semini frigorum maiorum
ana ʒ ii. aceta [illegible] fiat
et inmittatur tepide vel solvitur ve
tositatem ut dixi et de [illegible]
et prius urina ¶ Emplastra
ponantur et primo [illegible] absin
thii [illegible] plantaginis et [illegible]
sal' et rosarum et [illegible] ordei et [illegible]
de aceto super stomachum secundum Gwil
lelmum fiat cataplasma cum [illegible]
o furfure et sale aliquantulo

et postea cene sed in ebdomoda post
que cum his pillulis ℞ reubarbari
ʒ ii. ciminum anisi ameos an
ʒ i. colloquintide spice scamonee
an ʒ s. conficiatur cum succo empa
torii et dentur ʒ i. vel ʒ i. et s. vel
ʒ ii. semel in ebdomada Guillelmum et dico
quod qualitate confortat epar et stomacum
et resoluit ventositatem expellendo
humores Ego uero scamoneam et
colloquintidam et de similibus repentinis mi
nus magna non determinat in
die et postea comedat et digesti
bilia vinum album clarum cum aqua
decoctionis seminis feniculi vel anise
os bibat et carnes gallinarum
pullorum caponum perdicum coturnicum
perdicum campestrium et carnes edi
et capestrati castrati junenis
et sint ut plurimum assati et quando co
quuntur cum feniculo et petrosilino con
diantur cum vino de granatis et
berberis vel agresta vel aceto
et cinamomo et cardamomo et croco
etc. Et circa Guillelmum cum certa
calidite epatis vel se reponit a
lia curam tympanitis quando a
absque calidite materia epatis et
sine se quod qui vult facere videat
in sua practica et quod rarissime
hoc euenit cura eius hic pono
pono et quod cum prima calidita
epatis extranea propter ea quod hic pono
ego curam sit addendo plus de
calidis ventositatem carminantibus
quod si esset caliditas manifesta e
piis vel se remanens de frigidis in
dicta et medicina ¶ Ego uero dico
quod multos expertus sum tympanites
curari ante confirmationem et eius an
tiquitatem solum cum dyarodon albus
mane sumendo ʒ s. et sequelam
potus succus solatri ad quantitatem

medie teste cum eo sed capino parum
et meridie et de sero cum sumendo de
dyaciminum albus cum sed capino in
quo spicenardi cocta sit et rubeo
comedere curandum et coctum solatrum
petrosilini et petrosilino pro i. et quando
de panice curati sunt solamus
cum eo succo solatri omni mane
bibendo cum sed capino et hic diam
cum petrosilino quando comedendo
et teneo ventre ne constipatus
maneat et cum hoc et aliquando dyma
cinatus ¶ Item ad epar aperio et
conforto sine calefaciendo notanda
cum isto ℞ dyapenidis sine sca
monea etc. sanatis an ʒ i. sy
rup viol. q. s. misceantur et in
mixtura addantur reubarbari boni
pulverisati ʒ ii. et s. et de ista mix
tura dentur ʒ iii. vel iiii. cum sed
capino de mane si paciens est
ad euacuationem dispositus et quando
postea ii dies capinus dyarodon alb
et sui solatri ut dicitur in tracta
tu de maniac dimitto dyarodon
¶ Et do in pillas de ista tracta
et succo solatri de semper bibat ut
solebat ℞ reubarbari boni pul
verizati ʒ i. seminis endiuie seminis
acetose spicenardi puluerizata
torum an ℈ ii. pulueris recepte dy
arodon alb ℈ i. manatri ℈ i.
etc. sanat sine scamonea ʒ i.
et ℈ ii. fiat pillule quare tres faciunt
℈ i. in pondere iste pillule confortat
epar aperiunt eius opilaciones
et per vias urinales et per secessum
euacuant materiam notandam ¶ Item
in antidotario sepissime pillas
utiles quere facti et quibus usum
in ydropisi de tala ta ¶ Eadem
no hiliatore fiant semper ventre
satellaces cum milio caulis
mellilot et panto furfure et

oredes fractos assatis et fiat hoc
frequenter et si vetustitas det de ca
stra satelle venter cum sale ami
so cinis vitta cum liliatur Et cu
dit cancat nec per hoc epar cale
fiat et morbus augmentetur et ali
quis super epar ponat epitima confor
tans et acalefactoc prohibens ego
non concedo. supposito iii Almasor
rex de barnabe cinis et mell et
folijs ruce ad quod herbam ven
tositatem infinis et cum masticatione
cominis et anisi eructuacionem provocare
multum allevat pacientem

Aschites est ydropisis de cau
sala quo lividitate superflua
separata ventositate et sonat quasi
hoc ventrem et uter sempleuius
cum manu percuti sonat sona co
ab ecclesia ascites cum uter dicitur et
inde dicitur hec species ydropisis aschi
tes et omnis cum efficax generata
est frigidas epatis sed debilis calor
genus quod per eosdem hec non valent
digerere nec mutare nec superfluum
expellere proponit quod Causa non an
dedes est calor comunis ex rare
facaces et caldis eius naturalis eo
alagaz efficaces et sic frigiditatem epatis
vel naturalem in dinamis Si non ake
ce antecedentes potuerint coesta
o mell et alios calorum superiorum
vel appositum calefacientium epar
et resolventium sal confortantium vel
ce vel apa calim vel cala sup
flua in epic retenta et ca gene
ta est frigida et in hoc concordant plures
doctores Causa non naturalis co
mota est frigiditas aquosa cum
panca vetositate de epic resude
te vel cum simul ad vacuitatem
que est in ventre minuit et sufficit et
fit frequenter per diurnas epis
magnam vel apa dure epis et
per apa calim epis et per ycti

cam secundum Gwillelmum Et signa eius
sunt secundum eundem Gwillelmum sibilus con
mitas in ventre et tumidit mol
liaces et cum venter manu per cu
titur vel patacit mouetur de late
ad latus auditur sonus infra
ventre qui sonus aque mote et tu
dit intus sempleno et pedes
et venter inflantur sed collum et
brachia gracilantur propter debilitatem
virtutis compulsive et propter defectum
boni nutrimenti et pulsus est frequens
et alij mollis propter aquam superflui
tate multiplicata et urina est
tincta quia virtus non segregat
totam ab aquositate sanguinis Et
non quod Almasor ponit quod cu
e quod apate calo epis Cura
aura eius sit quod parta quo cura
apatis calid et contra ydropisis
vel cum aqua endivie et syropo
acetoso et cum ... cum i fust
one in ablatu et aqua cardamomi
et ... de herbis sunt boni et
sunt in antidotis Almasoris mi
mediacis epis Gilberti non po
tale syropum ad altandum et ena
nandum Recipe succi scariole lb ij et
... xxiiij succi apij succi petrosili
an ... xij in hijs succis decoquatur
... tu corticis et radicis esule
et in fine decoctionis addatur ven
bari ... j et f et cole et colate
addatur zuccarum et fiat syropus
et dicitur bis vel ter in septimana
ad quantitatem ... ij vel ... j et cum
dupla aque decoctionis mastic
et seminis feni et apij apio cum
et laxat bene et aptic epar
secundum Gilbertum et est aminat inducit
dicitur quod hic syrop curatus fuit ve
pos abbis clarevallensis a
cliticus Rogerius vult quod digera
... cum oxizakara et pinge
cum ... sanas et cum balancia et

et dicat quod ypopantes et ascites
sub eadem diligencia curantur
nisi quod in ypopante plus est
agendum ad confortacionem epatis et
ad ventositatem expellendam et con-
sumendam in ascite non plus agen-
dum est ad aquam salsam expellen-
dam evacuandam et consumendam
et dicta sentencia est in ascite
quam in ypopante. ¶ Et non licet quod
Almasor et plures ponunt ascitem
inter omnes species deteriorem. Aliqui
non ponunt ascitem ypopante deteriorem
ascite. Gwilhelmus non dicit asci-
tes est deterior ypopante quia
ad eius curam antecedente scilicet opi-
lacionem fortem aut caliditatem correcte
cole semper sine in epate viscera o
et ypopantes est deterior ascite quia
ad ypopantem tam coniuncta quod est
ventositas multa cum humiditate
[illegible] consenta mit [illegible]
sufficio et ego dico quod ambe quando
firmate sic sunt male quoniam non
curabiles scilicet cum plangata vite
pacientis in ascite plus quam fiat
quia in ypopante quia separat plus
cadit a virtute et natura [illegible] in ypa-
nute ubi est dispositio [illegible]
[illegible] quod in ascite ubi est
dispositio humida. ¶ Item separ-
ratur calidum et humidum et in ypa-
nutate plus expellunt de calore
naturali eius et de humiditate eius
plus deperditur quam in ascite et
non dicunt aliqui hic in regulis
quod per processum eius de ascite sit
ypopantite confirmata et antiqua
est peior ascite inveterata id est an-
confirmata potest tamen fieri cura si di-
ligenter agatur composite medicamine
dicte pacientis et ministrans et
impedit ypopantite vincere paciente
est composite forte facilius cura quam

ascites in suo principio quam in ypa-
mutate est una magis consolubilis
et quod semper tibiis in ascite vero una est
magis forte ad opilacionem forciorem
Ego non do hic secundum in ypopan-
te dyan est dyarodon abbatis cum
succo solatri et succo capni et scolo-
pendrio in quo cocta sit spica nardi
alia vice et cum maiore bibe
urina capre nigre vel asine
nigre in qua cocta sit spica nardi
in quantum convenit vini et cetera solveat
educit aquam asciticam salsam per
urinam et per ventrem et alii de-
ferunt sanatur reubarbata
ut dicit alios ascites et ypopan-
tes cum vitium sunt per pilulas catar-
ticas purgatas ut dicit tursa
sanum tamarindi mirabolani alio
lotis et ego hic approbo multis
quando purgare plus competit
ascitici quam ypopantici et quod dicit per pi-
lulas kacarticas eas curari
non intelligitur quod alia medi-
camina non sunt utilia ad cu-
ram scilicet catarticam secundum eum sed
est necessarium quod sine eo curari non
possit et tu dic de ascite periculose
et dico quod ascitici maiore [illegible]
medicamine expellunt aquam per
modum fomentacionis et empla-
strum supra ventrem et renes et per ypo-
sitionem [illegible] loca mit [illegible]
[illegible] et calidum et [illegible] renes
et vesica ad mundificandum se de
superfluitate que superfluitas est
manens et specialis in ascitici
antecedens et continuans aquam
vanis et sunt ad hoc bone medi-
cine hec simplices de quibus fiat
composito secundum oportunitatem et ven-
tum et convenientiam pacientis
melloti flores camomille flamma
capilli veneris et in semina maiora

frigida in qualitate propria rectificans istud re
medium pluries in die mundificatur
secundum prius preformatum quia efficax
est. ¶ Et nota quod biliator dicit cito
de mala complexione epatis quia
ita tarde curatur ydropisis de frigi
da cum est confirmata. secundo de ydropi
si de calida causa quod non videtur tamen
quia in calida ydropisi virtus
epatis longe plus cadit quam in
frigida ydropisi. tamen quia in frigida
ydropisi et hec sine febre et capitate
caliditatis est unisformius cura secundum
calida putrida et sicca in dieta et
medicinis in calida unde ydropisi
contraria frigida confortantem tamen contra
talis vti et per calidis amove
dece vel colam contrarie in epate
contra frigida ad libet quia cura diffi
cilior et prolixior est. ¶ Tamen
quia secundum plures doctores ydropi
sis de causa calida confirmata
non curatur secundum ut biliator et galienus
et si ambe erunt curabiles
difficilius curatur de calida causa secundum
eundem biliatorem vide r^o 41

Gilbertus dicit quod ycteritia
est immutatio coloris natura
lis in non naturalem ut in citrinum
cum vide vel nigrum et tamen dico quod co
lor naturalis vel ad membra diffusus
nomine. Biliator dicit quod ycteri
tia est urina cutis defedatio
per corrore fellis sanguinis. ¶ Et
sunt tres species ycteritie citrina
viridis et nigra et quamvis non mutat
tur ad citrinum colorem sine ebu
litione et putredine defedatur
cutis vel sine macula et talis
defedatur cutis secundum verum ycteritia cum
plexio sed non fiat maculam
et est per errore tuo digestione
¶ Secundum biliatorem quod dicit sim
plicitate nota quod non est ibi
corrosio sicut in herispila
et quod dicat sine putredine
nota quod ibi non est putrefactio
humorum ut in humoribus
ut in febre putrida quod colera na
turalis vel aduste ¶ Cause ycteri
tie potiores et certiores sunt
nulle valde sed generaliter sunt
ille que colam augmentant
vel ad humorem vel mundificatione
epatis vel cistis fellis a cola
superflua impediunt ut est opi
latio in epate vel poris cistis
fellis et debilitas epatis ut
cistis fellis non valet se mun
dificare de cola rubea vel
adusta vel per defectum splenis
maturus vel emorroydarum non va
lentium se mundificare superflua
alia aggravante ¶ Et nota
quod ycteritia citrina semper est ab
epate. nigra vero non plurimum est a sple
ne sed tamen provenit ab epate vi
de Guilhelmus dicit signa ycteritie
nigre que vias sit epatis et
opilationem meatuum coloris
impossibile sit citrina citrina sem
citrina et viridis quam precedit
Et dolor est lateris dextri sub
costis et gravitas et urina ad
na vel viridis antecedit urina
nigram. Et tamen dico quod tunc in
splene non est dolor vel dili
tatio vel tumor ¶ Et tamen non nig
ycteritia est a splene per opilationem
pororum suarum ad intestina
et ad stomachum redundat materia me
lancolica ad epar et epar ipsam
non sustinens ut generat ipsum
mittit ad membra tunc sanguinem
ipsam quam ante denigrat et
plus denigrat quam ycteritia
nigra ab epate proveniente de cola

Scrotta

Nigra

Signa

cap. 26 de ycteritia.

Colera adusta

Ictericia a [illegible]

Viriditas icterici

Cura icterici

uitellus adusta et ustus yctericiam
nigram non procedit ytericia
citrina uel viridis et non est in ea
dolor capitis uel siccitas / sed do
lor quandoque tumor uel duricies est
in splene secundum Gwillelmum et tamen
dicit quod omnis ytericia est et nunc
ab epate sed quod diuisa materia adme
bra cum sanguine missa quia aliquando
colera rubea emittitur et sit citrina
ytericia aliquando colera adusta et
non sit ytericia viridis et aliquando
colera magis adusta et sit yc
tericia magis ab epate et sit quod
humorum melancolicus ab epate ad me
bra transmissa que sibi transmittitur
a splene et non dicunt quandoque
doctores quod ipsa est a splene sed
eadem ratione dicitur ytericia citrina
esse uel ab emoroydis quia de
illis transmittitur materia ytericie
ad epar quod per immundificatione non
purgat a superfluitate sua sicud
splen non ad epar mittat me
lancoliam unde fit ytericia quia splen non
potest deca[?] immundificatione. Cause
procedentes ytericie sunt antece
dentes plurime scilicet morsus canis
rabidi uel serpentis uel aliis ser
pentis venenosi. Et signa
sunt manifesta quod recipia et statim
subito aduenit et in febre do
lore et lesione in membris secundum
naturam venenum non ut Gwillelmus
Gilbertus uero dicit quod vna ycteri
corum quam superuenit venenum
est viridis et si habuerit corporis
sui valitudinem caloris naturalis
super venenum si non sed propostatur
facit mortem eo quod calor naturalis
non potest durare veneno et contra
omnes quia est quod venenum super
tantum secundum similitudinem est ut resoluitur
vbera et contraria et omnis medicina de inde

uitur accidentaliter sicut est ictericia accidentalis
et malorum quandoque contrariorum potentiarum
et secundum Gilbertum non est tyriaca
que confortat corpora et resoluitur et destruitur
venenositatem et dicitur sicut est epaticis
euaporacione et vitatur medicinas
laxatiuas quia ipsa adducit adi
tiora. Et secundum Rasis lac po
tatum cum oleo amigdalarum amig
dalarum dulcium vel ad ictericia causa
per venenum et idem lac sit bibi
tum vel post morsum venenosum secundum
Gwillelmum et potus lac vinum quandoque
cum aqua eudiuie vel citoree que
melius est simul et eciam est quod aqua
scabiose vel scolopendrie vel cardui et olo
ahine vel viole et frequens et non
dicas sanis et medulla cassiefistule
est bonum sed ibi sicut febris non
et resoluitur sicut ictericia cum febre et
mundificatur cum reubarbaro secundum Gwil
lelmum et tamen dicit si venenum iam
est dissolutum et euaporatum dicit
trifera sarracenica reubarbarata ad
mundificacionem colere que per ea
est effusior ad membra colere. Si
non colera tamen non emendat tota
ad confortacionem epatis et cordis
stomachi cum fumis aromaticis alteratis
et ad mundificacionem eius et stuffis
et carminatiua non propter ea dicitur ante
ytericia citrina dicitur. Et non
quod a veneno superius uel morsu
animalis venenosi non causatur ytericia
nisi citrina uel viridis quia per caliditatem
et dolorem mouetur colera que ad cu
tem fundi non venenum non
calefaciat nec colam mouet sed
oppilat et infrigidat et calorem naturalem
extinguit. Epar fit aliquando vel
quandoque cum calidis quod cibis pacientis
medicinas calidas quod quia distempera
cia colera mouetur et ad membra ac
cutem transmittitur et sic ytericia

Et cura eius e cu altantibus
frid et confortantibus et aqua sicut
dicitur e de calefactione epatis ca-
lidi sola et post ea aqua cum stuffis
et balneis ad innundificationem cutis
Si autem per hoc non calefit ergo ut
scitis fiat decoquo linariaz
in aqua et in illa aqua intin-
go camisiam scissam de panno
novo non loto ut de albato et
ex primo aqua et facto ad igne de-
siccari et iterum quod consili spaciam
pecia in calida aqua tincta et expres-
sa sicut corpus totum preter regiones
epatis et post stationem facto in-
ducere camisiam pacientem
calidam, nato bene cooperiri ex egit
in calidam de cute sine calefactione
epatis ¶ Et fit yctericia ex opila-
cione epatis hoc est pori epatis vel ex
opilatione aliquorum pororum cistis
fellis ex humore frio cuius opilationis
signa dicta sunt in cap° de opilatione
epatis et cura eius est ut curare
re eorum opilationem cum medicina
digerente .i. calefaciente et subti-
liante materiam suam grossam
sicut hoc dictum est in cap° de opilatione epatis
et evacuare humorem peccantem
¶ Sed oportet post hoc ante mundi-
ficationem cum tussa de his liberis cathis
aperitivis in prima parte de
linaria et stacionibus et camisia
ut dictum est supra ¶ Et fit yctericia
a ex cola superfluitate in epate et
hoc fit multipliciter aliquando fit ex hoc
quod porus eius qui vadit versus
cistam fellis est opilatus et sic co-
la superflua in epate non potest trans-
ire ad locum suum debitum et per consequens
non expurgatur ab ea mundificatio secundum
dispositionem suam naturalem quo idem
remanens generat ex qua generat
mini^2 compellit superfluum quod et
non cum et transmittit cum sanguine
ad venas membrorum colam ergo
superfluam que diffusa ad mem-
bra propriam citrinitatem diffundat
et per istum modum habundat co-
la in epate et si porus epatis non
sit opilatus sed porus secundus cistis
fellis cum cadit epate scilicet colam
recipit sit opilatus ¶ Vel non
porus per quem cistis fellis et
est opilatus sed porus cistis fellis
versus stomachum vel porus versus in-
testina sit clausus et opilatus
ita quod colera non transit ad stomachum
nec ad intestina sicut natura ordi-
navit et per contrarietatem adeo et cola
in superfluitate habundat et causatur yctericia
et omnis ista modi ictericie causa-
sunt yctericia ex opilatione epatis
et pororum cistis fellis ut dictum
est ¶ Aliquando pori predicti non opi-
lantur et cola cistis fellis trans-
missa sicut in naturali dispositione
venit scilicet ad hunc tantum et habundat
dampnosa cola in epate quod ea ge-
nerat et ledit et in epate suffici-
enter eam quam transmittit ea
ad membra que cute diffundat
et fit yctericia ¶ Et signa istius
yctericie sunt quod cola egreditur
cum cola et secessu ¶ Secundum Guil-
lielmum non obstante tali evacu-
atione cole yctericia non morat
et urina apparet spissa et rubea
et alia videns ab sic fit ¶ Et secundum
Gilbertum ut plurimum fit yctericia
hic ex cola cistis ad epar transmis-
sa. ¶ Et secundum Gilbertum Cura eius
est per abscissionem cause antecedentis
per evacuacionem colam quam mittit
ut cum mane reparat de cola
cum medulla cassiefistule et ta-
marindi in sero coquno vel cum

aqua de decoctionis seminum frigidorum vel
ordei vel solatri scolopendrie
citracis vel linarie que valde
valet et vel decoctio trifere sarracenice
cum oximelle et post hec invenie
acei cum pulvere reubarbari in suc
co linarie quo modo in sirupo et post
purgate cum colagogo de minia
bal. actionis post hoc pt dari si
rupus secundum Gilbertum et datur post
purgacionem propter duo scilicet propter mala
cum materie antecedentibus quam alia
digestione non pt compaciare et propter
nimiam habundanciam colere cum
mixta ad cum asto et propter habunda
ciam colere in epate generatur et post
predictam evacuacionem materie ante
dentes propter maiorem evacuacionem propter colam
in epate comitem ¶ Sirupus talis
utilis est post digestionem sed fregis so
lat. linarie et cytracce ana ptes
j. ℥ iiij. et si ad est opilacio sin
cus feniculi addatur ad quantitatem
℥ vij. zuccari albi reubarbari est sal
li ana ʒ ij. zuccari quod sufficiat
fiat sirupus et est alfonsi ¶ Ego
non alii de solo sirupo facto de
succo linarie et zuccaro et vinum
male generat acetosorum et aliorum
de pampinibus succum linarie com
quantum omni testa capit cum sacco
capsula et dicit et dicat Gilbertus
quod succus linarie vel capsule foliis sit
rupatus curat ycteriam ¶ Electua
ria de amicia sit zuccarum viol.
dyapenidion sine dyaue cassia fistula
et oxizaccarum tabulata et rosa
tum sirupus cum aqua decoctionis
linarie et cytracce bona est Gilbertus
ycteria quod cum cum dat si est sine
febre potest porterum et rapulos cum
succo vine acide et citronium urorum
succus vini acide et citronium vinof
vel aceto et pessis aspargatibus de
floribus ut lucci post hec dare si
et siliaginibus et de oleribus spinacia
gra. atriplice portulata cruda
vel cum sanguine porcino cocta
Et ego dico dieta sit ut in distempan
cia cum calida cum habundancia co
lere notum est ta. de distemperancia
cum et evacuacio fiat cum medul
la cassie fistule et cum trifera sarracenica vel
hec sirupus detur est et ut in tact. de
distemperancia cum habundancia
cole est ¶ Et non quod si colera pcamus
est naturalis cum hiis que purgant
colam naturalem sit evacuacio de
bita ¶ Si non colera sunt et naturalis
ut citrina vel vitellina oportet ad
dere in sirupo evacuato medica
mine quod eos aperiunt si sunt prassina
vel eruginosa etiam applicata eis
addatur vim in ycteria quod innaturali
cola habundante de sirupo istud
praxime si colera est prassina vel eru
ginosa vel in loco vistosa ut
vitellina ¶ post hec vidis ca. j.
camicept ca. j. et s. et h. pii
puc si opilacio assint sectis
endivie linarie ana ca. j. cas
ante sandalorum albarum v.
sectis endivie seminis apii ana ʒ
j. et s. spica nardi rosarum florum viol.
herbis seminis acetose ana ʒ j.
fiat decoctio colata ad li. j. et s.
cum addantur sirupi mel. quantum
cum zuccaro qui est in anti. vel meo
℥ vj. oxisiacare ℥ iiij. et parum
subbulliant ut hec sit in corpore
et utatur eo mane et sero sed non
repleto post usum decoctionis dare
post in dies in quarto die utatur
de mane de hac mixtura
ad pondus ʒ ij. vel plus vel
minus secundum vires pacientis ¶ pl ℞
... ʒ ij. in pulvere reubarbari ʒ ij.
... ʒ ij. ... si colera est vistosa alii propter eius
... si colera est vistosa alii pp ens
vistositem multa et opilacionem
forte addatur alii ... simul
ʒ j. et ... quod ponitur continua in
cum calida est quod hec in meo

Dieta

antidotum ¶ Item nota folia rumicis media
cetelis adhibenda sunt proprie cum ma
ioris tenuerit partie radicis in
plus sine narium ... responant
per aliquod tempus in aceto forti et
postea ponantur super regionem epatis et
assatur cum ... cum pollice et aliquod
anatis et confricant cum cyminis
... ... mixta et similiter postea
cum sit vinum rubeum vel stip
ticum ¶ Et sit lientaria ex epa
te scilicet et intestinorum fit ex ulce
ratione vel corrosione et quando ex
quo istorum ulli scilicet et in testino
rum fiat corrupti tunc reparari ne
quaquam potest semel defectu sine a
pud vel ulterius sine non
lientaria non curatur ¶ Si vero
ulli ille si consistit cum ratione
epatis secundum Gilbertum calor
naturalis ita ... et ex tactu
cibi cum epate causatur dolor et ex
dolore tangitur natura deponit ci
in epatem et sic fit lientaria ab
epate curato quando non in casu de
epate scilicet bonum est regimen postea
dicetur de epate in testiorum cu
rabitur lientaria ¶ Et nota quod si epa
non fuit in sitis sed in testinis scilicet
et propter si fuit in testinis in
firmitatibus erit cibus per parte magna
epaticam indigestum et non cibus ...
per de longo lientaria ¶ Sed si in
superioribus intestinis et proprie
stomachum scilicet fuit epar et
cibus in digestum aliquando et erit
lientaria ¶ Sed verissime est lien
teria cibum receptum indigestum
deponit sine expellit ... epa
in sed quod ratione epatis non fit
digestio cibi semper quod calor
naturalis deficit et deficit in
digerendo et ... doloris et stias

quod fit epatis intestinis secundum
Guillelmum assignatur causa de fluxu
ventris ¶ Sed notat in
fluxu cum sanguine et sanie ab
epate in fra ponetur sed epatis
sine sanguine et sanie causa de
epate in testiorum ...
quod in Gilbertina causa de diar
ria in fine scilicet ... ...
valentes magne lientarie ab
... non sit usus quod valde facit
stingit et ... cas va
lente quod omnes fluxum ventris
et magne lientarie et dissin
terie ¶ Tertia in regulis dicitur
lienteria ex corrosione non curatur
scias quod multum fit corrosio in
intestinis ¶ Aliquando fit corrosio
propter quod curatio in testinis ex
colera acuta et tunc in loco cor
rosionis est dolor et punctura
et ardor in intestinis et eges
tio est colerica et sanguinea ... quod
sunt ... magis fit humida a
... tollere ... ...
¶ Aliquando fit corrosio ex flemmate sal
so et tunc est dolor in loco corro
sionis sed non ita acutus scilicet
... et egestio cum flemmate
non tincta et est cum ... vetus
tas plurima et fit excoriatio
et ... ¶ Aliquando fit ... ni
gra colera in intestinis et sig
nis fit punctura assidua
et egestio nigre que effusa super
terram bullit et ... egestionis
est ... acetum ... et est ... ...
atos si antiquitur non curatur
secundum Almansorem ¶ Et ...
... quia mala qualitate vil
los scilicet et intestinorum abra
dit ... ... corrosio
et ... intestinorum ... ...

et diu continuata et est incurabilis
et propter quod lienteria que ea causata sit
continue fit primo corrosio et post cor-
rosionem dissenteria et post dissen-
teriam lienteria et talis est incura-
bilis. Ideo bonum est medicum investi-
gare interrogando de dispositioni-
bus precedentibus lienteriam.

Diarrea est fluxus ventris
simplex cum operatione alui
et post emissione absque sanguine
et sine excoriatione et ut plurimum
est humoralis et propter multitudinem vel a-
cuitatem vel lubricitatem humorum
causata. Post tamen aliquando accidit humore
nullo peccante ut cum quis dis-
coopertus iacet de nocte dormiendo
in fluxum cadit et cum virtus re-
tentiva debilitatur. Et multotiens
alui et post sumpta cibus generatur
naturaliter et deponunt cum fluxum ci-
baria digesta et propterea si quis
comederit substantia ut sunt
intestina carnes cum brodio pin-
gui carnium et propter portas.
Et si humor non sit causa fluxus vel
diarrie in istas causas tunc cum
natura turbatur et movetur materia
et calida vel flegmatica consumitur et ex-
pellitur cum digere est plurimum vo-
cant diarream fluxum humora-
lem. Cum diarrea fit propter
multitudinem ciborum et patiens sit
per indicia parciter comedit e
processit multitudo alui et post
bus natura confortata comparat se.
Et cura eius est abstinentia
minima igitur dieta et quies-
cat. Sed si est ex acuitate vel
salsedine ciborum vel substantiate
eorum sunt per iudicia precedentia
quia talia comedit. Et cura
eius est ex possibile frigida et humida
acuitate et salsedine que tingencia

et sicut substancia que habet causa stip-
tica. Cum diarrea fit ex defectu
virtutis retentive sine materia et
humorum vitio tunc non est assump-
tio in egestione aliquis humorum vel
processit multitudo alui et post nec
acuta vel salsa sunt precedentia
nec iacuit de nocte discoopertus
vel nudus vel nisi quod coopertus.
Et cura eius est secundum Io. de sto
paulo cum sumptio datis … se si
in primis fuit et testes vel de
clistere sunt intestine inflatur
ut ex rosis volsas gum arabici
dragagant spodio mirtillo sandali
et consimilibus ut aliquo istorum
pulverizatum deinde cum succo plantaginis
et attanasia et diacodion
sunt secundum eum bona sunt. Et cum
plus super ventre ubi est causa fluxus
scilicet intestinis superioribus vel inferioribus
deceremus mirtill et acacia
… cum aqua rosarum et succo
… et dare sorbas et mes-
piles et … ad co-
medendum. Et non quidem Io. fuit
illud oppositum quod virtus retentiva
viget per frigidum et siccum et ideo volunt
curare virtutem per talia confortare.
Sed secundum Galenum Avicennam Iohannitium
et plures doctores medicos et secundum
rei veritatem nulla virtus naturalis opera-
tur per frigiditatem sed omnis operatur
per caliditatem licet per accidens frigiditas
conveniat ad operationem virtutum
naturalium ut in alphabeto meo
ubi virtus viget. Cum igitur calidi
et ipse virtus retentiva viget
per caliditatem et siccitatem amplior
calidus vinum salvius melior in
dico in diarrea ex defectu virtutis
retentive danda sunt stiptica

bani galange cucte sitate an
ʒ iiij cardamoni nuc muscat
macis an ʒ ij · garioff cubebarum
cinamomi assi an ʒ j · croci ʒ β fiat
pulvis et salsamentum de petrosilio
menta et salvia et c quod habet in
meo antidotario littera B bonum
est cum isto pulvere et habent cum
pullis assis vel carnem a pissis
et perdicibus et gallinis et caponibus
et carnibus arietis vnius anni
et capriolo et lepore et cuniclo
et cetera assis et rizo ¶ Et nota
quod carnes asse meliores sunt
quam cocte et ego dico quod in passibus
talibus carnes cocte sunt valde
utiles quia confortant proprie
si predicti pulveres apponantur et
cum istis comedant et bibat vinum ru-
beum stipticum si habere potest ubi non
est vinum ceruisia de tritico melior
est quam de ordeo quia plus nu-
trit et plus adheret et magis confirmat
et potius / Et an prandium de dy-
acitonito cum speciebus et dioman-
tio et de dyamarganton et istis
et utilia et emplastrum superstomachum
et intestina superiora scilicet ibi ec
debilitas contentiva et retentiva et super
umbilicum si ibi contus est debilis
de menta salvia absinthio
et ras bonum est ¶ Et fit aliquando
dyarrea cum colera pungente et
stimulante nam quando sit fluxus
ventris sicut sunt punctiones et ar-
dor in intestinis et sto unctuosum et
egeris quod cum talis materia et
aliquando cum arsura et tamen est
spissa et humida communiter colera
cum citrina et non quod in quo
sunt pro humida et actu sicca
non erunt actu et pota sicca Et
pulvis castelli datus cum aqua

ros optimum est colera acuta
et spissum et proprie eo plus
et erugiose et similiter ros bo-
num est vin fregit et dadala saliu
zuccarum ros et potagium lac
amigdalarum in quantitate bona ad
bibendum quod tangit acumine colera
et fluxum et bene venit in hoc inter
tale bonas copiosas primo vere
humiditatis actualis satisfa-
cit de sud bibendi et confortat
paties in hoc multum Bedo hu-
mectando in tertia et statim
pro que transit quod tangit acumine
colera quod fuit causa fluxus et sic
minorat fluxum vel aufert ¶
Et rore ros confortat spiritus
et stringit Et quanto humiditas
lactis et humiditas rosarum pro
cat sepium quod est causa magis
confortativus ne et cessativus
fluxus et est hoc ex medium venire
effluxus et secare quod aliquando una
cum hac humiditate habebat effusum et si
apetebat plures dari cito pro
duxit ad finem bonum sine alia
medicina et vidi quod optima medicina
in tali fluxum dare caseandat
cum dyapenidion et prosunt et
plus quod optimus sic valde caseandat
dat post iij et dyagragantum post
quam mixtum quod cum hoc quod confortat
corpus quod vtile est in omni fluxum
ventris plus acumine colera re-
primit et fluxum sedat ¶ Et fit
aliquando dyarrea cum multitudine colera
in intestinis et stomacho fundo Et signa
sunt amaritudo oris et sitis et
gio colica liquida et tamen eius
est purgatio colam superfluam
et extinguit eius malitiam quia
colam est in motu velocior et ca

resolutis cassia et tamarindis et mira-
bolanis et detur bis syrupus rosarum et
oxizakaram cum parte i mixti
et tamarindali partes ii et diadia-
... partes i mixtis et pro purgatione
detur electuarium de zucaro rosarum si
in eo non fuit scamonea vel
colagogum sive apozima ad
coleram purgandam quod habetur in
meo antidotario ¶ Et non cu-
retur cum prius curabatur ut
habetur in capitulo de lienteria ibi quod
multotiens talis fit lienteria sine
bene lex locum et alia que ibi sunt
¶ Ego non sola purgatione prius
dictam vel evacuata materia
per naturam talem sine medi-
cina cum tali specie sic ad in-
firmum vocatus do zucarum rosarum
ad comedendum et lac amigdal-
arum bibendum et cessat fluxus
cum hoc solo et dieta debita et
de mane meridie et sero do
tamarindali ... ¶ Dieta istorum
est panis azimus porosus bene coc-
tus lenis risi cum lacte amig-
dalarum pultes cocta cum vino
agrestalis pisces assatiles vel
... cum agresta vel vi-
no de herbis vel granatorum ac-
torum | Cura secundum ... cum a-
gresta ... sit ...
... vinum album clarum de-
bile vel ... vinum ... vel vi-
num rubeum clarum stipticum vel vinum
aliud bonum metale quod si sit
forte limphetur cum aqua rosarum
cum aqua rosarum vel plantaginis ...
non bibat multum si vinum non
habet bibat cervisiam ordeaceam
... debilem et non ...
¶ Et fit diarria ex fluxu ca-
pitis venientis ad stomachum et intestina

desiccatione Et signum eius est quod
egestio est ampullosa et spumo-
sa et ... ¶ Et omnis
cura ... cum cura catarri quod
habetur capitulo de catharro et reume
... quando venit fluxus
... capite purgato ...
... fluit et venit ... ...
... ad stomachum et in-
testina fluit de ... vel
... vel rubea vel ...
... ¶ Et fit diarria
ex fleumate in testina lubricante
et signum eius et cura sunt capitulo
de lienteria ibi lienteria ex fleu-
mate fit ¶ Et fit diarria ex humo-
re ... naturali ... in
intestinis Cuius signum est egestio
est plumbei coloris vel glauce
¶ Et cura eius est purgare me-
... cum ... et ...
bat ¶ Et fit diarre ex cole-
ra nigra que est generata ex cole-
ra rubea vel ex adustione humorum
Et signum eius sunt dolor in loco
patiente et ardor ... et ...
... egestio est ... et ...
... vel ... et ...
nosa ... cum ... sine ...
... et sine ... et sine
sanguine et sine ... Gilbertus
Et dicit idem Gilbertus capitulo de
diarria ... tale egestionem
cum modico ... viscoso ...
... in ... dicitur
... et ... eger ...
multum ... purgatus ...
... egestio et sudor
... et ... quod talis

D issentia ... loquitur
e fluxus ... cum egestione

sanguinea ex excoriatione vel ulcera
tione intestinorum et non pertinet
hec diffinitio vel descriptio dissenterie
dissenterie equalitate quia illa non est
proprie dissenteria quia non est ibi
scissio vel excoriatio ¶ Dicitur enim
dissenteria a scindendo quia in
testina scinduntur vulnerantur corro
duntur. Secundum similitudinem autem dissenteria
epatica dicitur dissenteria quia in ea
est egestio sanguinea sicut in vera disse
teria et est causa antecedens humorum mul
titudo diffusionis per intestina et
sic alius est fluxus diarrie ¶ Pro
et partes huius causa coniuncta dissenterie
est acuitas humorum intestina a
mixto site permixtum precedentem
commodata corrodens scindens
ac vulnerans et dolor vulneris sti
mulat naturam ut quod est in intestinis
expellat et sic est fluxus ventris
sanguineus cum excoriatione et iste
est morbus communis proprie cum scissura
intestinorum que est simplex contin
et iniurie est morbus officialis vel
consimilis secundum Gilbertum et consequitur
fluxus ventris dissentericus secundum
diversa ex quibus consideracionibus
proveniunt ad curacionem eius diversum
¶ Consideratur primo qualis est humor
precipuus fluxum causans an sit
colera an fleuma salsum an me
lancolia adusta Gilbertus dicit quod
humor dissenteriam faciens quandoque
est peccans quantitate quandoque per
mala eius qualitates et sic dicit
est colera naturalis vel adusta vel
permixta sanguine adustus in
naturam venenum conversus aut fleuma
salsum vel acetosum vel naturale cor
corruptum vel melancolia adusta

et secundum hanc sciatur qualis debet
medicina conveniat ¶ Primo
ma antecedente vel coniuncta et partes
qualis debet medicina constricti
na et consolidativa et ista est
una curativa morbi ¶ Prima
sint una amputata causa
morbi ¶ Secundo consideratur locus
passionis et lesus scilicet an excori
atio sit in inferioribus intestinis
vel mediis vel ulceris sine
inferioribus et secundum hanc consideratur
sciatur an medicina per os dan
da sit an per clistere an utrumque
quod vel hoc in regulis ¶ Tertio
consideratur res egesta cum sangui
ne et humore superantes que
ex corrosione dimittunt sedes est
mittitur et secundum hanc considerationem
sciatur an fatalis sit cura dissenterie
vel difficilis vel non curabilis
sit fluxus ¶ Et secundum hanc consideratam
ponunt dissenterie tres species
prima enim egestio est sicut lotura
carnis crude et est de intestinis
superioribus et fatalis cure ¶ Secunda
species cum egestio est sicut rasura
pergameni et est de mediis intes
tinis et difficilis cure ¶ Tertia
species est ut cum egestio est ut frustra
carnis vel ut pecie oblonge
carnis vel cutis [illegible] et est
de intestinis inferioribus et est in
curabilis sic sentit Johannes de Sancto
Paulo in suo breviario Gilber
tus dicit quod in fluxu grossa in
testina possunt corrosionem pati
possunt sine magno periculo non tamen
minus rasuras et ulceraciones et tamen
si corrosio tanta fuerit in eis ut cor
tices et pecie sive oblonge
de eorum intestinorum egerantur

magna e corporis lapsus r cura
cio difficilis r si fiat pacien
me senior pfocatio vel de
pdicio nobilis decor i testi
nor r multo magis Galien
incurabil e quia cas in
testinor vel villor corrup
ta r abrasa vel consumpta
non restaurat ¶ Gilbertus autem hic
in glo ego vero locum car
nis alii e r r ista tria
sed dic i venit quod si sanguis
egrum e prope sit quod de
superioribus venit intestinis in
longa cum via multum sed
misceat ¶ Si parum e mixtus
cum egiono r senoribus sit
quod de inferioribus est intestinis
in tam brevi via sanguis non potest
egirium miscere ¶ Si medio
cris mixtus e sanguis sit quod
e de intestinis mediis si
non sanies egit sit quia
e ulcus in intestinis ¶ Et si e
sanies mixta r feda iam
ulcus e qui caue r de ulcus
cancrosum r non curatur quia me
dicina non potest ad eum pertinge
re tota ipsum manet r sanies
applicare quod cum fluxum expelli
de hoc hic in glo ¶ Narrata
considerans, e ad cognoscendum
si dissentiam precessit aliquis
morbus cum ipsa dissentia con
venit quia aliqui [illegible] precessit
catharicos aliqui plenos aliqui
dysenteria aliqui colides r colli
ca passio r [illegible] hanc considera
tam sicut precedens sunt antece
e morbus fuit r e remanens
ut quod e catarrus eius curatur
primus morbus iam quievit in

causas sola e ad curanda dissen
tariam cum talibus medicine que
primum morbum non fatiunt rimo
nari ¶ Licet Gilbertus dicat quod
dissentia aliqui fiat de sanguine
adusto in [illegible] venenum quod ipse
ab aliis pluribus doctoribus hic tacet
r cecus quod talis sanguis corruptus
in intestinis residens corrumpit
aliquam partem superficiei sive lateris
intiorum intestinorum r [illegible] cor
ruptione fit primo pustula ma
la r post ulcus saniosum r aliqui
doctores de dissentia tractantes
saniosa cum eius sanies que
videtur sufficit sine corruptione
sanguinis adusti probat quod si sa
niosa e curabilis r si de sanguine
e r curabilis Ego non credo esse
quod talis dissentia s. de sanguine
corrupti r r [illegible] venenum quod insi
curabilis sit eo quod cum veneno
sa causa ulcus r pfundas vel
de intestinis non cum mundifi
cat ut depredat per ea stat in
carne intestinorum r restaurat
r non bene prescriptam omnem disse
tariam cum sanie multa r feda ¶
Verumptamen curatur aliqui dissentia
saniosa dummodo non fit ulcus can
crosum quod tale ulcus non curatur
sicut dicit hic in [illegible] ¶ Gilbertus
dicit quod in causa sanguinea in primo for
ti [illegible] flaua fiat per [illegible]
[illegible] r ubi colera r ad
[illegible] sit in ca ¶ Ego non dico
ubi sanguis ab epate ad intestina
transmittitur sine [illegible] sanguis
[illegible] in epate [illegible] hoc [illegible]
sine [illegible] mal vel
[illegible] sanguis [illegible] ad ep
r de epate transmittitur ad intestina

extra menia et flora / Et dissen-
teria quo sanguine admixto correspondente
neque fit flora nisi ut antecedens
ma causa neque ab epate sanguis
ad intestina transmittatur et ubi
colera multa vel acuta multum e-
tiam dissenterie non ex parte flori
quia sanguis est secundum colere et propter flora
acutior et sincerior est colera sed
non melior audito purgatio fiat
cum mirabolanis citrinis in infusione,
que secundum Gilbertum purgat coleram
et sanguinem admixtum Sed cortices
mirabolanorum citrinorum extractorum ℥ ij. et
infundantur per noctem in sero caprino
et mane fiat colatura bis in aliquo et
colatura detur delicatis Sed postea detur
non colatum ad quantitatem medietatis
post restrictiva ad horam bonam
ponatur semper stomacum vel semper supra
intestina quod qui [illegible] ad situm [illegible]
est quia [illegible] illa huiusmodi emplastrum
de pulvere [illegible] maturatorum
cum [illegible] psidia balaustia
et parum cinamomi cum albumine ovi
distemperatis quorum pulveribus [illegible]
tus portatis et semper [illegible]
positus Gilbertus et fit dissenteria
quando [illegible] colere [illegible] ad intestina
que primo in suo transitu [illegible]
humores viscosos adherentes
in testinis [illegible] et
postea intestina denudata [illegible]
de viscositate adherente quod erat
protectio [illegible] tamen
colere tunc colera in suo transitu
in testina excoriat et vulnerat
quibus propter eam [illegible] emittitur
cum egestione sanguis et fit disse-
teria Et [illegible] sicut [illegible]
[illegible] humor [illegible] intestinis

superioribus aliquando in inferioribus aliquando
in mediis dico si [illegible] colera in
superioribus intestinis [illegible] sit [illegible]
egestio citrina sed colica [illegible]
sanguinolenta aquositas cum
colera mixta et egestione [illegible]
li colore sanguinis auferat quia
sunt in superioribus intestinis ex-
coriatio quod de eis egreditur
est sicut lotura carnis crude et
per longam viam ad egestiones mi-
ttitur [illegible] Et [illegible] ardor
et [illegible] in superioribus
intestinis et dolor tangentis pa-
cientem in loco illo diu post
dolorem fit egestio secundum Gilbertum
Si vero colera est prassina est
egestio [illegible] videns et parte
sanguinolenta et si colera est
eruginosa egestio [illegible]
[illegible] videns [illegible]
et [illegible] sanguinea et post [illegible]
[illegible] sanguis et
post sanguinem [illegible]
[illegible] Et contra eius
[illegible] et
[illegible] ordei vel
[illegible] infusione
mirabolanorum citrinorum non [illegible]
in cura dissenterie [illegible]
admixto purgetur et [illegible] ius
[illegible] sufficit secundum Gilbertum ad [illegible]
[illegible] vel plures et non secundum
Gilbertum [illegible] in
sanguine admixto [illegible] quia
[illegible] et fluxum facit Et ego
dico quod [illegible] non [illegible]
de [illegible] reubarbari [illegible]
vel dyagridion [illegible] rapit [illegible]
non [illegible] colere [illegible]
[illegible] [illegible] quod purgaret

colam et extinguit vel mingret
constrictiui moderate Ego non
commenda dem in prius primum
ex ut v x pillulas de materias
[illegible] que purgat colam
et extinguit et quia non sunt re
cectos de siccitas infectatas
in aqua plumali vel de
ras [illegible] cum rosis cum ex
pulvis de avena vel ordeo
cum lacte amigdal dulcium
et tunc mundificatione cum
vini et lacte amigdal pul
los coctos cum capolo vir
ralius prandio constrictiuis
et postea mundificatio ¶ Et
non quia scolam est acuta i.
procedat cum non dem cum in tam
de diarrea et medicina ibi
ibi constrictiue et ubi constrictiui
et multa ad dysenteriam cum cu
rat purgando restringendo
et abluendo dea sint in diar
rea ibi omnia [illegible] acumen
tale et ibi omnia cum quia [illegible]
mineret colam [illegible] quia [illegible]
consolidativo corrosionis vel
vulneris intestinorum quia non
in diget Et non quia assata
non operatur sic nec in dy
arrea [illegible] colam multa ala
cria ¶ Consolidativa bona
in tali casu sunt plantago
portulaca rosa sicce cum
da equina [illegible] mel
pulvis [illegible] pira castanee
corallo bolus ar sandali
balaustia galla mirtilli
[illegible] gladium [illegible]
rosa et semen rosa et semen
plantaginis cortex granati
sandali terra sigillata si

mac acacia et os [illegible]
positis [illegible] clistere
ca virga et in ictos per clistere
purgatione facta et in mitigatione
doloris de qua sedative vel
mitigative doloris vide in
capitulo de [illegible] secundum Gilbertum de
accidentibus [illegible] et
molesta [illegible] et dolentes
[illegible] rosis cum bolo ar et
sandal et [illegible] et si non ab
horret ponatur modicum de
mastice et bibat postea [illegible]
aqua [illegible] et postea [illegible] cum
gallina parata vel [illegible]
[illegible] postea [illegible] ad horam
bona ponatur super stomachum i.
super superiora in testina [illegible]
idem est quia sub stomacho sunt
illa Et emplastrum de pulvere
[illegible] et maturorum rosis [illegible]
[illegible] balaustia et [illegible] cina
momum apponatur cum albumine omi
[illegible] quorum pulvis valet
potatus et super [illegible]
Gilbertus Et ego cum [illegible]
rosis et pulvere mastic [illegible]
quatenus [illegible] efficaciam bona
quia rosis stringit et confortant mastix
[illegible] conglutinando ¶ Recipe cum
bolo et sandali [illegible]
et datur [illegible] cum succo pla
taginis vel sirupo [illegible]
Ego dico cum aqua rosis [illegible]
aqua plantaginis ¶ Et non quia
[illegible] medicina [illegible]
[illegible] sunt [illegible] post medi
cinam mundificativam [illegible]
albus secundum Gilbertum [illegible] est
[illegible] alias [illegible] medi
cina impediret nec [illegible] ad in
testina [illegible] ¶ Ego tamen

salua melior medico dicet albi
qui sit innitamus et stipticus sine
constrictiuus et potus digicoz albi et cs
pulsione eius desistit dare forci
ora stiptica medicina sic plus
confortat naturam et constrictio fluxus
ponatur et explaitali et media post
Gilbertus ut pedes pacientis
dum fuit stiptica ponatur in aqua
tepida salsa ubi decocta sit
herba que vocatur resta bouis
Ego expertus sum in dissentia
ponendo pedes pluries in die in
aqua modicum calam de cortice
radicis salicis Gilbertus et post
stipticam datam mittet balneum
fieri in aqua de decoctione reste bo-
uis plantaginis camelee simi
et aliorum talium stipticorum et in exi-
tu balnei offerret requie cum a
thanasia et muclei alij vel
dyacodio et fiat cibus de gallina
optimus in hac causa quia optime nu-
trit et confortat et constringit et spis
sum sanguinem generat et bonum no
strium Summatur gallina ve
tus pinguis et decoquatur in aqua
pluuiali et cum dio sit non bene
tam aqua aqua omnis et aliquid partes a
greste uel aqua rose apponatur
si autem fuit tempus pluuiale addatur
agresta et rose in pena quantitate
et coquatur sic usque ad separationem
ossium et tunc teratur cum suo brodio
dissipatus et coletur et colatura ad
datur muca panis azimi facta cum
aqua pluuiali et vitell onorum ad
datur et assigatur iste cibus amplius
ut de ciamo gariofilo bolo ar
meniaco dragaganti et melior
erit Et ego gallina cum unis
acbis et aqua de coquo et potus
gitcos et cum vitell onorum et mica

panis ia dicta et pono azimi
nichil addo et est mirabile
cibus in plurimis et alia consi-
lia ia dicta delectacionem tibi
anferunt in patiens cor sit
unum rubeum stipticum simplex
cum sic forte cum aqua rose uel
plantaginis Cybus consoli
datus sm Gilbertum est lac cu-
jus in quo fuit candens sit ex
stiticum quod ut dicit serapion lac
est que est stilliata remansima
per ferrum anferunt et bucisa
sba lactis acumine tolle ex tig
uit et caseata eius sba consoli
dat vilica et in spissat viscera
in intestinis et constringit ve tre
magis si cap innoua hbis
stipticis et si paciens cibum non
gratiam recipit uel abhoia
dent pana cocta cum vitellis
onorum et lacte amigdal et mo
dicum croco fiat confinicium spis
sum et adhibeatur Ego do sine
pana lac amigdal cum vitell
onorum et parum decoo et est pul
mentum delectabile et risi cum lac
te amigdal et alij do lac pri
mo cum riso uel vitell onorum
uel oua sorbilia cum agresta
et pullum coctum in aqua pluui
ali et in fine pono agrestam
et est bonum hoc dicta sunt de dis
senteria ex cola naturali in supe
rioribus intestinis Si non fuit
cola prassina uel eruginosa
peccans in superioribus intestinis
purge cum thera cauf quod ut
dicitur in tractatu mori cogit
ipsa istas colas purgat et
Ego cum plumis damasceniis
et mirabol citrinis et eruba
baro purgo cas primodum

apozimatis et cristallus pulueriza-
tus et datus in potu album et medi-
cina est optima quia confrin-
git et eas destruit secundum Gilbertum
et ego scio quod semen margarite per-
forate et non perforate datum utile
est et coxi salzarsi bona est contra
pinguitudinem et maliciam carnis quod tamen cau-
te fiat sicut in aliis dictum est
supra de colera rubea ¶ Si uero
est de fleumate salso purgetur cum
mirabolanis citrinis uel bellericis uel
cum bellericis et emblicis quia ab eo
purgant coleram et fleuma et via eius
fiat sicut dictum est prius cum quantum
est ita fiet uti sicut in colera
¶ Si uero dissenteria fuerit ex humoribus
bonis fiat purgacio cum
in regulis habetur et secundum Gilbertum
ʒ i. uel ʒ i. et semis mirabolanorum sufficit
cum aqua pluuiali uel rosarum uel
sed capillus quando Hatta et
dehacatus dictarum colerarum vasticas
et grossis tota sua Si uero
fames fuerit ulceris intestinorum
superiorum post purgacionem autem
medicina consolidativa debet compo-
ni ... medicina mundificativa
per os secundum illum ad hoc valet
aqua ordei et brodium ciceris
et aqua piscium salsorum ¶ Secundum
Guillelmum medicina mundifi-
cativa fames ulceris uel apa-
tis in intestinis in fluxum ven-
tris intestinorum est ... de cocto
... puluerizetur
cum aqua decoctionis mirtill
uel ... dimittatur per sex horas
post colatur et colatum dulcoretur
et ... ʒ ii uel iii. sirupi de
mirtillis uel sirupi rosarum et detur
cum die omni die mane ¶
Et ego cum mundificatiua ... per
modum ...
ordei cum medias mell ros

et unguentum panis cum brodio ciceris
et cum brodio gallini cum modi-
co sale et aqua decoctionis ordei
et fabarum et farina fabarum cum
lacte factus et cum aliis bonis
addito melle rosarum ¶ Et fit dissen-
teria uicio in testinorum inferiorum et
signum eius fuit dolor et corrosio
ab umbilico in fine et quando assel-
lat prius emittit saguinem et quando
instillacio cum degestionem et sag-
uis cum degestione non mixtus et
per dolorem eius emittitur sanguis
et eius et cum ... ulceracionis
post saguinem fames et aliquando
grossa corpora ... plus
solide quam filum ... quarta
... incipiunt ad certaciones
i. partes ... aliquando
... oblonge ut
filum grossum et tale signum ...
... in testinorum per ul-
... secundum plures
¶ Et cura eius quod est curabilis
... cum
... et ... purga-
cionem mundificatiue locum a sanie
quia ... non cura secundum ypo-
... et non ... nisi ...
... per mundificacionem
fames consolidatiua aliquando cum
... et sanatam ...
appona ¶ Cessante fluxo ...
sanatis ... per
clisteris ...
et ulceracionem et fluxum faciens secundum
... ita quod si colera
... fiat de ...
... et aqua ordei et aqua
decoctionis ... et ...
et plantaginis ¶ Purgata colera
fiat ... mundificatiuam ...
... aliquando ...
... mell ros ʒ i. ...

secundum Gilbertum et secundum eundem constric-
tiva est si plus exit post clistere
quam iniectum fuit et malus quod
loco et qualitate eius itaque clistere
gummarum est quia est dicitur et fla-
... vel que potata mundificat corpus quod
mundificat illud quod exit sic sicut in-
iectum fuit non infectum sanie vel
sanguine et tale est signum quod vul-
nera intestinorum sunt bene munda-
ta et quia secundum oppinionem quorun-
dam ... in ventositatibus et secundum diversitatem
diversam passionis diversificatur clistere oportet
quod iste pluria clisteria mundificativa
hic ponam ¶ Aliud mundificativum
est succus ovorum vitella decoctorum
in aceto usque ad nigredinem et dissol-
vatur cum parte eiusdem aceti et ad-
dita aqua ordei fiat clistere ¶ Ali-
ud mundificativum est sepi hir-
cini cum tercio et lis fiat et ad-
datur oleum rosarum et coagulatur in vitella
et ego apponere aque ordei quantum
sufficiat et tepidum iniciatur ¶ Pre-
dictis magis mundificat istud
magis lenit et solidat et prohi-
bet ab ulceracione ¶ Aliud est
mundificativum recipe dragagantum albi
dissolvatur cum vitello ovi et farina
na et lacte mulieris ¶ Item sepi
capinum cum aqua ordei non ex-
corticati et melle despumato
mundificat et decoctio lenium et
ferrugine cum melle et landabi-
le ¶ Item Gilbertus de ...
et ... am ... i. ...
sucus tis cum aqua plantaginis fiat
clistere vel attamen fiat cum eodem
succo vel succo corrigiole vel aqua
pluviali vel aqua ... de-
coctionis vel ... vel alio
cum ... stomacorum ... ibi
materialia et cetera ... et istis ad
¶ Item secundum Gilbertum ... et cetera

cum aqua rosarum additis ... i. ...
et cumine stringit ...
dicte mastices ubi ...
... ¶ Item est pulvis ...
et coralli ... ana ... i. et
sanguis draconis et ... et ...
tello ovi crudo et succo ...
... fiat clistere et te-
pide iniciatur ...
de ...
secundum oppinionem in vetera ...
... ad ... ali-
que de ... aqua pluviali
et addo aliquos succos ...
... et ... clistere
¶ Item Gilbertus pulvis de ...
co liquidissime bene cocto
cum lacte caprino additis mas-
tice et bolo ar ... et
gallarum ana ... i. ...
... secundum eundem quod in dissente-
ria ... fistula clisteri ...
... in testinum ...
... in testinum le-
dat ...
... cum ... vel leni-
... aliquo ...
¶ Item fumus ...
... de pynea ...
... super ...
... fiat fumus aquil-
le ... super parte ...
Gilbertus ¶ Item secundum eundem fiat
... umbilicus ...
... umbilicus ...
... de ...
... vel de ...
... cum succo plantaginis
... et ...
... in ...
... applicetur ...
... in dissenteria ...
... intestinis vel ... ad ista
vel ... fiat

purgato non lic(et) in regulis ubi
fit dissenteria cum sincomatica
nisi quod prius oportet non dari mediana
sed infusio nisi triture per clistere et
purgata via mundificatione ita
quod in clistere mundificatio ponatur
cum que assumunt flem vel melle
liquoris vel decoctio liquores mundi-
ficativi ultimo procedi ad consoli-
dativis et stipticos minus fortes quod
in ea colica et si esset ibi colera
prassina vel eruginosa quod
rarissime in venit in clistere
is purgatis ponatur pulmo vel
talli gumma fremm cum corpus et
alique terre sancti possit cum aqua
ordei bis poni. ¶ Item quod in dis-
sentia que in medio est in testinis
cum secundum Gilbertum primo fiat pur-
gatio per medicinam supraposita per
de et postea fiat certa medicine
data prius dicta sunt secundum naturam humo-
rum peccantium et secundum lesionem factam

Dissenteria epatica dicitur dissen-
teria quod cum dissenteria va-
litudine licet in hoc quod non est
egestio sanguinea sive fluxus vere
vere sanguineus sed prius corrosio-
ne et vulnere intestinorum. Et ideo sic
describitur. Dissenteria epatica est
fluxus ventris sanguinolentus absque
corrosione intestinorum. Et
fit aliquando a nimia habundantia
a sanguinis in epate vel toto corpore.
¶ Et sanguis eius sunt rubor coloris
et venarum repletio et in hac
dissenteria epatica sunt signa que da-
que in una dissenteria reprimi-
tur fluxus vere sanguineus singu-
le sicut dolor capitis et supe-
rioris sed dicit Avicenna quod etiam
in omni assellatione quia ad-
de sanguine non tamen prius et in assel-
lando dolor et arsura sentitur in in-
testinis sed non sunt in epatica.
Sed sanguis egreditur multum similis et cum
in potu cum prius sicut de vena inci-
sa et propter frigiditatem in testinorum per que
transit coagulatur et conglobatur quoniam
et sic fit magis interpolatio et
cum dolore epatis et cum inedia dex-
tri ypocondrii et cum nullo dolore in
testinorum vel prius sicut Gilbertus. Li-
liator non dicit quod in dissenteria epatica
alii cum egestio sicut lotura carnis
sed quando cum propter debilitatem epatis. Sed si
cum propter oppilationem epatis sanguis vergit
ad nigredinem et cum coagulatus et si
venit propter venas apertas vel fractas
tunc cum sanguis multum clarus et ve-
tus subito et velociter. ¶ Et si fuit
propter corrosionem est sanguis violetus
turbidus et venit paulatine
Et si cum propter apostema fuit cum reptum sa-
nies cum sanguine. ¶ Et non pono
nunc causam et dissenteriam in testinorum
contra nisi quod in hac dissenteria
cum sine dolore intestinorum et cum
datur et post digestionem apparet que
dam premo tio sicut Liliator. ¶ Et
quod idem Liliator dicit quod non
sufficeret prius dies valde spes
recursus huius dissenterie et et quod non
hoc in regulis a prius cum sit generaliter
antiquata et in senibus neque in
hoc modo superfluis bonitati in-
tendere et caritate amans non
pono hic nisi una causam in generali
huius fluxus que est sanguis aliquis
fluens ad intestina sive hoc sit propter
habundantiam sanguinis in epate vel in
toto corpore de qua hic supra sig-
posui. Si enim habundat sanguis
in toto corpore et non indigent
membra recipere plus de sangui-
sanguinis habundantiam superfluunt

in epar et quia per venas miseray
cas descendit ad intestina et fit
dissenteria epatica cum sanguine et
dicta per gilbertum sicut supra dictum
Si ante vene oppilate sunt
per quas sanguis transire debet
ad membra sanguis retentus
in epate superfluens ad intestina
mittitur et fit iste fluxus per certa
spatia ¶ Si ex mutilatione
pedis vel manus vel brachii
sanguis qui solebat mitti
ad intestina dicta membra in
epate retentus tamen arenosus
mittitur ad intestina et fit dis
senteria epatica et in istis causis
primo vena et cautere de venis
cura scilicet abstinentia cibi et po
tus ut minus de sanguine generetur
Et flebotomia per quam sanguis qui
superfluit minuatur et hec fiat
tanto tempore et totiens quousque sedetur
ad fluxus generationem certam

Tenasmon a conatu et
voluntate magna egerendi
sine effectu Est in passio in
testini longaonis sicut colica
est passio colon intestini et
yliaca est passio intestini ylei
¶ Et fit ex multis causis aliquando fit
ex frigore accidente et in fine de
longaonis sicut hoc fit ex aere
frigido vel balneo frigido vel sessio
ne super lapidem infrigidatum secundum
filiatorem Et cura eius est
secundum eundem ut sedeat in balne
o aque dulcis calide et in un
gatur cum unguentis calidis ut est
oleum laurinum et similia que
calefaciunt et aperiunt Et notan
dum est quod contra sedationem per firm
et ego proprie hoc in balneo pono

herbas calidas aperientes scilicet
semen ciminum mentastrum lini
tiona camomilla mellilotum et ane
tum hec enim calefaciunt et aperiunt
puriunt et dolorem mitigant
et sinostitatem residuitatem consu
munt Et fit ex medicina a
cuta ut scamonea euforbium
et similia colloquintida et similia
Cura in fusione sua aliquid
de tali acuie in bibitum vel lo
catione vel impressum pungitur in
testinum vel sinus ipsa et movet
ad assellandum et cum non sit ma
teria ad egerendum oritur nisus as
sellandi sine effectu et quandoque
sic est ibi impressum ut excoriet
et sanguinis guttas emittat
Et cura eius est metu tepi
de post mitte acute contingentia
ut lac dulce positum sine sa
le et aqua eadem cum in sessio
ne et aque in aqua effusionis
dragagantum in aqua dulci
psillium et sepius in aqua dulci
temperate calida sedere ut sinus
exalat sanguinem dicitur et aqua
decoctionis tritici et sedatum sol
uitur et quidam sermo ferunt
cataplasma post clisterem per donum
et non dico hic clistere de oleo
quod multi hic pauce et passive multi
tr et est ecce contrario fra
ex tunc contingentibus acuitate
colle aqua consolidativa appo
ne damno sanies ubi non sunt
et est storax plantaginis et hoc
non cum paucis melle ¶ Fi
liator non vult ut loquens hunc
ac cum oleo ro et oxill et olo
basilicon et musilaginis dragagantis
et gummi arabici et ponatur in balneo
et scatelle cum spongia posita
in aqua calida de coctionis aucti

Et fit secundum liniatorem propter apostema
calidum in longaone et fit
magnus dolor gravativus et
est propter ulcera et est ibi calor ardor
et punctura et est propter emoroydas
tumentes quibus curatis curatur
tenasmon. ¶ Et fit tenasmus
ex humore colerico id est lubricum lon-
gaone et fit clistere tale. Recipe
foliorum malve bismalve urtice bran-
ce ursine absinthii ana m. i. de-
coquatur et iniciatur furfuris mag-
ni furfura tritici et idem coletur
et apponatur oleum violacium ʒ ii et
clonarii de succo rosarum ʒ ii et
iniciatur li. i. Ego dico quod sit
unce una decoctionis addito sal
gemmi ʒ ii. Ego vero sal propter
excoriationem si solvatur optimum
est si non solvatur ponatur ad bal-
neum aquaticum et post balneum
aquaticum aque dulcis conven-
te ab alnes efficatur rubica
trosificata ut ignes et se-
quenti die fiat clisteria de sipste-
na [illegible] pedis [illegible]
dicit Gilbertus et Alfonsus de quo
si in tenasmo ex colera cren-
te ad ipsum longaonem est ex-
coriatio et punctio [illegible] et
fluxus sanguinis et tunc non [illegible]
clistere nisi cum eo quod sedat
mordicationem et cum eo quod ad licet
inferiori superficiei longaonis [illegible]
liberationem superficiei tangi
ab humoribus mordicativis a-
cutis qui descendunt ipsum lon-
gaonem et tale est hoc Recipe risi ʒ
[illegible] ordei excoriati ʒ [illegible]
[illegible] ʒ x ad ipsius [illegible]
capris absque sale ʒ [illegible] de-
coquatur in [illegible] li. aque [illegible]
[illegible] ordeum sint bene cocta
et colentur et in li. ʒ duo colature
clistere et si est in fluxu ut se
addatur oleum rosarum ʒ [illegible] ʒ vi

[illegible] non assint oleum rosarum non
apponatur et semper est istud a so-
lo [illegible] de dissenteria capitulo et [illegible]
[illegible] in tunica oleo viol secundum ali-
quos supponatur. Ego in pomi-
nibus. Et remedia supprimo [illegible]
ta contra tenasmonem ex medicina
acuta [illegible] magna parte guari-
untur. ¶ Item secundum Gilbertum de
sepo arietino et caprino et anxun-
gia galinacea antrima vel
diadima et solum addito oleo
rosarum vel viol et cera fit ungu-
entum de quo licinium in unga et im-
ponatur contingens [illegible] colon
in ortu longaonis et sedat
pruritum punctionem et dolorem
et istud est secretum. ¶ Suffumigi-
um [illegible] in fine pallebiar de
ligno pini gummoso et [illegible]
[illegible] et [illegible] et colofonia sup-
[illegible] valde remedium
¶ Emplastrum de aqua de [illegible]
[illegible] fiet pro
[illegible] ¶ Et fit tenasmus
de flente viscoso in longaone
¶ Fleu. i. sua [illegible] constringit et
sua viscositate ad licet intestino
et ex hoc [illegible] expulsioni
[illegible] flente generat [illegible]
nalis [illegible] ad exponendum
[illegible] flente et ex hoc fit
conatus et voluntas assellandi
¶ Et signum quod tenasmus est ex flente
sunt gravedo et ponderositas sen-
titur in inferiori intestino et egredi-
tur [illegible] lagumosa et
[illegible] nimio conatu assel-
landi [illegible]
¶ [illegible] aliquid [illegible] sanguinis conven-
cum egestione ¶ Et cura eius est
ut si in [illegible] et intestinis sup-
[illegible] flen [illegible] de-
[illegible]
[illegible] appetitus cum

melle in antidotis meo scriptus
et purge cum flemmagogo in
antidotis meo ibi decoctos vel
decocto de ca° de liventia ad
purgandum flegma scriptis. equipusque de
cis magis generis sunt pa
cienti ¶ Si enim in superioribus in
testinis non cepit superflua tunc
solum in clisteri fiat cura in quo
sunt ysopi tapsi barbati et radix feni
decocta et colate addantur furfur
et fricentur manibus et postea colentur. et
illius colature addantur butirum simul
ʒ iij et mica salis commune vna
¶ Et nota quod non debet clisterium fundari
multum cum mane sit in vltimo intesti
nis vel etiam vt iacendo fiat vel
vel ypocondria sed sedendo fiat
sub vmbilico ¶ Item mundificatum
post per clistere in crastino vna aliqua
de decoctionibus purgatiuis flegma
dicte sunt ca° de liventia ¶ Flegma
te purgato fiant remedia lo
calia scilicet embrocatio de aqua de
coctionis ysopi artemesie ca
momille origani et foliorum sambu
ci et bugle. anum postea assella tepi
da stillatim post apponatur lana vel
pannus laneus qui prius fuit
imbutus in aqua decoctionis ante
dicte et desiccatus et calefactus ad i
testinum capiat et desuper sedere
quod mitigat pruritum et apertio
assellandi ¶ Item fumigatio de lig
no pini et est super omnia bona e
¶ Et sedere anus ano super asse
re de pino pinguem calefactum
bonum est ¶ Et ego vidi quendam
pati tenasmonem quod post e
missionem fetris digestione cum
fit flegma viscosum album quasi vi
massam ad quantitatem ovi pro
gallie et nichil fetri est nisi quod
comedit portes et pauces azi

mos et bibebat vinum rubeum stip
ticum parum et postea expressione cum
cum panno calido statim alius
pannus calidus ano apponebatur
et desuper sedebat et postea curabatur
¶ Item mundificabat se natura de flegmate
superfluo in intestinis et fecibus
et non nullum volui apponere aliud
medicamen ¶ Item de epy sopo
paleys origano pulvis fiat
subtilis et anus tepius sit ut i
testinum voluntate emittatur quasi en
fatum esset et pulvis desuper
aspergatur et reintret et testinum
mirabiliter dolorem mitigat et
intestinum confortat ¶ Et est Gilberti
sumus secundum Gilbertum confortat si
lubi et renes vngantur melle
tepido et aspergatur super lota in
vncta pulvis colophonie nas
turcii origani polegii ysopi co
fistula ligetur Gilbertus sedeat pa
ciens super saccum plenum furfure
calidum coctum in vino confert. Si
colica esset in ea tunc saccus i
aqua decoquatur et desuper
sedeat multa sunt localia reme
dia Iulio Gilbertina et Guil
limo et in aliis practicis ¶ Com
muniter in tenasmone esset dolor
vehemens auferens sompnum tunc
secundum Guillelmum optimum linimentum
allogos Recipe trocisci thimis mirre
licii ana ʒ j. opii ʒ ß vel pol
na liter in liquore puttarum
aqua tepide vel lacte dulci misce
tur et cum ʒ ß. istius impo
tur panniculo lini fiat et suppo
natur sedat dolorem et sompnum
inducit et scias quod sompnus
est de melioribus rebus in tenasmone

Si vero sit dolor in intestino
equali superiori scilicet in ylco

aquo intestino dicitur passio yliaca
sicut fit in intestino colico a
quo dicitur colica passio sicut fit
colo et mirac aquo dicitur passio
miraclia semper est dolor et tor
tura ventris ¶ Secundum jo fim
sap capitulo de yliaca passione
hec passio accidit cum opilantur
intestina gracilia ex apate vel
sterc duro vel humiditate grossa
viscosa ¶ Dicit n. Galienus hoc fit
est ut grossitudo et apa melius
retardatio famei constringant
meatum in testinorum ita ut
non descendat in eo aliquid infe
rius de venam intestinorum est facie
ore quia in esse est infig cum aut
egritudo est in intestinis amotus
feces et capit ab inferioribus tunc
feces retenta in intestino va
dit ad superiora quia in fine
egredi prohibetur et sic si aliquid
in testina opilans prohibet vo
mitate egredi et tunc petit
egredi per superiora et propter hoc di
opilatoz intestinorum et secundum
ac veteratz ventositates fit
motus intestinorum horribiliter ¶
Et fit et tal motus in testi
norum ex malicia compositionis
eorum et est quando patiens cum fit
vomit stringit et non est intelli
gendum quod sterc exhit ab intes
tis illa que prohibent inte
rius sed in testina ea ad su
piora expellit et sterc ea in
vomitu ejicit propterea sicut fit
quod opilacio intestinorum est ca
yliace et colice sed ista opi
latio fit ex multis causis generi
ce ¶ Aliquando ex viscosa flem
feces egredi in fine prohi
bente ¶ Aliquando ex ventositate
grossa cas et egredi prohibente
¶ Aliquando ex caliditate nali vel acuta
ti intestinorum que nimium car
feces in eis desiccat sic quod
expelli non possunt et licet sicut
sit ventositas vel qualitas
sive humor intestina desiccata
et corrugantia sive apa vel humor
viscosus egressum fecium prohibe
ant fit dolor et tortura in
testinorum ¶ Ex aut de dubius
dicitur quod sic de colica cum multi
sit non est dubium quod opilant
intestina et vomit opilatoris
fex egredi non possit sed sic prohibe
bit ¶ Fit quoque motus intestinorum
dolorosus propter ventositate et feces
retentas et isti dolor additur alius
dolor ex morsu animi quia mor
dent et corrodunt intestina quod
sunt multi et ideo est ibi magnus
dolor ¶ Dolor aut desiccat et
calefacit et monet eos licet quod
et desiccat et calefacit intestina
et pungit et fit ibi bellum vult
pungitur et mordicatur ex a
cantia ad expellendum feces
propter una et opilationem et
siccitatem feces egredi prohi
bente ¶ Et propter alia ratione vel
causas sit in quotuorum locis
ventris fit talis dolor ¶ Et ideo
dolor et tortura ventris absque
fluxu in signis causis et tunc
cum dolore fieri et propterea fieri
colica vel yliaca ut plurimum que
omnia ¶ Causa aut ex invera
chia ¶ Et fit ea tal dolores
¶ Aliquando ab extra sicut liliatorem
ut sicut tibi multi causa vel fri
multum ¶ Ex necessitate simplici causa
ut aliquando primum nascitur per
synaxe / fit ut sit incurabile

persice ciciamices et huiusmodi
¶ Et sic patet modus paciendi
¶ Et cura est abstinencia a cibis
et grana frumenti ut alteratio fiat
vomitus ad sanitatem. ¶ Et fit
intrinsice aliquando ex apostemate intes
tinis et dicit Gwilhelmus quod apostema
quod induratur ulceratum vel colica
passio est apostema calidum ad quod semper
sequitur febris continua et est cura eius
impossibilis postquam egritudo fuerit
confirmata et ut plurimum fit in gracili
bus et superioribus intestinis ¶
Sed eius cura est quod curabilis
est in principio si medicus eum consi
derat et hic require ad principium capituli pro
dicti in medio circa ¶ Et signa
apostematis sunt secundum Gwilhelmum febris
continua sitis et vomitus colericus et
inquietudo inflammatio et dolor
in superioribus intestinis et pulsus
fortis in eis et fit aliquando ita fortis
vomitus quod stercus vomunt simul
et fit anhelitus cum fetidus
et eructuacio aliquando fetida est
et cor et aliquando fetat et singultus
est cum inquietudine et venis lateri
bus continuis et quia cura huius apostema
tis difficilis est valde ideo non pro
pono hic eam nec cura colice
vel ulcerate et de tali apostemate
quia talis dolor et cura in ceteris
non curatur nisi apostema curetur de cu
ius cura habetur in Gwilhelmo et libro
satis plane ¶ Et fit ulcera sicut
colica sicut dolor intestinorum vel
causa propter vermes in intestinis
¶ Signum quod vermes sunt causa doloris
et passionis intestinorum sunt quod preces
sit talem dolorem repletio nam
fecatura et recta ventre hora re
inimis est cum ordinatio et accidit

cus super quod sunt et alii qui fri
gore et qui dispositio mortis co
gnoscitur colorum et firmitas
narium et pruritus narium et alb
edor et est ut dolor ventris dices
tus secundum Gwilhelmum Salicetum non dicit
quod in sompno garriunt et pa
tiuntur stridorem dentium et mas
ticant sicut haberent cibum in
ore et habent sompna turbilia et
patiuntur turbilia et tum in
quietudine et cura | Inuigiles
aut patiuntur pruritum narium do
lore et calorem et emissione
saliue et egrediuntur liquida ac
destillantur os de die plus quam
de nocte et sequuntur multa mala
accidentia que habentur in libro causis de
vermibus ubi dicit quod non generantur
ex colera quia nullum animal colera vi
uit quia amara non nutriunt secundum
Galienum et de secunda medicina
nec ex melancolia generantur vermes
quia in ultimis quibus consideratur
paruitas vite nec sanguine quia
humor est bonus quoniam indi
get quod generantur solummodo ex fleu
te et ex cibis flewmaticis et crudis
humorem flewmaticum generantibus
ut sunt fructus recentes et fru
mentum cactum ¶ Et nota flewma pu
trefabile sit cum intestinis pu
trescit illud putrefactum accidit
putredinali suscipit formam ver
mes generantur et in intestinis
superioribus generantur vermes lon
gi et magni rotundi dicuntur seu lu
brici terre | In inferioribus intestinis
generantur vermes curti lati et similes
cucurbite et vocantur ascarides vel
cucurbitini | In longaone generantur
vermes parui ut fiunt in caseis

upmi et ligni mali valde et max
ime in aiis primitu cadunt
umes longi in ple[n]o intestino
lon[gi] pungendo maxim[e] dolo
rem causant ¶ Et contra dolores
c[on]umes occide et educe p[ri]o
debet occidi et post[ea] educi non
tantum in regulis intestinum. primo
patientes tribus diebus lac
te caprino ieiuno quia multa dul
cedine multum delectantur umes
et sic infecti quiescunt et non
ledunt nec causant dolorem inter
sibi corporis ¶ Postmodum statim
caute afferantur mortificatia
umes que propter consuetudinem
in lacte gulose accipiunt
et propter famem et post dulcia
aliqua amara immisceri ut
cum lacte vel melle detur aloe
vel succus persicarie ¶ Et multi
alia umes mortificatia sunt
puta aloes mentastrum absin
thium opoponac nigella persi
caria folia persicorum et cor
tices radicis ruta succus centaurea
betonica mattaria acetum et
occidit eos ¶ Et dicit Gili
ator quod zeduarium acetum cum
brodio ciuino potatum pro vul
dubio umes occidit ¶ Certi
sie umbus educantur cum pul
vere [illegible] coralli seminis santonici
℥ ss. ʒ v. ʒ ii ʒ xv.
fiat pulvis de quo sumantur
ʒ iii. et si sunt in superioribus
intestinis vel cum vapore.
¶ Et non sunt in colo educantur
cum clisteri impabilitans de amaris
et imponatur vapore ut
umes enatant et mortificant
secundum Giliatorem aloe succus v
rcos succus cucumeris asinini
agariaci et sit pulpa colloquintide
et cantharides cum vapore et sapo
mollis supponatur in clisteri vel
ponatur super umbilicum mortificat
umes. Sed ille quibus ciceris
cessabit dolor colicus vel yli
acus quod eis causatur ¶ Et vi
ta bono regimine calidis et
siccis que putrefactioni resistunt
et in tempore consuetudinis cibalia sit
bam sanguine quantitas et bi
bi bam sit potus cibus. Et
post balneum cibus in cibis
comedat et ieiunet umanum con
tinue et umes expellant
secundum Gwillelmum ¶ Et non
quod de istis materialibus fit
aliud decoctio vel sirop aliud
clistere aliud emplastrum addita
summa lupinorum amarorum su
per ventrem ubi umes pertu
¶ Et ali unguentum quo sic venter in
ungatur ventris alicum cum felle
taurino et succo absinthii
¶ Ventrem ungunt cum manica sed u
mes occidunt ¶ Dicta secundum
Giliatorem et pulli columbarum
et alie carnes bone ¶ Et que di
mitta et salsa fiant cum pipe
ris ossa zeduario galanga
et cum decoctione ciamo et cardamomo
et fit torsio et dolor ventris
et intestinorum sine colica su
pliata quod ventositate grossa

Ventositas in intestinis
ledens frequenter accidit
omnibus singulis sunt secundum Gilbertum
quia ipsa ventre inflant et
descendat et vagitur quoniam
contra eae cum rugitu et gur
gulatione et tunc dicitur si ventosi
tas est conclusa humiditati et
eructuatos fiant et alle
mat patiens quod eis ¶ Et

de dolore lateris ex vento

Sic perpetue si fuit ventosi-
tas in superioribus in testiculis
et quandoque commouetur et agitatur
ventositas torquet in testi[culis]
sicut torquetur corda et ce do-
lor erit valde grauis. ¶ Et secundum
Guilielmum in signis coarctationis
ventositatis erit tinnitus et testiculorum
et dolor vehemens et tactus
non sentitur in regione. ¶ Et fit
alij colon cum alij cogunt
alij colon cum sicut cum cibis
comestis inflatiuis ut sunt fa-
be milium et rapule que sola
abstinentia cibi et digestione
celebrata soluuntur et quando
dicta ventositas est et sua grossi-
cie patiens ledens quod mul-
titudine resoluitur et quando no-
dicta ventositas est cum fa-
tellatione de milio et sale
vel de auena et sale vel alio
calefactorio ut de ysopo ori-
gano calamento cimino mara-
tro et aliis huiusmodi. ¶ Si uero ve-
tositas est cum multitudine cibi
quando bene sunt ut cum fo-
tibus vel herbis supradictis calide
quecunque dicta sunt remedia com-
petunt. Dicam est ventositas
cum flente naturali quod resoluitur
paulatim. ¶ Ergo eius si
quod sedatur quandoque dolor et per duas
horas vel tres horas iterum mo-
et quandoque dolor non sedat cum a-
plicatione vel calefactorium sed
magis augmentat cum quia
calor et virtus euaporatiua re-
soluit flatum in summum et non
consumit et multum tamen dimittere
euaporatiua cum perdit. ¶ Vel per

tamen quod medicus venit ad
infirmum et ignorat an sit
ventositas commendigie vel
cibo assumpto vel resolutione
flatus paulatim apponat
calefactorium seu euaporatiuum
ut de milio et sale vel alio
ut dam est super locum dolo-
ris et si non alleuiat dolor
per hoc sedat flatum quod paulatim
resoluitur et tunc purget quod
medicina debilis vel cardinalis
te in quo bindoia est resoluta
et vbi posita sunt aliqua ven-
tositates carminatiua et si
postea non cessat dolor tunc
iterum pone euaporatorium et
quiescat ac dormiat pati-
ens per purgatorium
et cibus si fit potest abstineat
per quinque aliorum cum remediis
que supra scripta sunt de ven-
tositate ca. ibi de ventu-
sitate rughosa inter omnes
pellicolas stomachi et assi... af-
firmat ar. cura in colica
de ventositate inclusa inter
pellicolas intestini stomachi et quod
res debite ad intestina ap-
plicatur sicut ibi ad stomachum.
Secundum Gilbertum in dolore co-
licos ventis de ventositate primum
dicat portacaria ... intus
quod contra et fugiunt de vino
in quo cocta sit paritaria
et balneum et emplastra diafocti-
ca per purgatorium diuersi
bona sit et bonum et balneum
de herbis calidis ut ruta ori-
ganum pulegio ysopo et aliis

ventositate carminantibus
¶ Et in exitu balnei offeratur
tyriaca cum vino decoctionis gen-
ciane et piperis longi et panis
tostorum super locum doloris
sine scarificatione bonum est.
¶ Et in angelo loco cum aloe de
serica et costo secundum magistrum Guilli-
mum. Cum aloe anatis et lam-
pinis in vngo et sciis ex bono
et patellaco cum multo furfure
et sale tosto sive in sartagine
bona et comedat carnes
bonas et bibat vinum bonum
purum et gudiantur albaria cum
hoc pulvere: R piperis nigri
ʒ ii cinamomi piperis lo-
ngi ana ʒ i galange ze-
duarii cinamomi boni ʒ i et
fiat pulvis. Et sit colica
sit dolor in testinorum ex flen-
te frigidissimo scilicet vitro viscoso
crudo et sic sit ut plurimum secundum
Guillielmum et secundum eundem sig-
na sunt satietas nausea
procedens ex spiritu ventris et eructa-
tiones omnes et melancholia cum
ventositate et nausea et dolor
cum forte et sudor sudore frigido
et cum urina cum alba spumo-
sa valde. Secundum Gilbertum do-
lor est cum maximus magis
quam vacationes et dolor intestinorum
et laboriosus et color faciei
pallidus vel lividus. Si fit
illa minor corrumpitur et purgatur
et labor nocturnus cum maior
regio illa vel spongiosa
et viscosa quasi ad modum
olei omni tamen cum tenacitate
et egestio excrescens corporibus
... ¶ Et cura eius
cum non ... proximi fiat

clistere lene operari lenio et sit in forti
dolore colico et febricitantibus
rapcagne decoctionis ...
li i vel li ii sal ʒ i olei violarum
... in medio tepide et si fuit
absque febre potest addi ad predictam
pugillus furfuris et ʒ iii
mellis et plus de sale et ...
olei violarum ponatur olei communis ℔ i.
¶ Aliud clistere fortius quam ad mi-
nistretur si primum lenitum dolorem
non sedat sic fiat: ... xv
bismalve ... catabis
ana m. i sal ʒ i olei communis
℔ ii secundum Guillielmum Gilbertus
ponit ad clistere mollificativum
tale: R malve et ... lini
vel fenugreci decoctionis li i
et pone cantabrum ... vel
ordei et adde mel et oleum vel
decoque radices bismalve
in tisana simpliciter addito
oleo et melle. Sit clistere molli-
ficativum. ¶ Post hoc operatur clistere
mundificativum tale R mal-
ve bismalve mercurialis
ana m. i addito melle oleo et
sale et colatum ponatur ...
scamonea ... vel alia medi-
cina operatione et post fit fortius
ex decoctione rute calamenti
absinthii centaurie pulicarie
... et sal gemma et melle
addito et medicine ...
... li i i ʒ xii
... implicatur ... fur-
fure ... in ...
... sive ...
rute usque ad ... fiat
... comprimatur ... in-
iciatur post clistere secundum Gilbertum
... ultimum cum lenitum et ...

solutiui ¶ Ego non primo pono cliste
tale scilicet malve maioralis vel
bete blete camomill ana m
i. cartab m. i. mell ℥ i.
oli anati ℥ ii sal ℥ ß . Ist
ud lenit dolore et mollifi
cat mat. i. ventositatem
subtiliat et abilitat ad exitu
et post hoc cliste addo ad pre
dicta yssopi et herbe anct ana m
ß et salis sic ℥ ß fiat cliste
post hoc facio tale scilicet mal
ve blete ana m ß yssopi pu
cuie herbe ancti ana m. i.
sal ℥ i. mell ℥ i. et ß oli
anati ℥ i. et ß et catabri
pnogill. i. et colate addo
benedicte simplicis ℥ vi et infarti
℥ i. sine stamonica vel alio
diminutio vel loco benedicte ali
m pono istam medicinam
scilicet turbit pulverizati subtili
℥ ii ʒʒ pulverizati ℥ i. aga
℥ ii ʒʒ puree dauci her
via ℥ i. puree dauci her
mediacte ana ℥ i. mastic
℥ i. turbit et ʒʒ debet et pom
colatne agarico puretur
dauco hermodattili decim
b cu alijs sic quod primo sibi
imponatur scilicet puretur et dauco
apud et agarico post mediac
de coctum aliquorum comat ista
medicina flen grossa et ven
tositates et sedat dolorem et
tam doloris aunpmtado ¶
Gwifling dicit quod suppositorium de
coltio albo de quo hic in
meo antidotario ibi collum ad
debita vetosam et eam que
est ex viscosis et fris flente
dimonet et cum dic plures inust

cu ¶ Sed ego repeto valde cor
ro sinu et vbi atque qua agere re
capere decillo pulvis ℥ i. et po
nere magna viol et sims q
commoza vel pmorum vel mista la
gic dragagum vel mastic ct
cu bru pulvis cet hys omo
tq et confirmus usque ad desicca
tam tuc cu eo et cu mell fa
ciem suppo et vtere eis ¶ Ego
non vtor suppo de melle fa
ciato cu sale gema et
pulvis yeopigo. Gilbertus non
ponit suppositoria ex melle
cu ex decoctionibus sic addit
fel thauri vel sal gema
vel sal nitri vel pireti vel
ellebori vel esula vel titimal
lis sen samoctaz simpliciter
matic sed caute de his vtat
qui de eis vti voluit. Gm
plura quibus aliquam vtimur
sunt secus hijn et quo hic
in thezauro pauperum et in
Gilbertina et alijs quibus que
pono Gilbertus et alij quod eis
non vtor hic non pono ea
sed isto vtor scilicet polipo dij mu
dati et parum genisi ℥ ß yssopi
semis feniculi ana m ℥ i.
sal ℥ ß in gallo antiquo
ponantur et decoquantur in
multa aqua usque ad dissolutionem
ossium et cole et bis dum biba
quia feces et humores flentes
et ventositates grossas dissol
vit et expellit et vide plura ad
colica dimissam in prima man
ali pratica mea et in alpha
beto meo ¶ Hic non pono ea
sed localia in medicina vtilia et
remedia hic appono / olim fe
tissim vel buaz vetus mel

calidum forte et sal recipe equa
liter et bene misce simul et coque
ad spissitudinem et lanam vel
filtrum vel pannum laneum intinge
et exprime et calidum super locum do
loris appone ¶ Ego addendum
cuminum tritum vel diagauanum vel di
cale ¶ Item oleum vetus ace
tum forte et axungia antiqua
simul coque et fac stuphas pro
dolore c ¶ Item vesica cucu
rbita vrine plena calida ap
posita bonum est Ego in vesica
pono decoctionem herbarum calidarum
ut paritarie origani serpilli
urtice filia bene ¶ Et dicit Gil
bertus quod in colica ventosa pro
medicina parietaria tantum intus
quam extra ministrata ¶ Item
vile sed valet in medium locale
rapiat de superficie terre vbi
alia migunt et calcant pedi
bus vel in stabulo ante presepe
vna petra lata et calefac
et appone loco doloris multum
probatum est secundum Gilbertus ¶ Secun
do quod in medicina quecumque in
colica ventosa ¶ Primum est coli
ca ex ventositate flegmatica in mag
na parte clisteris euacuato
flegmate per secessum flegma resoluitur
et sumitur et sequitur dolor coli
cus ventosus vel sicut fit quod po
nitur ad cure complementum ¶
Et fit aliquando colica vel yliaca
et dolor et tortura ventris ex
retentione fecis sine coste
tate duris desiccatis et tal
collectis fit ex multis causis
¶ Et ponit Gwillelmus xi causas
retentionis fecis sed remedia pro
ad omnes retentas in regulis
ibi retentis fecis et ibi si
colica fuit ex siccitate duris ¶ Et
potest dici quod calitas et siccitas
intestinorum sicut est retentionis
fecum et tunc dolor colicus vel y
liacus seu tortura intestinorum
ex retentione fecum in duratarum
accidit ¶ Cura est mollificando
et lubricando intestina intus
et potius quibus lubricatis
mollificatis fecibus et apte fiat
expulsioni et ipsis expulsis
cessat dolor ex causa retentione
earum ¶ Dicta igitur sit lubri
catiuis ut brodium de carnibus
porcinis recentibus et atriplices
et violarie et lactuce cum decoc
brodis cocte et bibe cum cibo
timisiam ordeaceam debilem
non humulatam et potum et posti
sto vinis et de mane bibe po
tum siropum violarum cum tysana sicut
et comede post cum bietas coc
tas cum brodio predicto que in fin
tate lubricant et libricant
dant lubricant et librificant
¶ Et de carnibus agnellinis et
porcellinis coctis et de conili
nis coctis et pullis gallinarum
coctis ¶ Et vitare omnia que
intestina calefaciant et desic
cant tam interius quam exterius ab eis
quam malis et potum et medicinis
alimentis et dispositis in quibus
lubricatas et aliquando intra
cum alimentum bene alias ex quo competit
emplastrum mollificatium super ve
trem et ex opposito super renes
et clunes ¶ Pro malve vis
calc lactuce bracte urtice ana
partes .i. decoquantur parum in
aqua et ex pressa fricant aqua
apponantur sagimine recente por
cinum et bene misceant et super
pannum extendatur et apponatur

loca dia Et si cu ia dicto
no fit expulsio fecu p nat
q forsan debilis vel tepide
laborat ad expulsioz fecu
lentu innata c na vel cu dis
te mollificatio r mordificatio
carne sit vel cu ex silicone
aloe pulverizati cu r fusione
bradij porcini vel altius li
quoris ad hoc apti no esto
aqua casei vel brodiu carn
recentis r addunt aliqui ad a
loe p[er]o ʒ ss pulvis sene r
est pondus aloe ʒ ij r pulvis
sene ʒ j. Et hoc clistere molli
ficatiu r mordificatiu bonu
e in hoc casu ps malue bis
malue viole an m. j.
mercurialis c vtil ubi tri
ps cantabri pugilli j. r mel
lis ʒ j. / Sal ʒ j. / oli vio
l ʒ ij. r colate addantur cas
sie fistule mundate ʒ j. mo ipso
lenita sit aloes ʒ ij. fiat
clistere r in vasetur tepide
li. j. ego impetrando hoc sine
clistere laborari tunc quia
multa clisteria calefacta et
desiccativa quidā sibi mini
strancat credens q colica
esset ex flegmate vel grossa
ventositate r indurant r de
siccavit tam feces q in tes
tina quas ipse augmentata
batur morbus colicus qui
ex retentione fecu indurata
rum fuit r ex doloribus sic sunt
vtius p[er] strata q clistere p
dam mollificatiu r mordi
ficatiu administrare no po
tui s[ed] cu mollificatiis et
lenitativis alimentis. et
ex tra laborari r tu cofor

tentatibus vomitu inventibus
sanavit. ¶ Et no q ista
de constipatione ventris sunt
parato cunctis multa que h
cinerint sit quia in casu
r curis constipationis ventris
conveniunt multa que in casu
r curis colice vel doloris
ventris ex retentione fecum
sunt cu constipatio ventris
no sit aliud q retentio
fecis ut hic noto

Exitus ani c capitulo
elongationis r ulceratio
egressio r in v[er]satio r fit
ex causis multis alij fit ex
nimis conatu assellandi
ut in tenasmone r tunc in
rat cessat exitus ani ce
nasmone r tali conamine a
mitto ¶ Et fit alij p[er] casu
vel percussione sup spondilia
a dorsi ubi nervi r lacerti lo
gationis sunt lesi scind per
fistulam in logatione dev
lacerti sunt quod corrupti r
in hiis capitibus exitus ani no
curat vel hoc in regulis. Et
fit alij p[er] apa natura cause
logationis. Et eius signum e
sm Guillinu q continetur
eius c mania r cum eius su
capitulo longationis cu ma
nu pellatur r no egreditur
r cura eius ponit Guil
lins in Flora r purgatione
p[er] decoctionem in abet r in
balneo. Et fit exitus ani
quater sit tez stipticitate e
logatione quae vtius cotc
ma dictat r no exit r sig[num]

eius c cu qnis sedet sup la
pides frm vel frigg p aim
tor9 intrant qualitatug
h9 eueiut quod media pracct
cognosce r senci actualr
firas in aus r inca abbis
applicatis r ledit a foris ¶ Et
circa ois c ut dicta sit ca
lida r g dicam calbaia cu
spebus calis r bibat bonu
vinu modicate r comedet
digestabilia r vitet frca co
gne sunt dure digestionis sed
dam c imregulis r r umlcn
humida r lubricatia r fiat
cu eplis de h'bis calis ut
demeta calamo maiorana
satureia piretra r h9 di sp
pectoine r pectoncs r vetro
sup spinam dorsi calefco r
ut calor possit ad intestinum
pfundari pto sedat sup pdcis
h'bas r vng coctas r non
p vnctas h'bas ibi a friarn
h plures in nova r du i nno
nen h'be pona panis la
neus vel filtes in decoctoe
capls r de sup sedeat r si c
testini dispositio humida post
h' saccus de h'bis cosde ca
lefctis sine liquoe r ad ani
applicoe r sup saccu sede
at r frequenter h' fiat r post
h in vngi capite logacois
cum alo costino r inlino lau
rino nardino r post de sup
sparsi pulius de mirra co
thinte r mice cypressi r colo
phania r stoc ricos faciune
r si no h'nt carina simiant
aliqua ¶ Ibi enatatissima
dorrs h'bas fomica i ano
primitus sedat pacions r
in aqua cala decoctionis subsplimis
r calis ut mia cala incluse
euaporet r illi qui p tucur
sterpactis mltis in locabus rc
medijs expedit eis in pdca
decoctione sede aliquoaciens
¶ Ergo eis r dispoit ani facilit
cu de coctione cacoill ab sin
thij r sin fuf r alio qui in tm
deliciam sunt capit logados
r magificatu qs ut ingredi
no potuit sine resolutionis et
alij opunt adde ad h mal
na ut gd egressu cat aliq
lit mollificatiu facilius post
in tre dicta ¶ Cu no u dintacs
nec magnitudo talis cat gte
tabar cu fomentatoe decalli
ata clara tepida r alij cu
fomentatoe de actactoe dca
calo decoctionis absinthij
r metenl calamit vel ma
io'ane vel salune vel satue
r ista valent eo r pitini matas
psfrite ¶ Et no op in qoim
cum qu h'more frm quatem
vel lubricante ptq medicinas
h'more petantis psormatu
vel si supiora in testia h'udant
co qr p clisie si in fiora in
testia h'udant tali h'more
remedia ia dca ppetunt qz
ut plurimum psfrite vel frio h'mo
re poitus ani solz euenire
io de istis pscuntq fu h' h'mo
ris meo ¶ Et no cao ptq
pena de popitatoe matis
adanna eorq matis vel ad
palisim eius h' r post q
pete pter, h' op ibi alij c
esitq neatis qu nc r ten
tum vel qu difficultatem
ptus que h' n h'nt loaun
vel

Pruritus in ano quando
provenit propter vapores acu-
tos in capite longaonis
vel ... aut propter vermes
parvissimos ut sunt vermes
in caseo antiquo dimisso. Si
sit propter tales acutos humo-
res vel vapores corpus mundi-
ficetur ... in capitulo ...
dicta in ... fiat ...
torem et evaporare ... in-
bibita et fiant suppositoria
sedativa doloris. ¶ Ego non de-
digestiva et purgativa humo-
ris calidi sine sit colera sive
salsum fleuma ... et cor-
pus ... in fine de nebes
acu ... ...
...fessio fiat in ea et bolarme-
nia humiditas aque ...
... contigit et actualis
caliditas frigidi evaporare et
non ... impedit ...
... ... sunt ...
plantaginis que claudendo po-
ros vapor magis acutus in-
...tur et remanet in ano. ...
Si autem de aqua ... non
sufficit fiat fomentacio vel
sessio in aqua decoctionis
saline ... ...
gerem de calce et ... ...
... Si autem pruritus fiat
propter vermes minutos fiat supp-
positorium de lardo et manet
ibi per duas horas et statim ...
trahantur et invenientur plenus
vermibus ... Ego non cum
... ... vel absinthium vel
aliquo alio vermes interficiente
in puncto accidit eos quibus
mortuis cessat pruritus et postea
cum aqua salsa ... et recta

mundificato cum capite longao-
nis de medicinis ...
vermes intestinorum et eos edu-
centes ... ... de colica
vel alio de uno corpore ... vermes
interficientem in puncta ...
... ...
¶ Si fiat ad pruritus ani propter ul-
cera vel fistulas curentur illa si
sunt curabiles et ea curata
cessabit pruritus. Et non
... in alphabeto meo ...
de ... et ... corpore
et in Guillelmo et ...
alijs de eis ... ...
non possum de eis aliquid ...
... in capitulo de colica ... ...
aliquid

Emoroyde sunt quinque vene
que sunt circa pudibunda
... cum longaone ...
quas natura ... et ...
... et mulieribus propter ...
sionem grossi et melancolici sangui-
nis superflui ad mundificationem
et alleviationem ... ...
... sanguis superfluit natura ...
... ... venas ...
pellit quo ... natura ...
... venas claudit sicut ...
in mulieribus venas aptas in
matrice claudit et cum hee
vene fluunt debito modo ...
... ... egritudinibus
... ... sanguine ... ...
... ...
lepra morphea et malum mor-
tuum ... talis ...
... ... et ...
... ¶ Et cum fluunt debito
modo non est ... egritudo nec
cura est adhibenda ... ...
... ... in

procedunt et ad egritudinem procedat
vel aliquam dispositionem dissolute
¶ Cum vero fluunt et una diriget
sanguinem talem appellatur et eo
quod emoroyde dicuntur. Sunt
emoroyde ab emo quod est sang
uis et roys fluxus dicuntur. Unde
quando fluunt dicitur passio emo
roydarum vel emoroyde ¶
Verumptamen quia concurrunt venis
quinque in ano proveniunt dolo
res et passiones cum per ea sang
uis non fluit sed cum nimis
fluunt ideo secundum usum loquendi
dicuntur emoroyde et cum non
fluunt sed aliqui addunt quod
sunt fluide emoroyde ¶ Cum
vero fluunt dicuntur vel concres
sunt que est cum nocumento et in hys
et cum tumescunt et non fluunt
¶ Cura passionis est predictarum
ad libitum ¶ Signa istarum
passionum per se patet. Sig
na flationis et retentionis emo
roydarum secundum Gilbertum sunt
precedens gravedo renum pri
mus narium dolor dorsi et
pectoris et cum hic dolor vel
gravedo illarum partium et cecca
petrancia et tenasmo et pon
dus seu gravedo corporis gra
vedo et pigritia corporis et pa
lor. Causa emoroydarum
extrinseca est laxativa medi
cina acuta sumpta et quae scā
monea colloquintida et aloe quae
venas illas aperiunt. Cau
sa intrinseca est humor ad istas
partes multiplicatus descendit
in fines et rumpit venas. Et
si ipse sunt ex sanguine sunt non
vene rubee et vocantur uve
¶ Si sunt ex colera sunt ut pre

more maturae aut parum rubee
sunt et vocantur morales et
sunt qui ex sanguine et colera. Si
sunt ex fleumate quod raro fit sunt
sicut vesice albe et sic aquosi
dam vocantur. Et si sunt ex me
lancolia sunt dure aspere ut verruce
et vocantur verrucales ¶ Cura
emoroydarum in duobus consistit
scilicet in sedando dolorem in
aperiendo cum debent fluere secundum
cursum nature si non causa non aperi
at et restringendo cum immoderate fluunt
in restringendo fluxum ex toto consimiliter
¶ Cum vene dicuntur vel aliquarum
tumescunt et non fluunt et pati
ens in eis sentit dolorem
¶ Tunc descendit sanguis ad talem
unam venam vel duas et cum na
tura non movetur compellere quod sic hic etc
tumescunt sunt vel qui omnes ex
multitudine sanguinis superflua in quam
tali laborant ad mitigandum
dolorem vel venas tumentes per
pungendum hic cum tuore in mono
dum quod tuore amoto venit
vene ad locum suum naturalem
nec florum facere hoc fermatum
dare in digere quod non contemplere
intundo hic requirere unum statum
appareant pannus flanei la
neus intinctus in aceto calido
aceto expresso et fiat hoc sepius
Et sedeat super talem pannum
sepius sedat dolorem et reducit
cit venas intus ¶ Post pro
flanei pannum constituit pulverem
ad quantitatem una rapsodia et
eorum capitum aduri vel
capre ad mulieres conbusti vel
pirucam vel corticem conbustam ad
equalem quantitatem et locus emoro
ydis pulvis super aspergatur

qua potent emoroydes de
siccat in fra duas noctes
Soquitur ad mitigandum dolore
emoroydarum bana et fomen
tatio cum aceto de coctionis ca
mill mellilotum absinthij et
tapsi barbati primodum emplas
tr be tale plasmetur et alia
plura remedia localia sunt ut
marrubium coquatur in vino se
mictorum vene tumentes cum vino
et herba apponatur ¶ Item bombax
intincta in aqua decoctionis anc
ti apponatur supra famictatem et
sedant dolorem ¶ Ego vtor olo
rosarum cum vitell ovorum et mica
panis albi et mibca aliquando vn
ge venas tumentes cum olo ca
mill cum ola anatis et cera
noua bona mixtis ¶ Nota
tamen quod si vnde sanguis fundatur
tunc primo fiat flobotomia de cepha
lica dextri brachij secundum sequen
tem et annum mouit de de
vena sub camilla pedis extis
et tendit si sanguis multum fun
dat fiat primo in brachio
et post die sequenti in pede dextro
¶ Et ideo quidem annum mouit
punit curam et emoroydes tumen
tes et non fluentes suffingam
cum pulegio sale mixto salge
me decoctis in vino et dic quod
sic vel abrumpitur vel desiccantur
¶ Nota non enim omnes emoroy
de tumentes vel dolorem cantes
aperiende sunt sed per primam
dans ubi dolor sedatur et detu
mescunt sitiud egonem in hore
hic plures fuerunt quod nunquam eas
sunt apertas et vixerunt sanie
sed si quis consuevit habere fluxum
emoroydarum et non erunt p

prodo ut solebat aperiende sunt
¶ Nam sicut secundum liliatore fiat
flobotomia de sophena ex latere maior
sed quod flobotomia de basilica confert
omni speciei emoroydarum deinde
mundificetur corpus si humores ca
lidi dant cum tiffa sarcostum ven
barbata et si humores sunt
frigidi cum biudora et theodoricum
empiricum Jo de sto pe dicit
ge cum mirabol citrini in ca
tala in ca vel supra Guill
dat pmngere sic sume mirabol
indorum ℥ i. emblicorum vel
beblicorum vel seme epitimi
sum tre ana ℥ s Alia lira lib
vbi fuo pam ℥. cortices
mirabla grosso modo pistentur
et decoquantur in ½ vini aq
usque ad 2m. et in fine de
cottionis addatur aliquid co
frtien et stet sub dino per
nocte ... de mane decoquatur colatum
et ... posse dulcorari cum
sa... ... ... et si sumere
nol... ... let partes decoc
tor fiant pille sic sume elle
bori nigri acubarum ana ℥ s se
me epiti ℥ ij. mirabol indorum
et beblorum ana ℥ i. fiant
pille addendo aloe ad pondus
medietatis aliorum et sunt ante
hec mundificatio et apertione
emoroydarum deinde sedeat
in aqua decoctionis psilli cum
grani calamenti porri blete
et silium huius et inungantur loca
cum aliquo selle vel lacte
ficus et si talia localia re
media non conferunt applicantur
cum sanguisuga vel cum flo vel
et nouatur cum nouacula si.

emoroyds et venas tunc est
magnificata. Et liniator. Ex
ergo de curatione cum consulo
quod praeter illud quod aperimus ut
patet in regulis ubi fit mentio
de impatore ut adiutorio dicta
Plinaspers [?] et aliorum secundum locum
cum quia tunc sunt corpora
fortiora in curatione sustine
tia sua mundificatione et flo
localia remedia apertiva
fiant. ¶ Et nota quod difficul
tas curationis sanguinis per
venas ani est propter spissitudi
nem et viscositatem sanguinis
¶ vel propter spissitudinem cutis
vel propter siccitatem poros eius co
artantem. ¶ Sanguinis spis
sus per sirupos et decoctiones
subtiliandus est et per medici
na conducente humore visco
sum mundificativa et spissitu
dinem per subtiliativa [hole] potius
posita raro fit et [hole] cutis
ariditas seu sic[hole]citas
removentur per humecta[hole]tia
potius. ¶ Contra cutis spissi
tudinem fiat mellilotum caulis
ana partem i, catabri [?] partem ii
coquitur hoc in aqua dulci
usque ad consumptionem partis tertie
et fomentant emoroydes cum
dicta decoctione sepius sumant
et in fine decoctionis appo
nantur [?] cum catabro per
modum emplastri et cum emplastrum
amovetur liniatur cum oleo caulis [?]
et sanguine porcino recenti et
pinguedine anatis ana partem
i amixte. ¶ Contra siccitatem
cutis attestetur [?] est quod primo sic

citas cum caliditate in moroydis
is humectantia debent tende
aliqualiter ad frigiditatem. ¶ Fiat
ergo fomentatio loci cum aqua
aliquantulum tepida et facta fomen
tatione et loco desiccato in
ungatur locus cum oleo viol. sang
ne porcino recenti et pingue
dine anatis ana partem i amixte
hec cum humectant cutem et
subtiliant. ¶ Si non siccitas
cutis est cum dispositione frigida
ut in consilium dicta melius in ve
tur cutis facta lotione cum aqua
tepida et loco desiccato un
gatur cutis dura cum dyaltea
oleo caulis [?] et pinguedine anatis
ana partem i amixte hec cum
mollificant cutem humectant
et subtiliant cutem et disposita
et sanguine subtiliato sic natura
expellit per venas ani sanguinem
superfluum innaturalem. Contra cum
medicina intus et potius
per aloepatic dragmam i, plus seu me
dragmam i et semis radicis rubee ma
iorane [?] dragmam semis fiat pulvis et
bibatur de mane cum sero ca
prino vel cum vino aperit enim
eius usque emoroydas sumantur
et si cum hoc fiat potius emplastrum
de cepa tincta et tritum cum oleo
caulis [?] vel laurino innatat ad
aperiendum cum et hec dicte opera
tiones sunt in meo aggregato
¶ Item sedeat paciens in aqua
decoctionis foliorum origani
calamenti porri blete et silum
bus [?] hoc liniatur et ungantur
emoroyde cum oleo quinque foliorum [?]
amarum vel felle cum ... vel

cum lacte ficus et fiat emplastrum de
stercore columbino mucilagine psi-
cori galbano bdellio cam-
phora aspalto medulla cin-
nuos titimali pulpa colloquintide
sale nitro centaurea maiori
alumine zuccaro [illegible] liliator. ¶ De
quibusdam herbis ammalibus
[illegible] ad faciendum emplastrum
aperitiuum et dimitte tribullum et
colloquintide et [illegible] de stercore
et alumine [illegible] et si tamen
talibus non aperiuntur vult lilia-
tor quod mandant quod ego [illegible]
cum vino vel quod sanguisugas ap-
ponantur quod ad [illegible] venas [illegible]
venas tenentes quod super eas
¶ Item de coquere marrubium in
aqua et vino et sale [illegible]
et cum decoctione fomentare lo-
cum et postea herba apponantur conforta-
tiua ad aperiendum eas ac [illegible]
locum et fiat eam decoctione de
[illegible] de [illegible] locum
eas [illegible] tincturas [illegible]
partes in pulvis [illegible]
partes, id est, piston et apponatur
per modum emplastri aperit enim eas
et cum hoc concordat Gwillelmus
et [illegible] in [illegible] in acuto
squilliticis plures operatur et Con-
stantinus in viatico vult fiant
unctiones cum oleo rosarum et aloe commix-
to aperientur. ¶ Si non emoroyde
diu fluxerint et debilitatum
paciens et non bene quiescat
nec appetit cibum nec bene [illegible]
tur et timetur de tali vitiis propter
[illegible] et ad constringendum eas ipsa

magis aliqua cum apta delic-
tam nisi illa alia sic fluat quod
per fluxum eius de casu virtutis
timetur. ¶ Volunt plures docti
ut si particularia conveniat fiat
flebotomia quidam primo dicunt de
basilica et postea de cephalica
quidam dicunt de cephalica
vel saphena et hoc verum est ubi
est [illegible] sanguinea et plenitu-
do sanguinis et casus virtutis
non timeatur. ¶ Ad restringendum
emoroydas si fleubotomia non fit
vel si fit postea eas vel postea [illegible]
[illegible] partes si [illegible]
est qui eam sustinere potest [illegible]
per se si dispositio pacientis est
calida vel [illegible] calida
[illegible] per se [illegible] per
confortationem [illegible] rosarum
[illegible] alba ad cor et epar
confortandum et [illegible] calorem
alterandum et aliqualiter in-
stringendum et postea bibe syr-
upum rosarum vel mirtinum et de
[illegible] de [illegible] ut
de plantagine et rosarum et si dispo-
sitio pacientis est frigida [illegible]
[illegible] et decoctione vel
syrupo de [illegible] talis de qui-
bus habetur in meo alphabeto
¶ Et non quie [illegible] sit ad restrin-
gendum dissenteriam valet ad
restringendum emoroydas [illegible]
[illegible] ut habetur in regula [illegible]
ponatur aliqua in media ber-
[illegible] et bibitur [illegible]
¶ Item [illegible] bibitum
et lac [illegible] bibitum valet

de et mirra et albus et portus
et comitur ut alias Item coagu
lum leporis cum vino vel aqua
roso bibitum dissolvere partes
valet similiter in albo super eg
rum Item emplastrum factum de ster
core capre silvestris de succo
ti olybano et pilis leporis
minutissime incisis vel pulver
zatis et succo virge pastoris
et dragaganti gummi arabici bolo ar
meni sanguis draconis mastice et omnia
efficacissime emoroydas stringit
vel etiam succus portulace vel ra
pe cruda vina sed aliquis pro
cis secundum opinionem in ven
tosam .i. vel ii. vel iii. pro cis
vel albumine omni commiscere
sufficiat alii Item clistere bonum
ad hoc est de aqua decoctionis
urinarum de stercori et hic in
meo aggerato et multo ut pa
tiens sedeat in aqua decoctionis
talis urinarum virge pastoris
et plantaginis arantie et
absinthii vel aliorum pro
fectus fomentum venas fluc
tes quas sola stringere cum
de tartare et postea super e
as aspergi pulvis re partium
cum medio olybano pulver
zate gomorsi Item vitella
ovorum cum olo rosarum mixta sed
cum penna liniant vene no
cenre sanguis pro eis ut dicit
quidam reprimentur Ego
addam pulvere cornu combusti
et pulvere de pilis leporis
et dicit idem si luto camenis li
niantur stringit Et ego dico
ne de omni luto cavere vel pla
tee seu viarum sed de luto aquo
sa aqua que super ipsum stete
rat recessit et apparet quod de
siccatione solis et venti quidem quedam
pinguedo super natans in super
ficie talis luti .i. in parte luti su
periori cum non est vinctus in fricata
temperata et consolidata et compan
pibus est bonum et medium et separa
per posse et venire virge pastoris
vel plantagine et addet ad tale
lutum succum eius vel herba ba
gonistam bonum esset et succus talis
vel herba grassa per se valet et eti
mollea et sic valet et aliter
alii postea in sessorum venis illius pru
tus cum vaporibus talis recetis et
alii autem fiunt quibus sub
veniendum est quando tamen a ca... de
p̃rctu in anis et unguentum meum
de calce in antidotario meo bonum
est hic et pompme cum profluvium
remanserint quasi scabies vel
fissura sedat eum pruritum et sanat

Retentio autem post naturam est
secundum Galienum a xiiii anno
vel usque ad lx annum vel si
mulier sit sanguinea vel colerica vel
pletorica usque ad annum l
que in tali tempore fluere solent naturam
consueverunt dicit tamen Liliator alii
mulieres fluunt alii tardius secundum
diversitatem complexionum Nota
tamen quod non semper etatem secundum
puelle et senile retinet menstrua
naturalia sed in complexione et purgan
te et mittere cum si fluunt et talibus

q' paz tuc fluūt in alia q
mlr̄ hūdat sang̃nem aut
ꝯ fluxꝰ vꝫ raz ꝛ no tīmo
Gilbꝫ dicit qꝫ nāa fluūt a
a xij anno usqꝫ ad l. annos
ꝛ ante xij annos ꝛ post l.
annos nālr ꝯtinet ꝛ nl
tra xij annos ꝛ infra ꝯtinē
tur accidit ꝛ tn̄ dico no ꝯpg
nate qꝫ tunc nāa ꝯtinz sang
nem ꝑ menstruum adueniente
tunc embrionis ꝛ fetus et
nisi i mulier laborantibz in
quibz parz fluunt ꝛ aliq vel
in qꝫ oīo fluunt ꝛ pp multa re
lactꝰ vel pp fluxum narium
vel emoroydarum ꝯcessum
Si dicantur a ꝯtinēri abu
sine sꝫ deriuato ꝛ ibi nūc
in pōans qꝫ ꝯtento sed dico
de ꝯsumptis pp fe acuta vel ꝯco
mca vel fame ꝛ penuria
ubi hūiditas nālis ꝯsump
ta no ꝯpe dicit qꝫ i eis a re
tineatur qꝛ no fluunt sꝫ i eis
nūa ꝛ de est ꝛ io nō fluunt
a nō ꝯtinetur ¶ Cum nāa a
dec n. sang̃ menstruum tū
gnitur in usu nō i mulier ꝛ
pgnante sed ꝯ nāli disposi
tione tamq superfluitas nēc
onosa debet expelli si no ex
pellitur dicitur ꝯpe ꝛ ꝯtinēri fine
hec sit superfluitudine sanguinis
sine uiscositate colericē vel flem
tie sine ꝯpactione humorz me
lia poros ꝛ orificia venarum
matricis opilante sine ꝯst
alite sed nāa poros destr

destruante ꝛ ꝯdensante sine fri
ditate sine nāa frigida poros
ꝯstringente sine per aliqua stip
tica in matricem deiecta coste
poros coartante ꝛ in istis tam
sunt signa ꝛ cure si pernant
si no ꝯ tamen in matrice ve
nire ragadiis nisi ꝯ ulcu
apate callositas vel corrup
to debilitas sine callositate
dura fiat. pdictorum porum etiam
sed cū ista no sunt bn cura
bilia nō ꝯtentis a pp ista
curabitur ¶ Si uero i matrice
fuit apertura curabile destr po
ros claudens ꝛ ꝯ inde fuit
ꝯtentus a curatus apate
curabitur patet de ꝯtento
tali ¶ Signa generalia ꝯten
tionis a. sunt Gilb. sed dolor
ꝛ agrauacio ab umbilico
usqꝫ ad anticula ꝛ dolor
renum ꝛ spine dorsi ꝛ dolor
fidorum ꝛ colli ꝛ dolor medi
alis oculorum ꝛ in fecto palpe
brarum ꝛ grauitas oīs sū et
fastidium in nālis appetitus
appetitu alii ꝛ grauitas aucti
arum ꝛ tensionum ¶ Si sanguinis sit
ca retentionis a vena ꝛ quia
sanguinea ꝛ quia cāe a sang̃ nis
turbulentis cū vena ꝯit et
hūiditas apparet sanguinea ꝛ reple
to saphena ꝛ ꝯprimens colorz rubeus
sꝫ Gilbꝫ sūm Guilliam sit
superfluitas sanguinis ꝛ surait enis
sit multitudo pinguedinis ꝛ carnis
mollities ꝛ urina rubea fiunt
ꝛ uiscositatis ꝛ grossitie humorum

vinum splandi ¶ Et circa eius
e quod quia sanguinis spissi
tudine et grossitudine subtili
ant ut non sunt brodium ciceris et
pisorum in quibus sit coctum ci
minum vel anetum vel feniculum vel ysopus
pus petrosilinum etc. i. con
dimentis cum carnibus bonum est
¶ Carnes castronis de capo olo
galline et pulli carnes aves
campestres panis sit similia
tylemis perosus postea sit vi
num album subtile clarum non forte
ut renense vel asteraliticum no
tum durum vel album ¶ Dyacala
mentum potest fieri. Dyasaffragi potest
i. mixtum cum specia ordinata con
petenter cumulata confectio et
medicinis cinamomum mara
tirum cum zz sunt bona et cetera
parum apponatur quod subtilitate sue
substantie faciat ad penetrationem a
liorum ut sanguis subtilietur. Guil
helmus dicit vinum album subtile a
citum confert valde syrupus aperiti
nus cum melle in antidotario me
o optimum est et potest adhuc fieri
decoctio secundum sufficientiam potest
aggregata et purgatione flegmatis
sanguinem ingrossante sunt Rx
polipodii etc. ut habetur in anti
dotario meo ibi decoctiones vel
dentur. Repigre theodorici est
pistis quod ego expertus sum cum 2
i. decoctionis venis capilli
et feniculi etc. mundificata fit potest
plures ante tempus quo quod solet
fluere ¶ Sanguinis subtiliati
cia sunt contraria agitationis

camepiteos camedreos ypostis
ruscilla capilli veneris et dyadi
tos ceterach emplastrum tia
mosin coriandrum fenuli gentiana folii
gentiana yreos acorus ysopus
sticados polium scolopendria a
cetum madit et subtiliate sue
substantie faciat alias omnes subti
liativas optimas aperitivas pe
netrative ad locum ubi oppilati
sunt ¶ Ex istis potest fieri aliquid
ad decoctionem faciendam ubi fo
rent non habentur sed in rure vel
quod parens paup est et potest fieri
pulvis de quibusdam malis
digerentes et flegma subtiliat sanguinem
purgante de cortice polipodii
et ysopi et addatur potest illis qui
in apotheca res habent non sunt et si
cum polipodio addantur cortices
esule i. tpna quanto plus largo
alio et flegma plus purgabit
et pilule plures suprascripte de aloe
lb iij cum potest i. dyagridii
potest fieri pro ut et purgat et certa
tempus ut fiat in media locatia
aperta curatio quam per clisma
ta subtilificativa suppositoria
et pessaria quam potest pone sit ad
alius ¶ Gilbertus dicit quod in gllsi
ac sanguinis fiat apto sophis
ne mitius et cimbualla ipis
de thenoris est sanguis in aqua
tepida. Ego non habeo in libro fi
sanguine subtiliato et mundifi
cate sanguinis facta per digestiva
formativa per dicta sanguinis dicit
quod in cum cala potest fieri flora

de epatica et in qualibet cum predictis
bene premissis ventosa superponens
Secundum liliatorem inprimis Si
pericolosa gnomiat fiat flebotomia
de utraque basilica propter causam an
tedictam de media dextra saphena
ppe canicularum et ut terciana
in corporibus meloza et ego dico
si multo color saginea et multa
repleta sangine possunt hec
fleb. aperire et alii opilacioni
ostruccione venarum matricis per colaz
ventosa et signa colere sunt
secundum Raginum quod sentit inferius
matricis punctiones et asmas
et urina est multum colata et
pinguis et tunc cum calicos com
pellit superfluitates et iij vel
iiij diebus febricitat quod si ipsi
sunt colere fit superfluitas omnium
adminiculum palpebrarum et species a
dde digenanda est una cum
oxizacarum purgandum cum
colagogo et in mesis antidotis
et ad hoc apozima bonum et
tercia die fiat balneum de quibus
fiet aprimis ut sunt cundi
ma ciceres rostis porrum
folia salicis folia vitis et similia
et postea ablinens offeratur
cum rubore et siccitate et immi
nente cum 21 secundum Raginus et sl
multum in fistis ad pronosticandum
cum fistulaz supponis sed quod
sagines multum in ca ut predicte
superfluitas et periculosissima
ta de libris predicis et fistula in
pede in prima quarta primates
dui sanguis ut sagine thac in sig
r alii et ante tunc quod flebotomie visto
post ostiaca venarum matricis opila
te et sanguinis cum sed quod urina est
discolata et pinguis et tunc cum
flemmaticis et inuscilagiosis est
immittit superfluitates lucescunt pal
pebre et tussiunt secundum Raginus
Et tunc sicut generalia superius
posita sunt et postea etc.
Et cura cum est ut digeatur
ut supra dictum est de grossicie
sagines et constrictitudine cum
que causa sunt iterum cum
quod sed hec in regula flemmatice
cum cum spissitudinis et is in
indigestis et formatis cause
est sunt et ubi cura sunt tamen
prima eius hippocrasticum quod aperit
venas valde secundum Gilbertum
et sunt quiddam dicta cali
diora quod ubi ut vinum pro
senap allium et floria
et similia sunt inquisitio quaz
ibi nisi post inundificacionem
per formatum et aperiata localia
remedia sed sunt fortiora i.
calidiora quam ibi / Verumptamen
lemora precedunt fortiora et
quod ut plurimum vitas cum acat
con vistosa flemmatica ora ve
narum matricis opilate iolibet
prima localia remedia per con
ptos et doctrice visitata sit
igitur iste modus generandi i. curan
do In primo fiat quo tunc lime
r in qua rubra patiens so
lebat sunt cum et sic statim per
xv dies ante mapiat bi
be digestivum et pungere digiae

fca et h fiet infra p° octo di
es postmodum fiat stuffa ad
de opyacia in 3° die seq
ti ptea p tres uel quat
dies dat cucurbitulis
apertiue calide et tibie sin
gulis omni die forti liga
tur uel i aq calida pedes
et tibie ponant ad elicien
sanguine in fig et ymmitte
hec ei si appareant et no suffi
cit fluant aperiat saphe
na in tibi et sequenti die de
turbea sanguinis magna sine
apio ad 3 iij . cu decoctione
arthemesie uel salvie et ij
llo pulego inchil minus
p os filius fiat plus h
co tiq tu fingat ... si fluga
cunctis uel cucurbitis sine
uel suffumigiis nunc natu
et ei supponac. In septo mem
se procedat sed iam dam est
nisi cum loco berb magne
de antidotis emagogo uel
cum illud quod de vino de
trisafi mirra quorum recep
ta sunt in meo antidotario
i almasory antidotis que
fortes sunt i ... cum
... flegma ... media ... ame
dia sunt h nasale fiat
de radice malue uel rubee
ma . uel salia ... sup
assero fuliuc ... serm
plures h unto h pumuore
... mattis mag
... et amonca au
... sentiat calcem ...
et apponat alia ... sit

... infectura

+ Scribe tamen quod usque ad finem libri

pata et videbit quia attehmit
de epa colera cum aina atines
cum eo apoc tali Ergo cum
plus quam de emplastr desen
na ordei et fimo lunare sic
quict appositu et aliis addo si
ad plata et endiue uel ace
tose uel plantaginis ita quod si
in emplastro aliquid sit acuta
fortis ad faciendum virtutem aliorum
et penetre Et no in aggregato
meo te aceto quod valz in
yetricia si no mundificat. autem
cum euacuata medicina et lo
calibus remediis dato fiat
stuffa et fricatio et cauma ia
ut prius dam c Et sit yc
tricia .. apud calidi epis et
cum apud calid epis curat
p° et ptea mundificat cum
ut dam c cum stuffa et ca
misa Gwillelmus dicit quod
i prius ... fiat flora de salvia
cella mag grie Si cor
e plectoricus si no cor no
e plectoricus fiat flora de
man cgde ptis Si ytericia
e ... ablepe cor conte plec
toricus fiat flo mag simpl
Si e asplene fiat flor i
man dyo ... aliam ytriam
comencha de cp de splene
uimissa ut dam e i prius h
ca Et no sit et sig co
Cura no ... ser Gwilliem
ut sex fiat distia cum aq
de coctionis ... uel cauli
uel siccle .i. blete ... pini
polipodii ... et aluticulo

sal et appona mel et aliqui
lo olive olim est sim valde
utile et fiat aliquis florida de
salnatella mang fumst
quod gultum gredest cum fine
ruaz morbi anfecido et spa
tur utina est rubica spisa
sic fruit tur fe ut sic fe et
sm Gwillm cuius lz ar
theodoron matalidus et
paulus cu suco stugi i
solat et plantagis et dt quod
complemto scr quod vrina pa
tients bibita cu suco mar
rubii albi sano petitiaz
curat ¶ Ite rasura ebors
bibita cu urina paciets cu
rat et suco solat et caris
nig quaestio multu vz et
sit potioa ise primo de
Et signa cas sunt quod fe p
cessit et fit in die tercia et
fit fibris et sps gru ptm coral
Si aut venit i die no ac
tio ul an septim die no ve
nit primodu cuius qui modi
sinthesis et semp sigt ma
lu i fe contra vir ypos
predicat ast potiora an de
cm bona dic malu ptg ii
quod durs sit dt Gwillmg quod
Galyen dt quod potioa diu
fiat s multum matie re
bilites ne no valet veri
cat cam et cura eius est
inmec naz ad expulsioz me
ad cute exterior viij. et ros ro
rum inc eius fomentatis ul
abstingedo cute Itē cu aq
de coctione flore camomille
et aneti sm Gwillmum quod sepe
recipiat sirrop acetosu tepi
du ul oxizakarf cu aqua
calida ul oximell cu aqua
de coctione primorum et ob hoc
dicta sicut febricitat sm quod dicta
¶ Ego no dico quod sm diusam
cam yctice erit diuersificata
dicta oia si sit ex humore fris
oppilate vias epis ul sensus
felis erit dicta ut dom
in cas de oppilacoe epis et
cistis felis ex fris humore
Si potioa sit ex distepan
cia calida epis ul ex cala
habundante in epa fiat dicta
ut sup dom c cas de dis
ut sup dom c cas de dis
temp̄ancia epis calida Si sit
ex apatis epis fiat dicta
ut in apatc epis dicm e
et sic semp sm cam yctiae
dicta yctice vare et Et
no qui expimentis antiqs
sunt aute dmse effi
cacis quod h no pono qma
calius qd si fit laborose et qma
a poteris Gwillmi et alia
torum et aliorum famosorum
sunt tm quod hoc opotet
quod uti potest quis ad li
bitu sm oppurtunitatem re
ta et rōnem

incipiat et ludt et sccdat usq
pue sit dolor intestn

Hyplon est in cplosiose
viali et bona frinq
et suco inqpercoe rarus

et spongiosus in forma b[illegible] longus in parte et situ est ut una eius extremitatum contingat stomachum et alia costis posterioribus et hec est sua longitudo latitudo vero eius non est magna cuius una extremitas tendit sursum usque ascellam sinistram et alia tendit deorsum ¶ Cuius officium est deprimere extra assimilatate melancolie quod ex alio sanguine grossum melancolicum quo attracto sanguis bonus et purus alteratur ad membra corporis mittatur Et licet splen virtutes iiii scilicet attractivam retentivam digestivam sive mutativam et expulsivam et quando aliqua istarum virtutum impeditur et debilitatur deficit eius operatio et splen est et dicitur debilis ¶ Splen habet multas passiones sicut opilationem quia debilitatur et quandoque opilatur / quandoque mollificatur / quandoque in duritiem quandoque tumescit quandoque apostematur / et ventositate extenditur Et primo dicatur de eius debilitate ¶ Splen dicitur debilis tunc [illegible] attrahere quod non potest attrahere melancoliam superfluam epatis et mundificare cum qua mundificatur nutrimentum convenientius ab epate transmittatur ad membra ipsa membra convenienter nutriuntur et [illegible] officium splenis et quando in ista operatione deficit tunc dicitur et est splen debilis et

accidit causa debilitas quandoque ex calida quandoque ex causa frigida Et signa de calida debilitate splenis sunt corruptio coloris ad nigredinem et conturbatio albuginis oculorum et in regione splenis sentitur manifesta caliditas sitis et urina est colorata sicut dicit secundum Guilhelmum ¶ Gilbertus non dicit sic debilitas splenis est ex repletione tunc calore in splene urina est colorata et tenuis et adest anhelitudo oris [illegible] et gravitas in regione splenis et calor quasi a profundo emergit et adest nausea et vomitus et ventositas fetida et totum corpus et regiones sunt calide quandoque [illegible] et quandoque spisse et totum corpus calescit et marcescit et debilitas splenis sic causata a nimio aut difficulter curatur quia calor minuitur frigus [illegible] [illegible] [illegible] faciliter contingit secundum Gilbertum ¶ Et cura debilitatis splenis ex caliditate absque materia est non confortetur splen cum oleo rosarum mixto cum cappares cypero et aceto et [illegible] [illegible] et absinthium acetum vel [illegible] acetose secundum Guilhelmum ¶ Ego addo aqua [illegible] quod ferrum [illegible] contingit si non causa sit in causa in splene [illegible] Guilhelmus purgat cum reubarbaro sine [illegible] [illegible] vel [illegible] cum reubarbaro et aq[illegible] ego non do oxizacara [illegible] sirup absinthii [illegible]

gposita in antidotis meos pil. j.
ac aq de corticibus endiuie ca
pill venis et camepitheos et ros
et aliis addo ʒ ij aque estiue
comis fit ad li. j. postea aq
decoctionis ¶ Ego Guillelmus
papiensis fui flebotomiam de saluatella
manus sinistre et gaudet vinum
album forte bibere in quo aq
apponatur ego vinum album
clarum debile in quo et aliqui
de vino granatorum malorum vel
de vino berberis et carnes q
medat castratos edi et auctis
analis et pullorum et cibum co
ditas cum agresta vel vino
granatorum vel berberis vel aceto
vel pulueris specierum qui sic fit
secundum Guillelmum specierum ciamomi ʒ j.
cardamomi ʒ ij croci ʒ j. Ego
pono de ciamomo ʒ ij et de car
damomo ʒ iij et de croco ʒ ij
etc et dat rosata nouella
in qua sit aliquid pes trocisci
stelle ¶ Ego de rosatis nouel
lam pt j. et dyarodo albus
pt ij mixtis et aliis addo pt
j. zinziberis cabulate Et sic
debilitas splenis est cum fria
et signa eius sunt corrupto
colore corporis magis quam in ca
cala cum obscuritate et blu
beitate vel liuiditate albu-
ginis odore et casus appetitus
eo quod vel de melancolia ori stom
mittitur cum splen non trahit eam
et regio splenis sentitur tactu
frigida et urina secundum Guillelmum
est turbida clara sepius ¶
Gilbertus non de urine sple
neticorum nisi ille que fiunt

spisse ex admixtione melancolie
liquores sunt tenues et radio
se ex nimia caliditate et tenuitate
quas quidam vocant fenestrata
quidam vngulata quidam perforata
tamen eo quod in vna parte est urina
tamen in alia apparet tenuior et alia quod in alia
apparet tenuior et rara quod in alia
parte melancolia aut naturalis spissitate
sua in tempora constringit urina
les meatus ut non in pes te
nuissima valeat ex calore ri
nuissima valeat ex calore et
carens sit alba aut glau
ca a colore ex melancolia naturali vel
innaturali que melancolia innaturalis
partim colorem et facit urina a
tina vel subrubea ¶ Et aut i
urina fuit nebula magis pes
sima est quod sat splene admi
rabiliter urina intensior fuit
in splenetico tanto deterior ¶ Si
aut multa fuit in effusione sic
ciditatem eius sat ¶ Spar cum
stant cum eius liquetari, Est
plurimum de sanctitate generata
in suo ad intestina quod urina
sit multa et secessus paruus
in humiditate eius sit generatim
quod spar humidum plenitudine vel
reprimit humiditate superfluitatis
aceto cum missa et mittit ea
ad intestina quod urina est pau
ca et secessus multus ¶ Et
Gilbertus Et cura debilitatis
splenis per frigiditatem est facta
regionis splenis cum man
et equinatis et ceteris et vn
ctis ad regione splenis
cum hoc vngo specierum absinthij
ʒ iij aceti ʒ ij armoniaci ʒ
j. bdellij supponatur sagapini
ana ʒ ß liquefiant simul et

aqua addita quantum sufficit
fiat unguentum ¶ Calefacit
et confortat splenem et aperit
vias eius et dilatat et
removet eius debilitatem
et ventositatem magnam sine
scarificatione posite super regio-
nem splenis confortat eius
virtutem attractivam ¶ Dieta eius
sit vinum sed potius et aliqua
carnes dentur in aqua cocta cum
caulibus et porris coctas et
assate carnes bene sunt
et in pastillis et comedantur albu-
mina cum vitellis ovorum et panis
cocti cum his seminibus feniculi pi-
peris nigri et longi ana ℥
cardamomi comparatis quan-
titate unius nucis muscate folii ga-
lange ana ℥ i. croci ʒ
fiat pulvis secundum Guillelmum
et si est in flegmatica vel melan-
colica passione in splene et hu-
moribus secundum eandem purgetur
cum pillulis fetidis sticados al-
kakengi vel cum decoctione po-
lipodii nigri ℥ i. reubar-
bari ʒ ii diasseni ana ʒ
iiii aquarum decoctionis ... et
ne ... et ... tamen non
datur et passus ... reubarbarum
cum vino ... et est utilis
medicina confortat epar et
splenem et aperit opila-
tiones ambarum et ...
... et removet debilitatem
splenis et ... et bonum
est non datur nisi in die
secundum Guillelmum ... in ma-
lencolica de syrop ...
apertum cum melle et dyaga

langa cum dyaturbith ... ad
yerapigra ... vel cum flegmago-
go addito sepe et clistere et
et flegmagogum bonum est ¶ Splen
opilatur in uno eius poro vel
pluribus scilicet et quorum opilatur ...
et ... non sunt signa manifesta
opilationis nisi quod dolor vel
gravedo sentitur in regione
splenis quod non ... opila-
tionem ... sicut infra dicetur ¶ Et
opilatur aliquando ex frigore aliquando
ex calore et aliquando ex ... aliorum
... grossorum et viscosorum
et ... vel ... dat
tale ¶ Dicit et aliquando ... aq
... dicta de opilatione
pororum splenis ex humore calido
vel frigido quia ... opilatio ...
... aliquando ... ex ...
... ¶ Splen duas opila-
tiones in poro qui vadit ad stomachum
et in poro qui vadit ad intestina
et in poro ... epar ...
... in epate quarta
est ... eius qui vadit ad stomachum
secundum Guillelmum quod appetitus
deficit eo quod melancolia non est ad
... que appetitum ...
... ¶ Splen
... ¶ Signa
opilationis pori splenis qui
vadit ad epar ... quod ...
... eo quod melancolia
... in epate et non recepta
a splene mittitur ...
urina aliquando ... ad ...
... vel nig...
et aliquando ex grossitie ...
... urinalium opilationis

no medial colatur come valeat
et est urina clara tenuis et
dissoluta et radiosa et gulata
et fenestrata dicta de qua dictum
est hoc capitulo precedenti. ¶ Si opilatur
aut porus splenis qui vadit
ad intestina signum eius est quod
venter fluit eo quod melancholia que
de splene mitti solet ad in
testina ad retentiua virtutem
confortandam non mittitur et ex melancholia
in splene retenta fit urina
alba tenuis et lucida clara
et radiosa et aliquando ex admixtione
melancholie spissa turbida et liuida ob
scura vel nigra et est dolor
tumor sub sinistro ypocondrio
cum duricie multa propter tumorem splenis
et grauitas et pigricia assunt
et dissolutio corporis et attenuatio
et debilitas. Eructuationes aceto
se sentiuntur et facies alba pal
lida vngues albe color corporis liui
dus et quantitas anaxiria pregaliud
pruritus et in digitis et rugitus
et tussis et quando ascendunt montes
vel gradus vel scala deficiunt anhe
litu et si aliquando diu fatigentur difficul
tate anhelitus paciuntur propter compres
sionem spiritualium membrorum et
ab humore ponderoso in eis.
Si non deorsus porus usque in
testina opilatur fluente visco
so habundante in splene sicut
fit urina alba et tenuis et aliquando
opilatur et variatur urinalium aliquando
spissa sed non clara ymo turbi
da ex admixtione fleumatis et
tumor sub sinistro ypocondrio
et duricies et tamen dicunt vel molli
cies quia ex fleumate immollit

splen et tardius indignatur splenis
et duricies et tumor in parte superi
ori dicte regionis et inferior parte
et eructuaciones sunt insipide et
fumose et sentitur insipiditas et
habundans et tamen dicunt eam porus
sit usque stomachum apertus et non
opilatus quia si talis porus non o
pilatur vel opilatur dicte non
sentitur insipiditas ex fleumate
splene habundante sed erit do
lor grauedo et tumor maior co
quod fleuma coniunctum sed necesse usque
quod stomachum necesse usque intestina. Et
non dicitur de poro sple
nis opilato usque intestina
fleumate grosso vel visco so in
splene habundante sicut patet in
splene habundante sicut per et
comparationem porum splenis usque stomachum
et porum usque quod. ¶ Sed nota quod quamvis
duorum pororum splenis potest
opilari colera et naturaliter visco sa
quam splen eam replet. Cum
sicut sunt porta in precedenti ca
de debito splenis vel splen
replet colera sed secundum Gilbertum
In cura opilationis splenis
ex materia talia digerenda et mat
secundum Gilbertum cum exercitatur et
non decet per eas diminutiva quia
subtiliores partes primo educit
et materia magis redderetur comparata
et materia et propter hoc sit in splene e
eius duricies fit quando cum eius
opilatio consistit quando opilatio cepit
materia et quasi acta et quod diuina
eas dum prius exercitatur per eas
vngentur ex tunc regio splenis
cum prudentia et cum tenuiam ca
lidus vel cum oleo vel vel

cu(m) dyaltea (et) olo violaceo
vel cu(m) oxizacra bibat aq(ua)
de coctione vel in infusione
flor(um) boraginis (et) viol(arum) Ego
no(n) appono co(n)tinua frica ut
sunt endivie scariole et
flor(um) citoree (et) aliquid
confortans splenem splenis ut
rosa vel berberis in p(ro)pria
q(ua)lit(at)e (et) extinus cu(m) olo viol(arum)
(et) britans pulver(is) sandalor(um)
(et) q(ua)si cum de mac(is) usq(ue) ad
ortu(m) solis q(ui) dest scilicet p(er)gedat
p(er) loca montuosa ut su-
det (et) brachium sinistrum
moveat ut falle moveat h(ec)
Bodum Gilbertus (et) dicit q(uod) an-
te sumptionem oxizacrae dari de [illegible]
adragagant dyapenidion (et)
zucar(um) viol(arum) p(ro) pectore ro
mollita splene Ex fine
dictus purget(ur) ma(teri)a opilatus
que calida e(st) cu(m) cenario de
succo ros(arum) (et) tereca sar(um) vel
cathartico imperiali (et) detur
renbar(baro) aut dyarenbar-
bar(o) Et t(er)cia die fiat
balneu(m) cu(m) foliis vitis t(er)
metilla cepacca malua fen(iculi)
absinthio (et) solio (et) imbrica
q(uan)te (et) exeunte a balneo
officia(tur) rubea trocistata vel
[illegible] cu(m) de coctione endi-
vie scolopendrie scripte die
fit flo(bo)ta de basilica sinistri
brachii quamvis de salvatel-
la sinistre manus que
ap(er)ta est in h(oc) casu (et) te quamvis
ap(er)ia(tur) saphena sub cavil-
la sinistri pedis minime et

Galienus dicit ut refert Gilbertus
q(uod) ap(er)ire venam splenice sinistre
recto multi ve de h(oc) no(n) co(n)fi-
do Valut Gilbertus (et) alfonsus
ut elister colagogum sum sep-
timana sed fiat Et ponit
quide superiorem splenis
sacrificati a(?) qui illi ventosa
scarificatae Et no(ta) q(uod) [illegible] q(uod)
dicta sunt p(ro)prie sunt ipsum opi-
lato de cala campa cu(m) dimie
Sinis d(ic)m(acris) non sit [illegible] no
sz vti (et) solitis [illegible] agend(o)
e(st) cu(m) alterativis frigidis (et) capi-
tivis ut sunt oxizacrac cu(m)
aq(ua) de coctione seminum endi-
vie cucumeris citrulli cu-
curbitor(um) (et) melonum (et) flor(um)
citoree (et) camepiteos par(um)
(et) aqua fabror(um) par(um) (et) frica(tur)
(et) debili(tas) splenis (et) dyarodo(n)
albus cu(m) ba(l)neo (et) alii addo q(ui)
tam p(ro)priu(m) dyadragant (et) pectus
(et) p(ro)p(ter)go ma(teri)a(m) ut dam (et) camu
go (et) regionem splenis cu(m) olo
ros(arum) (et) olo de floribus salicis aut
(et) .i. par(um) aceti scilicet ʒ ii. sinu
absinthii ʒ iii. aq(ue) fabror(um)
scilicet in q(ua) ferr(um) extinguitur [illegible]
bn commisceantur (et) tepide appli-
ce(n)tur (et) teneat dictam que e(st)
ap(er)ta (et) no(n) multu(m) calefaciens
nec minus in frigidans q(ui) nalez
oppilationem splenis fricaz
Et no(ta) q(uod) h(ec) co(n)fert vide(tur) cura
de opilatione epatis q(ui)a cavet(?) (et)
operationes ibi dicte hic co(n)fert (et)
de co(n)iuncta sibi q(ua)mvis opilat(ione)

splenem convenientia sicut sunt diureti-
ca sed flebotomia vel medicina que
sepe accidit quarum opilationum
signa hic predicta sunt. Et cura
eius est cum aperitivis cibis in
cibis et potibus que abscidunt
grossiorem materiam et digerunt
materiam preparantes et syrupi valens
epati et splene. Contra de opilacione
epatis supra dicti sunt et purgationes
sequentes dicam syrupi et valet
hic. Sed est notandum hic quod si materia
flegmatica opilat plurima debet
in digestione et purgatione parari quia
flegma inspissatum et cum hiis alique
que inspissant melancoliam quod
materiam splenis et si materia est melan-
colica que opilat oportet ut fortio-
ra aperitiva apponantur in digesti-
vis que competunt sed ad sple-
nem ut sunt scolopendria scolope-
ndria capparis etc. que dicta sunt
in capitulo ubi de splene specialiter
competunt aperitiva etc. Et sic
est notandum quod si cum opilacione
splenis sit duricies non debent
fortiter aperitiva vel diminutiva
per se nisi precedit mollificatio
splenis ut quod supra est narratum
et cetera in regulis. Item nota quod in
opilacione epatis sunt ponende me-
dicine simplices aperitive epatis et sple-
nis que etiam sunt munde et ap-
plicande. Et quia ut dictum est
quod alia est opilacio splenis sine
signis manifestis sed dolor est
est in regione splenis et tamen
signa est opilacio id est sine est

materia quia numquam materia opila-
splenis dicitur opilacio prima et
proprie sed est ex vento sicut grossa
ut sentit cum manu premens in
regione splenis et in unguento olo-
lanino et si aliqua suppositio sit
de causa in duricia antiqua vel q
parata addatur cera pes dyaltee
et vidi in quorum dolore splenis
contra opilacionem splenis scilicet cum
illo unguento splenem in medio
Et fit alia opilacio splenis
ex vento sicut grossa magis sequitur
est aliqua extensio vel tumor sple-
nis et motus si sunt in spacio sple-
nis fit opilacio splenis sed
Et quando ex potu aque frigide vel
constringitur splen et humores compingun-
tur et fit opilacio et alia ex
longa commorancia in fine vel
ex longa duracione vel vocati
diana vel rethma longa et
alia ex longo cibo grossorum
vel melancolicorum. Quia cura est
sicut ante ex humore opilante
et venosa splenis ex vento sit
fit. Alia ex cibis et potibus
inflativis opilatis et signum
est quod statim vel cito post sumptionem
eorum venit dolor et opilacio
et ipsis subtractis cessat dolor
et opilacio et alia patitur splen
ex vicio renis splenis et tunc
adhibentur predicta cibis et poti-
bus inflativis vel non adhi-
bitis continuatur dolor splenis
¶ Et cura opilacionis et doloris sple-
nis ex vento sit ¶ Secundum Gil-
bertum pro clouaria syropos
farmacos et unctiones et

ampulla durities aperitiua et
ventositates carminatiua
h. d. i. sed multa porta cau
de vestor de scor sunc de dolo
re scor et ventositate et ventosa
porta super splenem sunt scari
ficate multum confert ventosi
tate splenis ¶ Ego appono
ventosam eneam in qua est
decoctio diureticorum patella
ta cum milio et sale Et quia
ut plurimum ad opilacionem splenis
propinque laycum sequitur duri
cies ideo postea de eo et de o
pilacione eius dicatur de eius
duricie ¶ Et fit duricies eius
quandoque secundum longitudinem et latitudinem et
propinque obtinet et longa o
pilacione et alii duricies
per totam regionem splenis alii
in parte eius usque stomachum alii in
parte eius usque umbilicum vel
pectinem ¶ Et alii forma eius
est rotunda alii oblonga quandoque
angulosa et quandoque in una par
te spissior et in alia parte te
nuior ¶ Origo autem duriciei
est maior tamen tangitur Gilbertus
dicit quod splen eisdem causis
coagulatur et induratur quibus
repletur unde in duricie sple
nis est ex humore indurato
et coagulato in corpore ut in
locis eius opilatis et ex q
bus humore eum implente sed
in duricie propinque cum est ex me
lancolia propter eius siccitatem et frigiditatem
que in duricie conveniunt
postquam habent ut plurimum in duricie
opilente viscosos dum per calidi
partes liquide consumuntur et remanent
net grossum induratum ut lapis
in vesica generatur et propterea fre
quenter post longas febres et con
tinuas cronicas fit splenis
induratio ¶ Ex colera non liq
uida fit duricies splenis propter calidi
tatem eius inflammante et cum
parare faciente humidum et naturalis
frigidus includi poros claudit
ne humidum intrat et quando intus
est delictum est siccum firmum et durum
et postea calor colere sit coagulatum
in splene ¶ De sanguine non fit
in duricie splenis ut dicit
Gilbertus vult contrarium autem
quod ex natura equalitatis generatur in
duracioni eius sicut melia
in frigiditate et siccitate conveniunt eius
in duracioni ¶ Et non in regulis
durum inter alia splenis et duri
cie splenis ¶ Et cura eius
in duricie est secundum Gilbertum sicut cura
opilacionis eius ¶ Et dicit quod
in opilacione aperitiua magis conve
niunt et in duricie magis conve
nit mollificatiua dissolutiua et purga
tiua et attenuativa et consumptiua
¶ Dieta splenetici est panis bene
coctus et fermentatus et cervisia de
decocta et clara sit potus et vinum
purum non forte album clarum vel
subtiliatum vel limphatum cum aqua
decoctionis feni capparis et
ut carnibus digestibilibus
ut castrati arietini anatibus
edulinis de capola gallis
perdicibus et piscibus cum
perstribus et cetera brodio pipes
vel cinamomi et feniculo sinapi

blete boraginis et buglosse pe-
trosilinus absinthium et sic de ca-
lidis vel temperatis. Vti possunt scariola
morella malva endivia et
similibus frigidis diureticis et aliis
frigidis caveat. ¶ Et caveat absti-
neant ab aliis viscosis ut est
mel dactili ficus et grossis
et indigestibilibus ut est carni-
um de genere camelino et carnes et
pisces induratis salis et ab
fructuosis et acetosis melan-
colicis ut sunt carnes bovine
leporine et a lacte et a caseo
et piscibus et papue viscosis
et ab inflativis ut sunt fabe
pisa rape et rapule. Vasa in
quibus comedunt et bibunt sint de
genesta tamarisco et salice et ta-
marisco. Alia sunt simplicia in o-
pilatione epatis ut hic simplicia in o-
pilatione splenis. Est autem adverten-
dum quod cum diuretica est cum splenore
frigida compacto et desiccatis competunt
cala tempate ad quendam liquet
caritatis complexionis temperate. Si
non est diuretica est cala reple-
cione tunc cum talis temperate ponen-
da sunt quedam frigida competitiva
ut in dieta iam posui et ante
purgandum caveat se paciens a
calore loceat qui impediat et
post album quiescat et non sit
in motu tarta leticia et vitet
sollicitudinem et sollicitudinem
et iram et tristiciam et post cibum quod sive
somno. ¶ Et contra diureticam splenis
ex causa calida sine complexione
calida est sicud contra debilitatem
splenis ex causa calida vel reple-
cione calida. Contra debilitatem ex causa
de debilitate splenis cum frigiditate

sepe contingit non competunt que dicta sunt
hec simplicia cum precedenti de opi-
latione splenis cum diuretica ex ca-
lida. ¶ Sic medicatis splenis
ex causa frigida absque apostemate et absque
sed cum primo exponens mollificat
cum dyaltea et butiro aut pole-
gio vel igne lenius sic ut fiat
unguentum tale. Recipe seminis lini
fenugreci ana ℥ ii fimus scor
viarum passarum ana ℥ iii. Ex
prioribus in aceto et in eodem
aceto coquantur et exprimantur in e-
bulla post ebullitionem exprimatur cum dictis
aceto et expressioni addatur olei
olive ℥ i et simul coquatur usque
ad aceti consumptionem et tunc ad-
datur cera quantum sufficit et fiat
unguentum et cum bene splenis
mollificatum mollificatis sple-
ne dentur diuretica Recipe radi-
cis feniculi scolopendria camepi-
theos boraginis ana ℥ i scilicet
gi brusci tamarisci ana ℥ ii corti-
cis capparis similiter ... tenen-
tis tamarisci spice nardi ana
℥ i fiat decoctio in libris iii aque
usque ad libras ii et tunc libra
una fiat sirup cum succo et
vino et modico aceto et una libra i decoc-
tionis ... humphe ... ...
aque ... libet sed album de bile
tace ... et medio ... tamen non
clarum et medicina bene stat re-
prima cum melle. Si non est flautica po-
cepta. Si non est flautica po-
nantur loco scolopendrie prope
purgatur purge cum apozimate
flengogo leni quod est in anti-
dotario meo ibi de coctione et
apostemate et apozima. Si melia
in pectoris purge cum decoctione
sive apozimate ad purgacionem

colam nigram in eodem anti
dotis meis ibi de coctione
eorum dyasene vel cum pillulis
de quibus quibusdam in anticad
inuenit post purgacionem
mollificet splen per iiij dies et
q(ue)ta apponatur dissolutiua
et consumptiua empla quorum
unum est hic ℞ malue ere .i.
altee et fiat grosso modo
et in vino coco putrescat et
postea de coquatur totum co
let et colatur sine expressi
oni addatur puluis radicis
capparis costi absinthii az
tamesie rute agreste an
partes i et addita cera fiat
emplastrum ¶ Item emplastrum de
postellum valet dyadaltes
Item emplastrum oxycroceum valet
et in anticad inuenit et in
antidotis meis sunt empla
cura
que carencia et in secreti me
pla efficacia et Gilbertus
ponit quod emplastrum de terbentina
cum pura parte olei et pura parte sal
ne ordei confectis super primas
lenem splenis duriciem soluit
Item secundum eundem de seminibus
diureticis et semine benino et ca
pino cum modica stercoris stiamani
lis et sucus radicis ebuli confectis
et multum valet Et non plures
de emplastris dissolutiuis et consump
tiuis inuoni ne per nimias de teria
tibus specialibus consumatur ultra de
bitum et residua pars conspicata
redditur Et non quod ℞ mollifi
cet de parte diuretica pur
gatiua et consumpta vide pla
ad duriciem splenis in cura de
magnitudine splenis et quod est
cum durice

De eandem Gilbertus dicit mol
licio splenis sit ex distempe
ramentis ad ipsum et eius poros sub
intrantis dispositis ipsum secundum substanciam
sed mollicie conformitate in sanam
sed tamen ipsum cuius impleuit poten
dit quodammodo actuis facti re
pleti postmodum in durciem Et
eius signa sunt latitudo flentia
et mollicies splenis intactu vel
sola splenis videat accedit tactum
et alia signa quod prius posita sunt de
repletione splenis ex flente
cura de cura splenis Et cura
mollicie splenis secundum eundem Gilbertus
est dirige max cum oximelle et
purgetur cum ya pigra vel alio
silii et tertia die fiet stuffa de
herbis diureticis ut sigamus ca
laminto cymino marrubio et similibus
ut ex eadem stuffa obseruato
medicatur cum vino de coctione
capparis vel alterius conficit recepti dic
aqua saphena scindi pedis
minus et tunc fiat sacellacio
supra splenem cum sale tosto
milio et auena et puluis bis
sal tostum in vescica in ea ponitur
et fiat empla de scoria in ag
grabo meo vide et ad liberandum
o pare

Magnitudo splenis alia est
tumor malus de humore sed
flentico et tunc cura est sicud
dicitur est in cura parti de molli
cie splenis Alia est splenis mag
nitudo secundum tumorem splenis ex
ventositate Et signa eius sunt

pt appente tuore ut i opila
tac splenis de vetositate splc
dom c Et c tensio sublatt
sinistro absq apatc dmor
qd pmo toblet i si fortiter
pmitur gmeit ex eo cruciña
to i rugitus Cedm Gilbert
Et alij c magtudo dura q
no c apa i c magtudo i induratio
rata pter cor splenis i si
apa c apnas duraci c i
pte tu ut lte m i de magi
tudo splenis dura que cu sin
apatc curat ut dcm c de du
riac splenis Cro q alij c
this magtudo splenis s m
Guillinu cu fe alij succedit
fe alij c sine fe i no post
quele fe. qu c cu fe aged
c ad curad fe pn i ne
neglire aliq appone mag
tudm splenis ut vaporatio
splen cu acete calo i pona
sup splene pannus lineus ut
filtrz m fusu m aceto decoc
tonis casill mellilot ros
i absinthij i sumat sirupi a
cetosum cu decoctione cappar
ut acori ortorce endime et
scio lactucarz i sumat alij
dyarrodo albus ut rosatam
novellam Cura eius pot fe
s m cure c vaporatio splenis
tu aceto calo de cortans vite
calamnta azari i cappar po
na sup splene filtz i fusu
i eo aceto sepe cu pndm
cay cenam i bibat oximel
gpositu ut syrop acetosum
cu aq decoctois cappar i azar

vi i mirtillorz i sumat dias
tros de cappar que st i anti
dotis nos scpta sumat cu syro
po acetoso i aq ortorce et
endiuie elctuarm sumat dy
acardamu ut dyagalagal
Ego do dyarrodo albus i dy
agalag cu pt i moxi vi
no albo odorifero mixtu aq
sum ti ut aq decoctois semins
lactucarz ut endiuie ut florz
ortorce qui edat carnes coctas
cu fen regditas aceto i pul
ue q sic fit Rt cinamoi ʒ i
cardamoi pipis longi galoff
an ʒ iij · croci ʒ s fiat pul
uis Ego loco galoff pono
galanga Cura magtudis
splenis sine fe i c qm vi i me
diate sed fe ut iam dcm est
i dm c nona sed nos antiqua
e ut sumat omni mane vinu
de tratisas de agno casto ut
i tratisu de cappar q l m
t m nro antidot cu syrop
acetoso de zuccas i si th cet
ulm pleatio ut sag c l
dans ficet flora de saluatella
manus sinistre i bibat vinum
album clarz sine i comedat
carnes digestibiles ut sut cas
trine i alie i aues campestres
vitando aues cu lagis collo i
aues degentes m aquis et
melicas i vngtuosa i dulcia
a i viscosa i dome carnes
i patella coctas i brodiu
lentiu i caui i pisorz i vi
tella ouorz i alia cocta i
nuces i ficus siccas i cu dio
cu sinap ut alia talia viscosa etc

fiant divisim et postea bene
assatas et ad pulverem redacto et
aceto gelatas et vino et aliqui
hic addunt in pulvere grana
et piperis nigri ʒ ʒ et fiat em-
brocatio cum aceto calido in quo
cocta sunt armoniacum et nuces
tamarindi capparis et semen
cuminis et sticados et flores ca-
momille et melliloti et capparis
et absinthium et filix et postea in
panni in cande de costo et ...
apponi pluries in die cum pan-
nis et cum ceram ¶ Cura de
magnitudine splenis cum antiq-
uitate et duritia ut post pectus extant
et longas opilatas extendi-
tur ¶ Cura cum ut fiat vini de
tres scissas de capparis ut dein
cum s... et in mandatis meo
vide eos et fiat emplastrum de ar-
moniaco et in die et alii
ut dicitur in antidotario meo con-
tra duritiem splenis.
¶ Et non quaeras cum appositione ...
quorum medicaminum ...
...tum vel ... splen du-
rus ... ut dictum est ...
de duritie splenis ¶ Et Gwil-
lielmus ponit unguentum tale ad mol-
lificandum duritiem splenis et opila-
tiones aperiendum et ad magnitu-
dinem eius diminuendam ...
... absinthii ... cetere
... ʒ ii. armoniaci bde-
llii opoponacis serapini ana
ʒ ... pinguedinis anseris ana
... galline ana ʒ vi. vel ana
ʒ i. ... in aceto ...
et postea addantur pinguedines
et ... super ignem lentum igne
decoquantur et fiat unguentum
... medicamentum de ...

... qua Gwillelmus utebatur
et alii ponunt huiusmodi non
pono quia ad alios inmutabilius
magis ... et utiliter ¶ Sed
aqua fabrorum ponitur frequenter
... in medicinis splenetice
quae ... in capitulo de passio-
nibus splenis posui ¶ Cura
magnitudinis splenis ex ven-
tositate quae ... cum inflatio-
ne ... in ... ca-
lida sunt et ... dein est
de opilatione splenis ex
ventositate grossa et ...
... de capparis et ...
de agnocasto et ...
... de ... ventositatis
... et ... vento
... ...

Hepatur ante splen et alia
membra et dicit Gilbertus
quod apostema splenis ... sicut apostema
... quia in apostemate splenis
debent ... medicamenta
Sed ... dicat quod non ...
... propter ... gros-
sitiem humoris qui venit ad
... et ... fiat in eo fleg-
mo ... apostema de sanguine quod ...
in eo ... et ...
sanguine ¶ Et signa apostematis sple-
nis ... cum ... quia ...
... et ... qui
... in furcula et spatula si-
nistra et si magnum sit apostema ...
... in ... velociter
frequenter et ... sicut ...
... et ... consimilem
... splenis et ...
... ut cum pectus dilatatur

et movetur ad eo splen apatq
et quando est flegma attrat ebulli
to et dolor cognite et constrictive
Et signa apatis frigidi splenis sunt
sicut ende Jo serapion complate
simistra in regione splenis
est durities et si est flentiacima
et nunquam durum et si est inclinata
sine ebullitione et magis dura
cum de signa repletionis sple
nis flente ut inclinata sunt g
secunda cap° de debilitate sple
nis ex repletione humorum et
signa humorum opilantium i cap
de opilatione splenis Et 3 i apa
te splenis ex inclinata e cōmitas
splenis cum duritie fixa Signa
apatis splenis ex vetositate est
per inflatum et compressionem splenis
per ipsam vetositatem et agnos
citur per hoc quod i est extensio ve
niens absque gravitate et
tensione ex vetosinis ex pellit tan
tum vult dicere non est durum ut
apatis sclirotico inclinatio mag
cedit tactui ut in apate flen
tico Et est durus tactui resi
tit ut vesica plena vetositate
Cura apatis splenis ex fag
e quod apatis fiat flaria vene
basilice et venene mang si
nistre j. salvatella de me
dicinis aqua solatri et aqua apii ce
cum aqua cōmitatis tamariste et
aqua cōtremitatis salicis et
aqua endiuie cum cōtremitatis
tapparis simile et sirop aca
cosq h sim Jo. Sap. liberatorum
Et si passio splenis est de ca
lida causa ut est ex ma calida ad
apata calida et est fe . et q dist
mt ex calore et siti et fe et sili

libus cum in pomis si pulveri
lata gut fiat flaria de ba
silica sinistre postea Item
de salvatella sinistre manus
deinde digerat materia per hunc
modum Recipe endiuie scariole
lactuce portulate ana ℥ ij
corticis tapparis costi genesste
tamarisci polipodie capilli
veneris rose ana ℥ j. seminum
frigidorum maiorum mellonum ʒ ß
ij. doctis ℥ ij. ut lxx. sucari
q sufficit fiat sirop. et tha
digesta purgetur sic Recipe florum
boraginis florum viol. polipo
dij agarici ana ℥ ß de coq
tur et infunde cum trian
corticis mirabolani citrinorum et
indorum ana ℥ ß fructus
tollatur et sunt in amora
Et ego appono me nazimi
ß Et ego pono de polipo
dio ʒ ij. et de agarico ʒ ij.
et de cortice citrinorum ʒ vj.
et indorum ʒ ij. Et non durum
dico quod aliud sirop et purga
torum sple est mollificativum
et et post purgatorum et est mol
lificativum bonum sicut liberatore
Item Recipe medulle crurib et
ceruinorum pinguedinis galline
anatis porci et eorum oli
amygdalarum dulcium olium
zyzanium ana post j. de quod sunt
sit fiat unguentum et regio
splenis eo ungatur Ego
utor olio de floribus salicis
et sanguine portio recti et
olo camille et pinguedine
taponis quia h mollifi
cant et non calefaciunt sup

fluc et hec esse necesse est Sed cum
apatur splenis ex nimia frigi
ditate sicut cum dominatur splenis
ex nimia frigiditate de qua hec superius
dictum est de duritie splenis in tractatu
de apostemate splenis et in tractatu de
magnitudine splenis et ibi multa
que considerandum quia in multis conueniunt
hec egritudines et une cause

¶ Et sic apatur splenis ex
nimia frigiditate data sunt hec superius
dicto preterquam primum istius capituli ad
curam eius confert quando multum
resoluunt et parum constipant
ut hec in .v. ibidem Decoctio
resoluta nos dicimus ecce multum
cala nemus fortiter resol-
uat et preparat in apatem spli-
niticam quia splenitibus prohibit
constipantes remanet post nam
constipatio magis opilata est
Ideo sirupus diureticus quia hec medi
camine confert valde duri-
tiei sine apate duris splenis
et lapiditates dicitur scilicet scolo-
pendrie ℥ .i. polei ℥ .iii. ven
baris ℥ .ii. croci ℥ .i. succi ab
sinthii ℥ .ii. spodii lactucarum ℥ .
iii. fiat puluis et detur decoc-
tionis ℥ .ii. cum sirupo acetoso
et detur sic valet de cocto
scolopendrie cum succo tamaristi
et cum dicto folia tamaristi et
eius summitates cum scolo
pendria decoquuntur et bibat
decoctio cum sirupo acetoso
sunt de cocto ℥ .iiii. et si-
rupi ℥ .ii. Item vsumus modum
uostrum ut summa radix cap
paris et medio cortices radi
cis capparis et radix agni
casti et cum dicto cortices ulte
rius eius qualiter nos et suda
in aceto vini forti per diem
et noctem et postea exprimatur et post
mi ℥ .c. et dicitur cum mel ℥ .iiii.
cum sirupo acetoso Et de ista
solutione In hijs predictis resol
uitur lapiditas splenis non
ex ubi fortioribus et cum hec ante
soluta non negligas apponere
mollificatiua et et in aggrega
meo dicitur de capparis splenis
armoniaci capparis ualet
in splenis apate duris Item
Sed mediani cortices salicis
et fenum grecum partes .i. decoquuntur in vino
et da ieiunus sic decoctum bibe
cum mollificatiuo aliquorum splene
et postea vsu de cortices per tres
uel per .iiii. dies item unguentum
mollificatiuo ut dyaltheea cum
oleo post oleo laurini uel cum
oleo de floribus salicis et oleo prim
et dyaltheea in duplo et fiat
hec inunctione apponatur cum
pluribus de floribus salicis cum fimo
caprino resoluto in aceto forti
quia resoluunt et consumunt et so
luunt furantur hec opera cum scena
et experientia bona Item ex
perientia docet quod scolopendria
bibita cottidie splene atte
nuat et desiccat Secundum
Reychardum et in magna
duritie splenis posse fieri cum hec
et cum dicto si decoctio de corpore cor
ticis salicis et fenum et da scolo
pendria forcius operabitur in
duritie et apate duris splenis
et pre omnibus valet data decocto pan
pilinis et in locis ubi capparis
et tamaristi non habentur ¶ Et

nō digerere et pinguedinem maxime propter
mollificationem splenis sicut
habetur in cao de duritie splenis
que est una cum dicta habetur in illi ca
de Et nō quod in apate duo
et splenis duritiae propter mollificationem
bona cum apparatu et
dissolutione cum confortatione
et sanitate sicut semine
plicis cum aceto decoctionis ca
ingill mellilotus semen scolo
pendriae tamarisci et absinthium
et flores selim hyssopus sunt valde
et una mollificatione et dissoluta
quod non euaporat conservat
cum ampla constrictione et forte
valde amplum et sed fortior
medicina de armoniaco et
simo animo et aceto secundum Et
sunt alii ut splenis paciatur
apa ventositate et nō dicit a
magnitudine splenis ex ventositate
nimium et magnitudine cum ventositate
sed splenis secundum et apate
nō cum cum est in parte splenis
Et unica thes apatus est sicut
causa magnitudinis splenis ex
ventositate et secundum Io. Dap
cap de egritudinibus splenis
confert in apatibus et ventosi
tatibus grossis vaporato ex fur
fure decoctis cum aceto et aneto
quia hec furfur dissoluit
... ex ... splene et
... grossitiem eius et tu
dic emplastra fiat Et secundum
eundem Io. Dap vaporato fiat
ex forte aceto vini decoctione
calamenti flumat vitae barba
rae cappari florum agni casti

et tu dic saliorum vel florum sa
licis vel saliorum seminum et
caulium et ramus capparis et
tamarisci et si nō assit se
vel callitas impedientes ad
dicit alii armoniacum Et nō
quod in cap de oppila^tione splenis.
ex ventositate grossa
sunt que hic valent et in cap
de ventositate stomachi et ventosa
sine scarificatione super regionem
splenis ponitur secundum plures
doctores nō valens utilitas
sunt et fortior medicina hic
tyriaca diatesseron .i. de
genciana lauri semen mir
ra et aristol ana cum melle
confectis et datur et potio e...
... .i. bonum est et tu dic pec
... mell syrup aperitiui
... cum mell et aqua decoctio
decoctione yssopi marat
ameos et tamarisci

Ventris constipatio vel
... mor... ... ad
quinque modos vel causas reduci
sunt s. ad calliditatem et siccitatem
in testinorum ad dimissionem
... et ad ... ad
intestinorum constrictionem ... ...
... ...
... medicina ad flegma con
... congregatum in testiis vel
ventositate grossam in con
... et ad debilitate virtutis
expulsiuae ... ...
... debilitate Calitas et
siccitas alii est naturalis intes
tinis et tunc operantur et ad
inchoandam expulsionem

intestinorum cum aliis potu et me
dicina liquefactiva et nos addite
et calidius vel si est aliqua in
firmitate et sic competunt mercuria
lis, simmargia (?) blete malve
cum violaria vel lactuca vel
portulaca et potius ordeaceus
in quo sit decoctum de lini-
mentis et pulices tenues de ca-
nena et sagimine porcino veteris
et pisces assatiles de fluvio
recte minuto et cucurbita et po-
stata cum zuccaro et zuccaro vi-
olato et syruporum violarum et cassiafistule
imbibita cum sero supra. Item
fit constipatio ventris propter calidum
potum aerem vel fe. iii. infectos
medicina intestina calefacien-
te et desiccativa et tunc
est vitare talia et ea amota
et usui humidorum et amovere
constipationem. Et si aliter est et venire
laborare et ingrossare ea et sicca
et infrigidare ea et siccas. Et ubi po-
tus nisi vinum vel aqua et tunc
vinum cum multum limphandum
et cum zuccaro violarum constipationem
eliminandam. Et si constipatio fuerit
ex acuitate cum cassiafistula drachmis ii et
aloepatico pulverizato drachmis ii mixtis
et resolvit ventrem resolvit et
feces et expellit et sit dosis ad
minus propter quantitatem dicte mixture
dosis maior propter media dosis
media sit propter dicta dicte quanti-
tate. Et nota quod sine naturali
desiccatione et calefactione in-
testinorum sine actuali ut dum
est de potu aceta vel medicina
feces diu retineat et indure-
tur utile est mollificare
ventrem cum unguento liquefaciente

vel emplastro mollificante ut cum
malva cocta et violaria cum
sagimine porcino vel alio vel oleo et
dicto appone, et emplastrum supra um-
bilicum et suppositorio et clistere fiat
mollificativum de clistere ita dum
et parum sal apponatur et evenit
nam et impetu medicine cum quo
tali constipationi evenerunt tor-
siones et dolores colici putan-
tes colica cum humore frigido vel
grossa ventositate et cum clisti-
bus emplastris et unguentis talis desic-
cativis apponuntur quod morbum magni-
ficant. Secundo fit constipatio ventris
propter divisionem humiditatis ad alia
loca que humiditas solet fluere
ad intestina ut in dyalecta ubi
per fortem caliditatem renum attrahitur ad
renes humiditas et sic fit con-
stipatio ventris propter multos sudores
et propter multos labores corporis
vehementes et humiditas corporis in vapore
resoluta per caliditatem propter quod
alac faciente et quandoque cum humi-
ditates ab intestinis (?)
unde dicitur quia sudor et urina et
egestio sic se ad invicem habent ut uno
istorum multiplicato aliud minuitur.
Tertio fit constipatio ventris propter sup-
tica supra ut pira coctana
et alia que dicitur et tunc vitanda sunt
stiptica in potu cibis et medicina
et mollificare ventrem et expellere
feces cum clistere mollificativo
vel cum decoctione mollificativa
vel pulvere de aloe et sene qui
est in antidotario meo vel supposi-
torio si sufficere possit. Quarto
fit constipatio propter constrictionem in

in testino longo complures contin
scen et scorum complibet vetosita
grossa cum flem grossum cat
constipacionem cum digerendum e flem
grossum et purgandum postea
cum apozimate sine decoctione que est
in antidotario meo hic ubi decoc
tos reliste in qua fiunt reupo
bulicy fluctus impendo liamc
Sig(num) tibi flemmatis tamen tuis
constipacionis sunt ut hic & tanto
de colera confluente grossa. Cum
sit constipacio vero propter defectum vir
tutis compulsive et hic defectus alii
e cont. hic quod cistis fell non mit
tit colam ad intestina ad con
tandum virtute eorum compulsivam
vel minus mittit et eius sig
sunt difficultas egressionis fecis
et egestio alba et ventris inflata
et vanitas talis et urina tincta
hic secundum Gwillmum cap. de colica
contetate scen et alii virtus
compulsiva deficiat propter quantitatis
defectionem, puta propter diminutam ca
lorem et diminutam siccitatem intestinis
quod secundum vii vitem sunt in alpha
mea quod virtus compulsiva viget
proprietatem et siccitatem quarta et hoc
sentiunt Avic. et Haly et Johann.
cum liceat plurimi ut ethes ysaac
et sequatur eorum dicunt quod con
pulsiva virtus viget propter propter et
sim tem. Si utrisque deficiat propter quantitatis
diminutas confortentur intestina cum
calidis et siccis ... Si non
colam non mittit ad intestina dein
quod aperit poros cistis fellis usque
intestina sunt in tractatu de oppi
latione epatis dum est. Et non

quod hoc que concretur supportoria
sunt tibi ut de sapone duro et
de lardo in aqua frica et dua
to et medulla canis sapone
malli et vitta vel composita de
melle et sale et alii cum sterc
murin conat alii cum pulvere
yerapigre quia virtute compul
siva concitat et pulvis de aloe
ut hic et meo aggregato mixta
ad 3 i. Datur cum sero vel cum
brodio piscium et tenuium vel cum
decoctione ordeacea in prima quia re
fectus movet et compellit et
hic quia virtute compulsiva
excitat et confortat et poros cistis
fellis aperit et morum colam et
si adda ei sene conveniret et
plures in meo antidotario scripte
et sunt utiles et non omnes in
hic tamen quod multi faciunt ligare
super umbilicum testam nucis ma
ioris plena butiro quod compul
sivam non confortat sed vicinam
debilitat et alii vel quod oz

Lyenteria secundum quod loquitur
e fluxus vero colonte
stati et intestinorum virtuosa leni
tas fiat ut dicit quod alienu
quod e lenitus de lyenteria et alii
volunt quod lenitas non sit de sba
morbi et non diffiniunt lyenteriam
sic lyenteria est contra tibi asta
et intestinis in eadem qualitate et quantita
que sumpta est propter defectum virtutis
retentive intestinorum de fine tibi
fiat. Et fit lyenteria alii ex
mala complexione frica stati et.

testiorum virtute digestiua mor
tificata vel cum albus exit in
apatum .i. in nulla digestum et
signa eius sunt dolor stomachi
et fortis appetitus vnde mit
tum de albo fluxu quod calor de
bilis digestiue virtutis suffo
catur. Et eius cura est sicut
curabilis ut paciens vtatur
cibis potu digestibili aceto
et potentia calidis vnde hoc
cum aceto anate tanto me
lior est castrina quod calidior
est citator et caro fasiani tanto le
gerima et caro cuniculorum laudabilis
est de ambabus licet non sint mit
tum calide quia tamen digestibi
les sunt et bonum dant nutri
mentum vaccarum pedes cu
minates capo gallina pinguis
vitulis carnes sunt sed quod
debet cum puluere hic ut confor
tant calorem naturalem et mala
complexionem et frigidam alterant sicut
diamargariton .ʒ. iij galange
bone cardamomi garofili piperis
longi ana .ʒ. ij. cinamomi piretri
mastici ana .ʒ. j. fiat puluis
et bibat vinum rubeum stipti
cum in quo mirabilis data et sic est
sunt iuniperis liquiritia, conditus
cum vtilitate alia emmissa. Et
cura eius est ut via dicta est
de cura lienterie ex complexione
mala et frigida nisi quod plus ad
debet hic vel uncta magis
ponitur hic ad pulueres sum
ptum. In dicta sit sitator quod

ibi. Et fit lienteria ex humore qui
tenetur in stomacho et intestinis et hic fit
multipliciter aliquando ex colera acuta
pungente et mordicante stomachum et
intestina que ac abluit et non
digestiue et fit quandoque ex illa colera
corrodente villos stomachi et intestinorum
dissentia et quia dicti villi corrosi
sunt non retinent et fit lenitas
et plane intestinis ut cibus
in eis retineri negat et sit lien
teria propria hic et post dissenteriam quod
est lenitas intestinorum et desponsio
retentiue. Et talis lienteria non
est curabilis quia villi qui sua aspera
virtute retentiua confortabat sunt
inrestaurabiles. Et signum colere est
ardor calor et punctura istomachi et in
testinis et vrina non multum tincta
nisi ratione doloris sed ex ea aliquando
est tincta colica propter quod ex
multitudine colere et quia ad est cor
rasio villorum accenditur per dolorem
cum albus ibi transit. Et cura lien
terie ex colera pungente aut villi
corrodantur est ut acuitas colere
reprimatur cum vinis de berberis et
oxizacare et zucaro citoniorum aceto
sorum et agresta et alent cum stip
ticis, colam reprimentes ut sunt
semina ordei mespile sorbe cito
nia pulli perdices aceto in fir
ma lac amigdal. dulcium cum aqua
decoctis aque ordinate sicut
dicta patet. Et si lienteria... Et si
non est ex multitudine colere pungere
cum ʒ. j. dyadragagante et ʒ. ij.
corticum mirabolanorum citrinorum sum

ix⁹

Gilbertum Ego non dedi pro purgatione
damascenas quia colam excitant
indicione et post sequitur vel elec-
tuario de succo rosarum purgatione
patientes dato ʒ ij. cum aqua
rosarum plus vel minus secundum etatem et
virtutem patientis Gilbertus vo-
cat hic pillas purgatoriam Et fiat
stuffa balneans contritiva ex
rosis plantagine et psillio et pe-
rvinca stuffa decoquitur et mi-
olete an. partes j. et vertitur in-
ga cum allumine aut aut et re-
tro et impleatur cum veretro lo-
to et forma facta
in vnctura cum rosarum et forma fala
cum et dicitur quod in ca fixa et a ca ca-
confert tyriaca data cum succo mo-
te Gilbertus Et fit lyentaria
ex flemate viscoso vilius stom-
i et in testiorum et instante et lu-
brificante ¶ Et signa eius sunt
egestiones flematice sine omnis ola
gmose cum cibo indigesto cum
so et alij sunt cronotudines et si
est pilis magnum tempore lyentarie ho-
mo est vel tempus decem et xx dies
Et curatur secundum Gilbertum cum pena
cuatorum nec in yrapigra vel
bucca vel hac decoctione spali
lyentitarum Recipe agarici polipo-
dio quercini polipodii semen feni grec
numi an. partes j. Ego pono ʒ
j. et decoquantur in aqua co-
le et colatura tepide per noctem
ʒ j. citrinorum kebulorum et iterum
cole et mane cohibeatur ¶ Item
alia spalis decoctio lyentiarum
secundum eundem Recipe polipodii ʒ iiij
decoquantur in aqua et in colatura
infunde agarici et hic commodat
tali an. ʒ ij. et dimitte per noctem
et dimo mane cole et det et secundum
eundem dari potest istud Recipe poli

podij anisi marathi an. partes
j. mastic partes in decoctione
harum dentur ʒ ij. consule mi-
nus forte et si tu da ad eua-
cuandum flui lyentiarum cum
cum isto Recipe radicis feni ysopi
an. ʒ j. fiat decoctio tunc Recipe
agarici turbit an. ʒ j. et si
cortices mirabolanorum kebuli
ʒ iij comprime et per noctem a deci-
decoctione et mane cole et de
quod facto est ita purgatione
dentur electuaria confortativa
medicina visitata flemati
et consumtiva vapores confortativa
ex flemate ut dyacimini dya-
ton piperum et dyamargarita
et dentur in potu aqua de cottono
mastic macis cassie lignee
et cinamomi vinum rubeum stipti-
cum bonum et aliqui dant vi-
num amphatum et dant comedere
tepas pinues allen sinape
et salsa et pecia quoacunt vel
similia cum aqua cala i quibus te
multum bibita et pilis purgatis
fiat stuffa de iacea ongro
capsa barbasto rosa camia
mcta et onetastro et ex ponte
abalneo secundum Gilbertum decoquitur
in meleta vel actanasia cum vi-
no de cotanis micte adria-
num etiam micedatum cum aqua
de cotanis olybani datum fu-
mi solet ce et medicum et fi-
at in vnguentum venter totus cum et
in vretro ab oculis sterni usque ad vi-
lia cum melle despumato et
simpsince cum mastic sinape
thimis et micte vel tyaca mis-
ceatur cum succo micte et in-
vngatur cum veretro et istud
sunt ce efficacia secundum pamphilum

aliud est bonum scilicet sinapissima
¶ Dieta sit pullus sit pullus
assus porro caro castrati ana-
lis et addantur cum cynamomo gariof[ilis]
et nucis et similia | potus eius
sit vinum rubeum stipticum ¶ Et
sit lyentia ex apertione stomachi vel in-
testinorum sive ex vulnere vel ulcere vel
corrosione et quando ex aliquo isto-
rum villi stomachi et intestinorum sunt
consumpti vel separati neque possunt sunt
deleti sine apertione curatur vel vul-
nus sine non lientia non curatur
Si non villi [illegible] constat cum
ratione apertionis secundum Gilbertum calor
naturalis vero dispergitur et contractu
cibi cum apertione causatur dolor et ex
dolore vero cogitur natura depellere
cibum in spatium et sic fit lientia
¶ Sed apertione curata ut in capitulo
de apertione stomachi dictum est et sequitur
post dicetur de apertione intestinorum
curabitur lientia ¶ Et non quando
apertio non fuerit in isto sed in testis
[illegible] et proprie si fuerit intestinis
inferioribus erit cibus per partem magis
apertus vel digestus et non erit
proprie loquendo lyentia ¶ Sed si
in superioribus intestinis et proprie
si fundum stomachi sit apertum erit
cibus indigestus aliquantulum et erit
lientia ¶ Sed verissime est lien-
teria in digestum cibum exeuntem quod a-
pertio in isto quia [illegible] non sit
digestio cibi sumpti quia calor natura-
lis spargitur et deficit in digerendo
et [illegible] dolens depellit sine com-
pellit ¶ Et scias quod signa aper-
tionis intestinorum secundum Guillelmum
assignantur capitulo de fluxu ventris
¶ Sed nota in fluxu cum sanguine
et sanie sed hic confusa ponunt

signa apertionis sine sanguine et sanie
capitulo de apertione intestinorum et ratio
quod in Gilbertina capitulo de dyarria
in fine sunt possibilia consistere valde
tres maxime lyenterie sed eis non
sit usus quia valde secant spiri-
tum et dicit casus valde contra omnem
fluxum ventris et maxime lienteri-
as et dissenterias | Cura quarti generis
dicendum est lyentia ex corrosione
non curatur ¶ Scias quod multipliciter
fit corrosio in intestinis | aliquando fit
corrosio seu excoriatio in intestinis
ex colera acuta et tunc in loco cor-
rosionis est dolor punctivus et ar-
dor in intestinis et egestio est colerica
et superficialiter non sunt sed magis
fuerit humida citrine calide [illegible]
venenosa ¶ aliquando fit corrosio ex
flegmate salso et adest dolor in
loco corrosionis sed non ita acutus
sicut ex colera et est egestio cum fleg-
mate non tincta et est cum eo viscosi-
tas plurima et fit post tenasmon
et catharrum ¶ Aliquando fit ex [illegible]
colera in intestinis et signa eius
sunt punctura assidua et egestio
nigra que effusa super terram
bullit et odor egestionis est ut ace-
ti odor et hec excoriatio [illegible]
et non curatur secundum almasorem et [illegible]
dicit quia mala qualitas villos
stomachi et intestinorum abradit causa quia
[illegible] corrosio et abrasio intestinorum
que fortis est et diu continuata est
incurabilis et per consequens lyentia ex
ea causata sed [illegible] fit prius corrosio
et post corrosionem dissenteria et post dis-
senteriam lyentia et talis est incurabilis
[illegible] et medicina [illegible] vestigare
in [illegible] de dissenteriis [illegible]
[illegible] lyenteriam

Dyarria est fluxus ventris
frequens cum egestione cibi et po
tus emissione absque sanguine
et sine excoriatione et ut plurimum
est generalis et ex multitudine vel
acuitate vel lubricitate humorum
causata preter tunc alii accidit humo
re nullo peccante ut cum quis
discoopertus iacet de nocte
dormiendo in fluxum cadit
et cum virtus in retentiva debilitatur
et multum cibi et potus sumpti
fuerint generatur et de superfluo
cum fluxum cibaria digesta
et preparate si quis comedit
substantia ut sunt cerebrum coc
te cum brodio pingui comedunt
et preparate priorum et secundum humorum
nostrum sit cum fluxus dyarrie
in duas causas tunc cum natura ter
tiam et movet et colat et flem
expulsivam cum expellit cum egestione
quod plurimum vocatur dyarria
fluxum generalem ¶ Cum dy
arria fit per multitudinem ciborum
et potuum tunc prius medico pa
ciens quod in mediocriter percipit
multitudine cibi et potus quibus
natura generata ex generatur se
¶ Cura eius est abstinentia
ora minuat igitur dicta
et quiescat Si vero est ex
acuitate vel salsedine cibo
rum vel lubricitate corporis tunc
prius medico paciens quia ta
lia comedit Et cura eius
est exhibere frigida et humida et

cuitate et salsedine extinguere
ea et quod lubricantia exhibe
cula stiptica ¶ Cum dyarri
a fit ex defectu virtutis rete
tive sive prima vel sine humorum
vitio tunc illo est admixtio
in egestione aliquorum humorum non potest
sit multitudo cibi et potus nec
acuta vel salsa sint passum
ta non iacuit de nocte disco
opertus vel nudus vel minus co
opertus Et cura eius est secundum
Jo. de sancto Paulo cum stiptica
datis per os si in superioribus
fuerint intestinis vel per clistere
si fuerint in intestinis inferioribus
ut cum rosis bolo ar. gum
ara. dragagantum spodio mir
tillo san. dia. et amatis
ut aliqui istorum pulverizatum
detur cum suis plantaginis et aca
rasia et dyacodion similiter
bona sunt et emplastrum super ve
ntre ubi est causa fluxum de ros
mirtillis et acacia et spatis cum
aqua rosarum et succo cytoniorum
et dare sorbas et mespilas
et cytonia et pira ad comedendum
Et nota quod idem Jo. sentit in
opinione quod virtus retentiva
viget per frigus et siccitatem et ideo vo
luit eandem virtutem per talia
confortare Secundum vero Galienum et Avic.
Johannicium et plures expertos
medicos est frigus vi vitale
nullam virtus naturalis operatum
est per virtutem sed omnes operantur
per caliditatem Secundum per accidens

sitas inviat ad spacium contentum
naturalium ut in alphabeto magis
ibi virtus viget continualiter vel
etiam sic virtus retentiva viget
propter calitatem et propter siccitatem ampli
orem caliditate. Unde salvia melius
est in diarrea quae de stiptica
virtute retentive danda sit stip
tica calida. Unde pro diarria ca
borum de isto pulverem sic ca
mem heam galange mente sic
ce ana ʒ iiii cardamomi nuce
muscate macis ana ʒ ii gari
ofilorum cubebarum cymini assi ana
ʒ i croci ʒ ss. fiat pulvis
et salsamentum de petrosilino men
ta et salvia et est quod hic contineo
antidotarius. Item sibi bonum est cum
isto pulvere et calidum ad pul
los assos cum poma pressis et
perdicibus et gallinis et capponi
bus et carnibus arietinis
agni et de cuniculo et lepore
et carnibus et ovis assis et risi.
Et nota quod carnes asse meli
ores sunt quam cocte et ego di
co quod in pastellis carnes cocte
sunt valde valdes quae confortat
proprie si prius quod pulveres apo
nantur et illud intrant et bibat
vinum rubeum stipticum si ha
bet ubi non est vinum cruscia
de ovis melior est quam de ordeo
quia plus nutrit et plus ad
stringit et minus consumitur et potius
et ad providendum de diarrea tamen
cum sirupis et de mace et spero
diamargariton et sic etiam esse
utilia et emplastrum super stomachum
et intestina similiter sicut est de
bilitas virtutis retentive vel

umbilico si virtus est debilis de
menta salvia absinthio et
rosis bonum est et sit alia diar
rea quae colera pungente et stimulan
te natura quae sit fluxus et cetera
sic sunt punctura et ardor in
intestinis vel sicut in muliere et
dirigio quod cum caliditate ma
teria et alia cum acuitate. Et cura
eius est per frigida et humida contine
colere corrigendam et non requirit quod
sunt primo humida sed actu frigida
vel calida actu et potentia frigida.
Unde hic datur sirupus rosarum cum aqua
fontana actu frigida et pulvis
cristalli datus cum aqua rosarum quod
tamen est colere acuitatis oppressivum
et oppressive zucarum rosarum bonum
est. Unde frequenter dandum zucarum
rosarum et potus communis lac amig
dalarum in quo est bona ad bibendum
contrarium acuitate colere et fluxus
in venam et hic vilitas longe
operatus primo rem humida
et actualiter facit facit desi
derio bibendi et conforta pacientes
in hic melius habet lincobatis
in ventre et stomacho quae nocet tussit
contrarium acuitate colere quod
sunt causa fluxus et sic innovat
fluxum vel aufert. Et aqua vaccine
rosarum confortat stomachum et stringit et
contra humiditas lactis et similiter
rosarum confortat stomachum quod est
cum magna confortatione naturali
et cessatione fluxus et sic
hic invenerunt in vena efficaciter
et secundum quod alii in vena complebitur

debebat effectum et si oportebat plus
dabat ea propter dupicio ad finem
bonum sine alia medicina et
vidi aliquotiens medicum in tali
fluxu dare tasandali cum
dyaprunidion et profuit sed plus
profuisset sine valet tasandali
partes ij et dyadragagantum partes
j. mixtum quia cum hoc quod confor
tat est quod utile est in fluxu
in ventris plus acuitate cole
reprimit et fluxum sedat Et fit
aliquando dyarria ex multitudine cole
in intestinis et sentitur ardor et
siccitas sitis acuitudo oris et sitis
et egestio colerica liquida Et cura
est purgare coleram sine fluxu
cum et ex eo quod est maliora
quia cum colera est in motu vapor
ex ea resolutus est atque acuitas
et maliciae et dandum sirupus ro
sarum et apozima cum partibus j. mixtum
et tasandali partes ij et dya
dragagantum partes j. mixtum et purgare
dare electuarium de succo
rosarum si in eo non sunt scamonea
vel colagogum sine apozima
ad coleram purgandam quod hoc in
meo antidotario Et non conveniunt
cum primis et medicabilibus ut hoc in capitulo
de lienteria in ex multitudine cole
fit lienteria et ibi locum et
alia que ibi ponuntur Ergo
non facta purgatione per medici
na vel euphorbiata magis
parte cole per naturam sine medicina
cum tali fluxu sed ad fluxum vo
catus ex quo consumptus rosarum ad eo
medicum et lac amigdalarum

de simplicibus lenitivis et cessat fluxus
cum hoc solo et dicta de lien
teria et de nature incidere et de sco
do tasandali solum dicta
istorum et panis azimus po
rosus sine aliis coctus lenis vi
si cum lacte amigdalarum coc
tus per duo cocta cum vino a
grestibus pisces assaticos
vel pecia crassula cum agresta
vel vino de berberis vel gra
natorum acetosorum ova sor
bitia cum agresta cinnestra
potus sit si tempore vinum
album clarum debile non est
vinum venetum vel vinum rube
um clarum stipticum vel vinum
aqua lavandum mensale quod si sit
forte lympha cum aqua rosarum
vel plantaginis sed non bibat
multum si vinum non hoc bibat
aquam ordeaceam debilem et
non bonum laborat et sic dyarri
ex fluxu capitis ventribus ad
stomachum et intestina descendente et
signum eius sunt quia egestio est
ampullosa et spumosa et ca
tharrus apparet Et est cura
et curare catharrum quantum
hoc in capitulo de catharro et ren
te et vitale quod ventris fluxum
faciunt capite purgato vin
uma fluit et rheuma istorum
in vias per quas ima ad stomachum
et intestina fluit deinde attra
nasa vel unctione vel rubea
vel medicativum per naturam leno
res ventrizantes et pectorales
Et fit dyarria ex fluente

intestina lubricante et signa eius
sunt et omnia causa de lienteria
ibi lienteria conferente. Et fit
dyarria ex humore melico naturali
habundante in intestinis cuius signa
sunt egestio cum bilibus coloris vel
glauca. Et causa tunc est pur-
gare melius cum sene epitimo
et mirabolanis. Et fit dyarri-
a ex colera nigra que est citrina
ex colera rubea vel ex adusta
cum humore et signa eius sunt
dolor in locis paciente et ardor
et sitis in talibus est egestio viri-
dis ex colera pessima vel eru-
ginosa et congnoscitur quia du-
citur sine ventositate et sine
dolore et sine sanguine et secundum sta-
tum Gilbertus et dicit idem Gilber-
tus causa de dyarria ruditatem
egestorum cum modicis sudore
viscoso fetenti in omni sompno
dormiens et tamen evadit egestio post
ablutionem purgatis corpore et angustia
debilis egestio et sudor conferens et
minuitur corpus talis

Dissentia secundum quosdam loquitur
de fluxione ventris
cum egestione sanguinea ex corrasione
vel ulcera de intestinorum et non
prout rasura vel descensus
dissentie. Dissentie causa quia
quoniam rasura non est hoc dissentia
quia non est ibi scissio vel corrosi-
onis de n. Dissentia ascen-
dens quod intestina scindunt vel
ulcerantur vel corroduntur secundum Gil-
bertum et de dissentia causa
vera est egestio sanguinea si in vanas

dissentia in vera est causa antecedens
humorum acutorum tussiens per intestina
et sic alia est fluxione dyarrie propter
ea propter hoc causa quieta dissentia
est acuitate humorum intestina ex isto
parte per fluxionem precedente denudata
corrodens et scindens ac ulcerans
et dolor vulneris stimulat naturam
ut quod est in intestinis expellat
et sic est fluxione ventris sanguinea
cum excoriatione et iste est morbus
qui est causa scissuram intestinorum
que est solucio continuitatis et in
hoc est morbus officialis quam possibilibus vel
consimilis secundum Gilbertum et sic sequitur quoniam
et consideranda fluxione ventris dissentia
secundum diversa ex quibus considerationibus
pervenimus ad curam eius diversam.
Considerandum primo qualis est humor pec-
cans fluxionem causans et ex colore ac
materia sit colera aut fleuma salsum
aut melancolia adusta et secundum hanc
sanat qualiter Gilbertus dicit quod humor
dissentiam faciens quoniam est peccans
quantitatem quando peccavit causa eius
qualitate et sic dicit est colera
naturalis vel adusta vel pessima aut
sanguinis adustio in natura venenum
quantitas aut fleuma salsum vel accen-
sum vel naturale corruptum aut melancolia
adusta et secundum hanc sanat qualiter
debetur medicina adusta evacu-
ativa primus quoniam ~~...~~ ance
deposite vel quieta et postea qualis
debetur medicina constrictiva et
consolidativa et istud est vi causata morbi
prima sunt vi annumerata ad morbi.
Secundo considerandum est patiens
et locus si est ex corrosio sit in
superioribus intestinis aut mediis
vel ultimis sive inferioribus et secundum
hanc consideratur si est medicina
pos danda sit an per clistere an

potu(m)m(en)q(ue) ut h(oc) m(odo) ¶
Tercia (con)sid(er)at(i)o e(st) egesta cu(m)
sa(n)g(ui)ne et humore p(ro)cedente que
ex corrosione de intestinis e(st)
mitti(tur) et s(ecundu)m hanc (con)sid(er)ac(i)o(n)e(m) f(ac)it(ur)
in facil(ita)te cura dissenterie
uel diffic(u)l(tat)e uel no(n) curabil(itat)e
fluxus ¶ Et s(ecundu)m hanc (con)sid(er)ac(i)o(n)em
p(ri)ma est dissenterie tres sp(eci)es q(uia) p(ri)ma
cu(m) egit(ur) e(st) sicut lotura car-
nis crude et e(st) de intestinis
superioribus et facil(ior) cure ¶ Se-
cunda sp(eci)es e(st) cu(m) egit(ur) e(st) si(cut)
rasura p(er)gamen(i) et e(st) infe-
rius intestinis et difficilis
cure ¶ Tercia sp(eci)es e(st) cu(m) egit(ur)
e(st) ut frusta carnis v(e)l ut
pelle oblonge carnis uel
cutis (com)presse et e(st) de intestinis
inferioribus et e(st) curabilis sic
sentit Jo(hannes) de s(an)cto paulo in suo
breviario Gilbertus in d(ict)o capi(tul)o
similiter grossa in t(er)cia sp(eci)e
sunt grossitie pati possunt
sine magno (peric)ulo vicinum
rasuras et ulcerac(i)o(n)em et tu-
dio si cor(r)osio tanta sit in
eis ut (con)tineat p(ro)tie(n)e sine
oblonge intestinor(um) intestinor(um)
egerit(ur) magnus e(st) cor-
lapsus ¶ Et cura e(st) diffi-
cil(is) et si fiat p(er)icu(lu)m humoris
p(er)ficiatur uel de p(er)dicto nobil(i)
intestinor(um) intestinor(um) et multa ma-
g(is) gracilium in curabilis est
quia cum intestinor(um) ubi nil
lor(um) corrupta et abrasa uel
(con)sumpta no(n) r(e)staura(n)t(ur) similiter
h(oc) in(de) egit(ur) ut lotura
carnis aliq(uando) e(st) in mollis et frusta
cum (con)sid(er)ac(i)o(n)e et v(e)nit q(uod) si

sa(n)guis egestione (com)mixtus t(r)ites
sit q(uod) de superioribus venit in
intestinis in longa u(e)l via
multi(s) (com)misce(tur) ¶ Si p(ro)p(ri)um est
immixtus cum egestione et humoribus sic(ut) q(uod) de inferioribus
e(st) in testinus ut in tam breui
uia sa(n)guis no(n) dig(er)itur (com)mis-
cet ¶ Si in medio inc(om)mixtus
e(st) sa(n)guis sit q(uod) e(st) de intestinis
medijs ¶ Si no(n) sanus egitur
sa(n)g(ui)s q(uod) iam e(st) ulcus in intestinis
et si e(st) sanies multa et feda iam
ulcus q(uod) tamen e(st) de ulcus
cancrosum et no(n) cura(tur) q(uod)
medicina no(n) p(ot)e(st) attingi p(ro)p(ter)
g(ra)ue et c(um) ip(su)m manet et fancet
p(ro)p(ter) h(oc) q(uod) cu(m) fluxu u(e)l (com)pellit(ur)
de h(oc) h(abe)tur in regula ¶ Quar-
ta (con)sid(er)ac(i)o e(st) ad (co)gnoscendu(m)
si dissenteriam p(re)cessit aliq(ui)s
morbus uel ipsa dissenteria p(re)uenit
quia aliq(uando) ip(su)m p(re)cedit catar-
rus aliq(uando) pleuresis aliq(uando) quartana
aliq(uando) colliqua(tio) u(e)l passio colica
et s(ecundu)m hanc (con)sid(er)ac(i)o(n)em si ca-
p(re)cedens sit accidens e(st) mor-
bus p(r)im(us) et e(st) remanens no(n) qu(i)-
e(st) catarrus tunc cura p(r)im(us)
morbus si p(r)im(us) morbus iam
(con)s(u)m(pt)us sit tamen sola e(st) ad cura(n)-
da dissenteriam cu(m) talibus medi-
cinis que p(r)imum morbum no(n)
faciunt i(n)nouari ¶ Licet Gil-
bertus dicat q(uod) dissenteria fit
aliq(uando) de sa(n)guine adusto u(e)l na(tur)a-
venenosa (con)tra ipsa ab aliis plu-
ribus doctoribus h(abe)t(ur) d(ict)o tamen testis
q(uod) talis sa(n)guis corruptus
in intestinis residens corru(m)-
pit aliq(uo)d p(ar)tem semp(er) fiaci
sine latere interiore intestinor(um)

ex tali corruptione fit primo pus
tula mala et post ulcus fa
mosum et alii doctores de dis
senteria tractant famosa vnam
quod fames quere et vide suffi
cit sine expulsione sanguinis ad
intestina precedentia quia si famosa est
curabilis et si de sanguine est et cu
rabitur ergo non omnis essentia quod ta
lis dissenteria scilicet de sanguine cor
rupto et in naturam veneni conversa
curabilis sit eo quod tam veneno
sa intestina ulcerat et perforat vel
de in intestinis non bene emen
dicata nec propter dictos per eam fiat
in carne in testiorum vel stomachi
et non habens sufficientiam generalem disse
teriam famosam et fedam veru
tamen curatur alia dissenteria famo
sa dummodo non sit ulcus cau
sum quia tale ulcus non cura
tur sicut habetur in regulis ¶ Gilber
tus dicit quod in ea sanguinea et
primo forte contingit non fiat flora
propter glandulas [illegible] et ubi
colera et adusta sit in ea ¶ Ergo
non dico vel sanguis ab epate ad
intestina transmittitur si contin
git sanguis in epate generatus
hoc contingat sive ex mutilatione
manus vel pedis sanguis re
dundet ad epar et de epate
transmittitur ad intestina et tamen
dicta est flora [illegible] dissenteria est
ex sanguine adusto [illegible] non
fit flora nisi ut antecedens
materia auferatur id est ne ab epate
sanguis superfluus ad intes
tina transmittatur et ubi colera
multa vel acuta inducit est ca
dissenterie non competit flora quod
sanguis est frenum colere et per floram
acuitur et fumosior est colera

¶ Balneis melioribus indicatis pur
gatis fiet cum mirabolanis citrinorum
in infusione quae secundum Gilbertum
purgat coleram et sanguinem ad
instar [illegible] corticis mirabolanorum
citrinorum [illegible] ʒ ii et infundantur
per noctem in sero caprino et mane
fricentur bene manibus et colatura
detur mane [illegible] sed possi
bilis non colatura ad quod [illegible] medie
tatis ¶ Post refectionem ad horam
bona ponatur super stomachum et [illegible]
super superiora intestina quod quia
si quis ad stomachum idem est quia
[illegible] fiat illa hoc emplastrum de
pulvere [illegible] malannatorum
[illegible] balaustia
et parum [illegible] cum albumine qui
[illegible] pulvis valet
potatus et super [illegible]
¶ Gilbertus et fit dissenteria ex
multitudine colere effuse ad intestina
que primo in suo introitu [illegible]
[illegible] viscosos ad [illegible] ven
tositas [illegible]
in testina [illegible] de vis
[illegible] ad [illegible] que [illegible] pro
[illegible] calidi tate et acu
itate colere [illegible] in suo in
[illegible] in testina [illegible] et vul
nat [illegible] per eam [illegible] est
[illegible] sanguis et fit
dissenteria ¶ Et quia sicut habetur
in [illegible] consideratione tal
[illegible] est in intestinis superioribus
alii in inferioribus alii in medi
[illegible] colera in superioribus in
testinis [illegible] est
sine [illegible] sanguis [illegible] a
[illegible] colera [illegible]
[illegible] calore [illegible]
ferat quia [illegible] superioribus

in testiculis ex coitu ac de oris
egredi͛ et sicut lotura carnis
crude et ꝑ langam via dive-
sione multum premitur ¶ Sub-
ardor et punctura senti͛ et ruptu-
rarum in testibus et dolor tingens
patiente in loco illo et dein-
ceps dolore fit dolor secundum Gilb-
ertum Si non est colera pessima
eius egestio in parte videtur et in
parte sanguinolenta et si colera est
eruginosa erit egestio in parte ni-
gra cum dixit videtur inconsueta et
partim sanguinea et postea eo colera
sine commixta exit sanguis
et post sanguinem vel ladeanc feca
exit sanies Et cura eius e
bibe oxizacara et comedat
succum sanum eo fatica ordei vel
avene vel risi et cum confusione
cinabuli carnosa ut dictum est
in cura dissenterie eo sanguine
ad usto purge͛ et 2 ʒ. i. inabul
et sufficit secundum Gilbertum a. v.
sellam vel plures Et non secundum
Gilbertum cassiafistula nec hoc nec in
sanguine adusto dandum est quia
lenit et fluxum facit et ego
dico quod hoc non da͛ electuarium
de succo ros̄ cum scamonea
vel dyagridion quod rapit hoc si
non apponi͛ tale autem optime
conveniret quia purgaret colera
et vestigium relinqueret ergo non
ꝑ medicina do nisi ꝑ ῑ ꝑ ν̄
ut vel vi pinas damascenas
veteres que purgant coleram
et stringunt et qui non habent re-
centes do siccas liquefactas
in aqua pluviali vel ros̄ de
et est bonum cibus cum cum pul-
tibus de avena vel ordeo

cum lacte amigdalarum dulcium et
sic mundificatoris cum risi et
lacte amigdalarum et pulli
cocti cum capsulis vitis et a-
lijs sanavit quod secundum testimonium et fia
mundificatae Et non quod sicco-
la est acuta prius comedat ut
dictum est in ca͛ de dyarria et
mediate et constrictiue et alia eo
scdum et multa ad dyssentiam
convenientia et purgando et consolidando
gendo et albando dicta sunt in dy-
arria ubi cura ꝑ ad omne
dolere Cura enim que ꝑ est vel
tamen nisi quod hic requiritur consoli-
dativus corrosionis vel vulneris et
testiculos quod ibi non indiget
¶ Consolidativa bona sunt in cura ca-
sus hic plantago portulata
ros̄ sive cauda equina coctonia
mespile sorbe pira castanee
coralli bolus ar- sang dr. ba-
laustia galla mirtilli cup-
pule glandium cupule ros̄
et semine ros̄ et semine planta-
ginis tostus sumach sandali
terra sigillata similiter acca-
cia polipus ꝑ sunt ꝑ
plures emplastra ꝑ mata un-
gueta et i ꝑ clistere secundum
Gilbertum purgatio fiat et mi-
tigatio doloris de qua scda est
vel mitigatio doloris videtur
et reglis ¶ Fiat secundum Gilbertum
dyacodion atanasia anele-
tum ꝑ et dicitur ꝑ
ros̄ cum bolo ar- et sang dr
et leonum et si non abhorreret po-
ne ꝑ modicum de mastice et
bibat post parum aqua ros̄

et postea de usu ad gallina pa-
ta ut dicit in fine tractatus postea
fectorum ad hodiernum bona ponatur
super stomachum et super supposita in-
testina quod idem est quia sicut scilicet
sicut illa hec emplastrum de pulvere
cirillorum et maturatorum et rosarum
sipheos psidia balaustia et
parum ciamomi apponatur cum albu-
mine ovi dissolve quorum pulveres
valent prodest et super talibus assistit
et dicit Gilbertus et ego cum mirta-
rum et pulvere mastice et pena
gutte et vermi efficacia bona
quia rosa stringit et confortat
mastix stringit conglutinando ve-
emplastrum cum bolo et sanguine dra-
conis spica et da conditum rosarum
cum succo plantaginis vel sirupo stip-
ticus et non quod stiptica me-
dicamina per se sumenda dada
sunt statim propter mediatam in di-
gestivam ante quam decoquatur alius secundum
Gilbertum et ratio est quia alio-
quin stiptica medicinam impedirent
ne libere ad intestina sufficeret
et ego cum psalmo meliori in dicto
de albo quod sit omnibus et stip-
ticus sit confortativus et propter digestio-
ne cibi et compulsionem eius de-
scendentis de stomacho stiptica medi-
cinalia sic plures confortantur na-
turae et consolidans fluxus confortatur
et provocari in medio ponit Gil-
bertus ut pedes pacientis diu
sumit stiptica ponantur in aqua
tepida calida ubi decocta
sit herba quae dicitur resta bovis ego
in dissenteria pacientes sic pane
pedes plures in die in aqua
in qua est calamus decoctum ca-
dicit salices Gilbertus et propter

stiptica data intus balneum
sit in aqua decoctionis reste bovis
plantaginis camedente simplicia
et aliorum talium stipticorum et in
fonte balnei offert virgem tu-
tanasia et mulcet equarum
vel dyacodion et fiat albus de
gallina optima in hac causa quae
stiptice emittit et confortat et stringit
et constrictum facit generat et bonum
et fluidum sanguinem gallina vetus
pinguis et decoquatur in aqua pluviali
et cum bene fuerit bene colatur aqua aqua sit
quinus et aliqua pars agreste vel
aqua rosarum ~~apponatur usque ad me-
dietatem~~ sit aqua fontis pro plu-
vialis addatur agresta et rose et
pruna quantitate et coquatur sit usque ad
separacionem ossium et tunc cum suo
brodio dissipatur et colatur et co-
latur addatur unica pars azimi
fit cum aqua pluviali vitella ovorum
addantur et aspergatur esse albus
cum pulvere de ciamomo gariofilo
bolo ar et sanguine draconis dragagant
et melior est et ego gallina
cum unice addito et aqua decoquere
et postea totus et cum vitellis ovorum
et unica pars ita dicta compono
nichil addendo et est curabilis albus
pulveres et alia consolidativa
dicta delectatorum cibi auferendo postea
corpus sit unum rubeum stipticum
simpliciter si est forte cum aqua rosarum
vel plantaginis ¶ Cibus consolida-
tivus secundum Gilbertum est lac caprinum
et equinum ferro candente sit extinctum
quia ut prostrat lactis quod est
sorbitiva et maxima propter aut
timus et butirosa sicut lacteus

acuitate colere quod tangit et caus-
tica eius substantia consolidat vul-
nera et inspissat et constringit
ventrem maxime si capra mi-
ca herbis stipticis et si pa-
scens album non constringit capit
vel ablactatur detur ptisana
cocta et cum vitellis ovorum et
lacte amigdalarum et modico
croco et fiat pulmentum spissum
et consolidatum. ¶ Ego do sicut ptisana
lac amigdalarum cum vitellis ovorum
et panem decoctum et est pulmentum
delectabile et risi cum lacte amig-
dalarum et aliis do lac comune cum risi
vel vitellis ovorum et avena femi-
nina cum agresta et pullum coctum
in aqua pluviali et in fine po-
no agrestam et est bonum. Si vero
sit de dissenteria quod colera causa sit in
superioribus intestinis. ¶ Si non colera
sit pessima vel eruginosa per eas
in superioribus intestinis purget
cum trifera sarracenica quia ut dicitur
in tractatu mirabili Rogerii opera istas
coleras purgat et ego cum succo
damascenorum et mirabolanis citrinis et
reubarbaro purgo eas per modum
apozimatis et cristallis pulveriza-
tis datis in potu albo et medi-
cina est optima quia est frenum
colerarum et eas destruit secundum Gilbertum
et ego scio quod margarite confortant et
non per se fortificant dicitur utile et roxi-
zata bona est ista purgatur et
malicia colere quod tinctura fiat in a-
liis secundum stip dein est et colera
rubea. ¶ Si non est de flegmate
salso purgetur cum mirabolanis cit-
rinis et kebulis vel cum bellericis
et emblicis quia ambo purgant
coleram et flegma et in aliis fiat
dam vel quod non est ista fiet viri-
sive in colera. ¶ Si non dissenteria

fuit condimentis generalibus fiat pur-
gatio quia omnis est licet et secundum
Gilbertum ʒ i vel ʒ i et semen mira-
bolanorum sufficiat cum aqua pluviali vel
rosarum vel secundum aliquos cum lacte capra-
rum et decoctum detur colatura rosti-
te et grossa tota substantia. ¶ Si non sa-
nies fiunt ulcera intestinorum su-
periorum propter quod purgatorium amigdalarum me-
dicina constrictiva detur quod debeatur
medicina mundificativa per os secundum Gi-
lbertum ad hoc valet aqua ordei
et brodium ciceris et aqua pistum
salsero secundum Gwillelmum medicina
mundificativa sanies ulceris vel apo-
stematis intestinorum in fluxu ventris
intestinorum est hoc decoctio. ¶ Recipe reu-
barbari ʒ ii pulverizati et cum aqua
de coctionis mirtilli vel simul di-
mittatur per vi horas postea coletur
et colatura dulcoretur cum ʒ ii vel
iii siropi de mirtillis vel siropi ro-
sarum et detur in diem cum mane.
Et ego cum mundificatione do primo dic-
tis pultes tenues ordei cum
modico melle rosarum et mica panis
cum brodio ciceris et cum brodio canlin
cum modico sale et aqua ordei de-
coctionis et fabarum et farina faba-
rum cum lacte vaccino et est albus
bonus addito melle rosarum. ¶ Et
fit dissenteria ex intestinis
et signa eius sunt dolor et tor-
siones ab umbilico ad inferi-
ora et cum assellet primo emittit sag-
vis et quedam instillagines ante
egestionem et sanguis cum egestione non
mixtus et post dolorem cito e-
mittitur sanguis et egestio et post qu-
natum ultraque exit cum sangui-
ne sanies et alii grossa corpora
id est pecie plus solide consistitudo
vel sime pergamenum sive sunt ut
corticis parte pecie breves et spisse
aliqualiter sive sunt pecies

oblique ut filum grossum et tale
fiat resolutionem intestinorum propter cur
p ulcus secundum Rasis curatur secundum
plures ¶ Et cura eius que est cu
rabilis est per mundificativum hic com
bis excoriationem et ulcerationem et
prius purgationem mundificate lo
cum ardente quia ulcera non curan
tur secundum rasis nisi prius et no
sitere in ardente mundifi / Post
mundificationem sanieri consolidativa
aliqua cum constrictivis et sanativa
ulceris apponatur cessante fluxu
in solidis sanativis utendum est
Primo quod per clistere educatur ma
teria et ulceratio et fluxum faciens
secundum Avicennam sicut tamen ita quod si
talis sit in ea fiat de infusione
malvarum et aqua ordei et aqua de
cortice portulace et tytorce et
plantaginis purgata colatura fiat
clistere mundificativum Recipe tyrisane
albe spisse equaliter li mell
et i. an uncia secundum Gilbertum et secundum
Rasis consolidanda est sicut plures ponit
post clistere quod in recto fuit in
alio colore et quantitate tuo itera
tur et clistere quia materia ubi est que
cici de et fiat ter vel quater per certa
intervalla temporis quousque id quod ci
cit sicut in recto fuit non infec
tum sanie sanguine et tunc est signum
quod ulcera in testiorum sunt bene mun
data quare secundum opportunitatem vestimen
toriarum in veritatem et secundum dis
positionem diversarum partium sim
sed est exspandum Ideo plura
clisteria mundificativa hic ponam
Aliud mundificativum est Recipe oves
vitella decoctorum in aceto et
resolvatur cum parte eius et aceti
et addita aqua ordei fiat clis
tere ¶ Aliud mundificativum est
Recipe sepi hircini recentis et
liquefiat et addatur aqua rosarum vel co
agule et misceatur ¶ Ego autem
nomen aqua ordei constituo sufficit
et tepide diminuatur per tedes magis
mundificat istud magis lenit et
solidat et consolidet abluticacionem
Aliud est mundificativum Recipe dra
gagantum albi dissipati cum vitello
ovi et tysana et lacte mulieris
Item Recipe caseum cum aqua ordei
non excoriati et melle despuma
to mundificat / Et decoctio lenium
et ferrum quod cum melle est laudabile
Item Gilbertus commoletur dya
codion an partes i. resolvitur cum
succo plantaginis fiat clistere vel
attanasia cum eodem succo vel suc
co corrigiole vel pluviali vel
aqua de coctione sumac vel balau
stie vel aliorum constrictivorum pre
dictorum ibi quando amara talia
isto casu / Idem secundum Gilbertum bra
ca in recta cum aqua rosarum ad
dito i. 3 musti et tunc stringit
vult forsan dicere mastic ubi
scriptor scripsit musti Item Recipe
pulveris spodii et coralli utriusque
an partes i. et sanguis draconis et camle
et cum vitello ovi crudo et succo
consolide maioris fiat clistere et tepi
de iniciatum ¶ Ego recipio de
materialibus constrictivis in ea secundum
opportunitatem eventa et quantitatem
ad paciencem aliqua et de aquis
et aqua pluviali et addo aquas
succos constrictivis et ambos eque par
clistere ¶ Et Gilbertus plures
de tritico liquidissimum cocto cum
lacte casino addito mastice
et bolo ar sanguine draconis et gallas
an partes i. et tanto secundum eo
dem quam is dissenteriis non opt

fistulam clisteris imprimendo in-
testinis neque impetuose trudi-
tur ubi aliquod intestinum ledat,
sed leniter quia torquendo impane-
cam et humat ad ola vel hum-
tus aliquis ut facilius intret
Item fumus per elembotum in in-
testinum receptus de pynca
gummosa super prunas posita
sumitur / idem facit fumus ag
ita wille crude super prunas
posite Gilbertus / Item secundum
eundem fiat emplastrum sub um-
bilico ita tamen quod umbilicum re-
superior emplastrum contineat de pi-
ce et pulveribus consolidativis vel de
consolidativis cum succo plantaginis
et aceto et albumine ovi et panna
in ductis et crenibus receptum ap-
plicetur ¶ Si vero sal... fleu-
peratur in dissentia an isfor-
bus in testis vel anchia ad
usta vel dimisi humores simul /
fiat purgatio quod licet in-
glis ubi sed dissentia stoma-
tica in qua prius non datur
medicina sed in fluxu magistri
post et purgata magnum
defitere ita quod clisteri mundificantur
penam que restat flem
vel melancoliam vel dimissis humo-
res mundificati vlceri pre-
ptuc dicit cum consolidativis et minus fris
quam in gra colica et sit est ibi
cola pessima vel eruginosa
quam rarissime a vomitu et clisteris
purgatis prima pulmo et
talli quia fremit est carne et
aliquid trise sal possit cum
aqua ordei bene parum ¶ Et sic
quod in dissentia que medius
in testinis secundum Gilbertum quod
fiat purgatio cum medicinam

simplex quod os a questica fiant
clisteria et remedia que prius
dicta sunt secundum naturam humorum
peccantes et secundum lesionem factam

Dissentia epatica dicitur dissen-
tia quia in dissentia ve-
ra similitudine sed in hac quia a ca-
ce egrotus sanguinea sine fluxione
ventris sanguineus sed sine co-
rrosione vel ulcere in intestino-
rum sic dicitur Dissentia
epatica est fluxio ventris sag-
nolentus absque corrosione
intestinorum / et fit aliquando ex nimia
habundancia sanguinis in epate vel
toto corpore ¶ Et signa eius sunt
rubor corporis et venarum reple-
tio et in hac dissentia sunt signa epatica
quedam que in vera dissentia
reperiuntur ut fluxio ventris sag-
uinis vigilie sitis dolor capi-
tis consumptio corporis sed differt ab illa
quia in illa in omni assellatione
exit aliquid de sanguine non ta-
men et in assellando dolorem
et puncturam sentit in intestinis hic
non sic in epatica ¶ Et sag-
uinis exit multus subito et cum in
potu et ex primus sicut de vena
mesa et postquam fuit ante intestinorum
per que transit coagulatur con-
globatur exit et fit cum magna
intrepolatione et cum dolore capitis
et gravedine dorsi ypocon-
drii et cum multo dolore testiorum
vel prius sed Gilbertus Liliator
non dicit quod in dissentia epatica
aliquando egrotus sicut lotura car-
nis sed quando est debilitas epatis
et sic est a pilacione epatis sag-
uinis accedit ad ingredientem

et est coagulatus et si venit per
venas apertas vel fractas est
sanguis multus et clarus et
venit subito et velociter. ¶ Et si
fuit per corrosionem erit sanguis
virulentus turbidus et exit
paulatim et si est per apertionem exit
cum parte saniei cum sanguine
¶ Et non parum erit [illegible] ca et dissen-
teriam dictam intestinorum nisi
quod in hac dissenteria est sine dolore
intestinorum et est periodalis et per
digestionem [illegible] quedam commixtio
secundum liliatorem ¶ Et quia dicit lili-
ator quod non sufficeret [illegible] dicere
variare species et causas huius dissen-
terie etc. quia ut hic [illegible] materie
in principio generatur [illegible]
et in [illegible] in hoc [illegible]
[illegible] sanitati [illegible] et
[illegible] non [illegible]
[illegible] unam tamen in generali
huius fluxus qui est sanguinis fluxus
ab epate confluens ad intestina
sine hoc fit per habundantiam san-
guinis in epate vel in toto corpore
de qua habet supra in principio signa
posui. ¶ Si enim habundat sanguis
in toto corpore et non indiget
membra corporis plus de sanguine
sanguis habundans superfluit
in epate et quando per venas missa
[illegible] transmittit ad intestina
et fit dissenteria epatica cum san-
guis et dura per Gilbertum hoc supra
dictum est. ¶ Si autem vene opilate
sunt per quas sanguis fluere
debet ad membra sanguis vero totus
in epate superfluus ad intestina
mittitur et fit iste fluxus ver-
tere epaticus. ¶ Si enim tela de
pedis vel manus vel brachii sanguis
qui solebat mitti ad ista
membra in epate retentus tamen

oneratus mittitur ad intestina
et fit dissenteria epatica et in isto
casu ponitur una et eadem esse
vera cura scilicet abstinentia cibi
et potus ut minus de sanguine
generetur et flobotomia quia sanguis qui
superfluit minuitur et hoc fiat tan-
to tempore et quotiens oportet [illegible] ad
fluxus curatur etiam.

Tenasmon est conatus cum voluntate
magna egerendi sine effectu et
est passio in intestinis longaonis
sicut colica est passio colon et testi-
[illegible] est passio ylcon. ¶ Et
fit ex multis causis aliquando fit ex
frigore alterante et infrigidante
longaonem. Sine hoc fit ex aere
frigido vel balneis frigidis vel sessi-
one super lapidem infrigidatum
secundum liliatorem ¶ Et cura eius
est secundum eundem ut sedeat in bal-
neis aque dulcis calide et in-
ungatur unguentis talibus ut est
oleum laurinum et similia que calefa-
ciunt et aperiunt quia non cum
[illegible] secundum regulam
per hoc pono in balneo herbas
calidas aperitivas sicut ysopum
origanum cerfolium [illegible]
[illegible] et [illegible] calefaciunt
et aperiunt [illegible]
et dolorem mitigant et superfluitate
resoluta consumunt ¶ Et fit ex
medicina acuta ut scamonea
euforbium vel [illegible] coloquintida
et similia quia in transitu suo
aliquid de tali [illegible] ibi
[illegible] in longaone vel [illegible]
pungit in testinum vel [illegible]
[illegible] ad assellandum
et [illegible] fit materia parata ad
egerendum est in [illegible] assellandi
sine effectu et [illegible] est [illegible]

pessario ut constrict et sanguinis gut
tas emittat ¶ Et cura a ex
tepide per clistere anime constrigue
ria ut lac dulce et butirum sine
sale et aqua ordinis cum a fusione
dragaganti aqua effusione psilii
et postea in aqua dulci tepide calefa
cte cum fumo coalet · Rogerius
dicit in aqua decoctionis tritici et
statim solvitur et quidam ymo fa
ciunt acutissima et postea clistere per com
nis dez hic clistere ce inulte quando
sit parate et plures inisteretur
et si esset constrictio fortis oportet
cum constringentibus acuitate vel le
aliqua consolidativa apponere
Primo semen lini non sine et ex su
cus plantaginis in lib. Bonus cum
panes mollis ros liliaceor vel
vel ut loco linimenti cum oleo ros
et mucell et oleo caoille et muscila
lagine dragaganti et quin ana et
ponatur in balneis et sabelle cum
spongia posita in aqua calida
decoctionis aneti ¶ Et fit similiter lilia
torem quando apostema et tardius in
longaone et fit magnus dolor
continuus et est ibi calor ardens
et punctura et est pro emoroydes
tumentes quibus curatis curatur
tenasmo ¶ Et fit tenasmo ex
humore salsis in longaone et fiat
clistere Recipe malve bruce bismal
ue absinthii ana m. i. decoquantur
quod et colatura frictur simul
sum ... et ivi cole et apponatur
olei viol ℥ ß et clarum de
ovis rosatis ℥ ß et . iiii dam
li i ; ¶ Ego dico li. i. et vite ov
Rogerius addit sale gune f.
ego vero sal quod concavia
bez si salina optima est si non

psilia ponatur ad balneum aquati
cum capitis balneum agitatur aque
dulcis concenti abalneo offeratur
rubea trocisata vel requies et
sequenti die fiat floria de sopheria
sive camilla pedis continus secundum Gil
bertus ¶ Et Alfonsus dicit si in
tenasmone ex colica dicitur adipem
est ex coriaco et puncto vehemens
et pulveris sanguinis tunc oz ut clis
terizetur nisi cum eo quod sedat mordi
ficationem et ex eo quod debet conti
nuari superfici longaonis per
libros spatiis superficie tangi ab
humoribus mordificantibus acutis
qui descendunt ad ipsum longaone
et tale est hic Recipe nisi ʒ xxx oz
dei coriati ʒ xxx ros stearis
ʒ x adipis renum capre absque
sale ʒ xxx coquantur in li iii a
que donec nisi remaneant sint bene
cocta et colentur et cum hoc sit dec co
lature clisterizetur et si est inflama
tio vel se. addatur olei ros ℥ ß
si vinum istorum non affuit olei
ros non apponatur et supra est
istud a Johe filius Sapi ca. de
dissenteria et bombax in tinctum in
oleo viol. secundum aliquos super sir
ego inponi miles ¶ Et remedia
supra posita contra tenasmonem ex
medicina acuta sunt magis apte
sunt ¶ Et secundum Gilbertum de sepo
arietino et caprino anguigia
galliacea anserina ut ana
ana et solutis addatur oleo viol
ros et cera fiat unguentum de quo
liniatur in virga et imponatur con
tinuit fumum calidum in capite
longaonis et sedat pruritum puc
turam et dolorem et istud est securi
tus ¶ Et fumus receptus in fine per
clebsam de lignis pyni gumosis
et ramis et anctis et rubo foria

pars super primas partes vtilem re-
medium est ¶ Centatifina de aqua de-
coctionis furfuris et altee septimus
fiat ad deest inflatum ¶ Et fit tenas-
mon de fleumate viscoso et lapidose
ne fleuma cum sua frigiditate constrin-
git et sua viscositate coheret
in testiculo et ideo bene resistit ex-
pulsioni et quia ipso fleumate generatur
in testiculo naturalis expulsiva movetur
ad expurgandum se de illo fleumate
et ideo fit conatus et voluntas
assellandi ¶ Et signa quod tenas-
mon ex fleumate est sunt frigiditas et vis-
cositas sentitur in inferiori parte testis
et frigus et egris est minstalagio
sa et alii communes conatu assel-
landi cum aliquando venere ruptura
vene aliquae gutte sanguinis exe-
unt cum egestione ¶ Et cura eius
est ut si agestio est intestinis super-
habundaret fleuma ut per os de-
gestivum exinvet dimetrand
vel sirupus mel apiatinus cum mel-
le in antidotis meos superius et per
ge cum fleumagogo in antidota
meos ibi decoctis vel de coctio
detur cum decoctione ad purga-
dum fleuma superius quanto de eis magis
conveniens fuit patienti ¶ Cum vero
superius oribus in testiculis no-
cerent supersilia tunc solum cum
clisteri fiat cura in quo sint ysopi
pus caulis et radices feni decoc-
ta et colatura addatur furfur
et frica manibus et postea coletur et
illius colature addatur furfur et
frica manibus bene et simpliciter
et iij et vij iacet li. super puce
vna ¶ Et vero quod non est clistere
confundat intus cum vena fit ulterius
in testes non est ut iacet de frice
venter vel ypocondria super sede
de frice sub umbilico ¶ Est
mundificacio et postea in quo
vna aliqua de decoctionibus pur-
gativis fleuma dictis in capitulo de ly-
enteria ¶ Fleumate purgato fiat
remedia localia scilicet centatisana
de aqua decoctionis ysopi py-
rethri mestic caulis origani et
foliorum sambuci et teneat ea
aut postea assellationem et statim post
apponatur lanam vel pannum la-
neum qui prius fuit intinctus
in aqua decoctionis anceti et
de similibus et calefiat ad in-
testinum apponatur et desuper sedere
quia mitigat pruritum et appe-
titum assellandi ¶ Item fiat
de lignis pyni et cum super eam
bona est sedere modo ans super
assere de pyno pinguem tale
fac bonum est ¶ Et ego vidi quidam
pati tenasmone qui postea cum ex-
pulsione feces digeste emisit fleu-
ma viscosum album quasi vna massa
ad quantitatem oui pro ovi galline et
nichil fecit sibi nisi quod comedit
perdices et panem azimum et
bibebat vinum rubeum stipticum
purum et postea expulsione cum in pa-
tulo stata aliquos pannis calidos
ans apponebant et desuper sedebat
et postea cura mundificauit
se natura de fleumate super flue in
testinis in fecibus et ideo nullum
volui aliud medicamine appo-
¶ Item de ysopo vulegio origano
pulvis fiat subtilis et ana cum
sit et in testinum voluntate emit-
tatur quod cursatum est et pulvis
desuper aspergatur et intrat in
testinum omnibus et dolorem mi-
tigat et intestinum confortat se-
cundum Gilbertum ¶ Gilbertus secundum Gilb
tum confortat se liberi et renes
vngantur melle tepido et aspe-
gatur super loca a ventre plus

colophonie nasturcii origani pu
legii ysopi et fasciculi ligni aloes ¶ Si
mulier sedeat patiens super
sacculum plenum furfure tritico cocto cum
vino calefacto / si colica est et ea bo
lectus in aqua decoquatur et
desuper sedeat / multa sunt localia
remedia a libris Gilbertina et Gwil
helmus et aliis proposita ¶ Item si
in tenasmone est dolor vehe-
mens auferens sompnum tunc secundum
Gwillelmum optimum est habere allo
pe cum tritis munie hoc est ana ℥ i
opii ʒ s. resolvatur in liquore
quinta in aqua caul caprille vel
lacte dulci omisceant et ea ʒ
s. istius mixture cum panicelo
fiat licinium et supponatur sedat
dolorem et sompnum inducat et sa
as qui sompnus et de melioribus
reliquis in tenasmone

Sine sit dolor in intestino
graciali superiori scilicet in ylcon
aquo intestino dicitur passio ylia
ca sine sit in intestino colo aquo
dicitur passio colica sine sit dolor
in inmediate aquo dicitur passio inna
chia sit et dolor et tortura ven
tris secundum Jo. fi. hap. causa de yli
aca passione quia passio accidit
quod opilantur intestina gratia
qui apparet vel stercore duro aut
humiditate grossa viscosa ¶ dicatur
in Galienus passio est cum gressi
tudo et aspera meliori et coartata
cio panniculi constringat meatum in
testinorum ita non descendat inces
aliquis in finis ¶ Item de natura testi
norum et facit turire turire quod
meus et in finis tunc ante egreditur
et intestino et unsque facit in
apud alium fiendo tunc fex vere

ta in intestinis vadit ad superiora
quia in finis egredi prohibetur
et sic si aliqua intestina opilatur
prohibet ventositates egredi et tunc
petit egredi per superiora et propter hoc
opilationem intestinorum et fecem at
ventositatem in ventrem fit motus in
testinorum horribilis ¶ Ideo fit et talis
motus intestinorum quo malicia
complexionis corporis et eciam quia p[re]des
et quia fecis ventis sunt sicut est
intellectum quo sic est attrahit ad in
testina illa que prohibentur
ante in finis secundum intestina ea ad
superiora expellit et stomacus ea vomitu
recipit ex his sequitur quod opi
latio intestinorum et ea ylliace et
colice ¶ Ista opilatio sit ex
multis causis provenire / aliquis ex
viscoso fluente feces egredi et sic
prohibente / aliquis ex ventositate
grossa causis et egredi prohibente /
aliquis ex tali naturali vel accidentali
intestinorum que nimium ea et
feces in eis desiccant sic quod ex
pelli non possunt et hoc sic fit ex
tuberositate et qualitas sit humoris
in testina desiccantia et corruga
cia sit apta vel humor viscosus
egressum fecem prohibencia / ffit
dolor et tortura in testinorum /
quod autem de veniibus dicitur quod sunt ex
colice cum multi sunt non et dubium
quia opilat in testina et tunc o
pilationis fex egredi non potest sed
hic post patebit fit quod motus in
testinorum dolorosus propter ventosi
tatem in fecis retentis et ista
dolori additur alius dolor cum mor
sicatione quia mordet et corro
dunt intestina que sunt multi
sensus et ibi magnus dolor
dolor quod desiccat et calefacit
et movet colerica quia et desiccat
et calefacit intestina et pungit

et fit ibi bellum inter punctiones et mor
dificationes quia tantia ad expellendum
fecces propter arma et opilatum
et sanitatem fecces et quod prohibetur
propter alterum et fit multum de causis
sic in quocumque loco venter fuerit
talis dolor et ideo dolor et tortu
ras ventris absque fluxu et sig
nis causis et omnia cum dolore sunt
et pennie fit ster colica et yliaca
vel plurimum conveniunt varius autem
cum anxietate. Et fit ex causa
doloris aliquando ab eo secundum liberatorem
ut sunt cibi inflativi et calidi vel frigi
inflativi et ex tessitura superflui calidi
ut allea porrus nasturcium piper
sinape fit ut sunt gnobitae
pisa enormites et legumina et sig
patet inditis patienter. Et cu
ra est abstinentia a talibus et similibus
contraria ut alterans fiat reductio
ad sanitatem. Et fit a tussi
aliquando ex apate in intestinis et dicit
Gwillelmus quod apta quod inducit
yliacam vel coliacam passionem et apta cau
lidum ad quod passionem sequitur frigidum
et est causa eius impossibilis propter
quod egritudo fuit confirmata et ut
plurimum fit in grossioribus et superiori
bus in testiculis et eius causa
est quod analitica in primo sine me
dicis rem considerant et hic usque
ad finem provenit in die quarto.
Et signa talis apatis secundum Gil
bertum sunt quod sitis et vomitus
colera et maxima inflamatio et
dolor in superioribus in testiculis
et pulsatio in eis et fit aliquando
ita fortis vomitus quod in fine
vomit stercus et fit ansclitus
omnis fetidus et eructuatio aliquando
fetida et ereorum et aliquando fetet et
sudor et cum consuetudine et vrus
inutilibus continuis et quia causa
talis apatis difficilis est valde
ideo non prosequor hic causam ut
curam yliace vel colice ex
tali apate quia talis dolor
et tortura in testiculis non curatur
nisi apta curetur de cuius cura
habetur in Gwillelmus et in libris
satis plane. Et fit yliaca vel
colica sive dolor in testiculis
vel tortura propter vermes in intestinis.
Signa quod vermes sunt causa do
loris et passionis intestinorum sunt quod
patiens talem dolorem replicat
nauseativa et circa ventrem habet
crimina et mordicativa et aliquando
eius septimis prosudus et aliquando
quod sintopis et quod dissipatio morti
et gravitas oculorum et fricatio
narium et pruritus narium et alis
odor et ut odor vermium tamen
secundum Gwillelmus et liberator non
dicat quod in sompno garriunt et
patiuntur stridere dentium et
masticatio sive id quod haberet cibum
in ore et sunt sompnia terribilia
et expergiscantur terribiliter et cum in
quietudine et ira. Invenimus
autem patientem stridorem dentium do
lore et clamore et emissione
saliue et egredit lingua et oris
cum os de die plus quam de nocte
et sequentur multa alia mala
ut habetur in libris causa de vermibus
ubi dicitur quod non curantur ex
cola quia nullus ab cola in
tantum quia amare non emittitur
secundum Galienum de simplici
medicina. Nec ex melia curan
tur vermes quia e contrario quod
curantur per ipsos vite. Nec tagne
quia liquor et limus quos
non indigent quod curantur solis

ex flante et ex calidis flatum et
in humore flantiam generantibus
ut sunt fructus et cetera et
frumentum coctum / Cum non flatum
putrescibile sit et in intestinis
putrefiat illud calefactum a tali
dictate [illegible] sustinent
secundum vero vermes generantur in
intestinis superioribus generantur
vermes longi qui ysculi di-
cuntur seu lubrici terre dicuntur
¶ In medijs intestinis generantur
vermes curti lati ut est semen
cucurbite et vocantur ascarides
vel cucurbitini ¶ In longaone
generantur vermes parvi non solum
in capite acuti et hij sunt
nati valde et maxime cum
parvitate causant / Vermes longi et
ylcon et lati in colon penetrant
gendo maximum dolorem causant
et contra dolores et vermes acci-
dentes et reddunt primo et accidit
propter commune ut hec in regulis
continentur primo patientes dentur
dicitur lacte caprino in quo vermes
propter multam dulcedinem multum de-
lectantur et sic infecti quiescunt
et non ledunt nec causant dolorem
morsibus corporis ¶ Postmodum sto-
machus offerentur et efficacia
vermes que propter consuetudinem
a lacte gulose accipiunt et
propter famem et posset dulcia
aliqua amaris permisceri ut
cum lacte vel melle decoctum aloe
vel succus persicarie ¶ Ita aliqua alia
vermes mortificativa sunt [illegible]
[illegible] absinthium o-
ponax nigella persicaria fo-
lia persicarie et corpus [illegible]
ta semen centaurea centaurea

|1a

maturia accidit et accidit eis
Et dicit hiliator quod 3 drachma
cum brodio vel vino po-
tatum [illegible] dubio omnes occi-
dit / Occasio vermibus educantur
cum pulvis [illegible] quantum scilicet [illegible]
3 x 33 3 v 3 [illegible] 3 xv fiat
pulvis de quo sumatur 3 ij
si sint in superioribus intestinis
vel cum [illegible] ¶ Si vero sint
in colo educantur cum clistere compositum
tum de amaris et ponatur [illegible]
[illegible] ¶ Vermes evacuant
et mortificant secundum hiliatorem aloe
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pulvis
colloquintida et tartarum et [illegible]
gra et [illegible] et [illegible] mollis
si ponatur in clistere vel ponatur
super umbilicum mortificat vermes
[illegible] quibus [illegible] cessa-
bit dolor colicus vel yliacus
ex eis causatus et vita bono re-
gimine de calidis et siccis que
putrefactioni resistunt et in tempore re-
giminis [illegible] sunt bonum [illegible]
[illegible] [illegible] et vinum bonum [illegible]
potus eius et [illegible] allea [illegible]
cum in [illegible] comedere quia [illegible]
[illegible] [illegible] et vermes expel-
lunt secundum Gwilhelmum ¶ Et nota
quod de [illegible] medicinalibus alij fit de-
coctio vel sirupus alij clistere
alij emplastrum addita farina lupi-
norum amarorum super locum vetere
ubi vermes sunt positum / alij un-
guentum quod fit et venit in unguento
aliqui cum felle tauri et succo
absinthij / omnia hec vermes occi-
dunt ¶ Dieta secundum hiliatorem est
pulli columbarum et alie carnes
bone et [illegible] et salsa fiat
cum [illegible] [illegible] zedoario galanga

et tendit ypocondrias et contradicimus et
fit torsio et dolor ventris intestino
rum sine colica sine yliaca ex
ventositate grossa

Ventositas in intestinis
ledens frequenter accidit cuius
signa sunt secundum Gilbertum quia ipsa
ventrem inflat et descendit et
vagatur querens exitum et cum
rugitu et gurgulacione et tunc
si ventositas est grossa tendit
et eructuaciones fiunt et alleuia
ciones ex ano et tunc dicit propterea
quod si fuerit ventositas in superiori
bus intestinis et quando commo
ta et agitacione et ventositatis
torquentur intestina sicut tor
quetur corda et est dolor tunc
valde grauis et secundum Guilhelmum
signum coartacionis ventositatis
inter tunicas intestinorum est do
lor vehemens [illegible] hic in
regulis ¶ Et fit aliquando ex lenien
cia et aliquando ex grauamine. Aliquando ex
leni cibo sicut ex alijs generantibus
inflacionem ut sunt fabe milium
rapule que sola abstinencia
ciborum et digestione celebrata sol
uitur et quandoque modica ventositas
est sua grossicie per anos ledens
per multitudinem et soluitur cum sa
tellacione de milio et sale vel de
auena et sale vel alio calefacto
rio vel de ysopo origano cala
mento cimino maratri et aliis
consimilibus ¶ Cum non ventositas est
ex multitudine cibi generantis bene sit
vel ex fructibus vel herbis super cibos
bonos cadit que dicta sunt reme
dia competunt. Cum autem est ven
tositas ex fleumate naturali que re
soluitur paulatine ¶ [illegible] causa
sunt [illegible] quando dolor et [illegible]
[illegible] vel in [illegible] iterum mouere

et quando dolorem non sedat eua
poracionem vel calefaccionem sed
magis augmentat eum, quia
calor et virtus euaporatorij
resoluit fleuma et fumum et non
consumit, et in tali casu dimittenda
euaporatoria est expedit. ¶ Vnde
tempus quo mediante venit adiu
torium et ignorat an sit ventosi
tas vel frigiditas vel cibo assump
to vel resolucione fleumatis paula
tine in primo calefaccionem seu
euaporacionem de milio et sale
vel aliud non dum est super
[illegible] dolorem et si non alle
uiatur dolor per hoc scitur fleuma
quod paulatim resoluitur et in
ea precipue quod medicina debet
esse vel [illegible] in quo [illegible]
[illegible] est resoluta et ubi [illegible]
sunt aliqua ventositas [illegible]
[illegible] et si hoc non cessat
dolor tunc iterum pone euapora
torium et quiescat ac dormiat
paciens [illegible] purgacione
et cibos [illegible] abstineat
per tempus aliquod et vtatur re
medijs que supra dicta sunt in
capitulo de ventositate ibi vide
de ventositate in [illegible]
pellicias [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
applicentur sicut ibi ad stomachum secundum
Gilbertum in dolore colico seu
ventris ex ventositate [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
bonum est balneum de herbis ca
lidis vt ruta origano pulegio

ypops calidis de consilitate cau
mantibus et in exitu balnei
offerat tyriaca cum decoctione
gariofili et piperis longi. Et pone
ventosam super locum doloris sed prius
scarificatam. Item c. Et in unge
locum cum oleo de spica vel costo
secundum Guilhelmum. Et cum oleo ana
tino et laurino commisceto et fricato
et bonum est catellam cum melle et
fine et sale tereftis vel tartagge
bona et comedat carnes bene
digestibiles et bibat bonum vinum
primum et condiant albaria cum hoc
pulvere: Rx piperis nigri ℥ ii
cinnamomi macis piperis longi ana
ana ℥ i galange zedoarium ana
nuncii boni ana ℥ i et fiat pul
vis. ¶ Et fit colica sed dolor
in testiculis procedente frigidissimo
sed ventres viscosos crudos et hic fit
ut plurimum. ¶ Secundum Guilhelmum et secundum
eundem signa eius sunt satietas
nauseativa precedens et fex vi
tiis et ventositas eius et multi
plicata eructuatio et nausea et
dolor fortis et sudat sudore
frigido et urina vria c alba spis
sa valde secundum Gilbertum dolor est
vagativus magis maximus
magis quam vagativus et dolor
intensus et labor sub et color
faciei pallidus vel blaucius post
nulla motus venturis et pigritia
et labor nocturnus et maior et
egestio nulla vel spumosa et visco
sa quasi ad modum clari oui
cum quoniam tenasmonem et corpore
et pectore torquetur periculose. ¶
Et eius cura est non hora post
ipsum fiat clistere tale quod le
nit et fit a forti dolore colico
et stabilitatibus: Rx aque decoctionis

blete li. i vel li. s. salis ʒ i
olei violati ʒ iii et iniciat tepide
et si fuit absque febre primo addiciad
praedicta pugillus furfuris et ℥
iii mell. et plus de sale et lo
co olei viol. ponat olei comunis
ʒ i. Aliud clistere forcius quod
administretur si primum lenitiuum dolo
rem non sedat: Rx fimus ci
thas xv bismalue blete cu
talbis ana m. i. sal ʒ i. olei
comunis ʒ iii. secundum Guilhelmum Gilbertus
ponit ad hoc mollificatum tale clistere
Rx malue vel semine lini vel
femi groi decoctionis li. i et
pone cantabri tritici ordei et
adde mel et oleum vel decoque
radices bismalue in tysana
simul addito oleo et melle fit
clistere mollificatum. Post hoc
competit clistere mundificatum tale
Rx malue bismalue mercuria
lis ana m. i. addito melle oleo
et sale et colatione pona bn
dicta scamoneata vel alia me
dicina competens et possit fieri secus
post decoctionem rute calamenti ab
sinthii centaurie ptisane et
oleo et sale gemma et melle
addito et medietate imponetur ʒ s
et iniciat li. s. vel ʒ xiii. Item
impleat sacculus furfuris et
cimi et decoquatur in iii partibus
olei et quarta parte succi rute usque
ad consumptionem succi cuius expima
tur et iniciat per clistere secundum Gilber
tus. Istud solutivum est lenitivum
et solutivum ergo non primo pono
clistere tale: Rx malue mercuria
lis vel blete caulis ana m. i.
cantabri mell ʒ i. olei anati
ʒ iii. salis ʒ s. Istud lenit dolorem

clistere

R q. i.

8

et insulsitas materie .i. viscositatem
subtiliat et subtilitas ad exitum et
propter tale clistere addo ad predicta
ysopi et herbe cuculi an(a) m. i.
sal ʒ .i. mell ʒ .i. et ss olei comu-
ni ʒ .i. et ss et cantabri pugill(um)
.i. et colature addo butiri sim(iliter)
ʒ vi et in forti ʒ .i. sine scamonea
vel alio acumine vel loco butiri
alii impono ista medicinam scilicet
pulverizati salis ʒ ii. ʒʒ
pulverizati ʒ .i. agarici ʒ .i. pre-
ter dauci humectati an(a) ʒ .i. masti-
cis ʒ .i. turbit ʒʒ debet in
colature agaricus piretrum dauci
humectatus decoquitur in aliis
sed quia pulvis hic imponantur scilicet
piretrum et dauci apium et agari-
cus propter medicinam decoctionem aliorum
educat ista medicina flemma
grossum et ventositates et sedat do-
lorem cum dolore ampuntando
¶ Gwillinus dicit quod suppositorium de coliis
allis de quo loquitur in meo an-
tidotario ibi collirium ad colicam
ventosam et eam que est ex visco-
so et frigido fleumate ingrossato et fre-
quentes ministratur sed ego reputo
valde caros suum et violentum quia
accipit vaporem de illo pulvere ʒ .i.
et reponitur in aqua viol et suco co-
riandri vel primule et mussilla-
ginis dragaganti et mastici et cum hiis
pulvis esse dicitur inmotus et in-
fusus usque ad desiccationem et tunc
cum eo et cum melle faciam suppositorium
et uterer eis ¶ Ego non utor
suppositoriis de melle scilicet acuato
cum sale gemma et pulvis vapingi
Gilbertus vero ponit suppositorium ex mel-
le in cuius decoctione sic addit
fel tauri vel sal gemma vel sal
marinum vel piretrum vel elleborum
vel esula vel titimallum seu sca-

monea sim(iliter) secundum caliditatem vel secundum tante
de hiis o vitatur qui eis uti vo-
lunt ¶ Empirica quibus aliqui u-
tuntur scilicet stercus lupi recens in theria-
ca cum aliquo potu et in gilbertina
et aliis o petitiones ¶ Empirica que
ponit Gilbertus licet non ponam ne
utor sed utor istorum polipodii
medicati et partium quinque ysopi ʒ ii ysopi
semine fenu an(a) ʒ .i. salis ʒ ii
hii et gallo antiquo pencanbia
et decoquatur in multa aqua
usque ad dissolutionem ossium co-
lo et brodium bibatur quia
feces et humores flemmatis
et ventositates grossas re-
solvit et expellit et vide plura
ad coliam diversam et pena ma-
nuali potentia medici et alii alibi
licet meos licet non ponam ea scilicet
localia i. medicina utilia et lemma
quam appono / Oleum vetustissimum
vel butirum vetus mel et ad
acetum forte et sal varie equaliter
et bene commisce simul et coque ad
spissitudinem et lana vel filtro
vel panno laneo intinge et os
primo et calidum super locum doloris
appone / Ego addam cuminum tritum
vel origanum vel aliud tale
¶ Item alii vetus acetum forte et
axungia antiqua simul coque et
sale stercus pone dolore ¶ Item
vesica cocta sunt valeat et simile
tale apposita bona est / Ego
in vesica pono de calidis herbis
scilicet calamentum vel pulegio ysso-
pi origani cumini et similia hiis
et dicit Gilbertus quod in colica
ventosa prodigiosa precauenda
tamen minus quam contrarius tota
¶ Item vide si valet incedere lo-
cale dependeas de superficie etc.

ubi animalia mingunt et calcant
pedibus ut in stabula antiqua
prescripte unam peciam latam
et calefac in testa et appone lo
co dolenti multociens probatum
est secundum Gilbertum. ¶ Sed nota quod hec
remedia competunt in colica veteri sed
¶ Cura in colica consistente ex fleu
te cum magna parte per clisterem genera
tivo fleumate vel secundum fleuma re
solvitur et ventum et sequitur dolor
colicus veterosus ideo hec ponuntur
ad curam complendam. ¶ Et fit aliquando
colica vel yliaca et dolor et tortura
ventris ex retencione fecis sive ex sic
citate dura desiccata et talis re
tencio fit ex multis causis. ¶ Et po
nit Gwillelmus xj causas retencionis
fecis secundum ordinem sunt ad tamen
retentas in vigiliis ubi retencio fe
cis et ibi sit colica sunt ex siccitate
dura et potest dici quod caliditas et sic
citas in testis sunt causa retencionis
fecis et causa dolor colicus vel yliacus
seu tortura in testiculis ex
retencione fecis in duricia talium debet
¶ Cura eius est mollificando et lubri
cando intestina intus et extra
quibus lubricatis mollificantur feces
et apte sunt expulsioni et ipsis ex
pulsis cessat dolor ex causa retencionis
causatus. ¶ Dieta igitur sit lubri
cans ut brodium de carnibus por
cinis recentibus et atriplices et vio
laria et lactuce cum eo brodio coc
te et bibat cum albo cervisiam arde
nciam debilem non humulata et po
tus sit sic vacuus et de mane bibe
potus syrupi violarum cum tysana sumi
et comedat potus cum butiro coctas cum
brodio predicto quia in sumant lubri
cant et lubricant et de carnibus ag
nellinis et porcellinis coctis et de
edulinis coctis et de pullis gallinarum
coctis. ¶ Et vitet omnia que intes
tina calefaciunt et desiccant in

medicinis ab extra que intus et potu
et medicinis abiciantur et disposito
vigilie lubricantibus et aliqualiter
infirmatus ab intus hic ab extra competit
emplastrum mollificativum super ventrem
et ex opposito super renes et circa re
nes. ¶ Recipe malue violarie lactuce
brancé urcie ana manipulum j decoquatur
pars in aqua et ex posita
quantum aqua a pugnatur sagimen
recens porcinum et hec misceantur
et super pannum extendatur et appona
tur locis dictis et si cum ista dictis non
sit expulsio fecis tunc inmediate
non vel cum clisteri mollificativo et mor
dificativo sic vel cum expulsione a
loe pulverisati cum infusione brodii
porcini vel alterius liquoris ad hoc
apti ut cum aqua casei vel brodium
cicerum et hiis dicitur. ¶ Et addunt aliqui
ad aloe partes iij pulveris sene et
equale pondus aloe ʒ ij et pulveris sene
ʒ j et hoc clistere mollificativum et
mordificativum bonum est in hoc casu
Recipe malue bismalue violarie ana
manipulum j mercurialis et urtice ubi fuerit
potest cantabri pugillum j mellis ℥
j salis ℥ j olei violarum ℥ ij et cola
ture addatur cassie fistule mundate ℥ j
in aqua resoluta sit aloes ʒ ij
fiat clistere et iniciatur tepide li
bra j. Ego in persona breviter sine clisteri
laboravi tunc quia multa clisteria
calefaciunt et desiccant quidam
et constipaverunt cerebrum quod colica
ex fleumate et grossa vetositate et
in duricia et desiccaverunt tamen fe
ces quam intestina quia semper augu
mentaverunt morbus colicus quia ex
retencione fecis in durities sunt
et ex doloribus sic sunt vetus contra
quod clistere predictum mollificativum et
mordificativum administrare non
potui sed cum mollificativis et
lubricativis ab intus et extra
laboravi et cum confortativis virtute

et unctionibus fricantur. Et vidi quod multi
de constipatione ventris super assellam
continue multa que hic generantur
sic quia in causa et causa constipa
tionis ventris contingunt multa que
in causa et causa colice vel doloris
ventris ex retentione fecum fiunt
cum constipatio ventris non sit aliud
quam retentio fecum

Exitus ani cum capite lon
gaonis in voluntaria e
gressio et inversatio et fit ex causis
multis. Aliquando fit ex nimis cona
tu assellandi ut in tenasmone
et tunc curato tenasmone et eli
minatione amoto cessat exitus
ani et fit aliquando propter casum vel percus
sionem super spondilia dorsi ubi
nervi et lacerti longaonis sunt le
si sicud propter fistulam in longaone
ubi lacerti et nervi sunt quasi corrup
ti et in huius casibus exitus ani
non curatur nisi hic in cirurgia. Et
fit aliquando propter apertionem naturalem a capite
longaonis. Et causa signum est
secundum Gilbertum quod causa cetra est
manifesta et tamen sine capite lon
gaonis cum manu pellitur et ingre
ditur / Ponit Gwillelmus in flegma
et humiditate propter sessionem in [illegible]
et in balneo. Et fit exitus ani
propter frigiditatem stupefacientem longa
onem que virtutem contentiva de
ficit et ideo exit et signum causa est
si quis sedet super lapidem frigidum vel
frigidus propter anum [illegible] [illegible]
liquor hic evenit quod medicus pa
cientis cognoscit et sentit actua
liter frigus in ano et [illegible] actualis
applicatum et sedet ibi assidue. Et cura
eius est ut dicta sit calida [illegible]
tur tyriaca cum [illegible] talis et
bibat vinum bonum moderate et
comedat digestibilia et vitet
frigida et que sunt dure digestionis
sicud dictum est in cirurgia [illegible] et multa

hirunda et [illegible] tanacia. Et fiat in
emplastrum talis de herbis vel de [illegible]
calamento maiorana satureia pi
ritaria et humectetur super petram et ipsi
calidus patiens sedeat super predictas her
bas in vino coctas et non contin
gat herbas ubi in frigidari sed plures
renova et dum amovere herbe ponatur
pannus laneus vel filtrum et sedeat
tunc calidum et desuper sedeat et si est
in [illegible] dispendium hirunda posset fieri sac
culus de herbis eisdem calefactis sive
liquore et ad anum applicetur vel super
sacculum sedeat et frequenter hic fiat
et possunt desuper aspergi pulvis de
cimino et thure et gumme apii et
colofonia et similis sicut vacuo.
Et si non sunt [illegible] frigiditate
aliqua / Item [illegible] calefaciat de duabus
herbis calidis duas [illegible] et utile est si
ex duabus pulvinis vel ex calide duarum
herbarum sentiat in ano virtutem se
deat patiens magis calida decoctione
sulphuris et salis ut sanitas calor [illegible]
evaporet et illi qui utuntur sep
tem multum in localibus [illegible]
expedit eis in predicta decoctione
sedere aliquando. Ego non [illegible]
anum faciliter cum [illegible] absinthium et [illegible] et hic
cum in tantum dilatatus fuit ca
put longaonis et magnificatum ex
[illegible] quod ingredi non poterat sine
[illegible] et alii [illegible] adde
[illegible] ut quod [illegible]
[illegible] aliqualiter mollificatum facia
lius possit intrari / Cum non
[illegible] magnitudo talis erat
contentabar cum fomentatione de
alliata clara tepida et aliquando cum
fomentatione de aceto calido decoc
tionis absinthii et mente vel ca
lamenti vel maiorane vel salvie
vel satureie et ista valet exitui

matris confricte ¶ Et nota quod in exitu ani quando humore sicco quatenus vel lubricante propter mundificationem humorum peccantium per fermatum si superiora intestina laudat eo vel per clistere si inferiora intestina laudant tali humore / remedia iam dicta competunt et quia aut plurimum confricte vel sicco humore exitus ani complet [illegible] ideo de istis per scientiam sufficient et nota ea que post pona de precipitacione matris ad aliam exitus matris vel ad passionem eius hic et possunt competere propter hoc quod ibi aliquis exitus matricis per causam relicta vel propter difficultatem partus que hic non habent locum

Pruritus in ano vel que fit evenit propter vapores acutos in capite longaonis in labiis aut propter vermes provisos ut sunt vermes in casto antiquo [illegible] Si fit propter tales acutos humores vel vapores corporis [illegible] dicta oppilant [illegible] habitatione et evaporatione [illegible] in labiis / et fiat suppositoria sedativa doloris / Ego vero do digestiva et purgativa humoris tali sive sit colera sive salsum flegma laudans in genere et propter hoc in fine iubeo aquam summitatis calidam per clistere vel sessio fiat in ea et lavatur magna sunt ei talia [illegible] imponatur per modum suppositorii quia humiditas aque calide tollit [illegible] et actualis caliditas facit evaporare et non queo in partem fere sed suppositorium ut sit succus plantaginis quia claudendo poros vapores acutos magis imprimit et retinet in ano / Si autem de aqua summitatis non sufficiat fiat fomentatio vel sessio in aqua decoctionis salvie melliloti et camomille et

ungentum de calce in meo antidotario. Si autem pruritus fiat propter vermes minutos fiat suppositorium de lardo et maneat ibi per aliquot horas et subito propter [illegible] et in veniet plenius vermibus [illegible] Ego vero quod succo mente vel absinthii vel aliquo alio vermes interficiente imposito occidam eos quibus mortuis cessat pruritus et propter hoc aqua salsa [illegible] et aceta mundificans eum capiunt longaonis de meatus [illegible] vermes in testiculis et eos [illegible] hic sunt capitulo de colica vel oleum de vino coctum vermes interficientium impositum bonum est et oleum cum aloe impositum valet ¶ Si autem fiat pruritus ani propter ulcera vel fistulas curetur illa si sint curabiles et causa remota cessat pruritus ¶ Et nota quod in alphabeto meo habetur de vermibus et quantitate eorum. Et in Gilbertino et aliis practicis aliis habetur de eis ideo hic non posui de eis aliquid nisi in capitulo de colica habetur de eis aliquid

Emoroyde sunt quinque vene que sunt ex [illegible] ficient longaonis tendentes quae naturaliter [illegible] in quibusdam viris et mulieribus propter expulsionem grossi et melancolici sanguinis superfluum ad mundificacionem et alleviacionem [illegible] cum talis sanguis superfluit natura cum [illegible] per istas venas expellit quo expulso natura eas [illegible] venas claudit sicut propter [illegible] venas aptas et matre claudit et quando hee vene fluunt debito modo preservant homines ab multis egritudinibus que ex tali sanguine grosso fiunt tamquam ut mania melancolica cancer lepra morphea et malum mortuum quia sanguis iste

si diu remaneat ad intr̄ et corp
pr̄ / et qui fluunt debito modo non
est tunc egritudo nec cura est ad bi
bendam per medicinam quia operacionem
naturalem utilem impediret et ad
egritudinem perducat aliquid dispensetur
in distancie ¶ Si vero non fluunt et
natura indiget sanguine talem expelle
re tunc est emorroyde dicende sunt quod
emorroys ab emoy quod est sanguis
et roys fluxus dicitur. Unde ipse que
fluunt dicitur passio emorroydarum
vel emorroyde / verumptamen quia
ex eisdem venis quandoque in ano
dolores et passiones cum per eas
sanguis non fluit proveniunt sicut
qui non fluunt eo secundum usum loquendi
dicuntur emorroyde et qui non fluunt
sed aliquid addunt quod sunt fluide e
morroyde ¶ Cum non fluunt di
cuntur vel excessive nec est nocumentum
et in hiis que tumescunt et non
fluunt ¶ Contra passionis precipue
cura adhibenda ¶ Et quia ista
rum passionum per se patent ¶ Signa
in flaccionis et retencionis emo
royd[arum] / secundum Galienum sunt prece
dens quoddam rerum pruritus na
rium dolor dorsi et pectinis et tu
dit dolor vel quoddam illarum per
tium et in prianico et tenasmon
et ponderositas seu quoddam toxarum
quoddam et pigricia corporis et pallor
faciei ¶ Cum emorroydarum ex tunc
est est laxativa medicina acuta
sumpta et ipse scamonea coloquintida
et aloe que venas illas aperiunt
¶ Ca intrinseca est humor adustus
qui inclusus descendit inferius et
rumpit venas illas / et si ex hoc sint
ex sanguine sunt sicut vene rubee
et vocantur vene si sint ex cole
sunt ut pure more a ciatrine
cum parum rubescunt et vocantur
morales et sunt ex sanguine
et colera / si sint ex flemate quod
raro fit sunt sicut vesice albe et
sic a quibusdam vocantur et si
sunt ex melancholia sunt dure asspe
ut verruce et vocantur verucales
¶ Cura emorroydarum in tribus consistit
scilicet in sedando dolorem in aperiendo
que debent fluere secundum cursum nature si
natura eas non aperit et tercio in
in moderate fluunt in restringendo fluxum
excessivum ¶ Cum vene due vel
alique earum tumescunt et non
fluunt et paciens in eis sentit
dolorem cum descendit sanguis ad
tales venas vel duas et tunc natura
non mittit expellere quia si hec cet
tumescerent omnes vel quasi omnes ex
multitudine sanguinis superfluit / eo in
cum tali laborat ad mitigan
dum dolorem vel venas tumescentes
repugnemus hec est magnorum virorum
medicorum quod timendum est a motis re
medium quod timendum est amotis re
deunt vene ad locum suum naturalem
ut flaciam faciet ut firmatum
dat indigenciam quia non est ibi
plenitudo hec requirit unde statim
apponatur pannus flaneus laneus
intinctus in aceto calido aceto ex
presso et fiat hoc sepius si resedeat
super talem pannum sedat dolorem
et reducit venas intime / Item
super flanei panni combustione
sit flanei panni combustionem
ad quantitatem una et pp[?] dia et
ad quantitatem unam et p sedia et
corium capriti ad virum vel capo
ad mulierem combustum vel punica
et cortice combusta ad equale quantitatem
et fiat emorroydis pulvis super
aspergatur quia potenter emorro
ydes desiccat infra duas noc
tes / Ex quibus ¶ Ad mitigandum dolorem
emorroydarum bona est fomentacio
cum aceto decoccionis camomille
mellilotum absinthii et tapsibar
bati et per modum emplastri hec tanto
plasmetur et alia plura remedia
localia sunt ut marubium

coquatur in vino fomentum vene tumentes cum vino et herba appo natur. Item bolbos in cinere aqua de cottonis coctis appo natur fiat fomentum et sedant dolorem ego utor oleo ros. cum vitell. ovorum et mica panis albi et unguentum in eos aliquando vero as tringentes cum oleo camomille oleo amigdala et cera nova sed nota. Nota tamen quod si videris sanguis super habundare in corpore tunc primo fiat flobotomia de cephalica dextri brachii / sequendo secundum Avicennam incidit fiat de vena sub cavilla pedis contra et tu dico si sanguis multum habun dat fiat primo in brachio et postea die sequenti in pede secundo. si non quod non audivi in demum ponit cura ad emoroydas tumentes et non fluentes suffumigium coopple gia salegia sale nitro salge ma de coctis in vino et dicit quod sic vel aperiuntur vel desicca tur. ¶ Non enim omnes emoroy des tumentes vel dolorem causantes aperiende sunt sed cura detur ubi dolor sedatur et de tumes cunt sicut ego novi in hominibus ple thoricis sive qui multas eas habent apertas et vivunt sane sed si quis consuevit habere fluxum emoroydarum et non currunt per periodos ut sole bant aperiende sunt sed primo sem. fiat flobotomia de sophena Rasis. Almasor dicit quod flobotomia de basi lica confert ad fluxum emoroydarum de modo omnibus dictis. Cura si hu mores calidi habundent cum trifera sarracenica et reubarbarata et si humo res sunt frigidi cum benedicta et theodo ricon emperiston. ¶ Johannes de sancto p. dicit purgetur cum mirabolanis ci trinis in tanta causa in causa non frigida

Gwilhelmus dicit purgetur sic. Recipe mirabolanorum indorum ℥ i. chebulorum vel kebulorum seminis canabi fumi terre ana ℥ ss. alia vero herba ℈ ss. usque ad ii s. pannis ℥ i. cortices mirabolanorum contusis in pistello et decoquatur in ℔ viii aque usque ad ℔ iii et in fine decoctionis addatur ad et ferveant et stet per duos diurnos et noctes et de mane decolata et possit dulcorari cum zuccaro rosatum. Et si sumere nollet patientes decoctionem fiant pillule sic. Recipe elle bori nigri reubarbarum ana ℥ ss. seminis canabi ana ℥ ii mirabolanorum indorum et kebulorum ana ℥ i. fiat pillule additis aloe ad pondus medi etatis aliorum / et sunt mee hec mun dificative et aperitive emoroy darum. Deinde sedeat in aqua decoctionis persicarie origani cala menti porri silvestre et psilium humo et in unguento locus cum aliquo felle vel lacte ficuum et sic talia localia remedia non conferunt aperitur cum sanguisuga vel flobotomia vel ermonica cum novacula si exeo rem vena sanguinis e magnificata sed liliatorum sed ego de ratione non consulo propter dubium quod eminet nec in vegitulis ubi fit metus de reparatione ut ad nectis dicta alia sic et aliorum sicut lochium quia tunc sunt tor fortiora in ratione sustine ac effectu mundificati. Et flobotomia localia remedia apertiva fiat. ¶ Et non quod aliquando difficultas egressionis sanguinis per venas autem est propter spissitudinem et viscositatem sanguinis / aliquando propter spissitu dinem cutis / aliquando propter constrictionem pororum eius coartante. ¶ Sanguis

spissius per siroppos et decoctiones sub-
tiliandus est et postmodum immediate educe-
re humorem viscosum mundificanda
est spissitudo cutis per subtiliativa
continue porta varicis et cutis
ariditas seu siccitas removetur
per humectativa continue. ¶ Contra
cutis spissitudinem recipe mellilo-
ti camomille ana partes i. [illegible]
partes ii. decoquantur in aqua dul-
ci usque ad consumptionem partis tercie et
fomentetur emoroyde cum aqua de-
coctionis sepius summantur et in
fine fomentationis apponantur
herbe cum cataplasmo per modum
emplastri et quod emplastrum apponere
liniantur cum oleo camomille et sa-
gine porcina recenti et pinguedine
anatis ana partes equales. ¶ Contra
siccitatem cutis attendendum est quod quando
siccitas est cum caliditate in emoro-
ydis eis humectativa debent tendere ali-
quantulum ad frigiditatem; fiat ergo fomen-
tum cum aqua aliquantulum calida et
sic fomentatione et loco desiccato
inungatur locus cum oleo viol-
arum sagimine porcino recenti et pingue-
dine anatis ana partes i. mixtis. Hec enim
non humectant cutem et subtiliant.
¶ Cum vero siccitas cum [illegible] cum dis-
positione frigida ut in quibusdam
melancolicis invenitur tunc fiat lo-
tione cum aqua ~~tecta~~ tepida et
loco desiccato statim inungatur
cutis dura cum dialtea et oleo
camomille et pinguedine anatis
ana partes i. mixtis. Hec enim molli-
ficant et cutem subtiliant et
humectant. | Cutis dispositione et san-
guinis subtiliatio [illegible] oppilatur
per venas ani sanguinem [illegible]
minuendo est natura cum medicamentis
intimis et continue [illegible]
ad i. pulvis [illegible] ad i. et [illegible]
[illegible] rubee [illegible] ad ii fiat
pulvis et bibat de mane cum

sed cum vino aut cum vino apto emi-
cius [illegible] emoroydas sicut
et [illegible] cum hoc fiat continue emplastrum
de cepe [illegible] cum oleo [illegible]
[illegible] vel [illegible] ad api-
tum [illegible] Item emoroyde lini-
antur cum [illegible] de pulvere [illegible]
[illegible] de [illegible] de [illegible]
confert ad aperiendum [illegible]
[illegible] sunt in [illegible]
¶ Item [illegible] in aqua de-
coctionis [illegible] origani calamenti
porri [illegible] et [illegible] liliacis
et inungantur emoroyde cum oleo
amigdalarum amararum vel felle aliquo
vel lacte ficus et fiat emplastrum
de [illegible] ne [illegible] per
[illegible] galbano bedellio cum
[illegible] medulla cervi [illegible]
[illegible] colloquintide [illegible]
[illegible] centaurea maiori [illegible]
[illegible] liliacis. ¶ [illegible]
[illegible] attrahendum ad
[illegible] emplastrum aperiens [illegible]
[illegible] et colloquintide et que
[illegible] de [illegible] ut [illegible]
[illegible] et si cum [illegible] non aperiunt
[illegible] quod [illegible] que
[illegible] vel quod [illegible]
[illegible] quod ad [illegible] que
venas [illegible]
¶ Item decoque [illegible]
aqua [illegible]
cum decoctione [illegible] locus
[illegible] apponatur confert quia
[illegible] sedat dolorem
et fiat cum [illegible] | [illegible]
et de sedantibus dolorem [illegible]
[illegible] partes iii
pulvis [illegible] partes i. [illegible]
[illegible] per modum emplastri ad
[illegible] et cum hoc [illegible]
Bwilling et si [illegible] in [illegible]
in [illegible] plus [illegible]
[illegible] vel si i
inungantur cum oleo [illegible]

impotis aperiant ¶ Si ius emoro
ydes dum fluxerint et debilitat
pacientem et in loco cessat non appe
tit aliud non locum invidit et timet
de cam virtutis expandendum est ad re
stringendum eas nisi magis ali
qua causa apta delicta nisi a
lia pro fluxu quod per fluxum eius
de cam virtutis timetur ¶ Volunt
phisici docti ut sirupulariam ca
neant fiat flosia quarta primo dicant
de basilica et postea de cephalica
quidam dicunt de cephalica vel
saphena et hec vena est ubi est,
multitudo sanguinis et plenitudo sang
uinis et casus virtutis non timeatur
¶ Ad restringendum igitur emoroydas
si flosia non fit et si fit postea cam
vel postea evaguatam humorem pec
cantem si talis est qui cam sursum
non potest dentur per os si dissipaciones
paciens est calida vel cum fluxione
est calida cassiandali per se vice v
na quod confortatur epar et renes
rosarum quod vice alteri ad cor et epar
confortandum et dissipaciam calidam al
terandum et aliqualiter stringendum et
posset bibere sirupum rosarum vel mir
tinum et decoctionem de rebus stipticis
ut de plantagine et rosis et si dis
positus paciens est frigida utatur dyamar
garitum plurimo et decoctione vel
sirupus de stipticis calidis de quibus
habetur in meo alphabeto ¶ Sec
undo quae dicta sunt ad restringendum
dissenteriam valent ad restringendum
emoroydas ut habetur in eglis
quod locum paciat aliqua anemedia
bezberis amicstinus et bibitur confert
¶ Item semen acetose bibitum et lac
summum bibitum valet et de mena
et albus et porrus et eo utatur utili
¶ Item coagulum leporis cum vinis
vel aqua rosarum bibitum dissipaciam
paciens valet summa et albus
supra stipticus valet ¶ Item emplastrum
factum de stercore capre silvestris
desiccato et olibano et pilis
leporis comminutis et mastic vel
pulverizatis vel sucus virge pasto
ris et dragagantum gummi arabici bo
lus armenicus terra sigillata mastice
anime efficaciter emoroydas
stringit non solum omnes per loca rees
recipe quod vice una sed aliquas
quociens secundum optimitatem invenitur
una vel ii vel iii vices vel
albumine ovi cum quinquefolio sus
figat aliud ¶ Item clistere bonum
ad hoc est de aqua decoctionis vina
iii desiccati ut habetur in meo
aggregato et in libris ut paciens se
deat in aqua decoctionis tal
vinacii virge pastoris plantagine
que anantae et absinthium vel
aliquarum consimilium et facto semi
cupio vene fluxus quas volo
stringere cum tali decoctione et postea
super eas aspergitur pulvis vein
porinum cum medio olibano pul
verizato mixti ¶ Item vitella
ovorum cum aliis rosis mixtis sicut
penna liniuntur venae non exit
sanguis quociens ut dicat quidam
compositor / ego addam pul
verem cornu combusti et pulverem
de pilis leporis / et dicat idem
quod si luto carcerie liniantur stri
git et ego dico non de cum luto
carcerie vel platee seu viarum
sed de luto aque iam aque quae super ipsum
steterat recessit et apparet quod de sta
cione solis et venti quoddam
pinguedo supernatans in superficie
talis luti in parte luti superio
ri cum non est virtus infrigidativa

sapiencia et consolidativa et superampli
bus et bonum remedium quod si pau
per possit in ventre plantagi
ne vel virgam pastoris et addere
ad tale lintheum sicut cum vel ver
bam vel consimilem bonum esset
et similiter talis vel herba consimilia
prodest valet | et thimolea et sic va
let | et agaric et alii plures consimiles
venis illis prurientibus et vapora
bilis calidis existentis et alii antiqui
curant | quibus sufficiendum cum me
dicinis cum calidis de prurientibus et ano
rum igni mediam de calore et anti
dotis amicis bonum et hic corporum
et cum plures fluxum remanserit quod
stabiles vel fissura fiat cum
puritum et sanat

Retento quod propter naturam
et secundum regimen a xxiiii a
nis usque ad xxxv vel si multo
sit sanguinea vel collerica vel plet
horica usque ad annum quinquage
simum quia in tali tempore fluxus
sanguinis naturam consueverat durat
tamen liberator alii causa fluxus
alii tardius secundum diversitatem complexio
num | Et ista tamen quod non sanguinis
secundum etatem diversam iuvenilem
et senilem utuntur quod naturaliter
sed in complexione et pinguedine et
macie unde si fluxus in talibus
aut paro tunc fluxus in illa
quod multum humiditatis sanguinis aut
cum fluxus per naturam et innominatus
| Gilbertus dicit quod naturaliter fluxus
quod xxxii annis usque ad l annos
et a xxii annos et plus l annos
naturaliter retinetur et ultra xxii a
nos et ultra l annos retine
tur accidentaliter et tunc dicitur non
repugnante quia tunc naturaliter
tanto sanguine existentem admirum

tum embrionis et fetus et tum tunc
tum kaloamalibus in quibus paruit
fluxus et alii et alii mensibus quam
non fluxus quod propter multitudinem lactis
vel propter fluxum sanguinis narium vel
emorroydarum excessivum | Et di
catur quod retencio abusive dicatur
deminatio et ubi naturaliter quod porus qui
retencio et sic dicitur quod consumptio
prodest acutam vel cronicam vel
per famem et penuriam ubi humidi
tas naturalis est consumpta non propter dicitur
quod in eis quod retinetur quia non
fluxus sed in eis naturaliter quod dicitur est
et non fluxus quod naturaliter retinetur
| Tertia causa quod adest in sanguinis
menstruis et non quidem a visu ne
que in macie et pinguedine contra
naturali dispositione tamen superfluita
tas neque omnis adherens expelli
si non expellitur dicitur propter quod vocati
non sit hoc sic superfluitas dicitur
sanguinis sive viscositate colere
vel flegmatis sive grossitie humorum
incisiva poros et clausa venarum
matricis oppilantes sic sic calidi
si naturaliter poros dictos et desiccata
et constringente sive frigiditate sive
naturali si vis constringente sive per
aliqua sapiencia in matrice vicata
easdem poros coartante et in
istis causis curantur et signa habet
ponantur | Si vis ostiolum in
matrice verrucas ragadias et
callosi et dura fiat prurores po
rorum clauso tunc ista non sunt
curabilia vel retencio quod propter
ista curabilis | Si non in matrice
sunt apostema in matrice curabile
dictos poros claudens et inde fuit
retencio quod curato apostemate curatur

paciens de retencione tali ¶
Signa quotidiana retencionis sec-
undum Gilbertum sunt dolor et ag-
gravacio ab umbilico usque ad inu-
ebria et dolor renum et spine
dorsi et dolor frontis et colli et
dolor in radicibus oculorum et in-
flacio palpebrarum et quantitas ci-
bi et fastidium et malus appeti-
tus cibi et quantitas antharum
et coxarum ¶ Si sanguis sit
cum retento in urina quique
sanguinea et quique tempore cum sanguis
turbatur cum orvena fuerit et cir-
cumdat eam sanguinea et replecio
saphene et prurimentis color pal-
pebrarum secundum Gilbertum secundum Guil-
helmum signa superfluitatis sanguinis et
frigidus cuius sunt multis pingue-
dis et corporis mollicies et super-
facies fricarum et viscosarum et gros-
sarum secundum unum splandi ¶ Et
cura eius est quando quo sanguinis
superfluitas et grossicies sublicat
ut sit brodium cicerum et pisarum
in quibus sit coctum cum ut due
tum ut feniculum ut ysopus pe-
trosilinum et cum mulsum et cum car-
nibus bonis et carnes castorine
de capolo galline pulli carnes
ancas capre fere panis sit fer-
mentatus levis porosus potus
sit unum album subtile clarum non
forte ut renense ut australe
cum non tamen durum ut aceta | dya
calamentum pes n. dyaspaggi
pes l. mixto cum diasia extracta
oppetens simulata opetit in
quantitas cynamus maratrum cum
ium et sunt bona et acetum parum
appareat cum subtilitatem sue sibi
faciat ad penetrandum aliarum ut

sanguis subtilietur Guillelmus
dicat unum album subtile acetum
confert valde quam digestivus syro-
pus apiomnis cum melle in
arratorem meo optime et post
ad hunc fit decoctio secundum diffi-
puracius appiata et expurgatus
flemate sanguine in grossamen sit
de polipodii et non hec man
vasis meo ibi decoctiones ut
dentis 3 n expurgat ut disso-
lvo erasto quo ego expertus sum
cum 3 j. decoctionis ve capilli ve-
neris et feni et ista modificato
sit pro plures ante tempore quo
cum solent fluere | Sagapenum
substancia sunt cisterna agari-
cum camequtos camedreos et
peruis casilla capilli veneris
adyantos ceterali expatorium
cynamus coriandrum feni quoniam
folii genciani yreos acorus
ysopus sticados polium sacolo
pendria | acetum madio et sub-
tilitate sue sibi faciat ad ime-
diaas subtilitas operiatur pe-
netrare ad locum ubi operari de-
¶ Experior pro firmi aliqua ad
decoctorum fuacda ubi syropus
ms hec sicut in rure ut quod
paciens pamp o et sit sit pl
ins de quibusdam corporibus
dygeret flemate et subtiliat sangwis
et expurgatus decoctione polipo-
dii et ysopi dari pro illis qui
in apotecarie sunt non sunt
et sit tu polipodio addant
corticis ezule et prima quantitate
plus laxabit et flemate plus
purgabit | et pilule plures sup-
ra fuit de aloe pes iij et ani
pes j. dyagredii pes f. uno et nota

purgaut / tertia tpus ut fiant
localia remedia aptiua quo
ut p elusmata sub fingatos
suppositoria et pessaria que ptis
separat sic cum alijs / Gilbertus
uult quod in grossitie sanguinis fi
at aptio saphene interius et p
interualla tpis decoctionis est
sanguinis in aqua tepida ergo
non hc rubeus sit sanguis obtinua
to et mundificatione sanguinis sta
perdigestiua et farmata pdca
Rogerius dicit quod in ca calapte
sit flor de cipria ania qlibet
cat sum cum bh pernit uetosa
sup renes / Sm libratore in
primis si ptitlana quecumque si
at flor de pitez basilica apt
tam anocderon de inde dnt
quod saphena pp tam quiditam
et ut etiam ma ipsius inferiora
et ego dico si mltis est sang
nea et multum repletis sanguine
pnt hec flore gpete et alij
opilamus autem circa uenas ma
tris p colam uiscosam et sig
cole sunt sm Rogerium quod sentit
in pfundis matris punctiuae et
sassurae et urina e multum
colata et pinguis et ex ca co
lores expellit superfluitates et
iij uel iiij diebus febricitat
ex diffusione colice superfluitatis
cum acuitate palliquan et tunc
ante digenda e mia cum ox
izacre et purganda cum cala
gago et in mco antidotum et
adlinio apozimia boni et ta
adic fiat balneum de herbis
4 frig aptiuis sunt sunt endi
uia cycorea rostrum porcinum
folia salicis folia uitis et
hmi et cententi abalneos offe
rat ci ruber tracasate et

uinis ince an 31 tamen Rogerius
Et hic non multum in situ ad p
nocatum quod p floriam superius
sicut quod sanguis e multum
ra cum ut p suppositoria ff pen
tarisimata de herbis pdcis
et sia in pede in pua qunte
pmoes similiter ut sanguis
habeat ad inferius Et alij re
tinet quod ex flente uiscoso ci
rcia uenas matris opilante
Et sig sunt urina e dis
colata et pinguis et ex ca flen
tas et mastagiosas contra
superfluitates huc sunt palpebre
et tumescunt tamen Rogerius et con de
sig gnalia supius posita
sunt ptame et uenit Et cura
eius est ut digerat materia
ut sicut dom est de grossitie
sanguinis sm e consuetudine ergo
que cat sunt et tenuane ergo quia
ibi ut in reglis flen e ca
eius consuetudinis et in ri
gestiuis et formatis cade et s
cibi cuita hic ponam pelius
dm quia aptio uenarum ualde
sm Gilbertum et hic gd dimor
in dicta calidiora quod ibi ut
unum forte sup sinape allen
et hic di et flora hic inniq ope
tis quod ibi insi ptes mundificatios
ptformatiuis et aptiua localia
remedia sunt hic fortiora et
calidiora quod ibi uerum p lc
mora pcedent fortiora et quod
ut plum retenta ex acuit ex
uiscositate flenis circa uenas
matris opilante et hic ponam
localia remedia pposita et
dictos ustatis igitur sit iste mod

procedendo in curando / primo fiat
quo tempore lune .i. in qua conditio
patientis permittebat laxatiuum et hoc facto
per xvi dies antequam incipiat bibere
digestiuum et purgetur digestiue
fiat / et hoc fiet infra spatium viii di-
es postmodum fiat suffumigatio et de-
spumata in terra die sequenti postea
per iii vel iiii dies vna cum cata-
plasmatibus aperitiuis calidis et cali-
de stringantur omni die forti liga-
tura vel magis calida pedes et
tibie ponantur ad extendendum sangui-
nem inferius et in isto tempore si
appareant et non sufficiat fiat
vel apponantur sanguisuge inferius et
sequenti die detur theriaca magna
sine opio ad ʒ ii. cum decoc-
tione arthemisie vel saluie et
pulegio ponendo aliquid minus quam
cum fiat plus quam ceteris cum suffu-
migationibus vel cataplasmatibus
vel suppositoriis iniectis naturam et
in prouocatis / In hoc mense prece-
dat sicut iam dictum est nisi quod loco
tiriace magne detur antidotum
emmenagogum vel circa illud tempus
detur vnum de trociscis de mirra quo-
rum recepta habetur in meo antidotario
et in Rhinasorum antidoto quoniam
fortes sunt in prouocando menstrua
et mala fiat / Solo alia remedia
que sunt nascale fiat de radice
malue vel rubeana vel radice
lilii super assa puluerisata
mone / Item in dosi alci-
morbate apelludo filo ducto per
medium suppositorium et filum ad coxam
ligetur ne matrix extra alle-
... intercipiatur et extrahi non possit
Succus rute bibitus prouocat menstrua
Item vinum de decoctione origani
prouocat menstrua / et ipsa emplastra vel

suffumigata confert similiter in frica ca-
storea supposita potenter educit
menstrua et cum dico in causa calida / Item
vinum de decoctione calamenti vel pu-
legii diptamni vel sauine menstrua pro-
uocat in causa frigida / Radix atori-
censis ... et sardi cum ra-
dicibus ellebori albi et fiat ma-
neat per diem et noctem postquam ...
fiet ellebori et radix atori in
vnctus oleo communi vel laurino sup-
ponatur et maneat ibi per totam
noctem dum dormit et dum vigi-
lat fortiter prouocat menstrua et fetum
mortuum expellit / Gilbertus dicit
facit radix apii cocte in potata
De sauina in gallico cum succo rute
commixta si inde fiat suppositorium
prouocat menstrua / Item morsus gallic
terius et emplastratus menstrua prouocat / ego
succo eius vtor cum bombace
faciendo suppositorium / Item sauina
pro decoctione galli cum artha-
misie saturegie et satureie ceteris boni
ad prouocandum menstrua in causa frigida et
mellissa ac alie potentes herbe
bibite conferunt / Item suauium
herbe predictarum cum mirra mixtis
et suppositis menstrua prouocant / Fiat
supra mensuras circa venas matri-
cis sua quantitate opilat
retinentur aliquando menstrua sed signa sunt quod
magis paciuntur et aggrauantur
maiorem sentiunt ab vmbilico vsque
ad inferiora quam in aliis humori-
bus et vrina cum discolorata et
tenuis quando pinguis et nigra
lineas in oculis / Et tunc menstrua ex-
pellit quandoque tertia cura tubrosa
Et cura eius cum vt dictum est
cum retentio menstrua ex flegmate opila-
te nisi quod in digestis ponatur dya-
sene in electuariis et in sirupis
vel decoctione ponatur de epithimo

sene sacados ara scolopendria
et alia que michi humorem
respondent et in purgatione in
apozimate epitim et sene et
sticados ara. et cortices mirabol
indorum et elleborus niger appo
natur. ¶ Et non sit cum ea opilatio
composita ex diversis humoribus et digi
na et purgativa medicina
componatur ex rebus humores pec
cantes respiciantibus sicut dicit in
regulis. ¶ Localia remedia sicut em
plastra subfumigium fomenta et a
lia liquida multa hic conveniunt que
dicta sunt hic supra ibi localia re
media. ¶ Voluit Bogius et quidam
alii quod vere est quod alii fit ex ma
la complexione tamen matricis sim
ma ora venarum matricis desic
cato et condensato. ¶ Et signa
eius sunt quod non sentit pondus
nec agravationem in regione ma
tricis et urina semper est tenuis
et tunc est parum valde et multum
emittitur super fluxum sic illo. ¶ Et
Alsaharavius dicit quod ex humectatione
stomachi et procedit dicta cala
et sicca ut aliqua calida et
sicca sunt et matrice vacua et
appetit paciens comedere et plus
delectatur comedere quam alia quibus
propter siccitatem et caliditatem matricis
et cura eius est ut utatur dicta
et cura eius est ut pultes et
frigida et humida ut pultes et
brodia carnium in quibus cocta
sunt hic lac frigidum et humidum ut lac
sunt hic lac frigidum et humidum ut lac
tuce et cucurbite et sumat syro
pum violarum et tysanam et utatur cala
et sicca et utatur pessarium
sive ceracia ut de cocto lactu
ce mirabal portulace et flores
cytonie et mellilotum. ¶ Et voluit
idem Bogius quod quando venit propter
frigiditatem sive humorem vitio tamen compositio
sunt signa eadem quod urina est

sit distemperata et tenuis et paucas
ad illas super fluxus expellit
tunc et per mentem fastidiose coytum
¶ Et cura eius est cum calidis pactur
electuariis calefacientibus ut in
hoc tam pigmentum liber confert et
hic plures suffumigationes et ceteris
mixta de herbis calidis odoriferis
et alterata complexione matricis
removebitur causa retentionis. ¶ Et
accidit hic raro sicut dicitur quod propter sup
erfluitatem matrice vacua quod accidit
dant aliquid nimiam humorositatem
et laxitatem vulve et matricis et
vel dicitur arte quia tales humo
rositates removentur cum purgatione
humiditatis superflue et suffumi
gationibus et suppositoriis et rece
ptionibus factis de herbis calidis et
siccis odoriferis calefacientibus
et desiccantibus matricem sine porositate
opilatione ut curata ubi
supra causa non habent locum per dictum

Sciendum est quod retentio
est preter naturam cum morbus
qui curatur sed ita fluxio est
quod est preter naturam morbus est
et est medici / quando est fluxus
non debito et in quantitate debita
est utilis purgatio super fluxus
et procedit a multis egritudinibus
que ex retentione est preter naturam solis
eveniunt. ¶ Ex accessivus et nocivus
fluxus est cum multum preter fit causa
efficit quando cum multum sanguinis in
tota corpore et quinta quod tunc eius
ad matricem consumata quia aliter
fluxus est ultra cursum naturalem
in corpore sanguinis emissi et in
diminutione emittendi et licet a
primis fluxus non sit nociva
corpori sanguinis emissio quia na
turata ... sanguis ...

alleviantur per hunc modum contendit
quantitate et tempore natura fatigatur et le-
ditur et membra patitur et totum
corpus propter naturam alteratur. Unde me-
dicus conveniens succurrere ut fatigatur
et hoc non subito sed paulatim ¶
Ex parte habundantie et multitudinis
sanguinis in corpore fuit secundum Gilbertum
quod habitudine sanguineam corporis et
amplitudinem venarum et repletionem sangu-
inis effusionem et quod sepe multum
fluit et tunc dico quod precessit dicta
sanguinis multa generatio et totum vel
continuatur / et Guillelmus dicit quod
corpus est forte et color corporis est
secundum naturalem dispositionem et non debi-
litatem patiens et tunc dic unum est
in principio fluxus sed continuata fluxu
non si ultra quantitatem debitam sanguis
fluat et ultra debitum tempus alte-
ratur patiens et leditur et debi-
litatur et tunc forsan non erunt signa
predicta scilicet plenitudo venarum in toto
corpore nec habitudo plectorica et pre-
cipue in antiquo fluxu est. Ex
tanta continuatione fluxus sanguinis
in corpore est diminutus et inveniuntur aliqui
patientes maculenta; sed in venis
saphenis potest apparere tumor vel
plenitudo sanguinis quod sanguine ad
partes inferiores decurrit et
considerandum est an fluxus tantum quod plus
de sanguine emittitur quam solebat pre-
in principio et tunc signa prius
dicta non veniunt sic ex habundan-
tia sanguinis est origo fluxus et restrin-
gendum quia natura indiget evacuatio-
nis tamen ante fluxus durationem
ad subveniendum est cura ne contendat
et patiente ad defectum vel qualitates
egritudines ducatur / in principio egri-
tudinis fiat flebotomia de cephalica vel secundum
Guillelmum de salvatella manus
dextre si vires sint fortes vel de

salvatella manus sinistre si vires
sint debiles secundum Gilbertum precipue
in quiescentibus fiat minutio de
saphena continue vel de cephalica
ego reputo minutionem meliorem
de cephalica vel de salvatella quia
magis diuertit sanguinem a matrice
et saphena trahit sanguinem ad partes
inferiores unde ad provocandum menstrua
bene aperitur ¶ Et nota quod contin-
git esse fluxus cum minimus ex
multitudine sanguinis in toto corpore
non indigemus alia cura nisi
abstinentia a cibis sanguinem multum
generantibus et moderata quantitate cibi
et potus subtrahenda et minutione
sanguinis quia multitudine eius ante
putata que fuit causa fluxus
cum in moderati cessat talis fluxus
¶ Sed quia aliquando in principio fluxus non
solum ex multitudine sanguinis et propter
in fluxum natura volens se exonera-
re de superfluo impetuose et
aliquando transmittit sanguinem ad
matricem et prevalet illa evacuatio
et emissio sanguinis quod quandam
possessionem et durationem et venarum ora
matricis iam aperiuntur fortiter
ex quibus causis fluxus non ces-
sat sanguinis multitudine superflua
iam emissa / quam aperte valet et potest
fluxum facere derivationem sanguinis
a matrice sicut fit per ventosas et
confortative matricis et ora venarum
eius constringantur vel claudantur ne
ibi sanguis fluat nec et consue-
... malum fluxum cum generatur /
ideo ponatur ventosa a radice ma-
millarum .i. sub mamillis scarifi-
cata / quidam dicunt quod ventosa
sit magna quod totam mamil-
lam concludat et teneat per horam
unam Gilbertus non dicit ponatur
ventosa super renes et lumbos cum

stasificatur ¶ Dicta sit pauca sang
wis congelativa ut sunt olera caules
borago lentes lac sanguinem
pistaco sicca avena ordeum cast
tanee glandines sorbe mespi
le et similia hiis stringunt bomi
c cum aqua pluviali decoc
tionis plantaginis rosarum sicciatarum
myrtillorum sumach balaustie et
huiusmodi stipticis sit et scias quod hec
in reiculis stringi debet et suppositum
fiat de sacculo ad formam digiti
in quo sit pulvis iste ℞ pul
vis cornu cervini combusti pul
vis carte combuste ana partes i pul
vis corticum glandium partes ii
impingatur sacculus alo rosarum et
supponatur et moretur ibi amara
glossa bibita et in iecta contra
fluxum est antiquum de ea tala
e optima medicina ut hec in
meo aggravato illinde radices ac
acedule pistate et supposite flu
xu est antiquum absondit et i
meo aggravato habet de acedu
la vera fiat nastale antiquum
fluxum et tollit et berberis con
mestum et bibitum hoc facit et ra
dix nenufaris cum crocco florum
si bibatur cum vino nigro confert
ad hoc et tu dico quod vinum nigrum
stipticum sicut est in kalabria
ad hoc bonum est et vinum album
subtile et debile possit competere cum
dicta radice ut virtute sua fa
ciat profundius penetrare Item
pessarium de decoctione tamarisci con
fert ad hoc et equum cinis ligni eius
suppositum hoc in meo aggravato in
caplis sanguis ¶ Item consimilia
de fructibus stipticis ut sunt folia
quercus vel cortices vel fructus
eius folia plantaginis folia virge
pastoris et similia hiis conferunt

fraxi

gina stringunt ¶ Item corallus
bibitus est retinet ¶ Item acacia
pessarizata est retinet ¶ Item ra
dix et semen nenufaris cum aceto
iecta est fortiter retinet vel suppositum
et nota quod hic medicina competit
in ea multitudine sanguinis iam dicta
quemadmodum et eam dicam et in flu
xu est ex acuitate sanguinis et ex eli
quiditate vel subtilitate sanguinis
et non ex sola multitudine sanguinis et
fit fluxus sanguinis nimius ex
acuitate et fervore sanguinis sti
mulante naturam ad expellendum
sanguinem et aperiente ora venarum
matricis et cognoscitur per accessum
in orificio matricis dum sanguis
emittitur et quando pars emittitur
et solet in inguinibus et in orificio
labiis esse fissure ex siccitate
et calore et dolor et punctura in
capitibus mamillarum ex colli
gatione matricis ad mamillas
et color sanguinis est croceus et
niger vel flavus sine igne
ad et non diutius expellitur sed cum
magno impetu hoc Gilbertus
Liliator dicit quod adest calor
et punctura et sitis Et cura eius
est acumine sanguinis reprimere et ex
tinguere cum decoctione prunorum
viol tamarindorum cassiefistule reu
barbari et tu dic in dicta et
medicina alterante regimine sit
frigidum et humidum et sicut quando acuita
te sanguinis laborandum est cum altera
tivis et purgativis medicinis colere
colera acuta est causa acuitatis sang
uinis et medicina purgans co
leram ut cassiefistule tamarindi prima
reubarbari et alie simplices
vel composite electuaria vel decoc
tio huiusmodi sanguinis acuitatem
dum cum colera acuta mundificat

si deinde facta laxatione et pur-
gatione debita si colera humidat
propter acuitatem in principio et venis
matris athanasia facta cum
succo plantaginis vel in aqua
rosarum confert et succus plantaginis
per se datus confert. Item si lapis
ematites fricetur manu cum
succo plantaginis ita quod succus ru-
beus sit datus potum fortius
stringit et posset idem pannastale
in potum ¶ Et sit fluxus cum
ex subtilitate seu liquiditate sangui-
nis et eius signa sunt quod pars
est quod emittitur et paulatiue et
clari rubei coloris tenuis
valde et sentitur calor in profundo
Gwillelmus dicit quod signa eius sunt
debilitas totius corporis et acumi-
tas eius et mordicatio in ore
vlne in corpore eius et talis flu-
xus frequenter ducit in ydropisim
et in cachexiam et finaliter in mor-
tem nisi in breui ei succurratur ¶
Cura eius est in grossare san-
guinem et inspissare ¶ dicta autem
sunt sicut de fluxu sanguinis nari-
um ex acuitate sanguinis et quod dicta
sunt de acuitate sanguinis quo ad
eius repressionem hic conferunt contra-
ria ex consequentia acuitatis cole-
rice cum sanguis sit acutus
inspissant sanguinem subtilem
clarum rubeum et hic non dicit se-
cundum Gwillelmum subtractio sanguinis
cum flebotomia non modificatur per farma-
ciam et tamen dico si sanguis sit nimis
subtilis per se et non ex admixtione
flegmatis aquosi ¶ Si non sanguis
sit aquosus et subtilis propter admix-
tionem flegmatis aquosi tunc est
modificatio sanguinis a flebotomia a

quosi per medicinam solutiuam
vel per medicinam de turbit zz ce
et zuccaro modificata sanguine
et inspissato cessant illa que
fluxerunt propter sanguinis subtilita-
tem et liquiditatem et si propter consuca-
tam delegationem sanguinis ad
matricem ad hunc fluxere tunc fiat
localia remedia que dicta sunt supra
cum contingit sanguinis fluxerunt
tunc trocisci de carabe sunt for-
tes ad constringendum cum rube et hec
sunt consolidatiua et sunt ... ambi-
tum cum ... Fit alius fluxus
ex colera pungente et venas cor-
rodendo aperiente et eius signa
sunt quod pars emittitur et est cum
punctura et ardore et est sunt ci-
trini coloris quod probatur si pannus
lineus albus intinctus in sangui-
ne emisso tingatur et siccus fiat
et postea cum aqua abluatur remanet
citrinum in eo vestigium colorem color
citrinus et signa que supra
dixit Gwillelmus de subtilitate
sanguinis hic inueniuntur ¶ Et cura
eius est sicut dictum est de acuita-
te sanguinis scilicet reprimere ~~sanguinem~~
acuitatem colere et euacuatur super-
fluitatem coleram et postea cum lo-
calibus remediis stringere fluxum
que dicta sunt ¶ Et valet oxiza-
cara et sirupus rosarum et omnis
et de tyrannis et hiis similibus que
tunt ad alterandum et colagogum
simul de corticibus mirabolanorum citri-
norum et reubarbari infusis et decoctis
in aqua de decoctione seminum et
plantaginis et multorum ad pur-
gandum et bibat vinum rubeum
stipticum bene lymphatum cum aqua
pluuiali vel cisterne secundum Gwil-
lelmum et tamen dico cum aqua rosarum

vel plantaginis et comedat carnes
coctas cum lactucis porcellata
vel capreolis vitis et comedat
eas cum agresta vino de ber-
beris vino de malagranatis et
huiusmodi fiet scilicet hoc quod a-
nimus fiat ubi colera rubea
est causa fluxus caveatur et compesca-
tur cum aqua communi cum porcis
in sucis in oleo rosarum et aqua
rosacea cum quibus sandali rubei
pulvis est admixtus cum pauco
aceto et ego do trisandali pro-
pter ad confortacionem corporis virtu-
tem et zuccarum rosarum confortat confortativa
per vitam altam. Gwillelmus dat ro-
sas novellas comminutas comede-
ndas et zuccarum rosarum antiquum
quod habet prout vel mixta sit. ¶ Et
fluxus est propter humores frigidos
humiditates in corpore et natura mittitur
compellere eas cum expulsione
consueta sanguinis est et signa
omnes sunt quod est sunt albae
livida vel pallida color et
facies sive et adest debilitas
corporis et tarditas corporis et urina
est remissa cum multis superfluitatibus
ad humiditatem et albedinem
tendentibus et non per talis
fluxus est post alias infirm-
itates secundum Gwillelmum ¶ Et
cura eius est primo dyamargari-
ton plures accipiat et diabetes
confectas et mundificetur corpus cum
mirabolanis kebulis citrinis et de-
coctionis in aqua decoctionis
anantie maius cum saccaribus
citonie cusente et mellis rosarum
et mirtillorum vel mundificetur
cum medicamine detur dia-
[illegible] in [illegible] decoctione et postea
mundificatum corpus ponatur super corpus

tale emplastrum ad confortacionem eius
per nucis cypressi absinthii masticis
spodii rosarum sandali rubei an. pondus
et fiat pulvis et cum oleo nardino
et farina fabarum si licet vel cum fari-
na ordei addito modico aceti for-
tis vini fiat emplastrum et ponatur
calidum super quod confortat eum quia
multum et iuvat ad restringendum
fluxum eius ¶ Et non sit nisi factum
[illegible]
cibaria non est capta ad alia mem-
bra dimitti ut sanguis sine lesi-
one melioratur sed cum dicta repuga-
tione et localibus remediis curan-
tur ¶ Comedat panem azimum
bene coctum carnes sunt pulli
[illegible] et [illegible] bonum generantes
castratinas arietinas columbas
vitulinas de capreolo gallinas
capones perdices et alias aves
campestres volucres et lepores
bene coctas et [illegible] et caules bo-
raginis et pulmentum de farina fa-
barum etiam et ordei et sua fermenta
et condiantur cibaria cum cinnamomo spica
et zinziber cardamomo nuce muscata
galanga macis gariofilis pipere longo
et croco et bibat vinum stipticum
rubeum vel ubi non est vinum bibat
[illegible] et comedat post
prandium diacitoniton cum speciebus
et fiat ei emplastrum cum decoctione
[illegible] citonie anantie
absinthii et foliorum olive tama-
risci et mirtillorum et [illegible] quod
[illegible] coagulum cum vino rubeo stip-
tico retinet eius sed [illegible] co-
agulum leporis prout licet a meis
aggregatis ¶ Iste secundum Gilbertum hec
pillule valent et in quibus [illegible] fluxus
est et in die quod in magis sunt appa-
te quae in [illegible] ¶ Accipe masticis

mine cornu cervini combusti cum a-
glin lepus(?) an ℥ .i. fiat pul-
vis de pulverizandis et fiant pil-
lule cum succo corrigiole et den-
omanc et fero a nebula ¶ Ego
do ad libidinem decoctionem plan-
taginis simile vers(us) corrigiole pedis
columbine sine sanguinarie anan-
tis satureie aene salvie ma-
iorane an ℈ .i. nucis muscat-
e storis tubebarum galangalis nucis
cypressi olibani masticis an ʒ ij
decoquantur in aqua pluviali vel
in aqua decoctionis foliorum olive
vel mirtillorum consolide saracenice et
colate addatur mel rosarum pro te-
cta et sal bene misceant utere
cum eius gratia e efficacia remedium
et amicabile ¶ Item fiat emplastrum
super regione matricis et renes de
pulvis absinthii rosarum stocados an ℈ ij
maiorane salvie mente sicce conso-
lide saracenice an ℈ ij decoquantur
in vino stiptico usque ad consump-
tionem vini deinde pulvis olibani
nucis cypressi gummi mastic(is)
boli armeni an ʒ ij pulverizentur
et cum predictis bene misceantur
et iterum sit in patella super ig-
nem pone addito quod sufficit de
oleo nardino fiat emplastrum mol-
le et super pectinem et renes po-
natur confert multum / trocisci de
carabe sunt fortes in restringendo
... et emoroydas et sunt in anti-
dotario Almasoris et alii nicos auctor et
plures gument in ... reliquos que
hic / Trocisci de bolo que sunt in
antidotario nicolai bene hic competunt et
sunt sicut pille hic pone unciis
quod boli armeni addatur ʒ .i. cum
... una ʒ ij vel almasoris
de trociscis de carabe [illegible]

dos ʒ ij cum decoctione predicta et
ptg ʒ .i. et ad plus ʒ iiij
... ante maria melica e cum flux-
us et sic sunt quod color eius
e simidus et et facies sunt pal-
lide et macies corporis indicat
et suspiria et male cogitationes
fiat cura ut dicit ... iam
cum flebotomia in ea in electuariis
ut quod dyasatiric et dyapenidion
addantur illis et in purgatione
ponantur diaboli medi cum apo-
zimate sine decoctione purga-
tive ponantur opiti sene et in di-
eta sit aqualis plus lucendo
et minime ... quas sibi / localia
remedia ... maiori parte hic compete-
quibus sunt ¶ Et sit ex debilitate
virtutis retentive sive retentive et
signum eius sunt humiditatem ...
... e distolata et debilis et ca-
cachimia et male collat ¶ Et
secundum Rasim ... ex ... et mali
colore et tum dico quod nullus est
... in eam sed solum e debilitas
virtutis retentive matricis. Et cu-
ra eius e secundum Rasim sicut in
gomorrea scilicet ponatur hoc emplastrum
super regione matricis ex ...
mastic(is) mente sicce sandal(orum)
rosarum an ... i. utatur a ...
parte ... cum succo plantaginis
et vini ... et pani
super renes / et ego dico ea que
dicta sunt ... de dyarria ...
sunt in pulveribus gratis et potu
et electuariis et emplastris bona est
hic hoc tamen dico si debilitas v-
irtutis retentive matricis esset ex ca-
liditate ... poros ma-
tricis et ... ex ala ...
... ut docet in dyalecte
virtute ~~...~~ retentiva debi-
litatum cum ... cum stipticis

firs quem Jo de sc̄o paulo posuit
in cura dyarrie / et ego dicta
scripta posui hic supra c° de
dyarria ¶ Et fit aliquando fluxus q
ex corruptione renum et eius
signa sunt immoderata et continua
effusio sanguinis et quandoque color
sanguinis in colore viridi quandoque
saniosus quandoque citrinus secundum ga
lenum ¶ Et cura eius est per florem
de epica vel salviatella decoc
mang sit ptiolaria quiciam
et medicamina constringencia sang
ne corwlite intus iniuncte et
extra superposite pectore et renes
ponentes et iniciatur medica
mina consolidancia et conglutinancia
ruptas partes et zuccarum ros
et acnatum cum bolo utile est dig
nis potius sequitur qui donatur
ad locum patientem utentem me
dicine / secundum Rogerium alcania clau
aria cum tanta firmata que dicta
est ita ex multitudine vel acuitate
sanguinis bona sunt / Ego dico
quod malia ad cura eius sunt
supticia fixa cum quibusdam
stipticis calidis cummosis fixa
sunt ut rosa plantago ypoquis
tidos bolus sanguis draconis ¶ Calida
therus massa decoctum sim
phicum consolida sarracenica et
linus secundum oportunitatem et nevum
iniunctus aliqua et fiat in lecto
et suppositorium prima divisa / potest
uti in intus herbeis rasis ace
tosa portulata vel ex eisdem
cum consolida sanguine et consolida
minori si vult decocta / et cata
plasma de firis stipticis bonum
est ut plantago folia albine
pinorum prunorum virga pastoris
rasis cum consolida sanguine ¶ Et fit
aliquando ex urina corrupta acuta

saniosa ut solet ex ulcere in
matrice et hoc cognoscitur quia
cum sanguine ea exit sanies et
virulencia et eius cura est
curare ulcera matricis unde con
venit de quo loquitur hic infra
post sequentes capitulum

Suffocatio matricis est secundum
[illegible] ascensus matricis
usque ad superiora scilicet usque ad
dyafragma propter vapores corrup
tos venenosos propter quod accidit
passio simulans sincopi et ab
lacio sensus et motus in toto cor
pore licet non sit propter motum cor
dis pulsatile et propter motum au
helitus qui motus vitalis aufer
ri non potest vita manente ¶ Et
dicitur suffocatio ma
tricis non quod matrix passio vel
... non dicitur quia magis ...
... matricis et quia ...
dicitur ex tali passione suffocari
¶ Et Gilbertus describit sic eam
Suffocatio matricis est passio q
passio est simulans convenientem ma
teriam corrupta egressa et fit aliquando ex corrup
tis spermate propter eius retentionem
et hoc accidit aliquando puellis adul
tis que ab viduis bonis et nu
... que cito manent sic
...
... vidimus ...
ma ... ...
... vapores cum venenosi
qualitatis male ...
ex tali spermate retento in matrice
... ...
... ... vapores as
... ... ad dyafragma ...
... ¶ Et secundum Gilbertum ...
vel vapor talis venenosus cum
in matrice resolvitur petit cor
... et motus ... et
... impedit et cor agravatur

fumus tali agregat ad inting-
vi natum calorem et spiritus et ad
mittim ad replendum dom fu-
mum unde fit sincopis et intorsie
q. destitutus ab operatione cord
et dicit quod aliquando aufert anhelitum
et ego vidi plures pacientes
os clausum habere sed per nares
anhelitus habuit motum et qui-
tum ¶ Signa suffocacionis
matricis que gravis cum fumo ap-
proximum vel casu pacienti
dolor ab umbilico usque ad
michelina et cadit subito et re-
pente et stat quasi per oxismum
per unam horam et premitur dolore
in caput cum brachio vel brachi-
is ventre constringit in regione
matricis et capite inclinato et de-
presso usque ad genua et quasi
ventre et in genibus comprimit
premitur dolore et stridet dentibus
et quasi mortua cadit et differt
omnis hec passio ab epilencia quia
hic non est spuma in ore et ab a-
paplexia quia non est tanta
difficultas et angustia anhe-
landi et in suffocacione patitur
stomacum et virgine et dolorem
capitis et sentit fumum non ci-
mu adsi ascendere ad supe-
riora et si vocetur proprio nomine bene in-
telligit sed tarde non potest spiri-
tu [illegible] de omnibus et tarda quod
non fit in litargia Gilbertus
dicit quod per hoc differt ab aliis speciebus
sincopis quia in ea est ma-
ior inflacio et debilitas et quasi
privacio sensus vel sine motu vin-
no senectes ponunt tram
manibus quasi privat motu et sensu
¶ Signa quod suffocacio fit ex
spermate cognoscitur per pulcritudinem
puelle vel vidue plectorica
cum carencia virilis consorcii

et quod cum sibi non retinetur vel
passione aliqua vel dolorem
vel calorem vel frigus sentit
nocumentum. Et cura est
secundum Raginum ut frequenter fiat
flobotomia de saphena et quod fiant
scarificaciones in anchoribus
et pectoralibus tybiarum et sug-
uncilibus de calidis specierum flo-
fiat et sit in dicta sotia vi-
parva quantitate et parvum san-
guinante et ista sunt ad privacio-
nem et ad amputacionem humi-
ditatis seminalis que sunt ca-
suffocacionis matricis ¶ In parox-
ismo vero et cum cognoscunt ca-
fiunt conferunt fricaciones fortes cum
tremitalia et ligature fortes
adiutorij et coxarum vel frig-
ocalia assimilibus ad partes in-
feriores et pana ad nares feti-
da ut fumus pani adusti
vel pilorum adustorum vel lane
vel galbanum vel sulphur et hiis di-
quia talis odor matrice assimi-
libus facit descendere et aromata po-
natur in fine per modum sup-
positorii ut per superius quod
attrahit matricem ad locum suum
et sternutacio facta cum pena ace-
to tincta et naribus imposita
confert quia motus talis ma-
tricem deprimit et si sic sternutacio
non provocatur apponatur pena sit
in tincta pulvere ellebori albi
vel piperis vel castorei et sic fia-
et et eam confricare per tractum pi-
lorum capitis vel aurium etc.
¶ Et fit suffocacio matricis ex
retenta menstruorum sunt gra-
nedo precedens pectoris coxarum
et renum et quod fit per
intervalla non repente
vel subito et cum tractibus solum

passio ¶ Et cura eius est in pro-
sione localia remedia facta que
supra dicta sunt de frigiditate liga-
tura sequitur [illegible] et appositione facta
dorsi et [illegible] in locis sive
post [illegible] et [illegible] [illegible]
la agatur ad [illegible] cum [illegible]
cum retentione sunt [illegible] ¶ Et
sic suffocatio matricis [illegible] hu-
res corruptos in matrice calidos
vel frigidos et si humores sunt ca-
lidi sentitur punctura et arsura
in profundo matricis et sentitur calor
febrilis in corde ex diffusione vapo-
rum [illegible] et diffusorum per
membra ¶ Et cura eius si [illegible]
clara [illegible] fiat flora de
[illegible] secundum [illegible]
et detur [illegible] digestivus [illegible]
[illegible] et pungetur cum [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vero fiant localia re-
media sicut supra dictum est
Si suffocatio matricis est ex
humores frigidos corruptos in
matrice sentitur frigus et agua-
tio in matrice in profundo et ande
[illegible] [illegible] fusitas [illegible]
[illegible] assensu [illegible] dor-
si sentitur [illegible] [illegible]
vel [illegible] [illegible] [illegible] et
cura eius est digeratur ma-
teria cum sirupo [illegible] cum
melle vel cum [illegible] [illegible]
[illegible] et pungetur cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pungetur cum [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] ista sunt [illegible] ad
humores venenosos [illegible] pur-
gatione fiat suffa de herbis
calidis et [illegible] a suffa de
[illegible] cum vinis decoctis
[illegible] et [illegible] fiant in
calo humore fit suffa de fri-
gidis et [illegible] [illegible] rubea
[illegible] vel [illegible] et ista
fiant ad [illegible] [illegible] In pro-
ximo fiant [illegible] dicta sunt
supra

Precipitatio matricis est quan-
do matrix movetur ad [illegible]
vel ad sinistra [illegible]
[illegible] [illegible] et fit [illegible]
ante [illegible] [illegible] matricis
[illegible] ex [illegible] [illegible] matricis
relaxantibus ¶ Fit aliquando [illegible]
[illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] vel ex [illegible] [illegible]
vel ex [illegible] [illegible] et si [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] [illegible] [illegible]
vel [illegible] [illegible] [illegible]
di [illegible] vel [illegible] [illegible]
et frequenter [illegible] et [illegible]
[illegible] tali primus [illegible]
natu [illegible] [illegible] difficultate
et fit aliquando ex [illegible] [illegible] et fit [illegible]
[illegible] [illegible] cum [illegible] et fit [illegible]
[illegible] ex humoribus [illegible] in
matrice [illegible] [illegible]
vel [illegible] matrice et fit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
fiant ¶ Et fit [illegible]
[illegible] matrice Et
[illegible] [illegible] [illegible] fit aliquando
ex humoribus [illegible] [illegible]
matricem ¶ Et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et diffi-
cultas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ¶
Et cura [illegible] vel
[illegible] matricis ex [illegible] ex
[illegible] est [illegible] cura [illegible]
ex [illegible] humoribus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] ¶ [illegible] [illegible] localia

remedia apponere si tunc est
curabilis / Si vero est porten
tosa quam provocet tunc ut
dictum est in summis causis. Si est ex
humore calido vel frigido signa
habentur et cura eius ad digestio
nem et purgationem eius sicut
dictum est in precedenti capitulo de
suffocatione matricis localia
remedia hic ponantur / Si
partus mortuus est hic palisci
bilis / Signum eius est quia
sentit partum et sine dolore. Et
eius cura est si est ex humoribus
humectantibus unctis et laxativis
et mollificativis digerantur
humores calidi vel frigidi ut dictum
est in suffocatione et humores a
quasi flentia hic possunt
purgari cum medicamine de
generali et suffumigia fiant de cali
dis vel stipticis vel frigidis. Oppi
ate deinde secundum quod materia est ceteris
et distrasii a congit quod ut in
suffocatione matricis dictum est
postea in prima materia si potest
manum cum spina fomentata
cum vino decoctionis salvie
pulegii vel [illegible] rute
mastic castorei et hoc si materia
procedens fuit frigida et dissoluta
a sicut contrarium est quia
[illegible] casus matricis
ut eius partus per calidos
humores licet hec regimus
pertineat ¶ Si vero ita est
tunc de herbe cum aqua de
coquntur vel fiat de eisdem
embrocatio et fomentata ma
trice et post pessaria ad os vul
ne ponantur sacculi de stipti
cis frigidis ut de plantagine co
rigiola salvie et [illegible]

priorum vel quod magis convenit
fiat sacculus repletus de herbis
de fomentacione ¶ Et ponatur
ventosa magna sine scarificatione
super pectine et inguina secundum
Rasis secundum [illegible] sub ma
millis et vult quod in principio fi
at vomitus et superponantur
dicta calida et sicca et tunc dic
quia ex frigido et humido ut plurimum
et idem [illegible] et postea
matris [illegible] ponatur semper
os matricis lana intincta
in vino decoctionis mastice
[illegible]
[illegible] et si [illegible] medicamina
stiptica materie in [illegible]
mollificetur et rectificetur ut in
[illegible] ¶ Et nascitur
non est [illegible] ad par
te dextram vel sinistram
est per [illegible] si ad os vulve
descendat licet non exeat vo
catur [illegible] casus matricis / Si
[illegible] vocatur precipitatio quia
locum suum naturale non tenet
et in ista precipitacione si est ex
[illegible] quam provocet [illegible] si est
ex humoribus [illegible] diger
antur et purgentur et fiant suf
fumigia et deinde [illegible] ut dictum
est et postea hec fiant localia re
media si [illegible] de
stipticis matrice [illegible]
et [illegible] in [illegible]
vel [illegible] sine [illegible]
[illegible] et ad nares odorife
ra ponantur et caveat [illegible]
[illegible] in [illegible] non
descendendo per gradus et a
[illegible] et [illegible] dictam
[illegible] et [illegible]
[illegible] in [illegible] parte vel dextra
matrix declinata sentitur

Sima notabiliter. Fiat emplastrum
ex liliastrum de mustilagi-
ne fenugreci seminis lini et
misceantur cum medulla cru-
ris vituli et axungia gallina-
cea. Ego in unguento facio quod
cum dyaltea olei camomille olei
de liliis ana partes .i. misces et
mittens pro pessario et ciatri-
sticus fit camomille mellilo-
ti malve ana m. i. radicis lili
a[illegible] mustilaginis lini feni
greci ana ℥ ß. cantabri m. ß
decoquantur ß in iii li(bris) aque
usque ad li(bram) ii et colature ad-
datur olei camomille pinguedi-
nis anatis ana ℥ i. et per
pessarium [illegible] ß [illegible] una in-
ciatur et postea [illegible] fiunt
intinga lana in decoctione
tali pingui et supponatur

Ulcera scabies et pruritus
fit in matrice ex ma-
teria salsa ut est fleuma salsum quod sua
salsedine corrodit et ul-
cerat et scabiem generat et pruritum
et ex materia adusta que sua
acuitate corrodit et pruritum
et scabiem generat et sunt ulcera
quandoque saniosa non habentia [illegible]
dificata. Et nota quod dicta sunt
de ulcere scabie et pruritu ma-
tris et que dicit in signis
et causis [illegible] competunt istis passi-
onibus [illegible] eveniunt ul-
cera [illegible] quandam sunt cum multa
humiditate et cum signa sunt
fetor malus et in [illegible]
[illegible] cum pruritu [illegible]
[illegible] humiditatum
[illegible] humidi-
[illegible] venenositas [illegible]
[illegible] vel [illegible] et di-
gestio [illegible] cum [illegible]

[illegible] cum [illegible]. Et cura eius ut
dicta sit laudabilis nutrimenti
et digestibilibus ut carnes casti-
rati et gallinae et pulli aves
campestres et pisces de [illegible] et
ova. Bonum sanguinem generantia
ut borago buglossa petrosilinum
feniculum lactuca [illegible]
et [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et cardamomum [illegible] gala-
ga longa [illegible] ut ma-
[illegible] et [illegible] cum aceto [illegible]
ut berberis vel agresta et [illegible]
sit vinum album [illegible] et
sumat sirupus de fumo terre et [illegible]
[illegible] sumat [illegible] fumi terre et
scabiose cum sero caprino et
[illegible] cum [illegible] et
[illegible] cum decoctione [illegible]
[illegible] epitimi polipodii
[illegible] et [illegible] malabat[illegible]
[illegible] et [illegible] violarum an-
[illegible] malorum [illegible]
[illegible] vel cum [illegible] de
[illegible] partes i. et [illegible]
[illegible] partes ii. [illegible] faciat de-
coctionem polipodii et fumi terre et
scabiosa et [illegible] cum [illegible]
[illegible] purgant materiam antece-
dentem que [illegible] ad ma-
teriam que [illegible] plures
[illegible] sic [illegible] loca [illegible]
[illegible] et [illegible] ad
matricem [illegible] ad
decoctionem plantaginis fumi terre
scabiose colata cum addatur mel
[illegible] colatum [illegible] ad decoctionem
[illegible] colatum [illegible] et postea [illegible]
[illegible] sit [illegible] et [illegible]
[illegible] iaceat supinus [illegible] ut
[illegible] ad latum [illegible]
[illegible] et [illegible] quiescat
et postea emittat in [illegible] et per-
mittat [illegible] operare aliquod [illegible]
[illegible] aliqua et hoc fiat de die et
de nocte fiat suppositorium [illegible]
hoc unguentum [illegible] ordei
℥ i. pulveris aluminis ℥ i. mell
[illegible] colati ℥ iii [illegible] misceatur

mundificat absterget et non sinit
malam carnem crescere et istas
sordes volunt confricari bonum
esse / Ego non isto utor utilius
quod secundum predicta si quod non sunt de
talibus facultas et oportunitas
in ulceratione matricis humide et
ex illis humor fetens exit solum
cum lotione decoctionis
decoctionis consolide sarracenice et cum
similitudine matricis et mulierum
cum aqua decoctionis consolide
sarracenice curata est quod passio gra-
dui in principio non levatur / cum
mundificatum est ulcus quod patet quod
superioris per dorsum nichil sanari
placet secundum Brunonem consolidare
vel incarnare per mell rosarum
et unguentum [illegible] tempus nimi-
bi [illegible] an [illegible] pulverizet
et [illegible] in carpeam et cum li-
cinio vel naturali supponatur
et e Guilhelmi / ¶ Ego non in princi-
pio vel [illegible] non [illegible]
suppositorium de lana vel bombace
illinitum cum succo plantaginis su-
co millefolii succo consolide
maioris an [illegible] mell rosarum
[illegible] pena de [illegible]
[illegible] per [illegible]
[illegible] ¶ Si non ulcus non
est cum multa humiditate cum
ardor et [illegible] maior quam
in canali [illegible] et non [illegible]
[illegible] fetor cum [illegible]
et [illegible] manat [illegible]
mali [illegible] cum veneno
vel [illegible] ¶ Et cura eius est de-
[illegible] plus
[illegible]
[illegible] plus [illegible]
[illegible] digerentes et
purgantes [illegible]

que [illegible] ad latam [illegible]
cum debeo plus [illegible]
et [illegible] humoris [illegible]
[illegible]
de [illegible] cum [illegible]
[illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] et in localibus re-
mediis [illegible] mundifica-
tive plus sunt apponende quod
[illegible] simul
flores camomille rosa folia
plantaginis consolide sarracenice an
in [illegible] decoctione [illegible]
[illegible] cum [illegible] albo ¶
Et non [illegible] ulce [illegible]
[illegible] vel [illegible] matrice per
[illegible] cum humore
[illegible] humiditate [illegible] non
[illegible] indiget [illegible] procedat
cum [illegible] fumigie vel [illegible]
[illegible] cum [illegible] et cum fo-
mentatione et [illegible] aque
decoctionis [illegible] scabiose vel
salvie ¶ Et nota quod [illegible]
[illegible] et [illegible]
in mulieribus [illegible]
[illegible] virga
in viro et [illegible] desiderio [illegible]
[illegible] satyriasis
et [illegible] sine desiderio [illegible]
[illegible] priapismus [illegible]
dicat [illegible] satyriasis [illegible]
[illegible] erectio cum desi-
derio ad coitum priapismus [illegible]
[illegible] erectio sine desiderio coitus
et utroque [illegible]
[illegible] erectio

Nota [illegible]
quedam [illegible] carnis
enormis quasi sine [illegible]
quod quidam vocant [illegible]
quidam [illegible] et [illegible] vel

glabus carnis / ista mola a Gil-
berto vocatur ydropisis matricis
et hoc propter tumorem ventris qui
a mola in matrice contenta causatur
et cum hoc mola causat tumorem
ventris sicut in pregnante aliquando
maior et crescit aliquando minui-
re et ab aliis mulieribus quod mulier
molam habens sit pregnans
sed cognoscitur quia hic quod iste tumor
ventris similis tumori qui inde pan-
latine / sic tumor quandoque in
parte recedit quandoque in parte aug-
mentatur in pregnante continue
tumor crescit / Item motus
mole quando movetur inordina-
tus et quamplures fit una die
et non tamen provenit quando motus
pregnantis est cum hominis. Item
mola aliquando non movetur in man-
sione. Item mola procedunt
aliquando inordinate fluctuant vel
totaliter retenta sunt et pregna-
te procedunt aliquando ordinate in
mola que sunt molles et con-
tinuitates frigiditatis / In mola
prolongatur tempus scilicet ultra ix
menses vel x et portatur
per annum vel annos in pregnante
autem non / Sed quia hic tumor ven-
tris et cessant quia et sentitur
motus et mamille indurantur
et cadit appetitus et dissolvitur
mulier sicut in pregnante simi-
liter tamen venter et dolor quia
in pregnante et pedes sunt mol-
les valde creditur a glosa
quod mola habens sit pregnans
sed per dictas [illegible] quod non sit
pregnans ¶ Aliter que est
mulieri confirmatur et carnes unus
[illegible] et [illegible] ad istam
egritudinem et [illegible] et [illegible]
confirmatur multas mulieres [illegible]
[illegible] ad matrices [illegible] quos

ibi multiplicatus et retinentur
[illegible] secundum Gwilhelmum et quamvis
corrumpit sanguinem menstruum
retentum vel sanguis talis propter cor-
ruptionem et confirmatur et sanguine
tali fit quedam massa car-
nosa vel quedam massa ag-
gregata cum vetustate Gilbertus dicit
quod sit quedam flegmatica aggrega-
tas cum vetustate coagulata
in matrice et per hoc [illegible]
[illegible] crescit co-
venit et fit secundum aliquos per
retentionem [illegible] sola ita quod sanguis
corrumpitur et [illegible] in quedam
massam et crescit et in die ven-
ter crescit vel veter pregnantis
¶ Signa mole sunt [illegible]
in quibus cum in pregnatione non
sanguinavit et per hoc in quibus
cum ea differt ¶ De curacione
et quod curabitur quod primo utatur
dieta et [illegible] ut dictum est in
regulis et postea fiat [illegible]
de malua camomilla [illegible]
[illegible] et origanum et [illegible]
[illegible] et mulieres [illegible] cum hiis
pertractent hoc fiat omni die
sed et bibat omni mane decoc-
tionem diureticam de apio feni-
culi origano calamento cum [illegible]
[illegible] apium in [illegible]
[illegible] vel cum [illegible]
diureticis vel cum syrupo [illegible]
[illegible] de camomilla et calamento
origano [illegible] et aliis diureticis
et hoc per xv dies fiat et post [illegible]
[illegible] utatur ante syrupo
vel de [illegible] [illegible]
calamento [illegible]
digesta [illegible] purgetur cum
[illegible] quia est
[illegible] humores et
[illegible] vel [illegible] et post

aceti cum aloe deinde farinatum
et est efficacius ista purgatione
alia. Dic [illegible] cum hoc deinde
[illegible] super dicta in decoctione
et sirupo vel cum pulegio [illegible]
tamus ruta foliis lauri satu
reia melissa et his similibus propter
ponticitatem in ventre. Si autem
cum hiis non provocantur vel exi
cat aquositas sanguinea vel
frustra carnis et venter de
tumescit et paciens allevia
batur [illegible] iterate circum
iam decoctam [illegible] continue post
[illegible] pulsa sanguinis vel carnis
frustatim. Dimitte sequitur est
bene curacionis. Sed non multo
post [illegible] prima vice alleviatur
paciens nec aliquid vel modicum
de quo non est consolatus tunc
procedatur ad fortius massam
illam dissolvendo et expellen
dum. Efficiat quod curatissima cum
aqua decoctionis pulegio ac
thamesie [illegible] calamenti
sabine et serpentarie et [illegible]
[illegible] expellit in ea sedeat
quia educat frustra carnis
mole [illegible] educat fetum mor
tuum. Et iste [illegible] trociscis de
mirra [illegible] Rasis [illegible]
in antidotis [illegible] vini
cum aqua decoctionis carnis dac
tilorum et fenugreci [illegible] quia
educat molam et fetum mor
tuum. Et trocisci Guillelmi de
[illegible] cum [illegible] de [illegible]
sunt efficaces ad molam et
fetum mortuum [illegible]
[illegible] opoponacis mirre
galbani ana ʒ iiij aze fe. ʒ
ij conficiantur cum aqua rute

et fiant [illegible] trocisci et detur
unus et ego faciam [illegible]
[illegible] dragmes et darem
primo unum et alia vice ij
[illegible] ij. Nos darem [illegible] vice
una et [illegible] pessaria et
sub fumigaciones [illegible]
de istis vel unus istorum que
educunt fetum mortuum [illegible]
[illegible] sunt elleborus niger pul
pa colloquintidis electeriis
fel thauri pix liquida
mirra aza fetida galbanum
Item succus porrorum cum
vino bibitus fetum mortuum
educit. Item facit satu
reia cum vino potata. Iste
potacio [illegible]
cum vino vel [illegible]
dicens mane et sero educit
per frustra fetum mortuum sic
ut hec in experimentis [illegible]
[illegible] quedam que [illegible]
annos portavit [illegible]
alii dixerunt fuisse fetum
mortuum fuit liberata [illegible]
nichil carnem [illegible]
le vel fetus [illegible] ab ea
[illegible] ad hunc [illegible]
[illegible] bibebat [illegible]
cum vino et alii cum [illegible]
donec se sanatam [illegible]
[illegible]

Deus qui cuncta creavit
disposuit ad conservacionem
[illegible] virum cum femina
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

puer ¶ Alii quod talis conceptus sit
viri vel mulieris in corpore contingi-
at propter causas multiplices impediri
scilicet si complexio est mala viri vel
mulieris et membrorum generationis
eorum vel dispositio est in contrario debita
membrorum vel etas in contrario generatio-
nis ¶ Item vir aliquis potest cum
alia muliere generare et uxor de
eo non concipit et eadem uxor
potest concipere de viro alio ita quod
vir decedens non est filius nec uxor
eius decedens est filius sed complexio
et formata non sunt complexionata
proportionata convenienter ad con-
ceptum et generationem ¶ De causis mulie-
ris quod non concipit vel hec regula
et sermo quod fallere scilicet quod sapientis dicat
itaque complexio mala matricis
fortis est contra sterilitatis si non
est fortis est contra difficultas et cum dis-
sterilitatis temporalis et non curative
cum complexio corrigi potest Et
dicit quod complexio mala matri-
cis et infirmitas mulieris humidi-
tatis causam sterilitatis et non permit-
tit generationem sed sperme viri
in ea extinguitur sicut semen
in terra multa humida proiectum sub-
mergitur / et sicca complexio eius ma-
la impedit impregnationem quia
non dat nutrimentum conceptui quia
indiget sicut accidit semini se-
minato in arida arena ubi hu-
more non habet qua nutriatur
Complexio autem frigida constringit et
frigida venarum matrice et sanguinem
mittit sufficientem nutrimentum
semini viri et calida complexio
mala impedit impregnationem
quia sperma viri adurit sic-
ut sicca seminata in terra sole
calore adurit et exsiccando
hec ratio accidit mulieribus mala
complexione calida ¶ Et Alfonsus

dicit quod vel plus vel minus est humiditate
vel siccitate in eis impedimentum
impregnationis et concepta et sic te-
neat ¶ Et sicut hec impedimenta
sunt in muliere ita et infirmitate
viri est mala complexio impediens
impregnationem quia sic vehemens
in ea malicia complexionis calida
per adustionem non generat si est frigida
complexio mala est extinguit semen
hic et sic est ubi siccitas nimia sperma
semine non expanditur nec mittitur
in concavitate matricis / et si est
nimia humiditas fluit et cadit et
non moratur in loco generationis
sed Jo. filius Sarapionis / in mulieribus sunt sin-
gulares de causis quare non concipit
et vel plus non concipit et quod cor-
rupte vel nimis fluit vel in
matrice sunt nimia pinguedines
vel apostema vel cicatrizationem vel pecca-
tum molam vel nimia humiditate
et hec de causis sperma est cum humores vicio-
sum habitum et sit per nimiam humi-
ditatem matricis ex humore viscoso
sub tante matrice vel ex lenitate
matricis ex multo coitu vel in
publicis sit meretricibus ¶ Et signum
quod est ex mala complexione matricis
frigida hec sunt et hec sunt humores
viscosi frigoris sentiuntur in profundis
matricis et facies eius est disco-
lorata et sic fastidium coitus et
tarde delectationem et pauca fluunt
et paucus sunt pili et mulieres
adeo sanguinea et nimia est disco-
lorata et tenuis et pulsus tardus
et tarde in coitu emittit sperma
et sic sunt frigida et cum humores
viciosi sunt pedes signum est in
regione matricis pondus et
aggravacio ¶ Sed si complexio
mulieris et matricis sit calida sit
mala calida hec sunt signa sentit
in profundis matricis calorem et pru-
ritum palpebrarum et oculorum

et amaritudine oris et sitim grauem et pauca fluunt ei et propter appetitum et delectationem coitus et cito emittit suum sperma in coitu pulsus velox et urina est colorata et tenuis et si est cum humoris vitio causatis, signis ad est in regione matricis pondus et grauitas ¶

Si humiditas matricis est impediens conceptum cum humorum vitio ut dicitur in signis sig sunt quod matrix est mollis et humida et tempus est molle et digiti et ... sit aquosa et informata similiter et adeo pigricia et nulla sitis et pulsus mollis et ... quod matrix remanet humida et ... dilatatorem est amatur coit quidam angustum et matrix est lubrica et ... ista dispositio cum humiditate fluunt o matrice et ideo non appetunt coitum nec delectantur ¶

Si siccitas matricis sit conceptum impediens signa eius sunt quod ... sunt pauca et mulier quasi nichil emittit de suo spermate in coitu et labia sunt sicca et fissa et urina tenuis et matrix sicca multum et corpus attenuatum est et siccitas oris et lingue et sitis continua pauca sunt ... nulla et pauci pili circa inguina et pulsus strictus durus et si est cum humoris vitio in regione matricis est pondus et aggrauacio ¶

Cum pinguedo totius corporis est impediens conceptum et signa sunt quod mulier est in corpore pinguis et ... repleta et color albi et pulsus est tardus venis et vene sunt stricte et occultate multum

¶ Cum mulier non est pinguis in corpore tota vero in pectore scapulis brachiis et coxis est macilenta Sed sensibilitas in regione matricis est pinguedo multa ... ut ... incisiuri descendit in fine et anhelitus cum ambulat est frequens et ledi ventositate intestinorum et matricis et retentione fetu et est constrictio orificii matricis apposita tamen obstet ... Et signa sunt quod mulier non concipit propter pinguedinem in orificio matricis vel in ipsa matrice circa testiculos eius. Et curatur pinguedo totius ut attenuatur habitudo corporis cum dieta sicca ... minuti et labore et ... et vigiliis

¶ Cura non est ... consolida est ... pinguedine in regione matricis et matricis est ... attenuatis ut iam dictum est ... et ... ta et suffocationes et pessaria et ... in quibus attenuata sunt ut ea que in principio istius libri tabula 3 scripta sunt ¶

Nota ad inueniendum mala complexionis matricis frigidam Recedunt est quod complexio mala frigida matricis aut est cum humiditate vel siccitate si est frigiditate cum humiditate ... tendat mulier ad calidi ... siccitate et localia remedia ut suffumigationes pessaria in... ... que in matrice ... in regione matricis appone ... sunt ... calidis et siccis et habeant proprietatem ad matrice et sunt odorifera et alique stiptica ... complexionem eius ... et matricem confortant et roborant et hec sunt abrotanum anetum gariofilatum fine anisi betonica maiorana menta mellissa origanum saluia sticados ... folia ... matrice calefaciunt et desiccant et mundificant eam et confortant et iuuant ad conceptum ... ... in ... suis similiter valet in regione mulieris galanga cinamomum cardamomum cuminum ... cubebe ...

macis mastix et squinanti ca. sic. a-
romatica stiptica et hiis ut aliquibus
corporibus secundum oportunitatem in decoctionem
operis artifex ad complexionem malam
frigidam et humidam alterandam et si-
tunc humores viscosi fiunt frigidi et humidi
peccantes digeratur humor et pur-
getur cum medicina convenienti. Si
mala complexio matricis est frigida et
sicca tunc ad propriam reformationem
conferunt in dieta et medicina ca.
et humida ut vina carnium recentium
perfectarum et carnes cocte cum spinar-
gia atriplice et malva et petrosi-
lino et carnes in pastillis cocte
et bibere omnia dicam ut vinum
non multum forte sed odoriferum et
malva mercurialis et branca ursina
et multa que temperantur cum predictis
herbis calidis et dyaltea et butirum
recens in et unctionibus conferunt et
similiter pinguedines anatis gallin-
e et similium que et si ad est humor inob-
ediens peccans digeratur et purgetur cum
medicina convenienti. ¶ Si complexio est
mala ca. matricis aut est ca. et hu-
mida aut ca. et sicca. Si primo modo mi-
nuatur epatica et postea saphena et
si in eo fluunt continuetur et vinga-
dieta siccior et vitanda agresta
berberis ut aceto et vino granatorum
acetosorum et fructus similis que
infrigidant sine humectatione et tabula
sunt panici nutrimenti bone tamen
sit et localia remedia sunt co-
na et virtute sua frigida et sicca ut
rosa endivia epatica acetosa cori-
allus plantago et psilium. Si vero
complexio mala est ca. et sicca regi-
men et dieta tendat ad frigidita-
tem et humiditatem et alteretur matrix et regio
matricis tunc unctionibus tunc fotis
prout expedit cum rebus frigidis et humi-
dis ut sunt violaria et flores ciro-
pina semperviva recentia spinar-
gia atriplex terrestra cucumeres

et cucurbite citrulli lactuca portu-
laca epatica et humidi. Et si colera est
peccans vel saltim fleuma digeratur
et purgetur mediantibus convenientibus.
Cum vult mulier quod complexionem ma-
lam calidam vel frigidam humidam
vel siccam impeditam preparare ad con-
cipiendum vel emendat complexionem suam
ad temperamentum debitum alterando et
humores peccantes evacuando. Et
cum si retenta impediunt conceptum
et si nimis fluunt restringantur
et sic alia impedimenta que non sunt
specialia sed ad tempus sunt et removibi-
lia per artem removeantur cum solli-
cito studio et fideli secundum Guillielmum
ut conceptus fiat ydonee sit dispo-
natur ut complexio viri sit contraria complex-
ioni mulieris et tunc dico non debere
uti coitu et quod ab eo longo tempore
abstineat a coitu in a hoc confortativa
recreat matricem et confortat eius de-
bite retentiva et in viro agit
ad spermatis meliorationem et ambo
tunc coeant ut sint in animi nec ebrii
nec crapulosi quia cibus prima est
digestio fluidum et non aggregatur
in loco conceptionis sed lubricatur et
fluit alibi ille et tempus conveniens
ut similiter quando est cibus digestus ut
patet in bene [illegible] post me-
diam noctem postea actum dormiant
[illegible] in sompno semen inclinans et ma-
tris aggregatur in loco conceptionis et
quiescat ut habetur in alphabeto
meo et ut habetur alibi si vero [illegible]
fluxa egestionis et urine [illegible]
confert et de tempore anni in vere magis
confert quia tempus est calidum et humidum
et corpora sunt plena multitudine
nutrimenti ut in alphabeto meo.
Cum non mulier concepit ut dicit Gilbe-
rtus [illegible] matricis clauditur [illegible]
hoc et dicunt alii quod sic clauditur

quando filius non acuius possit mori
Et hoc ego intelligo de primis signis
Sed multo fuit quidam ad recipie(n)dum
dum semen surgendo accipit sicque
virga et vulva sicca reperiantur. Et
post viri et mulieris in fine coitus
si sunt prolixati et dissecti et fit quidem
or ut semen retineat et propter hoc dici
tur semen constringendo claudit. Sed
viro conatu per tempus aliquod se
gregata sic clausa est matrix aliq(ua)
liter qualiter clausa non fuit ante
conceptum sed tamen non sic fortiter sicut
statim post susceptum semen et calor
et pruritus est maior in ore matricis
quam primus fuit et in fine coitus licet
si concipit horrorem secundum Gilbertus
capitulo de dolore matricis post abortum et
istud iam dam de horrore frigore
matricis et spatia vigore et conatus et
clausura osticii matricis est certum sig
num quod mulier concepit. Item quidam
quod in primo impregnationis urina
mulieris est citrina vel ad albedinem
declinans habens in medio suo contentum
ut bombacem carpinatum [illegible]
urina impregnatarum signum. Alii dicunt
quod urina pregnantis est primo subtilis
[illegible] quia cum nubes contenta et contenta
[illegible] ascendentia et descendentia et
dicit Gwilhelmus libro secundo capitulo de urina
quod athomi sunt resolutos albe
[illegible] in fundo urinis
mulieris [illegible] contenta
[illegible] vel si contentum sit [illegible]
carpinato pregnate sunt. Et dicunt
aliqui quod solent apparere mense primo
vel secundo alii dicunt quod athomi et ta
les resoluti albe sunt pingues
[illegible] in fundo [illegible] ad
modum lotionis [illegible] et postmodum
dicunt tempus conglobantur significat mulie
rem concepisse. Et ego dico quod

athomi in urina sunt sig(num)
conjuncta ad arteriam et
humiditate matricis et ad
conceptionem significanda [illegible] non
alia signa [illegible] et
apparata impregnationem [illegible] vel
ante [illegible] dubium erit per atho-
mos vel resolutos albos
de conceptu indicare et hoc
vult Gilbertus qui oppiniones
diversas ponit de urinis
pregnantium. Item alia que
tamen signa sunt conceptionis et
pregnationis processu temporis
ut livor sub oculis vel supra
in concavitate circa oculos et
post cito appetitus [illegible] ad
motum et fastidium et appeti
tus malorum ciborum et hoc fit
propter corruptos humores et ca
pita mamillarum [illegible]
[illegible] et mamille [illegible]
et [illegible] et mulier ali
qualiter dissoluitur et venter
tumescit. Item postquam [illegible]
de conceptu videtur an sit
masculus vel femina per signa
ad doctoribus tradita [illegible]
[illegible] signum bonum color pre-
gnantis quia licet aliqualiter
dissoluitur ex conceptu et mu
tatur seu alteratur que sic
post conceptum tamen in masculi
no conceptu est calor magis
vigens et pulchrior quam in
femino conceptu in quo solet
mulier esse pallida et maior
inflacio mamille dextre et
[illegible] capitis mamille
quod papilla vocatur tendit ad
rubedinem et sanguis fluit
de nare dextro et motus
corporis est levis et inflacio

ventris est maior in latere dextro
et grauitas eius ibi est maior
quam in sinistra parte et venter
eleuatur super vmbilicum eius
et stat et cum incipit mouere
sine debilitate aliquando procedit
pes dexter et primo ponit gres-
sum pede dextro et dextro oculo
magis mouetur quam sinistro et dex-
tra mamilla eius incipit
in grossitate et pulsus est ma-
ior in dextra et cum sederit
et surgere vult ponit manum
super dextrum genu vt surgat
et ista sunt ideo quia cum concep-
tum masculus plus est in pre-
gnate de bono calore naturali
de sanguine bono generatus et cetera
quod in conceptu femine tres sig-
in dextra parte et ventris contra
et calore maiore per ...
¶ In conceptu femine sunt sig-
na hec contraria vt motus tardi-
or color turpior tumor ven-
tris maior in parte sinistra
eius grauedo est et papil-
la nigra et pes sinister primo
mouetur et manum sinistram super
genu sinistrum ponit cum vult
surgere et appetitus ordina-
tus ciborum est maior et pul-
sus debilior et in motibus
tardior et pigrior ad actus
motus ¶ Et notandum quod a principio
conceptionis vsque ad partum
tum regimine pregnantium de-
bet ordinari propter quod mulier con-
cepit sit et caueat ne primo
tum grossissimum vel laborem
sine conceptum destruat et
vtatur bonis cibis et poti-
bus et sit in leticia / Firmum
et stabile est fundamentum genera-

tionis humane / Ideo cum semen di-
cunt vt plures doctores tenent
accepit semine fit album vt lac
et per vi dies postea fit sanguis
et per viij dies sequentes consolida-
tur sanguis vt fit quedam mas-
sa et per sequentes vi dies effigi-
es formatur et sunt liniamenta
figure corporalis et tunc dicitur
embrio et per totum tempus sequens
augmentatur fetus et habet vitam
et animam vegetatiuam ¶ Item sci-
endum est quod sanguis menstrualis
in pregnante in tres diuiditur
partes vna dissoluitur ad nutri-
mentum embrionis et fetus et
alia pars delegatur ad mamil-
las pregnantis vt fiat ibi pro suo
tempore generatio lactis / Et tercia
pars que est quasi superfluitas
... partium remanet
in matrice vsque ad horam partus
et tunc expellitur et est multe quali-
¶ In secunda parte recipit fetus suum
nutrimentum per vmbilicum et de vm-
bilico mittitur ad corpus fetus et non
ad stomachum et licet fetus aliquas vir-
tutes et operaciones naturales in vtero
matris scilicet virtutem receptiuam sui
retentiuam nutrimentalis sui et
digestiuam et immutatiuam et super-
fluitatis expulsiuam ¶ Et quod
sciendum est quod per experienciam obste-
tricum que multos fetus viuos
et multos mortuos de pregnantibus
receperunt repertum est quod in secun-
dina in qua fetus inuoluitur
in vtero matris sunt duo alii
panniculi quorum vnus recipit
superfluitatem sine digestionis
scilicet vrina ne acuitate sua

Sex in lacte dies ter sunt in sanguine
bini bis deni carnem ter deni
membra figurant Et reliquum tempus fetum
perducit ad ortum

terminum cor(poris) fetus tanget i(m)
mediate (et) ledet / et alius p(ro)
modo recipit sup(er)fluitates trie
digestionis s(cilicet) s(ecun)d(u)m r(ati)o(n)e q(ua)rta no(n)
e(st) in eo sup(er)fluitas grossa p(ro)p(ter)
digestionis q(uia) no(n) vti(tur) cibo
victo grosso (et) solido s(ed) ante
q(ua)m p(ar)tes derivat(ur) aliq(ui)s
humiditat(is) cedit ad stomachum (et) ad
testina absq(ue) ut natura assuesc
at se ad mandandum sup(er)fluita
tes p(er) vias debitas ad stomachum
(et) intestina cum incipit solidis
vti t(ame)n oz cibari p(ro)p(ter)ea p(ro)pterea (et) iste
sup(er)fluitates etc. usq(ue) ad p(ar)tum
retente p(er) na(tur)a(m) p(ri)mus in hora
p(ar)tus p(ro)cessum expellunt ¶ De
t(em)p(o)re quo p(ri)mo fetus h(abe)t vitam
vitalem (et) motum s(en)sibilem diu(er)
mode sentiunt doctores quida(m)
volunt ut 2° mense vel 3°
p(ri)ma h(abe)t talem motum s(en)sibilem (et)
localem vn(de) dicunt q(uod) s(ecundu)m q(uod) motus
talis p(ri)mo apparet medicalis
de t(em)p(o)re p(ar)tus ita ut si pregnans
sentit in vtero fetum mou(er)i i(n)
p(rinci)p(i)o vel medio vel fine videl(icet)
q(ua)rti mensis p(ar)tus e(st) conceptio
mese in p(rinci)p(i)o medio vel fine
videl(icet) si fuit motus i(n) medio
q(ua)rti p(ar)tus erit in medio sep
timi (et) sic de p(rinci)p(i)o fine (et) medio
dum ¶ Sed no(n) motus vitalis
senti(tur) in q(ui)nto mense p(ar)tus
erit in nono mense (et) in p(rinci)p(i)o
vel in fine vel i(n) medio s(ecundu)m
q(uod) motus fiat in q(ui)nto (et) lic(et)
aliq(ua)n(do) p(ar)tus defferetur usq(ue) ad
10 vel 11 mensem q(ua)n(do) r(ati)o fit
t(ame)n v(er)sualis c(om)munis na(tur)a e(st) q(uod) fit
in 9° mense vel nono ¶ Si
aut fiat in sexto mense vel
octavo no(n) fit p(ar)tus q(ui) bonum

Magnus Albertus de primo mo
tu s(ecundu)m alit(er) sentit s(ed) (et)
locali in vt(er)o matris / dicat
enim s(upe)r illud luce in ewange(lio)
sexto mensis est angelus ga
briel (et)c(etera) s(ensi)biles motus vite
no(n) h(abe)t infans in vt(er)o matris
ante sextum mensem in quinto ac
mense residentiam alimentum
motib(us) s(ecundu)m corp(us) c(on)patitur i(n)fans
ad s(ens)um (et) motum (et) in sexta
mense dat na(tur)a ei motum s(ensi)bilem
(et) localem (et) s(ecundu)m h(oc) motus
in q(ua)rto vel in quinto mense
e(st) motus in vt(er)o matris
c(on)sunctionib(us) motus p(er) quos
motus indicant medici
de t(em)p(o)re p(ar)tus ¶ Tercio q(uo)d est
de opinionib(us) motus p(re)di
regatur p(re)gnans regimine
ordinato (et) caveat ab omni
c(on)tra c(on)trarium fre(que)nte(r) q(ua)n(do) fit
difficultas in pariendo (et) quib(us)
fit abortus et in p(ri)ma c(on)cep
tionis distitur s(ecundu)m p(ro)porcio
vis c(on)tinua et a saltu
(et) aliis in rep(er)tis dat (et) ad
ob naz(a)rmo vel masticans
c(on)forte(n)t s(e)c(un)d(u)m ad incipit i(n)
ordinatum appetitum h(abe)re et
fiat syrupus de mirre mus
tata cassialignea lignis
aloes macis cyamus car
damus galanga spodio ros
ericio c(on)stituta (et) modicus
sene s(ecundu)m Gilbertus / ego de
p(re)das (et) flor(i)b(us) boraginis
(et) buglosse vel folio(rum) facias
clarectum (et) de mane (et) s(er)o
ad bibendum / ut licitator dicit
q(uod) dictetur cum assis vel
frixis odoriferis (et) p(ro)p(ter)ea a
bnm vtantur p(ri)mis cochanis

malagranatis anellanis
assis castaneis et cortibus
et storum in vngis olo nardino
bono et si mala abaia ap-
petat dentur ei que sunt desi-
derata si sunt valde mala i-
gemetur quos possent consi-
deri correcta et tunc vicinatur
partui fiant encatissmata
plures de aqua decoctionis
camomille mellilot et mal
uarum in quantitate bona et in
vngatur regio matricis et ca
muliebria et pectinis et re-
nes cum olo camomille olo de
lilio dyaltea et pinguedine
anatina porcina ꝟtenti
vel butiro sine sale et possunt
vnguentum aromatizari cum
specia gariofilorum ligno alo-
es et quanto magis fuerit siccior
tanto fiat vnctuatio fortior
et plures hec enim disponunt la-
teres matricis et partem matri-
cem et muliebria ut molli-
ficentur et dilatentur et apte-
tur partui et possunt bis vel ter i-
tinguntur in tali vngo inferius
plures quia tempus partus co-
hibeant stiptica ne den-
tur et dicunt quidam quod pira
noceant si sunt in domo stip-
ticitate sua et pauci ratione
eius et omnia stiptica de-
tracta pugnantur dz amoveri
et non moveat se in hora
partus de latere ad latus et de-
ambulat semper per gradus al-
tando et descendendo vel si ille
non potest deambulet in plano
et sternutatio fiat ¶ Sig-
na autem instantis partus et temporis
appropinquantis partui sunt torsio-
nes et impulsiones in ventre
et alii totius ventris ꝗbitur

ad statum ut alii conantur vomere
et anxietas eius et magis circa
vmbilicum et cum anxietas et
muliebria partus inflata et incipit
humiditates emittere / De diffi-
cili partu ca tractandi hic taceo tamen
quia alii tractant hic ad quorum
dicta talia remitto / tamen quod obste-
trices experte per experientiam
talia sciunt ¶ Si non partus
tineat et difficile videatur
ca difficultatis quod alii ut e
illis quia a quarta decima incipiunt
puertas matricis et muliebrium
facit in partu periculum quod me-
atus sunt strictos et debiles vnu-
tes sic ligitimam et corpulentiam
et matrix est debilior et arctior
quam si esset adulta / et ne puer
in matrice periclitetur ibi per molli-
ficativa et lenitiva et per balnea
et vnguenta muliebria in partu
dilatari satis antiqui medici
per incisionem partum removerent
et si in tali membro stricto partus
partus fieret cicatrix dura utile
esset mulieri amplius concipe-
re quia partus secundum quod naturalis sior
est quod primus et est cum vel cum
si puer est nimis magnus
vel humus magnum et grossum
caput ¶ Si non est difficultas
partus ex debilitate repugnante
vel matricis sive stricto quod in fine
precedenti vel ex aliqua infirmitate
concurrente agendum est ante quod
egritudine est fortificada est
mulier quam egritudo illa ꝑueniat
¶ Et remedia fiant in balneis
vngues pessaris quam fortius
sua et egritudo admota per-
mittit causam alii sit difficultas

prehendi propter pinguedinem opila
tiuum orificium matricis quod sicut
habetur in regulis magis laborat
apprehendere pingues quam tenues
sive macilente et ideo est propter
opilaciones quia calor in eis est
debilis et parum habent de spiritu
tibus unde virtus eis debilis
est ad fetum expellendum et
submovendum et ei non conveniret
mulier tamen balneare in aqua
sint habile calide attenuacione
et subtiliacione quia de natura corporis
est partes matricis in quo agunt
separare et sic facit ut partes
nimis aplicite separantur et subtiliantur
et fiunt cum lenioribus ut cum
decoctione camomille melliloti
et ysopi et postea cum ysopo casil
la emplastro et ... et postea cum
ysopo et calamento et pulio et
furfure et deinde mulier secundum litera
tore licet dicamus ad singularem
partum faciendum in die aliquo
recens mulier balneum ante ho
ram partus eminentem si non si
dum in eo sedere et videtur quod in hoc
verbum sicut habeat locum quia
pinguedo non potest solvi et ideo non
potest sic fieri et amoveri ab ori
ficio matricis sed plangitur tempore
et opilatione ¶ Et si postquam
mulier pinguis conceperit ipsa ab
impinguantibus abstineret ut
natura apte magna pinguedi
nem in ea attenuaret et con
sumeret utile est valde / pin
guedinem opilantem amota et
ad hunc partus in venire diffi
cile fierent remedia predicta
et confricationibus unguentis et
aliis in quo non est mollities
foratibus vel ... ubi est circa

tas et dimicacio dispositionem matricis
inita ¶ Item partus est difficilis
quando in naturalem modum egredi
tur ut cum pes primo exire in
cipit obstetrices debent reponere
pedem et pro directum regere ut
procedat fetus in utero habeat
naturalem ¶ Pro quo sciendum
est quod partus naturalis est in fine
nonum mensis vel in nono mense
ut plurimum et aliquando in decimo mense
et deinde caput primo exire et faciem
versus terram tenens secundum litte
ratorem et postea egreditur collum
et postea humeri et deinde tenere
brachiis extensa super la
tera / sed aliquando egreditur
econtrario scilicet ut pes primo
exeat vel manus vel genua
vel facies haberet in naturalem
egressio secundum sibi si ante septi
mum mensem vel in quo mense vel
post 10m mensem egreditur
in naturalis dicitur egressio ¶ Item
et quedam sunt cause causa
partum difficilem et dicitur partus
difficilis quando exire non potest
et mater fetus egredi et
mater laborat in laborare
et dolorem sustinet in vite
de expellere fetum et moratur
in tali dolore et angustia
longo tempore quia a partu fa
cili est dolor et labor quamvis
sed non diu durat nec tamen
est dolor sicut in partu diffi
cili ¶ Calor aeris reddit
partum difficilem cum est excel
sivus vel vitiose vel vitiosus in
mulieribus consumptiva et re
gimina sentiunt et generato vir
tutem debilitat et sic non

mater potest sufficienter expellere
nec fetus ad exitum se fortiter
movere in quo casu ponenda
est mulier in domo ubi aer est
rarificatus et ignis fortis / cau-
sa ut ... sit confortativum et cu-
bina in fricatione et clistera
fria confortantia dentur ei et al-
titudo sua virtus et palpitatio in
matre et propter confortationem virtutis
cum medicinis localibus non ca-
lidis secundum quod supra admisimus ¶
Aliquando strictus est meatus in ea que
infra ... os matricis constrin-
git et coartat vias matricis
cum fluendum est ... ...
... ...
... ... de calidis libus
et apertivis multis et pauco-
rum mollitivis et lenitivis
harum ante ... ... non potest
secundum quod ... quod mulier est disposi-
ta in matrice et virtus eius
¶ Et fit aliquando partus difficilis propter
... et fortitudinem ...
... quae non facile ...
... et cognoscitur ista causa secundum
Gilbertum ... quod ... de
... vel ... nota
non apparent et in hoc casu ...
... est ... ...
quae dixi de pinguedine
opilante Et fit difficilis par-
tus propter hoc quod fetus est mortu-
us cum licet natura ... matrice
mater expellere tamen ... gra-
... ... a matrice tamen
quod fetus non potest iuvare ad
exitum ... mater parere et non
potest ¶ ... fetus mortificatus ...
... ...
... ...

... multis ... ... quae ... ...
... ... matrice debilitate
... vel mulierem ¶ Et signa
fetus mortui sunt quod mulier non
sentit fetus motum et ... ...
propter mortem fetus et mulieris
fetet et circa umbilicum sentit
dolorem maximum et facies eius est
discolorata et appetitus cibi defi-
cit et ad ... ... vigilie et ...
tinnitus ... et ...
et dolor in pectine ... ... fit
... ... fetus mor-
tuus ... in ... Gilbertus
... dicit quod ad ... ...
ta et ... vaporis horribilium
ad superiora / et ... fluenda
est ut fetus mortuus expella-
tur ... ...
... ¶ Item ... ...
et ... ...
... ... in melle
... et ... ...
ad ... ... secundum Gil-
bertum ... fetum mortuum idem
... quod ... ... umbilico
usque ad ... ...
... fetum mortuum expellit
et ... ¶ Nota efficacia
ad fetum mortuum ... ...
... de mola ... ...
expellunt et ... ad
... ...
et ... aliqua ... in
... ... in ... &
... ... ea quae ...
... de ... ...
... ... / ...
pena aliqua ... ...
... aliqua ... ...
... ... et
a muliere ... ¶ Secundum Gilbertum

mulier balneetur in aqua decoctionis
violarie malue fenugreci lini
absinthii arthemesie et abro
tani recenti a balneo fiat in
iectio ab umbilico usque ad
muliebria cum butiro et altea
et arrogo et si mulier apte po
tiori sit semper renes et dorsum i
eius suffingetur cum spica nardi
et castoreo ad apertum et confortat
matricis et detur recenti a balneo
vinum decoctionis arthemesie
et castorei in quo distemperatum est sol
thamagum ad pondus ʒ ij.
accelerat partum ¶ Sinapis vel bene
potatus et immer prius partum acce
lerat et conservat ¶ Sinapis por
rorum bibitus cum aqua tepida
vel quod de succis sit quantum testa
cui capit ... partum acce
lerat Gilbertus / Alii dicunt quod
sic fetum mortuum educat et idem
facit semen cum succo ditamni /
multi in hoc conveniunt quod borax
cum vino potatus accelerat partum
Gilbertus ponit quedam secreta
et curialia remedia et quod
... supersticiosa sed occultam
naturam innuendi partum et quemam
ultimus ... pedibus parturi
entis facit parere ¶ Item
dicit si mulier cingatur corri
gia cervina eo sculptam nam
innuat partum / idem facit acata
... similiter ... quod circa
facit parere ... amant ...
Alii dicunt quod polipodium ...
et semper ... facta emplastrum
facilitat partum ... agnes et manu
tenta facit quod idem facit lac
altius mulieris bibitum ut dicitur

Item coralbus coxe alliga
tus facit hoc ¶ Si retineatur
secundina post partum fiant re
media que sunt scripta ad e
ducendum fetum mortuum et bal
neatur et emplastretur et alia
que conveniunt post ad partum
ad accelerandum est dum obste
tabus ... unguentes madium
spandi manualiter ad eius
... ut ... solent
operari ¶ Regimen vero post ...
cum ... vitellis o
vorum mollibus et ...
gallinarum pinguium et de gal
linis ... pingui
bus ... ciceribus ...
... et bibat vinum
bonum odorosum non tamen nimis
forte vel ... et hec dicta
esse sibi convenientes ante partum et
post et ... dul
cis et ... mulierum dilec
tarum ¶ Et quia post partum
solent in quibusdam mulieri
bus dolores et lesiones mulie
brium remanere que causa de
bilitat et contristat fiat em
plastrum de vitellis ovorum et aqua
... et succo arthemesie et
... pulverizato et hoc si febri
citet ¶ Si non ... febricitet
decoquatur ... in aqua et ...
... et vitellis o
vorum et fiat emplastrum Item
radix altee et ... in vino
vel aqua coquatur cum oleo
terantur et fiat emplastrum et
sola cepa cocta et cum oleo ...
... valet Item ... mell ros
... ros ... vinum vitellum
ovi ... ceptus

Et hoc esse bonum in forti dolore
et fiat emplastrum de mica
panis albi in aqua parum
cocta et vitellis ovorum assati
cum oleo rosarum mixtis et emplastrum
calidum ... et ligamen aliquod ad
confortationem hoc et valet omni
dolori forti ¶ Et si mulier non
fuerit bene mundata post partum fiunt
ei alii dolores graves ut in
colica i. torsiones et constipati-
ones in matrice ut in colica
in intestinis et quidam vocant
eam colicam matricis secundum
malam vocant ydropisim
matricis et in tali casu oportet
mitigare dolores fortes qui
virtutem consumunt et mundifica-
re matricem sicut tu fecisti in
comitissa quadam a famosis
medicis tamquam desperata de-
relicta et quia ibi fuerunt accidentia
plura mala et mala collectiva
et debilitata virtus supersi-
tam in mea practica posita sed
hic non pono eam causa brevitatis

Dicto de partu fetus vi-
vi nunc dicatur de
fetu eiecto mortuo sine de-
pariente et eius de abortus
fit multe corrupte parta m-
inus capitis casus percussio
sive apa matricis et ulcera eius
carentia cibi vehementi desi-
dati et illa que provocat
vel commotionem fetus vel clamor
et cursus et ira et timor et ni-
mia attenuatio corporis ut
propter se vel in fama carentia
cibus deficiat cum alii nutrime-
to fetus aut quia concepit an-
nos pubertatis | aut accepit
aliquam variam medicina

vel laxativa vel florum et ton-
trua et fulgura et omnia que
subito corpus commovent et ventus
borealis post meridionalem
sic commovent licet pariens ig-
noret hoc | ventositas in ma-
trice est causa abortus inmisa
et debilitas matricis et eius lu-
bricitas ex humoribus superfluis et
humor in matrice stimulans ad
partum fetus vel matrice vel in cor-
rupens ¶ Signa cause con-
stipationis patent de se et quia vel languor
patiens ¶ Signum ventosi-
tatis matricis est quod abortus fit in
tribus primis mensibus ¶ Signum
humiditatis matricis vel humoris
currentis ad matricem vel humoris
in matrice continentis est quod abortus
fit in temporibus mensibus mediis
¶ Signum debilitatis matricis et
matris est quod abortus fit in
temporibus ultimis mensibus et preter-
missa dicta signa | ventositatis
matricis sunt sicut hic in causa
de ventositate matricis in su-
tima per inflationem matricis et
rugitum in ea et torsiones et
dolor deambulativus in ea
¶ Et convenientem est patienti
statim ad sanari se concepisse
utatur cum in flativa et ven-
tositatis consumptiva et utatur in cibari-
is cum maratro pipere et
menta ac petrosilino et conveni-
enti electuaria attenuativa ven-
tositatis sicut dyacimino dyacen-
tum dyagalanga mixtis et fiat
suppositorium ... et fomentationes de herbis
ventositatem consumentibus
sicut est de aneto camomilla
et feniculo et est de eisdem cato

plasma fiat super regionem matricis
vel emplastrum quod potest fieri cum origa-
no in dieta et cum comino quod a-
ratice attenuatis ventositatis
sine stipticis, fomentationibus sed cum
plus super regionem matricis fit cum
securitate bona / aliter enim matrix
per illa localia omnia plicita que in
primo conceptionis, et per bonum tempus
post indiget virtute sua retentiva
confortantibus et conservantibus et si propter
dolorem vel propter timorem abortien-
di debent talia fieri fiat cum cau-
tela quod non sint nimis fortia
vel nimis multiplicentur sed si cum re-
solutivis ponantur aliqua stipti-
ca ut absinthium sticados citri-
num aceto infusa et torrefacta
melius operabitur cataplasma de
filice et cinis ut radix et conquassa-
to in aqua decoctis bonum est
et filatum cum tuniculis Gilbertus
capitulo de vetustate matricis ¶ Et
quia alii de vetustate matricis
parte dextra vel sinistra matrix
comprimitur et dolor fortis vel dolor
yliacus si mulier non esset pregnans
aptet cum fortissimis attenuativis
nimium dolorem et ventositatem ven-
pucuit dolor antea ¶ Si vero
pregnans est ex causis ut dicitur
et ascendunt ¶ Item propter signum
dicitur de humoribus in matrice cauti-
bus abortum. Signa sunt sed supra
dicuntur et capitulo de pregnante ibi signa
sunt completionis matricis cum humoribus
vitio et signa suffocationis ma-
tris ex humoribus capitulo de suffocatione
matricis ¶ Et cura eius est preser-
vatio ut mulier que consuevit
facere abortum in tribus medi-
is mensibus ex humoribus vel hu-
miditate matricis lubricantibus con-
ceptum mundificetur ante tempus

ditatibus vel humoribus quia medicina
laxativa data pregnanti esset po-
tius causa aborciendi quam persuadendi
ab aborsu ¶ Utatur ergo antequam
concipiat oximelle diuretico cum
decoctione absinthii arthemesie
calamenti et rute vel sirupo mei
capitum cum melle qui habetur in an-
tidotario meo et utatur dyantos dya-
camino et expurgetur cum lindea vel
theodoricon empericon post hoc mun-
dificetur matrix cum aqua mellis in
qua decocta sint calamentum absin-
thium origanum camomilla arthemesia
sticados citrinus ruta folia lau-
ri semine feniculi anisi spicanar-
di et incipiat per pessarium et de tali
decoctione et in regione matricis
inungatur sepe cum oleo laurino
masticino vel nardino costino
et anatino et possit emplastrum desuper
poni de coctis herbis talis atte-
nuantibus ventositatem et humores consumptis
¶ Et dieta sit tenuis et de assis vel a-
et frixis et vitentur forti potacio an-
cibum et sic perseverabitur sidenus volunt
¶ Signa propter hoc quod melius ultis
mensibus solet abortiri mulier ex pena
ris et mulier est debilis sunt quod fre-
quentes et dolori cum matrice patitur
et mulier attenuatur vel consumpta
et ex ordinalis accidentibus anime ¶ Et
sustinendum est ei antequam concipiat
per tempora longa cum dieta quibus
habetur et sumptina ordinata et inducat
ad leticiam et solatium et utatur leti-
cia galieni dyacamino plurimis
dyanthos dyagalanga mente et
in antidotario meo et huiusmodi confortati-
vis cor cerebrum epar et stomachum et fiat
suffumigatio que fiebit cum aqua
decoctionis mellisse salvie me-
nte radice spicanardi et inungere
regionem matricis cum oleo nardino

in quo cocta sunt gariofili et
modicum de rosis et mastice. Si
enim pater et filia habeant matricem et
matrices sunt confortate et forti
ficate sperandum est quod tunc concipient
tunc eodem regimine et dieta et me
dicina locali quod tunc gubernata
vitabit aborsum si deus voluerit
¶ Si tamen post partum non rectificatur matrix
agatur iterum per longum tempus
ante conceptionem ad removendam
malam complexionem matricis si
sit tunc humorosa unde si sua humorosi
tate constat de eius impossibilis tenaci
tas. Si non sit non corrigitur
matrix tunc est mala complexio
adequata et habituata et ei con
ceptio non inheret quia sicut
dictum est in regulis de facili eam
abortit

Debilitas renum aliquando est
a prima generatione sicut ante
et talis debilitas taliter non tollitur
per consilium medicine sed aliquando per
bonum regimine melioratur
complexio renum vitando que
renes debilitant quantum possibile
est de quibus hic dicetur et pa
ciens utatur cibis et potu et e
lectuariis confortativis quia
quando in hac dispositione renes
sunt attenuati et paciantur
debilitatem renum sicut ante ap
ti sunt reparari ad passiones
renum et dolorem eorum et tunc aliqua
passiones eveniunt absque do
lore quia propter solam debilitatem
renum tali dolor non est sed renes
deficiunt in operationibus suis
et non solent tales dici esse
absque dolore quia sine passio
nibus dici concipiunt. Debili
tas que renibus advenit

propter naturam aut est quod qualitate sola
aut quod materia tunc mala qualitate
vel superflua qualitate et aliquando compli
cata sicut apparet in ulceribus in renibus et lapidibus
dicetur in suis locis. Hic dicetur
de dolore renum et debilitate eius quod
qualitate sine materia vel tunc materia vel quod
frigiditate tunc materia vel sine materia absque
apparente ulcere vel lapide renum vir
tutem vexat illa qualitas complexio
malam causans sive ab extra sive ab
intra renes immutati et debili
tat. Quod excessivus labor sive sit
coitus sive coytus et alia similia
que virtutem renum debilitat et consumunt
et substantiam renum attenuat sicut facit
fames nimia ~~[illegible]~~ et conti
nuos acute et continue dieti continu
ate et nimius usus [illegible]
sic quod cibis potu et medicina nimis
calefaciente vel infrigidante accidit
hic et quod humoribus acutis et vapori
bus pungentibus et quod humoribus grossis
viscosis opilantibus renes de
bilitatem et dolorem patiuntur. Cum
dolor et debilitas renum est quod mala
complexione tunc materia vel est postquam
vel colera vel flegmate vel melancolia vel quod
grossa ventositate sicut est quod caliditate
sola vel frigiditate sola sola alterativa
sicca quod caliditatem et calida quod frigiditatem
et medicina sufficiunt sed est cum materia oportet
non solum alterare verum etiam patiens
et confortare sed et materiam digerere seu
alterare et evacuare ¶ Et sanguis
sit causa doloris renum signa sunt
quod calor sentitur in profundo et reple
tio est vene saphene exigerentur uri
na est pinguis et colata. ¶ Cole
signa sunt acuitas et punctura et
in profundo dolor acutus et pungitivus
et renes et arefacto potus exigerentur
et urina est intensa et quantitate spissa

ex admixtione talia humoris cum
te sunt resolutiones in modum pilorum
graciles et plures in inferioribus
partibus urine quam in superioribus
et hoc per procursum totum corpus cale
fit omitto et paupne renes et ad
est calefactio secundum liliatorem et cit
nitas colorum et hec eadem signa
sunt in distemperantia ex cali de
sola nisi quod ibi non est pondus et
agravatio ¶ Ubi non sola est causa
doloris est aliqualis agravatio et
pondus in renibus ¶ Si flegma
est materia doloris hec signa sunt frigus
est in processu renum et sentitur et est
agravatio et pondus membrorum
dolentium et urina est pinguis alba
et resolutiones sunt in eis in modum
pilorum et si humores sunt compacti
apparent similagines et resolu
tiones in modum pilorum et si do
lor est ex sola distemperantia frigida
sunt tales resolutiones nec est pon
dus nec agravatio ¶ Signa melan
colici humoris causantis dolorem renum
sunt urina est glauca vel livida
vel ampullosa cuius causa ex
admixtione humoris melancolici large
ges resolutiones continue si non
est talis admixtio urina erit
alba et dolor agravativus et dif
fensivus et pondus in renibus
sentitur et dormitatio circa renes in
spondilibus dorsi ¶ Et si dolor est
ubi humores vitreum sed distemperantia
frigida sola eadem sunt signa
que iam dicta sunt in signis doloris
ex flegmate vel melancolia et signa do
loris ex ca[illegible] sed humor vitreus sunt signa
dicta in signis doloris ex cola
nisi quod ibi est pondus et
agravatio neque resolutiones in modum

pilorum ¶ Sed antequam de cura do
loris renum descendamus primo vi
deamus. Et si est ex causa renitica vel
sine renale ex distemperantia calida
vel frigida cum humore vitreo et aquo
sa renitica fluunt aut a capite
vel epate vel splene vel a toto corpore
ad renes et secundum hec variatur cura
doloris renum ¶ Si materia fluit
a capite capiat patitur quandoque
ne et os ut hec [illegible]
tione sit confortatio caput nec
mandat magis et incipiatur
fluxus renum et sicut dixi de
capite ita dico de splene vel
epate [illegible] cura sit circa
membra mandancia ut incipiatur
fluxus renitica et postea [illegible]
tam malam continuam medi
cam renes [illegible] postea dicetur
¶ Si vero fluxus renum est a to
to corpore ad renes eius signum
est quod est agravatio omnium membrorum
et urine replete humore vel urina
[illegible] ab [illegible] pur
gatione corporis et postea omnia
membra confortare ¶ In dolore
renum ex sanguine si corpus est plet
toricum minuatur de cephalica et de
parte et sit dieta tenuis et
frigida et ponatur super renes oleum
rosarum cum modico aceto et pa
nus lineus intingatur in succo
solatri vel plantaginis ad al
tem [illegible] malam calidam
et fiat [illegible]
[illegible] partes et unctio cum
rosarum et oleis frigidis ¶ Si vero materia
peccans fuit calida et hec cu
rante videatur ut deinceps non
fluat et membra mandancia confor
tentur et non recipiant fluxum continue

dyuretica et apozima quia vena
nocent. Item non dato mel cum oxi-
zacare ut syrupus acetosus vel sy-
rupus succi citoniorum cum zucara
vel aqua sitim avertit ne renum augmente-
tur. Sed digeratur materia cum dyaprunis
et syrupo violarum et rosarum et aliis
frigidis ut sunt lactuce portula-
ca rostrum porcinum malvis et
aliis et inungantur renes cum
oleo violarum et rosarum et panni intinc-
tis in aqua decoctionis solatri
et ancine superponantur. Secundum Gilbertum
et ego dico in succo solatri ad partes
iii et aqua rosarum ad partem i et ace-
ti fortis ad quartam partem unius.
¶ Si autem est sine reumate digeratur
materia cum oxizacara et purgetur
cum electuario de succo rosarum. Si
non corpus non est repletum et caveat
a materia percutiente multa tunc non
indiget digestione vel purgatione
sed utatur electuario et aliis
frigidis predictis. Si dyaprunis etc.
et aliis localia remedia fiat cli-
stere colagogum ad faciendum pur-
gationem colere particularem quia partes
patiuntur et etiam dicit post universalem
purgationem si corpus est repletum
vel post particularem sine repletione
cum fiat stuffa de herbis frigidis
ut de violaria solatro cytarea
plantagine malva et foliis vi-
tis. Completa autem stuffa offeratur
ʒ i vel ii de rubea tinctorum
cum vino multo lympato cum
aqua decoctionis ciceris. Secundum
Gilbertum et quinque dat ad quantitatem
avellane cum vino et aqua ferri
vel apium confert et capiat de capti
dic saphena extinus (?) cum sic
parte quod si mutetur et tunc dolet
de utraque saphena minuatur
uno die de una altera die de
altera. Et ego dico cum colera est in
ea non facio minucionem vel in bra-
chio ut impedit quia sanguis
est frenum colere et per minucionem ma-
gis frenescit et movetur colera.
Sed super locum doloris appono stuppas
canapina intinctas in hac mix-
tura scilicet succi lactuce succi solatri
et portulace ana ℥ i. albumine ovi
crudi ℥ i. pulveris zandalorum
rubeorum. rosarum ana ʒ ii misceantur et
tantum dum stuffa sit intincta ubi
quomodo quod se cadat vel quod minus
desiccetur et tunc si dolor non ces-
saverit iterum de novo apponatur.
¶ Si dolor renum est ex causa fri-
gida fiant in dieta et localibus
remediis ut dicitur est de causa doloris
ex sanguine et causa doloris ex colera
nisi quod non est dare digestivum neque
medicinam evacuativam vel facere
minucionem verum zucarum rosarum et
alia frigida dari possunt non ad digeren-
dum materiam sed ad complexionem alterandam.
¶ Si dolor renum est ex frigida fla-
tuosa visco dicte cum talis cibo
et potu et renes inungantur cum oleo
laurino anatis camomille costino
amigdalino et cum aliquibus istorum addere
cera et fiat unguentum et unguento cale-
facto liniendo dictum inungantur renes
vel sine cera stuppa in oleis mix-
tis intincte calide apponantur et utatur
electuariis calidis ut dyagalangal
dyacalamentum dyaciminum et dya-
spermaticon. Sed ego dico caveatur ne
per electuaria calida vel apozima
vel dyuretica provocetur renum quia
materia renum currere possit ad dolorem.
Adhibitur ad locum doloris ignis de ...
... et zizibata alcumaz et dya-
zinzibarus ... vel cum dyacalamento
vel cum dyarodo ... vel cum ...

¶ Si vero dolor est cum humore viscoso
in renibus iudicatur cum fluit
urina et membrum madidum confor-
tetur ne madeat sicut contra ... confor-
tetur ut liquor calidus de renibus et car-
taris et sit cum aliud mundificans et
illud confortetur et humores mun-
dificat et sic cum compleccione
in humore ut humoribus plenum
ut humidas digeratur urina cum
ʒʒ allacinis et ʒʒ [illegible] vel
[illegible] cum pluribus et
cum aliis calidis ut sunt [illegible]
[illegible] et similibus hec de-
coquuntur et prima aqua decita et
secunda aqua decoquuntur et come-
dantur et inungantur cum dyal-
tea secundum Gilbertum ¶ Et ego cum
brodio carnium et gallinarum her-
bas calidas do | et cum dyaltea
oleum nardinum vel masticinum
admisceo et alia utor isto [illegible]
oleum anati oleum [illegible] ana ʒ i
oleum nardini ʒ ii masticis pul-
verizati [illegible] pulverizate [illegible]
[illegible] et fortiter in [illegible]
et addita cera fiat unguentum
istud enim alterat digerit humo-
rem peccantem in renibus et confortat
renes et dolorem mitigat ¶ Si
vero non sit ca[usa] retentio digeratur
urina cum oxymelle diureticis
vel cum sirupis [illegible] aperitivis et
[illegible] et purgetur cum
[illegible] sic sit [illegible] retentio
[illegible] secundum Gilbertum ¶ Si non
[illegible] completer [illegible] purgetur
[illegible] cum clisteri ydragogo
et hoc confortem [illegible] retentio
[illegible] dicit quod [illegible]
fiat stuffa de herbis calidis ut de
calamento origano ysopo sal-
[illegible] et similibus [illegible] a
stuffa offeratur [illegible]
cum vino decoctionis [illegible] ¶ Si non
[illegible] retentio vult Gilbertus

quod stuffa fiat de calamento ori-
gano et cum aliis calidis [illegible]
et [illegible] offeratur [illegible]
cum aqua decoctionis [illegible]
ego vero non [illegible] [illegible]
[illegible] nec [illegible] [illegible]
[illegible] ante urina quod [illegible]
[illegible] et augmentat Post
[illegible] datum secundum Gilbertum
[illegible] dic [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
dico quod [illegible] in [illegible]
in [illegible] ultra [illegible] hunc
[illegible] [illegible] [illegible] dico quod [illegible]
renes [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] cum melle [illegible]
[illegible] [illegible] cum pulvere [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] spicanardi thimis mas-
ticis et absinthii et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] et dicat [illegible]
quod vidit super omnia localia va-
le carnes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] renes [illegible]
[illegible] eius ¶ Et [illegible] quod in
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sunt in [illegible] [illegible]
[illegible] et ad mitigandum
dolorem et alia valet ut fi-
at clistere colagogum vel ydra-
gogum sic cum humore viscoso
¶ Si non est [illegible] sola vel [illegible]
[illegible] sola alteratiua danda
sunt intus et extra et hec
alteratiua sunt anodina vel
cum aliquibus anodinis [illegible] mi-
tigativis dolorum | ymo in
fortissimo dolore [illegible] alia appo-
nit cum alteratiuis super latus do-
lente [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible]
ubi est dolor [illegible]

cus credo experimentum vnum apostematis
sit cum minimo doloris sedere
in aqua vbi cocte sint mal
ue bismalue coriandri et
semen et emplastrum ponitur super
dolentem locum de farina seminis
albi cardui et modicus crocus
et ego dico quod in apostemata et
regionibus frigidis vtuntur huius
seminis nigri non coriandri medi
cus et in aliis quando non
est tante frigiditatis et maliciei sed
in partibus et regionibus in Italia
calidis, vt expertum est quod sedat
dolores fortes ante vte
ductum suo narcoticitatis et frigiditatis
modica vnde in causa calida vtor
frigidis pro dolore ab eo et dolac
seminum quod est albus saniosum
in apostemata ad hibere quia
humectat et infrigidat et agno
scat sepium et sedat sic do
lorem ¶ In frigida vero dissipan
da vtor ab eo localibus duas
huius suis in vnguentum dolorem rem
ex frigida sine ma et facto pa
nno lineo intingi in aqua
de decoctione camomille aneti
et capitum seminis sine semine
et aqua expressa et panno ali
quo ad ignem de ... inuol
uitur cum panno illo quia
confortat sepium et a vnguen
tarius ... et frigidos
cum illis ... quod conf...
sepium ... in loco ag
gato ... labore
dicte vel albi quando
forti dolore non sunt ... dum
... si ...
... non ... in ... cum
... est quod alij cum do
lor ... ex opilacione ...
sine humore ... ex ...

ventositate sepiam et sepe
... remedia que in opilatione
... ex ventositate dicta sunt
... locum et in causa de dolore
... vbi dolor ex ventositate
sunt ... vtilia sed hic
sit ... experte ... a
de malis ... et
nota per signa ... cum
... remaneant ... partia ...
de eis habetur

Apostema renum fit ex
humoribus collectis in eis
quos natura ... mandauit ut
expellerentur per vrinam ... debi
... expellere non ... quod
ex forti ... mandatum ... et
debilitate ... ex ... fit
humores ... ad vnum
alij in vno rene alij in duobus
sed Gilbertus Et dicit libiator
... alij apostemate ex parte gibbo
sitatis eius. Et alij ex parte
concauitatis eius. alij ex parte
panniculi eius. Et tunc est magnus
dolor propter magnam sensibilitatem
panniculi et alij ex parte lacertorum
que sunt prope ad radices re
num et alij fit apostema in via
media inter renes et vesicam
et alij apostematur vesica et tunc
est dolor fortis ... pertinentis
... magna vesice ... non
... donec apostem
... de apostemate
renum de calida causa vel de frigida
causa curam ponit ... Sequitur Prima
... renum ... morbus ...
... et ... et ...
et ... Et ... colligi
et ... et in vrina

cuntti alij cu in dmat et
fit apa duru qd dctius est
et tu dic q no plon hc fit co
apats calids malcanats i
co religmys derelictis pter
defcai cplete mundificacionis
et qma flatliores ptes fue
runt talite supfflua cmpte
et hta ps cpacta et adu
rata est effca et io dicit
Albumasor ca de apate scon
pars acuit apa duru scon q
ptq apa cmo calij hic ce di
cedu et cmunt plures in p
cedo apa rem i ca talia
ut co sagne ul cola ul co
ca fria ut co fleute ul me
lia. Eg oma apatis rem
hm et lingerf sut ut i pu
scimt febres pxmote no
htes poxisimu maifestu
cu horripilacoe cfentio in
fing cu iacet qi cinuatis
suspecsam cta renes Guil
ling dicit maifestu poxis
mu cu rigre ul horripila cc
no sentit et ptq tpns vide
q cica cpar sit aliq cmuic
cia et impedi vrine cusitnis
Et Gilbtus dt ca de lapi
de vesice et renu qn tangi
locq apatf in venit rctan
du duriz ut iryo. Si apa
c co sagne signa ois st
calor in cfuds et podag ra
giua co et sopheme cotians
replecio et dolor capits vomi
tq et nausea fe. acuta et
vrine denegacio et qn vri
na coit e rubicunda ul st
rubicunda alij sagnolcta alij
samosa cu feco alij i for
cpis cu diom inpotenta

apatf fit vria kyanos cu
linees sb coulo et aliqlez
saldez in spma dorsi. h Gil
btus Si apa e co cole h
sut sig cu p dcorz signorz
i tensiona senaut puctos
et arsure in cfuds et cgris
e caliba et vrina e miten
mtensa temns cmiz lim
da cmoz vidris Sz si cola
mista cu vrina e alij sigs
sa colr h Gilbtus Et
cura apa co sagne sic p
fiat minutis de sophena
cotiori p th pacr et si sit
cstipatus fiat clistc de
malua bismalua vialaia
mompali als vial cassic ff
et tamaridi et simat i pota
aq b'laz fria et sinobind
et semnum carp ut sut cu
dinia lactuca porcolata
prima malagnata cucu
bita cuumeco cytrillorz
et melonu dulcoratu cu
zucaro vial ut cu sirop
vial et dicta sit temns
et fria ut tysana spissa ul
ordeu cocqiatu cu latte
amigdal ipl si no by dor
mit cu latte papaueris
ul malagrata pna damas
cena et hodi et sim Gilbtu
amna cmz i aapate calo
opns cpetunt in apate calo
renu. Ego velle h i pu
pone sup locu apatis ali
qua ipenssima et melni
apatof cfartatma ne ireo
ma rcpiat io illud cpma
appono sup locu apatis
B' suci absinthij suci salat

an ℥ ß pulveris sandalorum pul
veris rosarum an ʒ ij camfore ʒ
ß aceti vini ℥ j cicoraria
sint R(ecipe) zucare viol. vel rosarum secundum
quod est constipatus in ventre vel
mollis et diagridiatum sine
zucaro oxitocaton quod licet
inter antidotos et pillula et cau
de capiatur eius et iniungatur fractura
augmento et in statu et in de
clinatione consideratur et utile
unguentum salvis incheatiu(m) medicus si
ma apatus non potest rapi sed re
manet iam fixa et augmen
to appponatur lene resolutivum
et rarefactivum ut ma et fumum
resoluta exalaret quod ut
omnis dilatatur apatus cum tibia
per exalatione inde et melior et
sonior. Huiusmodi resolutum est
fumetare cum panis fuco in
aqua de coctionis camille melli faciei
loti foliorum vitis foliorum sa
licis. Et si quis de hoc iuvat vi
deat supra ca° de plonacsi ca
lefacta et resolutoria apposita
Et ideo ma resolui non potest at
enim multitudine quia na a
git ad collectionem et ad generationem
fumi nunc ma per arte me
dice fiant emplastra et unge
ta ad hoc facienda. Ungatur
quoque locus cum hac unctione
R(ecipe) olei camille olei lilii olei
anatini et walteri ana partes j
mixtis et apponatur emplastrum hoc
scilicet farine ordei ℥ j farine se
minis lini farine fenugreci an
ʒ ij foliorum malve bismalve
bacce in aqua et aqua expressa an
℥ ß farine et olei camille pars
coquantur et postea addatur malva
bismalva minuta in cisa et
simul misceantur et cum molliu

perinatur alia incarnativa quam
de putridas de ribus tolleretur et
dispositio apatus incidebit. Et gil
bertus dicit quod emplastrum secundum communal
na bismalva lina linea verana vio
laria coctis in aqua et tertis cum
anguine gallinacea anatina
anserina et his mixtis mitigat
dolorem et maturat apa redimit
et secundum Gwillelmum forte mundificatur
cum decoctione seminis lactuce
florum citrine endivie florum viol.
seminum xerasticis coraginae tama
rindi et reubarbari. Et cum sa
nies et generata lirior et febris
et dolor minor et melius quiescit
hoc remanet concavitas in loco apatus
et tunc si na agit quod apa rupa
tur secundum fotum. Et na pigrescit
hoc facile in loc... quia propria in fino
ut ascendit et descendit per quod homo
in equales et si potest sine lesione
modicum et pluries saltat quod cito
motu frequenter rumpitur apa. Et
iubet inunctus supra locum apatis
ubi sentitur concavitas cum manu
fortiter et aliquantulum prime. Cum non
incipit vermiculare ut sagittes
vel aliquis fumi cito rumpitur apa.
Et alia similia vide in regulis. Cum
abscissis motibus et statione et pressione
cessandum est et mundificanda est ma
Et secundum Gwillelmum dandum est oium
dificatum una vice et consolidativum
vice altera continue usque ad sani
tatis restitucionem et secundum Gilbertum
ca° de apate eius apatis sola
mundificatur et a fine mundifica
tionis fiat emplastrum consolidativum super
locum apatis. Liliator cum velit quod
in fine maturationis ad emplastrum
maturativum de floribus cum aqua

mellita vel cum radice lilii et se
mini et fenugreci cum oleo alamus
addantur amigdale spicanardi et
cassia que absorbent et mundifi
cant idem faciunt semen caspium
et in aqua coctum et cancriatum
lac amigdalarum semimargia ad
plicetur amidum brodium pinee pucel
le / et post cum serviliunt mundificata
sunt aqua mellis in qua ponitur
semen apii et lactucarum et ciceris
radices talee et gummi arabicum et decoctum
cum basilia albiquedi Et non quod
mundificata aparatur est de ca
ta superius de tertio de apa eius
dicta hic sunt locum et hoc dico de
apate in sublis que mundifi
cantur per vias urinales et hoc est
quod notam quod maz ducere ad in
testina malum est non licet in vas
ibi si apate remm rupto et os
et ibi signum apatis salubris
¶ Et non quod nulla regula datur quod
cos si apa rupa ad salutem
¶ Et fit apa in renibus quod cola
ang sig dicta sunt supra et causa
eius est sed ea dem est et quod flora
non fiet quia sagis est frenum
tale nisi paraces valde humida
ret sag est tunc fiat flora de
scophena quo vori post paracesim
et affirmant fortora et pencassia
et dicte cum dicta vel valde frigida
si post humida et actu et purga
tione cum per duos annos de cortice
liberum simiarum et fructum et cocione
siccorum et colliceffs et aqua ut est
lenditer de succo rosarum ¶ Et fit apa
renum quo mala fiat si vel consulen
te vel mediatur si est consulente
maior est agravatio et manus
pondus cum constrictione membri
et sentitur frigus et algor a principio
do et ad esse veniet de inceptatio

et quod est quo urina est disposita
ta quoque amica quoque lince
cum grossities in solutionibus et pulsus
et febris remissa quoque est de
ma cala ¶ Et quo ma mecha
signa sunt quod est cum maiori ag
natione loca et pondere et aviditate
tate et urina apparet mediis cetera
terminis et dissolubata et calor est
lentus et fe remissa et urina
quoque pinguis quoque nigra
secundum Gilbertus et secundum eundem ...
et nec fiat flora de scophena
corticum post paracesim si cruditate
ma alignabit primo digesta
et fiat clistere ydragogum et fiat
ei sicut cura secundum in apate
eius et fio humore et a cura ista
valet electuarium ducis cum dy
acitonito et mitigat cum zucaro
vel cum ¶ Electuarium ducis
cum dyacitonito sic et vngatur
locus cum arrogo et dyaltea
simpliciter fiat de spica marta
tro cum ammoniaco sulphuris duca
caricis pinguibus ...
cum succo apii et modicum sale
et olo anatino ~~cum nardino cas~~
~~tine camomille et emplastrum~~
~~cum ameos et radicibus lilii~~
~~et semine lini et fenugreci~~ vel vel
medulla vituli vel butirus vel
axungia anseris quae fiat
cura / Flebotomia et medica ma
valet tamen in perpleuritide
vel flora de scophena dicitur
secundum qualitatem febris. Rupto
apate si sanies multum fluxit
et fistula est in consolidatione
secundum Gilbertus / et in urine sicut
sicut superius dictum est oportet
mundificare cum medicinis
urinam provocantibus secundum hoc
prius per ... pomi cala ...

diureticina que in ea valeat unga-
locus cum oleo nardino costi-
no camomille et emplastretur cum cari-
cis et radicibus lilii et semine
lini et fenugreci et hec si sanies
non habet exitum deinde opiletur
cum armoniaco et sap(ino) et bdellio
et fiat sirupus de absinthio men-
ta et radicibus lilii et seminibus
frigidis et liquiricia dactilis et zucaro
et melle et sero caprino et purgetur
cum polipodio fumo terre epithimo et sero
caprino et tunc dicit si causa fleu-
matica cum ponere que fleuma pur-
gant si vero materia est melancolica ponantur
que melancoliam purgant et sanato
[illegible] cum [illegible]ibus. Ego cum
sero caprino et melle rosato et
fomentacionibus cum camomilla et mel-
liloto anetho et [illegible]
laudabilia sunt liliator Gilbertus
vult quod clisterizetur cum ordeo lac-
te et oleo et non sedeat in aqua
decoctionis ordei et malva quando
iste medicine stillantur et cica-
trizant et si sit sanies nimis [illegible]
sa damus serum solat' absinthium
apii lini [illegible] et colatur postea
de lac asininum vel iumentinum quod
multum medicatur ulcus ulcus
medicatur da lac vaccinum quia
multum valet sine ulcus sit ex-
tus sive intus hec Gilbertus

Dicit liliator de apostemate renum
quod apostema famosum quandoque fit
in renibus quandoque in vesica quandoque
in via media inter renes et ve-
sicam. Et postea apostema famosum
vel ex apostemate famoso ulcus fit
et sequitur quod ulcera sunt in renibus
et vesica et in viis mediis in-
ter renes et vesicam quas vias
alii vocant [illegible] renum
et ideo solum fiunt ulcera talia ex
causis apostemate famoso in renibus

vesica et viis mediis dicit hec et
sine apostemate fiunt ulcera et procedit
scabies ex materia acuta corrosiva
ulcerante et corrodente. Et hec
sunt [illegible] in tenoribus. Et ista res
[illegible] sunt [illegible] et secundum
liliatorem nimius coitus et [illegible]
[illegible] acute [illegible] et nimius
usus diureticorum et alii dicunt
nimius usus ciborum acutorum et
salsorum. Signum quod ulceratio
[illegible] dolor [illegible] cum emissio san-
guinis vel saniei per vias urinales.
Et si ulcus est in vesica [illegible] sa-
nies exit cum urina et sentitur
dolor in vesica et pectine et uri-
na cum difficultate emittitur. Si
autem ulcus est in renibus vel
in viis mediis inter renes et vesicam
tunc sanies emittitur mixta cum
urina [illegible] quod si ul-
cus est in renibus tunc sentitur
dolor in quodam modo [illegible]
[illegible] et in dorso circa [illegible]
[illegible]. Si ulcus est in viis e-
minentibus tunc [illegible] ibi non est
dolor sed intus inter renes et vesi-
cam. Et si ulcus est in renibus
quod egreditur [illegible]
cum urina [illegible]
[illegible] vesica egreditur
cum urina [illegible] vel [illegible]
et dolor in ulcere vesice [illegible]
[illegible] ulceris renum in ulcere renum
in ambabus lateribus renum est
gravitas et dolor cum [illegible] et
arenosa [illegible] in urina est
rubea et urina exit sine diffi-
cultate. In ulcere vesice sanies
facit residenciam in urinali et est
separata ab urina [illegible]
[illegible] alba. Cura-
tio ulcerum vesice et renum consistit
in dieta et regimine bono et in
mitigativis doloris et consolida-
tivis [illegible] cum mundificativis

et consolidatiuis vtantur et mitiores
et potiores vlcerum que decipiunt
et vincit patiens impleatur cibis
piper et motum forte et salsa et
acuta et acetosa et que sunt
vehementis dulcedinis et vtatur
patiens amigdalis et ordeo cocto
cum brodio ciceris et ceram vel
lacte amigdalarum dulcium et omnis
perdicibus et gallinis coctis
et pullis gallinarum perdicibus et
auibus paruis campestribus et
piscibus squamosis de aquis
currentibus mundis a pipere mundatis
et vuis passis et non fiantibus cum
liquatione et lactucarum faciunt bullat
cum spica et draganti descorticata et
parum humulata et lac et albus
potus et medicina generans et
mittit absterget mundificat et consoli
dat vtatur caro hec in regulis
Item tysana fortificata cum liquiricia
et vuis passis et radicibus et potus
et medicina / qua ad medicina
ha in primis sepatica et constipa
tus fiat clistere de lentibus vel
de malua mercuriali lactuca cas
sia fistula et primis et ordeo cum panico
sale et panico melle et oleo vel
cum camomilla cum quibus et talia
vult quod fiat remedium cum albo et
pro quia incurabile quidem et passi
onibus renum et vesice et mictionum
quia attingit magis opere vel et
ad locum patientis albo et siquid
clara quam fiat clara de ba
silica et sophena et tunc mulce
renum et inguinis in vlcere vesice
deinde vina patriarcharum purgetur
de vnde mundificetur locum super cui
generacionis humoris et mundificatiua
sunt super liquatione aqua ordei et
decoctio aquatica decoctis capi
llis veneris capilli veneris lac
et sunt mundificatiua videre in re
gulis quas sunt Item vide
mundificatiua in capitulo de apostemate
renum et secundum quod Gwillelmus vult
aqua mellis decoctionis seminis
endiuie vel lactucarum vel acetose
cum et radicis sandalis et scis
althee et malue in qua dis
soluitur trociscus alkekengi vnce vel alkekengi
vna bona et talia vtantur su
me trociscum i. de bolo conso
lidatiuo bonum et sic boli ar
menici acacie balaustie gum
mi arabici que confidisse ana ʒ i. et de
seminis apii iusquiami ana ʒ
s. fiat trocisci cum succo mu
cillaginis vel libero vel similia
et si vlcus et saniem fiunt in
vesica in ita cum lacte p
urgat collirium album et sic
fit et cerusa sarcocolle et minus
gumi arabici amidi apii sanguis dra
conis collirium cum mucillagine
althee Et in iniciat prius cum
dificatiuis purgat et consoli
datiuis et sic fiat mul
taliter qua sic hec in regulis
plus confirmant sic in cetera que
specia per eos et cetera
eis plus confirmant in vlceribus
renum quod per clistere et cetera ergo
cum mundificatiuis ponere que
semina fructuum bibat et vna ca
et semine apii et radicis yreos
in ea fructuum et cum aliis aliis consolidatiuis
ponere consolidatiuum sarcocolla

Lapis in corpore aliis generatur
in pluribus locis ut Gil
bertus tangit capitulo de lapide
renum et vesice Alii a fleu
mate et calido et generatur per ventum
alii in intestinis et generatur per
recessum et alii in pectore et cum
per tussim et quidam volunt quod
sic generatur in planis et generatur
per tussim et alii in corpore hominis

et aliorum aliud morbidorum et ille
non creatur / et alii in mesarai
cis in artetica passione et impe
dibus gallorum et in capite lu
xarum et spiritu et ille et non
creatur et alii non plures in renibus
et vesica et quidam creatur cum
urina quidam per mediatas con
solvuntur sine frangi et si quis
integer ante certa non potuit
in manus inopie fractus et et
solvitur circa et dicti lapides
in renibus vel vesica tractant
doctores et laborant racticates
quos paciuntur habeat submer
vi sed autem quod ad curandum morbum
precedat quiescens et sic per am
bula sine quibus medicus
secure et utiliter non potuit operari
¶ Tractatu igitur quod secundum quod docto
res antiqui et moderni conveniunt
tres sunt cause in mediate et fa
mose generationis lapidis in
renibus et vesica scilicet materia multa
viscosa et hec est cum malis et ca
lor desiccans illam materiam per con
sumptionem liquidi et hec est causa
efficiens et stricturam meatuum
in quibus multa materia viscosa
retinetur et hec est causa cooperans
ad generationem lapidis et posset
quarta causa poni debilitas virtutis
expulsive ¶ Causa secundus
secundum quod [illegible] sunt qualitates re
num et vesice et unde certe qualitates
scilicet rubedo et calitas dant lapi
di rubedinem et sic [illegible] et albe
do vesice dant lapidi albedinem
tum utrumque lapidis malis causa est
materia flegmatica viscosa et sic sentit
et patet de vijs ¶ Cause non me
diate sunt multe ut cibus
quans humore grosso et cala
scripta ad inventa humores
et crapula in digestione faciens

et physica alia de quibus dicetur
postea cum dicetur que sunt vita
da calculosis ¶ Item sciendum
quod non solum licet eisdem causis
generatur lapis / est primus gene
ra quia alio loco generatur lapis
renis et alio loco alius lapis seu
renis et rene aliter in vesica Item
aliter in sene aliter in puero
et aliter in iuvene et aliter in virgine
et aliter in muliere et secundum diversi
tatem locorum in quibus generantur
lapides et etatum diversarum in quibus
generantur et diversam distinctionem
membrorum in quibus generantur
sortiuntur lapides generationis diver
sitatem et postea sunt generati con
tra diversam ¶ Et cum coniunctione
per arenam expulsam cum urina
calculosis et per lapillos eodem
modo expulsos quia generatio lapidis
est in renibus et que in vesica est et
ut Gilbertus dicens potissima
signa lapidis renum et vesice sumuntur
ab arenis in urina ¶ Item
Jo. secundum hanc renes cum calidi sunt
rubei coloris et secundum sua forma
vel minuta maior in eis retentam
unde arene rubee sunt cum generatio
lapidis est in renibus ¶ Et vesica
est membrum frigidum et album et maior
lapidis in ea genita secundum sua
forma et minuta unde arene in
vesica tamen alio generatio
lapidis ¶ quia in pueris generatur in
vesica et in sene et in iuvenibus
et renibus / in puellis et mulieri
bus raro in viris frequenter
generatur ¶ Et secundum qualitatem
diversam non renis est durus valde
alius frangibilis renis magnus
alius parvus renis planus alius
asper sine angulis et de rubeo et
albo dictum est supra ¶ Et primus

¶ puementes sunt albe Item secundum
etatem et sexum variatur generatio lapidis

dicatur quo lapis generatur in re-
nibus secundum Gwillelmum cum generatur
materia viscosa frigida in corpore quam corporis
calor dissolvere vel liquefacere non
potest immittitur cum aquositate sanguinis
primam propter suam viscositatem lique-
facere et expellere ad vesicam per
vias urinales remanet talis
materia in concavitatibus renum
que prius fuit vel fiunt calor
renum sit debilis aliquantum vel in renibus
per continuationem calefactionis consumit
paulatim liquidum et desiccat
ipsum et in primos lapillos convertit
et rubeos vel deinde eius secundum for-
mam sui caloris propter magnam moram
quam facit in eis sic enim tres de-
generant ad generationem lapidis
in renibus scilicet materia multa viscosa
calor desiccans et liquidum consu-
mens et strictura concavitatum et
meatuum ad vesicam propter quos tamen
non potuit materia ista viscosa

Alfonsus dicit sic generari lapidem
in renibus cum advenit renibus
materia grossa cruda frigida viscosa et
multa si virtus renum expulsiva
est debilis et concavitates corporis et
vie ad vesicam que pori ureterides (?)
vocantur sunt stricte vel materia sua
vel in comparatione ad multitudinem eius
viscose dicta materia cum expelli non
possit facit ibi moram et per caliditatem
forte renum in iuvenibus vel debi-
lem in senibus liquefit aliqua pars eius
et de facili exit ad vesicam sicut
terra vel faex que grossior est materia
remanet ante liquefactionem cum lique-
fit faciliter fluit et aliqua
pars dicte materie per caliditatem
consumitur in resolutione sua et re-
manet in renibus grossissimum et con-
pactum et caliditas ignea renum
illa desiccat paulatim et coa-
gulatur et in naturam lapidis transit

per continuationem longam et ca-
liditatis ignee renum secundum
Io. secundum Rasim ex mala complexione
renum calida et complexione ma-
la calida et propter calorem ad
renes venientem aut hoc apparet
sanguinem et tunc dico aut propter ca-
lida sumpta vel acrimonia a-
cuta vel medicinam acutam
vel egritudine advenientem vel
febre acuta vel longa et terciana
et cotidiana que sanguinem adurunt
et humores alios et hinc que per
renes ultra temperamentum cale-
fiunt sive sit labor vel mo-
tus crebrissimus sive aliud
quomodocumque sit et ista est via genera-
tionis lapidis in renibus propter
caliditatem fortem igneam in re-
nibus vel plurimum quia ceteras
est calida et si complexio sit calida
magis ad hoc aptatur ¶ Et per
istam viam generatur sine causa
generationis lapidis scilicet materia visco-
sa et caliditas fortis et meatuum stric-
titudo et virtutis expulsive re-
num debilitas et propterea addunt
quibusdam placet amplitu-
do meatuum corporis per quos viscosa
aquositas sanguinis ad renes
delegatur ¶ Et dicit idem
Alfonsus quod quando dicitur quod lapis
est ex causa calida non intelligitur
quod sit ex calida vel ex sanguine cum
ex eis lapis non fit ut volunt
plurimi sed intelligitur quod sit
ex distemperantia renum calida vel
sanguinea sive ex mala complexione
calida renum et tunc sensus quod calida
per caliditatem potentius adurit et re-
solvit et consumit quod coagula-
tur in lapidem vel per magis (?)
ibi materia ad generationem lapidis
et ista est generatio lapidis in
renibus ad modum quo fiunt

latitudes de terra humida viscosa p
forte caliditate ignis et iste
lapis non congregit primus ut
vult [illegible] fi q hap quia corpus
aquosum sit viscosa que ad re
nes venit est humida et fluxi
bilis multum et calor renum in
eis est fortis ideo expellitur
a renibus ad vesicam et non
remanet in renibus tam diu
quod ibi possit coagulari in nuci
bus sed accidit propter grossiciem renum
corporis replecionem multam cum for
ti calore sed secundum Gilbertum ratio
accidit nimis quia forte sunt
digestiua et poros amplos
et ergo dico quod multitudo ciborum
et quantitas corporis copiosissima con
fundit digestionem corporis et quia
non valet viscositas et cruditas
cum in eis ita ut temporibus meis
multi iuuenes calculum pa
ciuntur in renibus, non licet ca
lor in eis non sit fortis nec
[illegible] sed debilis quandoquidem materia
viscosa cruda frigida et multa
est in renibus corporis. ¶ Et virtus re
num compulsiua in eis est debilis
non potest expellere eam ad
vesicam licet vie ad vesicam
sunt ample remanet tamen in
concauitate renum et per longam
calefactionem licet non fortem
propter viscositatem materie que maxi
me habilitat eam ad naturam
lapidis corrupta paulatim
et compulsa subtiliori parte eius
coagulatur [illegible] materia et in
lapidem conuertitur et iste modus
generationis lapidis est. Quod
lapis generatur in aquis terrarum
declinantibus ad viscositatem aque
omnes partes viscosiores et [illegible]

sores fundo et lateribus vasis sunt
continentes adherent et per continuum
calorem licet non fortem sed tepi
dum vel tepidum in lapidem naturam
generantur et isti lapides renum sunt
rubei seu ad rubedinem tendentes
non propter caliditatem sed propter rubedinem
renum et sunt generaliter in generatione
lapidum vesice propter sectionem con
tinuitatis renum in generatione ad
concauitatem vesice. ¶ Et Gilbertus
dicit quod rarissime tamen generatur
lapis in renibus propter amplos
poros in generatione ad poros
minores et liquiditatem materie
fluctus et habundancia frigidita
tem in eis veniunt hoc accidit tempori
bus pluries tamen quia comuniter
sunt et precipue a regionibus
frigidis ubi appetitus est fortior
et consuetudo replendi se cibariis
multis et variis non deficit sed
continuat tamen quia in generatione
ad superfluitatem materiam viscosam
crudam in eis generata virtus ex
pulsiua renum est debilis ut supra
dictum est expulsive. ¶ Lapis in vesica
generatur ut plurimum in pueris quia
in eis concurrunt tres principales
cause generationis lapidis sed materia mul
ta frigida cruda viscosa et hoc propter
crapulam et gulositatem corporum
unde Io fi q hap vult quod puer
sugens lac propter hoc quod plus
in debite et pluries et inordina
te sumit lac efficitur calculosus
et ideo dicit precipue si lac sit vis
cosum ut accipitur alii in nutri
bus mali regiminis vel morbidi
sine distemperatis in pueris et etiam
calor fortis naturalis secundum Gilbertum
ab humiditate flegmatica pueris
in renibus est sectione vicarum a

+q

xviij

spacositate vesice usque ad con-
cavitatem virge ubi expelli debet
urina. Cum enim materia cruda visco-
sa de epate ad renes corporis venit
que in eis est liquida calor renum
ipsam ad hunc liquidiorem facit
et subtilem et virtus expulsiva
renum est fortis quare materiam sub-
tilem et fluxibilem expellit a
renibus et transmittit ad vesicam
et ista est causa quare in pueris non
generatur lapis in renibus quia materia
viscosa ibi adveniens non ibi
moratur diu sed cito expellitur.
¶ Cum non materia viscosa cruda ad
vesicam venit que ex sui compositione
nervosa est et frigida et pauci
sanguinis et cum frigiditate sua sine ipso
fundo habet in ea concavitates multas
imple et granitates / in quibus aggrega-
tur et colligitur materia frigida et viscosa
et sic Gwillelmus concavitatem.
Sed calor in pueris sit fortis ad
expellendum tamen de vesica superflui-
tatem quia materia multa est collecta in
spacositate vesice et collum ve-
sice et meatus virge est longus
et strictus propter meatum strictum
tam viscosam materiam et tam multam
expelli non potest / transit igitur
urina per illos meatus
strictos et remanet viscosa
materia in vesica in qua materiam agit
calor continue et inclaudatur resol-
vendo de materia illud quod est liquidi-
us quod expellitur et grossius compac-
tum in durum et coagulatur et con-
vertitur in materiam lapidis / Et scias
quod calor ibi non est vigens et
fortis sicud in renibus quia frigiditate
materie crude et frigiditate vesice
continetur et obtunditur eius calor et
spacositate vesice non coartatur
nec unitur. Sed spargitur et ideo tepidius
agit ibi quam in renibus et materia

in vesica collecta resistens propter frigidi-
tate loci condensatur et propter prolon-
gum tempus calor agens in tale
materiam subtile resolvendo consumit
ipsam in lapidem qui est albus
ratione loci quia vesica ad sui
formam commutat materiam ita ut
sicut vesica est alba ita et lapis
est albus seu ad albedinem tendens
et est durior lapide renum quia de
materia magis viscosa tamen magis est
frangibilis quam sit quia materia non est
nimis viscosa. ¶ Cum non est ul-
timate viscositas erit lapis du-
rissimus ita quod frangi vel resol-
vi non possit cum medicinis et
talis lapis non curatur nisi per
incisionem / et lapis vesice est
aliquando magnus et iste modus
generationis lapidis est sicut la-
pis a. m. aquis tonantium generatur
de qua dictum est. Et nota quare
sunt homines et mulieres qui non
habent lapidem in vesica quia
virtus in eis expulsiva est fortis
et meatus per quos expelli debet
materia viscosa cum urina sunt
ampli et precipue in mulieribus
quia collum vesice earum est amplum
et breve valde et propter tamen
dicunt multi quod mulieres et puelle
non habent lapidem in vesica quod
tamen possunt superfluitates viscosa
coagulari in vesica que de re-
nibus ad vesicam venit expel-
litur / Verumptamen temporibus in-
venimus mulieres habentes lapi-
dem in vesica et opilationem in
collo vesice per materiam visco-
sam valde ita quod non obstante
quod collum vesice sit amplum
et breve tamen sit obstructum tamen
et opilatur viscositate ma-
terie calculose quod partus vomen-
tis denegatur et tamen sic opila-
tionis et causa lapidis in vesica
earum est cum opilatio et replecio

et quiescens frenetuorum et quasi
aliorum et in ordinatus motus
et cordis similiter alios ex quibus
in eis fit maxima indigestio
et multa materia cruda et viscosa
et proprie in eis que sunt calide
de renes in quibus accidit
sicut supra nominatus dictum est de primis
quod materia veniens ad renes est
liquida et calitas renum lique
facit et mittit ad vesicam ut
nos supra patet ¶ Item nota
quod licet dicatur quod arene rubee sunt
in renibus et lapis vesice est durior
et magis tamen vidi mulierem
que quasi quadragenaria fuit licet
tamen per multa tempora arenas rube
as in urina aurei coloris que
postquam labedabat in calculis gra
vissime et finaliter alica recessit
lapis magnus planus et du
rus rubens cum fine ad albe
dinem tendens que signa sunt
lapidis in vesica preter quibus
dunc in super attestabant dolo
res eius super lapide de renibus
et super lapidem in vesica de quo
lapide expulso iudicatum fuit
ab Albucasi et discipulo et sequa
cius quod arene rubee de renibus
veniunt ad vesicam et quod postea
multa pars arenarum multa cum
urina expulsa fuit pars non aliqua
remansit in concavitate vesice
et adherebat vesice super qua
venit alia materia viscosa et are
nie et sic propter multas impressiones
reiteratam congregata in vesica pro
calitatem insufficientem vel debile
fiebat ibi lapis ille et istud
non est incredibile sicut dicitur
in practica Gilbertina a forte
aliquorum congeriem lapis inceptus
aliud est quod coagulatis arenarum
Et dicit Gilbertus quod in [illegible]
maris patet hic [illegible]

asperis in quibus invenitur pars in
durata et lapideata ex arenis
et congelatis composita fit cum licet plures
in littore maris ex arene sint con
glabate etiam rem aliquam et in
duritie lapidis quasi et vidi sic
ligni pecia propter multas maris fluxus
et refluxus in lapide quasi tam pro
magna parte alia parte ad huc
lignea consistente et vidi etiam vermi
pecia quinam ad formam lignee
species in lapide quasi tam excep
ta una particula parva sub uno
eius cornu que cornea fuit
non dum in lapidem conversam
¶ Notandum sit de iam dictis etiam
est quod mulieres patiunt dolores
renum aliquando cum doloris fatiga
sequitur in urina arene rubee
apparent et post compulsionem are
ne sequitur doloris allevatio
et plures visi sunt arene albe
in urina mulierum cum signis cal
culi apparentis ¶ Sed ut cognoscatur
quando lapis est in renibus sic primo
quando lapis est in renibus dolor est
vehemens in summa dorsi et in
anchis et inde est quod cum
pungatur sicut liberator sicut dicit Gil
bertus urina tenuis et alba cum
arenis rubeis precedente urina
lactea lapidem in renibus signi
cum his signis si cum gravitate
et dolore renum cum punctura et
dolore ani et anchiarum et dormi
tione pedis propter tenuis et femi
et urina coit paulatim clarescere
de re urine et arenosa sedimen
et cum mutatione testiculi eiusdem partis
et ista sunt lapidem confirmatum
sine liberatore cum urina est turbi
da spissa cum arenis multis
et solito efficiatur tenuis cum dolore
illarum partium post dubio lapidem
significant confirmatum et tu dic a lapide

renum arene sunt rubee et dolor
est renum et spine dorsi et alia p(ro)-
ut dicta. Si in vesica est lapis
arene sunt albe et dolor in pec-
tine et alia signa que dicentur.
¶ Postquam lapis cognoscitur cura-
tus si vetant arene multe cum
urina spissitudo dissolutionis lapi-
dis signum. ¶ Gilbertus: si lapis
est in renibus iacet illius partis
ubi est lapis est stupiditas et spi-
na dorsi quia illa pars dolet
per compassionem cum difficultate
urine et sedes arenosa et si
lapis est in augmento arene cot-
tidie augmentantur. Si non
est in statu et confirmatus est lapis
cottidie diminuuntur arene et
tunc urina fit lactea et proprium
est in vetatis sicut dixit Gil-
bertus quod urina est lactea per
famem ad mixta et famem sed
scilicet quod lapis est durus et magnus
mediocriter descendens et solutionem con-
tinuitatis faciens et emittens ta-
les urinas quoniam contingit
pungitur et in fessura dolorem
acutum per quod significatur in loco
lapidis solutio continuitatis
ex facta et regulas non tres re-
gulas de lapide. ¶ Est secundum
filium sap in renibus est minor
quam lapis in vesica propter arctitu-
dinem loci in quo generatur et propter
parvam moram quam facit in re-
nibus et est mollior quam lapis in ve-
sica quia minoris dispositionis
et propter adustionem humidi per cali-
ditatem igneam que in vesica
non sunt sed sunt in lapide
aliquo de renibus expulso. ¶ Si
lapis est in vesica dolor in pec-
tine et in [illegible] et sic [illegible]
tunt [illegible] et [illegible] cum difficul-
tate et cum [illegible] [illegible] [illegible]
lac et [illegible] [illegible] et si fuit [illegible]
ua pati [illegible] in radice vir-
ge et virga erigitur et cogit fri-
cottidie radicem virge et dolor
alius [illegible] ab alia plus alius
minus et quod lapis vesice est
[illegible] et [illegible] in via urine
et est peior quam magnus quia
[illegible] dolorem intollerabilem
secundum [illegible] ¶ Gilbertus non dicit quod
lapis est in vesica et urina est
lactea spissa albis arenis la-
pidem confirmatum signat et dolor
est in collo vesice et in virga et in
pectine et [illegible] et defert
[illegible] et [illegible] et lapis in
vesica est maior et durior quam la-
pis in renibus propter amplitu-
dinem loci ubi generatur et propter lon-
giorem moram quam ibi facit et
propter maiorem [illegible] ma-
[illegible] et propter [illegible] caloris [illegible]
quos fit [illegible] et [illegible] ma-
[illegible] ¶ Et nota quod Gilber-
tus dicit quod lapis est in vesica ca-
de fere sunt signa quod et quando lapis
est in renibus preter hoc quod dolor est
in [illegible] et pectine et ventre
inferiori circa pectinem

Triplex dicitur cura lapi-
dis scilicet preservativa dolorum
mitigativa et lapidis fractiva
et [illegible] ¶ Qui timet in-
currere lapidem in renibus vel
vesica ut preservetur ne lapis a-
[illegible] vitet illa que lapidem
generant et augmentant ut sunt
cibi grossi sanguinei et viscosi
et flegmatici generantes ut carnes
bovine porcine [illegible] non assu-
e sale carnes porcellorum [illegible]
[illegible] pisces viscosi sine squamis

et bestiales tritici tractum et panis
azimus / et pasta azima et cibaria
facta de farina tritici vel siliginis
et panis non bene coctus et fructus
recentes aquosi et dactili et ficus
et lac et caseos recentes et similia
species materiam viscosam generantes
pisces saliti in diminuti et sicci
carnes frigide et sale indu-
rate aves degentes in aquis
et que longa habent colla et caules
sed alias sunt composita fabe pisa
milium et hordei que dura sunt di-
gestionis et ventositatis generant
et nimia quantitates cibi et ordo
indebitus sumendorum ut cum ante
digerant cibi acceptum alius acci-
piatur. Secundum Avicennam caveat primo
sed 3 caveat de eo quod comeditur
quod est nocivum et cumis repletio
cibi et sit bonum sic tamen indigna
et sic materia lapidis aut vitandum
et est vinum novum et grossum dul-
ce quia opilat et inflat et est
in primis grossa in se habens super-
fluitatem et est viscosum et ven-
tosum et similiter omnis cervisia nova
non defecata et que est turbida vel
in defectu et specialiter tritica que
et defecata est magis viscosa
quam ordeacea similiter vitanda sunt
frixa et adusta propter ignem et nimis
sicca ut crusta panis quia cito
in coleram et materiam adustam
convertuntur et acetosa ut allec por-
rum cepe et acuta ut piper sina-
pe et similia species quia adiuvant
facere et liquores aqua limosa
et calcinosa et mede dulces ut
cum nocent similiter sopor post
repletionem et specialiter in meridie
et retentio urine cum natura appe-
tit urinam expellere et constipa-
tio ventris et coitus in repletione
vitanda sunt cauda grossa vis-
cosa quia species generat materiam

lapidis et dulcia et viscosa et unc-
tuosa quia meatus sive poros opi-
lant et faciunt materiam lapidis diu
manere in loco sic congregatus / et
acuta et nimis calida quia ad-
iuvant humiditatem in renibus et
causant malam complexionem renum ca-
lidam que causa est caliditatis ignee
que causa est exsiccationis lapidis in
renibus et nimius calor corporis
vel motus localis mala dis-
temperantia inducunt et vita otio-
sa diuturna vitanda est quia causa
retentionis et multiplicationis super-
fluitatum nocivarum. ¶ Postquam
premissa vitaverit que vitanda
sunt sumat que dicta sunt / Sit
igitur panis eius levis porosus
fermentatus aliqualiter salitus
et potus eius sit vinum album cla-
rum non forte vel lymphatum cum a-
qua fontana et aqua decoc-
tionis seu vel aqua distillata
seu vel raffanum / Sed de aqua
radicis vel foliorum raffani sit in
in genere potius est vel est / de aqua
seu quia amicabilis est potest
apponi ad aquam fontanam me-
dictas et sit vinum sine calore
et sine acuto sapore et defecatum
recens non ponderosum comedit
gallinas et pullos corporis perdices
phasianos coturnices et alias
aves puras campestres usua-
les carnes castrati murilis de
capretis vitulo et decoquantur
cum petrosilino seu vel aneto
et comedantur cum salsa facta de
petrosilino salvia et menta co-
medantur ova in qua bulliente
fracta vel cum petrosilino et ...
tias ... confecta et sorbeantur
cum vino albo debili et vitellis
ovorum sumpti et cascat... de a-
qua decoctionis recens rapi

et vitellis ovorum sorbilibus et brodium
pisorum vel cicerum et olera sint
borago spinargia petrosilinum
blete et scariolus vel aliter
portulace sint aperitivae similiter
de amigdalis et ciceris aqua et de
coquitur cum aqua et vino et
sale vel cum aqua et aliter et
petrosilino et lac amigdalarum
factum cum aqua decoctionis ra-
dicis petrosilini vel feniculi bis
et tunc passe sint bone et in
fine prandii | in estate coma da-
mascena bene que sint in dissec-
cata vero et pro condimento sit pul-
vis talis Recipe zinziberis ʒ ii cina-
momi boni ʒ iiii cardamomi ma-
ioris galange bone piperis longi
ana ʒ i croci ʒ i fiat pulvis
et ei qui timet in renibus de cal-
culis addat petras seminis me-
lonum mundati ʒ iiii et sit dicta
ordinata servata fiat semel vel
unoquoque scilicet in mense vel in duobus
mensibus vel in amodeus omni-
nat et ad eundem finem mundi-
ficatur aliquotiens cum clisteri tractatis
de vomitibus et clisteribus licet in
antidotis inceo in locis suis et
bis in anno si indigeat scilicet in
vere et autumpno mundificatur cor-
pus medicina leni sive que lenaret
laudant et sive que preservandus
ad eam dispositionem in veniunt
ista et prohibeant ne lapis ge-
neretur in renibus et vesica
et deus voluerit dum tamen a natura
non sint calculosi et sic sunt
ad hoc que sunt que iam dicta
sunt vel tardius et levius generat
generatur et pro ea melius ad omnia
que hic potuit procedere gra-
to in aliquo lapide tunc doloris
agendum et ad dolorem tollendum
vel saltem mitigandum quia do-
lores consequuntur vehementes tamen

urina difficultas quod vel denegatur
et dolor fortis quod vel hat et et in
pectine et virga et ypocondrio et
alii cum humoribus viscosis oppilan-
tibus alii cum lapide in virga vel
collo vesice oppilante si est cum hu-
moribus oppilantibus primo ad sit clistere et
vacuat superflua in intestinis et
vias oppilatas elargare et mol-
lificare postea fiat embrocatio
in aqua decoctionis caula liberarum
herbarum scilicet malvarum bismalve urtice par-
tagille, flamule, arthemesie le-
ca ... et camomille ubi habetur et bona
tua et cum embrocatione et cum ea
in clistere et i embrocatione et eum
cum alcaliro draspagi et ii cum
vino decoctionis seminis petrosilini
vel ubi non habetur cinnarium vel aquarum
vel ubi non habetur elnarium vel aquarum
aca instrumento vel electuarii omnes de
specias cum duas radices apii cum
vino albo claro subtili post bal-
neum locus doloris scilicet recusatur et un-
gatur cum oleo camomille ana-
tis et oleo de liliis ana partes ii et
si cera apponatur et fiat unguentum
bonum ¶ Cum non embrocatio non potest
sustinere per debilitatem vel non habetur c
potentiarum ad hoc fiat fomenta-
tio plices cum aqua gestili vel sena-
tio libra e viol ad hoc et si mana
lis et senatius in oleo et vino de-
coquitur et fiat cathaplasma
super locum dolentem multum confert
et balneas et unctiones et ventosa
et confectioneo sua apii plures de
iteratur et sit cum maiori se-
cuntate facienda ¶ Item libe-
ratore ad mitigandum dolorem
in calculo statim utatur balnea
de malva senecio altea senecio lini
ebuli marini et camomille et cetera ani-
mi li et ista ponatur intus pecti-
ne et embroche locus frequenter
et postquam exierit a balneo utatur
tyriaca usque ad ʒ i cum brodio
cicerum et recens tyriaca est melior
quam vetus et fiat emplastrum de malva

super pectine

lirsinalia semine altee sem lini
cancard brum recent an ℥ j.
et si iste dolor non mitigatur
inoccetur venuca cum sere raphia
ni et atphias aut mediam cor
tice sambuci istud valet pro sinado
et mitigando do et et c ad curam
lapidis ¶ Item fiat clistere cum
malua viol maniaal et sinco
blete raso viol et vapororiam
in dustum operatio b ille Guil
lius vo in ca fra sen cura la
pidis in vesica sic dolorem miti
gat ℞ florum camille mellilot
ancti an fasciculum j. camles ad
quantitatem omnium seminum semina se lini
an ℥ iiij olei camille olei anati
an ℥ iiij libre decoquantur et in aqua
libris sedeat paciens et semina tan
cum oleis misceantur et ranciat in
balneo et stat per 4 horam an
balneum et per 4 horam post bal
neum debet in ungere femor pec
tem renes et genitalia ergo no
ten renes et genitalia de tacis
de seis seminibus et oleis tercia
facere ungentum cum quo partes dee
ungantur si nec esse sit nec via
acutaria ad locum dolorem ere. Si
nos lapis est opilatus mollificanda
est virga cum dyaltea vel sing
est virga cum dyaltea vel sagi
porcinus recenti et prius balneari
da cum aqua decoctionis malue
marnial senatus et postea vim
gatur et si per motum et concussione
vel quod curribus elevatis dsp cadat
lapis ad spaciositatem virge ve
sice tc oz ad inter cum siringa
lapidem repelli et sic posset si
si collum vesice sit opilatum humo
re viscoso vel sanguine coagulato
et in repulsis hec qui siringa vti
et in quantum non sed quantum si
siringa ponderet fiat clistere vero
dam est qui expedito iaceat
paciens supra dorsum et elevetur
virga prius in vincta et siringa

in ungatur et leniter imponatur
ut hec in iglis si sit in collo ve
sice sic expellitur lapis ad spacio
sitate vesice et similiter si ibi esset
humor grossus vel sanguis coagulatus
vel carnes spissa que de vulnere
remanent vel vesice illuc pervenit
¶ Si nos lapis est in virga et est
que collum vesice cadem est opa
et non sine dolore magno et pa
tiens si lapis est angularis et asper
si ubi lapis est que tarnositatem
sine concavitate virge ubi siringa
non loco et cum delatatissimate
et semictacionibus et in uncionibus
mollificet virga et preparatur
paciens descende per gradus for
titer et in plano saltare ut cum tali
motu lapis expellatur et imper
eis qui hec facere non possunt vna p
sona surgat virgam prius et la
pidem extrahet et pacientis post
hoc et sic ¶ Est si lapis est magnus
quod virgam intrare non possit et opi
lat collum vesice ibi iacens seu
residens per siringam ad interiora
repellitur et postquam lapis vel
exierit vel ad interiora repulsus
fuit utile est per siringam infunde
aqua decoctionis mellis semine
apii ciceris et stariole et similium
ad provocandum urinam et vesicam
de superfluitatibus mundificandam
¶ De cura nos lapidis que de cu
ratione et eductione est Sciendum
est quod alii arene grosse primi vel
de lapilli sunt in renibus et alii
in vesica et patiuntur eo hiis do
lores plures et fortes de quorum
mitigatione iam dictum est Sed
evacuacione arenarum et lapillorum
nunc dicetur et postea dicetur de lapi
de maiori et grossiori tam in re
nibus quam in vesica Et est sciendum
quod lapis catus in renibus sine

arene licet mia que prius fiunt
fera grossa viscosa p caliditate
renum consumptis liquidioribus partibus
cum mia remanet et calefacta
et adusta stans in ea lateribus ren-
di et fera p q dum coquitur et ad
hunc efficitur actualiter calida et
in renibus et mala complexio
calida ad q precedit calitas lapi-
de in renibus facies et dum h alii
e in renibus calida de cause effusa
que renibus calam imprimit dispo-
¶ Preparacio cum cura ponitur doctoribus
de lapide in renibus ipsum presca-
tur cam sicut contra cam lapid
calam dum Gilbertus et non in
vetitato lapide quo cum calida cum
urina arenosa cum urine co-
lor est intensius et arene sunt
rubee diga in cum dyaprunis
mane et sero et cum oxizacra
et de decoctione liberarum frigidarum ut
scolopendrie capilli veneris sem
frigidorum radicis sparagi. ego semis
brusci semis petrosilini et diges-
ta mia purgetur cum clarati de
succo rosacea dic fiat stuf-
fa in aqua decoctionis malvarum
foliorum salicis absinthii foliorum
vitis tormentille plantaginis
acetosule et burrecte ponenti
abalneo offeratur rubea trifata
ad modum avellane cum decoctione
scolopendrie et endivie sequenti
die fiat flora de psilio po-
tus et fiat unctio supra renes
sive sup locum doloris et pas-
sionem cum populeon et aceto et s-
pona emplastrum de iiii seminibus
fris acetosula portulaca cum
plia sandal semis semis psilii
...zatis et cum vinis
aceto et succo ... fiat

cauterium impositum fiat clistere
colagogum singulis xv vel xviii
diebus ¶ Item singulis septima-
nis cum iterit dormitum detur
i modicum castanee dyaprunis
electuarii de succo rosarum cum j ...
h ille h enim arenas in renibus
grossas et lapillos parvos dis-
solvunt et evacuant et complexionem
malam calidam renum corrigit et
humorem calidas qui ibi est eva-
cuat et virtute compulsiva confor-
tant ¶ Non est enim de proprietate
electuarii de succo rosarum lapide com-
ce h humore colligi ut e de na-
vel posse oxizacre lapides
vel lapillos frangere h calidos
digerere et renum mala complexionem
alterare ¶ Sed sera quedam diu-
retica et ad conducendum are-
nas et lapillos compositur et balne-
a et alia localia remedia vias
mollificant aperiunt et elargant
ut melius expellatur ¶ Sed in ca-
sa lapidis non solum dicitur lapi-
de ce in vesica quo cum fera q
mia que a renibus ad vesicam e
veniens vel fuit fera vel visco-
sa h quia in vesica fit ve-
sice in grossa et efficitur firior
q fuit in recessu a renibus qui
ibi calida renum alteratur ...
¶ in vesica ... et fera
ta grossior ... et ... calor
... agat licet ...
in ... capitulo est ... effi-
citur arena alba ...
sunt ... vesice in qua gnan-
tur et alii lapilli qui ... et arene
... te fortem compulsiva
ut in viris et et in quibusdam
mulieribus ad hoc suffragatur

amplitudo et brevitas colli vesice sed
inprimis est plurium horum quanto dicit
ut dam c ims et licet alii et iterius
in quibusdam auctoribus propter malum
regimine / signa quorum sunt arene
albe et lapilli in vesica superius
sunt dicta ¶ Si non tales lapilli
vel ad albedinem tendentes et arene
non sufficiat expellare sed aggravantur
in vesica / opilant meatus urine
et difficultatem mingendi faciunt
et dolorem dolor enim mitigandus
est ut supra dicitur c in cura mitiga
tois doloris mitigato dolore Gil
bertus digerit materiam cum equali mix
tura electuarii ducis philantro
pos vel iustini et licatiopos post
usum electuarii dicti oximel diure
ticum vel simillimum cum aqua tepi
da et purge cum bndcta tria die
fiat stuffa vel encatisma cum a
qua decoctionis radicis feni pet
silini apii dauci cauri saxifrage
et omnium sal existenti abaluce offe
ratur ei autem allosne opio vel
anellam vel tyrace cum decoctione sax
ifrage mil sol et sequenti die an
alia sophena minus singulis mensibus
fiat balneum et sequatur dicta cura
et in tercia vel quarta etate iterum
flora de sophena et singulis xv
diebus fiat cliste ydragogo fiat
cauterium in circuitu mentis h alle
¶ Et non cum hiis lapilli non franguntur
et educuntur et humores viscosi sol
vuntur et educuntur per secessum et
urina sed in primo non utor licopon
et alia clariaria lapide frageni
sed dyasagi cum sirop mes api
tinis in antidoto meo cum decoc
tione quarenti et spargus si venni
tus ad evacuationem materiam antecede
te et cristia non in ponatura cura
betur quia si imat ad cura et cu
ua insoluta sunt et eo pulsa mun
dificio vesicam cum in ictere lem
vel si hec comode fieri non potest per se
rop omnidificatum — Et quia iste
opilaciones sufficiunt ad fortiora non
ascendo ¶ De lapide vero in vesica
magno et duro ad insolucionem vel
non me intromitto quia aut non
curatur aut cum difficultate et cum
macione ¶ Nota solo fieri hap
pont apla ad frangendum lapidem et de
inos et Gwilliud in suis antido
tis et almasor et plures alii medica
mina composita ¶ Simplicia non hic
pono aliqua sed cinis scorpionis
cinis tamen tinie sed cinis sic vi
trate cinis cat cinis tamles cinis
cinis leporis cinis testium onorum
de quibus exeunt pulli sanguis
hirci mitti cum vino et dymetici
per vi menses saxifraga semen ra
dix et herba filipendula aurea
pesa aqua distillata raffani
aqua distillata fragarum lapis
iudaicus lapis spongie petro
leon balsamus pulegium cinis le
poris aconus et lapis hoicis qui
de caltulo exeunt ¶ Et non in for
tior medicina ex quibusdam istorum
operatur unum medicamine quod et
hic dicit insolvit lapidem in vesica
et facit exire ut lutum album vel
ta scribitur et multa dicunt de re
solucionibus lapidum confirmacio duorum
et pauca vera invenitur

Maladie sunt ex quibus prohibetur
urine debita egressio sicut
ia dan. s. lapis et capa cum sunt
in collo vesice et verruca vel caro
addita de quibus hic non ago
quod in capitulo de lapide dicitur
est ¶ Sed de impedimento mingendi quod
est de humore viscoso grosso opilante
pono pauca. Cum humores grossi in
collo vesice sunt opilantes me
diocter causatur stranguria in quod
passione urina aliqualiter impedi

ne plene egrediatur et aliqualiter
emittitur / vnde paucas guttatim
mingit emitti enim quia caliditas
a renibus vel humore pungit et ex
citat ad vrinandum sic quod vrine
vrina omnis aufertur. Unde grossicies
humoris opilans impedit ne li
bere vrina emittatur. Alii humo
res opilant intantum quod ad tempo
ris vnaquaque vrine emittat
sed appetat paciens mingere sed post
per alia vice libet cum difficultate
emittit eam et ista passio vocatur
dissuria id est involuntaria vrine re
tencio. Et tunc eius vrine egressio
nem solum impedit sed tollit et tota
liter denegatur ex opilacione humo
ris grossi et hec passio vocatur stran
guria id est vrine totalis retencio vel
eius egressionis totalis denegacio.
Et dicit Isaac quod ablata vrine su
ditum durantis mortem sequitur et si
auferatur vrina et semper veniat
tenasmus in fra viii dies nisi
semper veniat sed liquefaciens materiam
opilantem et incativus aperiens. In
istis passionibus datur valent clis
teria et ontgtisinata et fomentacio
nes cum aqua decoctionis herbarum
solubiliancium humores et vias ape
riencium et vrinam provocancium et in ca
de lapide renum et vesice prece
dentis multa ad hec inveniuntur ibi cum
vrina difficulter exit et in tabu
la in fine istius libri de operaci
bus mediciarum simplicium hec et
sunt membris et eorum passioni
bus convenit et vitanda opilatiua
et grossa cibaria et vti vino al
bo claro non forti sed quod opilat
est forciori et maior vtendum est
forcioribus apertiuis sed ordinato
modo vt primus lenioribus vtatur
paciens medias apertiuis id est
solutiuis vel mundificatiuis
et postea paulatim forcioribus
bus

Accidit alia accidit in vesica
vrine retencio secundum dissu
ria et stranguria vt patet in capitulo
precedenti ita quoque in vesica
accidit vrine emissio qui de noc
te in lecto mingunt dormiendo ex
ymaginacione in sompnis vt cum
videtur eis quod sint in loco vbi consue
uerunt mingere vtiliter cum ymagi
natiua sic percipit virtuti expulsi
ue vt vrinam expellat et solum hoc fi
t in pueris qui cum puer hic vigiles vbi ante
cessat ymaginacio talis / Alii sic
in lecto mingunt quia lacertus ve
sice qui deseruit retentiue virtuti
est mollificatus et tunc vocatur paralisis
vesice cuius curatiue frigida humida
et vti calidis stipticis vt sunt in
ter multa cum asso pirus acetosum in
fusum nucum cipressi masticis oliba
num castoreum asso mirra laddanum
lignum aloes garioffili macis cu
bebe cardamomum galanga cina
momum maiorana saluia saturei
gia anancia absinthium pro horum
aliquibus fit puluis conficiens ex
tus et electuario ex quibusdam
fit vel fomentatio emplastrum vel vnctio
addita cera et oleo aliquo / Et potest
cum quibusdam predictorum talis fieri
stiptica pomi vt ossa mirabolani
glandes assatus et in aqua rosa
ex tincta et pulverisata vel alia
stiptica frigida quae in alphabeto
meo habent propter optimitate in ve
tam apparent primo et vitanda diure
tica et multitudine potus. Aliqui
non retinent vrinam et hoc fit
ex ymaginacione sed ex frigiditate et
humiditate vel ex mollificatione la
certi vesice qui deseruit retentiue
deservit et tunc videtur quod fit ex alti
ma nimia renum fortiter ag
gitabilis ab ipsa attrahente vt
patet in dyabetica passione et tunc
est sitis intensa et semper bibitur aqua

ul alius potus q statim ul cito
emittit et ppt hoc dr dyabetica
passio que e i moderata urine
emissio

Est enim dyampnes ut dicit
Gilbertus i voluntaria urine
emissio p vesicam sicut in dyabe
tica e im moderata urine emissio
et ista passio fit pluribus modis
uno modo qn eger acuitate uri
ne stimulat ut eam emittat et vo
cat ardor urine fm calidos multos
al' ex frigte debilitate musculos ve
sice et sic virtus retentiva deficit
et sic accidit malis in ductis ambu
lantibus urine et glacie et tpe mul
tum frigido (uel exfrigte in tensa
redditur vesica que palitica quare
urina neqz continere ul retinere/
e ti contra silis · et fit aliquando cum
urina i voluntate egreditur et non ex
volunte quia in infirmis hoc exit ex
nimia relaxatione musculorum et lacertorum
colli vesice qui eam cinxerint ri
giditate amittunt contentiua virtute
et sic expulsiua et ideo in infirmitatibus
eam emittunt et talis mollificatio
in vesica accidit frequenter ebriosis et
pius ppt nimia lavante humores
ad nervos et lacertos et aliquando hu
miditas talis non tamen sed in ebriosis
qui tunc ex ebrietate urinam
retinent hec e in bibita in lacertis colli
vesice humectans eos ppt nimiam et tc
emissio urine i voluntaria contingit
quamquam tollitur tal humiditas in bi
bito Cum dampne e ex acuitate
urine sequitur ardor immunis et punc
tura et fit fm viam crisis aut
ppt acutos humores et cura eius
est ut utatur ardenti et amenatis
amigdalis pyris coctaneis portulaca
cu cucurbita et hordei et utatur vinis
grossis cum multa aqua et lac a
mygdalarum dulcium bonum e cocturum
et crisi ad eo et emissia tetrica sed
non fortis e potus bonus ubi vi

num non hz et vitet diureticam et mul
ta alia et que fecto h fm Gilbertum valz
h' multum et contra et que calore cause
et contra strangiuria ppt dragagant
gum arabici seis portulace lactuce
atque cum et mucilago an. ʒ. iii. fac
pulverem et da cum sirupo viol et
si sit cum humoris vino digeratur
ma cum oxizacaris et purgetur cum
eleuariis cum succo ros tercia die
fiat stuffa cum herbis fris et stip
ticis et folys ut sunt plantago
virga pastoris rose folia coctam
prunorum nigrorum et acacie et pruorum
et excenti astuffa offeranti et pts
rubea taxus et pts i vigesi cum de
coctione rasure et thimi et sequi
dicapna sophena contius sb ca
milla pedis et pt fieri emtatisma
et fomentatione de pdictis fris stip
ticis plices et de minor de hijs ul
aliqibus corporis fit dyaprimis pro hijs
zinaus ros ul dyarrodon albis et
tripsandal et mixtis et posse fit adc
leuaris sirop de fris stipticis et
in unctione de fris ut e oleum ros
mirtin et emplastrum cum pdictis stiptictis
et aliis stip rence i dyabetis pas
sionem sz hec fit pertinet cum de dy
apines sit i voluntaria emissio uri
ne fiat ex ca frigida dicta sit calida
et si sit humidita etiam cum frigte dic
ta sit calida et sicca et si solum e ex
frigte suffi ut in eleuariis pdictis
emtatismate et emplastra stiptica ca
que lege in alphabeto qe h sen
gunt et confortabunt vias urinales
et confortabunt virtute vesice retentiua
sic cum viris humores digeratur ma
teria cum oximelle ul cum sirop
facto de salvia amantia maioran
et mate cupressi emigasing et hijs et
pgetur cum benedicta et tercia die fiat
stuffa de pdictis herbis calidis et aliis
stipticis ut menta ruta et hijs et
excenti astuffa detur tyriaca cum
succo mente tepide ul cum vino de
coctionis rute ul castorei et hc

singulis xv diebus post unam pur-
gationem ¶ Sed non quia minori
etate non est exhibenda tyriaca
ut in aliquo corpore extenuato
et quia dyabetice passionis cura-
tio sit contra calidum sive contra frigidum ulterius
de cura istius passionis generaliter
hic non pono capitulum speciale de ea qui
aliter et specialius vult curam eius
hec videat Gilbertum Gwillelmum et
Liliatorem qui satis de tractant.
Et nota quod liliator dicit quod stranguria
est involuntaria urine emissio guttatim
dyabetica passio est involunta-
ria urine emissio in magna quantitate
et ideo dicitur dyabetica passio in mo-
derata urine emissio et tamen dico in-
voluntaria et dyapnes est secundum Al-
fonsum in voluntaria urine emis-
sio sed non in moderate ut in dyabete
nec guttatim ut in stranguria

Dyabetica passio dicitur secundum lili-
atorem in moderata urine
emissio ¶ Et dicit Gwillelmus dya-
betes quem dyarriam vocat propter
ex caliditatem renum contendentes at-
trahentes humiditatem a membris nutritivis
et propter hoc debilitatur retentiva ex gr-
nedine illius quod attractum est et ca-
forte expulsiva et multiplicatur
ad hoc voluntas mingendi continue ex na-
turali continentia per hoc patet quod dyabetes
non est in voluntaria urine emissio
in quantitate magna sicut dicit liliator
in primo capitulo de stranguria ¶ Et dicit
Gilbertus quod dyabetes sive frequens
et multa urine emissio aliquando est
ex fortitudine renis et virtutis retentive seu
retentive debilitate et ideo continue fluit
ad vesicam et mingitur in quantitate
multa ut talis dyabetes est ex
attractione renum propter renum caliditatem ex
retentionem cum multa signa ex redditus
caloris vel vicii in renibus appareant
¶ Item ut vicio vesice fit talis

dyabetes cum vesica recolligat
et retineat humiditatem urinam ut
insit creata et generata multitudine uri-
ne ipsam expellat sed quia freque-
nter ad eam fluit urina multa ip-
sam collectam et retentam frequenter
expellit Quo vero quod talis dyabetes
non est vicio renum vel vesice sed propter
fortitudinem et debilitatem corporis et in hoc
differt talis dyabetes a dyapne
quia in tali dyabete emittitur uri-
na in moderate id est in nimia quantitate
in dyampne non in parva quantitate
id est in minori quam in dyabete immo tamen
passione mingitur frequenter fit et secundum
eundem Gilbertum aliquando dyabetes ex ca-
lore seu caliditate renum attrahente vir-
tute forti eius attractiva et tamen
urina est alba et tenuis et urina
ta est caloris renum diffusio et eius
conducta per urinam quia urina ex
mora in membris coloratur et dicit Al-
fonsus quod similiter in quartana de flen-
te naturali est urina tincta propter mag-
nam moram caliditer in venis in
quibus coloratur urina ¶ Secunda causa quare
urina non tingitur in dyabete est
ex hoc quod calor qua tingitur urina
ad alia membra dirigitur et ex eius
raptu a viis urinalibus fit uri-
na discolorata ut in frenesi quando
materia ad caput rapitur et dicit quod calor
naturalis corporis propter urina colorat
et ex debilitate et frigiditate et siccitate corporis
redditur urina alba et tenuis ¶ Et
fit dyabetes aliquando ex humoris et
tunc ex quod materia digeratur et purgetur
cum localia in medicina et aliquando est sine
humoris vicio scilicet ex sola caliditate re-
num et tunc est sine pondere et gravedine
renum et cum altitudinis remedium
curatur et cum dieta convenienti

Scabies est infectura cutis
cum pruritu et ulceratione

ul' ad utrasq; cu sup fluitate hu
m corruptarum generans in natura
ad ipam cutem transmissa et est
aliqua sicca et aliq' humida et
variatur secundum naturam humoris peccantis
si sanguis est in fecibus scabies ex
eius superfluitate generans est cum
pustulis saniosis et rubescit lo
cus circa pustula et est multa de sa
nie liquida in pustul' et est prurit(us)
multus et quia colera sanguini admixta
mordicat et pungit et inde appeti
tus est scalpendi sed ex dulcedine sang
uinis est et membra delectantur dum scal
puntur. Si vero sit de sanie grossa et co
tinue in pustulis est dolor fixus
et aliquibus tumor circa pustulas et
apertis pustul' et sanie fluente alle
viatur dolor et cura eius est ut fiat
flobotomia secundum Constantinum in vena de
media et quia omnis scabies nobis
venit vitio splenis et epatis flobotomia
de epatica est et multum confert et post
hoc dari oxizacara syrup ros(arum) et
syrup de fumo terre cum pulv(ere) ... ad al
bandum sanguinis infectionem quod per
colam admixtam fit et post hoc sang
... cum cassia fistula tamarindis et
modicum de electuario de succo ros(arum)
simplici et ubi syrup et potio cum
diffinitiva non sunt bonum est alte
ratum et mundificatum omni mane bibe
bant mixturam. R(ecipe) succi citoree
succi solatri ana ... succi fumi terre
pulv(eris) ... misceantur bibat cum ... capitis
et sit dosis succi quantum testa ovi cap(it)
et sit dieta aliqualiter sicca et de
his que sanguinem generant non mul
tum et caveant a vino et a potu
calefaciente et a speciebus multum calidis
que sanguinem adurunt ut sunt
piper gariofili synapis allea porrum
et declinante morbi fiat
et cetera in balneum de salsis salitis salsis vel
balneum de salsis ul' de violarum
et patri de malvis ul' de violis
et utatur unguentis et antidotis ...

Si ex colera provenit scabies ubi
non est superhabundancia sanguinis
que non ex acuitate sua sanguine
infecit sed ex sua quantitate superhabun
dante et signa sunt hec: ardencia pruritus
sanies est sicca ul' aquosa et hu
mida ul' sanie et locus scabiosus
rubescit et est punctura et arsura
dolorosa et pruritus est acutus et sunt
pustule sicce ul' pars humide
et cura eius est ut dieta frigida et
humida moderata quantitatis et non
oportet hic facere flobotomiam quia sanguis
est frigidus cole nisi corpus esset plec
toricum quod hic non ponitur et ideo sine flobotomia
colera digeratur et purgetur. Sed dam
est in cura scabiei ex sanguine infecto
per colam nisi quod hic potest plicius purgari
quam ibi et ibi plicius alterare quam hic
et in localibus remediis sunt ea eadem
atque quamvis non sibi competere ut dicis
quod hic scripta sola utilia sunt sed alia
que colam digerunt et alterant
sanguinem et que colam purgant
bene conferunt et ad unguentum
album et citrinum addo oleum viol(arum) ul'
sanguine porcinum quia ex cola sca
bies est sicca multum ideo ex plus hu
mectare. Si scabies est ex fleumate
salso ul' adusto quia aliter de fleu
mate non fit scabies. Signa sunt sca
bies est humida ulcerosa cum latis
pustul' et cum latis ulceribus et que
squame cadunt de loco ulcerato et fla
vescat squama ul' albescit et omnis
locus scalpitur et excoriatur et est cum
minori prurimitu et sanie quam cum est
ex sanguine sed plus habet de sanie quam
cum est ex colera et est scabies superficies
ulcerosa
vmosa et grossa et lata. Et quia ei
est si corpus est plectoricum fiat flobotomia sed
in omnibus ... Si non est plectoricum
digeratur ... de fumo terre oximelle
diuretico ul' syrup ... apertiuo

cū melle q̄ in meo antidot℞ h̄r
ⱳ oxizacchar℞ aā ʒ .i. ⱳ q̄ get
cū papir℞ simplici ʒ .i. catholico
ʒ .ii. ⱳ reubarbari boni pulu̾izati ʒ
.i. mixt℞ bibat in aurora cū sero
caprino ⱳ post tercia die balneet
cū herbis decoctis ī aq̄ sc̄ cum
lapacio acuto e ̄ mula campana
malua violala fumo t̾re ẏpiro sca
biosa folijs vitis uł salicis post
mane sic delicaty p̄ ij dies dya
penidio dyasene dyaireos albis
aā ʒ .i. ⱳ bibat desup̄ syropū
de fumo t̾re cū decoctōe hac ℞ flor
borag℞ fum t̾re scabiose capilli ve
n̾is aā m̄ .i. foliorum sene epitimi
cuscute maratri cum semin̄ frigorum ma
iorum mundatorum vuarum passarum liquir
mundat passarum cotinse aā ʒ .ij. ⱳ
t̾cia die vtat̄ de hac mixtura ʒ̄
s de mane cū sero caprino ℞ ca
tholico cassiefistule triffe sarr aā
ʒ .i. puluis sene reubarbari pulu̾i
zati aā ʒ .i. ⱳ s̄ misceant̾ ⱳ in
vngat locum scabiosum cū vngento
albo ⱳ vngento citrino aā ʒ .i.
mixtis ⱳ si oz itent̄ digestiuum
purgatō balneū cū clarey s
decoctōe ⱳ mixtura de catholi
co ⱳ e̾gent cuncta rei requirit ¶
¶ Si scabies e ex melia sig̾ sunt
q̄ scabies e q̄ sicca ⱳ tendit ad
nig̾dine ⱳ pustule ⱳ scabies sunt
dure sicce uł cū p̄ua vmilencia
ⱳ tu scimisti laborare de scabie
vbi finit qi verme dure ⱳ sicce
multe ptes scabiei ¶ Et cura ei
e ut digerat̄ cū oximelle dime
tico uł sirop̄ meo antimo cum
melle oximelle squillitico ⱳ de fumo
t̾re aā ʒ .i. uł cū de decoctōe vsq
p̄i scabiose fum t̾re enule campane
camepitheos liquiricie aā m̄ .i.
florum borag℞ foliorum sene epitimi
ⱳ maratri seis apij ⱳ corticis
capparis aā ʒ .ij. vuarum passarum
ʒ .vj. liquir℞ mundat ⱳ cotinse ʒ .ij.
mell ʒ .i. h̄ decoquit̄ in iij
lb aq̄ vsq̄ ad lb .ij. ⱳ ē ꝓpan
dibus bonum digestiuum ¶ Item dy
aboragmatū dyasene dyapeni
dio bona e mix uł p̄ se vinum istorum
ⱳ purge cū apozimate ad purgandum
melius scripto in antidot℞ meo ⱳ
ide ⱳ de cocto digestiua q̄ pran
dibus in cā melie ¶ Post purgacione
vtat̾ cum mane quando e mix galli
ca de hac mixtura ℞ sene mun
dat℞ florum borag℞ cuscute maratri
siler montani aā ʒ .i. epitimi ʒ .ij.
fiat puluis ⱳ misceat̄ cū ʒ .i. ⱳ
s catholico ⱳ ʒ .ij. yarisse ⱳ bibat
desup̄ succū fum t̾re succū scabio
se cū sero caprino ⱳ ⱳ vngat locum
scabiosum cū h̄ vngento ℞ radi
cis ellebori albi recent℞ ⱳ tunc tanti
ponticte ʒ̄ ℞ sagime porcini recent℞
ʒ .i. q̄ terat̄ radix ⱳ sine igne cū
sagime misceat̄ ⱳ sit ⱳ fiat vn
gentū cui addat̄ ʒ̄ .i. vngenti albi
ⱳ sit sīl oia misceant̄ ¶ ℞ balne
acone uł stuffa ℞ malue bis
malue palte ordei auene sca
biose lappacij acuti foliorum ebuli
uł sambuci fumit̾re ẏpiro betonice
aā m̄ .i. decoquit̄ in aq̄ ⱳ q̄
ⱳ cū eis saccul℞ linee o q̄ sunt
v uł vj et furfuris t̾tici munda
ti afama decoquit̄ in hac aq̄
balneet̄ locus scabiosus ⱳ fricet̄
post cū h̄bis ⱳ post cū sacculo ⱳ
fiat h̄ pluries quia multum mol
lificat scabie ⱳ grossitie ⱳ du
riciē eius ⱳ lenit cutē ⱳ mundi
ficat ⱳ apit poros cutis ⱳ eua
lant fumi resoluti ⱳ tu scis quo
h̄ fecisti in eo qui h̄nt scabie
vermale ¶ Et vide ex pluribus q̄
sicisti cauit de lepra corpus quilibet
quam h̄ebat nodulos torosos
ē malis ⱳ in sup̄ alijs corrosionē

et quidam scota scabie per totum corpus in
fecti qui gratia dei curati fuerunt vel
per omnia antiqua precepta consueta. Secun
da est species scabiei que vocatur vulgariter
aqualinsdam quia ubi in sedet
membrorum est quasi excoriatum et est quasi hu
miditas ad modum roris et est ibi dolor
velud asperitas vel stendo loco ex
coriato et strictae vel obumbratae dum
eum tangitur est dolor et hic dolor est
ista scabie. Et curatur eum succo plan
taginis ℥ iii. mellis rosati ℥ i. vel ℥
i. et sic amplius si eo liniatur et dolo
re lenit et munat et consolidatorem
cutis exemplum mecum de calce quod vn
gentum dicitur et apud pauperes vel sic se
per arictum a panis lineo ligatum
et ad igne calefactum vel porcos pani
ponat et sic eo calo tepate lag(enis)
pluries liniatur et hic in particulari
fuit dicta. Tertio nota quod mala ad di
versam scabiem curandam valentia
sunt fumus terre buglossa borago
scabiosa lapatium acutum celido
nia enula campana elleborus albus
vel niger de istis fit vel de aliquibus
earum syrup vel decoctio quibus appo
nuntur flores boraginis buglosse sene
epitimi polipodium anisi maratrum
et si vis appone aliqua frigida ut viol
scariola endivie lactuca tetalus
dyanthos capilli veneris et hiis plus
vel frigiditas minus secundum quod siccitas
scabiei et eius in caliditas requirunt et
in vngentis et similibus ad scabiem competit
sulphur vel vitrum argentum vivum vel titum
calx lotum sagimine porcini butirum
et alium tartarum aloe litargirum oleum
laurinum et cetera. Et multum secreta in scabie
in vngentis competit fen dragagan
tum aut gummi pinorum et terebentina
farina ex malua bismalua et sagi
mine porcino recenti sine sale et de
istis solum fit vngentum multum iuvat
tamen. Et nota quod materia salsa mixta
quieta grossa facit scabiem et quanto
est materia grossior est scabies gros
sior et similiter quod materia est magis vel minus
salsa mixta scabies est et maior vel
minori pruritu. ¶ Et hec tria nota pruritus
est salsa cubsa vel acuta quieta
scabies et similiter quod materia pruritus est
magis vel minus mixta est pruritus a
cucior vel minus acutus et ita sca
bies et pruritus frequenter eveniunt de
cibis salsis et malos humores
generantibus et de hiis qui sanguine ad
urunt vel flegma et colorem inflammant
Et bana albaia si est quantitate exce
te sumatur ipse consumatur logam
tant scabie et pruritu quia materia ex
pellit humores adustos ad cutem
et hoc scripta sunt ex dictis Galieni
libro de morbis et accidentibus ubi et dicit
quod quia materia est grossa mixta multum
scabiosi multum se scalpunt et quia
est multum viscosa materia fit excoriatio
et per corporis scalpere non cessat pruritus
corporis et tunc dico de pruritu sine scabie
quod est ex materia subtili fumosa sic tamen est
grossa quod exalari non potest per se materia non
potest exalare facile et per pruritum hoc
accidit quando pori cutis sunt clausi fortius
vel materia viscosa expulsa ad natam
ad partem cutis interiorem et ibi adherente
sicut in toto corpore in pruritu oculorum et lip
pos quod materia expulsa et adherens
superficiei circa palpebrarum est
magnum pruritum et si cum aqua calida
fricantur lavantur cutes sicut palpebre
oculorum et fomentum et materia adherens
mollificatur et pori cutis aperiuntur et fumi qui
sunt retenti subtiliant et exeunt et sedatur
pruritus et sic est de pruritu in toto corpore
qui est sine scabie si pacientes sit bonum
regimen in cibo et potu et balnee
pluries in aqua calida dulci hoc magis
omnibus prestat remedium secundum sed balneo
se ponat in loco calidissimo et pon
derat se fortiter sed potius videatur
alleviari per hunc modum tamen plus pati
est pruritum quia prevalente calore
resolvitur materia grossa in corpore et mo
nebitur qui fuit in quiete et attra
adeuntem et per capitis sicut homo humidat natural

humoribus ex quibus fiunt pruritus sa
niosi generantur. Et non in hoc libro ca°
de dolore oculorum sed de obtalmia
de pruritu oculorum. Item de pruritu in
ano impetigine et serpigine habetur ca° de
pruritu in ano et de pruritu in septi
ca° de pruritu emoroydarum habetur ca°
de emoroydis et in ca° de ulcere ulsia
bie ... habetur de pruritu wlve sen
...et remedia ibi scripta valent pruritui
vgs ... Cutis acant et papill
seu capitibus mamillarum et de hoc habetur
ca° de passionibus mamillarum et sic
pruritus in digitis manuum cum na
tiuum salsum vel acutum ex adustione
ad extrema transmittat et remedia ad
hunc pruritum sunt ut prius dicta sunt
pro mundificatione corporis si corpus hu
dat humoribus salsis vel acutis adustis
vel combustione et acute et maxime
pruritus magnus et excoriatio cutis
per vnces qui dicuntur sessiones q
sunt parui valde et qui vtuntur albicio
vulbes capite et excoriant cum ace
to ... et cum aceto eos ... non
sunt per cutis densiorem in constrictionem
... per excoriationem statim lana mang
cum aqua salsa calida et manum ex
cessabit pruritus et excoriatio et
possunt hic poni remedia que scripta
sunt ca° de pruritu ani per vnces et
hoc de pruritu nunc sufficiant et vnge
tum de calce in antidotario meo valet.

Sequitur videndum est post capitulum
de scabie quedam infectio
accidunt in cute humida et colera ... di
uersimode secundum diuersitatem colere quarum
vna dicitur impetigo que dicitur herpes
impetigo quia serpens in longum et
fit de colera tenuis subtilis transmissa
ad extrema cum melancolia et fidet
in fiat / quando colera est grossior et trans
mittitur ad extrema et melancolia et ...
et opilat poros cutis angustos et
facit quandam pustulam in cute et
vocatur formica miliaris quia quasi milij
grana sunt prima et quedam habet infectionem

vocant herpes miliarem et herpes granulosum
et omnes hec in fectos sunt ex eadem
... ... ex colera per
eadem remedia curantur et eueniunt
hec in fectos tamen ex cane ex
... ex albo et pruritu calido et ex
humore que coleram generat et augmen
tant quando in fectio est prima et ma
...a cum eas linimentis locum
cum aceto in quo ... est re
solutum et quando vel ... ...
pio ... vel puellarum ...
masc. ¶ Sinus mea ... vultar
in fecta magis ... cum oxi
zacaru ... et ... ...
et ... ... et ... ... et
pinge cum clauarys de ... ...
... ... et ... ... vel
... si ... vel ... fiat
flo de cepta vel alia vena ...
... ... saguis
... in fecto sic quod nabile me
... ... non ... et fiat vn
guentum illud ... radices lapatij
acuti et ... et cum sagimine por
cino ... ... et ... in dies
sic tamen maneat in quiete ...
... de coquitur ... sufficienter et
... comminuit et expressioni
adde ... quantum sufficit fiat vn
guentum. ¶ ... dicitur ad ... vetusta
serpigine valet hoc vnguentum ... aliud
de plumma ... ... pul
uerizentur et misceant cum axungia
porcina porcina ... vetusta et
argento vivo extincto et addito
... ... fiat vnguentum et
valet hoc et impetiginem ... vetustate ...
... ad in vetustatem serpiginem idem
dicitur valet vnguentum factum ex radicibus
lapatij acuti et axungia vetusta
porcina et argento vivo extincto et
... ... herpete
miliari vel granuloso non ... ...
... ... quiescentibus
fiat flebotomia de ... ... fiat
balneum et ... ... corpus

ut per acciditatem calorem balnei a-
periantur pori ad evaporationem superfluitatum
colericarum et tunc dico hoc scilicet in
petigine et serpigine quando magis est
perfecta. ¶ Et quando est multa et superflue
multis purgatis deinde fit tunc balneum
sicut in serpigine vel impetigine
et non quando colera est stabilis circa cu-
tem morbus et quanto colera est grossior
tanto humore grosso tanto est mor-
bus prolixior et hoc vult Gilbertus quando
dicit quod impetigines in fecientibus est medi-
cina venenosa id est tunc studio bono sunt cura-
de. ¶ Ego in quibusdam istorum cum conveniente cura-
tione bono regimine imposito et facta flebo-
tomia vel purgatione si opus fuerit unguentum lacteum feci
cum succo lactuce solatri atrice et
plantaginis et si locus est excoriatus
facto ut supra dixi cum aceto dissolu-
tione quando dicta. et si opus fuerit unico cum hoc
unguento. ℞ talias lotas numero
.i. sanguinis porcini recentis ℥ iii
unguenti vini castrati ℥ ß fiat un-
guentum sine igne

Pustule generantur hic in regulis
omnes sunt negligende quamvis tamen
sed et considerande de qua materia sit
et in quo membro causantur pustule
ut vesice que in cute sunt habita-
tore alias absque causa ut per appli-
cationem aliquam acute ut est
capsie videntibus eis et alias ex percus-
sione vel labore et per negligentiam
abluendi corpus sive cutis corporis
a sordibus que ibi adherent et materia
superfluum humorum in fracture retenta
et adunata postea extra erumpit et
facit pustulam sive primum apparet
sunt alias ex sanguine et sunt rubee ac
sunt pruritu cum calore et dolore ¶ Et sunt
ex colera que cum capiunt acutum et tunc colo-
rem citrinescunt et est cum calore et punc-
tura forti ¶ Et sunt ex flegmate sed
albe vel flavescentes et late cum sequimus
et pruritu ¶ Et sunt ex melancolia et sunt in
coloris vel lividi coloris et sunt duri et
tamen acedine pungitiva et tunc dico quod
medicine acerbam ¶ Et curatur pustule

secundum genus sive de cura ex humoribus
fiunt generaliter scabies curantur sive ex
sanguine vel colera flegmate vel melancolia
¶ De pustulis in oculis hic non pono
sed remitto ad particulas aliorum et hic
in hoc libro capitulo de obtalmia magis
curandi pustulas oculorum cum fiunt
ex humoribus ¶ De pustulis in ore cum
frequenter fiunt ex colera apponunt aliqui
per experientiam docti mel crudum
cum succo plantaginis quidam apponunt
mel rosaceum addentes succum et sic ego
facio et est bonum et aqua rosarum cum suc-
co decoctionis et zuccarum albi bonum est hoc
simul bene mixtis liniende sunt pustu-
le in ore sive locus pustularum et
regimen teneant ut dixi est de scabie
de colera et in hoc libro posui unum capitulum
de pustulis oris id est quod hic continetur
indicatur

In alphabeto meo litera a in apo-
stematibus quid sit apostema et quot sex sunt
de malis apostematum et sex de ante-
dictis et que sunt de corpore formales
et quo ex sanguine stabili vel grosso
vel equali vel inequali sunt diver-
sa apostemata et quo ex colera diversa ge-
nerantur apostemata et quo ex flegmate et
quo melancolia et que sunt apostemata a-
quosa et que ventosa et que sunt apo-
stemata glandulosa ¶ De apostematibus in certis
membris positis minime hic sed super
in locis suis (ut de squinancia de
apostemate stomachi et sic de aliis
¶ Hic agendum est de apostematibus ex lenis
hoc est in carne positis ut sunt a-
postemata ascellarum vel inguinum vel in
scapula dorso manum vel pede
vel alibi ubicumque collocata sunt
absque et sunt alias ex sanguine alias
ex colera alias ex flegmate alias ex
colera magis alias ex pluribus humori-
bus quantitas sit antiquior et quam
alia Gilbertus dicit quod apostema est
in flato pro nam ex humoribus
effecta natura in flato ex ventositate scala

sm em no e gpe apa qua sto i
flat vent nl latus sola veto
site sine apate r si tu vetosita
te r hnore sit e in flatu sme
nt voca tollcas r dicit q tu
Constantinus dicit q apa e grossi
tudo nl in flatu qui pp supflu
as hnores mebra pati grossitu
dz q ium ad hnores in flatu q ium
ad ventosite r ego dico q ex ten
su nois apa dici pt tuor nl in
flatu si sit ex hnoribz si ex ve
tosite si ex aquosite r sic aligni
dicunt yidropisi r mola ee apata

¶ Sz no q signa p que cognoscun
tur apata sunt plura r diusa cog
noscitur apa ex tactu ex dolore
ex colore ex fora ex signis hnore
cotinentibz si tactu mollia
ee sigt apa ee flentica lenitas
sagnea duricies melica asp
itas colica apat sigt / ex dolore
cognoscit apa q dolor i fixus
sigt apa ee sagnea pungitius
colica distensivus flentica ag
grauatius sigt apa ee melica
de albulaturis dolor sequitur apa
ex vetosite ubi tactui cedit no
tedit / dolor putrefacius sua cor
ruptus sigt apa ee ex flente
salso ¶ Ex colore cognoscitur apa
si e rubei coloris e apa sagnc
u Si citrini coloris si albi flen
tica Si nig nl lividi sic colo
res apa est melica — Ex fora
cognoscitur apa quia forma acu
ta r stricta ut fora pinee sigt
apa colica calor colore mag ele
uat r una stratas pte ad in
ferioe gelidit quare capit apa
tis e multu acutu fora apatis
obtusa r lata sigt apa sag
nea nl flentica utraqz hnore
quia multu hz decliude facit
apa latu r obtusu ß quia sag
uis plus de calore hz apa sag
nea minus e latu hob tu quin

flentica calor n elevat fora
apatis melica e ex na hnoris
siccitu hoc siccitas hnoris hz rec
tu ß remanet depssu vn fit
obtusium ¶ Sz no q alij apa
accidit ex alij form ex mebro
ubi e ut pz de apate cpis q
si e in lacto longitudinali e
apa in for longium si e in gib
bo epis in pte eius curuca
eit apa hmo form semicirculi
nl lune ns seyplene ang
cornua sut in fine depssa r
sic e apa splenis obtusu
r canc e apa dilatatu non
pp hnorem dolatatu melicu
qui frigs r siccus e hz nec
nos r logitudine r latitudine
diricatos quibus mstdz in pru
tudinali ¶ Componunt quida
sig hnoris de q e apa r sic ex
talibz signis nl accitalibz con
comitatibz gestan qualiter c apa
r ex quo hnore ¶ Si dra apatis
e ex sagne ad e ibi rubor in fla
r elevatio calor elevat dolor
r fixus saltus hnectas et
mollicies in tactu plenitudo
venar / si e ex cola e citrinus
color acuties in forma dolor
pungitivus fortis asptia forti
siccitas r duricies g tractas
sm latitudine r elevatas sm
altitudine r hec cu pulsatoe
forti ¶ Si ex flente est apa al
bu nl pallidu molle dilatatu
sine dolor r calij e ibi a ffi litas
¶ Si e ex melica est apa lividi
nl nigr nl durus r ad e ibi
frigiditas in mebro r est in
for apa g tritu r obtusu r no
q qn plures hnores sunt
ad gstitutoz apatis tuc erut
r signa gposita r sm gpoi

sanguinis iam dictorum scribitur quod apostemata
humorum apparent secundum Gilbertum Sed
apostema faciens saniem est in flatis
sed tumor [...] calidum humidum
vel humorum et de hoc apostemate hic
ago ¶ Cum in aliquo membro
fuerit superfluitas ~~in membro~~ humo-
ris quod non sibi assimilat eo quod
natura illud sit humor in eo non sit
superfluus in quantitate sed est ma-
lus sua qualitate membrum illud
et non assimilat sed eo quod natura
est et virtus eius expulsiva est
fortis expellit illum humorem a
se [...] ubi ille humor nec humores
veniunt per expulsionem membri for-
tis ad aliquod membrum debile illud
membrum debile non valens ipsum
ab se expellere recipit eum et ibi
colligitur in quantitate tanta ut
apostema [?] ex eo fiat ¶ [...] mem-
bra nobilia habent sua emunctoria per
que a superfluitate eorum expurgentur
et sic sub assellis colligitur super-
fluitas cordis et fit apostema et sub
[...] ad inguina sua super-
fluitates transmittit et fit apostema
quod dicitur bubo et magnum est ut
capitur [...] est et bubone
magnum sic dicta quantitate apostema
[...] ex humore in dictis emunctoriis
vel aliis locis ~~[...]~~ aptis ad
recipiendum maxime apostema saniem
faciendum expedit ponere modum
qualiter curandi ea in principio quando
tumor vel in flatis [...]
fiat flobotomia a parte opposita si [...]
[...] et si sanguis
est materia apostematis non [...] purga-
tio fiat ¶ [...] non aliqui humo-
res peccant fiat evacuatio
debita et ubi [...] tamen urgente
si non possit fieri ponantur ventose
in fronte [...] loco apostematis [...]

cautela ponit hic in regulis de
inde [...] materia et membrum
confortetur ponit hic in regulis non
sit materia distracta [...] a
membro confortato non preveniat
ad apostema ¶ [...] repercussiva
apposita per [...] dicit
Gilbertus ego dico quod [...] dies
non minuitur tumor sed [...]
vel magnificatur cessandum est [...] a
repercussivis et utendum est disso-
lutivis et resolutivis et consumptivis
ut si possit est tunc apostema per [...]
resolutionem et consumptionem [...]
valde bona est ¶ Tercio si materia
apostematis est grossa aut multa fiet
et materia tepida fiet ad expellendum
fumum et vapores dicte materie [...]
[...] materia disposita est
ut fiat ibi collectio saniei quod
nunc [...] mediantibus matura-
tivis et dissolutivis non ponantur
[...] licet quidam tamen
maturativis apponunt dissolutiva
quod non approbo [...] sunt sese
impedientes ¶ Quarto materia
maturata apostemate si natura [...] cutis
spissitudine rupturam faciat non
[...] per artem [...] ampli-
[...] ruptionem [...] vel [...]
[...] in parte declina magis
[...] sanies effluat libe-
re et hoc non fiat subito sed paulatim
ponit hic in regulis et si sanies
est viscosa et male [...]
[...] saniei [...]
[...] in particulari
dicetur ¶ Quinto effluxa sanie
et mundificato ulcere si natura non
sufficiat ad claudendum ulcus
et replendum carne nunc cum
medicina carne generante ¶ Et
non [...] mundificato ulcere apponere

canca nec aliq[uo] eius angus
tas mala nascat[ur] sunt t[ame]n
infra in p[ar]ticulari dicte s[ed] in
gnali dicta sunt de cura apost[ematum]
cu[m] apparuerint sig[na] tuarum p[er]t
nam q[uia] time[tur] apa[stema] s[anguinis]. Si sit
ex sa[n]gine vide sig[na] sanguis s[ed]
sup[ra] ibi sig[na] sanguis sed q[uia]
sanguis diuisas h[abe]t dispositas
[et] s[ecundu]m eas sunt diuisa sig[na] sume
ea in p[ar]ticulari hic volo pone[re]
diuisa apa ex sa[n]gine [et] cor[um]
curas ordinati. Si [vero] apate
ap[par]z rubor non clarus s[ed] ad p[ur]
purinitate[m] uel aliq[ua]lit[er] fuscedi
nem p[ro]nam tendens [et] e latu
[et] in p[ro]fundum positu[m] [et] e i[m]pulsa[ti]o
[et] dolor no[n] e intensus ho[c] sig[num]
q[uod] apa e ex sa[n]gine equalis sue
[et] equalis co[m]plexionis [et] vocat[ur]
flegmo [et] si accu[m] ia dicta [pri]ma s[igna]
q[uo]d intensa [et] mollicies maior
cut[is] e apa ex sa[n]gine equalis
co[m]plexionis s[ed] in eq[ua]lis s[ubstanti]e q[uia]
grosse s[ubstanti]e [et] e cura v[e]n[tose] q[ue]
cadem nisi q[uod] aliq[ua]li[ter] cura
fortiora actu cruc aliq[ua]liter
fortiora i[n] media [et] q[uo]d grossicie
ma[teri]e aliq[ua]lit[er] magis solli
cita pone[re] p[rim]o q[uo]d fiat flo[botomia] de
p[ar]te opp[osi]ta si p[ar]ticularia q[uam] ant
uel ventose ponant[ur] i[n] fantibus
maioribus co[n]pore apparentis sunt
h[ab]e in regnalis de inde co[n]stringat[ur]
ardor q[uonia]m flegmo importat[ur]
ardor de[cet] ag[ere] [con]tinuis q[uo]d extin
tae ardoris de cocto primores
ordei mundi [et] se[men] lentem scalis
le citaree [et] h[uius]mo[d]i de inde ex ting
uat[ur] ardor [et] vitat[ur] in albo de
cco tacto cu[m] latte amigdal[arum]
boragnie cu[m] acete [et] de dat
co[n]fectas pinus semis de victos
cu[m] acceto uel agresta s[ecundu]m q[uod]
sanguis e grossius uel c[a]l[i]dus [et] ca
nenata sine pinguedine [et] bibat
vinum album debile uel mltum
lumphatu[m] [et] co[m]medat p[ro] sibi
bibat cibos plus de sto desiccen
te tysana cu[m] ligni fortificata
uel iulebi uel syrop ros[arum] uel viol[arum]
cu[m] multa aq[ua] fontana [et] h[oc] sume
poss[it] de mane cu[m] q[ua]n[ti]te dupla
aq[ue] ad sirop [et] s[ecundu]m tolore [et] dep[ositio]
pinguis in cantu apposita[ur] rep[er]
cussiua h[oc] in hyeme cale [et] in esta
te tepide fiat ag[itu]r emplastrum ex so
latris seminis in[s]q[ui]amis [et] radi
ce altee uel foliis malue sil
uestris uel sic fiat emplastrum de fa
rina ordei [et] succo plantag[inis]
uel acceto [pri]mo bulitu[m] uel folia
platag[inis] p[ri]mo in acceto bulitu[m]
[et] appanant[ur] tepide bis uel ter
in die s[ed] flegmo uel s[ecundu]m comu[ni]
cacia oleu[m] ros[arum] cu[m] bolo ar[meno] salu[m]
[et] p[ri]mo de acceto stupa in tuba
[et] fiat mixtura, [et] tunc applicat[ur]
aly addi pulvere sandalorum ¶
Item [in] dicunt no[n] fiat rep[er]cussiue s[ed]
hec ut s[ecundu]m optimitate in vetra
medicina op[er]e[tur] s[unt] fria vitellu[m]
oui [et] tu dic albume oui acetu[m]
portulata coriandrum vide solatrum
semina iusqui[am]i [et] epate usu
alos oleum ros[arum] cu[m] modico acceto
ceratu[m] in acceto in friatu[m] uel
aqua fria [et] ego dico in rep[er]
cussiuis no[n] pone[re] narcotica [et]
popine forcia ne membrum ex eis
stupore co ei acquirat [et] cu[m] fris
aliqua pa[u]ca calida modeste
pono ¶ Jn ca fria i[n] ponticissima
calide nature competunt ut sunt
absinthium spicanardi mix q[uia]
p[er] s[e] folia caul[is] [et] pono cu[m] eis
pauca fria ut ros[arum] portulate
[et] h[uius]mo[d]i cu[m] uel p[er] rep[er]cussiua mu[n]d[a]
i[n]p[er]cuti[tu]r s[ed] tumor crescit sta q[uia] ia
apa e in augmento [et] crescit is
si fi[er]i p[otes]t q[uia] no[n] p[er]ueniat ad collectio[n]e[m] i. ponticissima calida

sanie vel solum modo apatis et sanie
vel sudorem et consumatur vel excicat
evaporando et hoc fit cum medicinis
dissolutivis consumptivis et semper apponantur
cum dissolutivis aliqua mollitiva ne
substiliori parte consumpta reliqua re
maneat consumpta conspissata sicut posuit Gil
bertus ad resolucionem materie sine ru
ptura recipe rutam apium domesticum
et emoroydarum origanum et cala
mentum centauream absinthium sa
turegiam bismalvam et malvam
catabrum et oleum et vinum coque hec et
simul recipiat lacius apathe
et postea in unge cerusa laurino
vel alio ungento postea fiat em
plastrum cum predictis herbis et cum butiro
vel sagine mixtis et in patella
calefactis malva dissolutiora sunt
camomilla mellilotum anthos salsa
aqua calida aqua cum aceto vinum al
bum calidum consilia hec libator ego
non apertum locum in unge cum
oleo camomille et sagine porcino
et postea in aceto decoctionis camomille
origanum et pulegii et rute et mal
ve et catabri ponatur pannus lane
ne et premantur simul et frustum co
madido et calido tumorem et postea
pannum calidum expresso aceto et po
ne ad locum tumidum et hoc facias or
dine predicto pluries in die ¶ Quando
vero iam debet resolui apa et ena
poratur bona est apatis tunc valde
¶ Sed autem vero sicut solum tumor nec de
crescit sed in magis augmentatur et do
lor persistit et molestit patientem quod ad
saniem tendit tunc cessandum est ab istis
et procedendum est ad maturandum apa
cum maturativis medicinis sicut seis
lini fenugreci radicis altee al
thee amigdalis et coque tere et addi
to melle in patella bene incorpora
et calidum apponatur calidum ¶ Item
aliud emplastrum faciens saniem in apa
maturans recipe malva bismalvae
branche ursine et cum axungia
pista et addo butirum simul et
lac mulieris et vitellos et fiant
pultes et supponere hec duo empla
stra Gilberti ¶ Ordinem libatorem vero
materia maturativa sunt malva
bismalva coriandrum axungia por
cina gallinacea oleum olive fari
na tritici ordei et frumenti et hec ma
ture talis et de istis utor fiat apa
tum de sagine sicut recipe oleum olive partem
unam aqua partes ii farine tritici quod sufficit
simul bene misceantur et bulliant
ad spissitudinem pultis et tepide
apponatur ¶ Item recipe farina tritici et
misce cum foliis malvarum et aqua
coctis et aqua expressa est addito
lardo minuto in ea et calidum pone
farina solum de malva lardo faciens
empla et est bonum ad maturandum
apa et postea rumpitur si sanies non
est bene digesta ad maturandum
et mundificandum maturato apate
si per se rumpatur bonum est et mittatur
sanies fluere paulatim si non per
spissitudine cutis apa non rumpitur
si aliter fieri non possit aperiatur cum sagi
tella in loco magis maturo de
clivis cum ¶ Si autem ruptoria medicina
apponere potius cicatrices non apponatur
ferrum medicina salubris faciens
ruptura ¶ Sic quod farina tritici et mell
et sico apium fiat emplastrum ad
modum paste hoc feci in me secunde
apate cardo sub assello dextro quia
dolore intensum quod sanie et vapore
reclusis sedavit et apa rupit sibi
intellum cum cum tanto sale mixtis
et appositum rumpit apa calidum ¶ Item
recipe farina ordei et farina lupinorum
et cum terebentina misce et apponere rumpitur
in apa calidum de sagine ¶ Item aliud
de tasilla et axungia porcina
nova vel vetus simul et est calitas

maior vel minor et farina frumenti sit
coquitur admodum pultium et tepide
appone et addes aqua rosacea de tota re
mixta. Item olei olive ℥ i
mica panis albi ℥ vi sit in patel
la calefiant et tepide super pone
et ego in bubone in sagine fa
mili mei de mediolano vidi
ruptura largam cum medulla sti
pitis sorgi combusta cum oleo olive
totum per modum empl. apposuit te
pide propter quod ruptum est apa et sa
natus. Plura agendum est ut mundi
fice et consolidetur vlcus sicut vlcus
acetum mala propter hanc mundificata
apa sagine cum pultibus fere et
farina ordei et mell. ros. si tenta
cio in tecta reponatur et si timea
quod eius mala in vellis crescere quod sa
per hoc quam labia vtriusque apta limi
dicas in parte aliquid ad dictas plices
appone modicum de pulvere aliud
et mediatum super eos vlcus appone
dyaquilon cum sagine porcino et olio
ros. malaxatum vel consimile olio
et sagine quod mundificat et sanat
tum et si os caruem regnare lato
alius pone pulverem olibani q.
ir maior quantitate. ¶ Et fit alia apa
cum rubore et calore et dolore forti
cum febre et pruriginosus cum acuto
capite cum agitacione et sicut sper
ma licet per dies fit quod apa cog
noscatur esse ex colera propter acuita
tem sperme et febre dico tamen quod apa
potest esse ex sagine in tali febre et hoc
secundum summa Rolandi de cyrurgia
quod apa est de sagine equalis complexi
onis et probatur sic et in hoc non est diver
sitas in re quia quod Gilbertus vocat
apa colericam hic est acuta febrem
et hoc vocat Rolandus apa sanguineum
ex sibili sagine hoc est ex sagine
colericos et tali dispositione raro
veniunt apata in prima propter calida
te de siccitate fortis et pauca sa

nies quando in eo et illa est aqua calida
et spissa et est sanies compacta ali
qualiter et grossa et tale apa
cum paucas reparassimus. Sed non
est aliud impediens remoneatur quod
si ad saniem tendat cum malva
cocta in aqua et aqua compressa sagi
ne porcinum recens apponatur
cum mixtura bona et propter ruptura
pultes de farina siliginis addatur
ad malva parata vel per se et
farina ordei secundum usum cyrurgi
cyrurgici. ¶ Et non sit hic in re
gulis de quibus quatuor humorum potest
fieri apa calida ex fracta mala dicitur esse
calida apa cum mala fracta putre
scit et facit saniem et in apatibus
calidis ex fracta mala scilicet ex flebotomia
vel melia vel secundum Thesaurum
vias de sagine flebotomia vel
medicina eadem mox credit a cura
do scilicet repercuciendo primo vel purga
do et post resolvendo et postea matu
ricando et postea mundificando et postea
consolidando et sanando secundum malva
alia sunt cum est ex mala fracta ad
appones iam dictas quae superius
dixi de apate sagines et ubi sag
vis et mala apatis durat repercus
siva in mala fracta sunt spicanardi
absinthium mixta compressa folia cau
lium et cum his aliqua fracta rep
cussiva pani secundum sanum libiatore
vel coriandrum vel pol. portulace
vel ros. et filia. ¶ Et sciendum est
quod sicut hic in regulis hic primo pur
gatur humor et postea fit flora et
postea repercussiva apponantur et hoc
intellige de apatibus quae faciunt
saniem et non de solutiones repar
antur sic. Recipe succus absinthii
succus caulium succus plantaginis
aceti boni pulveris spicanardi
pulverum omnium compressa an. ℥ i ista
sit simul bulliant et panni in
eo intincti superius tepide

suppona . Si no. via in ii diebus
n diminut cessa ad pcussiones r vo
te dissolutis . ffa . furfur triticum
r decoque in vio r appone r po
tis ad adde in decoctione p decoct
rutam r cymin / ad amirã fructam
tum r furfur in vino coq fama
te loco cu decoctio vio talo r rees
grossas q modu empl suppo
Et sin Gilbert ego do aq salsa
calla in qua cocta fuit ruta c
bulg centaurea pono pecias pa
ni linei r fauncto pm r panni
appono calim r hr plures r alm
addo malva r ypna Si no p?
no dissoluat g dolor cucit ec
apia augmentat fit qr ia na
tendit ad qulatez sanici nunc q
cu maturativis ff fondi tritici
fenatom ante quodeswihe ano
ingiaz poromtes i delicatis rece
tem in rusticos r duris corporibus
antiquo malva apim co hns vel
aliquibus coz fiat emplm r sup
pone pmo r addi lubrici due
r triton masticatu r appositu gft
r p depone in pmo apatibus Gilr
fructus ebuli smons poriorz cu
axungia melle fauna fcis lini
coquitur ad spissitudinem r fiat
emplm r scpmo appana calim
omnez callatz durat ad saniem
sin Gilbertu vel folia caulind qtu
fa cu pinguedine scaiuils cocta
appanan vel tepa cocanata alo
repleta fb curibus asse r suppona
iste co tepa sic cocta r lubrica
due q cuse r fincto fiat emplm
Si apa p se vi oie no rumpatur
nunc vt pmo dcm e r mundifica
vt pmo dcm e de apate sagne
q quisi q omq cala si fut po da
q ibi / De alys apatibus calis
vt de herizipila lupo igne psico
r cancro hi no pono curas Sz ad
pticitas aliorz cas in ceto co
cepto de antrace de quo pos ca

lic toto Antrax e apa calim
co q ponta via si co sagne cola
r melia vu lz som vgulata
s vna lineam citrina altam rube
am r teriam nigram licz in pno
appareat vt pustula a forma le
ticle vnq calois aly nig aly
alba ad fuscedine tendens r qui
sic e in pno appens vt lenis qq
no sci ee antrax p hr q paac
ti vide . q . plnd mag sit r ad p
fundu pustule dhr r in medio
capis aqz quedā qua de pssio
q quoda filo cutis ad pfundu
trahe / Et i inbo collagis sc
ti aguicas r pondg q . blinden
p quedine melic r qnde antro
p e solg r . sola vna postula
vl vnu pmo apa in pno / Car
bunde no no e solg r p rubz
qua e co sagne corrupto f
ptgmoti ingreitit p adinstro
sagins grossi r gbimo vt car
bo p q dz carbunclus f antro
qua lz de cold mag io x p?
dmo cauat qd no facit carbu
culus h mag lz de melia sm
Gilbert r sm hr vi carbunde
ee co plinb humorib Cognito
q apa appareo in pno sit an
trax queme r h plures mor
tibilarib quercentib apno h e
anq vloca e fta fiat flor co
cadem pte uno hz in qulis o
mnq facda e flor co pte appi
qua pass via dhi ad inbzo no
bile ego no vito vbi passum
flaiaz h ri antro essz in vna lo
borz vl fb libus in copora r
vena in ppede apue vl vecto se
pmenio r ppio fore in fine
r si male dispor fuit antro
timor essz q via venenosa p
mentom flore mone r poss
delaca venosa dhi ad locum

in (?) et venarum et arteriarum que pu-
trilosum est ... secundus et dimit-
te flebotomiam ne venenosa materia in
venas transeat. Dietandus quia est
patiens cum pane azimo et aqua
secundum Gilbertum et tota latus apostematis
cum ... contingatur in tempore in-
cum succo solatri et aceto succo plan-
taginis succo capillorum veneris succo
intibe et mandragoris et malorum
granatorum acetosorum vino vel
vino berberis. Ego cum quibusdam
compositis appono lac mulieris et
medium de succo camomille ad miti-
gationem doloris et vitello albi rosarum
viol et omnia ista que dixi in
regulis secundum auctorem alfonsi et ad
mitigandum dolorem et venenosam
materiam potius convertenda secundum doctrina
Gilberti de pluma galli in posteri-
oribus et ponatur anus galli super apostema
et constringatur os galli vicissim ut
trahatur sugge... per anum et mortuo
uno gallo et multum inflato aliquis
eodem modo apponatur et quanto plures
moriuntur tanto peius est signum
quod multum de materia ve-
nenosa. ¶ Item in dolore in-
tollerabili decoquatur radix lilii in
aqua ... et superponatur et bibat
scabiosam et ... tepidum superponatur aptum est ad rup-
turam et post venenum cum consumitur
et apostema maturat et emundat. ¶ Item
tyriaca ... et ... dicitur post cum
vino tepido et bis vel ter ... commixtum
emplastrum ponatur super apostema et ... desic-
catur ponatur aliud ... ad
rupturam apostematis et sic ... virga
desiccabitur et ... in pulverem ...
sine sanie et sanabitur. ¶ Iste saphi-
rus est specialis in ... si ducatur
in circuitu et post ... de super-
ponatur. Gilbertus ego inter

multa que vidi nichil melius
secundum ... et efficacius ... veni ...
flori vel purgatione quam ponere
super antraces emplastrum factum de vi-
tello ovi crudo et cum de sale
mixtis et ponatur pluries in die
... ne materia emplastri induret
et ... ne nimia longa
mora super calefiat apostema. ¶ Istud
ad rupturam valet et post rup-
turam ... aliquid et post ruptu-
ram ... uno die cum ... emplas-
tra fiunt pluries de farina siliginis
vel tritici cum melle despumato
vel cum melle rosarum colato et sic
... sil ... ad
spissitudinem et apponatur ... emplastri
emplastri molli super ... linea
... tepide bis vel ter
die istud mundificat ulcus et
sanat. In fine apponebit unguentum
... venenose
que elevatur et de ... commisce
et ... in ... quod si
... non vult ... quod ...
... timens ... dolore ... po-
natur emplastrum aptum quia ...
... et ... ad ... generare
carnem ponatur cum pulveribus ... de
pulvere olibani mastices vel ad
... carnem regenerat ut ... in anti-
dotario ... pulveris et si ...
... in unguento lo-
... cum unguento citrino vel ... em-
plastrum aptum. ¶ Dieta patientis
autem cum ... de ...
frixor ... sine ... come-
dat ordeatum avenatum cum lac-
te amygdalarum vel ... pullorum
ubi sunt lactuca et portulaca
et bibat ... ordeatam ...
... vel ... et
... de vitellis ovorum et
aceto et aqua comedat et pane

sit lenis porosus bene coctus et si
sit sanus sed ex pullos coctus co
medere et pisces assatiles secundum
si de aqua dulci recenti munda tre
te et pedes commutatos alias pur
cos et huius et vitet grossa et cali
et repletionem cibi et potus et mo
tum quia calefacit et vitet iram
et tristitiam ¶ Ego vero certa quod plura
vidi apata calida post rupturam
feda et turida vlcerata que curata
sunt cum emplastro meo nigro quod est
in antidotario meo multa vlcera pos
sunt cum lenibus expensis curari
et antiqua et feda si fideliter velles
karissime operari que quidem occasione
a vel voluntate minus bene vel non
curantur vel cum expensis grauibus
et dilationibus non curantur ad curam pa
cientes ducuntur quorum curam in pa
tria mea pena multiplos inueniuntur

Apatum frigorum quedam sunt con
flente et quedam eorum que
conflente sunt sunt mollia et ten
tibilia sine calore et quedam sunt
dura et quando sunt duriora tanto
sunt frigidiora et primo agatur de apa
te flentibus molli cum in corpore
veniunt tumor mollis sine calore
et sine rubedine et sine dolore ut
quandoque nona non est in mitius vel tardat et
non inveniunt signa vetustatis tunc
scitis quod apa est flentium cuius
cura est ut fiat cum fomentationibus
resolutis cum aqua marina vel salsa
calida ego in eo mellilotum et ca
momillam decoquo et cum tali decoctione
fricans locum apatum fomentationibus plu
ries in die et in fine fomentationis
pannum lineum intinctum in decoctione de
coctione pono super locum apatum et
ibi permitto desiccari ¶ Liliator
vult quod fomentum fiat et pannum

tincti supponi de lixiuia in qua
cineres est resolutum addito ace
to et si sic non resoluitur materia et a
pa non euanescat sed augmentatur
tunc apponendum est maturatiuum ut est
de radice lilii fenugreci seminis
lini ana . et . i . et bulliant in aceto
et aqua et fortiter conterantur et misceantur
cum sinapi et fiat emplastrum
ut est liliatoris ¶ Ego non possum in
ungo locum cum dyaltea partes . ii .
et oleo laurino partes . i . mixtis et apposui
pono emplastrum predictum vel aliud in
virtute simile sicut quod oportunitas reque
debit. ¶ In declinatione autem oportet
tunc resolutiua fortiora ut est
oleum anatinum costinum laurinum
nardinum et sic in decoctione ysopi
camomille et centauree vel rute
addatur sal et sulphur et tantum
bonum erit resolutum sit inde fiat
fomentatio et pannus lineus in
tinctus desuper apponatur ¶ Et si
acciderit in tali apate dolor quod
raro accidit nisi quando materia morbi
fuit in nervo vel corda [illegible] et
fiat fomentatio in loco doloris
cum aqua de decoctione aneti et ca
momille et mellilotum et panni lineae
decoctione tale desuper apponi et oleum
camomille et oleum anatinum sit
mixta mitigat dolorem si eis
locus patiens tale inungatur
vel si cum eisdem oleis cera quod sufficit
addatur et fiat vnguentum et nota quod in
alphabeto meo habes quomodo de flen
te diuiso sit apa diuisum et quomodo
in flatis sit tumor conflente dicit
ab apate ventoso vel aquoso
dicitur hic dico quod apa de flente
autem est molle vel durum et nunc de
molli dictum est et de apate flenti
co duro nunc dicatur et sunt tres
omnino tales apatis vnus de morbis

puis

et alius glandula et alius scrophula
et non dicunt nodi et glandule consi
quia nodi sunt parva apostemata dura
in membris et glandule sunt apo
stemata maiora in spatiosis carnibus
ut in collo et inguine solent fi(eri)
et tamen nodi quam glandule com(ponuntur)
ex flegmate coagulato et desiccato
duro ¶ In hoc morbo vitet pati
ens replecionem cibi et potus com
pre quantitatem cibi et potus sint
bone substantie et equalitatis et vitet cibum
et potum flegma generantem ¶ Et u
na cura eius apostematis est in prin(cipio)
ut apostema fricetur et fortiter prematur compressione
et tabula fortiter premendo de
super ligetur et iste est liliatoris et
non tamen hoc apostema cum parva sint et in
principio solum cum palma manum fricatione
de plumbo amoni et si fricetur in
unguento cum fricatione forti cum in
plastro dyaltee et in parte oleo lau
rini et similibus quia bonum est ¶ Alia cura
est tamen apostematum cum medicinis com
tizantibus secundum liliatorem sed ego
illa cura non utor ¶ Item alia
cura est post mollificationem apostematis
bonum est apponere emplastrum de hiis
que resolvunt et consumunt quia ut i
cias de duritie sileas hec quia cum
apostema et nodus vel glandula cum
sua bursicula totaliter abscidatur et ex
trahatur hec sexta cura non utor quia
ad cirurgicum opus hoc pertinet et
licet cyrurgici quam hoc volunt facere
tunc que cum vel corde ledant
que circa tale apostema sunt et sic ex
trahatur totum apostema cum sua bursicula
sua ut nichil inde remaneat de
ipso et post cura vulnus apponenda
est si aliquid de apostemate vel pellicula
sua in qua inclusum remansit
iterum redibit tale apostema ¶ Item
fit apostema durum ex flegmate quod est
manus quam glandula et sunt apostema
ta dura sibi annexa adherentia

innata eo et propter hoc dicuntur talia
apostemata strophule quia scrofa cum
porcellis suis que quidam apostema
licet insigniter cura pauci quam plurimum
in principio et post digestivum ut est oxi
mel diureticum et purgationem cum me
dicinis de turbit etc. et zinciar quia hec
sunt meo antidotum ut pillule cum cor
pus curari nisi arte cyrurgica
in cura eorum hoc non persequitur li
liator non dicit quia materialia medicamina
in resolventia scrofulas sunt hec
radix lilii radix cucumeris agreste
sticus capitis ficus albe que cadunt
de arbore ante maturitatem fari
na fabarum amigdale amare alu
me sinapis semen urtice sulphur vi
vum maiana aristologia squilla
fenugreci calx nasturcium stercus colum
binum orobus mirrha mel bdellium
armoniacum galbanum serapinum
resina de istis vel aliquibus istorum
potest fieri ungenta addito oleo resolu
tivo ut dictum est camomille et hiis
¶ Materialia medicamina resolventia
apostemata lapidea id est durissima sunt axun
gia gallina anatis vulpis lupi
tassi leonis vulturis et aquile et
similia hiis ut pinguedo cyconie et
sue et gruis et medulla ossium vitu
li ovis et hiis et de gummis armoniaca
cum apponatur bdellium galbanum
sapinum cirix(?) serapinum mastix sto
rax calamita et ladanum de hiis
vel aliquibus istorum potest fieri unguentum vel
emplastrum addito oleo resolutivo ¶ Et
durities et apostema fiunt in loco nervoso
generatur quam cum aceto vel sicut acci
¶ Et non quam una eius duritie sola
est dicitur glandula ¶ Si non sint plures
durities tales sunt dicitur scrofula vel
scrofule nec generantur scrofule in nervis
vel carne dura vel molli et porosa
ut est caro colli ascellarum et inguinum
et ideo in istis locis solent plus generari
et quia hec loca sunt emunctoria no
bilium membrorum ut cerebri cordis et epatis
per que superfluitates de quibus talia apostemata
generantur sunt emittunt

At febribus tractaturi dico quod
sicut competit in arte medicine
practicanti quid sit febris et quid sit
febris diuisa ut secundum diuisiones fe-
brium diuisa cura utilis habeatur licet
multi de diuisionibus de diffinitione febris
senciant ut Gilbertus recitat et de
calore febrium disputatorum asserunt tamen
secundum sane sencientes febris est calor
innaturalis cor impetens et calore cor-
dis disipatur factus qui cum calore
cordis per venas et arterias omnia
corporis membra accensus toti nocet
corpori et actiones naturales Ysaac
libro suo de febribus dicit sic calor con-
nexus ad cor accedente naturalis calor
cordis egreditur alterando et per omnes cor-
poris membra diffunditur vel dispergitur ut
ei vitam eliminat unde est membrum
eius corpore in ea quod habitat s. dispensante
unum calefacit et vertit ea quantum toti
corpori febre actioni naturali subito nocet
et et dicit quod actiones naturales que per fe-
bre ledunt sunt appetitus cibi sompnus sedere
ambulare et alia similia hiis cum defici-
unt et mutantur propter febrem ideo quod febris ceteris
morbis est molestior quod ceteri morbi
unius tamen eueniunt membro non toti corpori
ut podagra ydropisis ethica et cetera
similibus hiis est enim febris diffinitio Diuersi-
tas febrium Ysaac sunt secundum tria quod
sunt in humano corpore in quibus febris
dicuntur esse scilicet in tribus partibus scilicet in humo-
ribus et membra solida febris in spiritibus
est effimera febris quia in humoribus est
sanguine non putrefacto quando continue
sola ut est synocha que est continua
continua est in venis inflammato sed non
est putrida continua sanguinis non est putrefactus
et quandam est in humoribus putrefactis et
vocatur febris putrida et sic est synochus de
sanguine putrefacto in venis et ideo est continua
et febris terciana de colera rubea in
venis et cotidiana de flate et quar-
tana de colera nigra et cum hii humo-
res sunt corrupti in venis sunt febres
continue putride et cum corrumpuntur extra
venas sunt febres putride interpolate
et quedam febris est in membris solidis

ut in carne pinguedine omnis vero
cartilagine et similibus hiis ut dicit Y-
saac et dicitur ethica et composite febres
plures sunt de compositis humoribus. Et
diuisiones febrium plane et composite sunt
posite per dictum Rasy et quarto canonis et in
libro de diuisione febrium Galieni et a tracta-
tibus maioris compendii continue et a
Gilberto plurimus et copiosius super
de febribus breuiter prosequor secundum quod in
spiritibus sunt vel in humoribus vel in
membris solidis i. de febre effimera
de synocha de ethica et de febribus
putridis i. de eius tractatu Almansor dicit
tamen effimera febris non habet prodromos
sed est unde prodromus tamen est febris effi-
mera quod est quando sit ut tractat
Rasy tamen quarto fen prima et dicit
a Gilberto et aliis quod effimera est febris
nocens principaliter dispensacia spiritu-
um et dispensacia alii in spiritibus
animalibus qui vigent principaliter in ce-
rebro alii in vitalibus qui principaliter vigent
in corde et alii in spiritibus naturalibus
qui principaliter vigent in epate Et dicit
liliator quod multiplicatur causa febris effi-
mere reduci possunt ad iiij causas scilicet ad
calefacientia corpus ab extra vel infrigi-
dancia corpus ab extra et poros corporis
claudencia vapores retinencia et hiis
consimilia Prima causa est ut esse
aliquis vel potus vel medicina cor-
calefaciens Secunda ut esse motus
animalis et corporalis ut ira et cetera
Et tercia causa ut esse aqua frigida
et astellas Alfonsus non confirmat
causas effimeras vel ut superas tamen
et frigidis sunt quiescentes et sic possit
intrare causa et ideo prosequor in hac
parte et dico quod effimera fit ex superflua
calefactione corporis et ex solucione et sic fit
ex coytu superfluo ex ambulacione
vel equitacione et eciam hiis et ex labore
forti diuiso ex balneo multo
aquatico vel arenoso et ex medicina
laxativa vel inflammante et frigiditate
et sic febris ex motu ex tussis sit
lassitudo corporis et membrorum ariditas
oris et sitis et tussis sicca et constipatio

humiditas in corde et caliditas materia in
et pectore in corpore cum sanguine et reuma
tangit propter forte motum et propter ap-
c in capite collo et spondilibus
dorsi sentitur calor et sudor par-
vus propter a[illegible] propter resolucionem
et desiccacionem spiritus qui est instrumentum ex-
pellendi superfluitates prohibetur
primo propter casum virtutis spiritualis
per resolucionem et in aucmentum accidi-
dolor propter multam [illegible]
di acerrime. ¶ Et ista accidencia
secundum laborem vel occasionem effi-
ciam faciens. Et cura eius est
quiescere et vitare omnia que cale-
faciant resolvunt et desiccant et es-
pecialiter cum usu balnei de quo se
bilem calorem tenent et naturali
confortant ut sunt syropus viol.
vel ros. mixti zuccaro viol. et
ros. mixti vel dyacitoniton et
dyaclorigiatum mixti et lactuas
et portulacas et fructus infrigidan-
tes et humectantes ut sunt prima
damascena recencia et mala gra-
nata mixta et acetosa et cerisa
et [illegible] et [illegible] ferrum
assatum in quo sunt zuccaro
ros. diu assat. et postea frigida
sunt data et [illegible] et alii levi et di-
gestibiles dantur. Sed in prima quantitate
provide una propter debilitatem digestio-
nis et omnes conveniunt alii qui in prima
quantitate multum imbibunt ut sunt
vitella ovorum sorbilium et testiculi
galli et carnes pullorum et carnes
edi bone sunt et pisces primi spiritus
si de aqua currente nuda sunt conve-
tes et lac amigdalarum cum aliqua
parte lactis communis et albus potus
et medicina quia infrigidat humec-
tat et spiritum generat et potus
corporis sit vinum album clarum debile
vel multum limphatum vel ubi con-
suetudo libatur decoctio ordei
tota clara non fortis desiccata

et pro vel medicina humulata vel
iulep alexandrinum ad decoctionem plena
preparatus et rarificetur aer cum herbis
et frondibus frigidis in domo ut cum
foliis salicis acetosa viole rosis
plantaginis citorea et similibus et cum
desiccant recencia ponant. ¶
Postquam aer est rarificatus et dicta
bona imposita et confortatum est vir-
tus ut fiant frigidis capud
colli et spina dorsi et omnes iunctu-
re pectoris fricatur in unguento de calo-
ria cum oleo camomille partes ii et partes
i olei viol. mixti et postea febris
sedata sunt tunc utile est ut to-
tum corpus perfundatur aqua tepida multa
et precipue spondilia et iuncture cor-
poris scilicet sicut [illegible] in forti motu
et labore iuncture admixte fricatur
et is sentitur aliquis dolor conveniens
et per aquam tepidam iam aque sedes
patientes in tyna suaviter mitigatur
dolor ille et sedat in tali balneo
non diu vel permittat ad sudorem
provocare et post balneum corpus de-
siccatis pannis lineis inungantur
totum corpus et precipue frondes colli
spondilia et iuncture cum oleo viol.
si tempus est calidum et complexio tempe-
rata sit. Si tempus non est calidum
vel complexionis est calida tunc ungantur
cum oleo camomille et hoc ego sepius
ita volumus. ¶ Cum dicta predica
et caliditas mediocris data et rarifi-
catur aer et [illegible] fricatur unctio-
ne et balneo aque tepide plurimis
est sedata curabitur patiens sicut
voluit. ¶ Et non est effimera conabu-
lacione et equitacione vel pugna
vel labore aliquo forti et corpus
est de more cura sicut iam dixi
et quia in hiis semper calefit corpus
et resolvitur sicut in corpore cum eadem
dico de effimera ex balneo multum

calo in domus balneari et de balne
o arenoso sub sole quia et utrobique
fit ex vicinis calefactio cum resolu
tione et consumptione humiditatis in corpore
Tamen in balneo arenoso est maior de
siccatio quam in balneo aquatico ut
in tantum et ideo in cura ethice ex a
renoso balneo est plus suspectum
quam in cura ethice ex balneo aque
calide In ethica consumptiva
laxativa quia super calefacit
corpus et resolvit humores et spiritus et
spiritum corporis Quia omnia que dicta sunt
in dieta rectificatione aeris alterati
ve mediantibus unctionibus et bal
neis conferunt ad curam [illegible]
primus [illegible] ordinatio mo
et plus [illegible] et frigida ubi in
alterativis et dicta Unde tamen da
[illegible] et sandali et herbis et
agresta et [illegible] et pone super stomachum
lana [illegible] in aliis [illegible]
vel frore et expressa [illegible] et
[illegible] apponatur et non tepidum quia
tepidum [illegible] mollificat et resol
vit venter et post eandem lanam
pone super cor et [illegible] Remedium
Ergo apponatur super stomachum [illegible]
[illegible] fortificativum cum plus masticis
et [illegible] vel [illegible] post [illegible]
et super cor [illegible] et [illegible] appo
no [illegible] quod [illegible] super
[illegible] frigide non sunt sandali [illegible]
[illegible] herbis et [illegible] Et fit ethi
mea ex oppilatione facta in cute
corporis et sic multiplicatur [illegible]
[illegible] ethica ex balneo aque frigide et
frigiditate aeris ex tali frigiditate actu
ali pori cutis clauduntur et [illegible]
[illegible] et vapores superfluitatum qui
deberent per poros exalare retinentur
quia non [illegible] Remedium ex [illegible]
et balneatione ex aqua frigida contra
[illegible] pori et [illegible] et vapores fu
mosi [illegible] propter oppilationem [illegible]
data in cute unde [illegible] et
frequenter [illegible] ad [illegible] quia
si vapor [illegible] melius [illegible]

[illegible] vapor [illegible] non fa
cit Remedium et [illegible] quia vapor [illegible]
[illegible] absque [illegible]
[illegible] et [illegible] quia
[illegible] vapor [illegible] humores Et
signa eius sunt secundum Remedium quando in
[illegible] febre corpus [illegible] tangitur non
vehementer [illegible] non ma
[illegible] calor elevari et secundum so
[illegible] est [illegible]
membra et urina est alba et de[illegible]
nat ad [illegible] propter hoc quod caliditas
in eis non [illegible] urine
et pulsus corporis sunt [illegible]
et veloces [illegible] propter frigiditatem
veloces et [illegible] propter caliditatem
[illegible] Gilbertus
dicit quod color faciei est [illegible]
vel [illegible] propter [illegible]
de sanguine [illegible] vel [illegible]
[illegible] que ad cutem [illegible] et
faciei [illegible] propter superfluita
tum [illegible] propter oppilationem cutis
et urina est alba propter [illegible]
[illegible] propter superfluitates [illegible]
[illegible] cum urina per viam [illegible]
[illegible] Signa ethice ex frigiditate
actuali [illegible]
oppilante ut sunt aqua frigida aer
[illegible] vel [illegible] sunt aque
[illegible] vel [illegible]
et [illegible] sunt [illegible] et [illegible]
gata et calor cutis [illegible] vel
[illegible] vel [illegible] faciei [illegible]
[illegible] propter [illegible] oppilationem [illegible]
[illegible] de [illegible]
aut [illegible] aut nichil [illegible] et
si quid [illegible] illud est [illegible]
[illegible] debent et
meatus oppilantur et si meatus
non oppilantur [illegible]
propter [illegible] in [illegible]
[illegible] corpus [illegible] et de [illegible]
secundum Gilbertus Et cura eiusdem
ethice secundum Remedium [illegible] ut [illegible]
corpus [illegible] febris [illegible]

silvestris lactuca portulaca scariola
cerefolium et prima ¶ Est et alia
consideratio ut fiat restauratio
de perditis et consumatis scilicet hu
miditatis et hoc fit per nutriens ali
le ut sunt testiculi galli caro
gallina edulina et hordei que
facile digeruntur et in sanguine
bonum facile convertuntur et hec omnia
sepedicta pertinent ad curam vocate
ethice ¶ Est et alia consideratio
ut materia peccans in se putrida
evacuetur Sed tamen debiliter vel tute
quia ethica et quia medicina eva
cuans sit debilis ut in 2a et
prima specie ethice fiat evacuatio
cum decoctione violarum minorum ma
ne cassiefistule tamarindi addita
modica quantitate reubarbari et si in
2a specie sint diminuta reubarbari
et vita cum zucaro violarum et dyacorre
cum syrupo violarum digestimo ¶
Sed si prime specie ethice associata
sint febris cottidiana accipiatur
succus scariole succus lactuce ana
partes j pars i. succi mente partes ii succi a
psii quartam partem vel partes binas
liano pars cum zucaro et inf
re et istud sit prodigiis Et prece
nata ventrutina predictis succis
addatur aliquid parte pulueris cum
le polipodii ¶ Si 2a specie e
thice sint ... admonicatur
quia nimis calefacit secundum Gilbertum
ego pono succum feniculi radi
cis ad medietatem succi mente
hec pono pulverem ... et
... succus scariole in decoctione ...
... et costus porcinum et nos qui
cito ad proximum ut in primo ...
... instanti ... ...
... et hora status sint hore me
liores ... de ... dictaduxi ...
vide in meo alphabeto in quo
abundans e libidras febris ... incorpo
lata cum ethica et quomodo te cura

in Gilbertino capitulo de febre ethica Et
sunt tamen aliqui dicunt quod per ... hos
... proximum dicitur ... et
... proximi dicitur ... calida
... ... prox
imum ... et dicitur mediana
... in ... ...
silvestris et digestiva et fiat alia
evacuatio per ventrem leniter aliquando
per ... aliquando per medicinas lax
ativas debiles ¶ Et non quomodo ca
... e cum ethica materia evacu
anda et ... febris ethice
... calida que e calida et sicca
... et illa ... hec facile cura
quando non cottidiana e ... ethi
ca difficilis e cura quia materia pur
gada non e ... ethice
... e ... in ... et visto
... digestiva et purga
... ... calida et sicca me
dicina ... febris febre ethica
... et augmentat et quia
ethica in digestione ... ...
... et in ... et
... et febris putrida et digestio
... evacuando et in ... ...
... ut ... e in ... de
hac febris et ... ... in
ethica cum associata e febris cot
tidiana ¶ Et non quomodo ... proxi
mo ut ... digestiva ... eva
cuativa ... ¶ ... in hac
febris ethica ... ad ... ...
... ... magis ... et magis
... afferunt quod ... febris ...
... cardiaca ... singul
... ...
... ethice ... et ...
... ...
... et alia de quibus in febribus
... dicitur quia pluries
in ... ... ¶ ... quod
... in meo ... ...
de ... ...
ca febris ... ... una que est
de sanguine nimia quod ... ...

putredine et sanguinis variant mod-
-i synocham secundum illud vel syno-
-cha de multo sanguine synochus cum putredine
et dicitur quod synocha continua est et non putri-
-da et habet effimere et omnes cum
est fluxionem usque ad sincopim nature for-
-ti convenit. Et quod causa quam ponit
Galienus in libro 2o de febribus quod sanguis
est de febre cum putredine et alia nisi
febre quod sanguinis sine putredine et
synochus quod cum putredine et quod
synocho est in urina color rubeus
et in pulsu est diversitas et syno-
-cham concomitatur sanguis a fluxione
ventris a vomitu secundum glosam et ter-
-tio fluxum alii concomitatur dy-
-arrea alii vomitus alii sudor. Et
synochus habet iii species secundum Johannem
[illegible] et non synocha et synochus est
urina [illegible] in synocha non. Unde
Gilbertus dicit causa de febre sanguinea
quod urina in synocha est sicut sanguis
[illegible] propter claritatem in qua
accipit [illegible] vi te-
-nuis [illegible] tenuis non sic et
[illegible] febre summit per repletionem
multam indigestionem et potationem
et per calidum et potum multum sanguinem
generantem et per repletionem sanguinis
per totum corpus quare vene sunt ple-
-ne et spirantes fortes ad est facies
rubea et oculi rubent et mollia
est et gravis corporis et gravitas ca-
-pitis et dolor frontis [illegible] et
tenebrositas oculorum et plenitu-
-do pulsus et molliores et cor-
[illegible] tangitur [illegible] dispositum ad fri-
-gore et in metu alii [illegible]
ut ad frenesim videatur procedens
dispositum et facies apparet rubea
et oculis inflatis et causa est secundum
Gilbertum et multos alios minui-
-tio sanguinem usque ad sincopim
quia secundum eundem Gilbertum in sin-
-copi totus calor et spiritus aggrega-
-tur in corde unde in [illegible] medi-
-cus [illegible] sanguinis et hoc
[illegible] fieri in principio febris in statu et

sanguinis fluxus facienda non e-
-st timore casus virtutis secundum Gil-
-bertum et secundum eundem hoc fit propter multi-
-tudinem vaporis calidi super flu-
-xionem resoluti cum multo sanguine coarta-
-to et non habente evacuationem vel
inspirationem nisi per mediocritatem
venarum ad cor. Et de subtractione
sanguinis usque ad sincopim in
hac febre multi sunt ut Gal-
-lienus Avicenna et plures sequentes eos
sed [illegible] dicit vix in [illegible]
[illegible] multis [illegible]
de [illegible] et non paciens
magis [illegible] quod [illegible]
[illegible] quam [illegible]
[illegible] forti
[illegible] virtutis alii fallant [illegible]
virtute [illegible] et aliis [illegible]
[illegible] flebotomiam et [illegible]
et multis [illegible] et si flebotomia fuit
neglecta non solum [illegible] a die
sed quacumque hora venit secundum Gal-
-lienum in [illegible] sanitatis [illegible]
[illegible] ventose
[illegible] si [illegible] non [illegible]
[illegible] in [illegible] nisi
[illegible] flebotomia vel
ventosa ponentur. Alfonsus [illegible]
si virtus est fortis dicit fiat flebotomia de
[illegible] brachii et multum [illegible]
[illegible] de sanguine sed non usque ad sin-
-copim [illegible]
[illegible] et frondibus et facies
et regio cordis et pulmonis [illegible]
[illegible] aqua [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad pedes
et [illegible] sanguinis [illegible]
fortes et [illegible]
vel [illegible] simplex [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] si [illegible] et si
de [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]

cum dicta sint et humida que sunt et
fricationes facte in cute cum fili
na humidorum amarorum et sim-
similiter et aqua calida et unguentum
de oleo camomille et oleo de radice
lilii et postea decoctionem fe bal-
neum aque calide ad evaporationem
materie fetentis et tenuis et intra
pores superflui evaporet ¶
Damascenus dicit quod quando dicitur effimera
ex opilatione non intelligitur nisi
de opilatione orificiorum et viarum ve-
narum intrinsecus et tamen dicit nisi cum
multiplicatur opilatio eius fit et id dicitur
e et etiam hoc sic multiplicatur
in hore opilatio et non fit suffi-
ciens respiratio et exalatio aspiratio
propter opilationem meatuum et coar-
tatio fit vaporum plurimorum unde
caliditas crescit superflua et in-
flammat spiritus si fiat ex infla-
matione opilatione in flamando
in sanguine erit febris sinnoca sino
ca non propter putredinem sed propter in-
flammationem et ebullitionem spiritus
sanguinis sed non propter opilationem
fortem et diuturnam fiat ibi pu-
trefactio erit febris putrida sinnocus
et sic fit febris putrida ex aliis
humoribus propter opilationem cum ibi
fit putrefactio et quandoque opilatio
humorum fit aut corporum multitudine
aut grossitie corporum aut visco-
sitate corporum et fit opilatio ori-
ficiorum venarum ex apertione coar-
tate vel ex re ibi nascente et
unquam fiat opilatio intrinsecus
per quod vapores coartantur et in-
flammantur spiritus febris fit effimera
Si autem inflammatio est in humori-
bus diu est erit sinnoca vel febris
putrida ¶ Et non quod effimera
ex opilatione viarum venarum
per humores parum permutatur in febre

ethica quia corpus liquefacit multum de
humoribus et febris est difficilis ad <effimera>
cognoscendum quia eius similitudo
cum inquit febri ex humoribus
et febris remanet unquam usque ad
diem tertium et ultra si sunt opila-
tiones fortes plurime et fit etiam
sura pororum de febris sine ablu-
tione et si sunt sine opilationes cu-
tis caradica et febris non fuit
error et febris redit unquam propter
fixam opilationem que est causa
que fuit ei plures proximi in-
terius sunt quod signa permuta in
sunt non calor solus et effimera
mutatur permutata in febrem et hoc
opilationem et sequitur hic quod quam
sic putrida et tunc debet ei cura
putride ¶ Et sic quandoque febris effi-
mere et eius cura habentur in textu
tam clarum quod vult ibi vi-
deat et ideo pauca sunt que curat
hic effimeram quia ut plurimum
antiqui medici ea cognoscit
effimera putrida et tunc debetur ei
cura putrida et non effimere ¶
Et fit effimera febris ex passionibus
anime in quibus spiritus movetur ad
interiora sicut aliquos ut sunt
angustia et tristicia cogitatio soli-
tudo studium intensum et excessivum
et timor et obstupefactio et tra
et similiter pulsus in his est mag-
generaliter in cognoscendo causam
et signa corporis et cetera et in curando
quia facies est discolorata vel
ad citrinitatem tendens et oculi ad
interiora pressi et ad clausionem
declini et pulsus parvus et de-
bilis et urina est acuta ita quod
quando emittitur sentitur eius mor-
dicatio et acuitas et hoc fit propter
a natura caliditer spiritum sanguinem et calidorum

et motus corporis et ad interiora secundum sententiam
Avicenne et Io. filii Serapionis. Et curatur
cum in dicte accidentia aut contraria
passionum ut est leticia solacium
delectabile cum fabulacionibus et operacio
delectabilis et vitacio solitudinis et
solitudine et illa que desiccant et
stant vel calefaciunt. Et fit cum
dieta corporis humida quia frigida et calida
sanguinem [illegible] humida et digestibilis
quia virtutis debilitatem et utantur
odoriferis in sertis et vestibus et
cibariis et bibat vinum album clarum
et multum limphatum quia secundum Avicennam
est medicamen bonum. Et ego dico
sirupus violarum et dyacitoniton pro
alteracione et super regionem cordis
appono epithima tale: Recipe ros-
arum vel sinceritatis florum violarum
rubearum vel sinceritatis florum bora-
ginis ana ℥ ii, sandalorum rubeorum seminis
portulace seminis lactuce seminis ba-
silicon ana ʒ i. conterantur et cum
aqua boraginis vel buglosse
et modicum aceti et modico vini
odoriferi miscentur et postea fiat de-
cimacionem balnee in tyna in
aqua dulci delectabili calida quia
competenter secundum Io. filium Serapionis donec
pars humectetur et impinguatur et
paciens cum oleo frigido et humido
ut est oleum violarum vel nenufarin
et Avicenna dicit multiplicet in-
unctionem post balneum cum frictione
olei cum est ei magis inunctio
quod balneum secundum nostrum Philaretum
balneum aque dulcis competit
cum effusione multa super caput
et corpus et [illegible] facta vinca r. sunt
corporis et [illegible] at et ponatur
sicut conferimus et tamen dico quod non
bibit confert sepius et quod in bal-
neo et post balneum caveat ab
aere frigido et vento. Et fit
epithima de ira vel gaudio et
nota de motu spiritus ad interio-
ra in predictis passionibus, aut quod

ut plurimum fit secundum quod ad motum spiritus
ad interiora licet secundum et res aliter aliquis
ponit. Gilbertus ponit dicit quod
tristicia et angustia sunt motus
spiritus ad opposita videlicet motus
spiritus ad interiora propter aliquid in-
sistere et tamen dico sine ratione ap-
prehendi aliquid delectabile sine in-
tencione removendi aliquid offensiuum
et motus ad interiora propter de-
precacionis rei desiderate vel du-
bitatis vel et difficultatis rei unde
que sequitur et quia vehemenciam
et impetuositatem talis dum si et
opposita motus acquiritur calor
continens in sola spiritus et sit se-
cundum epithima Gilbertus. Et Avi-
cenna ponit sic et causas effi-
ciente quod angustia vel tristicia
sola et videtur apprehendi motu
in eis esse ad interiora et et ad op-
posita. Et dicit cum quidam accidit
quod motu spiritus et ad interiora et
exultacione omnis in eis quia si-
militer angustiam secundum sententiam hic
in epithima et postea dicit accidit
quibus quod multe considerare quia re-
quisita n. separata et non adequa-
tum motus laboriosus spiritus ca-
lefaciunt et febre sanus laborans
cum motum vocat motum spiritus
et ad opposita scilicet ad interiora et ex-
teriora et tamen dico non fit hoc sed
secundum motum ad exteriora movetur spiritus
secundum speciem motus ad interiora per
desperacionem et difficultatem unde
verum constat. Et sic quod ira
epithima dicit Avicenna in dispo-
sicione ire quia multa super flu-
motus spiritus ad exteriora cale-
faciens adherere et si sola spiritum
faciat secundum epithimam. Et sic eius
sunt rubor faciei inflatio tumor
cum ira prorumperit et aliis ca-
nac faciet et in flatum non
post sepius sed in flavi et o-
culi sunt rubei tendentes ad ex

tus propter vehementiam motus spiritus
ad contraria et quandoque accidit eis
tremor propter motum contrarium causatum
debilitatem virtutis et urina est citrina
et cum sumitur sentitur actu calida
acuta et pulsus grossus plenus
frequens ¶ Et cura eius est ut
quiescat et letificetur et iocundetur
et balneetur in aqua tepida et
ungatur cum oleo primo et tunc de
violis plus confert et victus quantum
tali balneato et cibetur cum cibis
frigidis et humidis et qualitercumque oportet
cum sit ex ira ¶ Et de consi-
milis qui cum ira miscetur timor vel
verecundia tunc non est rubor per se
motus in facie nec est magnitudo
in pulsu etc. Et cura quando
ad parte timoris accidit in effimera
ex angustia ¶ Et non quod sermo
ex ira effimere de gaudio sig-
nificata sunt signis effimere contra-
rii quod oculi sunt gaudentes in forma
sua et non macescentes et pulsus
non est ita frequens sicut pulsus
iracundi ¶ Et cura effimere ex
gaudio est proxima curationi eius
que est contraria huic ille et similiter sic
sit in hac in effimera contra peri-
culo vinum et balneum quia vinum con-
citat iram contra periculum sua et bal-
neum admittat ad putrefactionem
et attollit febrem ¶ Cum quis
in sole diu steterit frigidus aliquando
tangit calor caput amplius
aliquando regionem cordis tunc caput
principaliter leditur et dolor in capite
tunc pectus leditur et sitis amplior
et anhelitus magnitudo et desi-
derium attrahendi aerem frigidum et
sive caput sive pectus principaliter le-
datur calore solis spiritus inflam-
matur et fit febris effimera ¶ Et huius
signis super senserit caput vel me-
diciam posuerit calida multum ut
porrum allium piper azafetida
vel euforbium crinis sinapis et
calore solis et cunctus super calefactoris
calefit cor et spiritus inflamatur
et fit febris effimera et tali febre
fit calefactio spiritus vitalis et in
primis magis accidit ut vitalis et similiter
quod super flumen dimisso spiritus calefacto
faciat fit curatio febris ¶ Sed primis
igitur fit calefactio sicut ex sole capitis
leditur in frigida debet tunc embrocari
cum frigidis et tunc dicitur ponitur frigidis et
non actu frigidus nec pori claudantur
et fiat in cerebro maior inflamatio
et fiat quod tepidum quod apponitur
sicut pannum sive infusionem rosarum vel iusquiami
violarum plantaginis camfora et
psilio et olei rosarum tunc madidus
attentus procedat ¶ Et sermo iusto quod
aliquando super animam in frigida quod
si fiat considerare ut caput magis
quam contra hoc dolcat propter clausuram
pororum et si sic facta curatione
attendatur et fiat ut dixi embrocatio
actu tepida et unctiones et em-
brocationes fiant quousque febris
declinaverit. Si non lesio maior
et super calefactio in pectore sunt et
ibi fiant dicta remedia prius
et postea amplius quam in capite licet
utrobique oportet fieri tamen fiant quam
lesio est in capite plus fiant
de localibus remediis ab extra
capitis quam regioni cordis. Fiet
tunc utrobique et mutantur cum frigidis
et humidis digestibilibus et syrupus
de violis vel rosis vel myxis si oportet
simile bonum est ¶ Et postquam
febris declinavit vel ex toto quievit
balneetur in aqua calida
tepida et fiat multa effusio aque
calide et tunc dicitur separate calide super
caput et quia sermo ex ira hic in-
cipiat et febris resolvit et tunc de
vapores derelictos parates
in flammam resolvit et similiter eadem

plus confert in hac febre balneum
quam inunctio veniunt preterquam
egredientur tyriaca et unguentum capitis
cum oleo rosarum vel nenufaris hec
Si non cibus calidus vel medicina
calida non solutiva ut azaro
hepatica vel vinum forte potatum
sit tunc effimera danda sunt in
tinus in francia ut aqua endi
vie et zucarum rosarum vel violarum et su
cus fructuum frigidorum et olera frigida
ut lactuca portulaca syrupus
violarum rosarum et exsatans syrupus
acetosus cum decoctione frigidorum semi
num et herbarum et ea que provocant uri
nam et tunc dic in lenitiva ventris
et super stomachum et epar frigida appo
ne et humida per modum epithema
tis vel emplastri vel unctionis
Sed plus ego utor epithimatibus
quia et unctio sua viscositate
aliquos poros oppilat et retinent
inflammatos quia non evaporat
et emplastra calefaciunt dealbant
cito ¶ Et non quod in capite eo
pecore in effimera ex calore solis
vel balnei communis apponimus e
pithimata quam in unctiones vel e
mplastra propter causam eam et licet eo
hac febre principaliter inflammantur spiri
tuales tamen non est negligendum cordi
apponere in francia confortativa
et humectativa | Et dicit Gilbertus
unctiones vel epithimata
fiat nisi digestione completa et tunc
dic albi supra et dicit quod valet in
calefactione capitis valet hoc et tunc
dic que valet in calida distempera
ta sicut valet hic ¶ Et fit
effimera de potatione vini fortis
et ascendit de sto fumus igneus
cerebrum calefaciens et desiccans
super flue et dolore capitis tunc
¶ Et cura eius est ut dum est
de cibis calidis supra et rectificare
aere cum frondibus et floribus frigidis
et humidis et localia applicare
remedia sicut in capitulo de do
lore capitis ibi dolor ex vetustate
vel fumo et in dolor ex potatione
vini fortis ¶ Et non quod in effi
mera de cibis calidis vel medicina
calida datis vel de potatione
vini fortis non competit vinum ut
balneum secundum Alfonsum Damascenum tamen
dicit sit cura effimere ex vinis
et cura ebrietatis et forsan in
digente solutione et flebotomie et voi
tu et purgatione cum preservatio do
lor capitis et tunc vel in egredia
balneum preterquam declinatio sed Al
mansor dicit quod potatio est quod
ex aquis fructuum frigidorum vel
aqua frigida non in pectinosa sed
paulatim et cum febris sedata
fuit in egredia balneum et
mora faciat in loco temperato et
multa aqua super caput fundatur
et ego dico cum spiritus tam vitales
quam animales et naturales rectificantur
per alterativa supra tacta et per localia
confortativa apposita nec balneo u
tor nec flebotomia lenitivo quoque fiet
ventris ut liberius vapores exe
ant ad consumatur ¶ Et fit effi
mera ex cibis grossis ut multo secundum Al
mansorem secundum Damascenum fit effimera
ex repletione ciborum nauseativa
quia ex tali repletione vapores
mali eveniunt quibus calefiunt
et inflammantur spiritus et reflexi cor
pori calefaciunt et in hiis quod stricti
sunt pori et qui preterquam repletionem
utuntur exercitiis vel balneo et tunc
eo quod supra calefacit et vapores
manet in fumum tunc dic grossus
non egrediente ¶ Et signum
tale repletionis est gravedo stomachi
et quoque dolor et intensio ventris
et nausea et eructuatio fumosa
vel fetida et licet Gilbertus post

pro signo eructuacionem acetosam
Avicenna dicit effimeram in qua ri
tur eructuacio affuit acetosa
et adest tensio ypocondriorum
et rugitus ventris alii in superi
oribus in testinis alii in inferioribus
¶ Et cura eius est ut euacuacio
fiat superfluum per vomitum vel per
secessum et si hec sponte ante ve
nerat alia cura non indiget
Si non non sufficit cura nunc ar
te fit videlicet ut si nausea fuit
et in superioribus intestinis provo
cetur vomitus cum leni medicina
vomitiva ut hiera in meos antidotarum
ubi vomitus Si vero rugitus est
in inferioribus intestinis et nausea
prima tunc provocandus est venter
cum suppositoriis et clisteribus et eciam
ut appetitus fiat abstinencia magna
et post euacuacionem cibetur paciens
pane albo et digestibili et signum
quod satis est euacuatum est quod appe
titus cibi redit Et dicit Gilber
tus quod in tali repletione quia
sanguis crudus qui si vero
nimia fecit corrumpentur et putre
fieri quod gignit flegma quod
cum cauenda est nisi euacuatus
sit sed tamen scies quod sanguine existen
te crudo et indigesto non fit flegma
quia magis tendit ad putrefactionem ideo
Alfonsus utitur euacuacionibus
in tali repletione et cibali et cau
dita sanguinis et indificiat san
guinem per vias intestinorum et per
vias urinales ab agno sit
cruda sanguinis et dicit cum
fit facilius convertitur in putridam
et flegma et quodam tamen latrones
humores cancatum et considerari
in istis dicta Avicenna quod hec
sint plures prosperos et dicta Almanso
ris quod est maxima et quod cum
euacuacione non est compatitur dum

febris recedat ¶ Et fit effimera
ex apate dicit enim Avicenna quod
febris que sequitur apatam interio
ra sunt febres putride et alii as
piciant sed putride tali febre ethi
ca et non sunt de genere febrium
effimerarum sed febres que sequuntur
apatam continuo apparent magis
que sunt in carnibus mollibus
ut inguine vel sub ascella vel
sub aure ut plurimum sunt effimere ve
rumtamen si processerit in tali apate
repletio fit febris putrida et ideo dicit
ypocras in bubonibus omnes febres
mala preter effimeram et ut plurimum
effimera fit apa sanguinem et quod
sit erisipila et similia ei hec Avicenna
et post Gilbertus hec effimera
cum nisi prius cure apa et quod
noscitur in tali apate esse effimeram
per ruborem faciei et aliqualem tu
morem et pulsus magnitudinem
et aliqualem velocitatem et fit hec
febris alii cum quandam fame et quod
ut dicit Gilbertus si in bubonibus
fuit causa sotilis in salute dicit est
in vaporibus et sic consumenda
et dum apa sine sanie fit cura
quo curato cessat effimera si
vero non fuit causa tunc est item
dicit ad quandam famem et post
notandum quod alii in bubonibus est
effimera vere dolentibus in quandam
famem et alii vere dolentibus in
quartane famem quod ad curam
effimere ex bubone est ut cura
apatis in salute vel famem et re
ret et consequente ¶ Et Gilbertus
dicit quod cura medicine primo vino
rum cum dyaltea post et postea cata
plasma emplastrum tale Recipiat
farina tritici et frenis apii et
mel in duplo ad frumentum et totum
supponatur ¶ Ego non quidem solum
tamen pono embrocacionem vel

sanitatem leve cum aqua decoctionis
florum camomille mellilloti vio
larum et foliis salicis et furfure
et parum aceti addatur cum hoc decoc
quod sit cum grosso resolutive
ma quod sunt sanie quousque ma
turaverit et cura apa et se
¶ Si non per resolutiva debite ap
plicentur non minuit dolor quan
tus et tumor per hoc quod ma est spissa
et grossa et tendit ad quantitatem
sanie tunc primo Gilbertus fiat
emplastrum maturativum sic fiat se
nacio et est herba quoniam vis al
thee grudes solie et am
gia vertua et fenugreci et
seme lini fiat emplastrum et ap
ponatur et si ma est valde dura
cocatur cera et applicatur
dyaltea cum asse sunt unde et
fortior cute quod unde amota
sit tenuis et apna ¶ Ego
non matur bubone cum mal
va flores camomille cum poi
decoctis mag et aqua quod spissa
alba lactis [illegible]
nil lardi et ubi est lobaceum
maior [illegible] cum cut
ello in patient te actu incid
sit insuper et tepida apponis et
sicut te bonum quia in hoc ma
maturat levit dolorem et
si sanies quanta est spissa
et cutis est spissa quod quia
in re [illegible] ante cute et inspe
te et ad hoc bonum medulla
[illegible] sorge quod licet et multo
mi quia simplex eius est spis
ce multo maior in multo et
grana et quia illa medul
la et cuius eius cum ole quo
nl camomille misceatur et appo
natur et stupa lini sic sanies
[illegible] alijs et inde

Eis non sufficit cibum aperiatur
apatus obtinuit rupes apate
mundificat cum emplo de guta
apu sup deco dicat cum Gilber
tus hoc emplm curabit usque
perfecte et forsan cessabit se cisti
na omnio non indiges alia
cura et si se perveniat sciat
quod non est cistula quia non du
rat ultra tres dies et de hoc
mirandum est dicat cistula ultra
tres dies non durat et dico
alij se cistula est quod bubone
sine quantitate sanie vel ante
quantitatem sanie et febris nam
cura nisi curatur bubone et
bubo duraret plures quam per mensem
in dies antequam sanie uno
anticip rupta vel apta ¶ Sed
ego dico salvo meliori iudi
cio quod cistula apud bubone in
primo antequam sanies quantitatem
est per dolorem et quia apa re sol
vit magis dolor et cessat
cistula et sicut resoluta apa sup
venit ubi sanies in quantitate sa
nei satisfactum dolor et quia
sequens se non remanet cisti
na sed apparet in febre putrida
et est magis se de qua postea
dicetur febre in dubitationibus ma
la nisi fit cistula ¶ Si vero
ante quantitatem sanie in bubone
non fuit cistula sed de loco
quantitate sanie tenet si
fit in dies rupe apa et sa
[illegible] cessante dolore
cessat cistula quod si velut dies
in tantum portus sanie se
[illegible] cistula tuis in putrida
et quod hoc apud apus si se cisti
na apparet vel si dolor fortis
est apud et se cistula non appe
at reges pratice sicut cistula

laborante cum dicta pena et di
gestibili frã et humida cõplexi
o vinum et balnea et cetera cale
facientia et non facto fit flegmaz
ut quidam volunt nisi fieret
in parte eiusdem corporis quia si
primo per causam ante dictam malum
est propter medicina nobilia que ledi
ex hoc primo ut supra capite op
positio quia ista tractat esse p
in dyameta quod apud sapi
entes non admitti sed utrorum
solutis si expedit uel matu
ratis et mundificatis ia dicti
vbi ex et postea aliqualiter conti
nuam famem nisi ut balnee
non propter effimeram sanie continue
cessit sed ad hoc quod in a sanie
sa subtilie et citis et melius
ulinus mundificet et mundifi
catum bonum est vinum defama
ordei et melle refactum et cum
antidoto nico ¶ Et fit cotti
die effimera post dolore in lu
bone ut in dolore capitis den
cium oculorum aurium et aliorum lo
corum ut in colica lapide uel
renum dolore uel artetica pas
sione dicit enim Avicenna quod do
lor quoque calefacit spiritus adeo
quod spiritus in flamma et fit fe
effimera et Gilbertus dicit quod
per dolore spiritus motum fit uel
turbicati et coarctati et fit fe
effimera Alfonsus dicit quod do
lores commovet humores et spiritus
et agunt eos et per extreme cola
et subtiles spiritus ¶ Et cura
eiusdem effimere est curare do
lorem vim curatum et uti dicta
debita secundum eam cum sedatione
prime fiunt quod dolor est ex ca
lentica uel repletione hu
morum uel ex complexione mala
calida uel frigida ¶ Et fit effimera

ex vigilius / Et cura eius est
quiescere et dormire et caput
in fricare et hunectare et abi
sunt bonos humores generantes
humidi tamen et fit aliqua et
bibe vinum temperatum moderate
quod dicit Avicenna sine timore
bibat eum nisi fuerit dolor ca
pitis et balneum humectans ergo est
et in unctus humectantes et cu
dit in frantes ut Avicenna ¶
Gilbertus dicit quod ex frequenti vigi
liis superflue sulnesciunt
spiritus animales et superflue cale
fiunt et fit effimera et spiritus ca
lefacti calefaciunt humores ac(?)
intendit urina vim a principio vi
giliarum que superflue fiunt est
urina tincta et si desit fit cru
da et in digesta Cum ad vigi
lie continuant et ultima urina
fit urina subtilis et alba et fa
cies subtilis propter siccitatem humorum
quia per vigilias desiccantur
est solicitudine et alba propter defectum
digestionis / Unde in fe effimera
propter vigilias fit urina subtilis
et alba et facies in ea est tincta
quia calor currit ad exteriora
tempore vigiliarum propter vigilias co
rporis motus debilitatur et fit
granata grossa et tarde et tu
mescit facies et facies citri
nescit propter calorem motum ad
exteriora tempore vigiliarum et
oculi cavantur quia carent
nutrimento et quia spiritus ex
pellebat eos in plenum et faciem
emunctes et positurus est per
vigilias et pulsus est parvus
propter casum virtutis / Et dicit
Gilbertus quod cura huius effimere
est generatio sompni cum fricatione

pedum ut prohibeantur ascensus
vaporis et caveat a vino forti
quia desiccat cerebrum et inducit
perpetuas vigilias facit ut
recitat Galienus de sene notato
qui hausit vinum forte in exi
tu balnei et incurrit perpetuas
vigilias et caveant acetum
et comedat que spiritum ingrossant
et humectat ut sunt lactuca et
portulaca et similia et ego do lac
papaveris quia infrigidat et spiritus
ingrossat et sompnum provocat
et dyapapavers confert et semen eius
decoquitur semen lactuce por
tulace scariole in lacte mulie
ris vel papavero et dentur colia
ria .ii. de ptisana cum ungantur
tympora cum papavere et caveat me
dicine narcotice sicut opium
et similia secundum Gilbertus ¶ Et fit effi
mera ex sompno et quiete secundum
Avicennam ex hoc quod spiritus et vapo
res calidi qui in vigilia et
motu solent resolui detinentur
et coartantur et calefiunt spiritus su
perflue et hanc se solebat prede
cessores et sompnus superfluus plus
quam conveniat et accidit interdum
propter sompnum resolucio vaporosa
et quidam dicunt resolucio vaporosa
pulsus ¶ Et cura eius est secundum
Avicennam subdat in balneo aeris
et alkohol calide aque calida
et quantitas cibi que sit infrigidans
et humectans et detur quartum
aque bibere vinum ¶ Et fit effi
mera ex fame secundum Avicennam eo
quod vapores in corpore cum non
veniunt nutrimentum acuuntur
et calefiunt spiritus et fit febris
effimera Gilbertus vero dicit de
desiccacione membrorum nutrimento
ex ieiunio calor naturalis agit in
spiritum et calefiunt superflue spiritus
et fit febris effimera in principio accidit ci
trina propter nimiam colere egredie
tis ad exteriora et accidit conver
propter consumpcionem humiditatis et pul
sus debilis et subtilis propter organi
cam mutacionem et velox propter necessitatem
attrahendi aerem urina citrina propter
multiplicacionem colere unde cum toto
sanguis fit colericus urina fit
colerica ¶ Et cura eius ut statu
te fiat omnino cibus nutriens
et non dentur multum nutriens quia con
tracta sunt membra radicalia
et desiccata et calor innaturalis
est debilis unde cibus crudus
trahitur in venas et suffocatur
calor naturalis si nimis fame
affligitur patiens potest ei dari
mica panis cum syrupo simplici
et tysana etc. que cum fuerit
digesta ponatur in balneo temperato
et cum sit aque dulcis ¶ Et
caveat ne multum calefiat et
amo caveat ne sudet tali
balneo membra radicalia hu
mectantur et dilatantur et tunc da
ci cibus digestibilis subtiles
sanguinis generans sicut est caro
perdicum animal laudabilium
et pulli galline et pisces petri
aquarum petrosarum et similia et
vinum eius sit subtile clarum et
in die non forte ¶ Avicenna non
dicit potest quando dormit non
super caput eius fundatur plurima
aqua tepida et sedeat in ea
ut humectetur corpus et inungatur
corpus cum oleo violaceo rosarum vel de cu
curbita humectat enim corpus ¶
¶ Et in fit effimera ex siti secundum
Avicennam cura est dare potus aque

frigidarum et aque frunctum frigorum et
humectatiue et humectatiue cordis
cum diligentia et si possibile est
fiat balneatio cum aqua frigida secundum
Avicennam. Alfonsus prohibet
balneum aque frigide nepoti eius
claudantur et vapores calidi
intus retenti forcius igniantur
et cibabat eum cum suco fruc
tuum frigidorum et paciens dimisit
et famem sustinuit et cum [?]
et cum tysana alba et pultes cum
cibis ita dans digestibilibus
et subtilem sanguinem generanti
bus

Febris ethica est calor
innaturalis fixus in substantia
membrorum radicalium ut sunt
cor vene arterie nervi et ossa et
consumit humiditatem corporis substancialem
et prohibet corporis conservationem. Habet
Avicenna parte 3 fen 1. Colliget
et habet iii species. Prima est cum ca
lor innaturalis consumit humiditatem
naturalem que existit in flegmate venarum
liberator dicit quod prima
species est quando per calorem innaturalem
humiditas rorealis cordis et
membrorum radicalium consumitur
et tunc dicit maior eius pars rorum [?]
secundum consumptionem olei consumptionem
in lampade per flammam. Et secunda
species secundum Avicennam est cum calor
innaturalis consumit humiditatem
in carne que humiditas perdita
potest per cibos reparari. Et secundum
Avicennam secunda species est cum calor
innaturalis consumit humiditatem
membrorum quibus in bibendo comedendo
communicari potest humiditate liberatori et

aliqui vocant cambium quod secundum
Avicennam ista humiditas est similis
oleo quod iam in bibitur est lichinum
in lampade. Et 3 species est
secundum Avicennam cum calor innaturalis
consumit humiditatem que est in membris solidis
et consumit carum humiditatem radica
lem cuius restauratio est impossi
bilis medicina vite naturalis et
secundum medicina humiditas radicalis
in quibus in diebus approximate
apportate [?] simpliciter secundum quod dicitur est
in tantum carum longitudinis et breui
tatis vite. Et secundum Avicennam quod
consumptio humiditatis est similis
consumptioni humiditatis materie de qua
fit lichinum et cum in flammatur
membra radicalia et precipue cor est
ethica et calidas corporis quamquam
perducat ad ethicam tamen non est
ethica simpliciter nisi tota flamme
in flamma de radicali humiditate
consumitur. Et dicit Avicenna
quod prima species recipit ut plurimum
ab effimera tamen ii alie species sunt
communiori parte post febres ma
les humorosas precedentes et
dicit liberator quod febris capta
aliquando venit sine febre precedente ut
tristicia angustia et nimia
fatiga ut laboris nimio. Al
fonsus dicit quod aliquando primo fit effi
mera et postea ethica et si [?] ethi
ca et tamen dicitur sine febre consumit
in corpore ut ethica indicat tal
ethica est ut ethica senectutis
ut sic febris precedente ut consumitur
et pulsus eius est primus et
tardus et urina remissa et
tenuis. Et signa prime
speciei sunt quod maior calor est
in arteriis quod in locis venis

et sic est equalis caloris uno tempore
sicut alio, i. ante prandium sicut post
et hoc nisi in die sit prima et tal(is)
est debilis et non multum percepti-
bilis et non est sensitas notabilis
in corde unde prima species est ce-
su secunde apparente ut vult *Gal(enus)*
de diversa febrium et io dicit quod prima
species est difficilis cognitionis sed cito cog-
noscitur est facilis curationis et *Gilber-*
tus dicit quod ad gustum est maior
calor ¶ Secunda species sunt ista signa
sensitas in cute apparet manifesta
et pulsus velocitatur et post cibum
totum magis calefit corpus quam
ante et post prandium et volis manuum
et plantis pedum et hiis que re-
cipiunt concitat calorem sicut fit
in calce viva cum spergitur aqua
latentes igneitas in ea tunc con-
citat corpus ¶ In 3 specie sunt
ethice sunt oculi concavi cutis
arida et tensa tempora plana
et venit ad hoc dorsum ac si ibi
non esset in testudine et pulsus est
talis vacuus et durus et minor
tarde tepe et urina est pinguis
spissa [illegible] ut quasi oleum et ea
gutta super lapidem non facit [illegible]
[illegible] sed molle ut oleum effunditur
et aliqui sumunt signa febrium ethi-
carum per urinam sicut in prima specie
ethice resolvitur pinguedo debilis
coagulationis i. facilis resolutio-
nis et urina redditur albicun-
pinguis unctuosa ¶ In 2 specie
resolvitur pinguedo fortis coagula-
tionis resolutionis difficilis in
urina est i. tela aranea in super-
ficie manifeste unctuosa ¶ In
3 specie resolvitur humiditas substantialis
membrorum [illegible] et fit urina
in colore et substantia ut oleum et [illegible]
sic [illegible] in [illegible] urine
ethicorum est [illegible] specie sicut

ethicos quia in prima specie dicunt
quod in urina pericalcides apparent
[illegible] subtiles et longe partes ut so-
let fieri de cortice [illegible] cum [illegible]
emollitur / et in secunda specie apparent
resolutiones furfuree i. ad formam
corticis [illegible] grossi et lati et in
3 specie sic ethice apparent [illegible]
tes resolutiones in urina sicut ad formam pa-
[illegible] ut [illegible]
in partes [illegible] divisa / Unde volunt
hii quod in prima specie sit minor re-
solutio pinguedinis et membrorum et
in 2 maior et in 3 maxima et
dicit *Gilbertus* quod tales resolutiones
pinguedinis et membrorum et tales
unctuositates in urina ut apparent
[illegible] sicut pericalcidos
furfures ut [illegible]
[illegible] et non [illegible] sic ethica
[illegible] de quibus
unctuositatibus et resolutionibus dicitur
sunt [illegible] et *Gilbertus* diffuse
tas ponit hic non [illegible] de
[illegible] sed in [illegible]
o de hiis vide [illegible]
[illegible] pinguedo ¶ Ad curatio-
nem ethicarum [illegible] specie que
curabiles sunt [illegible] sunt [illegible]
tes i. non admittit [illegible]
[illegible]
[illegible] sunt
obedientes et non [illegible]
[illegible] et medici sunt [illegible] in
[illegible] regimine ordinandis
sit quod aer [illegible] clarus [illegible]
ad [illegible] tendens [illegible]
[illegible] de [illegible] aqua dulcem [illegible]
[illegible] et [illegible] non [illegible]
rectificatur aer in domo [illegible]
[illegible] cum aqua [illegible]
et [illegible] et in [illegible]
[illegible] folia [illegible] rosarum et [illegible]
[illegible] rosarum [illegible] cum aqua rosarum
et aspergitur pulvis [illegible] sanda-
lorum et custodiri [illegible]

et frigidae multo et tisana et vestes
patientis aromatizentur cum aliquibus
odoriferis propter suos fines et
actualiter humidos et confert sed caveatur
ne talia forte desiccant
ut rose et caphora odorentur ab
egroto si febris liceat sicut op-
tem corpus desiccaret ideo istis
conveniunt moderate agere ut acer
fumositate paucis et vedaleum et pruna
quae te ad quietationem et conforta-
tionem et in potibus plus convenien-
tibus et mediis alterantibus et con-
fortantibus secundum Gilbertum sed in se-
cunda quia est intensus ad siccitatem
et humiditatem tendens in prima non
sic sit albus plus intensus ut
capo pullina contra quantitatem
ponderosorum et vinum limphatum in
secunda specie sit albus minus intensus
et magis in frigidus et humectans
quam in prima nec sit patiens quantitas
lactucis portulacis scariole prunis
farina ordei vel avene cum zuc-
caro vel lacte amigdalarum ¶ Ex-
quisite dat farina tritici cum lacte
caprino vel lacte amigdalarum et
potus eius sit tisana vel lac in
fine frigorum vel colatura furfuris
cocti quae aptior est ¶ Et alios
dat quod testiculi galli valent quia
antiqui mos summam Alfansus ho-
dat confectionem ossis humulata ordeo
accam propter timorem debilitatis di-
gestive in isto et ego do vinum
album vel cum limphatum cum a-
qua fortuna et cum aqua [...]
distillata vel cum aqua decoctione
lactuce et albus bene est in fine
in frigore maiorana cum lacte
amigdalarum cocta ad modum pul-
tis et secundum Gilbertum lac caprinum
vel azininum tolerandum est quia licet vi-
tes cum clarorum [...]
parte constanit vel clarum
[...] cum prosperitate supplet
vices dyadragagantis mundifica-
tiva et [...] supplet vices zu-

caris rosarum sed si venter est fluxibilis
coagulantur in lacte lapides
flumiales candentes et si multum
febricitet patiens non detur lac propter
[...] eius quod est sanitatem ca-
loris febris sed ille et ego in secunda
specie non do lac tunc quia calor
se augmentat vel in prima specie
quia alia minus magis [...]
quae data sunt sed in ethicis [...]
se do tale lac et confert multum
et tysis confert ubi non est febris ola-
tia vel spata cum lacte amigdalarum
cocta conferunt ut borago lactu-
ca portulata [...]
a rostia et [...] asparages
cocti boni sunt et comedantur cum
[...] malorum granatorum et cum dat
[...] de [...] vel syrupos sic
de testiculis vel ramis vel lima-
cis de quibus dicit Gilbertus et
phisici alii propter [...] sed sunt
restaurativi alii sunt [...]
in secunda specie ethice ¶ In 3 vero specie
quam vulgus eius ubi [...] ego numquam
assumpsi ad curam aliquam personam
ethicam in specie 3 nisi assumma et
sit de quinque patientis ad [...]
et quiete et letitia et vitet ma-
[...] et vigilias et cum [...]
[...] de clarum et dyadragagantis
dyapenidion [...]
clarum prius [...]
ca [...] de mane dat
dyadragagantis et dyapenidion et in
[...] dyadragagantis cum [...] et
de [...] clarum prius [...]
[...] constipatus
ne fluxum [...]
ne calefiat dyadragagantis propter
pectus et clarum prius [...]
vel dyapenidion datur ad restaurandum
[...] et [...]
rosarum si patiens est in ventre nimis
mollis [...] et [...]
[...] est nimis constipatus et
[...] de syrupo rosarum vel [...]

et post Almansor cotidie balneum in-
gredi sed ubi acalde non ledit
et sedebit per aliquam horam in aqua
tepida deinde cum oleo violarum in-
ungetur. ¶ Rogerius non dicit quod
tantum die in tercia die fiat paciens
ti balneum tale. Recipe capita et pedes
arietis et anetum excoriata de-
coquantur donec dissolvantur et ca-
so balneo tepide recipiente a
balneo cum desiccatus fuerit et un-
gatur per totam superficiem corporis et ante
te usque ad dorsum et super pectus
et toracem et cum brachia et latera
et tibias hoc unguento. Recipe axungie
cum porcinam recentis a gallina-
cea femina ancere butiri recentis
sepi hircini olei violarum ana ℥ i.
et liquefiant omnia cum ℥ i. cere albe
novelle et abigne de pane et ap-
ponatur gummi arabici dragaganti pul-
verizati ana ℥ ii. et in corpore
et fiat unguentum. Gilbertus non dicit
fiat balneum. Recipe violarum folia
salicis vitis Recipe nimphe malve
solatrum ana [illegible] i. decoquantur
in aqua tepida fragantur. C.
omnia in quo balneo sedeat e-
thicus ter in die sed non sedeat
in balneo ita diu quod pulpe di-
gitorum incipiunt corrugari et in
exitu balnei paciens desiccata
in ungatur cum ungento simili dato de
axungia porcina etc. quod Gilbertus
ponit dictam axungiam et pin-
guedinem gallinaceam et anatinam
et anserinam cum aliis simplicibus datis.
Rasis non in capitulo eodem dicit de
mellacibus [illegible] sed alius de
[illegible] de [illegible] de [illegible]
de salicibus et de violarum quod predicta sunt
dimisit dicens quod caliditas febris et siccitas
corporis est maior vel minor.
¶ Et tota [illegible] Rasis [illegible] va-
riat Rogerius ethica sit alia
sit cum impedicione digestionis et sicci-
tate sublevete [illegible] quod ethica

[illegible] per urina dissoluta et per
debilitatem totius corporis et per carent-
iam sitis et per [illegible] continu-
ationes et omnia que medicinare cala
et humida in alias patuliis relati-
onis et simplicibus dulcibus hic ille
et in dio sed ethica est [illegible]
plurimum e in senibus et vocatur ethi-
ca senectutis et non omnia que locu-
ndo sed decrescere et plangat in
vita per tempore calida et humida in
dicta et medicina et sed ratio tamen
alii accidit ante senectutem tunc
possit est cum hic alios sunt etc.
Rasis in ii.° de hac ethica se-
nectutis tractat ubi ponit signa
et curationem eius in quo sibi per
et gaudeat cum per dicta hic simplicibus
i.° de ethica senectutis ¶ Et
Gilbertus dicit quod ethica est alia
composita et non dicit eam composita
est quia est a febre putrida causa
et quia febri ethice est febris
putrida associata unumquemque ethi-
ca sit antedicta et omnia tali
est ethice composite est valde diffi-
cilis quia est ethica indiget
eo quod repleat et humectat et est
putrida indiget eo quod evacu-
at et in amos et desiccat / Et
signa tali est quod cessante fe-
bre putride vigorosius remanent signa
ethice et oportet cognoscere an specie
sit est ethica et an speciei sit est
mixpollata et oportet in tali cura
ut vitetur omnis error in medi-
cando ¶ Et si omnia tali est quan-
te requirunt consideraciones aliquas
una consideracio est ut contra ethi-
cam in dicta etc. simul ut
contra ethicam lectam et laborare
quietem contra vigilias sompnum
et sic de aliis. Secunda consideracio est
ut confortetur quia calore omnium
in primatur et siccitati abundat et
sunt medicine mediacalia ut tisa-
na que infrigidat et humectat et

e no tn dimitt omnio se cessat
talem balneum ingrediatur et quo
moram faciat donec sudor
egrediatur postquam sudor egres
sus fuerit cum alio tepido fricca
do unguatur donec multus sudor
egrediatur deinde aqua calida
cum dimitus egrediatur et dormiat
quousque iterum sudet h[ec] p[ro]l[ong]at
¶ Rasis non dicit quod sit propria
nec aprima donec sudet et cum se
declinet ingrediatur balneum cum
aqua ad caliditatem declinante
et cum acre calida et embrocetur super
ipsum aqua decoctionis camille
et aneti et fricetur corpus cum eis que
ab stringunt ~~corpus~~ poros et molli
ficant eos et in fine cum aqua
calida valde et oportet ut balneum aque
sit prius siccum et postmodum aereum
balneum et ungatur cum pedes aliis
et capud et albis cum aliis le
nibus et aromatizatis et tamen dico
non oportet hic fricationes uti ut in effime
ra de cuntu vel labore sed multa
que dicta sunt competunt hic et
vinum vel similia non est dandum et si
quod hic non oportet tantum limphare
vinum sicut ibi / Gilbertus non dicit
quod in hac febre aliquid est nisi quod
convertit calorem ad exteriora ut
balneum et comprehendus est multis
pannis donec sudet et de clarat
febris balneum competit quantum ad ca
liditatem declinans ut exterius et si
quod materie fuit derelictum et non
materie febris tamen febris non sit de illa no
ribus sed materie opilatur cutem et licet
sit propter locum in effimera ex
opilatione cutis propter sordes por
ros claudentes et superfluitates se
ut in hiis que sine exercitio fuerunt
et consueverunt balneari et diu non
fuerunt balneati / et dicit Gilbertus
quod post balneum aquaticum si
vires permiserit utitur sic stuffa
et licet est loco balnei quod dimas vo
cat aereum et dicit quod vinum
in hac tamen debet esse in quo aliquid
est coctum quia resolvit super
fluitates intimas et convertit ad
exteriora sudorem provocans et
est medicina huius febris et ego dico
quod stante febre vinum sit album
debile limphatum aliquantulum sed febre
cessante competit vinum album
sine aqua vel vinum coctum cum
aliis ut dictum est / ergo non aprima
talis effimere utere abstersivis
vel cum panno vel spongia in
aqua optata ad caliditatem decli
nante in tincta et aqua pro
fundior composita abstergo late dor
sum spinam cum collo et inter scapu
las brachiorum et tibiarum et corporis
pannis quiescere facto et si sudor
venerit prima fuit opilatio et
sufficiat pro declinationem febris bal
neum aquaticum competit ut
dictum est supra et Rasis et Gilbertus
dicunt si non sudor non venit facto ab
stersionem alia vice cum pannis
quiescendi cum aqua decoctionis
camomille et melliloti et licet cura
valet et sana ¶ Et sit effime
ra propter sordes in cute eius po
ros opilantes ut solet fieri in
hiis qui non sunt exercitio et
consueverunt balneari et diu balneo
caruerunt perfundant in hiis
opilata in cute eius cura est
cum abstersione predicta et pro de
clinationem febris cum balneis ut de
fuit opilante dictum est et aliis
ut dicta nisi quod hic oportet uti
abstersivis ut sunt amigdale
amare farina fabarum furfur
et semen melonum in hiis febris
Rasis fuit frictas et de clara
te febre et vinum sit plenum inspissatum
et balneum fiet plures et aliquid

sin eude. Remon dicit in frigiditas
et humectans. Item fit effimera
ex opilatione cutis per balneationem
in aqua aluminosa et sulphureis et
aliis aquis mineralibus stipti
cis ex quibus fit vehemens constri
ctio et constrictio pororum cutis
et vapores qui sunt in corpore con
vertuntur et tunc dicto alii accenduntur
et inflamant spiritus et faciunt
febrem effimeram et in hiis cutis est
aspera in tactu et denigrata
et pulsus est parvus et debilis
et multum velox et ideo est cu
attenuatio corporis nec confunda
tio colorum et urina est tenuis.
Et cura eius est ut de opilatione
ex frigore dictum est nisi quod vinum non
conceditur nisi propter maciem et ve
hementem opilationem pororum cu
tis et cetera ut in igne et dieta
sit subtilior quam in illa et balne
atione aque calide ubi aeris
sit mora maior / et in unctio
humidantibus secundum Remon et ego
in primo unctionis cutis cum tepida
et postea in unguento cum aloe viol
et camomilla postea id est in motu et in
declinatione febris balnea cu
cedo et dietam in primis sicut
iam dictum est et fricationes sua
ves et absterge cum absterssiuis
temperate ut cum aqua decoctionis cas
mille melliloti et salvie vitis
et secundum Jo. filium serapionis secundum hec cura
sicut de ex frigore nisi quod illi
plus morantur in terma et in
unctionibus in istis est multa lenis
lenitur cutis lenitur et resolvitur
materia superflua in corpore subtiliante
itaque et cetera ut utantur cibis
digestibilibus cum equalitate
et vinum non datur nisi duricies cutis
sit parva quia de proprietate vini
est ut superfluitates expandat
et excitat calorem et tunc non irre
gulis in quibus corporibus et quos

in duricies cutis efficiat se effi
meram. Et fit effimera ex ca
lore cutis admixtum et condense
te et per opilationem pororum eius
ex cuius opilationis vapores re
tenti in corpore inflamant et spiritus
et fit febris. Et nota quod calor
aliis capitis vel totius corporis supercale
fit in tantum quod spiritus cale
fiunt superflue et fit febris effimera
ut ibi qui sub sole stant diu
tempore calido de quo dicitur in practica i
loco suo / hic non quidam relli
gendi sunt qui non capitis nec
totius corporis sit calefit et febris
effimera fiat secundum permutationem caloris
super corporis deficientis cutis corporis
rarescit et condensantur pori cutis et
ulterius clauduntur et fit cutis aspera
et dura sicut ex aere frigido
sicut apparet denigrata. Et eius
cura est cum dieta frigida et humida
in impressione caloris et cetera per se
et quiescere in aere frigido et humec
tatione cutis cum aqua tepida vel
ta humectatione sine balneo cum
Remon et magis frigida stationem et in
declinatione sunt balnea a
quatica et unctiones et dieta
ut dictum est et hoc sufficit in cura opi
lationis ex aquis stipticis. Sed
quod hic ibi et potius ad frigiditatem
plus tendat quam ibi et sufficit hic
vel fructibus frigidis et fructu ace
tosis et malaquatis vino et
cetera. Et abstensiones sunt bone
cum aqua decoctionis foliorum vitis
et cetera ut cum violis. Et non sicut cutis
opilationis primitivam fiant de na
turis ut est insipienti et ipsimet
quod Gilbertus dicit veneria sua
cura est cum abstersione de aqua
decoctionis camomille et eius
partes et aceto modico secundum for
ti appetitum et dietate pationis

sed melle et sic furfure et cassia
apponantur bonum est ad evacuandum
intestina de fecalibus et ad alterandum
corpus si sic fiet. non cessant sed
v[illegible] fiat secundo dicto Salerni
de mediana doceo brachii et ce
get sed primus non opus meus [illegible]
quo cocte sunt solatium et condi
mia citonia et malagranata
immissa vel acida comedat sed [illegible]
suggat et herbis [illegible] competit sed
[illegible] sunt [illegible] cum purgibus c
et sirop Gilberti alterans et p v-
rinam purgans bene est or
[illegible] sirop maiorum [illegible] foliorum
viol plantaginis citonie endivie
[illegible] .i. [illegible] .i. sandalorum
berberis ros an ʒ .i. prima xxx
damascena decoquitur in aqua
et fiat sirop loco viol ponitur psa
lium quia viol [illegible] et ob [illegible] de
bilitat .i. sirop vel alia [illegible]
in friat et [illegible] igneitate
sanguinis et [illegible] per vias urinales
aliqui de cola [illegible] florum et [illegible]
tam igneitatem sanguinis / dari possunt
mala prima damascena [illegible] co
cocta [illegible] [illegible] et in aqua [illegible]
et lac amigdal et lac [illegible] al
bi vel [illegible] in polenta et cito
rea et rostis [illegible] et lacte
amigdalino [illegible] sunt et si
[illegible] sit [illegible] ad profundum sop
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad c [illegible]
lon et [illegible] [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] sanguinis
et non [illegible] lac [illegible] et trahant
vapores in [illegible] per [illegible] pedum
in aqua calida decoctionis camomille
et [illegible] et fricentur plante pedum
cum sale et aceto et fiant locio
manuum et coxarum in decoctione
[illegible] [illegible] [illegible] sola
tri foliorum [illegible] foliorum salicis
citonie et [illegible] alterant et [illegible]
vapores in [illegible] et [illegible] sop
[illegible] vigilias [illegible] et [illegible]
ta [illegible] mala accidunt et hac

fe videlicet dolor capitis vigilie
[illegible] fluxus [illegible] dolor [illegible]
et alia de quibus capitulo de causis
dicetur per singula [illegible] cum [illegible] q
in hac fe occurrunt que corpus
remedia [illegible] capitulo de causone

Synochus est febris continua de sanguine
corrupto inter venas et [illegible]
Gilbertum dimissa [illegible] [illegible]
Gal et Avicen quo sanguinis
corrupti [illegible] c [illegible] sanguis
corrupti per [illegible] sanguinis al
[illegible] [illegible] [illegible] calefit
et corrumpitur quia subtile [illegible]
ad [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] omnes mala [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] via
[illegible] per fluxum sanguinis nari
um vel emoroydarum vel [illegible]
[illegible] sufficit ad expellendum [illegible]
in aliquo loco [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] flegma [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sanguis
manens inter venas accenditur
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et fit [illegible] febris [illegible] q
dicitur synochus et [illegible] in species prima
dicitur augmasticus .i. crescens in aug
mento / Secunda species dicitur [illegible]
[illegible] .i. stans et di
[illegible] / Tercia species dicitur homo
[illegible] .i. [illegible] eodem tenore stans
In prima specie natura est debilis et [illegible]
plus putrescit et dissolvitur [illegible]
[illegible] possit et [illegible] fe [illegible]
augmenta et [illegible] [illegible] morbi
[illegible] et naturam [illegible] debili
tari [illegible] quo deficiat / In [illegible]
specie natura est fortis et [illegible] plus dis
solvitur [illegible] [illegible] de materia morbi
et [illegible] [illegible] dissolvitur [illegible]
fe [illegible] [illegible] [illegible] naturam
sup morbum [illegible] [illegible] species [illegible]
salutis / In tercia specie est [illegible]

indicant de salute vel morte quia natura
non videtur dominari super morbum nec mor-
bus super naturam. Quando putrefit dis-
solvitur et consumitur, et quia non potest natura eam
dissolvere putrefacit eo non mundifi-
catur natura sed continue agit in partem
putredinalis materie et dissolvitur
et consumitur et ita in partem cum non natura
dominatur super materiam putredinalem tunc
multum dissolvitur et consumitur plus quam
putrefit et homotenus tunc fit quoque
in epaugmasticam et tunc continue
diminuitur se usque ad se extirpacionem.
¶ Si non natura morbi dominetur tunc tunc
ut sic homotenus in augmasticam
et declinat ad mortem / Et dicit
Gilbertus quod in hac febre sanguis
continue putrefit omnibus horis licet
in aliqua imperceptibiliter quidam
quamvis non valeat hoc propter hoc quod tunc natura
est confortata et fortiter agit, acer-
matus putrefactionis in sanguine vi
aliquali impediri. ¶ Signa
synochi sunt quod eadem signa cum sy-
nocha que superius dicta sunt / Distinc-
tiva signa synochi sunt quod pul-
sus est in ordinacione et consistencia eius
velocior cum dilatacione et extensione
propter desiderium expellendi fumum
putridum et urina fetet et fuit
ex putrefactione sanguinis sed livor ap-
paret manum apposita et urina est
spissa. ¶ Et dicit Gilbertus quod
syrupi et clenaria que conveniunt
synoche conveniunt synocho quia in
paucis variatur cura in utroque
nisi in magis et minus quia in syno-
cha plus debet considerari de sanguine quam
in synocho et dieta sit tenuis non
ex decoctis mica panis lota et ty-
sana et ad hoc sunt scariola et
cytrarum et saladium et lac amig-
dalarum et pruna cruda et cocta et ce-
rasa in aqua infusa et lac et semen
de seminibus frigidis maioribus ex decocti-
one sunt bone et decoctio hordei cum lacte

amigdalarum cocte / Secundum Gilbertum
non in grossedine dicta nisi virtutis
debilitas hoc requirat et tunc dic-
ne virtus cadat dicta tysana simplex
sit et pulices de avena vel orde-
o tenues et brodium pullorum et
acer rectificetur ut dictum est in sy-
nocha et recordandum est ad curam
synoche tamen quantum ad medicinas
quam ad dietam quod synocha curetur
et quantum ad alia mala et medicinas
requirit capitulo de causone / In principio
in hora qua est sine aliqua detur
syrup acetosum aqua decoctionis
[illegible] et viol et in meridie et in
sero et in nocte detur syrup de cor-
ticibus fructuum septicis in synocha.
¶ Et dicit Gilbertus quod synochus pu-
tridus alius fit ex sanguine colerico
acuto, alius ex sanguine flegmatico
acuto, alius ex tali sanguine cum
mediocritate acuminis et in ali-
quibus primo fiat minucio sanguinis
cum [illegible] virtutis et non tamen
sicut in synocha inflammativa. ¶
Secundum quod sanguis est subtilis coleri-
cus utendum est cum frigidativis adden-
tes eis que ventrem leniunt molli-
ficant sicut syrup viol cum cassia fistula
tamarindis et prunis. ¶ Si autem
sanguis fuit grossus flegmaticus
infrigidatis syrup addantur
subtiliata ut est maratrum et
[illegible] ego non appono capil-
los veneris et acetum vini forte
et endivia et scariola. ¶ Si
sanguis sit mediocris subtile et
acuius cum syrup addantur
[illegible] et marina et dicta
sit tenuis quando sanguis est
subtilis et minus tenuis / quando
est grossus et mediocris medio-
criter dicte. [illegible] autem ut
vide Gilbertus dicit non ponunt

dian mi ciciam causonis et
synochi cura inst q in synocho
fit tale colagogu R primas
nigras flo viol ceteri ana
uncorem inunbe absinthii bu
liant h in aqua vl melius
in sero ca[s]sio et in colatura r
solvant cassie fist ℥ i tamarind
℥ ß et mane ℨ iii et adda ℨ mi
da et d mane cu aq tepida
e n vtilis et ppne cu syno
cus e de sanguine flebotō hec
Gilbertus

Causon e fe acuta continua
ex cola putrefca in venis
strictis et arterijs ppinquis cor
di / B[ernardus] m[agister] no Rogin causon fe
dr et communiter q e in tendin
co q pcit sumni corpi medio
fit n ex cola putrefca in sbti
lissis venis oris stom pulmonis
et epis que vicine sut cordi
et finnit h ab diuturn et p hec
dit causon attriana vel contra
vn dicit Gilbertus causon et
triana continua p decptitatem
finnit ex ma q cola putrefca
in venis e ma continuati s afor
et loco diuiso in quo cola pu
efca e diuisitas int causon et
triana contiua et e acucior q
triana q e ex cola putrefcam
venis remotis a corde et no h
paucam vl quiete causon n
i mane q ipe no e quies ab
afflictoe s quedam afflictoris
e remissio ppria intriana de
ma e contenta i venis remotis
a corde et affligit mane fortius
de tcio in tcm diem et ita p n
dic e fla quies i maior re
missio de afflictone q i causoe

Et wlt Gilbertus q vt plurim
causon tractr in frenesim et tu
dic quia in causone ex hoc
q cola rubea in strictis et s[u]b
tilissimis venis et arterijs cor
di ppinquis plus arctatur plus
incendit et admitt et th in
causone cole fit febris acu
ta continua et frenesis e actus
ppius impessi m et quia tis
incensio cole nimis e flamat
cor as stoi et pulmone dyafra
ma epar vo est medium max
imi corpis ex quo accit sitis
fortis dolor capis et torpor
in sopnositas ariditas et aspi
tas lingue et alij mgf do cord
tremor oris stoi pruritor et ar
dor et de siccitate pectoris et tus
sis sicca constipatio ventris ty
mtus aurium et citrinitas facici
rubor oculorum et tremor corpis et
instabilitas de siccitate palati
de sppien et alienatio et pulsus
est magnus et velox et frequens
et frequent accit alienatio et ang
mento vl statu et sut h accn
in causone que sut multu mo
lesta et que vt plurim accidunt
Alij et accit ex multitudine cale et
habundant suprflua in cor vntg
coliq vl fluxus ventis coliq
¶ Et no in Gilbertina plures dias
int causone et triana continua
int quas e vrina q vrina in
causone e rubicunda intensa
valde et tenuis vl s[u]btil lucens
et scintillans ac nitens velud
ignis et lux sicut aqua pura
tenuis e inse p ebullitionem
redditur turbata aliqualiter
ita vrina in causone p ebulli
tionem humorum fe ferientis debet

ronabilit turbari vrina tn qnia
in tansane sgmtus calor attenuat
et consumit fumositatem resolutam
a venis subtilissimis non sequit
cum vrina fumus qui possit vri
nam reddere turbulentam sed in
terciana continua ubi de ma fe
in maiori venis contenta sequit
fumositas que vrinam reddit
turbulentam et ideo sgmtus calor
in tansone reddit vrina sit
luciden et claram et nitidam
quod liberato ab ebullitione in ea non
apparet Rufinus. cum tal liberato in
vrina cum claritate ut recitat
Gilbertus in regulis. et cum dic plg
cognoscit tansom per sua accidentia
quam per vrinam ¶ Constantinus in
viatico dicit quod tansom duobus mo
dis dicitur unus e primus et mo
lestissimus et est a colera rubea et a
cutissima in tertiana ut pluri
et in iuvenibus colericis et in tempore esti
uo ¶ Alius modus non est primus
nec adeo molestus et est ex colera
rubea et flegmate admixta quod alii
experiunt de colera citrina et liba
ter et venit quod alii tansom fit ex
colera citrina vel flegmate salso et
dicit quod tunc accidentia sunt remissiora
et secundum ista oportet ad curam procedere na
si fuerit sit molestissima diffici
le erit materiam purgare propter timo
rem defectus virtutis et propter accidentia
mala que plures quibus tunc
da sunt rerum et ferunt oportet
quibus contra ea agere quam contra
morbum dicit. unde multi curan
tur e dimissa ab principio procedunt cum
dietatione frigida et humida recta sen
tenciam vel ad tenuitatem tedente
et cum remediis contra accidentia ma
la ut eorum posse et malicia re

frenentur si tolli non possunt et ea corpora
e quia hec egritudo e velocis mo
tus ita ut in in° die vel ante ter
minetur et non possit materia morbi ar
tificialiter digeri et postmodum dictam
evacuari ante hoc tempus quando hec opera
tos fiunt in augmento morbi
vel statu quod tunc e contra mente auc
torum et doctorum hec autem operacio
ptf .i. audit in acutis passi
onibus in principio farmatum uti
¶ Et Gal in quinto sup hec dicit
in egritudine acuta non nisi
alium non farmacia e danda
et in die prima vel ad minimus secunda
et Alfonsus dicit in omni egri
tudine acuta non debet dari purgatio
nisi in principio vel declinatione propter
aphorismos ¶ Et Gilbertus de can
sane dicit quidam affirmant in
cansane vale usum clisteriorum
laxatiorum simplicium ut dyaprum
nus et silum quod omnino prohibeo
ma .u. et tubis digerenti et non
artificio vel oportet eam impedire
nec atendere digestionis erit
a amorte maxime cum talia
laxativa a summo fluore ad in
venit et adusta per ea ad invat
fuerit hoc propter tuciones e cum dicta
debita et cum alteracionis et confor
tatis cursum in primo non com
perimus quam farmacia uti sed
ut debite pacientes dictetur
tota oportet mederi considerare secundum quan
titatem virtutis pacientis et qualitatem
morbi et quantitatem temporis mor
bi quo ad virtute sciendum e licet
in acutis morbis terminus de
tandi sunt et proprie in augmen
to et statu tamen si virtus debi
lis quocumque tempore morbi fuit
oportet per confortacione et generacione
virtutis amplius curam laborare

vn Gilbtus dicit in defitione
virtutis plus oz dare cibu / cu
vir virtus defitiat nc tpe gside
rem q̃ ꝛ tn dic qn e debilis
ꝛ in cipit defice hc faciedum e
antq̃ virtus minus defitiat / ꝛ
Aviceña dicit in hc cau sicilicet
virtutem ꝛficias si subtilias sim
ple cibu morbo fine ꝛ dt Gilb
tus tn fe licat viri ghsptiua
corpus oz hre cibus quantitem plu
riaz in tpe afflictionis ¶ Dicto
gsidera e de qntitate morbi nūc
fe e ca ꝛ fite gplexionis · vn y
porf in amnf hmide dicte cibi
febricitantibus ferunt s̃ h fe e max
me calidis ꝛ siccitatis ao fm q
litate eius cibandum e paucis cibis
firo ꝛ hmidis vn Gal i meta
tegni dicit ignorant multi
medicorum q febri in ea q febs
gneit dietam ee frigidam ꝛ hmidaz
Et Gilbtus dt ꝛ dicimus q dicta
febricitatis dz ee ad istam gplexioz
s. frigidam ꝛ hmidam / similis / vnitr fe
qdam conuenientia frigi ꝛ hmida q
rao gnt febricitantibus fed ldbe et
fructus ꝛplent n · venas aquo
sanguine qz dt Aviceñ oe q aq
sitate sangni dat viam dat eis
putrefactioni quia cito putrescit vn
febs plongatur ꝛ qnq ex febre
simplici fit febs gposita / ꝛ vult
Gilbtus ista ratas q in cina
ved gtinua ꝛ mlto magis i cau
sone pp calorem g fumiditatem in
excellencia cu ldbis fructibus fris
ꝛ hmidis bn gueit nt refician
egri ꝛ ppue cu in calitate gnci
ant etas tpe ꝛ eutume morbi
ꝛ eius lenitas s̃ in tercianam
va ꝛ febre flegmatica no / i tciana
no va ꝛ febrib inpolatis flegmati
cis ꝛ fructibus fris ꝛ hmidis que
mentozia cotenacia fit cibaria di
gestibilia laudabit fic nt ciba

pullina pdices ꝛ pmc anc ¶ 2o
dictandum egr sm q aprius morbi
ad statu fit tpe lnc nl no sit lnc
sit i tpe. oz subtil dicta ꝛ ꝛ amo
ri qntite gphibei ꝛ p lnes qz na
fit occupatur circa maz morbi di
gendam q digiez mlti cibi nl
grassi no pt satisfacere ꝛ dn ali
gls cu digiez cibi laborat g pe
dit digestas in digendo maz
morbi sp tn nt dom e inpd
gsideratione videatur q tm de
cibo gphibeatur nt virtus no de
ficiat s̃ fine. Si no fpt ad sta
tu no e cta lnc gsstior cibus
dai pt nl in qntite maiori ꝛ
egro dico q oz gsidare gsuetu
dine egri quo. sam gsuevemt
ꝛ delcaba antici vn omino
no oz paz dicant cibi gsuetri ꝛ
optati adieta sm qlitate mor
bi gphibedi sut / vn dicat Gilb
tus fructus appetit i fm ꝛ oz
satisfacere qnqz volūtati corp
in hac egritudine / ꝛ in hoa cibi
digenclior q sani ꝛfici gsuevert
rone gsuetudis nl in amora
qz tc eo maior remissio afflic
tonis nl cu oz plicis in die ꝛ
in nocte ꝛficia pp virtute gforta
da hc fiat hoa q minus videatur
affligi ꝛ s̃ sit dicta mna pi
mo ter lota in aq fria tysana
temius cola nl no cola sirog
malorum granatorum sirup nlep
lac amigdal dulciu ldm ciciy
portulaca lactuca ldm pnc
pulle in q cocta fuit lactuca
ordeatu auenatu cu simplici
aq nl latte amigdal nl latte
spmis si oz sumi gniodic de
fructibus pruna damascena ꝛconcia
nl ad aqua ceresa malagnata
berberis ꝛ hdi ita q sm q virtus
e fortior ꝛ debilior de cibis subtilior
nl grossior quo ad modum mediandi

multa consideranda sunt primo consideratur quod
in ista egritudine cum est permixta
cum forti opilatione agendum est ad de-
opilationem faciendam secundum liberatore(m)
cum frictionibus fortibus et longis
stando precipue circa ventrem et partes que
magis dolent cum aceto albo et oleo
camomille et aqua rosarum ¶ Secundo consideratur quantum
calor intensus et subtilitas cole-
re in grosse et hoc per alterationem quod di-
gestivis per lentigines aque fontis
portulace lingue caballine ana
℥ iii rosarum rubearum ʒ i sandali [illegible]
florum nenufaris ana ʒ i aque rosarum
lb ß aque fontis lb i et ß vini ma-
lignati ℥ ii zucari lb i fiat
sirupus clarificatus et igne lento et
sine fumo decoquatur purgetur cum
cassia fistula vel tamarindis vel cum
mirabolanis citrinis et similibus et si est
de flemate salso addantur aperitiva
[illegible] et similia / et laxativa
addantur mirabolani kebuli ego non
[illegible] digerendo materiam morbi quam alii sunt
que nutriunt et alterant ut zucarum
violarum diatriturcatum zucarum rosarum
oxizacarum sirupus rosarum sirupus violarum
sirupus de floribus nenufaris cum quibus
[illegible] alius secundum oportunitatem in-
ventam et facultatem et sexum et fa-
cto de speciebus [illegible] sirupus cum zucaro
vel cum decoctione zucari cum dulce-
ratia [illegible] de citorea endivia epi-
tima ad [illegible] plantagine lac-
tuce portulace et hiis et si timet
de calefactione [illegible] sanda-
li rasura eboris rose et similia
[illegible] et multi alii [illegible]
[illegible] et tali [illegible]
aliquis talium comedere [illegible] de [illegible]
[illegible] ut zucarum rosarum vel violarum
[illegible] diatriturcatum et cum dicta de-
bita [illegible] purgatione
[illegible] Gilbertus [illegible]
[illegible] purgatione [illegible]

venis cassia fistula vel [illegible]
[illegible] et forte [illegible] candem [illegible]
[illegible] ¶ Ad deopilationem faciendam
ut de corpore liberius [illegible]
[illegible] pectus dorsum brachia et
[illegible] cum panno
[illegible] in aqua decoctionis foliorum vi-
tis [illegible] in camera [illegible] et alibi
cum utilitate bona [illegible]
consideranda sunt acta mala que
solent in hac egritudine [illegible]
re [illegible] aeris cum [illegible]
multum malestat [illegible]
[illegible] aer [illegible]
[illegible] fenestre et porta sunt ad
septentrionem et aperte et [illegible]
ad meridiem et occidentem si sunt fe-
nestre claudantur et si nulla
esset fenestra [illegible] vel [illegible]
[illegible] ibi esset aere [illegible]
[illegible] claudendum [illegible]
[illegible] camera ab [illegible]
et malo odore et pavimentum et pa-
rietes [illegible] aspergantur cum aqua [illegible]
[illegible] et aceto in [illegible]
locis [illegible] ad pa-
rietes frondes salicum [illegible] et
[illegible] folia
[illegible] rose [illegible] flores
rosarum [illegible] flores nenufaris [illegible]
[illegible] cum floribus [illegible] folia vi-
tis mirti [illegible] et locus sit
[illegible] sit [illegible]
de [illegible] de plumis [illegible]
[illegible] calefit cito et cale-
facit [illegible] de [illegible]
mollis et munda et [illegible]
[illegible] munda et sit [illegible]
[illegible] non splendens [illegible] cum pannis
[illegible] aliquibus obscuratis et sit
ibi quies et silentium ¶ Vigilie
in [illegible] sunt [illegible]
¶ [illegible] sunt [illegible] calli-
dissime et [illegible] qui fumus cum
ad caput ascendit calefacit et

9 desiccat s[er]uam cerebri et facit vi
gilias cui sic subveniendum est
offerantur zucarum rosarum et alia al
terativa frigida et ergo zucarum viol
arum et lactuca et aqua infrigidativa in
tus sumendo et potius super os
stomachi et super capud et super frontem et
tympora ponatur emplastrum de fa
rina ordei et succo ombilicalis
et succo semperviue et postea vnguentum
cum oleo viol et non in dicto tempore
et sunt vigilie ex sicco et psolutis
super siccitatem attentarum vt in con
stipacione ventris et tales fumos
peccoris capiunt cerebrum desiccat
et facit vigilias cui subvenien
dum est cum clisteris suppositoriis le
nibus vt cum lardo vel ex clistel
lenitivis mollificativis Gilbertus
dicit quod de zucarum et aceto fiat
suppositorium sine sale et pulvis sca
monee super aspergatur et dicit quod si
si vero vel quod communia suppositoria
et pulvis ad ea sufficiat ad ponendum
dus ℥ j et ʒ et dicat ea ex vti
lia acute febricitantibus ¶ Item
dicit quod cliste fiat ex malva
maviali et ola et furfure confert
exhibeat hoc dat cassie fistule ergo
dos zucarum viol et inungere ve
trem in forem et post tempus ei ap
portam in derso cum oleo viol
et fiat porcino recenti et postea
pono emplastrum molle de viola
ria malva maviali cum oleo
viol confert confectum et eodem modo
fiat et cetera ex oppositio vt feces
mollificentur et in vesica et si ita
non sufficiant mollificet feces
ventre lineatando fiat cliste
de malva bismalva ana manipulus j
ombilicalis violarie ana manipulus j olei
viol ℥ ʒ et j cassie fistule ℥ j hec
lenit et lineatat in vesica et
feces et bene in nuca antidotarius
hoc secundum doctrina Guillelmi per certi

fe in clisteris non ponas mel nec sal ne
catabre in hoc composicionem zucarum
album et catabrum bene lotum quia cir
calesces cum aliis non non ergo sed et
salis vt ponatur mar ad expel
lendum mar clisteri et feces et Gilb
ertus cum de frenesi ponit in clisteri
mel et sal et catabrum vide in
meo antidotarius clisteria hec vtilia
secundum diversitatem dispositionis paci
entis frenesim vel constipationem
¶ Et sunt vigilie ex fluxu ventris
et cetera dentur zucarum rosarum et syropus
rosarum Item diarrhodon zucarum rosarum
dyacodio ana partes j · mixtum da
quia fluxum reprimit dolorem ca
pitis interripit et reprimit in duat
et hoc loquor de fluxu sincopima
tico vero non cretico et fiat fomenta
cio circa frontem et tympora cum aqua
decoctionis lactuce portulace
seminis albi vel nigri et similium ¶
Dolor capitis sincomaticus accidit
in tempore ex fine materie morbi
ad capud ascendente vel ex constipa
tione ventris cui subveniendum est
non iam dum contra vigilias ex fine
materie morbi et ex sine fera vete
vis quod hic debent si fricaciones extremi
tatum et proprie volarum manuum
et plantarum pedum cum sale et ace
to vel velut aliquam sed non fiant
fricaciones nimis fortes ne calor
factus corporis augeatur per frica
cionem id est talem fumus qui est in ca
pite ledens et dolore tamen di
stillatur a capite et tunc ad extremo
ra ¶ Et replicat in hoc cum Rogerius
quod quidam capud pepla ligat
et stringunt quia licet ad tunc videatur
maior dolor per humorum ex humoribus
et spiritibus fluctibus ad locum ligatum
cum dolor erit maior ¶ Et in dolore
capitis dicit valere Gilbertus hec suffumigatio
seminis foenis lactuce ana partes j
decoquitur hec in lacte mulieris
lubricate vna vel duabus ex pelicam

desiccans vinum coclear r p t ei in
eodem dari diaspineti r magna
inflamatione r vigiliis multis
r e contrario cum succo lactuce r
portulace r farina ordei r ace
to p t addi inaturtum aliorum
ut infrigidant ipsum et coriandri
viride mandragora semina de his
radis utere cum ex diaspinie r fa
rina r fiat emplastrum super fron
tem r tympora ¶ Item multa actio
mala r tamsone frenesis r val
de mala r periculosa ideo quod cum
agatur sagaciter r sollicite
¶ primo ut fiant fricaciones fortes
extremitatum r ligature non ob
stante quod pro hiis fiat coitus quod hec
oz fortius agere contra frenesim quam q
se r ponant pedes in aqua
calida r plante pedum fricen
tur aceto r sale r fiat clistere
in quo sit cassia fistula graminia r
[illegible] viol ut supra hic tamen
cum ut r sic fimus r contra frin
cuacionem r completo atque die
tha preter radatur caput si ista
non sufficiant r in unige eppim un
genti vel tnalis fiat actualiter
tepidis r facta caput cum
succo cepe r portulace ut cum
succis apii r aceti ad repellendum
dolorem r non appone super ca
nacortina ut quidam ponunt
ad preveniendum sanguinem quia poros cu
tis capitis claudendo r magis quam
aliud pro enacido frenesim facere sicut
hic ne corrasma capitis, spissa re
di cutis r ne vapores exire
valeant r ne quidam fractura
in vngis r hec r faciat debet
per voces aliorum per poros cutis
laxans ut vapores exeant
r pro primo lotio tauilis in dorso
pisces super caput r gallus co
de cino prim r pulmo calidis
ut exitus ab aurte sic super
caput ponitur qui fert r post

¶ tale

depositum remittit liniatur caput
cum succis apii r p r lacte mu
lieris p r in nasos r ad prevenien
sanguinem super fronte r tympora sunt
remedia ut hic dicam r supra contra
vigilias r ideo ad delectum alta
tamen sua r lincotanaia r semen
procamaa ut sirupus viol vino
tamen r lacte semine quoque aliud
r lactucas comedat r porto
lata r hiis quia frequenter vigilie
plus ledunt in tamsone quam fre
nesis secundum Rogerum ¶ Sepe in tam
sone fit ariditas r adustio
lingue r sitis frequenter r hiis
nemt aliquid ex suo calor desiccato r
cresente aliquid vias femalium et
capitis secundum hec poros localiter re
medie ad pulmo ob r lin
guam oz non negligere apponere
remedia ad stomacum ut ad pul
monem r epar cum tamen r hiis
fiunt procedit quidem ad linguam
ponimus primo remedia non alia
generaliter fit quod solaces Gilbertus
uult quod primo lauetur lingua cum
aqua calida r hiis quia hec lincotat
lingue ariditate r mollificat
r resolvit si fiat lingue adus
tam r preter abstergat cum pan
no lineo albo ergo cum panno
novo non multum asspero neque asspe
rgo r preter hec lauetur lingua
cum aqua tale r modicum aceto
quia hec sordes r viscositatem
amplius removet r poros
aperit lingue r fumum ut va
por exeat post hec r ore diu
teneantur per modice ut candi
r si fecit candi de sirup vel
ut viol ut oxizacara quod solet
i vcari in fines vasis syrupi
cum sirupus e multum coctus r com
fectis in alla lapidem magne
efficacie comentia etiam r multi
tiens lauetur os r lingua cum aqua
cala r aceto ut cum aqua cala

ruinus malorum generatorum vel vi-
nis debeberis. Sed nisi si ad sit
siccitas pectoris vel tussis acetosa
aceti vel vinum debeberis vel
malorum generatorum non peccatur
quia sua siccitate ledit raucito-
sitatem quod assant viabmeri et
hanelitus. Sed circa alia sua
linctuaria ut sunt folia por-
tulace in aqua sua infrata
et super linguam imposita | confert
sic crescit pecia de pomo non
dulci vel acetoso cum de mo
confirmato, sed multo plus et frigi-
ditate linctuat pecia sic parata de
citrullis circuminare vel cocolata
de cultro et sudante cum pistillo
in parvulo sacculo posito et in
aqua sua ad aquam et ... tenet
cum sit super linguam sed si ad e-
stremam potentiam non peccat quia
secundum Gilbertum sua minima frigidi-
tate neque pona quod eodem
modo patiofanie citemorum vel
bombacis et malue vel laccbu-
ce vel portulate | et non si est
assto conferet sumere per os que
summum assoiectum desinat
et quassat ut cum sirup viol et
de aceto de herbis frigidis et
humidis succorum siccorum congruit
tibi ut habetur ca de dolore stomachi
ca ca et super siccam parvam
remedia localia non prohibentur et si
ab ... venit fumus vel de quali
modo peccant remedia frigida
humida ut in siti quod causa tale pul-
monis ut capite habetur. ¶ Contra
c et raucum pitu ihamam malum
in cantione et radicata de ari-
ditate lingue hic competunt et
si vis plenius remedia quere
sua hic vide in ca de asse-
ctione cibi et potus hic supra

et ... veniens | est et malum
accens in cantione quod coriatur
vel asperitas cratice artie sen
guttur et alii et lingue et
palati ita quod vox impedi-
tur et efficitur penitus rauca vel vix
verba intelligi possunt | cum
sic subveniatur fiat gargaris-
ma cum aqua de cortice arde-
qui cortice et radicis lingue
et apponatur granum et fiat inde
sirup tenuis vel de cocto sirup
sa? et teneat remedice sit
lingua donec resolvatur et sic
quod coriatur in lingua et palato
diucat cum lingua resolutum pa-
latum quod coriatum si in non quod calo-
to sed in guttere sit sic paula-
tim resolutio ponitur sic pau-
latim resolutum cum glutiatur
¶ Item fiat in vinetto ... usque
ad furcellam cum equali empla-
stro viol et butiri recentis et suppo-
natur quod emplastrum sic servis hu-
malis bismalue et cum oleo
viol fiat emplastrum vel fiat
sic unguentum sed sine spuma
et cum equali emplastro ... ...
... usque ad sinum ... cum
de ... et addita cera fiat
unguentum quo donec laeve si-
mul usque ad furcellam unge
et caveatur a falsis accetosis
et acutis unius et quod ¶ Sic
fluxus sanguinis narium sottiama
in cantione et consequenter esse
sintthama quia venit cum ipse bi-
magnus et subsequenter similiter
debilitat paciaciem fluxus
vel ... qui venit vi nec ve-
nit paulatine et pacies in
de alleviatur | sed Gilbertus dis-
putatur faciat an in ... pi
debeat fluxus sanguinis nal
in sintthamaticus Bogius

tz sic tmt dicat sifluxus c apio
morbi ptiolalib; quicientib; fiat
flai sz no dz mitipi ostato sz
dz modari cu ophlitanc zu
tari ros. r sirop ros r q̄ bu
dam lenib; gstituis partis fi
frontem r tempora r sup r gaoz
spleins r epis si at fiat i aug
mto ul statu morbi fiu flai
cu alijs ia dcis modis fluxus
qui cum confortata potis pc fluxu
d intape h alle r tudio q no
cante fiat intacpto videant
de defluxu sagnis nam in
p° hj libri parte r fit qnq3
in causone fluxus ventris sin
thomaticq qui cognosci esse
sinthamaticus quia cu rpetu
venit r quato mag fluit tato
omg patices debilita eq° e qn
c fluxus vi nc r ractioq q2
paulatine venit r quito mag
fluit tanto mag allemat ur
paces quo q° c sinthamaticq
ptiolarib; quicientib; fiat flai
r to dc° gsutars ros r sirop
ros si indig c clica si na est
flonata appio incta si sit vi
nc r na apuo c fortis suffi
q ipa agat nc fiat flai ut p
gaco r h ult Gal dns core
dente plectatico si actioq sit
fluxus no dz si alia purgan
nc pc flaiaz nc p alia mediciaz
sz om repact oz inmare nam
expelle si ipa no suffiat i
si no estatis ad h° fortis va
de q optet di'ere vnaqz niquic
ubi rpit na p quaientes rgio
nes / ult go h° Rogius q inndi
dz na cu aq decoctare pnorz
viol r q rpolm° affiez tma
rendi r ralatiue adda zucars
r de a mane h Rogius r ego dico
qn c fluxus vi nc fit paula

tine r nos molestie continue alle
mat° paciens vi2 q na fortis e
r sufficiat ad expellendam mat3
morbi exponte sua io te inhib
facere nisi naz confortare sz si
na maior expellere pc fluxu
ventris mat3 morbi in die cre
tico r pp sui debilitatez tepesce
ret expellere antiq h clb p
fia h q fa pc h q fluxus ces
sat r multu diminuit morbi
cio estato cessat te inuada
c na at Rogius dt r constipa
to ventris c acutis malu q sol
in causone euenire r aggat
contra cam scdo h sup dcm e
contra vigilias ex constipacione
sic procedendi r in ca° de constipa°
ventris r in ca° de colica i coli
ca ex ventositate secundu Arnoldu re
media q cam Singultus qui
accidit in causone r ad intec
pino ce tac singultq tq hic
qnis c pp in ancon pp ali
q euacuacoz sicut ut pp flux
u sagnis nam ul pp fluxu
ventris ul pp vomitu excessiuu
ul pp sudorem dy afforetiau
d pp vaporem acutu ad stom mor
dicante ¶ In primo casu cu e
pp inanitoz dc° istamatu
in cibo r potu r mediciana no
sucq pullorz qui r aqua cu
lactuce sit ccoti r sorbitiu
de vitellis ouorz cu dab be°
dio pullorz sicuz r de zucaris
viol r dy ad .. r hyg r in
vngi stoa cu olo viol r ced
nana sit confecta r sm Rogius
pannis in tritq r aqua de cot
toms viol pona ab ec sto
mch ad vtilia r emplm de succ
lini dcm h sup cotra asplcate

trachee arterie sicut contingit secundum Ra-
sim. Et nota quod singularis propter fu-
mositatem inordinate ad stomachum confortativa
singultum ille cum sirupo violarum vel
a nocte violarum et calidis sirupis [illegible]
[illegible] et in unguentis oleum cum
oleo violaceo vel pannus in tinctus
in succo plantaginis et lacte mulieris
super stomachum ponatur et si a gravi
nocumento alia remedia apponantur
propter dispositionem dictam sicut patet
Unde capitulum de singultu et sincopi
ubi plenius de eo habetur et si sincopis
singultus ex repletione idem et re-
media ad hoc dicta sunt. ¶ Item accidit
consuetudinaliter evenit aliquibus sudor
[illegible] Est enim caliditas [illegible]
[illegible] fumosa [illegible] dissolvit
humiditatem [illegible] tamquam corporis
in vapore et sudore et solvit cum
caliditate cordis magna [illegible]
tamen corporis consumitur et [illegible] propter car-
diaca [illegible] vero et [illegible] venit
a regione cordis originaliter et
[illegible] aliquibus primo in capite et aliquibus in
[illegible] stomacho et venit [illegible] morbi
ter vel quia in die raro cessat
et est tante [illegible] quod
[illegible] corporis deficiat [illegible]
[illegible] sudore taliter [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] propter [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] propter [illegible]
in [illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
malorum [illegible] et mala [illegible]
ta [illegible] et [illegible] et in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
le [illegible] [illegible] [illegible]
olei [illegible] ℥ i. aque [illegible] ℥ [illegible]
ti [illegible] ʒ ii. camphore ℈ i.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] plantaginis et [illegible]
[illegible] et sandalorum et corallii et

[illegible] super regionem cordis et stom-
achi [illegible] alia [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] in die [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible] pullorum [illegible]
cum agresta et [illegible] vel
cum pulvere sandalorum et corallii
et margaritarum et fit sorbitium
de vitellis ovorum [illegible] de [illegible]
[illegible] vel [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible]
a Rogerio dicta aliquis sudor [illegible]
[illegible] et aliquis [illegible] cardiacus
[illegible] [illegible] fit [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fiat
[illegible] et [illegible] fiat et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] ¶ [illegible] Ro-
gerius quod in [illegible] [illegible] aliquis
[illegible] quod [illegible] [illegible] debilita-
te [illegible] et [illegible] spiritus vita-
les et in [illegible] [illegible] aque [illegible]
vel aque [illegible] vel [illegible] [illegible]
[illegible] cum impetu [illegible] vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dilatari et [illegible]
[illegible] [illegible] vel spiritus [illegible]
et [illegible] [illegible] aliquis [illegible]
et cum impetu vel spiritus [illegible]
ad cor et [illegible] [illegible] [illegible]
et fiant [illegible] [illegible] for-
tes et [illegible] et ligature [illegible]
ad [illegible] [illegible] et ad [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et in [illegible] [illegible]
[illegible] et illa [illegible] Rogerius
¶ Et fit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] et omnis [illegible] est abstinentia

sm Gilbertum cap de tertiana nota
Et cum sincopis alii veniunt a acuta
febre quam vnnmaz cinatonacoz vel quam
fluxum sanguinis in narium et quam fluxu
ventris et quam sudorem superfluo
tanto in quibus fit debilitas cor
dis per in amitone / sincipiendum est in
paroxismo vel tamen dicitur et quo
ad fricationes et ligaturas et quo
ad aperiri oris et restauratam
bo pom et confortativa mem[illegible] po
na vt si supra ia dcm est si no
prora aqua frigida in facie patie
ntis vt in cap de sincopi si sup
Et accidit in tamsone et aliis fe
bribus continuis alii in die creti
co alii in die non cretico qui per ca
liditate febris fit dissolutio humorum
9. grossorum qui dissoluti cum vrina
descendunt ad vesicam et sic oppilant
collum vesice quod nec ipsi nec vrina
exire possunt propter quod accidit in flatus
magna et intensus dolor ita vt
patienti videatur quod mori debeat
et quo est duplex quia plures mor
tui sunt quibus vrine egressio to
liter fuat denegata cum sanci
ondum est cum femictatam viatur vri
nalem et apertam in fine cum qua
de coctione mellilotis camomille
flamme mellilotis foliorum vitis
et salicis et si si non sufficiant
addantur lyn is equi fecalis et
aqua de coctione granum predictorum
liberorum per sufficiat et misce
ad spissitudinem aliqualem et sil
bullant vsque ad sui spissitudinem
emplastri mollis spissi et ponatur
super vmbilicum et vsque ad anum et
ita quod medicina vrinalia et pyramico
includantur et si cum denegatione
vrine est constipatio ventris vtah
fiet clistere quod si sup dcm est contra
vigilias per constipationem et quod possunt
poni flores flamme et mellilotis
Et accidit alii ex febre continuis et
per calorem febris dissoluant humores
et capite et descendant in fine ad vi
am [illegible] et ad vias stricta
qui nec comedere nec bibere possunt et
tamen sunt anhelitum et fere suffo
cantur et vocatur Bosquines [illegible]
ma paro adeo cum sunt cum sunt
appareat timor sed non sincopis et
sic non apponatur repercussiua sed
suffina et emollitiua et dissolutiua
vtendum est et pro in vnga loco cum
sumis vel de altea et prius supponatur
lana succida que dissoluit et aperit
et fiat fumus pone ad partiora
si ille Et accidit in febre continua alii
tremor cordis et punctus cum sicut
et operis cum sub cinerem est in Gilb
cum quod fiat emplastrum de rosis vial spo
dio et sandali albis pulverizatis
apposita ea parte vel media fumi
ordei et parum camfore cum succo
solatri vel plantaginis et appona de
succo feniculi et aceto et dicitur syrupo
viol et pena sup stomachum pro sto
machus et si accident per debi
litate vel dicta nimis cordiali
grosse dicta cum amigdal et aliis
sm Gilbertus Et nota quod Gilbertus
non facit de tertiana continua in cau
sone dicta capitula sed tamen vnum cap
nunc est eadem sed causone ma
cula n e in sinochu vene et app
quis cordi et in tertiane sed tamen
se cola rubea est in vene totius et
cordis et in vene amphoribus et
eo cura tertiane est sed cura causon affli
smus cum quod in tertiana cum permissior
et acuta que morbo accidunt sed
innotata epatica quia in febre sunt
temporata et ideo melius sunt in
tertiana continua et medicamina
possunt esse nimis frigida et si deberet
et flori et amigdalos melius sustine
quod in causone / similiter si causon
est et in iuuene et forti et tertiana con
tinua est in sene debili ista pa
rticula posset esse tertiana sed causon
et ideo considerentur sm polarum et cum cau
tela loco agatur in vtrisque febre
quia ambe moleste sunt et maxime
sine pictis vt plurimum

Hec febris cotidiana interpolata
alia est simplex alia composi
ta / Et cotidiana simplex alia
est vera cotidiana alia est cotidiana notha
i. spuria febris cotidiana interpolata
vera est de colera naturali i. de ca. vn
de quia plura particularia conueniunt
ut quidem plerisque talia est enim causa
interius et dieta procedens causa ex
terna et quarum colera est in stomacho non
in extremis oris stomachi nec in venis stomachi
que sunt ampliores sed in ipso stomacho
et si sit in orificio stomachi siue in parte
stomachi superiori tunc sunt hec signa nau
sea vomitus colericus et sitis quia
et amaritudo oris et dolor frontis
et fastidium si colera sit in fundo stomachi
non est vomitus sed nausea et fasti
dium nec tamen tantum sed quando est in orificio
et amaritudo oris et non est tantum et
egestiones sunt colerice in principio acce
ssionis et vrina est rufa vel subru
bea tenuis et ista sunt signa quando
materia est in intestinis quia fundus stomachi
termina intestinis et ad est fluxus
ventris alii ¶ Et si dubitas di
quod materia febris non putrefit in stomacho sed
in venis porosis eius vel in venis
oris stomachi et natura expoliens se ad
remouere locum illa materia putre
factam effundit ad stomachum et in me
diocris cognoscitur hoc ex euacu
are sequens et vrinatus etiam ex
euacuacionibus vtriusque natura ducte
quod si ipsa materia febris non putrefit in
intestinis sed in venis et intestina
ut in apostolo fel et in
corpore potius natura maz febris corrupta
et sanguinis excrementis et non mediocris
hoc cognoscens etiam sequens in expul
sione expellendo euacuabit
per intestina et per vrinam cognoscitur
quod cognoscit medicus videre vrinas
¶ Cum materia febris est in stomacho vel in aliis
febris putride sentiunt stomachus
ypocondriis vrina conatur tincta
quia si est in stomacho vel in testis et cit
tamen sunt certa alii per passionem

corpus ad spissitudinem tendens et
sic calor agitans ad totum corpus et
sitis ¶ Et materia febris sunt mix
simul alia est sitis maxima quam
potus aque non mitigatur et sibi in
intestinalibus dolor et si sit materia
in renibus et in propinquis dolor
et quia alii in febre putridis interpo
latis et interpolatam non distinguit
et cotidiana febris alia alia febris nota
hodie sit una cotidiana et alia
cras tamen cotidie sic paciens
affligitur / ubi in principio mediatur et
in vna cotidiana id est permanent
signa distinctiua quia cotidiane scilicet
rigor et principia melioris ffl
tum vi paciente quod sentiat in
corpore quod cum acubus pungitur et sit ex
humore colerico velocius se mouente
in membris partibus et sic causatur rigor
quatuor cotidiane sicut dicitur et
in tali rigore incipit cotidiana et
terciana cum sudore plurimo et dicit ideo
dubitans quod rigor quatuor cotidiane
est sine frigore quia cum materia
est colera vix pura inpermixta et si
accidat ei qualecumque frigus hoc
non est nisi compressione eo cum pu
tide et minima destitucione caloris
¶ In pulsu non sunt signum maior
cotidiane quatuor quia licet in principio
paroxismi sit pulsus communis am
plius et debilis in quibusdam
aliis febribus sit tamen in cotidiana
circa mutatur in magnitudine et ve
locitatem seu frequenciam et est
durus sed tamen equalis et ordinatus
et et cuius velocitas multum est
precedens non in vltimo recedit
a pulsu sani qui multum enarcit
et equalitatem et ordinacionem dicit
pulsus cotidiane a pulsu febris flem
matice quamquam causa est pulsus in equalis
sed si in principio augmento et statu af
fligit cotidiana de tercia a tercia die
et mouet de in horis colerie si ho
ra et durat afflictio ad plus
per horas / sed raro sepe vim horis
tamen et quinque xxxiiii horis vel plus

racion in ca pro dolor capitis fit
amaritudo oris | vigiliarum in sicita
cia constipacio ventris et lingue sic
citas et asperitas cum sitis colito et
alii lz fluxum ventris collirium h
cestudo e facilitas cure nisi fe
incopolatas quia ma e cito re
solucamus et constipamus et ideo prox
imus e timor quam in aliis intercala
tis et periodi pauciores (ma ulterius
periodus non ascendit. Cura vero
est in ea salua non in multis que
assedeciat das quia quod quod confert
accuti cause confert et egritudini
regat cum sint eiusdem nature. Balz fac
que e fe et ma que e ca. ra. no
n. e h aliqua cum ignitia in
regendo et medicando in flemgica
ideo fe ma antecedens e liquida fra
et viscosa que indiget calidis et
siccis maximis ut diuretiis fe
e ca. et sicca | Rodinus tria fra
debent et liquida eo n. h' confor
mit agi pot ut in tacana vbi
tam corpore materie quod corpore fe
aperiat fra et liquida Sicut dicit
Gilbertus in curando tercianam et
tipus acta ancedere que e cola
valis quod cum sit sbalis et valde
ralis liquida et imbibatur in menbris
et cum in spissam pora ut ade
que et recencia ad dispensacionem ap
tam compulsioni et hic sunt secia
fra et hic sic apertiue et diuretice
ut endiuia ros et conferta sar
cius ut sunt sandali et h. Exhibi
et zucaris si pot sirop violis et
si sit constipatus penam viol et no
ros et si sit mollis in ventre po
nam rose et no viol et scola
sit multum liquida non pona ca
pillus veneris ut alia siha sbi
hata et modo pona ibi acceto
ut alie medicine melius ve
nas penetret et alteret et resistat
febrili dispositioni quia si nos appo
nimus qui venat sirop in venas
calore scilicet dissoluimus vaporem
calidum qui dicitur super materiam
colleram calefacit et desiccat et ma
iorem inducat siti maiore cum
omne dulce sit calidum in flamabile
h. Gilbertus et ego dico si ead sit
ibi tussis quod frequenter accidit non pot
ibi accetum poni in hoc casu plus
vtor decoccionibus de fris qui diges
tiuis quam sirop | Rogius vult
ut pectoralibus ingruentibus fiat
flebo de capitis dextri brachii et
Gilbertus et hoc approbat et quod fiat
in die interpollata et tamen dico si quia
e clara quod ut tercia sit plectomiam
bene competit flebotomia pro acute conte
timeret forte et si sit non soluitur
digestia ma cum oxizacara ut siru
po acetoso simplici ut cum sirop
fto de endiuia cicorea lactuca et
epatica cum seminibus frigidis maioribus
et maioribus indatur rosis ut viol
sandali et spinamarum addito ace
to ut vino granatorum et zucaris
albo et dimis quod sufficiat si ad sto
cis fiat decoctio de predictis ad
dito vino granatorum inmissorum et
ossedera zucaris albi albo ad
saporem ad granatorum melior
et cum vide in regulis quo dat
sirop digesta ma quod quinque sa
per consumpcionem caloris veniet
et cum aliquem in stuffacionem
purget cum electuariis de succo
rosarum simplici 3. n. ut cum aperi
mate purgante colam quod e
in antidotarium meo Gilbertus dicit
enacue ma digesta cum pulue
rhabarbi cinamomi in aqua rosis pui
ta scilicet dimidia per nocte et mane
dicitur colata delicatius ut ipa
ela fortibus ut pot puluis rha
barbari cinamomi poni in aqua rosis viol
et spinorum et stet ut dicitur e prima noc
te scilicet dimidia mane cole colatura
addatur confectio manna tamarindi
et dicitur ut dicitur reubarbarum cum succo pla
taginis ut cicoree primis et lactu
cis pot dari aqua decoctionis reu

bar/ et de q[ua]ntit[ate] medicinis [et]c
Gilbertus d[icit] ponit ad purgand[um]
colera[m] in t[er]tiana v[er]a t[am]e[n] oxi
mel laxativu[m] simplex s[ecundu]m co
p[re]heni[u]s dyacerilat[is] katarti
imperiale et electuari[um] de suco ros[arum]
dat[ur] d[icit] q[uar]ta p[ar]s ℥ i scamonee
cocte cu[m] tu[n]c julep[o] et aq[ua] q[ua]ndo
scit bibere p[ost] bibat p[er]hiuit co
mam vel allemat ag[r]u[m] p[ro]pt[er]
s[em]p[er] ca[m] medicinam abluat os cu[m]
aceto bis vel ter et p[ro]pt[er] ablu
cione[m] accipiat haustu[m] tysane
h[ec] a[ute]m p[ro]hibet nauseam et in
mictacione[m] medicine a vellis stom[achi] et
p[ro]pt[er] h[oc] bibat modicum de aceto
ut os stom[achi] rigidum faciat et
forte ad retinend[um] p[ro]pt[er] h[oc] s[er]uat
de elarario bam[bi] sapi[di] ad re
manendum sapore aliorum et ab
h[ab]eatur retinere p[ro]curatur
medicinam ligent [con]tinua et pane
assatu[m] et aceto asp[er]sus ad os
naris teneat et s[u]p[er] os stom[achi]
sp[ec]iali[ter] mete et absinthiu[m] ponat[ur]
in panno [con]iuncta in c[ib]o et cimo
factis aq[ua] ros[arum] rore vel sbi
to aq[ua] fac s[u]p[er] faciem p[at]ie[n]tis
et quidam frigent agresta mas
ticatum vel p[o]ma acida vel ma
lagranata acida / s[ed] Gilbertus vult
q[uod] masticet[ur] s[ed] q[uod] nichil vel val
de modicum de glutiat[ur] s[ed] q[uod] t[er]ti
die p[ro]pt[er] purgacionem s[ecundu]m Rogeriu[m]
in horam p[ro]ximam de eq[ua]li
mixtura rubee t[er]tia et q[ua]rta
et co[n]tu[m] fit ad pondus ℥ii cu[m]
aqua tepida et s[e]q[ue]nti die capiat
alt[er]a [con]ficiat[ur] et cu[m] dic p[ar]u[m] [con]
tra q[uia] de sangui[n]e q[uia] no[n] sig
flora nisi a de nacuacione sa[n]
gui[n]is nec [con]tra p[ro]p[ter] ta[n]ta[m] in
te[m]p[er]anciam colere ad mi[n]u[s] et si sit
no[n] plena s[ed] cu[m] altitudine [con]fer
tatis et bono regimine tu[n]c si sit

purgacione p[ri]me digestio[n]is laxative
attenuat q[ui]a nisi eroere accidit
o[mn]ia [con]plete p[er] se ma[n]ifeste diffalucet
et [con]firmet. Et s[ecundu]m Gilbertu[m] t[er]
tia de t[ri]b[us] in te[r]ti[a] p[ro]xima
p[er] [con]silium et si ultra d. pro
des. [con]tinuavit s[ed]. scias ia[m]
s[ed] et t[er]tiana nothi ei [con]tra ca
agendu[m] est in dieta et medicina
p[ri]mo in loco sua dic[tum] de miti
gacione accide[n]tium q[uod] s[ci]l[ice]t in h[ac]
s[ed] accid[er]it ut e dolor capi[ti]s
sitis et alia de h[is] ia[m] dictu[m]
e[st] q[uo]d p[re]dicti de causone s[ecundu]m
s[er]m[on]em ubi t[ra]ctata s[un]t potius ap[er]i
nisi q[uod] i[bi] cu[m] fortiorib[us] e[st] age
du[m] cu[m] i[bi] sit in t[er]cium fortior et
h[ic] cu[m] i[n]sufficienc[ioribu]s q[uia] minus h[ic]
e[st] incendiu[m] ¶ Experimenta alio
operac[ione] q[uod] t[er]tianam s[un]t plures
qui da[n]t in accessionem
succu[m] apii bib[er]e et alii s[ed] ra[ro]
valde [con]fert ubi u[er]o n[on] est
valde fortis et s[u]p[er] tale sit co[r]p[us]
et [con]cr[et]a na[tur]a fortis ad [con]pelle[n]
du[m] p[er] sudorem materia[m] s[ed] op[er]a[tur]
h[oc] n[on] e[st] tuta q[ui]a no[n] dicit
Gilbertus q[uia] h[oc] poss[et] accidi[t] ca
et ad cap[u]t s[ecundu]m q[uod] asscendens caret
frenesiam alii da[n]t et vel q[uo]d
an accessionem succu[m] de[n]tis
leonis s[ed] capitis nudati et dicu[n]t
q[uod] [con]sulta u[ir]tute aufert ter
tianam / alii ligant s[u]p[er] puls[um]
sucu[m] ra[n]arum apiu[m] et dicu[n]t q[uod]
p[er]sanat aff[ectione]m s[ed] s[ecundu]m Gilbertu[m] h[oc]
e[st] a[ute]m diffugiendo colera[m] a[ute]m
de[n]igrando calorem s[ed] q[uod] ad
modu[m] d[ic]tu[m] [con]p[ro]porc[ionem] d[ic]tor[um] dolore[m]
eius maior denigrat amarem
et alii scarioca[m] in panno dul
ci co[n]tinuato in medio po[n]u[n]t
assa[n]t po[n]u[n]t clausa s[u]p[er] [con]
tra pecca[n]t p[ri]mus mala et postq[uam]
pannu[m] in sirato s[u]nt da[n]t
medic[inam] de panni ad comedendu[m]

et laxa quod hoc patiens et solutus
sic ductus sit materia digesta confert
quia ea .iii. purgatur / Et hic faciunt
electuarium simplex ex seminibus feniculi
radices rafani contritas pro sto-
maco et mel et sit tamen de radice quod
ordor eius fortius sentiatur / Et
sunt mixta ad spissitu-
dinem bonam et in ducatur hoc
involutum panno ad latitudinem
et longitudinem palme et in-
hac ante accessionem applicetur pec-
tori nullo intermedio et hoc fiat
in statu materia digesta et maneat
ut ubi per totam accessionem hoc
et quamdiu durat rigor vel
frigus et hoc vult Gilbertus et
petrus lucator experimentator magis
tus vult quod post purgationem
sic fac non cessavit et si materia est
in intestinis quod cognoscitur quia tunc
rigor et frigoris sentitur frigor
in testis primo / Electuarium simplex supra
ventrem et cum gomma calefacta
fuerit deponatur / vel experimentum
tales operatus hac remedio duo
res / usque quartanam et est
cum eo antidotum et de cocto de
cyperea et nostro porcino et cor
deo et liquore cum modico aceto
et si cum istis non solvitur fac et cum
bono regimine in quarta acces-
sione datur in sequenti die de
mane succus absinthii succus
violarum cum potest / et sit totum
quantum tasta cum capite et in
duplo tamen de sero terciani et hiis
utor cum pampinis quo sunt ubi si-
rop et electuarium et medicinas pur-
gativas habere non potest eger / et can-
tabis et carmina et scripta cepera
non apposita nisi ad invitos a primis
sicut generat quod plectatica carnosi
et solida habentes membra magis
patiuntur in hac sic abstinentia ab illis
et subtiliori dieta uti hiis per iii° os
dies parum refirantur et die

proximo proximissimo eger utatur alio ante
nullo et quantum sit de sirupo viol-
arum et oxizacarum vel cum pane in aqua
loto et aceto parum mixto et quina
integra comedat vel lactucas
coctas cum lacte amigdalarum / aliis
diebus uti potest ordeacio cola-
to vel non colato lac amigdalarum
vel avenatum et brodium ... pna
alterati et attenuati et cetera ... eg
per consuetudinem ... non
convenerit ... pluries in die
hiis ... ante dictam tamen in die
proximum quod in die quietis et
grossiori dieta uti potest / vide
hic supra de consideratione ... vin-
te et cetera ... de campane ad form
et subtitudinem ... dieta ... eger
nisi quod grossiori et copiosiori
uti potest alio hic et minus fit actu
et potentia quam ibi / Ego in die proxi-
ma accessionis ante proximam michi
do pro in hiis de nutrimento ne
natura eo conveniat et ne impedi-
atur ad expellendam materiam mor-
bi et prolongetur accessio et morbus
et ante morbi accedat vel si
aliud digerere non potest quia occupatur
ad expellendam materiam et hanc
operationem perficere non potest quia
aliqualiter occupatur circa digestionem
ubi et sic duplicatur labor sed diges-
tioni alibi et expulsionis nature
natura fatigatur et quod eo multum
debilitatur et pluries fuit de materia
ad locum putrefactionis / Et proxi-
mo sit mane in lecto bene coopertus
pannis et in loco quietis et silen-
cii et obscuro et sic maneat usque
rigor et frigus transeat et incipi-
at corpus calescere et in hoc tunc ut
tibi nunc patet dicitur / Et postquam non
corpus calefieri et cetera spissitu-
dine cuius ... ordinacionem eius
non disponit ad sudorem nunc

na sit, fiat fomentatio secundum Gil
bertum et pedes et tibias cum
aqua calida de decoctione malve rosarum
foliorum salicis foliorum vitis po
lac' [illegible] et filium vel cum aqua
simplici calida et sit fricatio plante
pedum cum sale et bene cooperiatur
ut sudet et in vinga regio capitis
cum [illegible] et [illegible] equalis ... ponatur
et cum succo lactuce et portula
ce liniantur frons et tympora pannis
lineis suppositis et in eo madefactis
fiat sepius et suppona' et cum
sudare ceperit caveat a frigore
et ab evectatione multa et non
cooperiatur multa cooperitura quia nat
or naturam et ad angustia venit
sic continue leviter coopertura ita
ut aer ad eum non pertingat
et si non potest continere quin brachia
iactet hinc atque illuc extra
coopertura tunc linthiamine
dimitti vel tercii cooperiantur et in
isto tempore sudoris omnino potum
prohibemus si fieri potest et si non potest
prohiberi potus detur aqua calida et
non frigida quia frigida aqua hac
egritudine propter splenem
opilat et magnificat in fine autem
sudoris potest concedi syrupus aliquis
alterativus et confortativus ut
syrupus de malagranatis acetosus
vel de malis macianis secundum Gilbertum
Ego vero ad provocandum sudorem
facio cum pannis laneis in aqua
decoctionis foliorum vitis et salicis
et absinthe pectus et spinam dorsi
et latera sub costas et stomachum pe
des cum pannis consimiliter facio ad
superficiem ad aperienda et
cum forcius sudant si concessive
sitit detur de vino haustum de um
bra sedicata debili et non limphata
ta quantum possibile et ad bibendum
sive qui mitti sit in dimissis

Item detur de syrupo acetoso
cum aqua calida nisi patiens calidum
abhorreat et sudabit post
haustum patiens sudore plenius
et levius quia natura consolata fortius
expellit cum facilitate et cave
ne subito in frigore et aqua nec
paulatim cesset sudor et calor
et post sudorem et post quam calor
in corpore minoratur et in pedibus
augmentatur lavacio pedes cum
aqua calida et modico aceto
ut humidificentur lingua pala
tum et os sicut sunt ibi recepti
confirmet et dentes gingive lenis
ut pannis lotis aqua cum succo gra
natorum acetosorum [illegible] vel
lacte seu amigdalarum et feth
fiat maioribus mundatur et si sit
propter quod hec vel filia hec in pt
lat acetosum de quo [illegible]
tractum de et opponi cum pingue
dine sua et fiat et de vitello
ovi cum aqua multa et modico a
ceto sorbitum et sic uno ...
cibo acetoso aliquantulum si non
tussierit vel uno cibo sine ace
to si tussierit sit confectus cum
illa et confectione pampinibus non
avenatum de farina grossa ave
ne et aqua similiter exhibere et aliis
si [illegible] decoat decoquitur
cum apponitur ei ... sedica
ta non limphata vel quantum
que liquida sit ad sorbendum et bi
bendum et post cibacionem ad horam
aliquam ponat se ad dormiendum
et dormiat bene et requiescat/in
die non continuis et frigidatur bis in
hora consuetis sanus sit tamen quod
in hoc mode in prandia sua
timeant vel saltem in et potest
comedere de lactucis coctis
cum lacte amigdalarum et de cucur
bita vel avenato cum lacte
amigdalarum sumat et de medulla

su pulpa cerasoru(m) acetu(m) vel pru
noru(m) nigroru(m) cu(m) lacte amig
dal et cu(m) portione q(uod) aceto
sitas non sit fortis sed lenior
delectabilis si non patiens esse
multu(m) debil' da(tur) sibi de suco
pulle nigre cu(m) qua cocta
sunt lactuca vel pomu(m) acetosu(m)
quibus coctis et p(ro)iectis co(n)tu(m)
da(tur) pulla cu(m) sua aq(ua) et si mag(is)
extraha(tur) et co(n)solidat(ur) et si n(on)
q(ue) debilit(as) et paciens sicut sit
aliqua(n)tu(lum) fortior et plus tu(n)c
in die i(n)ficia(tur) sed p(ro)vide vna mo
dicu(m) da(tur) et in p(ra)ndio bibat cer
visiam ordeaceam debile (et)
claram defecata(m) bn cocta(m)
¶ Intra a(utem) vbi incipia(n)t non hec
q(uo)d sulico et tysana sit aq(ua) or
dei bibe(re) cu(m) albo q(ui)a digestio(nem)
impedit et bibat aq(ua)m decoctionis
p(ri)noru(m) vel b(er)b(er)u(m) [illegible] doc
tham mellitoru(m) ergo non do vinu(m)
album clar(um) debile ex na(tura) vel
si sit h(ab)ens fortitudine(m) aliq(ua)le(m)
Enmo non sit sicut vinu(m) vel
mellitu(m) calidu(m) do limphatum
multu(m) cu(m) aq(ua) fontis cocta
et infriata vel cu(m) aq(ua) endi
vie distillata ¶ Tertiana
vera t(em)p(o)re calo(ris) et in iuuenibus
colericis dicta(m) p(ro)dea(m) de
fructib(us) et h(er)bis fri(gi)d(is) lactuce
amigdal(is) avenat(is) et ordeat(is)
in p(ri)ncipio p(ro)cesso sic cum carnium
et sic vino et limphato sed in
t(em)p(o)re frio q(ue)cedit carnes pulli
nas et vinu(m) limphatu(m) in
diebus interpolatis et ergo d(e)co
ubi e(st) virtus debil' q(ue)cedo sucu(m)
pulloru(m) et vinu(m) limphatu(m)
et in t(em)p(o)re calo(ris) si fastidierit su
cu(m) pulloru(m) et pulmenta in
die interpollata do de pullo
cocto cu(m) lactuca vel cocta dat

alas collum pedes et de capite
pelle remota et ex co(n)dimento
vel salsa do vinu(m) de b(er)b(er)is
vel de malagranat(is) acetosis
vel agrestam et sicut vincat
be vel acetu(m) vel sicut acetose
et alij de pede porcelli cocto
et pelle amota do cu(m) vino p(re)
dictoru(m) et p(ro)pine si paciens i(n)fir
mitate pulmenta a inpella non de
lecta(ntur) vel co(n)suevit comede(re)
et carnib(us) vteba(tur) cu(m) delectac(ione)
q(ue) desiderandu(m) e(st) co(n)suetudi(ne) et de
pedis in fi(ne) cu(m) canicula cu(m) cor
imp(er)tite et apparate bona ¶ Tertiā
q(uo)d in cura tertiane vel videtur
e(st) ca(us)a de cau(sone) q(ui)a multa
scripta sunt hic vtilia

Febris tertiana notha fit
de colera ru(bea) et naturali vel
in p(ro)lib(us) de colera citrina vel vi
tellina ra(ti)o aut de p(er)ssica vel
eruginosa Et sig(na) tertiane notha
ex colera vitellina vel citrina vel
ta sit s(ecundu)m sig(na) tertiane v(er)e vel
cu(m) affligit de t(er)tio in t(er)tiu(m) die
et venit cu(m) rigore vel frigore et
t(re)more et calore s(e)q(uen)ti et puls(us)
p(ri)mo e(st) p(a)rvus et debilis et tard(us)
et p(os)t(e)a fit velox et maior et
t(u)nc e(st) q(ua)lis dolor capitis sit(is)
vel amaritudo defectus appetit(us)
(con)stipatio ventris et (ista) (con)cussio
ta q(uam) in tertiana v(er)a sed ut t(er)
in quibusdam na(m) non fit de
colera in natura et fit a(ut) cu(m) t(em)p(o)re
colera in natura et fit in etate iuuenili et
et senili et mulieribus et v(ir)ginib(us)
accessio durat vl(tr)a xij horas
et mouet(ur) alij ma(n)e in horis col(is)
alij in meridie alij in vespere
alij in fine diei alij de mane
alij de nocte et n(on) cor(pus) purgare
nec puls(us) inuenit(ur) (con)plete

ptgr tcessiu fe. fi^d in terciana ua
et no gnerat p se cu tpe cta
re et q plexiore ut ua terciana
et durat cottidie aliq p vi me
ses et c diffi aliqs eradica
cois et cure q^{ua} ua terciana
et amplior et grossior et ca di
eta gpetit in cumulo hanc
fe. quia gnorb no c bmer et
stato et c motu gmis in pn^o
hq cottidie no c cgto s^b
tilis dicta a ponenda i. pan
atas cibi at tam s^btil cib
ut in terciana ua et dz mit
ari et s^btiliativa in q^{ua}ntu
p digestiu viscositez et q^{ua}ssiae
mati vn bn sm plmas
da ordeatu cu lacte amig
dal fco cu aq decoctois ra
dicis feniculi et tysana cu y
sopo et metastio et spinacia
et pulli cocti cu lactuca et
petrosilino ¶ Et no q Gilb
ertus distinguit dietam sm
q regio e calida frigida nam
in calida regione dicit q die
ta tenuissima sufficit ut
in terciana ua ut no estas
nisi multa pticlaria valde q
veniunt s q est regio calida
valde et estas et patiens colle
re q plexionis quare dicit q
cotingit in terciana notha st
bn gpetit dieta plus s^btil
liat et q^{ua}m aliq pdictor in
ducit si tn grossior cibo q^{ua}m
si calida pura nalis est sed ma
Sed sm eu Gilbtu pnt in
regione frigida cg^o uti carnibus
leuioribus ut pullis p dica
bus et psalibs fasianis et h^c in
dic mo pellilacus / Veniq da
de causone dt q in terciana
no ut cancer c aprisabus

quia gutabiles sunt / Sequimur
no arenib psalib et alis
et in notha terciana q^{ua} gdecedunt
Capitani turtures et gallina
ncs silvestres et capestres
et vostez porci et extremites
cois cu aceto ut agresta ut
suco herbis ut limonu et
olia eius q^{ue} gpetunt borago
bliones spinacie lactuca endiue
tro sillio ut feniculo et vinu al
bu clarum debile bibendu est
moderate ut limphatu bn
sm fortidior vini et caue
atur ne a potissimo detur
albus ut mutantu qz no
credit sanguinem corpis et
si augmentu vealle morbi
et eo na gnaret ra copel
lendu maz morbi et cum
dico q in statu v^o dent
ctbaq calida n^o repleat cg
nenā in sua actue ipedi
at in pmis sm Rasim s
piciolana quecumq fiat flobi
et cu dio quando ut in terciana dom
et sp likatur ulto q pt acces
sionem fiat flobi s^i pacies
sunt flen cg ut in mli ut tpe
sunt hyemale ut apulace
multa sunt tunc apparenda
sunt radix feniculi et petrosili
et spinacie lactuca lupulus
et silia cu digestiuis ad ea
que in terciana ua gpetunt
et in purgatione addi sunt
inabilia hebul et reubarb
et diagredi et silia hiis et
p hibea sepius et pn^o paxisim [illegible]
et ptg il molestia accidentia
ipediret h ille dic^{re} q^o dcnae

capitulum lxvj

in die quietis dyarodon albus ʒ ß et sequatur usus syrupi acetosi cum ʒ ij et aque ca. et hoc fiat in aurora vel in ortu solis et postea tercia hora diem cibetur et si est in principio morbi et eger est multum repletus et carnosus fortis sit dicta solucior et si sit constipatus et diminuto fluxu fiat clistere de malva viola et aqua furfuris et modicum de sale et oleo communi et oleo la. et addatur cassie fistule mundate ʒ j. et zuccari ʒ ij. et imponatur lb. j. large et fiat in die quietis postquam cibus digestus est et hoc alternatim una vice de superfluitatibus que in intestinis sunt et post cibus in die quietis sint pulli cocti cum lactuca et spinachiis vel brodium pulli cum vitell ovorum ad modum sorbicii et post addi modicum aceti et hoc sit in prandio post circa horam terciam et bibat vinum album lymphatum si est forte vel sine aqua si est debile vel dimidiam ordeacei que non est humilis vel per modicum decoctionis circa horam vesperarum habeat amandam de lacte amigdalarum facto cum aqua de contentis radicis feniculi et quinque [illegible] vel de vinis passis sine vinaceis et decoctionis lactis de acceptis vel sed de mane de puris pullis sine lacte quando vadit dormitum sed cum de sero iam descendit passivi sed de mane dyarodon albus syrupus predictus scilicet acetosus et si plures hore sumat interim et horam dormiendi et alias non descendit de sero sumat dyarodon albus sine syrupo in crastino vero die quo expectatur quando sedere qua hora debi

paroxismus est venturus sumat hoc dicto vero si paroxismus venturus est hora vesperarum tunc possit in aurora sumere electuarium et syrupum et dormire desuper si indiget vel nec de paroxismo necesse impediat dormiat usque ad ortum solis et tunc sumat electuarium et syrupum sicut ut predictum est et circa horam terciam cibetur cibis lenioribus ut carnes et cibis factis de aqua decoctionis carnium et iusculis ovorum minutis et cum sit cum hordeo vel sorbicium factum de vitellis ovorum et aqua et aceto sumat et bibat tisanam vel vinum multum debile et cibis vel aliquis cibus levis et [illegible] ad constipacionem aliquam nam non curat et si minus sunt quod paciens est debilis vel fortis et quod status morbi est propinquus vel remotus sit dicta sublevior vel constipacior carnosior vel sit cor de cibis hic supra datis habitis considerato quod in die paroxismi levius dictorum et quod sumatur et bibe sic sed non concedunt quia non est tanta intensio et ardor ut in terciana vera et causone ubi concedunt propter calorem consumentem concessive tamen quia in terciana notha et in ympollatica agitur ad putrefactionem et faciunt de fe. simplici fe. compositam dicat ii. et ordo sic quod ad aquositatem sanguinis datur unam datur causa putrefactionem quia quando causa vero contemplabiliter acto putrefecit unde fe. prolongatur et quamvis de fe. simplici fit fe. composita febrita sit dicta quociens est digestiva medicinali cum apparuerint signa digestionis materie que sunt urine sub coloris urine et cum aliquibus in superficie fleuma vel fel habitum. et dissolutum sonans sic colere mixta et sic in urina invenitur colorem

et in spissat cius febris / silr. n.
tercii moracio vel cessacio i. fri
goris et rigoris moracio no
bil et eius cessacio et caloris aug
mentacio et anticipacio sunt sig
digiamus in hac inpolacione
dicit medicus maciam evacuans ¶
Gilbertus dicit purge cum theca
sarpe et i quantitate maiori et bndca
v minori / de de pro sp eke saris
z iii. elonarr de suo ros z i.
repug sim ac z ß et sit dosis
una et decoq cum fero capno vel
tyriaca vel dimpta ca. similiter
et sit secundum fortitudinem pacientis vel
omnis debilitas dos cum maiore vel
minor vel alia medicina apparata
ex colagagis in parte maiori et
ydragagis et minori hic sinato
quod si colera sit citrina lemarata po
nantur maisma in digestivo et
dicta / et si sit vitellina feriata
massina panantur et in purgacione
vitelline plus insudant ma
flentura qui in evacuacione coler
citrine pille et mee in antido
of meo q. in higias fe terciane
hoc est sunt utiles cum utor pro
prima purgacione si fe no ces
sanit sit p. i. diem quietis
et p. i. diem laboris de syrupo
abbis et tras novell cum pro
i. mixtis et fit de mac ving
syrup acetosi simplex et si oz cum
syrup de aqua decoctionis radici
radicis feniculi rosi porani in
quantitate magna et cum sola ista
diatane vidi plures paucos
pro hos et dicta liana et a bis dic
quod cit dies actis de sic de iii
vel v. vel vii de das pillis
secundum fortitudinem pacientis et cum
usu syrupo abbis et cum media
dos. i. v. pillis sit simplex et cum
decoctione de rost porcis multi
paucos est mane liberati sunt

preparata medicina sequenti die cum ac
cessione de iubei castaris z i.
et ß amee allos z ß mixtis et
pro sequenti die fiat flora secundum
Gilbertum et Rogerium et sic procedi
tur a firmitas conferunt euando di
gestivum et purgativum et optata
flora non est multiplicate et
Gilbertus dicit medicacio terciane
notha que colera citrina vel vitelli
na primum dicit amedicacione ve
terciane et sic plures alii senant
et sit terciana notha de colera pro
prima vel eruginosa cum signis
e urina e rubea vel spiritica
vel sba tenuis cum dicit vidi vel
sub nigro et ora citrina sunt in
tempora multum quod i terciana que
colera citrina vel vitellina et hec
e cum vehm pessimus vel eruginis
so et omni hic fe vel terciana ve
ra Gilbertus ergo has colera i
nales pro que poca pro vetus quod
per accessum ad tercem que colera ante
in terciorem et primo porrig cap
malicia quod pervicaciaz attenti
narum cedunt q ameri cas edm
cui in tabla z

Quum divisi dicitur de de du ci
terciana locant votantes q
dam duplicem tercianam que in divisi de
dicis tiasis et dicte affligit cotidie
quam alii dicunt ii. tercianas / q da
quod i unus dic tao bis affligit
cum typo terciane duplice vocat
terciana quod alii vocant ii tercianas
cum i vei vltate de dispmtacae
nomi cis sit v taltas et concedi
tandi mo et v dicisq non distingui
quod q de quis tractat morum tracta
di duplicem terciana ponunt de
dualibus terciamis solent dicere
in Rogerius dicit terciana fit de
de colera nali in duobus locis pune
ta que cum vasa et dicit alia

tertiana p(ro) diuturnitate afflictionis
et p(ro)pter hoc q(uod) paciens affligitur omni die
eo tempore et propter hoc et q(uia) h(abe)t q(uod) urina
est rubea vel subrubea eo substancie me-
diocris tenuis et grosse coloris ab-
umbratis supremis et tertiana ut ter-
tiana simplex habet ¶ Gilbertus
vero aut(em) dicit [illegible] facienda
a nocte eo in meditatione non sit
diuersitas duarum tertianarum et duplicis
tertiane sed sunt eiusdem generis ambe
febres et in dicto quo ad materiam sed
quia utraque est ex colera naturali in
diuersis locis putrefacta sed duplex
tertiana dicitur quia ii tertiane per modum
duplicis affligendi quia in diuersis [illegible]
dies [illegible] facit singulis die-
bus unum paroxismum duo vero tertia-
ne in quorum die [illegible] bis affligit
et h(abe)t unum diem quietis quod non h(abe)t du-
plex tertiana sed diuersificatur quia alii sunt
due tertiane in eo dies i. ii. paro-
xismi eo tempore tertiane quorum primus
paroxismus finitur completur et aliquis
quando h(abe)t hunc et primum [illegible] et
post paroxismum pro illa primam incepo-
lacionem venit alius paroxismus
eo tempore tertiane dicitur sed compo-
site sunt cadentes et non dicitur hec
due tertiane sed composite quia ex diu-
ersis materiis componitur Et q(uod) ii
sed sit ponit i. in una die et ille
duplex tertiana non dicitur ad impli-
cacionem quia sic tertiana non est a sim-
plex dicitur duplex tertiana sed dicitur
duplex tertiana ad implicationem vel
afflictionem febrilem ut est tertiana que
est secundum eandem diem de colera naturali
in diuersis locis putrefacta quod vero
¶ [illegible] ii tertiane sunt affligen-
tes in quorum [illegible] die eo tempore
lacione unius dicitur que afflictio sit
precedit ut antequam prima vel comple-
te prima vel tertia [illegible] paroxismus
secundus paroxismus incipit et iste ii tertiane

dicuntur sub [illegible] et ita dicitur q(uod) dicti
sunt subintrantes secundum Gilbertum
et ubi ponit signa distinctiua ter-
tiane duplicis sicut dicitur duplex
tertiana declarat rigor qui bis fiat
vel bis in eodem die frigor est par-
uus et calor est magnus et e contrario
maiore si bis in una die affligit
et incipit putrefactio h(ab)e(n)s colere et
diffinite sunt hore affligendi et secundum
complexionem et etatem et regionem et tempus
diuersificatur a cottidiana et urina
rubea vel subrubea est et tenuis
supernatans minus tenuis accedens ad
spissitudinem supernatans obumbrata
vel obscura h(abe)t signum duplicem ter-
tianam et hec dicta de ii tertianis
que colera in duobus locis putrefit
¶ [illegible] duplicem tertianam vel ii
tertianas considerandum est q(uod) hora [illegible]
melior est propter paroxismum eo calore
secundum ypocrates descendentes et [illegible]
¶ Item considerandum est secundum q(uod) status est
prolixior erit dicta tenuior et
secundum q(uod) status est remotior erit dicta
grossior vero si virtus fuit fortis
et egritudo breuis sufficit tysana
et panis eo aqua lotus vel [illegible]
ordei vel avene in die autem ac-
cessionis duarum tertianarum nichil
sumat dicente secundum Gilbertum
in die aut(em) interpollationis accipiat
[illegible] vel tamen cito
et nec aliquid detur tibi in paroxismo
vel cito ante accessionem tamen in duplici
tertiana quando in ii tertianis primus si sit
post q(uam) ii horas vel si corpus primus
fiat ut dictum est in fine accessionis
quando calor ad pedes descenderit ¶
Si non timor [illegible] utatur tegat in
paroxismo et frigore h(abe)t fiat [illegible] aut
[illegible] ¶ Si non fuit utatur decoctio
dabimus sumpta ordei vel avene
eo latte amigdalarum vel micam
panis eo eodem latte ¶ Si non fuit
[illegible] vel septembri vel in regione
frigida dabimus brodium pulli vel gal-

Aut de vitell' ovorum fiat sorbitium

ane ubi coctum fuit cibum de agres
ta. ¶ Extra paroxismum vero uel
in fine si multum timemus de debi
litate virtutis dabimus brodium pul
li et comitates eius et tercanes
pirorum amidi et si desiderat cibum
de predictis coquatur cum lacte amig
dalarum et agresta ego vero de pre
dictis carnibus cum lactucis uel vinis
acidis coctis facio coliam seu
pulmentum sorbile uel sagiri di
gerat. ~~Aut cum aceto et aqua~~ cum vi
no debilissimo uel maxime aqua
mixto uel cum aqua et aceto uel
si sic potest sit sophisticatum vinum
sit sucus granatorum malorum granatorum p
se uel cum aqua aliqua utilis distincta
¶ Variabilia aliorum in hac febre sunt
malva lactuca portulaca cucur
bite cucumeres et melones pales
tine cum semis sit aliis uel plures
tum cum lacte amigdalarum uel cum
lacte malorum sicut pirorum et amid
de predictis post febrem ancedi potest et prima
mag et recenta aqua frigida infrigida
tur ut in terciana simplici dictum.
¶ Medicinalia sunt syrupus rosarum violarum
nenufaris oxizacharum syrupus de
floribus cicorei et zucharum rosarum vi
olarum et cicoreacium succus malorum
granatorum et berberis et diadragagantum frigidum
et talia huius et si timeatur de tali febre
causis biliarum syrupum cum aqua de
coctis endivie uel solatri scariole
plantaginis cicoree uel cum aliquibus
his confectis cum zuccaro fiat syrupus
et semper epati ponatur epithima de succis
solatri uel cicoree uel plantaginis
cum sandalis prodest spicandis. Et
vero in hac febre inflammata cum materia
sit extra vasa et dolore capitis et
membris vel puncta et hic competit uel
potius localia ponantur remedia
a vel quod sentitur dolor tunc paroxis
mi in renibus uel alibi ut in p

si congrua sit materia morbi com
multum uel fiat cum apozimis cum
plurimum gruentis si uero materia ma
turat et meliore faciunt quod alac
fiat quod emigratur cum prognosti
ticata magis de cocture canelle
mellilati et florum viticis et salvie
et semina uel cum aqua calida fom
tetur locus uel de eisdem rebus
fiat emplastrum et apponatur. Et ne
per apozimam prorum materia redderetur
non digesta si percessime fiet eva
poratio ideo fiat moderate et post quod
hec sunt facta apponatur aliquod
confortativum stipticum ponatur igitur
emplastrum de absinthio rosis plan
tagine spica et sandalis et postea ad
de farina ordei et modicum de bolo
uel aliquo ex hiis uel similia his.
¶ Gilbertus vero ponit quod evaporati
o et cum ... patiente
qui ... simul ... sumite ...
... pulegium ... et
bulliant in vino fortissimo ad
ultimum ponere ... ne ... e
vaporet et apponatur hoc super lo
cum dolore ubi est materia morbi pro
pter dispergitur materia et evaporet
de loco illo hoc Gilbertus si vero
paciens fuit fortis sanguinis uel
colericus iuvenis plectoricus uel materia
constat ... quod fiat flebotomia de cepha
lica secundum vires patientis et adiu
tor corporis de statu syrupus aceto
sus uel oxizacharum uel alius si
rup quiciens datis confortativis
initiis et alteratis syrupus et elona
rius digestivus et congesta que ... materia
digesta quod scitur quia calor vri
ne ... et ... in spissitudine et
obnubilatio sive obscuritas sup
ius ... et ... similia et
quod accessio anticipat op
... signum ... illo
paroxismo et ... magis
¶ Si vero accessio duplicatur

pro e vercedo quia mo͞dn dn̄ mor
b3 e acucior saluo e ꝓmg'or ꝑ
sic digestione cui ꝑcepta si
nq sic no ex onct oz purgac
qd no laudat cu vij diem
fiat aq̄ sic dc̄ aq remby
ul cu lagagn ul mpabol
citri cu aliqua medicina da
in terana r quia matin enett
accno malie in hac fe oz re
medium ponē yniamaz encc
anti ymt expedit ad salute
vnu similiana e flux ricte
colicus et Gilbti intento e
maz omo the ad extiora r
i vapore r̄ptaiie decoquat
g° in aq̄ furfur tricen r in
saconlo supponat vent actu
alit vel calin s̄d paciēs po
tit tollare R ℞ acut venig
taliog r intento Gilbti e q
ppiu agē cu ꝯfortatiū fac stu
ra cu spongia accto calo in
fusa r ci stor applicata r cu
emplo de meta r pane tha
tosto r coctam r ros cu ace
to dissipat r q ꝯstipacom
ventris vtendi clistiis mol
lib quoz vnu e scdm Gilbti
ut pe in ca° de frenesi ponit
r e hec ℞ malua bismalua
mercurialem seme lini r fengai
sale r catabru ora coquāt
in aqua r colatē addat mel
rosm r m'ica r hc̄ siccos si
paciens frenesi catarticu su
mē negat li ille R ℞3 ego v
tor clisti ꝑut hz ꝯsto ca
de canisone l3 sup r Gilbtq
r hic ꝯcedit suppom de sale
r melle r stercore muris alia
suppon sic in ca° de canisone
dcā r r cumplm vtile q ꝯsti
pacom quidam aut mucco
re mucilaginie sagmis r ꝯcelen
licme paciant frequt r q'or
mo fluxen saginis ualn isti
racant in loc fric obsamis
r sup stracne nec calefiant r
tu dio sup meos vidē r sup
folia acori ul salicis ul vitie
si hri ꝑnt r ꝑdca ora cos po
nant r moret frequt faciēs
cu aq ros r aq̄ meiufor co
ntantū dicta frisima r in
debita q̄ntate ꝑ vices r emple
ꝯone r ep fris saptoris r ꝯsto
diant alima r aber q̄ calē
faciat supfiue R ℞o q de hijs
iam dcis capitulis actualis
ca° de canisone dom r r de
alijs accitalib q tacona q
accide solent r dc quos tri
acute q maior ꝑte sup r dili
ꝯs capli ubi morbi sut p se
ut ca° de fluxu nar r ca° de
vertu r ca° de fluxu venos
r sic de alijs v pleniq lz de
ipis quia h de cis agitur
q ut acci sut r nō q scdm
scim tdicam in ca° de tercia
na inꝑolata simplici e si q
r cedi in digestionis ꝯfortatis
mundi feratis r spacis r r̄giōe
hic spalit pacto n̄ tercians
r tercian dimplici in hys ni e
langior affliccō q̄m alij r v
tes magis debilitat r tpe
mediandi ul mitendi sitone
to cu maiori cautela r sollicitu
dine hic e agendum

C Cotidiana vo inꝑolata
e fe° sta ex fleumate natā
ꝑnōsita extra vasa cu flen
putrefom ꝑgit sup tota hitu
dine carnis emittit fumū pu
tridū corrumpetez ꝯplexionem
nalez cordis r inflamacom

calore naturale cuius quod virtus cordi
innata asse repellit ad membra que
veniens ad membra cum flamat
unde fit febris que est calor convenens
accendens puenas et arterias procedens
tamen cordis inflamans. Et
modus eius affligendi est sicut quando
an paroxismum est paciens piger
et sompnolentus et quasi in toto corpore
et hec sonaces et alie alteraciones
et est in spondilibus et salme
similitudinem et ebitudo sensuum
et stupor et commotores plurime et
fastidium cibi et hec sunt que similitudinem
dantiam flematis quod est causa una
ut incidere quam passio aliqua
ca si replecio totum et incipit
paroxismus in hac flematis ut
in fine dici et patiens sentit frigus
in pedibus et manibus et per totam spi
nam dorsi et sunt horripilaciones et
rigor et frigus longum per totum
corpus et est calor non fortis sed dum
durat ¶ Tercio dicit Almasor quod hanc
febrem onus flematis excitat calor et
plurimum fit cordis et tamen in fractum
et postea calescit quod paciens multum
tamen fuit sunt manifesta
et fit in toto corpore equaliter sed
non est sed non est fortis ut in terciana
et non est tantum commixto ut in ca
usa non sitis nec vehemens in
spiracio ... dicit Jo. filius Sap quod
cotidiani vero non est sitis propter
flema quod commixtum et in diu ca
lore putredinali per eo sitis ¶
Et dicit Alfansus quod frigus et ca
lorem/simul percipitur in corpore
in uno paroxismo accidunt propter
medium quod sunt plures paroxis
mi mixti et dicunt febris ex una
de quibus composibus febribus que re
cesserunt ancero ¶ Tamen non co
minutacia febris hanc sunt dolor
capitis cum gravitate et precipue
in occipicio ubi sedes est flematis

in indigestio et quando maior pars
cibi accipitur et dolor stomachi libera
tur dicit Constantinus et tamen diu est ... se
est ibi multum de flemate ideo in omni
paroxismo est dolor stomachi et secundum Con
stantinum in viatico hanc febrem se
quitur sequitur et dolor stomachi et precipue
prope orificium eius quia in multum
est de flemate et est corpus pauco sudore
post longum et calore lento et
est sudor quare vix est prius in principio
morbi ¶ Gilbertus dicit quod ad ul
timum est cum multo sudore et ipse est
cum sudore stomachi quod stomachus locus est
flematis et secundum cum principio est in principio
paroxismi tardus et rarus debilis
mollis quam postea in augmento paroxi
smi addit in fortitudine et magnitudine
tandem non absolute sed in compa
ad motum paroxismorum et in compara
tione ad pulsum in principio paroxismorum
et ipse est densus et in equalis et fe
alias dixi quod sunt accidencia morbo
sunt sicut medicus etc in regulis
de terciana ¶ Et urina que est unum
de signis ¶ Dicit Gilbertus urina
in hac febre est subalbina et spissa
postremo in quibusdam pallida quod
flematis nature urina in febre est
citrinus quod est febre est cum ... ...
in sed quando mediocriter spissa
urine autem multum proprium colorate
sunt quod sunt albe vel citrine et
spisse ... ... et ... ... dicit
quod accidit urina in ... spis
sa cum flem ... ... grossum in
corpore dura sunt cum urina spissa
vel mediocriter spissa cum flem
incipit digeri tunc urina colorata
li et in diu quanto urina est magis
tenuis et alba quam crude tanto sunt
tanto peioris significacionis est
urina et similiter colorata vera
in cotidiana febre tunc non est

va cottidiana sed non est ita de flen
te dulci vel salso et quod dicitur urina
in hac febre in principio videtur esse equa-
lem et distantem .i. cum post superior
sit spissior quia in fine regio et
sic dicit ypocrates intellexisse
quod in afforismo dicitur quibus urina
distantes sunt hiis per tum ...
in tercia valida fit cimo est semper ...
quidam dicunt urinas distantes
per calorem ut si urina a nocte
emissa est pallida et alia de ma-
ne emissa est citrina quia hee
urine nullam probationem corporis
significant immunitas urina est
quedam obumbratio vel per
dato quod visus lenit non per-
penetrante sed illa secundum Galienum
cum flegma putrefactum resolvitur in
vaporem calidum calorem agente
naturali vapor ille ad cor veniens
cor inflamat et inflamato cor-
de calor naturalis cum calore extra-
neo cum illis vaporibus calidis
calidi et putredinali accedere emit-
titur ad totum corpus sed antequam totum
corpus inflametur per tales vapo-
res calidi fit calor febrilis
in tempore operatur et resolvit flegma
non solum putrefactum in vapores
sed et non putrefactum resolvit in va-
pores et alii vapores sunt frigidi
et non calidi calidi vero vapores
ad interiora se diffundentes in quan-
titate maiori et magis ... quia
et exteriora calefaciunt interiora
sed frigidi vapores ad exteriora sunt
penetrantes in maiori quantitate
quia membra illa sunt eis ...
... in frigiditate et corpus eos ... frigiditatem
eius frigescit ... sed tamen frigidi
vapores ad membra exteri-
ora penetrent quia calidi sunt
pauci et frigidi multi ideo per ...
frigiditas corpus dissipavit secundum ... naturam
... non agere natura vapores

calidi augmentantur et multiplicantur
per fortem resolutionem et expulsionem
sua ordinis ... venient calidi vapores
et ad exteriora membra ... ...
frigidos et efficiant quod totum corpus calidum
est licet calor non intensus et quia
vapores frigidi sunt difficilis resolutionis
ideo in febre cottidiana va ... durat
frigus in tercia tempore paroxismi ¶ Et
quia ut dixi in principio quidam va-
pores calidi cum frigidis ad exteriora
membra penetrant antequam exteriora
fiunt ... calidi alii vapores calidi
putredinales pungunt membra
... que ... vel aque ...
... et rigorem faciunt et sic ex
frigore et rigore causatur tremor qui est
motus ... ... et quia
materia cottidiane febris est ... quidam
viscosa ideo diu retinet calorem
et propter hoc in paroxismo calor febrilis
diu durat et quia flegma fluctuat
in stomaco et supernatat ideo est fasti-
dium et nausea ¶ Et quia flegma naturalis
dissolutive eius in superioritas
ad os provenit et facit os in superiori
et ad est saline ... et pi-
... et ... ... frigide
vincere ... membra et propter vapores
frigidos et grossitates ... ...
et est ... sudor alii ... ...
tamen materia dissoluta a calore et ...
... in vapore ¶ Et pulsus
in principio est tardus rarus et debilis
quia frigidi vapores cum calidis ad cor
pervenientes motum cordis et arte-
riarum impediunt et diu durat pul-
sus tarditas et debilitas quia
illi vapores frigidi sunt difficilis
resolutionis ... ...
... ... pulsus est divisus et
equalis et licet cottidiana va ... xviij
horas in magna labore et vj
horas in labore minori quod dicit fla-
... et ... vj horas in va ... ...
et ... ... in ... tempore ...
... ... ita cito accessio ...

calidi

e quia licet in accessione flegmatis putrefacti
sit per calorem secundum tamen omnis consimile
te manet et cessat calor quod est febris
non tamen totaliter remanet calor quia
in cruata(?) primo est quedam calitas
ut supplet pellet in omnibus caliditas in
venturi propter quod supportans ignis et in
fumus dum propter ignis consumptus est ut
... propter pannus ...
tam est quedam calitas licet prima
que cum disparuit sicut ad faciliter
calefactionem forte | sic corpus est dispo
situm ad recipiendum novam inflamma
tionem per calorem derelictum a materia
cruata propter accessionem cottidian
a cito denuo redit accessio
licet continua sit propter preparatur
plus longum et quod vapores ca
lidos sic derelictos in corpore tempore
requiet dicitur quod in accessione
vel cottidiane plus est humor omnino
disgregata(?) ut corpus sit mebr... vel est materia
morbi et quod hoc dicit Avicenna quod fe
flegmatica non eradicata quin in fine
reliquie occulte quare cottidiana
cito redit et quare ... longa ... paroxis
mus plenius habetur in meo alpha
beto litera F. Cognito quod febris sit
cottidiana vel flegmatica affligendi
et per actum et antecedens et per actum
et quiete. Unde dicitur est quod agendum est
in paroxismo et primus est ut in principio
accessionis agitur ad decopila
tum poros oppilatos cutis fiant
fricationes circa ventrem et latera et
dorsum alii suavius alii fortius
alii cum pannis asperis alii cum mani
bus et propter paniculos pedes et manus
in aqua calida decoctionis camomille
mellilotum et pannis laneis a dorso
de coctione intinctis superna dorsi
tota tegatur debet et hoc calide et quam
lineis quadruplatis valde calidis
apponatur sicut ... facilius
vapores si si ... de coctione
crassum et dromelle vel sirup
acetoso aliqui dant 3 ii seu medi
anum corticis sambuci in principio
paroxismi non est tamen quoniam tunc
quia materia in illo est digesta sicut Rasis
sed nisi paciens repletus esset
nomine recepto alio tunc bonum esset
ut saltem albus ille evomeret
quia commanente quamvis patet
sed propter ... Almansor in libro x vult
quod in principio accessione festinandum sit
ad vomitum vomitu ... ad co
... facit vomitum faciliter
et plus alius a potus oxi et
... paroxismo et si appetat
... ut aqua frigidam bibat ullomodo
dicitur sed aqua calida dicitur quoniam Avicenna
vult in principio paroxismi resistit et
... extinguit siti et ca
... actuali calide resolvit
flegma et sit aliquando evacuatio flegmatis et
alleviatio paroxismi sed propter est
... est secundum hoc facte quod
principio morbi quia materia est magis
digesta et ... in principio
... hoc debilitat. Et si dicitur a principio
melius ut dicitur cum sirupo acetoso
vel cum aqua melius in qua aliquid
sit masticis et ... quod aqua solam
... et si adest dolor fortis ca
pitis embroca 𝟏 de camomilla
confert secundum Avicennam et ... ma
nuum et pedum in aqua calida et li
gature fortes earum et nos fiat
in principio cum ... resolutis quia
embrocatio cum sublimatis a principio
egritudinis et ... est a core
... plus confert in fine vero
accessionis secundum liberatorem ... vacua
... est sudor sic aqua ca... vesi
ca ... et vesica platis
pedum applicetur ... morbi
bi hoc non facto sed cum flegma est subti
liatum et digestum natura solvit cum su
dore multo paroxismi finiret quod
... spissitudinem cutis ut for
des in cute sudor non ... exeat
ab stego latus pectoris et spinam

dorsi cum spongia intincta in aqua
decoctionis camomille mellilot(i)
cum quibus modicum ponatur de a-
ceto ¶ Si vero constipatus fuit cum
suppositoriis iuvetur si ad e sop-
nus in paroxismo et post capite in
principio gravatur et fiant fricationes
et ligature ut dictum est. Viso quid
agendum est in paroxismo videndum
est quid agendum est post paroxismum
Primo ordinanda est dieta. Sed non
quod alia debet dieta et medi-
cina quando tollitur antecedens et quando
minore perante et alia quando debet
tur in principio cum agitur ad ab-
lacionem antecedentis et ut in
dieta et medicina digerente sint
incisiva et subtiliativa et cala-
[illegible] post ablacionem an-
tecedentis secundum Gilbertum dieta
et medicina alterante debet dari
magis frigida. 2o in principio morbi
dieta declinet ad caliditatem
ut pulli gallinarum cocti in
in potus aqua et tertia pars aceti ut
agreste addito [illegible] et aceto
et postea zz^re in fine decoctionis
et tysana id est succus ordei et ego
de ordeo tostum cum brodio pul-
li et lac amigdalarum cum aqua
decoctionis radicis feniculi
in quo efficacie operationem in
venis et si est grossus dat(ur) mel
multum pro ratione frigiditatis vel
pro tempore frigidum vel pro complexione
frigidam sint aves parve cam-
pestres et perdices et pisces saxatiles
et quibusdam dantur carnes
edorum et agni annualis et car-
nes iuvencis [illegible] ut cas-
trati et porci parvi salsi cum
petrosilio et borragine et postea
decoctura dissipata cum aceto pi-
sces boni sunt parva sunt dat(ur)
Sed non piscis cum aliis intus non
velint et tunc condiantur cum herbis
et speciebus calidis. Olera sunt nasturcium

cum eruca sinapis et urtice te-
neres (et dentur cibus per iiij^or horas
ante paroxismum vel per iiij horas post
accessionem secundum Gilbertum et ultra
[illegible] et dieta multum tenuandam
et post capiat offas quia multum hu-
mectat. Vinum si quis in experiencia
bona in venis non sit cui restat
refectione sufficienti [illegible]
pro comparatione quam habet ad cibum
[illegible] morbi ita quod in ij ultimis
horis ante quietem cibandus est ita
quod per vj horas non accipiatur cibus
antequam veniat sequens
paroxismus. Vinum statim post laborem
id est post xij horas laboris detur
aliquod alterativum et confortativum sicut
sirupus acetosus [illegible]
[illegible] digerit [illegible]
adeunt in tamen antecedente [illegible]
sit curandum et predicatur quod [illegible]
[illegible] constipat [illegible] Gilbertum [illegible]
quod [illegible] non constipatur ut plurimum
nisi per fleuma quod in ventre [illegible]
[illegible] vinum [illegible] postea desic-
cat et reducit ad equalitatem
[illegible] et [illegible]
in horis post [illegible] laborem
dari digestivum ut post iij vel
horis [illegible] valeat [illegible]
[illegible] vinum [illegible]
[illegible] debile vel [illegible]
cum secundum fortitudinem vini [illegible]
cum [illegible] confortat et digestione
adiuvat [illegible] et fleuma in-
cidit et resolvit ¶ Digestiva
medicina primo [illegible] detur ut
sirupus acetosus cum aqua de-
coctionis radicis [illegible]
simplex [illegible] usu [illegible]
longe [illegible]
in regione [illegible] regione
non calida [illegible] cum
aqua decoctionis [illegible] vel [illegible]

et liquefit. Si non sit a regione
ventris fiat dia[ntos] dyacalamentum
dyaziziber dyacimini dyacomi-
num secundum Gilbertum et sequatur
vomitus cum mell... [illegible] vel sy-
rupi acetosi composito cum melle cum
aqua simplici et vult Gilbertus
quod propter in estate detur actuali-
ter frigida et hyeme actualiter calida
sed contrarium expertus vidi et ego quod
... in hac frigida detur ca-
lida actualiter quia melius ac-
tualiter calida et tamen in dege[re]ndo
fleumate apparatur et est in tercia-
na pura ubi [illegible] competit dari frigida
actualiter. Sed Galienus mandat ubi con-
[illegible] est et hoc detur in principio
aliquid quod membra confortat et co-
fortat ut si vomitus est in stomacho detur
cum aqua decoctionis [illegible]
[illegible]. Si in spiritualibus tunc ptisana
in qua sit ysopus et liquiricia. Si vero
est in capite detur cum aqua decoctionis
[illegible] epatica. Si a renibus
tunc cum aqua decoctionis matri-
[illegible] et [illegible] cum aliqui-
bus que sunt appropriate ad mem-
bra in quo patiens est. Item [illegible]
[illegible] de quibus convenientibus
membris habetur in tabula [illegible]
[illegible] quod materia est digesta
[illegible] quod urina est magis
et si [illegible] fiat tenuis propter ma-
iorem inspissationem eius et si
[illegible] fiat spissa propter hoc quod te-
[illegible] ad medium statum et propter hoc
quod [illegible] urine augmentatur
et quod accessio anticipatur et frigus
minus et calor maior et plus [illegible]
quod [illegible] fiat purgatio
non fortis sed lenis quia fortis

purgatio [illegible] calefa-
ceret et adderet in febre. Si materia est
in stomacho fiet purgatio cum yerapig[ra]
gal[ieni] vel cum pulvere de tinbit quod
est in antidotario meo vel cum decoc-
tione aliqua conveniente et eodem
modo fiat si materia in intestinis vel epate
vel splene ad yerapigram et si materia
est in renibus tunc benedicta simplici
purgetur et si [illegible] cum [illegible] acue-
[illegible] quanto [illegible] materia est multa.
Et Gilbertus ponit decoctionem
hanc. Recipe polipodii agarici asari
[illegible] [illegible] et ebuli [illegible]
ana ʒ i. coque in aqua communi
redeat ad terciam partem et co-
latur addatur [illegible] i. mellis
et coquatur [illegible] et tepida [illegible]
hora [illegible] ante accessionem et de-
[illegible] apozimata convenientia. Et
quia multi sunt medicinas amaras
vel apozimata [illegible]
[illegible] agere [illegible] et aliquando
fiat purgatio [illegible] vult ut de-
[illegible] Recipe masticis [illegible]
[illegible] ana [illegible] i. addita
[illegible] et [illegible] et tunc [illegible]
[illegible] et [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] aliquo et ego [illegible]
quod [illegible] cum [illegible] gallie vel
[illegible] ubi est [illegible]
[illegible] cum [illegible] vel lactis
amigdalarum vel [illegible] fiat.
Et dicit idem Gilbertus quod [illegible]
[illegible] conveniens quod [illegible] va-
let [illegible] et [illegible]
sic. Recipe polipodii [illegible] quan-
[illegible] et [illegible] et [illegible]
per ii vel per iii dies et [illegible]
aliquantulum tunc addatur mel
ut [illegible] pulverizatur cina-
momi zinziberis galange et specierum [illegible]

calarz et vinum psiffiacs et fac cu
lius clareta mo quam vsualiter
si vis plus laxac' pt addere
agaricum et ezulam et si ma est
in intestis adde ebul et eolaquint
et si e in splene adde fene et epita
et co medias flentios et qbusda
ofortatius et aloe ad pondus om
pnt fi pille que vtiles pgant
ut Gilbertus et tu dico si ma ca
rentibus apericionibus purgat tu
buda parz ezulata vel ad ʒ
ii. bude sim cortices ezule
rafficat ʒ f de rafficat le in
meo aggregato tract de ezula et
tractaci de ezula et meo anti
dot sunt vtiles catapucie medi
cinaz laxatiuz ad maz fleu
maticam purgada quod plies ma
in pte bn digesta et copulsa
sunt quant lic in reglis et copia
ta s. mulsa ettea tu talia bis
vel ter in septimana sit data
in horam accessionis tuo a
qua e q febre quartaci pte
et q maz antecedente quotidiane p
te stante ut anis sit dicta
declinis ad fine plus quod
pluz et medicina vin megatala
qui poinit in siropo et electuariis
danda sunt et moditur e vtedu
purgationibus quia ipa febris
pte mc debite conficit et pte
opiata plies data consit et de
Gilbertus mlta ptz purgationem
laudant balnea in ant vndon
ce nocuina quia renouat febre
sili stuffe nocet quia superflue
calefaciunt et addunt a ecstudius
dissiam et si tn ma e quartata
dicunt ea p balnea et stuffas
potentissime resoluit et ille haue
vnam fc. Rogerus in pte. dt
in tria die ptz purgationem ma
gredo balneum et stuffam lenez
de folijs petrosilini mete lauri
et absinthij coquenti a stufa de
aurea aliquis cum vinis tepidus vel
cum sulphurato et sistit no solum fe
pt bis vel ter an accessiones e
qual infusura mulse ence et
dunce allos et licet h. he e ptz
purgationem nobil in pantus opte
at vti frigidioribus q febre cum vel
tm firs et humidis ut lattuca et
enummie et silib. h. vti no quiert
quia quiant sanguinem aquosum
ato qualibile a maz pitrnale
et fc cottidiana plongat et fict
de sim fe quartana ut h. sup ca
de causse vbi dr quod fructus et
lbe fri et humidi gnant appuma
oflamatiz f h no Franciscus v
agit decima fe flentice no solu
fra et humida no admittit primo
lenita po lutina phibet due ab
horreo quod sile e atq primozs et
tamaridozs e silim et de hus q
debilitat et soluunt stile ab hor
reo h illa. Et ego dico quod innac
cottidiana fc no e cpsa media
impiti et nte e in quando ca
lis fris nimsci ne fris morbus
plongetur et no vti nimis calidis
ne fe mutolata in quartanam tuf
cat multa sunt experimenta q bus
quida arte certes vtuntur et curat
frequenter s; ante pti vtuntur qbusda
operationibus p bilanih vtilis apam
pteh et i tam v medice de apote
cf lm no pnt sz de agarico cosa
ro ebulo ezula quatana polipo
dio siccandos aral pnt i meo
aggregato ut in sine capitis

Cottidiana notha a. e. ex fleu
ate aceto vel vitreo vel
ex fleumate dulci vel salso et de

sigillatim

genus dicta sunt singillatim. Cotti-
dianam nocturnam ex flegmate et naturali
flegma enim innaturale fit quando per commix-
tionem talibus ad veniens immuta-
tur flegma naturale in qualitatem calidam vel
terram siccam permiscetur et sic fit dul-
ce flegma quando admixtione flegmati
naturali superfluitas colere quando ama-
ra est et sic ex insipido et amaro
in quadam equalitate efficitur flegma
salsi saporis. quia si amarum do-
minaretur tunc esset amarum et si in-
sipidum dominaretur tunc esset insipidum.
Sed ex amaro et insipido in tali equ-
alitate quod nullum eorum dominetur resultat
in flegmate sapor salsus. Item prop-
ter quod colera non miscetur flegmati potest
flegma admixtum facilitate in partibus eius
extremitatibus calidioribus ex ... per com-
possibilitate quae partes admixte in-
mutant alias partes insipidas et
fit flegma salsum. Sed flegma dulce potest
generari vel ex comestione saginis
corrupti et calefacti superflue
et generatur flegma in sapore ... sine
vel per admixtionem saginis flegma naturale
acquirit in se caliditatem et debilitatem
debilitate convenienti et sic ad ipsam perve-
nit naturale dulcedine ut in fructibus
insipidis cum putrescunt dulcescunt
ut. Tertio fit flegma innaturale per ex-
cessum frigoris evacuante flegmata
naturali et insipido et calido intelligendum
quia frigus acquirit vel plures ante
hoc loco solent ex debili caliditate ut
cum flegma naturale ebulliat caliditate de-
bili et sit completa ebullitionis
fit acetosum. Quia igitur fructa dul-
cia ut dicit Gilbertus cum ebulliunt
ebullitione debili acida fiunt et ego
dico quod non solum ut in pomis quae
naturaliter deberent esse dulcia cum post
calore sufficienti maturescunt per frigus
acerbe vel per debilem calorem acida fiunt

Sed et vinum quod est maturum dulce
naturaliter et attinaliter per debilem ebul-
litionem sive calefactionem fit acetosum
et alia acetum probans fit flegma
acetosum per admixtionem colere nigre
quae est acetosi saporis et
commutat flegma in saporem nec sine
Flegma vero vitreum non est vitreum ap-
pellatum et innaturale sed per excessi-
ve frigus naturali flegmati eveniente
vel per commixtionem aliorum humorum
ut de acetoso dictum est sed solum est
et sine sapore et fit terrestre
sua ... Gilbertus dicit non ...
dicens ut non inquit invenimus auc-
tores ... cottidianam que fit
ex flegmate non naturali corrupte ... nisi
in ... flegmate crudi quod est vitreum
et dicit quod in corpore humano ...
proprie naturaliter ... flegma vitreum
... ut ... cottidianam
nocturnam considerent diligentius quam
ad ... ac intellectus. Si
cottidiana fiunt ex flegmate aceto-
so quod flegma solum ex debili ca-
lore in ebullitione est ut dictum est et
non est in admixtione colere nigre sic
fit ut de flegmate naturali nisi quod
frigus est aliqualiter magis intensus
et caliditas minor maxima et
sapor acetosus est in ore. Et in
dicta et media ... est ut
in cottidiana vera nec aliqualiter
plus declinabit ad latitudinem
latitudinem caliditatis quam in
cottidiana vera. Si vero media
fit in ore flegma naturali et compli-
cat flegma innaturale et acetosum
tunc ... quod in dicta et media
... plus ad caliditatem declinabit
... digestionis et in aproxi-
mate ... addant huius
quae dant in cottidiana vera ...
... [illegible] ... et alia
... [illegible] ... et alias

ut procedat nec in cottidiana vera
de flemate naturali et sufficiat hoc
et sic de curacione cottidiane ex flem-
te acetoso hic debet esse de fe-
bre cottidiana de flemate vitreo et e
sepe cum a fobus sequitur hec forma
et regimen et potest fieri de flemate vitreo
sequitur de febre ex flemate dulci
et durat usque ad fe. quotidiana =
Digeratur in cum sirup. acetoso et a
qua decoctionis seu capilli ve-
neris vel melilot vel digatur
cum oximelle cum aqua decoctionis
radicum maiorum et herbarum frigida vel cum
isto sirupo scilicet radicum cum acetab. po-
litrici capilli veneris fu. dic
yreos radices seu petroselini
apii ana m. j. maiorum xxx. in
mbc. selecte cum addito zuccari
fiat sirupus in fine temporis secundum
Rogerium digeratur cum oximelle et
oxizacara aut plus. j. in calo
ido temporis cum oxizacara solo quod
ego non laudo quia sibi indiget
cura quia hoc fe. aliquid quod
resistit maior flemati. unde in
hoc casu plus competit sirupus
acetosus quam oxizacara quod plus
incidit et cum hoc in frat et si quis
vellet uti oxizacara ponatur cum
ea aqua decoctionis seu radicum
vel aliquorum aliorum incisivorum et herba
scolopendre vel radices a pena quod valere
Sed non secundum Gilbertum apud quem plus
natam sanacedam et minimas secundum
interiorem et etatem et potest purga-
cionem quarto die iterum valet non
fiat minimas quia minimas est causa
inanicionis sanguinis. Rogerius vero
post flebotomiam dicit debere fieri
quarto die post purgatione. ¶ Di-
gestia materia quod congruit plus quam
accessio est fortior et plures et
maior quantitas capitis et vomic

maior quantitas et sufficiendo et de
coctione pro dia sirupi cassiefistula ma-
na et tamarindi addantur ad
mundificacionem sanguinis et potest pur-
gari cum mixtura colagogi et ydra
gogi sed plus frigitiva valeat
sed resistit sanguinem insufficiente
quod flemaa in febre ista quedam purgat
cum z. j. et s. de elect. de suc. ro.
et cum z. s. diapigre mixtum quod
dicunt purgat cum de coctione val.
maiorum et amdalc. citrinorum bellilorum
belliricorum et si hoc non sanat reglaz
quedam si vellet mitius pone de
bitum et partum valde debilitatis
bellirics et emblicos quod dia purgat
cum oxi et laudata. Sed Gilbertus
non laudat laudatam et causa sit
in renibus vel stomacho vel sit tempore hyeme
malo. ¶ Et non secundum quod causa est in
loco quod mediate aliquid pone quod
respiciunt locum illum vel si causa
est in similibus quod per vomitum
et alia quecumque sequuntur supra
posita sunt ponuntur in decoctione ex
de cum et seia frigida mandarlendata
et sic a matre vel renibus scia quod
exeat non mundata. Sed quantum est
sic intelligendum est si causa est in
stomacho vel capite et alia quod respiciunt
illa membra ponantur cum illis me
diciis que ad causa egritudinis
pertinent post purgacionem tercio die
secundum Rogerium fiat sirupa de foliis
salicis plantaginis quinque uvae com
mealle solatri lactuce portu
lace foliis seu et petroselini ex
cum asinfa offerantur equaliter mix
tura rubee et assate et anrec
sed in calo tempore sola rubea offerantur. ·n
Gilbertus non admittit balneum
in febre cottidiana vera pro ut per
hoc sumpsit de cottidiana vera et

multo magis hic est rationabilior
exhibenda vnde idem Gilbertus
cum sit balneo et stuffa cum
de cottidiana ex flegmate dulci
post eius purgationem si aliqua remansit
de materia dat vulcam tassata
cum quartana quod lice minuscule sunt et corpus
facit minutos non sic simpliciter dom est
et quadam digesta materia dant
vomitum medicinam quod si non ban
do quia materia in stomacho non sit
debita euacuatio per vomitum in
salso flegmate post potiones que percute
vomitus quod hic et in simplicio
et in orc stom aut si est frigidus
non vomit aut si paciens est
gracilis vel attenuatus vel debilis
vel vt tamen multe laborat vel est tempus
hyemale tunc subuenit est vomitus
Gilbertus de cura de cottidiana ex
flegmate salso et fit cottidiana
interpolata non ex flegmate salso
et sunt signa huius capituli dolor est et
sunt alia signa sunt pulsus est ali
qualiter velox et spissus et sa
por in ore est salsus et dolor est cor
poris et grauitas capitis
et est in dispositione media inter
dispositionem tercianae et dispositionem
cottidianae et incipit paroxis
mus hora diei nona et durat
afflictio eius tercianis est cum horam
matutinam calor et horam matutinam
flegmatis et fit in ea rigor frigoris
et calor magnus cum multo sudore
idem dicit quidam dicunt eam esse
duplicem tercianam et quidam esse
simplicem dicunt autem cottidianam
hoc et simplicem tercianam quod sic af
fligit tempore breui quia si dolor ho
ris in summo labore duplex
terciana affligit tempore longiori
quod ipsa quartana et illam sic [illegible]

Gilbertus non sentit grauem quod non
est salsedo in flegmate non sta
bat sed in grossitie et viscositate
magis facit quod cum cottidiana
vel prolongat accessione magis
quod duplex terciana multo magis et
sic de flegmate salso et in aut
digeratur signum est de quantitate
afflictionis et de quantitate est ut
magis vel anticipationis salsus
sed Gilbertus / dicit urina rufa
sanguinea vel rubea in flegmatico
exterioris tenuis in superficie acce
dens ad similitudinem cottidi
anae de flegmate salso intensa
sicut cum talibus inflammationibus si cum
salsedine oris dolor capitis
cum siti fastidio et albedine
cum grauitate lumborum et stomachi cor
poris et cum paroxismus cottidianae magis
ante meridiem incipiente et cum per
non frigidae vel ullo quibus cum re
gore et sentiat quod inficit in signalibus
vel minuta febris dispositione
urina non in eadem est et facit hec
humanum assentia et alia est cum hac
dispositione in febris terminis et signis
que sunt ¶ Cura huius febris dicta
digestio et medicina purgatione
et tamen illa materia in flegmate dul
ci nisi quia ad siccitatem aliquid
declinat tunc sirupus acetosus
et flegmatis hic de clima sunt ad
equale sirupus plus quod ibi est
siccitate calida et siccitate sic
cum lactuca vel portulaca
et hec diu humida et frigida vina
quod de [illegible] et dicta sirupus
dicitur confortat quia de cala[illegible]
et mutat et sanguinem corruptum
flegmatis inficiat et apte sic medicina
magis ibi posita gera cum an

fuit que colam altant et ex
pelhte tm sed immediatius
cola inficiat flem et licet sua
actu fortiora et ideo friora et
humidiora sed quo potunt

Febris cottidiana simplex sive
simplex seu composita fit ex
dominio flemate ex viscis putrefactis
et (?) cottidiana simpli
cia vel non vera propter fortiorem et
diminuciorem afflictionem et maio
rem caloris in tensione et
quam per duorum proximorum
contimiatorum et quantum patitur
in uno die bis typum et non
cum aliqua que est propter verie
pelliacionem quia ipsa cum umbra
supinus fit caulis et talis febris
cura non cottidiana simplex
incompleta vel continua et est
valde difficilis tum curatione causa
per continua affligitur et non de
bilitate et accessionum maliacia
et abundi et mediandi tempus
in opera et quia difficultas era
dicatur et q. unque imundificatur

Febris cottidiana continua
fit ex flemate naturali putre
facto unde vasa et et urina ruf
fa vel subrufa propter totum spissa
et feculenta et q. probata et
in superficie livida ex dispersa
membrorum urina et sic colata
et ex flemate admixtione ipsius
saga quod inlita ex eo dissolu
to obatam et feculenta reddit
et ex talis putredo calor vapore
et urina ommissa fit livida
unde non h(abet) in igitur qualibet
in continuis febribus putridis ipsa cum
superficie urine livida vide
vel unque et a. de lunaris assig
nanter in hac febre continua calor
sed in nocte semper horis flematicis
maior et proximius facit quan
motum et lentum in horis flemati
sui typus et sui frigore vel rigore
et pulsus cum mollis latus et tar
dus et inequalis quia quando
facies quando debilis sum (?)
et (?) et compressio pal
pebrarum et obtusio sensuum febricitant
omans color faciei et ventris
in flaccido et nausea et urina
vel deum cum est quod in corporibus
frigidis calida cum valde remissa
est quod quando calorem febris le
cum sufficientis decipiunt

Febris cottidiana notha
ex flemate vitreo fit non
ex qualitate adniciente flem
ti naturali et (?) infiacte ut
dam cum de flemate acetoso, dulci
vel salso sicut hic in suis locis
et sed ex crudite sue sicut et fri
gitate sua ex tertiana cum frig
sit in hac fe frigus fortius quam
in aliqua alia cottidiana et magis
frigus sentitur in cottidiana statim
quam in aliis temporibus et crescit paula
tim frigus et postquam paulatim decrescit
et crescit calor debilis paulatim et
calor non crescit admesta vel
in specie aliarum cottidianarum
et vadit sed fe. post tria hora
noctis et fit rigor cum maioris
frigore et dolor maior cum ita lo
cum ut continue una et in egestione
apparent munsilacies in modo
vitri liquefacta vel albumis ovi
crudi et ad cum qui nedo capite
et corpus et indigestio et dolor
stomachi et intestinorum fortis et ten
siones et torsiones et dolor

remed' et quiescat per tempus in sudore et
p[er]ulterius est debilis et tardius plus
quam in terciana contra tercianam et simi-
lem accidit frigoris sunt vehemen-
tiora et accidit caloris sed remis-
siora ita quod antecedit calor
febrilis magnus in hac febre
hic usque ad complementum calidi-
tatem antecedentem sed materiam morbi
procedatur sicut prius dicta debent im-
poni ergo in hac febre ut di-
cta plus tendat ad calidi tem-
peramentum quam in aliqua alia cottidiana ideo
pulli gallinarum cum pulegio
origano et menta et ceteris et parum
zinziberis vel piperis vel cinnamomi fa-
ciam per dicte cotidiane et omnes
prius expressa excitent vires
corporis cum prima quantitate et aqua vini
... sit tamen contra ... secundum Gilbertum
cum post ablacionem ... antecedentis
stante febrili calore in membris
sicut dicta sunt ... febris sit
tamen declinans ad caliditatem laxa-
tiuum. De hora cibandi tangatur
modo ut de cottidiana vero dicitur
est et in principio paroxismi valescunt
commitates corporis ... et ...
... quia valde est magna ...
... remissio ... tamen ...
... digeratur materia ...
... et ... calidi
ut est oximel ... vel sal
... oximelle vel sirup ...
... calidorum ... ut sunt ...
... origanum cala-
... et radices petrosilli seu
et apii ... in digestiuis ...
... prius ... cum
... et ... et ...
... et quia ... plus ... vi-
... in ... et mel
... naturali ... materia que-
... Gilbertus

ad primo ... de
... in aqua maluia ...
... folia ... et apii
... sic addito furfure cole-
... addatur sal et oleum ...
aliud ... sed ut pinguedo
... et ... fiat for-
... ut ... liquida ... benedicte
... distemperetur vel
... ponatur blanca vel ...
... et ...
... in intestinis ...
... et ...
... in ... Gil-
... ergo ... ad euacuandam
... in intestinis ... de
... malue bismalue ...
... origani radicis
seu radicis petrosili vel apii
... seu
... apii ... menta
... cantabri pugillum
... colate addatur mel et sal
et oleum ... vel ... quod
sufficit ... benedicte ...
... ana ... cor-
... colentur ... et ... pulu-
... ana ... in
... et ...
... in intestinis
... alibi ... et
... euacuare ... di-
gesta materia ... cognoscitur ...
... caloris in paroxismo et
... frigoris et ...
... vrina et ...
... seu ... nec
... fleu ...
... vrina ...
... benedicta ...
... vel ... dosi
debita secundum vires pacientis
... in hominis ... vel ... hac

apozimate sic . ysopi calami
ti radices apii an ½ lb agaria
ʒ ij . ebuli gnosi et traspicati
ʒ ij . pulegii calaquitis ʒ j . cor
tices cinule spatule ʒ j . masticis
ʒ ij . an ʒ j . fiat apozima
colatum ad quantitatem duarum
et da medietatem cum oximelle
ad dulcorandum vel si vires
sufficiunt da plus ibi competit
alii dant theodoricon yperiston
Ego purgo cum pulvere de ebulo
in antidotario meo scripto addi
to modico de esula preparata sta
cuatiate competenti fiat decoctio
stiasa et cutatissima cum herbis
calidis ut cum salvia serpillo ca
lamento origano satureia poli
taria mentastro marrubio et
foliis ebuli et sambuci competenti
de stiasa decoctio tysana cum decoc
tione an anetum meuta et salvia
Et nota quod Gilbertus recitat se
quendam curasse qui ypocratem
patiebatur ex flegmate vitreo fri
gido . sed cum dolore in collaterali
bus mediate omnis et contig
mensis per fricationibus cum sola poli
taria in balneo et ...
in cottidiana de flegmate vitreo
in intestinis enteologia oportet
post purgationem vel clistere ubi
competit de aqua in qua coctis
fit policaria ysopus et satureia
ia et piretrana ¶ Cottidiana
nocturna intercolata ex flegmate dul
ci est febris ex flegmate naturali
quod acquisita est dulcedo aut
per ebulitionem quantum facit tempus
per sanguinem corruptum quantum tu
naturali flegmati naturali tempus corrupto
et non habet signum proprium et signa huius
febris sunt plenitudo pulsus cum
pulsu febrili et urina est spissa

hoc nondum liquoris fit sanguinis et flem
tis et in colore russa vel subrussa
alii per totum lividam alii non per
quos stiecid est ... Gilbertus quod flegm
dulce putrescit in interiore vel
superficialibus reddit urinam spissam
et apparentia manu per totum livida
¶ Si non in aliis partibus putrefiat
erit urina russa vel subrussa
et spissa per totum sed non distincte
livida cum mediocri et spuma subtilis
est sed fit in interiore sed superficialibus
sed in aliis partibus et sapor in ore
est dulcis et acuitas caloris febrilis
est remissiora quam in cottidiana
ex flegmate salso sed intensiora quam
in cottidiana vera et quam in notha
ex flegmate acetoso et acuitas frigoris
est remissiora quam in cottidiana
aliqua pars quando in cottidiana
ex flegmate salso dolor autem corporis
agravatiuus et terminatus fe
tide quales solent venire ex omnis
comestione quia sapor odorum cor
ruptorum sentitur et adest ablacio
nis et egestio est fortiter fetida et
in flatus et labium Et affligit
in horis flegmatis et sanguinis id est
in ultima parte horarum flegmatis
et in prima parte horarum sanguinis
incipit paroxismus cum parvo fri
gore ad modum cottidiane deinde in ca
dit cum forti dolore et postea se
quitur sudor multus et dolor frontis et
capitis et est urina est in superficialibus
et quantitas est pectoris et quedam
constipacio et tussis aliquantulum
Et si urina fuit in interiore sub
umbilico est quantitas quedam et
inflatio cum dolore et quantitas ge
nuum et corporum et quandoque in flatu
¶ Et eius cura fit ad dictam
magistri ... qui in cottidiana

va et cum decoctas ad calidi-
tatem alii ut sunt pulli galliarum
farina ordei vel avene in brodio
pullorum lac amigdalarum sump-
tum panes radicali seu ad sub-
tiliacionem flegmatis et perhibendum
de vitellis ovorum cum aqua et
aceto sumptum et brodium ciceris et aqua
carnis non salite cocti cum mo-
dicis de vitellis ovorum et potus
sit cum sua ordeacea debilis
clara et defecata et carens
humulo vel pomi sucus [illegible] vel
vinum medicum debile lymphatum ita
quod plus sit lymphatum quam in tot
diariam vini ¶ Digestiva materie cum
sirupo acetoso et aqua decoctionis
seu radices capilli veneris et mel-
liloti vel digestiva cum oximelle
cum aqua decoctionis viol. florum
et borraginis sirupum vel cum isto sirupo
℞ violarum [illegible] politrici ca-
pilli veneris sene [illegible]
radices seu petrosilli ana
.j. florum [illegible] multe [illegible]
ana ℥ iij addito zuccaro fiat
sirupus in isto tempore sum Bagin
cum oximelle et oxizaccara ana
partes .i. in alio non tempore cum oxi
zaccara sola quod ego non laudo
quia [illegible] indiget cura ancel-
le hujus fere aliquando quod respicit
[illegible] flegmatica [illegible] in hoc tamen
plus competit sirupus acetosus
quam oxizaccara et plus cedit
[illegible] Et si quis
volet uti oxizaccara ponat
cum ea aqua decoctionis radices
seu vel aliquando [illegible] in casi
m in hoc [illegible] vel radice in
quarta quantitate et hoc non [illegible]
Gilbertum apud [illegible] purificationem

[illegible] et minutos [illegible]
et estatem et post purgationem
[illegible] dic item iubet ut fiat
minutio [illegible] et quartana
ac quia sanguinis Boginus [illegible]
solum flegmatis purgat de [illegible]
[illegible] dic post purgationem di-
gesta materia quod cognoscitur [illegible]
quod accessio [illegible] et [illegible]
[illegible] et maior quantitas [illegible]
[illegible] maior quantitas et [illegible]
[illegible] decoctionem [illegible] sirup.
cassie fistule manna et tamarindi
ad mundificationem sanguinis ad-
dant et   et post purgetur
cum [illegible] colagogi et ydra-
gogi [illegible] plus [illegible] me-
[illegible] respicit sanguinem
[illegible] fleu [illegible]
ro quidam qui purgat cum ℥ .i.
[illegible] de electuario de zucco ros.
[illegible] ℥ [illegible] [illegible]
quidam purgant cum decoc-
tione viol. florum et [illegible]
[illegible] debilibus et [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] nisi vellet [illegible]
[illegible] et [illegible] valde de-
bilibus [illegible] ¶ Quidam
purgant cum oxi [illegible] et [illegible]
[illegible] non laudo [illegible]
[illegible] quia [illegible]
vel [illegible] vel [illegible] yemale
¶ Et [illegible] et [illegible]
[illegible] medicinas aliquas [illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] quod [illegible]
et alia que [illegible]
[illegible] in decoctione
ordei et [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] non [illegible]

contra ista intelligendum est ut
est in isto vel tempore et illa que
respiciunt illa membra ponan-
tur cum illis medicinis que ad
curam quotidiane pertinent et
postquam purgationem tales dicit primo
bonum fiat scissura de salve-
satilis quia nunc tormentalle
solat lactuce portulace so-
lis feni et petrosili et quanti
absintha offer equal in potatione
rubee trociscate et antea sed
in talis tempore sola rubea offertur
¶ Gilbertus non vult balneum vel
scrophulam admittit in hac cotti-
diana vera contra quam sicut supra tactum
de cottidiana vera et multo magis
sicut rationabile est ergo bulleda vini
Gilbertus idem omnis balneo et
scripta tactus de cottidiana ex
flemate dulci postquam purgationem
si aliquid remanserit de materia dat
rubea trociscata cum pro na-
quantitate vinum et postquam fiat
vomitus vero sicut supra dictum est et residua
digesta materia dat vomitum me-
dicinam quod hic non laudo quia
materia in fiacis non habet debitam
evacuationem per vomitum sed in
salso flemate possunt competere vo-
mitus quod provocat hic et materia ut
est in pore sive aut si quis faciliter
non vomit aut si patiens quale
aut attenuatus aut debilis est aut in
tercia melius laborat aut est tempus
hyemale pessibus et brevius ut cetera
¶ Dicit Gilbertus tactus de cottidi-
ana ex flemate salso dicit et sic
cottidiana intpolata non ex
flemate salso venit in principio huius
capituli dictum est et omnia signa
sunt pulsus aliqualiter velox et
spissus et sapor ore est salsus
et et termini autem et quantitas
accipies et et dispositio media in-
ter dispositionem tertiane vero et dispositionem
cottidiane vero et incipit paroxis-
mus hora diei nona et tempus
afflictionis est inter horam motus
cole et horam motus flematis et sic
in ea quantum sitis et calor mag-
nus cum multo sudore sicut quia qua-
dam etiam ex hac duplici ter-
ciana et quidam ponunt dictam
inter cottidianam hanc et du-
plicem tercianam quod sic affligit
tempore breviori scilicet xij horis in sum-
mo laborat duplex terciana
affligit tempore longiori quam
ipsa propterea aut nullam habet neque cum
Gilbertus vero sentit contrarium quia
non dicat salsedo in flemate
non sublimat sed ingrossat et
viscosam magis facit ergo cum
cottidiana vero prolongat ac-
cessiones magis quam duplex ter-
ciana multo magis in hac cot-
tidiana de flemate salso et ideo
ambiguum sequitur est de prolonga-
te afflictionis et sic contrarias est
inter magistros non auctoritas
ponitur sed Gilbertus / idem dicit vrina
rufa vel subrufa in sola me-
diocre tenuis in superficie ac-
cedens ad spissitudinem cotti-
diana ex flemate salso quia prout
sequitur cum hac similis alias si
cum salsedine oris et stomachi appetitus
cum satis fastidio et abhominatione
cum quantitate bibendi et tamen cetera
cum paroxismo cottidiane magis est
in aspectu aurida cum quanto fri-
gore vel nullo et quantum cum rigore
et minima preterit in spissitudine vel

nimie siti mo dispositi urina
ut iam dictum est et facit hec ma
in apposita et alii cum habeat dis
positione in fine termino et
superius expressa Et circa hanc
etiam in dieta digestiuo et medi
cina purgante sicut mo licet hec
sit in se de flemate dulci nisi
quod ad siccitatem aliqualem
declinabit Preterea humiditates saguinis
et flematis habere dechari possunt ad
aliqualem humiditatem plus quam est
propter siccitatem colere et sanitatem ex
febre unde laccina violis et per
tulata et hoc dicitur humida et fra
in maiori quantitate ponitur
et dieta humidior constat quod
hec colera sanguinem commiscet et
sanguinis corruptione flematis in
ficiat et propter hoc medicina ibi
posita contra eam amoueri se
quoque colam alterant et expellunt
ut hec in medicina colera insistat
flemati et hec natura actiui fortiora et
flemati et humidiora habet corpo
ra fortiora et humidiora habet corpo
tunt

Quartana sed simplex int
ppollata uri fit de melia
natura putrefacta ex vasis ci
melia, naturalis que contraria ma
ex sanguine presidentia tristi
tiis tristitie quod resistit in sang
et melia naturalis que vocatur
se sanguinis ab aliis quod frigid et
sicce complexionis et licet
contrariis qualitatibus repugnet
putrefactioni tamen frigida et sicca
possibile tamen quando actualiter
est humida et humida cum coartari
calefit et humectatur propter vapo
res et tetes sed hoc est morose
quod multa vasa de tempore aut
putrefactio in eo operatur quod resiste
tiam magnam tamen hec contraria
sua qualitates et ista est causa hec
habilitatore quod sunt vel quod est
rant proximum hore autem putre
fiat contraria eius operatur contrarietat
fiat contrarietas in ea remanent
sue qualitates quod putrefactione
resistebant Est alia causa quod ista
non pollat quod proximum horas quod
in hec quod est resistens putrefactioni
ex frigiditate et siccitate et quod sua quod
sicce est tardi motus et quod aut
est parata in toto corpore sunt
et tarde ad locum putrefactionis et
ista sit faciunt quod tanta est
in ista se impollatio et cetera
in alphabeto meo de causa ma
iori vel minori impollationis
et de pessimori labore vel minori
febribus non ppollatis sunt sed
quartane vero sunt de cetero quarto
diem affligit 3o putredit ista
tunc ut hoc totum horripilatio putrefactio
rigor propter frigus debile putrefactio
calescit frigus et actiui feri
dor dentium ex aliquo constrictione
et est dolor in profundo ossium
ac si ossa vellent frangi et
maxime circa spinam dorsi quod
frigus perfundat se ad medulla
ossium in fiat dein venit tre
mor et putrefactio calor eius fortis tu
horripilatione mixtus fortis non
est ubi fortasse in augmento vel
statim et in sicut totum corpus vel
pustula ad sit et qualitas sit
totius corporis et propterea corpus
et cutis et facies pallescit et
tabescit tunc et tamen pectus
tabescit et est cum dispositione ad
ydropisim et propterea sicut habet
se splen tabescit vel si ex apos
temate et tunc vigilie et tu
mores et suspiriones ad sunt

et suprema tribulatio et oris arcto
sitas et livor digitorum et labi
orum et ceterum signum hoc est quod pul
sus tardus rarus debilis par
vus et occultus in principio ac
cessionis sed calore veniente ve
locitatur et magnificatur et est tamen
pulsus longe tardior rarior
quam in cottidiana quia vapores
resoluti a materia melancolica non
putrefacta cum perveniunt ad cor
magis debilitant eius motum
quam vapores flegmatici et sunt tar
dioris resolutionis et eo causa
ta est quod in hac febre est frigus
fortius quam in cottidiana ita ut
in ficiant ossa spondilium et
medulla spinalis / Et dicit Gil
bertus quod qui considerat pulsum
hominis sani non est quare ante frigus
ad cognoscendam febrem quartanam
quia per pulsum et incipit paroxis
mus ab hora nona id est in die
et durat usque ad mediam noc
tem id est durat per xij horas cum
frigore intenso quasi frangitiva ossi
um et tremore et postea cum longo
calore hoc est per xij horas sic du
rat tota accessio xxiiij horas
et calor est cum pauco sudore quia
materia sua non est vaporosa sed sicca
De urina in quartana non habetur cer
tum et infallibile iudicium sed hec in
regulis generalibus vero dico de urina
in quartana vero quod colorata est post
diem accessionis et aliis diebus in
colore est remissior et si continuitas
urine sit signis digravius hi
to bono regimine et mittimus
debite medicinas dum primam
sit estimata erit longa Et non
quod urina nigra in quartana de
cens finem eius sit significare

solutionem febris eo quod materia se expelli
tur cum urina quo bene natura dominatur
super morbum et hoc sit dicunt quia alii
sit in hac febre quartane et digesta
materia et quod urina est in multo fetidi
ore nigrior et alii magis de est post tem
porum urine et tunc est maior indi
dificatio melius quia cum solum secundum
ceteros omni pauca dicet de materia
melancolica que se facit sicut dicit
si urina est tenuis et alba aut
cruda et postea tincta in diebus qu
tis ... et ad mediocritatem
tendens signum est super digestionem nec
eo quod signum quod calor est confortatus
et egit in materiam et dissolvit eam
et aliquid de humoribus et hoc vult
Gilbertus et ypocras in capitulo Et
Haliabas dicit in digestione quartane
frequenter sunt decepti quia quartana
iij cum veniunt albo medico et
bene dormiunt sed urina bene colora
tam et ypostasis bona et videtur quod
sit quod materia morbi et non est sed est quod
albo Et tu scis in vernali quando
patiens se attenta in principio habent uri
nam rubicam spissam tunc apposita
si competenti quod magister ... medi
cantur in hunc curatum et egrotum
dicam urina decepti dicam et
morbum fore longum quia materia fuit
multa et virtus fuit fortis et sic
fuit quia plures exeo habent a principio
et postea cessatur febris multum quia
habent antequam ... fuit sanguinis
fortis Si materia se est in stomacho tunc
est dolor et propterea tempore paroxismi
et stomacha si est in intestinis ergo
est sicca ... urina tendet
ad spissitudinem et obscuritatem
si est in splenibus ... appetit

in superficie ventris et sitis non faci-
le contingat. quod potest fieri ex con-
suplone ad condimaces species
vel potest fieri et tremor est
dolor. Et cura eius est dieta
ta et medicina. Sed cum ablacione
ne amote alia dieta capo-
neda et alia que distemperam ke-
pergit ea amotas et amota p-
ut habetur in regula sit igitur dieta
primo digestibilis cibus et declinans
ad caliditatem et humiditatem et bonum et
equalem sanguinem generans sicut est
pulli gallinarum perdices fasiani
aves parve campestres et silva-
in quarum de coctione sunt hec ca-
lide ut petrosilinum feniculus sal-
via melissa [illegible] borago et semi-
n[illegible] cum [illegible] et ceteris carnes in-
ferius porci masculi et arietes
malis et castrati [illegible] et edulie
et vitulie et de capolo et in dic-
quia caro est sicca sit cocta
cum humectantibus et carnes por-
cellie salite et assate secundum Gil-
bertum et ego eis non utor propter
viscositatem suam et quia viscosum
sanguinem generat ut assata com-
medenda sunt sed cocta et masticate
bene cibus [illegible] et die bis cre-
datur in mane et sero in die [illegible]
Et si de mane sentit album pri-
qualitate vel quantitate [illegible] non
teneat et una prandio non cenat
nisi uno fercula [illegible] defici-
appetitus optat replicam offere
fercula ut aliquid accipiat [illegible]
[illegible] potest ante mane [illegible] et
vitalem omnem [illegible]
nocturnam et vitet [illegible] mich-
ca ut carnes bovinas lepo-
rinas et sale carnes indura-
tas et aves in aquis degentes

et pisces siccos vel sale indura-
tos et omnes [illegible] carentes p-
[illegible] fixulos et capud [illegible]
sas et malos et porros nisi
ad irritandum appetitum et vitet
sunt generati cum [illegible] recentem ca-
sium vel melius cum lacte amig-
dal. ac generaliter cepas et [illegible]
vitet nisi cum [illegible] multo Gil-
bertus concedit tamen idem Gilbertus lar-
dum [illegible] est
rubea et pinguedo alba citrina
ad unitate rubedine tendens
¶ Potus sit vinum album vel dulce
[illegible] vel album [illegible] et
clarum et [illegible] et hic
[illegible] descendentibus et [illegible] fortem
[illegible] et [illegible] cum
da [illegible] [illegible] vinum
vel hec [illegible] bona desiccata
fortis vel ad fortitudinem tendens
bibat cum aliis quia calefacit
humectat et innat ad digerendum
vitet viscosa sicut sunt dactili fi-
cus [illegible] frumentum coctum et
micl [illegible] panis azimus vel
farina [illegible] et amidum album [illegible]
de farina [illegible] potest pane [illegible]
bene coctum [illegible] aliquid
[illegible] salitum ¶ In principio autem
utiliter datur ante horam accessionis
[illegible] et [illegible] cum [illegible] cum sirupo
vel [illegible] de [illegible]
vel cum [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] Gilbertus
dicit de [illegible] innatibus a [illegible]
e ut a [illegible] accessione [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum euforbio vel el-
leboro [illegible] [illegible]

opilativa

pona ad lectum et mixe cum i ho
pona olla in q sunt h'be decoc
te tale ut vos manus camede
os thimus camepiteos marru
bium nepita origanum calamentu
ad provocandum sudorem et sudanti
fortius et spiceti dec anniratum
aloe gum esse cum dctarum h'barum
suco vel vino decoctis earum vel
dec tysana cum easdem suas
vel decoctione ¶ Istud ut dicit Gil
bertus curavit quedam longo
tpe quartanarium absque cum
purgatione istud e competentale
et non convenit in pri quartane sed
post aliquas purgationes et post reso
pcte in vor forti potacia q sit
cum paroxismum ante paciens p
in ol iij vel v hos et quite
pria lem et digestibili cibo et
invictus sub tali ut antequam veniat
paroxismus na confortata sit for
tior a resolvendo et expellendo ma
morbi et calefiant extremitates
corporis ponendo eas i vino calido
vel aqua calida decoctione h'barum
calidarum h' sup dictarum vel camill
et cetera ut hz ca de cottidiana et
quia ut hz in reglis a cottedi
ana et post re de flebotomia videlicet
illis calefactio confert et multo ma
gis h' ubi frigus e frangitum
assim et post suma dorsi in
ungi cum ungentis propriis ad
intensionem frigoris mitigadam
et ipsum in loco calido ponat pacia
ens et bene cooperiat et cum olla
ut pfert cum h'bis calis p
dcis non ponat ad provocandum su
dorem quia in prin morbi ma
teria non e digesta nec disposita
tali evacuacioni et non cibet
in paroxismo nec bibat et post in
capitula tertiana sicut h'ta ca

de cottidiana va et post paroxismo
si vult dormire dormiat sed in
prin vel medio et post paroxismum vel iiij
hodo dec h' cibus levis sustine
nt cum accessionem dom e quod sed
cum paroxismum quando cum resta ut
natura fortius agat i mam morbi
et cum levi cibo et parco ut dige
ta cito et levi labore sit post la
borem paroxismi confortatorem vti
tur quando cum resta sed cum levi cibo
et parco per laborem precedente q t
mam plurimum fatigavit et debilitavit
dec q h' de brodio gallic cum
mica panis vel cum suco pullorum
ubi petrosilium sit coctum et bi
bat vinum album non forte sed me
diocre clarum boni saporis et odo
ris in paroxismo die quietis su
mat de mane ʒ β de hac mix
tura ℞ diagargicos diantheos
diaspermatum an ʒ i q miscetur et
cedit usque sirup mei apiumi
cum melle in antidoto meo ʒ iij
cum aq decoctionis salvie yperi
co et camedreos vel camepiteos
ʒ h' sirup confortativus aperit et
grossam mam sumabiliare et inb
speciali et maxime confortat ¶ post
cca horam terciam cibet ovatur ibi
pullarum avium vel pullorum cum qbz
cocti sunt petrosilium radix feni
et melissa vel ozimum et q dia
cum zz re galanga et amo carvi
et croco et bibat vinum album o
dori ferum purum et sic multum for
te limphat cum aq cocta et sic
per appetitum confortandum et conservandum
quod dat assata sunt pane ante
que sic assent vel non nimis
desiccent nec multo sale aspergan
vel sit pullis gallic coctum
assatus et cum vino confricatus vel a
ceto et sale si sit delectet et die
non dormiat post cca horam vespe

tinam item albe et in generatiu
ut aliud album liceat in cena secundum mod(um)
secundum etatem virtute ut vid(elicet) si sit lenis
digestionis et bonum saporis generans
ad calidi(ta)tem et humiditatem declinans de
numero illorum q(ui)b(us) s(upra) dicta sunt de
dieta. Et qui vadit dormitum
sumat de electuariorum mixtam
sit sirupo eodem modo et cordie
faciat secundum dicte quietis. Deinde
iam datum e in die paroxismi
dicto et regatur eandem dietam nec
pollatur usque ad vii accessiones
in [illegible] et consideretur virtus [illegible]
bi [illegible] ad resolutionem et consumptionem
ponatur nisi non si [illegible] in vemi
procedendum cum eodem sirupo et cum
in decoctione ponatur alia que sunt
sicut palmia rupico et cassia ra-
dicis rafani et calamentum acetum
scillitici [illegible] competenti et
visis signis digestionis que sunt
accessionis anticipatio remissio
locatio et consuetudo et accessio
fortior et [illegible] et tempori cessatio
[illegible] tempus [illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible] in [illegible] et ego di-
cam innovatio frigoris et ma-
nitas caloris et sudoris ang-
mentatio et facilitas purgetur cum
apozimate tali fiat sene optimi
camedreos ypericon calamenti
an(a) [illegible] florum boraginis anisi [illegible]
[illegible] sirupi cum [illegible] fiat decoc-
to et [illegible] ii colature omnis mixte
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et stet in
i dic potis — nocte sub uno dimo et mane item
tolle post statim [illegible] [illegible]
bol et decoctio colata [illegible] et [illegible]
et lene [illegible] [illegible] [illegible] si sunt
multum delicati et abhominatus
sunt apozimata fiat talis sirupus
℞ radices feniculi petrosilli et
rafani timi optimi camedre-

os camepitheos sene polipodii an(a)
bulliant simul in aceto fortissimo
cum colata et [illegible] fiat si-
rupus et detur omni die cum calida
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
calamentum. Si sunt [illegible] [illegible]
[illegible] apozimata [illegible] [illegible] die [illegible]
[illegible] liceat de [illegible] [illegible] talis ut
de origano calamento pulegio
satureia [illegible] ypericon ca-
medreos et [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible]
dreos ut [illegible] et [illegible]
die si [illegible] [illegible] [illegible] fiat
flebotomia. Gilbertus non dicit quod flebotomia
non competit in [illegible] [illegible]
sanguis [illegible] [illegible] ut
[illegible] ad [illegible] ut [illegible] aliquis humor
in ipsum sanguinem [illegible] ut
corrumpat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
nam fit flebotomia ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
reddatur sanguis [illegible] [illegible]
corrupta [illegible] [illegible] fit flebotomia [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] die ut in fine
[illegible] [illegible] [illegible] sanguis de
saphena [illegible] pedis vel de
salvatella dextre manus et [illegible]
[illegible] si flebotomia [illegible] [illegible]
[illegible] datam si non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] confortativa et digestiva
et [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dieta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] omni mane [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
an(a) [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
sirupi [illegible] [illegible] ℞ sirupi [illegible]
optimi cum melle [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] et sirup [illegible] [illegible]

scillitici aut lb. s fiat decoc
to de rebus supius dictis hic
supra addito calamit. ira
dicis radicum et fiant decoc
tos colate et in colata co
qua cum sirupo epitimo et si
ropo scillitico musca et sic
bulliant super ignem bulliones
lenem et deposito et sit cum mis
to et bullito ab igne sive in
mundo vase per dies viii post
modum de eo vta paace si
die post clarum dat ipsam ma
ne ad quantitatem vi coclear
ium medicum et cetera et hoc die
quinto et in die paroxismi p
in horas ante lenem abatoz
ut sumas dam e Et iterum p
oxismi quinte vomitus cum si
ropo acetoso et aqua tepi
da et hoc si aptus sit ad vo
mendum ¶ Dam e magis de vo
mitu qui non sit apti ad vomitu
et fiat hoc ut post i. die ut
in cao de cottidiana vii dam
e pus et si facilis vomit utile
est quia de ma antecedente
aliquid evomat propter si
ma e in sto n. ptc superiori et
allomat statim de super fluite
st h nors et p exismum alle
mat et alii credidit ut plu
res doctores quantum dicit sentiunt
Et non in regulis de vomitu hec
quod in febribus interpollatis ante
an die hora accessionis confert
vomitus et Almans lib. ix cao
de fe cottidiana hoc dabit
et ego dico si in optima vi
esse in cisitico ster humidam
fleumatis humidi et pauca sua
hic vomitus confert et prius mor
bi ymo et sic paroxismo vel
in primo paroxismo bene fiet vo
mitus cum sirupo acetoso et aq
cala de cortore ypsopi non p
maz qontanc cnacuadam cum
ipsa in tali tempore apta non sit
euacuacioni p ems gestiacz
et vistositates et p hec non fieri
te tali euacuatio melius dic
ta delicata confert et mediata
digestiva quantum prius opatur
et matz morbi quia 2o ad
maz morbi que grossa est
omnia et quantum non confert vo
mitus nisi postquam ma e subtili
ata qd in sta A dicis si pt
et quando magis ma morbi e
subtiliata et apta expulsioni
et prope si vi e in sto tato
magis competit vomitu faciliter
provocare et si videbis quod p sy
rop et elevatum ma bene disposi
ta et per vomitum fit euacuatio
utilis et si non apparet ma
multa euacuanda tunc non
oz dare mediciaz laxativaz
sed danda e ante horam accessionis
operata confert valde ¶
Et si oz hs possumus dare pillas
in prima die quo tempore sextim notte
et fiant lenes vel fortes sm
quod ma e pauca vel multa
grossior vel minus grossa et va
lent pille quod sibi sepius in
mea antidotarium que sunt de
ysopi cum pygami vel Et
post dat et vel in vel iii
sm quod quantitas requirit Et
vo quando da operata m
accessioz tunc illa die nec impetrante
vomitus tempore mperata utile
facere vomitum in pnti pro accessione
sionis tunc non de operata ¶
Si i non cum thiba et et blu ma dies

potius [illegible] amat pacientes non co
gatur nam ad sustinendum fortio
ra ¶ Et si non sunt boni et virtuosi
non moratur attessio ar[tis] quamvis
sorum passio et ut eos cum
solutivis fortioribus sepius mun
dificare ergo non cum bonis re
gimine et cum paucis confortativis
et despilativis sint vel purgative
plures vide curatos in meo
et dilectos pacientes quantumcumque
sic cum hieme operatis sint et fa
ciliter et bene fuit curatus sed
mane non fuit multa sed alios
sic curatos sum ubi multum
fuit de materia sed in tempore non bre
vi c quia primo dum tale na
turam confortare et cum ad
extensionem mundificant se de parte
materie et finaliter dicitur mor
bo et tandem plures cum multipli
citate medicinarum solutivarum
et reparativarum et aliis remediis
multo plus deficere quam proficere
Et quedam diversis omnibus aliis
sanatur corpus modo quo sunt
possim et curati sunt gratia dei
in tempore non longo Item nomi
[illegible] bona in fusiones aq
tatis et balnea aque dulcis
calide [illegible] mundificantes ali
quas et [illegible]
[illegible] cum actuali calore non
excedente sed delectabili et con
tinuali et [illegible]
[illegible] dolor mitigatur
et alii [illegible] amonebantur et ita
cum dispensacione corporis emenda
ta sunt et quia in hac febre
multi multa et diversa dant me
dicamina aliqua hic ponam
ut secundum oportunitatem et veritatem
cum eis operari possit utiliter

Oximel diureticum quod valet
in quartana quia materiam quartanam
dissolvit et digerit et aperit venas
corporis et splenis et mundificat
et melancoliam sanat provocata
urina et [illegible] imperceptibiliter con
cit Recipe radicis feniculi apii pe
trosilli brusci sparagi calamenti
piperum saxifrage ana. Chimi
camedreos vel camepiteos
origani ana [illegible]
[illegible] aqua et [illegible] cocti fue
rint tercia parte addantur [illegible] cap
parum [illegible]
colature addatur mel et fiat
oximel sicut bulliendo [illegible]
[illegible] usui aliquorum istorum
electuariorum in die quo febris valde
dyarodon dyagalanga dyan
thos dyasene dyaciminum cum
dyapenidion dyamoscos dya
calamentum dyacitonii [illegible]
letitia Galieni letitia Alfansi
dyacameron dyarodon Iulii
et similia sed advertat quis debet
dari calida multum et quis minus
calida Item Recipe florum boraginis
[illegible] an(a) partes in [illegible]
[illegible] melisse calamenti
camedreos ana partes [illegible]
[illegible] saxifrage [illegible]
[illegible] ana partes [illegible]
[illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] ana partes i et colature
[illegible] sufficiens [illegible]
[illegible] fiat sirupus
valet in hiis qui debilitantur
sunt et qui sirupum non libenter
sumpsit vel abhorrent fiat
eis claretum sic Recipe [illegible]
rorismarini vel florum bora
ginis melisse calamenti ana [illegible]

anthos seme maratri cassiane
optie an 3 iiij. gariof sp̄ma
os galang. spica nardi ma
cietri carni an 3 ij. zz̄ 2
ij. cinamomi 2 iiij. zedoarie
et cu melle despumato 1
xij. misceantur et similia colla
vini odoriferi post predicta ap
ponantur et super ignem lentum
in patella ponatur et con
fiunt ij. vel iij. bulliciones le
nes ab igne deponantur et coo
perantur cooperturis ligneis et post
in frigidari ponatur postea i fractis
ponatur ad saccum vel more
c ad facienda claretum et cf
frigidantur item similia allqvini
vel plus sicut quod medicus su
mabat fortius vel debilius
claretum intend m. misceo co
lerat cum albo et i. i pm° pm
dij et prima q̄m te facieda m
eo offam de pane bene pos
so et reum hauster bibe bibi
bij post mane sicut loco sumpt
in die et post et laboris et et de
nocte quum vadit dormitum in
die et post et hoc in quartana vel
de qua has tota amigris an
tiqūs scripsit dicit quod valamentum
sit longo i usu prima amat
quartanam et silvi camedreos
et pipere quidam hys vel
aliquam vtare herbarum vini
bibendo vinum decoctionis eius
cottidie quando venit accessionem
quartana cottidie et bibere
vinum de supra Alii dant ante
accessionem mirra pulverizata
cum zuccaro vite et dat p̄o 3 j.
et ante sequente accessione dat
3 iij. et tercia vice 3 iiij. et
quarta vice 3 iiij. et sunt

i pulue

bonaventure qui scripsit an quar
tam quod gibicum sic curat
quartana Item Rasis aristotiles
nimbatis in radice et quintum
zatis annis j. et da tu de cor
ticis gentiana ante accessionem
et an sequente accessionem da sic
annis zij. et tercia vice in annis
et iiij vice iiij Alii tapsum
barbatum quaerunt cum vino
vel gimpsa et dant colatura
andam an accessionem et faciunt
pacientem currere fortiter vel ca
lefiat et postea statim ad lectum
ponatur et cooperiatur pannis vel
sudet et scias hoc esse bonum quod
ma c digesta et procedente ali
qua purgatione ita quod alii
sub a fingere aliquando i vel 3
Et alii dant vinum decoctionis
agrimonie si die de mane et
dicunt quod quartana curat Alii
dant vinum decoctionis corticis
interioris gallice moris i. pelli
cule que adherent nucleis et
longo usu curat Bo Reginus
dicit quod si ista poris de tepida
ij horis an accessionem ut est aut
tal et de beccarii lauri
Contamne moris gentiane
castorei post j. coquuntur in
vino albo et de colata Et
dicit Alfonsus et hec amigris egle
gerio in expertis mea an
tiqua quod quartana non vult curari
cum dulcibus et delicatis sed cum
amaris et in saporis horri
bilis et post hoc ciaz amar quod
si quartana cum panis fumatis
qui dimitte et delicati cum vel
as clarays et sirupis dulci
bus Et in practica tunc hec quod
vinum de decoctionis plantaginis

bibitum curavit quartanarium
qui per annum patiebatur. Et
dicit plexamque quod fuit quartan
notha. Effebus quartana va
simplex est que fit de melancolia
naturali in duobus locis precipue
est contra vasa et separatur a
splene quartana quod diuturniore
et maiore afflictionem ... h'.
quia ipsa duobus diebus affligit
in hora melius et tercia die non
pollat et curatur sed quartana
simplex cicius curatur et dimi-
titur Gilbertus et tu dic quod
cum per duos dies affligit quartan
et uno die non pollat a cit
proprius unius duobus die
bus affligens et ptcap. l.
die gestans ante curam ij
proximi ... dimisit quartan
die et neutra ... cito
curabile ... nimiam afflic
tionem et ... mitigatam
cum hec ... pass' ...
et mediocre digestionis viri

f Febris quartana notha fit
ex melancolia non naturali et hec
generatur uno genere morum ge
neratur per adustionem colere
vel per adustionem sanguinis vel
per adustionem fleumatis vel per ad
ustionem ipsius melancolie naturalis
Et dicit Gilbertus quod fit quartan
notha per urinam cognosci
non potest quia fm dispositionem
urine non cognoscitur dispositio
humorum ad ... et causa istius
est quia melancolia naturalis est
humor omnis sed talis ... fm
urinam et fumus et ... h' non

urina alterat albam aquam superfluita
tis que est urina quia est
per alia signa quod urina in
vestigatur quod fuit melancolia
que est materia quartane nothe
ex causa sua ex adustione co
lere vel alterius humoris. Et dicit
Gilbertus quod hoc cognoscitur ex
urine ... precedentibus et ex ac
cidentibus egritudinis quod contra
... quod si quis ex terminatione
fuit egritudinis et complexione
... et sic et etate mutacionem
et regione talia et primus pas
sus fuit tertiana deinde fuit
facta quartana. Sequitur quod
illa quartana ex melancolia non naturali
generata per adustionem colere. Si
vero patiens quartana fuit senex
... et complexionis frigide et humi
dus longitudine perquireris in
regione frigida et humida et prius
passus est cotidiana fleumati
ca cognoscitur quod hec quartana est
ex melancolia non naturali generata per
adustionem fleumatis. Si non quis
fuit mediocris caliditatis
et humiditatis cum plenitudine venarum
que ... cum ... orie
... multa passus fuit
febre sanguinea non synocha
et post vera quartana cognoscitur
quod ex melancolia non naturali que
generata est ex adustione sang
uinis vel ex tempore ... differentiam
... habes in speciebus quartane
nothe quia in quartana ...
est horripilacio et frigus in
principio et tunc ... morem
deinde succedit calor fatuus
superfluus i. fortis ... multum

Signis sunt sicut est co
plexionis habitudinis attiua
te et in regione frigida tempore au
tumnali passius sunt qr
tana vera de illa tractat
in qrtanam notham sequitur
e quia h qrtana notha a c
ex cause vel admixtione melie
nālis Et vult Gilbertus quod
melia nālis cum ad humorem
fit melia innālis et post ad
mixta ex ebullicione sui ipsius
sine admixtione sua per caliditatem
cole vel flematis certum melia
innālis erit in qrtane no
the per se et qrtana vera est
melioa h quando admiscet ex cali
tate altius humoris dicitur qrtam
sanguinea colica vel flematica
non quia sic qrtana notha fit
ex sanguine colica vel flemate
h ex melia sua innāli per cali
tate sanguinis cole vel flematis
ex typo et dicta sunt omnes has
tres species qrtane nothe quia
in qrtana colica e horripila
cio i frigus interne et alio
bonus more demde sequitur
calefio superflua et multum
fortis et in qrtana de fleumate
salso et omnis frigus quia in cot
tidiana flematica et calefactio
maior ¶ In sanguinea qrtana
e horripilatio minor quam in
colica ¶ Qrtana notha de ra
melioa quia fit ex commixtione
cole innālis et melie nālis
et hiis dicitur cum e omnis et parox e
in ea quia recipiat de siccitate
ex contrarior et putrefaccionem quia
vt dicit ysaac de febribus nichil
pl putrescit in possit ex con
dilatari / et quia parox e ennes

in specie de tri se sit sed sic qrta
na ex tri commixtione humoris
is de mediatate talis febris
non commemorant medici nisi
dicit Gilbertus h fit qrtana notha
secundum eundem Gilbertum ex commixtione
cole innālis extinct quantitas
sua et melie nālis vult dicere cali
ex cole innālis humoris melia
admiscet et efficit melia innāl
v. admissa in capitulo de secundum cu
per sirop et opiat et per fomentaciones
et per gaciones et opiatas secundum co
pone n h Alfonsus dicit melia
humoris post admixt post admix
tiones cole vel post admixtionem suam
tantis sanguinis cole vel flematis
et hoc dicit vnus cum melia
nālis ex ebullicione sui calefit
et admiscet efficit melia innālis
quia si illud fit admixtum sit sibi
fit cit acu sicut acetum vnde
acetum super terram bullit sicut ace
tum super facit tunc et mixte fugi
unt aliud per horribilitatem
sui saporis et odoris hic humor
e velocis putrefaccionis et inc
bro dissipatos sicut gladius et de
tali humore vel melia innāli
non fit sed qrtana notha et
tamen dicitur sicut non tota cruciosa
vel pessima prout h in regulis
Sed non melia nālis simplicis
cole cum admiscet admixtum
generatum ex ea est minor malicie
et minoris acetositatis et minus
ebullit super terram et de
ea fit qrtana notha quam de me
lia de qua dictum sunt h simplicis
signa et cura eius e secundum eum
dem alia sicut dicit dicte sunt plus
respiracionis ad mixtionem et febris

distinctam quam materia melancolia quando
purgatur secundum eandem formam et
in dicta sillaba et sic de aliis
Rasis et multi alii ut [illegible]
Almasor liberator et alii non po-
nant causas quartane nothe
nisi de sanguinea colerica vel fleu-
matica sed de sanguine adusto vel
flemate salso vel colera adusta
et sic hoc procedam quod quarter
decisis fit [illegible] medicatorum
[illegible] secundum Rogerium quia nullam
vel propriam dicam in quartanis
nothis curandis patet unde post
modum curandi causas et huiusmodi
ut probatur in suo libro Et ego
aliqualiter distincte de predictis et
de quartanis nothis presentiam
et primo de sanguinea quartana no-
tha sanguinea secundum Gilbertum fit
ex sanguine adusto quia sanguis
sanguineam precedentem ut est syno-
cha que sua continue humiditas
in splene deprimari non potuit
et eius fumus ea fuit accidentalis
caloris quo quod corrumpebatur
et putrificabat aliquo modo ut
dum sanguis [illegible] calidus
per calorem ei ad urentem age-
te in ipsum admiscetur et hic non est
melancolia naturalis que fex sangui-
nis dicitur quod adustione sanguinis
admiscetur et efficitur melancolia in-
naturalis et sic quod tali ex ad-
usto quartane fiunt quod urina
eius est rufa vel subrufa et
spissa et quandoque cum lividitate
quadam vel nigredine propter
in superficie et frigus est pars
a nullum Et calor est maior
quam in naturali melancolia horam na-
et moto sic est secundum motum

humorum infrigidatis sicut est naturalis
melancolia et ad est in flato fit
ypocundrii cum quantitate et de
hac maxime pergravant species
dimittitur quantitas capitis et
propter hoc pro antiquis s. fe-
bris et emanat inde venenosa
et est ceteris prolixior et ideo
quod ea a. fiunt sanatur secundum Gilbertum
quod est quod [illegible]
[illegible] in regulis quartana
notha sanguinea velociter [illegible]
curatur Et [illegible]
processit [illegible] de sanguine
ut synocha et [illegible] quarta-
na [illegible] Gilberti
quod quartana sanguinea est ceteris
quartanis prolixior nothis
et ideo quod ea eger sanatur
quia [illegible] tanta [illegible]
te natura nimis debilitata et ma-
le in [illegible] longa-
tur quia a quartana vero [illegible]
debilitat [illegible] morbi [illegible]
non est [illegible] et ideo ad sani-
tatem [illegible] Et [illegible]
[illegible] sanguinea sanguis [illegible]
admiscetur et [illegible] adus-
tionis [illegible] melancolia na-
turalis quod adustio [illegible] innaturalis
et [illegible] quartana et [illegible]
quartana notha et [illegible]
[illegible] quod quartana col-
erica quia non est in [illegible]
adustis [illegible] in quartana
colerica [illegible] quod quar-
tana flematica [illegible]
[illegible]
[illegible] in ea quod quartana
flematica et sic [illegible] Rasis
[illegible] quod quartana sanguinea
[illegible] vide

supra posita signa que competunt
ei. Et circa curam eius ut dicta
competat debita et medicine
convenientes comedat pullos gal
linarum et carnes juvenum anima
lium et ova sorbilia et boraginem mixtam
et ordeatum et avenatum et lac
amigdalarum et bibat vinum vel
aquam limphatam et quamvis in die acces
sionis non comedat si sit virtus
separata valde et subtile tamen
mane comedat et vinum illo
die non bibat et ut in primis
fiat flebotomia de cephalica vel salva
tella sinistra et parva et sepe
fiat quo tuto sanguis [illegible] [illegible]
[illegible] et sit mediocriter tamen in
sublimatione vene ut in [illegible]
aqua tepida et in [illegible] pa
rva [illegible] detractio sanguinis
in augmento morbi in principio ac
cessionis secundum Gilbertus fiat minu
tio [illegible] in estate et [illegible]
cum syrupo acetoso vel oxizaccara
cum [illegible] In autumpno vel hye
me cum oximelle et syrupo a
cetoso et aqua decoctionis
[illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] diureticos [illegible]
sunt diuretici [illegible] in [illegible]
[illegible] et salvia cassiafistula ℥ ii.
et [illegible] ʒ i. et [illegible] ʒ [illegible]
[illegible] cum syrupo viol[arum] secundum Gil
bertus. Ego pono ʒ ß cassie et
ʒ iii. mane et [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] sanguinea acuta co
lerica [illegible] in [illegible], quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sanguine et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non sit [illegible],
quia [illegible] colera rubea admixta sangui
ne [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
colerica [illegible] sanguinem
[illegible] [illegible] colere ad [illegible]
sanguine et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] sit [illegible]
in [illegible] sanguinea et [illegible] [illegible]

modum [illegible] [illegible] licet modus
Gilberti sit ad maiorem confirmationem
[illegible]. Et dicit Gilbertus quod
quia cum sanguine corrupta et [illegible]
subtile eius [illegible] in [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] et melancholiam [illegible]
[illegible] uti [illegible] colere rubee
et ad [illegible] et humorum adustorum et
[illegible]. Ego dico quod [illegible] sanguine
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non solum [illegible] [illegible]
syrupos et apozima [illegible] [illegible]
Contra melancholiam de [illegible] aliquando [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] adustorum humorum
cum decoctione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] boraginis florum viol[arum]
ana ʒ ß [illegible] [illegible] [illegible] maiorum
[illegible] et [illegible] radicis [illegible]
radicis apii ana ʒ ii ~~[illegible] [illegible]~~
~~damasc[enorum] [illegible] de [illegible] [illegible] et [illegible]~~
~~adde cassiefistule [illegible] tamarindi~~
~~mane ana ʒ ii [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~iii. et [illegible] mane [illegible] non [illegible]~~
~~[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]~~
florum boraginis ʒ i. fiat decoctio
digesta [illegible] et [illegible] [illegible] septimana
accessione quia ante non [illegible]
[illegible] non [illegible] [illegible] purge
in die [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] licet [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible] si [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] sit [illegible] et
[illegible] [illegible] et sit [illegible] ʒ iii.
et ʒ i. vel fiat purgatio cum
tali apozimate [illegible] [illegible]
[illegible] viol[arum] florum [illegible] [illegible]
ana ʒ ß [illegible] [illegible] [illegible] maiorum
[illegible] florum boraginis [illegible]
ana ii [illegible] [illegible] damascenorum
vi [illegible] [illegible] et [illegible] adde
cassiefistule [illegible] tamarindi mane

an ʒ ij. aliqui dant an ʒ iiij.
et de mane et non cum pluribus et plan
latine post purgationem et primo lenien
do et post purgationem fortiorem et post hoc si
ad minus fortiorem et non ergo de post
colatam decoctionis eius et post ad
de colatura in sirupo cum conabat
cum condere [illegible] de medis
et sirupo cum cathartico imperiali
et yerapigra vel yalagogdiam. Et
dicit Gilbertus quod post purgationem cum oxi
lapatius vel cum dyapenis vel cum
electuario de succo rosarum vel cum t
fera sarracenica. Et si placet
dyapenis vel oxi lapatium cum
aliquo quod confortat melius ut
decoctio de semine citrini florum viol
et boraginis et sic datur electuarium cum
succo rosarum quod cum hoc quod colerum
purgant humores adustos et c
naturat et hoc facit tercius sanus
quod et cum decoctione tali tria
die post purgationem secundum Gilbertum
fiat stuffa de foliis salicis
vitis rosarum et absinthii et post
de herbis talis ut sunt saturei
a politana origanum serpillum
vel calamentum et [illegible] et quoniam
a stuffa exeat impleas vel bene
tro(?) sitate et in post [illegible] ma
tris fit decoctio stologie dine
tamole et [illegible] et non quod in hoc
fe non [illegible] locum quod habuerunt opiata
ae secundum Gilbertum tunc sanguinis
[illegible] meliore et [illegible] roe cum
fumedi et liquas humores adust
torum et [illegible] inde purga
tis de rebus hatas recepti die [illegible]
clarificatis quod [illegible] fiat flora
de opiata vel salnatella sistre
mang et [illegible] non solum [illegible] secundum
Gilbertum etc opiata cum accas
siane quod condita a balneo et bal
neo ut [illegible] et [illegible] sudet quousque
quod [illegible] ¶ Et singulis de cetibus

accipiat mane et sero ad quantitatem
½ ʒ vel ʒ iij. de hac mixtura
¶ dyapenis cum lapatium post
in dyasene post [illegible] mixtum et
sequentes vires istius sirupi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
venis [illegible] cum an [illegible]
[illegible] florum boraginis an basilico
nis viol an ʒ [illegible] [illegible]
[illegible] ligni [illegible] sandal an
ʒ ij [illegible] quod sufficiat ad fa
ciendum cum de [illegible] [illegible]
sirupum non quod singulis mensibus
post purgationem semel et stuffa et
opiata uti post purgationem et
[illegible] recepti die post
[illegible] [illegible] et hoc si ad hoc
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ¶ [illegible]
alia collica fit [illegible]
[illegible] adusta [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
more et calor [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad aliquale [illegible]
tudinem et [illegible] in aliis [illegible]
[illegible] [illegible] a sic accessi
[illegible] et [illegible] die recepti [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Gilbertus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] urina
[illegible] vel [illegible] [illegible]
et in diebus [illegible] et [illegible]
ut sit rubea vel [illegible] vel
[illegible] hoc et rufa ¶ Et omnia
istius [illegible] [illegible] [illegible]
sanguine de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et non quod dicta [illegible] hac ad ma[ne]

humiditatem tendat. qui in ue=
nas sibi contra siccitas dicitur
ita tales et melius hic reg continet
in sanguine n. e. humiditas que
natura sua humidans fluitur non
est tertie uel tunc sanguine sub
trahe s. d. r. et preparatoria cala
reuincens et alis ponitur hic
que in sanguinea Et non hic febris
venit in phlegma in sic estatis
uel in autumpno uel in regione
cala et collos et frequenter propter
tertiana admitte uel tertiana
notham que caliter et estate
generante in pedas cola fuit
admitt Tertiana notha
que falso flemate sic fit flem
falsum cum admitt sua caliter
admitt melius naturale de quo
tertiana notha dicta que flem
te falso non quia flem falsum
fit inde hic fe quia per admistionem
flemate falso admitt melia
naturalis quae ad ista in naturalis
sita c. ina hic fe quia communi
loquendi denominat hic febris ab
humore in fracte et signa huius
fe demostrana sunt secundum Gil
bertum urina in diebus quietis
quasi discolata et in die paroxis
mi sub pallida propter proximum
citrina et in tertiinus in a accessi
one digestum in spissatur quia
albus primo fit signa magnum
et calitas contra sunt incipiente
inom fit que ad albatione mag
humidam et flemate adest et
falsus sapor in ore et dolor
capitis et cura eius e. ut di
cta in posita autem in tertiana
sanguinea dant c. cum sirop ace
toso et aqua decoctionis feni et
apii et boragi et scariole de di
geat et hoc usque ad tertiam acces
sione post tertiam non accessione
post digestionem ec foragine ut fit
oxizacra et sirupus acetosus
cum hac decoctione Recipe capill ue
neris cetera rosae porci bora
gi radices feni ana drachma i. thimi
epitimi cuscute seis anthos
cucumeris melon et citrullorum
in uno fiat decoctio digesta
ina agite cum apozimate cum fo
lium trie drachma i. sene polipodii ra
si epitimi ana ½ fiat bora
gi reubarbi tortis miabol ci
trinorum indorum et bebl ana drachma i.
decoquantur huius fero caprino que
recipit miabal quia in hordeum
ino consueto et stabat totum sub
diuo per noctem et de mane cole
tur propter frication miabal et colate
addatur zucarum uel cassiefistule et de
in die quietis de isto secundum vices
patientis propter purgationem fiat
cito die stiffa stiffa autem in
fe tertiana sanguinea dant c. ius
que hic bis competit simul etc cum
aliis et lapatium acutum que enti
de stiffa assatur in partes rube
tro assate et tertia pars de tyriaca
et si sic non solum fe ista post
digestionem et dentur dyarodon
albus post in et tertia pars dya
sene cotidie et pinge fel in me
fe et post purgam cum ista mixta
dyaspe cattartica myrabal et linde
ana post sive innutrierunt et isto mixto
anta per dies viii et tunc de deca
dia. ii. uel iii. secundum vires patientis
cum sero caprino Recipe bibe post
cum aqua decoctionis boraginis
et rosarum [illegible]
Secundum Gilbertum dicitur tertiana
notha fit que duabus ma
teris uel que una ma in duobus locis

extra vasa putrefacta et in uno di-
e affligit bis vel affligit per in-
dies sequentes et non in certis ho-
ris ut quartane nothe similes
sunt sibi secundum eundem Gilbertum dicitur
quartana notha a tertiana simpli-
ci et recipit curationem

Quartana continua fit ex
melancolia naturali putrefacta in
venis et fit aliquando propter opilationem
[illegible] splene [illegible]
sanguine generata cum aliis [illegible]
humoribus [illegible] humorem melancolicum
superfluum ad sui mundificationem
emittit mittit eum ad splenem
[illegible] receptaculum
sed si vene [illegible]
opilate sunt dictus humor me-
lancolicus transire non potest ad sple-
nem sed currit cum sanguine ad ve-
nas [illegible] et cum sit naturalis
et fortis cum superfluus sit [illegible]
[illegible] expellit eum [illegible]
cum quo potest ita ut aliquando ex-
pellit eum extra venas ad car-
nem et quandoque etiam expellit talem
humorem melancolicum extra venas et
[illegible] in aliquo membro sen-
sibili [illegible] et generat [illegible]
quod dicitur cancer et in superficie
corporis et ad cutem et fit ex illa
expulsione [illegible]
[illegible] expulsionem [illegible]
facere potest et sic non expulsus re-
manet in venis et non [illegible]
a natura quia superfluus est [illegible]
[illegible] et non [illegible]
[illegible] et putrefit tunc putre-
factionis fumus cor impetit et
inflammat ipsum et fit febris quarta-
na continua et dicitur quartana quia
redditus sui paroxismi est de quarto
in quartum diem et dicitur continua quia

materia continue ebullit et infla-
matur [illegible]
[illegible] quod generatur et
multiplicatur melancolicus humor su-
perfluus [illegible]
[illegible] veteris
[illegible] alia particula-
ria [illegible] etas
[illegible] fit et [illegible]
¶ [illegible]
[illegible] continue inflammatione fe-
brili sed de quarto in quartum die
facit paroxismum et magnum
paroxismum in horis [illegible] et
[illegible] in magno labore per
[illegible] horas et licet continue fit
inflammatio non tamen tanta est
inflammatio in ea ut [illegible] vehe-
mens sicut in aliis febribus conti-
nuis tamen maior et magis [illegible]
[illegible]
[illegible] qualibet et propter hoc [illegible]
faciei [illegible] apparet ap-
paret livida viridis vel nigra
unde fit lividitas [illegible]
[illegible] in principio paroxis-
mi est rigor vel frigus sed in
[illegible] vigiliis [illegible]
labiorum color [illegible]
[illegible] asperitas et siccitas ventris
[illegible] pulsus est debilis [illegible]
tardus et obscurus [illegible] comparatione
ad pulsum aliarum febrium continu-
arum et hoc est propter inflammationem mi-
norem quam in aliis continuis
quia non est in ea sicut in aliis tan-
ta [illegible] et propter
hoc pulsus non est aptus ad velo-
citatem sicut in aliis continuis
fit tamen [illegible] ca-
lor quod sentitur in principio paroxismi
[illegible]
[illegible] fit [illegible] Et
dicit Gilbertus quod ista quartana continua

vel curam ut gelatina vel continua addito aceto et zuccaro et dicit Gilbertus quod aliqui cum ante medicationem in principio faciunt flebotomiam quod non laudat nisi in corpore forti et pleno et certis particularibus convenientibus dieta igitur gerdinata fiunt in cottidiana dentur cum et cum frangentibus hec et subtiliantibus propter melancoliam naturalem que est in morbi et causa antecedens. Item dentur primo confortativum dyarodon albus nasati et novelli et post in dies partes tamen dicens dentur syropus acetosus vel oxizacara vel syropus thio ff fen petrosili scolopendrie cetrak politrici dyanthos electuarium conditi sene florum boraginis cuscute in specia fructa maiora et semine feni et apii de lapsum portione et quantitate fiunt causa requirit fiat decoctio et colatura addatur zuccari quod sufficit fiat syropus et detur mane et sero cum aqua calida precedente usu dyarodon albus et rosati novelli. Digestam in quod cognoscitur per urinam si subsitu dine et continuatur et caloris in temperacionem et cum adbatione maioratione et fortitudinem et augmentum sincopis purgetur sicut cum una parte de decoctione dicti syrupi ponantur cortices mirabolanorum indorum ʒ iii vel iiii contusi et primum sit bulliant et postea vase cooperto stet in spacio in fine et postea infrigidatum stet sub cooperimento sed si non per noctem de mane ut manus ferantur cortices cum decoctione et tamen colentur et tepide dentur in aurora. Et si cum istis non

solum fit etiam syropus cum usu elevariorum dicorum et dentur tale apozima adequatum in morbi et polipodii sene epithimi conditi lapis lazuli ceterach morris decoquantur et aqua decoctionis prunorum damascenorum et violarum et in colatura ponantur ʒ iii mirabolanorum indorum et fiat sed iam dentur et detur mane aliqui dant catarticum imperiale aliqui oximel laxativum sed non darem nisi in corpore adde quod respiciat melancoliam naturalem vel forte non dat decoctionem predicti syropi cum syrupo acetoso et dat dyarodon albus quantitatem ʒ i et dyasene per se vel mixtus per clarario et purgat cum catarticum imperiali et catholico cum partes i mixtis et cum placet modus hec apozimata predicta bona sunt et post purgationem propter debilitatem virtutis detur sorbicium cum iure galline et farine ordei vel avene vel contrariam pullus vel gallina cum ossibus et semine et detur cibaria et non sit urina operata per balneo vel stufa quia huius precedit fomentationes fiunt hec in regulis contra dolorem capitis et asperitatem et siccitatem lingue et constipationem ventris fiat sicut in continua cottidiana et tertiana continua. Et suppositoria que constipationem sunt bona et alia clisteria in quibus sup. lxxx Gilbertus de ponit que purgant melancoliam et dicit quod potest clisterizari cum bradica et aqua salsa ego autem facio in colatura aque decoctionis malve vel malue et radices feni violarie ut polipodium catholico ʒ i et alii catholicon ʒ ii et benedicte ʒ i. Ramus non dicit quod dissipatio

hoc quod sed non est multum dubium quia quarta
na vera inpollata non cum tantum cu
rationis eius actamen curatio
nis inpollatas et dum instat hoc
est in paucis non sunt calefaciencia
et gravia plus sunt declinantia
ad equalitatem scilicet quia quartana
tamen est inpollata et ad infra
tantum hoc plus declinat ergo est v
sed ad horrencia quia quarta
ad hec et quod flava est hec magis
nigra est in inpollata quartana
quam in est in venis composita et quod h
centia de talibus eodem modo h
curatur hoc autem. Et nota quod hic
ponitur pono de quartanis non ergo
quintanis ca... de eis et ta
genus in regulis et hoc sufficiat non
Avicenna inquit recitat Gali
enus dixit se non vidisse in vita sua
sextana febrem nec septenam
et ipse ulterius non quintana ... oct
tanam tamen ypocras visitavit primo
in ventione septene et none
ne et primo ypocras quod ...
in ... harum febrium est quod septe
na ... et non est mortifera et
nona est longior ea et non
est mortifera et dixit quod quinta
est deterior harum febrium quod fit
ante tysim et ... tysis
assimiledo ... quia longe se
non plus ... ad inflama
... membra ... et ad extrinse
... fidei quod dicit se vi
disse nonam et nos quintam
multotiens vidimus hoc Avicenna et ce
terum Gilbertus dicit quod sed quintana
sextana septena et sic maiores
sunt inpollationis quia quartane sunt
et quandam testatur se vidisse cor
reptos febribus de anno in annum
de septennis in septennium et post
de Gilberto quo fit quintana et
quo fit sextana septena et none
na et diffinire ... quia non fit sed

de octana et octanum dico hoc ille
et ego non multum vidi aliquid
... amedicus curatur sed legi
in libro de ... philosophorum quod anti
patris philosophus ... annos
dico quo natus fuit febricita
bat tandem ad ultimam etatem
perveniens die natali fuit illa
sed ... Et curatio hay
sed approximat curationi quartane
... et indiget hoc cura sed
plus ... et ... ... di
uus et ... ... digerente
et indiget in grossitie ...
... ... et sunt
hoc ... ... et ... sed non fa
ciunt ... ...
... ... et ... ...
manifeste et sunt ... ...
grossum et ... ... et magis
... ...
et ... ... et ... et
sed ... et ... ...
tam ... ... et ...
... ... et balneo
... hoc autem in quarto

Febres composite dicuntur que
fiunt ex diversis humoribus
simul permixtis et tales sunt quo
tidiane ... ...
est et sunt tales epyalia lipparia
na ... ... et febris ...
tica epyalia sed est ... ...
flegmatis vitrei in venis putrefacti
et in ... sed ... calor febrilis
intrinsecus ... venas resolvit
partes flegmatis vitrei et transit
per membra ... ...
tinue frigescit. Et lipparia ...
facit interiora frigescere et exte
facit exteriora hoc sentit ...
... Gilbertus ... quod ... ...
... ... plurimi
... ... et ... ...
... ...

s
q fit cpanta co flemte r meli
a grossa Rogms no dt q
cpnalia fit de flemte r meli
a grossa putrefta intus r
in isto quartana c incpolata
qn r melia grossa putref
cit in isto ab ipo rsolnit qui
dam fumus qui distpat cor
r fit fe cu calor intus est
r calefacit paciete r ps in
fin pueit ad extiora r ip
fumus aliq dissolnr flem vi
treum fb cutaneu r no ca
lefcit ex quo dissolucoe extio
X ra in frigidant ¶ fit aut ex co
la sub cutanea putrefta r cu
putrefit ab ea fumus rsolnr
qui distpat cor r facit fe.
r in ipa distpan cordis dif
fundr fumus p extiora r ipa
pt nat calefiunt ps aut ipi
fin tbr ad rfiora r cad stom
r intestia r dissolnit flem
vitreu qr ibi rcipit ex cuius
dissolucoe r diffusioe rtio
ra in frigidant ¶ pz igr ex
dcis q melia ut cola ut
flem vitreu intrant cpn ez
hac feb'm fz melia ut cola
c hnor qui putrefit r cat fe
flem vo c ma q calor febli
dissolnitr no tn putrefit fz ex
eius dissolucoe fu fit in isto
fu febrte fz cat frigus rig
q fonus fz c a flemte vitro
dissolutio r calor febrlis c ex
melia putrefta ut ex cola pu
trefta r ista putrefco c alij i
haoz sto qn r c melia fit cpna
lia r putrefta cola c fbcuta
nea tc. c hnaria r cpnalia
affligit dmisc tc fm dm tom
matic vn qda dicut q cp
alia c quor ex flemte ut co
stantinus dicit q fit ex flem

te putrefto qd facit inteiora ca
lesce r flemte no putrefto qd
facit extiora frigesce r illis fe
insistat de die in diem ut cot
tidiana cottidie affligit ¶ alij
dicut q melia putrefta facit
hac febrem r illi dicut q fz
fe affligit de qrto in qrtum
dic alij dicut q cola putrefta
facit hanc fe r isti dicut q
fz fe affligit de trcio i trcm dic
r fm mam tm affligedi qg
nosci pt hnor putrefiens fa
fe r pz fz curc digestiua et
purgatas r stufe cpnac
dmisc r spnactes ma fe fz
spo panaz anias ¶nt sb de
melica ut cola putrefta Ec
tiria cpnal c ut melia diga
cu oxiell fallhes ut alio si
rop ut de cortice in q fuera
que rspnant digiez hnores
melia r purge cu melago
go r cu yerapigra albie r
tria die fiat stufa de h'bis
calis ut cu menta metastro
calamito origano ruta fo
lijs lauri r silia xpemuti
astufa offat cqnal inx
tura melidati r amee allos
ut tyace cu vio de coctione
salme r rute ptq aut de
fiaat fm finis r ungat
co fimp stom r simp spinam
dorsi r renes r collu r bachia
r crura r tybie cu hoc vngo
R. succo feni pctsili absin
thij abrotan balsamite a
grimonie vrbene an ptes j
decoquitr h in olo qm ut
olo mixt infq ad csupcoz
suci ß aut olo no soluatur

pdcasse data pdcta opiata et ut
qd an accessionem cum sirupo
uno ossicrocei et aliis co-
pore sed oz albucie digestiuum
purgato sufficienter et confricanto
pedem et reclamata sint penit
cum pironis et quia sunt prouisi
dyantheos dyacalamentum dyap-
ue et alia que in quartana va-
lenta sunt et fiant scarificationes
in tibiis et ventose in spatulis
et semper vomitus et sit dieta ut in
quartana in epistolata valent contra
quartanam ¶ Quartana quod fit ex
dampno coleris substantia quando
fit et est fere in non putrefacta
sed resoluta et aliquis dicunt quia
coleria resoluta que in dissolutione
per febrilem calorem non calescit
ut flegma vitreum quod calescat se-
cundum quod calor sal glacies
dissoluitur sed non calescat ita
in quartana quod calor facit colere
substantie putrefacte et febris
fiant dissolutionis in fine et ca-
tarris flegma vitreum ut melancolia
grossa quia ut prius dampnum est co-
lera calescunt et inflamant
interiora et cum duo non coniuncta
cum semper calescit fit a liquore
putrefacta sed secundus et melancolia que
sunt melancolia simplex frigescunt
¶ Quartana in festinatione febris de tercio
in tercium diem propter alteracionem et sa-
tietas venit rigor deinde frigus
deinde calor et ita modo calor
superueniat frigus intollerabile in
anterioribus quod dissolutio et diffu-
sione febrium vitari in festa et
testiculis ut dampnum Et contra [illegible]
[illegible] et coma [illegible]
quia [illegible] non data digestiuum

non purgatur quando digestiuum [illegible]
melancoliam ut flegma vitreum in se
et testas quartane sed in capite cum
alterationibus coleram subtrahe quia
ca febris vero propter alteram fit sem-
per ad accessionem de liquoribus sic
et prius calidis ad aperiendum poros
ut materia alterius melius possit
penetrare ut cum foliis salicis viol-
larum plantaginis tormentille et
semper de feniculo et de absinthio
et [illegible] quartanam cum liquoribus
et duo poma in loco ut sudet
et propter sudorem caput [illegible] defecta
et spiritus corporis ad [illegible]
te ungatur caput [illegible] vngento
et recepto sto per tempus et ventre
per sancti marcelle accipiatur [illegible]
[illegible] et [illegible] quinque ad
[illegible] et accipi [illegible] et addi-
ta cera alba quod sufficiat fiat
vngentum et istud fiat et ut
[illegible] febris et fiat
scarificationes in anterioribus et posteri-
oribus tibiarum et appone ventose
semper scapulas et renes ¶ Cum
autem febrilis calor cessauit ut
[illegible] in festa in testamo [illegible]
melancolie flegma vitreum [illegible]
[illegible] et si frigus non fecit
[illegible] ut [illegible] possit
digestiuum cum [illegible] ut alio quod
liquore [illegible] et [illegible]
cum [illegible] ut [illegible] et
tercia die fiat balneum et [illegible]
cum [illegible] amice [illegible]
[illegible] et prius in hac [illegible]
[illegible] remedia [illegible] ut in
quartana et causone hec quia [illegible]
[illegible] cum [illegible] et [illegible]
[illegible] Galienus Et cum duo
non [illegible] contra [illegible]

esse composita ex duobus humoribus
quorum unus putrescit in vasis
et alter extra vasa et dicitur alia
emitriteus dicitur qui medium tenet in-
ter terciane quia quamvis sit aliquis
humor faciens febrem sicut colera
et alius humor putrescens intus
et ideo unde iii species eius sunt scilicet
minor media et maior. Emmi-
triteus minor est qui fit de cottidiana
flegmatica continua et de terciana
interpolata unde hic est compositus febri-
bus ex materie componitur unde quia
sit in uno loco et aliquid in alio lo-
co. Medius emitriteus est qui co-
lera putrescit intus et flegma extra
unde hic est compositus de terciana continua
et cottidiana flegmatica interpolla-
ta. Maior autem emitriteus fit ex
colera naturali putrefacta intus et co-
lera putrefacta extra unde hic est
compositus de terciana continua et tercia-
na interpolata secundum quod non vult Gil-
bertus qui dicit hanc esse unam
compositam ex duabus materiis.
Et tamen ipse et multi alii dis-
cordant in assignando in species
eius. Nam salernitani placen-
tinus Johannes de sancto Paulo et
ferrarius ponunt unum modum
de hiis tres speciebus. Alii autem
ponunt alium modum ponendi has
species secundum Gilbertum de compositis
dierum [illegible] dissimilis [illegible] ad ponendum
[illegible] dicit eodem Gilbertus
Ad quandam tertiam speciem [illegible]
[illegible] emitriteum nullo modo [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] Medius emitriteus et
minor non sunt magne difficultatis
curantur nam potius causa
quod terciana maior curabitur [illegible]
ipse de curatione earum multa et
difficile febrit quod [illegible] et aliis ex
parte valentibus quando possibile

sit eos curare de longuo
Gilbertus ponit secundum certitudinem fe-
bres multis humoribus et diversis de
admixtis et de non admixtis quamvis
de duabus sit composita quamvis de
duabus successive compositas et dicit
quod omnis interpollata componitur ut
ut dicit Gilbertus sit generaliter
colera mixta et flegma tunc patitur
et in eodem die ut hora colera mo-
vetur [illegible] et tunc pati-
entur typum cottidiane et in
horis melancolia movetur melancolia et
tunc patientur typum quartane
et in horis flegmatis movetur
flegma et tunc patientur typum cot-
tidiane aliqui in diversis diebus di-
versimode affligit sed [illegible]
humorum ut quamvis tenet [illegible]
dies modum cottidiane aliqui per
alios dies per modum terciane
vel quartane aliqui redeunt ad modum
cottidiane et sic dicuntur erra-
tice [illegible] saltim [illegible] de modo
uno affligendi ad modum alium
et aliqui in unoquoque modo magis [illegible]
pollat aliquis humor et non affli-
git in non [illegible] affligere [illegible]
dicuntur certis horis vel dicuntur
erratice quia [illegible] affligunt
vel anticipando vel postponendo sub-
ito si hodie acceperint mane
[illegible] in tercia post [illegible] in nona et
sic [illegible] in alia et in aliam horam
quousque redeunt in primo mane
et idem in terciis et sic [illegible]
[illegible] in quartana unde
ypocras dicit in libro pronosticorum
parte tercia de febribus in cardia-
ce vagantibus quartane fiunt
sicut maxime [illegible] autumpnum hoc
accidit sicut quod humores in
[illegible] febrium erra-

ticeaz ad inuic̃ r q̃uent in
melia r fiunt̃ impte ut
qz melia ex sua spissitudi
ne no ducta ad ras calefac
nibz humores ia victis r
ad in cinacom patos r uni
tat r q̃ntit in sua nat
qz cessant fe vagantes eu
ma eaz impte consumpta sit
r qz remanet a melia q̃n
sa sic r sz sola febs q̃rta
na tmqz maz p tale sitz
superflua febr erraticaz
no sunt victa no consumpta
Et no qz si hugare febres
que appellant erratice de
fe no sunt erratice qz q̃libet
sz motu sue matie nobis
ant vr cas errac ppt dinsitez
suoz poxismoz ad modu
planetaz dicit Alfansus
qz lz planete dicunt stelle er
ratice a planos q e error
r no dicunt erratice quia in
suo errant motu qz unusq̃sq
q̃libz planeta pt hc qz eu
firmamento moue moliet
motu ppo r in utraqz motu
no errat sz certa mensura r ra
tio complet cursu suu Sz in
cparatoe ad stellas fixas ho
minibz r vulgaribz errac videt
ppt dinsitatem motuu suoz
cu unus tardius moueat
r alius velocius r alii vide
tur cungi quidam planete
sl r alii separari r alii plus
ab alio separat r alius min
Cuius qz declo e ego dico
qz aliqn cognoscere has febres
e r pr difficile curare de
in glosa quedam antiq au
tentica r hz in meis Alma

sore fi co cao de febribz eo
pors Congnoscere febres eo
pontas est valde difficile eo
cepto eo qm febr simplicem
congiticaz valde congruenit dise
ne r pptq multaq decurrat
difficult cognitione r curacois
febr compositaz dicit sic dis
ne modu opositois febr in
r eaz diuisitatez r qucillaz
siant eo ma in venis r q
eo in eo venas cognoscere
spem in c medic fe r opositu
e r ca eo vno qz humore rc
pcepta ma e res e r impos
sibilis ¶ Si q̃s a cenci fuit
in gemi a valde vsitatus
in hac re sz ostracz r vera
et qz vi congruum est sz i
Ex hoc qz qz signa determinate
signant q̃lis e ma ut qt
humores sunt in fe erratica qz
poxismos suos requirunt e
de uno qz humore peccante
ut vbi no hnt r qz ppt diuisitez
humoz r accidentium eoz su
oro ordine apparent cum tz
si aliqs patr in hois tertio
tpe tercianc r in hois nonc
patr tpe quartane r in hois
flemat patr tpe cotti
diane estimac posst medi
cus qz ma peccans in hac fe
est cola r melia r flem
r qz ydt dat digestiuu qz
opz humoz a dem r purgacioz
cuacuatam vnicuiqz suorz
tu humoz r sic proced Cogi
nus in tractatu hanc fe sz si
fe a mutat istu ordine assi
cedi sz perunsiet paroxismos
r circa creant mixta diffile
est cognoscere cam male tem

r p 9 diffi^le est curare ¶ In
cronali dicit p̄t quo 9 gita sp̄ciali
materia(r)um p̄ tantum de qb9 in
ponere spetiam p̄tem in digestio
et plus q̄ meliarum qui 9 alios
humores et in purgatione lb
salr. b3 merie enachas lb
resiste opi b3 humore p̄tantem
bn plus v cit 9 meliaz in
spali pano hic curatum 9 seqū
qma lin9 c. et opp̄ssa sat
ordinata et b3 in qb3 fe ex
ratura no debeat applicari
digā vina ad ceqli mixtura
dyanthos dyaspeme rasate no
nelle maltie et sero et sequa
vsus de cronali mixtura oxi
zacarus oxicell. diuretis oxicell
scillicet et qua digesta p̄ge
ad cronali mixtura cataractica
ymperial et yerapigra et yalo
go dion. et tua die fiat sem
tal ad libis calis 9centi a
strata offeat cronalis mix
tura rubee trosiscate amcc
allos et tyriace vl metridatum ad
vino et aqua decoctus endi
vie et ypericon. tua die ter
ponte phlebotomia 9uenientibus
particularibus fiat flaua de cep
tica et si no fiat flaua apria
vna sophenarum vel salvatella
sinistre manus. B. in nostro non
solum fe et c vl q̄d an actes
siene cum vnguve in tpe me
liuc et ostaculos et altitudes
vomit dicitur opiata ad decoctio
sua vel ia dom c et speno non
fe dr impotura p. sta clava
viorum ad isto sirop ℞ scolop
drie endivie epate vial an
℥ .i. ℞ colam radices feni va
dix pcto balsamite pulegii
an ʒ .i. ℞ fleu ypericon saturei
reie spintli sohoche an p.

rata ag. ℔ .i. ℞ meliam 9 sistent et
decoquit in aqua colate et ad cola
tura et quartarus fiat sirop et de
℥ co quem testa dum capit ad
vl9 p̄ualis aque aque tepide et
omnia h9 Rogerius suppsit a Gilb.
dicta sit carnes pullorum gal
linarum et perdicum avium campestrium
et siluestrium et galinarum et pedicum
et lac amigdalarum vel etiam auene
na et pisced et bibat vinum veto
calidum bn limphatum h9 Gilbertus

Febris pestilencialis quartana
fit in te(m)peramentum ex vi uenie
corrupcone cui9 signa sunt quod
calor fe c lentus ad tangit
tact9 aprlo fe et acuitas co cius
h in oculis et p̄fundus pualis corp9
o magna caliditas et acuitas mag
ni no cumeti et ℞ h q sit ma
la tollancia et patitur sitim
magna et conatum et difficul
tatem hanelitus et hanelitus est
spissus et fetens et sit vrina ego
et sudor in ea fetet et sol3 co cis
vetus cotine fetens et sputamen
res fetens et solita q̄ tolle vi cu
panca malarum quorum. Et p̄tg h
superiant ois sintomis et mal
Et dicit q̄ licet fe sint lente tepide
h 9 tuse et decepitue h almator
Et Alfonsus dicit q̄ h fe c totum
et no antepsllatur et dum durare
no potest q̄n vel ane vel q̄ me
fiat et h̄ ℞ maliaa in pesti
venenose. Et Filiator dicit q̄ et
fe pestilenciales sunt male tractatis
et ad vbilibus et fraudulentis accm
bus ad q̄s 9 suencunt seq. valori
et morbili et egritudines vene
nose et ut plum decludunt me
dicos q̄ ratio vrina vi bng
postasentata h ypostas talis no

est causa morbi s͠ de materialib[us]
no[n] n[on] audet cia i[n]videt mag[is]
morbi q[ui]a eius malicia et cu[m]
corruptio[n]e est ad bonu[m] et venit
more s[ecundu]m all[egata] [r]espons[iva] s[ed] g[e]n[er]ali[ter]
d[icitu]r ab yp[o]c[ras] q[uod] p[ro]p[ter] acutor[um] morbor[um]
no[n] d[icitu]r e[tia]m t[er]minac[i]o[n]es s[ed] de
morte ut p[atet] p[er] h[oc] d[ic]ere. Et cura
ista d[icitu]r se[cundu]m ll[l]. q[ui]a c[onsti]t[u]it aer ra
tific[atu]r. Et s[i] confusio e[st] sagnea
p[ar]ticularib[us] g[e]n[er]alib[us] fiat flaia
Si u[ero] colica purg[e]t[u]r digesta
i[n]ita s[ed] c[onsti]t[u]it de alijs s[er]mo[n]ib[us] fiat
digis te nacna s[ed] q[uo]d d[icitu]r Et
fiat etia[m] syrop[us] d[e] succi borag[inis]
succi buglosse succi mellisse succi
pomor[um] d[u]lciu[m] succi acetose
succi endiuie succi scariole an[a]
℥ ß ros[arum] flor[um] nenufar an[a] ʒ
iij sandali rub[ei] et al[bi] an[a] ʒ ij
camfor[e] ℈ j acet[i] de vino albo
℔ iij [con]ficiat[ur] cu[m] aq[ua] ros[arum] optie
℔ cu[m] ll. j. zucar[i] et fiat syrop[us]
et sit q[uan]tit[as] v. et clarificet[ur]. It[em]
ut[u]nt[ur] ista ele[ctu]aria s[cilicet] zucar[um]
ros[arum] et sandali dyagg[ra]f[um] fri[gidum] an[a]
℥ iiij foliorum seu pomor[um] auri
℥ x margaritar[um] lacictor[um] oss[is]
de corde cerui pulu[er]izator[um] an[a]
℥ j. misceant[ur]. Et [con]m[un]it[er] i[n] fre
q[ue]ntiam fiant flaca[ue] fortes
in [con]mutatib[us] in tu[n]c ab anti
qui[s] sic s[ed] c[onsti]t[u]it sub assellis et in
tor[r]ib[us] p[ro]cedendo ad [con]mat[ur]mam
in tempore b[e]n[e] flendo sic [con]sid[er]andu[m] corpor[e]
oza et s[i] ess[en]t debilitas appetitus
[con]forte[tur] cu[m] a[r]o[ma]tic[is] s[ed] lib[er]ator
[r]elinator aut n[on] flanaz nec
purgator pone[n]t s[ed] post cura
h[oc] se in rarificatione aeris et
in [con]solidatio[n]e fratr[um] et i[n] mutatio[n]e
cu[m] cibo et s[i] no[n] applicat et q[uo]d
regendi sint pacientes a calid[is]
s[ed] et ea[dem] de ethica [hic] dixi etc.

exc[e]pto q[uo]d i[n] balneu[m] no[n] sint int[ra]
t[en]endi ut in patri lat[er]e dict[um] est. Et
aq[ua] calaz s[e]m[per] debet [ex]l
[c]aus[a] s[ed] s[i] se pestilen[tia] et[iam] c[on]tra
b[i]l[em] cura[tur] cu[m] rarifica[tio]ne a[er]is
cu[m] cibo delicato et medicatis
fri[gidis] [ap]p[ro]p[r]iatis et floiar[um] cor[um] p[ur]
ga[ti]o. Et si sagmes sint multa
appareant fiat flor[um] de e[p]icia et
sil[ic]et p[ro]p[ter] c[on]serv[a]tio[n]e[m] sag[uinis]
ut d[e] cura ce[n]ttu[m] dent[ur] ij vel iij
coclearia de vino granator[um]
uel de [con]zacan[t] coclear j
cu[m] ij coclearijs aq[ue] buglosse
uel borag[inis] et pona[tu]r eg[er] i[n] l[oc]o
apti aer[is] in domo s[ed] vbi aer
no[n] sit obt[r]usus ut male q[ua]
lificat[us] et q[uo]d no[n] sit t[r]ibid[us] se[d] s[ed]
corruptus ut calid[us] n[on] nimi[s]
in h[umi]d[us] s[ed] declinet ad sicci
tate[m] et sit frig[idus]. Et si aut aer
[con]stans sit calid[us] et n[imi]um
stat[us] corriga[tu]r aer i[n] domo et
rarificet[ur] sic sit domus i[n]ducata
ab o[mn]i sorde et malo odore
et lau[s] sit p[ro]p[ter] destrui[n]cb[ilis]
amene i[n]tra[n]t[e] stabili et sup[er] s[er]uma
no[n] pona[tu]r linu[s] de plumis
q[ui]a nimis calefacit. Et ma
t[e]ria[m] de bobace sum pona[tu]r
et lintea mea u[e]l c[on]ter lota et
t[e]c[t]a lana sit frondes salicis
folia vitis et rose sicce et pa
uime[n]tu[m] domus su[m]p[tu]s inundatu[m]
s[ed] aspgat[ur] cu[m] aq[ua] ros[arum] et aq[ua]
nenufar. Et s[i] h[ec] no[n] sint asp[er]
ga[tu]r cu[m] aq[ua] q[ua]m fria et aceto
forti. Et certificato aere de abo
mandis e[st] multi firmo hac se
laboantes qui comede[re] no[n]
lucrunt et morbu[m] sint quida[m]
aut q[ui] uelsi sint comedere
et ona[m] serunt e[t] s[ed] s[ed] ab[s]q[ue] corp[or]
sic facit digestio[n]is ad fr[ig]idor[um]

tendens ut sunt ordeum amena
lac acetosum de quo butyrum est
extractum portulaca damascena ma
la granata acetosa mala ma
tiana herbis et succus vvarum
acerbarum et citri acetosi et succus
granatorum acetosorum et berberis
et libre acetose et pomorum et ma
tianorum et similia hiis et quod si potio
succus vel succus eorum sumi non
possit coderiant tibi cum aceto
et bibat acetum cum multa aqua
sicut mixtum vel composita ordea
ceam multum debilem non sim
mulata vel prius sumpta de eo sum
te vel secundum acetosum et vtatur
electuariis istis mixtis vel ali
quo eorum secundum optimitatem suarum
zucarum rosarum zuccarum viol. dya
borraginatum dyaciter[illegible] sa
sandali dyadragagantum frigida ozza
care tabulata et sirupus de sy
ropis conveniunt sirop. rosarum sirup.
viol. sirup. acetosus oxizacar
sirop. nenufaris et sirop. sine
de succis pomorum citoniorum fructorum
et succus boraginis buglosse et zu
care et post pannum in electuariis
confortativis sunt ut sunt marga
rite saphiri smaragdi coral
li et boli armeni si fuerint vere
[illegible] et si ad hoc facultas et
oportunitas conveniunt regio car
dis et corpus cum epitima et de
fris cordialibus et ego appono
epitima quod est in antidotario meo
et non solum supra cor et quod pono
et supra stomachum et supra frontem
et supra venas pulsatiles ambe
manum et facio odorare [illegible]
cordialia camphora aliis ad
dita et primum de aceto. Et nota
quod si apparuerint multa mala signa
appareant et non mitigentur per
bonum regimen et confortantur
medicinis confluet ut dicit co
pulcre et in posito bono regi

mine et rectificationem aeris non
posito prognosticet periculum et recedat

Qui vult esse fidelis medicus
vtilis et famosus sciat
sanitatem humani corporis conserva
re et curare morbos curabiles
et incurabiles notare et prognosti
care recte et ut ad hoc non de
[illegible] in practica pervenitat
¶ directiones quas hic in fine quar
ti libri operis mei quod intitulatur
petit novam [illegible]
ne scriptus oportet ¶ Sunt autem
directiones quinque scilicet intentiones consi
derationes provisiones operationes
exemplares expressiones et
malorum accidentium correctiones
¶ Intentio medici debet esse vera
Consideratio sollicita. Provisio
discreta operationis exemplaris
expressio certa. Et malorum accidentium
correctio secura ¶ Intentio non
est vera quia quis intendit me
deri fallaciter vel ignoranter ¶
Consideratio non est [illegible] quae
[illegible] vel diminuta ¶ Provisio
non est discreta si medicus [illegible]
[illegible] operando vel [illegible] prognosti
cat fabulatur ¶ Exemplaris opera
tionis expressio vel impressio [illegible]
[illegible] in [illegible] et [illegible]
egro in corpore et medicinam [illegible]
¶ In corrigendo mala accidentia [illegible]
[illegible] medicus et [illegible]
[illegible] in suo ope
re hoc ¶ [illegible] vel prima in
tentio medici esse debet ut sana
corpora conservando et similia ad sa
[illegible] operatus [illegible]
[illegible] de quo [illegible]
primo libro operis mei quod in
[illegible] ubi [illegible] libros
de conservatione [illegible]

sanitatis habent reddere. ¶ Intentio
secunda medici est scilicet corpora dissipa-
ta et debilitata secundum humorum vi-
tam alterata et confortata ad qua-
ntum redundare sicut et membra dis-
sipata per evacuationem et resolutionem
ex calido excedente citra / alte-
ramus et confortamus cum rebus contrarie
qualitatis ut cum frigidis stipticis
et reprimere cum illis que ad intra
dissipata reportare habent et appe-
titum et si sola caliditas est ledens
sola frigida alterant et confortant
et sic est ex frigide ledente siccitate
vel humiditate quia per res contrarie qualitatis
fit reductio ad temperamentum ¶ Si
non sunt plures qualitates ledentes
plures sunt medicine contrarie qualitatis
ad reductionem bonam faciendam
Et si lesio in corde humano con-
tingat ex passionibus anime
alie passiones anime per eas
ledentibus contrarie inducantur ut
contra sollicitudinem solacium
contra iram leticia et quod tristi-
tiam gaudium provocetur et cum
hoc conferet et cantica dulcia ad
audiendum et sermones que fumos
melancolie depellat et confirmat
quantum rei natura exigit et requi-
rit ¶ Intentio tertia est scilicet ut
corpora lesa per humorum superfluitatem
vel eorum malas qualitates ad sanitatem
reducantur et sic intendimus purgare
superfluum per flegma et vetera fac
evacuare et alios humores si
superflue habundat et ledunt per
medicinam evacuare secundum ap-
titudinem materie et loci per quod est
humor educendus malas non
qualitates humorum cum medicinis
debitis corrigentibus reprimimus
et apposite removemus et hoc

quando magis preparata vel manifeste
digesta medicatur et non cruda
generat aliquibus tamen propter malas qualitates
humorum ut in colera prassina
et eruginosa secundum digestionem e-
vacuamus secundum humorum qualitatem
mala timemus quod ante quod ille
humor digeratur moreretur paciens
et in colica deflente victum
expectando digestionem omnis cum
clistri tamen educimus ne per in-
tensum dolorem ante quod materia
digeri possit interficiat patien-
tem. Ubi non sine periculo digestionem
materie expectare possumus materiam
nocivam alteramus et digerimus
et postea digestam cum medicinam materiam
educimus ¶ Dicte autem omnes
modos purgandi humores
nocivos non licet hic locum
habet in meo alphabeto plenius
continetur. ¶ Intentio quarta medici
est scilicet ut aliquibus tamen per viam contrariam
educendi materia nocens ducatur
ut partem ad alium locum vel
exitum ut exalari possit dimit-
tatur vel si hoc non potest materia et
capta sit in sistema ut amborum
nobilis dimittatur et ad locum ca-
rnosum et apertum aptum trahatur
¶ Sic in febribus acutis cum ma-
teria parata caput repetet
et timemus de alienatione dimittimus
sanguinem illum et ad extrema
attrahimus per fortes fricatos
et ligaturas ad manum et
brachiorum et per fricationes fortes
et ligaturas tybiarum crurum
ut aptitudinibus superioribus materia le-
dens dimittatur et ex ad extremita-
tes attrahatur ¶ Intentio quin-
ta certo et ledimus ...
membra que retinentia ...
retinendo confortare et fortificare

retinere valeant ut in fluxu
ventris et ca et vomitu et emoroy
darum et in fluxu sanguinis narium
et vomitu et catarro et reuma
te quia ista conueniunt quod debi te
virtutis membrorum contentiue i(m)pedas
confortantque membra debilitata
et virtutes corporis cum calidis et potio
bus et medicatis secundum quod caliditas
vel frigiditas est admixta ¶ Simi
cum debilitate virtutis contentiue fuit
humor peccans causa fluxus et
expulsione talem cum oportet am
putare illam causam fluxus pur
gando et educendo illum humorem
cum medicina laxatiua que postea
se vestigium bone constrictionis de
relinquat Sicut reubarbarum datum
purgat coleram [illegible] que causa e
fluxus ventris ¶ Item et pri
ma damascena et [illegible] purgat
et postea constringit mirabolani in tali
operatione sunt efficaces quia purgant
humores et postea constringunt et [illegible]
causam aufert [illegible] sic fluxus
non stringere per fluxum quia materia humo
ris que fluxum ventris causat e
ducta per medicinam conuenientem
que postea relinquunt vestigium constric
tionis restringitur seu verum cessat
fluxus quod causa cessat et eo sic
fluxus in parte illa residuo dicta
sit confortata stiptica ut virtus
contentiua confortetur et sedetur fluxus
totaliter et materia retineat que retinere
debuit ¶ Secundo intendimus
dolorem auferre seu mitigare quod
fit modis pluribus et diuersis vel
nomine fit cum in aliquo membro
non nobili ut in manu pede
vel mamilla pustula mala
venenosa vel cancer antiquus
et quorum fuit dolore causans quod
tiorum et tunc [illegible] in feretro et
pretio maiori fuit cirurgici sit
dolorem et morbum auferunt cum
membrorum in quo dolor et morbus

et amputando Et de cura tali vel
ablatione doloris ad me non per
tinet quia nec facio nec facere in
tendo cura tale lapido cum sic face
re est inquirens neque culpa ¶
Secundo sedatur dolor aliud vel
aufertur per medicinam stupefacientem
stipticam vel applicatam super locum
et hoc non fit nisi in necessitate mag
na cum quis passibilis valde et
timorosus magis [illegible] manus
medici vitando datur potus sen
pe [illegible] ipsum auferens ut in
ipso fiat eo non resistente et postea
hec nocumenta que eueniunt cerebro
vel aliis membris expectatoe tali
cum talis apertinis [illegible]
et aceto assis calo ut melius
penitent [illegible] ¶ Sic quidam
quidam equum stupefecit quod ere
debatur mortuus et emit eum
pinguedine et ante et venditor
hospite recedente emptor cum
spongia intincta in calo aceto
decoctionis [illegible] calorem
apertiuorum ad nares equi plures
applicata equum excitauit et
sanum retinuit et sic mitigare
vel auferre dolorem in ipse dicitur quia
ipse aufert vel stupefacit sensum
quo dolor percipi possit ¶ Et tamen
magna cautele ne vires doloris
constringat talia narcotica et stupe
factiua ministretur ad tollendum dolo
rem ¶ Secundo mitigamus vel vi
nus tollimus dolorem cum causam do
loris amputamus ut in magno
dolore capitis vel oculorum quod sag
uinis habundante ad tollendum do
lorem sagine minuimus et aufertur dolor
postquam quia sedatur dolore in passi
one talica et fluite auferimus po
stquam quod sedamus cum clistere educen
te dominum humore qui dolorem causat et
quicquid modum postquam morbum curamus
quia dolore sedamus [illegible] dolor

auferatur. ¶ Et homo sedamus dolorem cum membris doloris ex mala complexione calida vel frigida vel sicca sine humore vntos apponendo vel applicando aliquam quoque contrariis ut si caput dolet sola caliditate apponimus in frigida caput nec olim rosaceum cum aceto vel aqua rosacea vel solatri vel camfora vel viola et cum sicca sola frigiditate patiamus talem elevarium ad similem medicum ut dyacaminpiscon dya galanga dyacalamentum vel dya nuta et costinus unguentum ex cum oleo laurino nardino marciaton et huiusmodi per istum modum sit, dolorem auferimus vel mitigamus primo et postea sedamus et auferimus postea totaliter et dispensamus sicut curamus. ¶ Et homo sedamus vel curamus dolorem qui est ex mala cum divisione et dissipatione membri ledentis vel quia huiusmodi ex superfluitate et intemperie certa ¶ Et homo et quandoque sedamus vel mitigamus dolorem et membris aliquis per medicinas contrarias superfluitatis et saniant resolutivas vel sunt camomilla mellilotum et psilia huius et oleum camomille et oleum anetinum quod sunt anodina medicina et dolorem mitigantia medicina contraria quare et sibi ut simile calori naturali membri quod et dolorem quod et molat membris remanet calorem naturalem membri digerit materiam que dolorem causat et superfluitate sue et cum amicabili calore datum materiam resolvit superfluitate et attenuat et rarefacit et poros cutis aperit et facit egredi per fumum et vaporem illud quod dolorem causabat et sic dolorem mitigat et alia palliative mitigando totum dolorem sedat et ideo antonomatice talis medicina dicitur doloris mitigativa quia maior quis agilitas doloris mitigatur quam ad curam morbi primo frequenter morbo inquiete per talem medicinam dolor in tempus mitigatur et non in tempus frequentes sedatur ut in dolore oblationem et in dolore ut curantur sine passione arteticam et ut in dolore acutum quasi aperte et similibus aliis. ¶ Decimo septimo autem de quibus ad reconcedum difformitatem talium partem corporis humani et pulchritudinem in dinocendo sicut cum color faciei possit per artem medicine emendari et ungues corporis planeque fiant et mundari de macula in eis vel similibus et sicut est de omnibus huiusmodi superfluitatibus vel corrosis vel fedis coloris et sic de aliis de quibus dicitur in quinto libro almansoris

Iam et medicandas considerationes que quidam sunt notande que valde sunt practicati quas propter quamdam brevitatem hic pono. Et nunc non vult amplius considerationes vel plures assumere videas in tractatu libratoris de ingeniis curandi vel in dictis Galieni / in a tegni sua. ¶ Primo consideratur complexio patientis qualis sit naturalis et consideratur complexio totius corporis per signa ubi quia ¶ Cum corpus est macilentum naturaliter et pilosum ita quod non solum in capite mento et inguine et sub ascellis nigrum corpus in ventre pilos similiter et in pectore et brachiis et coxa et tibiis pilis advenient copiose iudicatur corpus complexio calida quia colera que est calida et sicca dominatur in toto corpore naturaliter ideo reddit corpus talem et siccum ad similitudinem sui. ¶ Cum non est clarus et promptus ad motum localem velox quod loquela et maturitas magis attestatur super complexionem colericam et ideo cum sit supra propriamus et intellectum apprehendimus talia signa in corpore quem medicamus sicut etc. Et secundum istum modum medicamus de captis prima de sagineo per signa sibi associata et de flegmatico per propria signa et de melicoso per

sua signa ¶ Et nondum est quod non
solum considerandum est de complexione
corporis manifesta per totum dom
num vel alterius humoris in toto
corpore quia quandoque complexio to
tius corporis non est manifesta
sed dubia et occulta ¶ Secundo est
considerandum est de complexione me
brorum et specialiter principalium quia
quandoque complexio debilis contraria
complexioni cordis et complexio
plus debito forti contraria
complexioni capitis vel hepatis in Tegni parte
de signis ideo consideratio complexionis
est consideratio multiplex et
propter hoc et propter malas proprietates
in materia fixa que ignorantur a nobis
et propter multitudinem compositionis in homine
quoniam est ultima compositio sunt vari
etates multe et proprietates in homine
et malitie nobis occulte de istis
vide in 6 parte colliget ubi
Averroys ponit quod impossibile non
est quod sint duo homines similes eius
dem complexionis specie et similis vir
tutis et unus tamen extenditur usque
ad finem vite naturalis in alio non
in eadem regione convenienter mali
generabunt humores que mortem in
ducent simpliciter ante meliorem finem
vite naturalem ¶ Et causa huius est quia
in eius complexione est mala propria
tas fixa que causa est non sed malitia
tia in eo generare quamvis sit propria
tas ignorantur ¶ Et causa huius ignorantie
est quia in nativitate tot
sunt proprietates fixe quod eas perfecte
cognoscere nequimus et hoc accidit
propter proprietatum infinitate sicut
in naturali philosophia est declaratum quod quo
niam licet activa propria fixa sit acci
dentibus i. post activa que manet
a forma | et sic activa in materia sunt
de multitudine varietatum que in
nativitate in individuorum in veniunt
quod admodum activa propria forme
sunt de multitudine varietatum que
in moralitatibus individuorum homi
num inveniuntur et totum hoc est quod
in homine multe species compositionum
inveniuntur quia est ultima compo
sitio et ob hoc proveniunt occultatio
varietatis proprietatum que in nativitate
et moralitatibus individuorum in
veniuntur quoniam infinitis in
dividuorum quia ad nos contact
notitia secundum Averroys Et propter hoc
sed pronosticans complexionis similiter con
siderata sicut gradus lapsus
et modus redeundi et agnoscatur
an quamvis an fatalis sit mor
bus ¶ Tertio considerandum utrum virtus
sit an sit fortis debilis vel defecta
in forti virtute operatur medicus
secundum minus in debili cum timore
sed quando virtus est defecta medicum
quod de pronosticare potest medicari
non expedit quia sive a ten
dat confortare sive alterare vel di
gerere sive expellere sive conservare
sive mutare virtute defecta nichil
faciat secundum quod habetur in Tegni Gali
parte de causis ubi dicit cum virtus
natura quedam operatio est medicus
non minister Et vult Galienus de
propriam virtutem corporis regitiva
intelligere secundum quam conservat
sanitatem et sanat egritudinem et
regulat deperditum et restaurat
¶ Si non virtus est debilis agendum
est ut confortetur ne deficiat vir
propter virtutem conservanda et confortanda
in febribus acutis datur aliquando cito
cibus circa principium morbi aliquando et in
statu Et est similiter quod aliquando virtus
debilis est propter i. animorum sive animas
sicut per carentiam nutrimenti sive
evacuatione in amente tamen
dico est abstinentia imponenda propter
morbum sed cibus dandus est ut
virtus confortetur ¶ Et si virtus
debilis est propter malas qualitates materiam
expellere et expelleret sunt ille

qualitates et amouere de proposse
et semper confortatiua virtutis
danda sunt ¶ Si autem contrarium sit
debilis virtus ut in debilibus
in tempore suo mitigandi sunt
dolores et virtus alteratur et postea con
fortanda sed non tunc in tem
doloris vel in quantitate contraria et
confortatiuis quantitatis sit ¶ Item
ad virtus debilis sit ante repletionem
non cum summus abundans uel te
nui dieta quia in hoc multi me
dici sunt decepti cum videt patien
tem debilem per signa aliqua esti
mat virtutem esse debilitatam primo
animaduertit cum sit per repletionem
et habent cum anime pullorum et
pullos gallinarum et addunt repletionem
repletioni et eger cito suffoca
tur accidit aliis syncopizantibus
per imperitos medicos quia conside
rant quod virtus est debilis uel defi
cit sed ignorant quod talis debili
tas virtutis est per repletionem quomodo
a multiplicato humore deficit
vnde in alphabeto mag. vbi
virtus deficit. Et quia sunt conside
randa est de virtutis regimine cor
poris fortitudine et debilitate
vel defectu in generali sunt et parti
cularius considerandum est de virtutibus
actualibus spiritualibus et naturalibus
et de virtute membrorum tam prin
cipalium quam aliorum membrorum no
bilium ut sunt pulmo stomachus dia
fragma et aliorum similium ¶ Ter
tio considerandum est morbus qualis
sit et que est causa eius et in quo
membro est morbus et que sunt
accidentia que morbum sequi solent
qualis sit an sit contra sola qualitate
mala vel cum humoris vicio et an
sit morbus acutus vel non
acutus continuus vel interpolla
tus longus vel breuis pernicio
sus vel salubris et an morbus
sit simplex vel compositus et an
sit complexioni etati et tempori conueniens

vel contrarius quia si contrarius est for
tior est lapsus citius cum
ledit membrum secundum aliquos quod ac
cidit vel calidum accidit quod apud
contrario et longe informatur et
de facilius calidum conueniunt imponit
et dominatur in membro suo quod in me
bro calido et difficilius redditur
ad sanitatem natura. Et considerandum an
sit sanguis vel colera vel flegma vel
melancolia vel composita ex horum con
binatione vel corruptione et vel con
siderandum in quo membro est mor
bus et si morbus extendat se
ad multa membra ut sic consi
derandum est in quo membro sit ma
teria morbi i. Si sic an in isto vel
capite et si est materia cum accidentalibus
morbum faciens an sit in pec
tore vel pulmone vel in ma
lorum capitis causa an sit in
eccentrica capitis vel stomacho et sit
de similibus huius ¶ Considerato de
de morbo an sit conueniens com
plexioni etati et tempori vel contrarius
vtilis est valde ad cognoscendum
quando lapsus et quando redditur
causus ¶ Considerandum est de acci
dentibus morbi ad hoc vtile est
ut primo fiat et prohibeat
nec aliud accidens eueniret vel sal
tem ut minus et tollerabilius
veniat et cum veniat et cum
venerit quomodo possit vel mitigari
vel tolli sicut et accidens sequitur prohi
bemus posse ne veniat frene
sis et cum venit agimus contra frene
sim fortius quod contra sic quod fre
nesis est magis periculosa et
sitim vigilias et constipationem
si possimus prohibemus et si non
possumus prohibere mitigamus
vel si possumus tollimus ¶ Ter
tio considerato est de regimine et est
simplex quia considerandum est vnde
debet sumi et quando et sumitur deambulatio

Et

et medicine consilio uti oportet
quia patiens acuta febre
in regione multum calida oportet
uti plus frigidis in dieta et
medicina quam si infirmaretur
in regione frigida et plus re-
gio frigida admittit dimi-
nucionem quam regio calida quia magis
replet et magis virtutem di-
gestivam dissolvit ¶ Similiter
magis considerat regio in qua multi
tenus et habitantes et peritiores
aer et dispositio et naturalis uel
non naturalis efficitur quia secundum natu-
ram eius aere et regione et
ideo addere uel prohibere ¶ Ter-
cio de statu hominis consideracione
erant multa medicinam dando
laxativa medicinam forte
in regione calida sicut et frigida
uel debile contra statum in regio-
ne calida ¶ Et patienti in regio-
ne calida forte acuta minus dandum
est ei de laxativis quam illi qui
venit ex regione sua frigida qui
habet virtutem forciorem et humores
magis grossos purgandos
¶ Quinta consideracio est de con-
suetudine et tempore et similiter quamque
consideranda de consuetudine habitus
in infirmitate ¶ Primo consideranda
est in primis sanus consueverit
sumere medicinas et facere flebo-
tomias pro conservacione sanitatis
et quas alias fuit in firmis et
infirmitatibus tempore consuevit uti
medicinis et flebotomia uel non quia
consuetus ad hoc facilius et
securius tam sanus quam infirmus tali
quam non consuetus quoniam non
consuetus ad hanc quia non oportet cau-
tela magna agatur in medi-
cando ¶ 2o considerandum quo alias
tempore consuevit uti sompno
et quo uti solet quia infirmabatur
et secundum hoc competit dieta et
si consueta non sunt propter infirmi-
tatem corrigatur corpus maliciam
uel tempore consuetudini et per
satis fiat ¶ Tercio considerandum est
consuetudo infirmi utrum sit so-
cius cum fuerat sanus an sit
faber uel alia arte laboris fa-
consuetus quae membra dura
facit uel operans forti et fre-
quenti exercitu in quibus solent
carnes et membra esse duri-
ora et forciora delicatis et
talibus quam medicinas forciores
dare et continuare grossiores ¶
Quarta consideracio de consue-
tudine eius scilicet si in sanis
sunt delicate ut iuvenes et
generose vires quae solent mem-
bra debilia et facilia ad con-
tinencias recipiendas parata
et secundum hoc quam canonicis cum
laxativis et communicato proposito di-
ete uel quasi alia contra sue con-
suetudini laedatur in medicando
¶ Quinta consideracio est de consuetu-
dine in sanis ut videatur in-
qualitate mores consuevit sa-
nus habere si benignus prodigus
humilis letus iudicius fuit
et honestus secundum hoc in medicinis
et ministrare ¶ Si non fuit
superbus in vicius iracundus tri-
mendax gulosus luxuriosus
et malicosus fuit et secundum hoc
respondere ad medicinas est quaerere
tres ad regimen uel quaerere cor-
rigendum malos mores uel
saltem aciua mala que possent im-
pedire uel omnerare et ideo
condescende consuetudini hec
non forte et violenter corrigen-
tes ad contra consuetudinem et
paulatim et amicabiliter ¶ De
consideracione temporis nativitatis
et imperius medicinis quod in calido
tempore aliter medetur quam frigido quia
in calido tempore et secundum morbum
non dare calida illa dantur quod sunt

nunc calida vel in inicio quartane vel eciam febris aliquibus tercianis in fine eius tempore sed non morbum similiter sed danda debent debiliora vel in inicio quartane vel eciam calidis quibusdam terciane in similiter in dicta in fine tempore placella albaria et condimenta conceduntur et in tempore caloris fructus pla[illegible]

Primo predicatur an morbus sit curabilis vel non. Et si non est curabilis aut est morbus acutus qui cito interficit et ibi non est medicus operans medicandi sed mortem pronosticandi et eius honore cede. Si morbus est cronicus sit medicus caveat nobiles medicinas honestas consulet non morbi malicia maiore et vita egri prolongetur. ¶ Secundo predicatur an eger curabilis habeat facultatem adiuvandam secundum quae ad curam eius requirit vel non. Si pauper est et insufficiens ad hoc medicinas complete ad hoc medicum secundum artem mederi non potest propter aliquid et consulere non potest secundum facultatem et possibilitatem suam habeat regimen et aliquas medicinas leves per quas aliquo subveniant morbum debilitando et naturam aliquando confortando vitam prolongant et dolores [illegible] et minuunt. Unde in pamphilo admissa [illegible] precaverunt in fine quod si necessaria complete haberet finaliter [illegible] convalesceret. ¶ Tercio predicatur medicus si infirmus sit obediens quia si inobediens est constat medicus secundum artem medicando non potest procedere cum honore unde melius est non si fieri potest deserere

quia si fieri non potest propter personae potenciam tunc plures [illegible] malum quia per inobedienciam eius contingit et hoc causa et accidentia peccatis ab animalis in fine eo quod propter inobedienciam eius eger non potest proficere ut deberet et semper dicitur quia se ipsum interficit qui precepta medici non custodit. ¶ Quarto predicatur an ministri eius et infirmi cura agant secundum precepta medici nec aliquid contra mandata et mutet unde utile esset quod duos haberet solacia medicus [illegible] medicine quorum unus esset eius in infirmo permanendum dicere et alius pro aliam medicitatem dici et ideo et cum nocte non sit unus permanens esset ut contra debet fieri in aliis propter vel dando vice fiet et requirere in vigilando et sudore concedo et alia [illegible] secundum quod sepe frequenter [illegible] absencia medici ministri infirmo quae prohibita sunt a medico prohibet et quae infirmus sumere deberet removent et non prohibet et hoc faciunt ad complacenciam infirmi et accidunt in infirmo mutationes male et accidit periculosa et dicunt ministri et eger quod nichil est secundum ea in fine [illegible] quod medicus ordinavit et debuit sic medicans in frequenter mutatur eger medicus [illegible] in [illegible] et [illegible] medicum egrum et ministros medicantes et fallentes melius esset curam deserere quam tenere. ¶ Quinto predicandum est an quis medicine ministrentur ut medicine fiant fideliter secundum quod medicus ordinavit nec in fine quod propter quo pro

nescientes ponatur et mercedes
virtute iam vetustate amise-
runt vel aliunde infecte po-
natur et ut fiant decoctiones
electuaria syropi et intima
vel emplastra sine errore propter hoc
solent insurgere aliqui famosi
practici et quidam ponunt
ad medicinas ordinata sed
quia tediosum esset ad hoc plures
medicinas solum in scriptis tradunt
appotecariis que fieri debent pro
infirmis et qualiter de fine
vel diminute vel inordinate
sunt posite quamvis ignorant

De modo medendi habetur in
Dinees alphabeto littera C
complexionis hic autem loquor
de experimentali operatione quia
exemplare voco quod exem-
plo unius operationis solet
haberi que via experimentali o-
perari in aliis. ¶ Secundum artem
particulares medicinae nullas tales
operationes particulares vel exem-
plares. Etiam si Galienus
Rasis vel alii auctores intu-
lerunt in suis operationibus
acceptant ergo considerata com-
plexione in fine et virtute et
causa morbi et quantitate virtute
medicinae tali cause et virtuti
infirmi convenienti quia aliter
operatio posset esse fallax.

Unde Damascenus in am-
phorismis suis dicit tale
de experimento sunt tamen fal-
lax est. In suis experimenta-
libus operationibus dico
est scientia omnis scripte absque
et ita etiam Ergo quod medicina
sola multa quod morbus sit simplex
quod medicina non valeat ad
contraria et tamen dico et sit simplex
et narro quod medicina sola

gradu convenienti super dispositionem
morbi. ¶ Secundo quod attendatur
accio finalis medicine secundum ...
quod sepe probetur. ¶ Tertio
quod probetur et experimentetur
in corpore humano quia si
aliis experta est in homine fallax
est de hiis secundum quod dicitur
complanatio hec in alphabeto
meo ubi littera C ibi experimen-
tum. Secundum quod Avicenna
primo fen 3 dicit quod experimen-
tum in hoc vincit rationem quod
malus cibus consuetus meli-
or est bono cibo non consueto.

¶ Ethilator in tractatu suo de
urinis dicit quod magis est
credendum experto quam rationi ubi
non experimentis concordat ratio
et sunt quasi impossibilia scire
quod regiones in urina de-
serviunt regionibus corporis
et hec sine ratione et intellectu
sed postea fatetur se esse victum
per experimentum et declarat per
multa ubi de regionibus
urine tractat quod experientia
urine vincit quod regiones
in urina signant significare di-
versa membra per regionibus corporis
et concludit sic experimentum est
cui ratio deficit vincit rationem
et ego dico cum Damasceno
quod credo experimentum sine ratione
fallax est hoc est credere medi-
cinali operationi sine experimentali
sine cognitione virtutis et
complexionis et consuetudinis
patientis sine cognitione
cause morbi et virtutis medicine
que cognoscitur per rationem hec
fallax est et operatio casualis

reculare ¶ Et dicto ad primam
quod ubi ratio dictat quod cibus de se
melior utcumque sed ex melior et ad
complexionem probatur quod cibus peior
delectabilior melius convenit utcumque aliter
quam cibus ille qui in se me-
lior est et non consuetus et sic vi-
detur quod complexio vincat ratio-
nem non est de cibo in veritate quod re-
peior sed melius convenit ¶ Sed
ratio in veritate ex parte utentis
quia cibus delectabilior in se convenit
melius utcumque quia videlicet
ex consuetudine que est altera
natura delectatur utens in cibo
consueto et ideo natura ipsum delecta-
biliter in se amplecti et re-
tinet et melius digerit et ideo
sibi melius convenit ¶ Cibus
non melior in se non consuetus
ab utente non accipit tam delecta-
biliter sicut cibus consuetus nec
ita bene operatur in ipsum digeren-
do et ideo sibi non ita bene convenit
ut cibus consuetus et iste con-
tradicit ratio tamen complexio et com-
plexionem tamen ratione que ratio ac-
cipitur ex parte utentis et non
ex parte sibi vel qualitatum cibi et
in hoc tamen non credimus complexio-
nem [illegible] ¶ Sed primus ex parte sunt
medici quia ita cibus delectabilior
melius convenit et propter hoc investiga-
verunt quare tunc hoc esset possibile
et invenerunt quod esset propter de-
lectationem quia hominibus utentes tali
consueto et sic propter complexionem
rationem et tamen tale assignaverunt
¶ Et sic libera dicta et aliis partibus compe-
tentia de qua dicta regiminibus
in urinis assignaverunt causas
de forme qua dicta regiminibus
corporis investigatas prohabita
diligenti | De cibo bono

in se vel potu que aliquis natura
abhorret ut quidam caseum
non comedunt quidam vinum
non bibunt clarum et est propter compleri
tam nostram quod natura contrariatur tali-
bus vel potu ¶ Sed cum contra-
ri nulla est ratio inventa et sic est
de medicina cum natura patitur
contrariatur unde contrarietas per com-
plexionem scitur et hic vincit com-
plexionem rationem quia compl-
exio credit tamen nulla ratio na-
tura resistere potest et ideo complexio-
nales operationes fiunt in com-
plexionibus ¶ Galienus et Rasi
dicuntur in quibus sunt cer-
tes cure egritudinis sunt que
mentes et tamen non constant quia
non conveniunt talibus aliqua
natura patitur contraria toti medi-
cine vel aliorum cuius propter et hoc
quod solebam in dictando sanos
et egros et cetera et medicandos con-
suetudine corporum et in dispositio-
ne corporis ad aliud aliquid vel potum
vel ad aliquam medicinam investigare
et nullam inveniam vel medicinam
quod corporis natura abhorruit multum
tamen inveni aliquas personas
que nullam medicinam nisi cum
in dispositione nec sumere potue-
runt ubi ainsi sudat ut in cu-
barbam ¶ Et quasdam personas
sciui que nichil dulcia quanta
accipiunt et conquesti videlicet
tamen nec ad aliquid aliale
vel medicinale tale ordinavi
tale quantitatem medicine cum
quocumque in qua nichil erat
horribile habebatur ¶ Alii
venerunt operationes complexio-
nales vel complexione quedam
administrationes medicinarum
quantitatem ad egritudines dictas
quibus aliqui plus et pluries uti-
liter usi sunt sic sunt composita

Dab(ilis) et competenta, debilis et p(ro)p(ter) istu(m)
modu(m) i(n) veni efficacia(m) magi(stri)
magna(m) et etiam in quibus d(ic)t(is)
operationibus de quibus alii i(n)
pr(a)ctica mea usuali sit i(n) h(oc) h(o)
c(apitul)o o(mn)i consiliis meis q(uo)d n(on) co(m)pe-
tit nomini dico h(oc) b(e)n(e) est
experie(n)cia bona et in aggregato
meo sicut in h(oc) 2o consilii p(er)
d(ic)ta duo q(ue) u(sque) in fine op(er)ationis
auctore aliquo ut Serapion(e)
vel alio(rum) aliq(uo) et alii po-
no loco auctor(um) h(oc) vocabulu(m)
experientia

Quo(n)do h(ab)etur in causone
et f(e)b(re) t(er)tiana et aliis acu-
tis cu(m) tendi(n)ib(us) acciu(m) quor(um)
sic mala co(n)sistit ut oportet
medicu(m) plus et curatis co(n)tra
acci(dentia) i(n)medi(a)te quidem q(uam) c(ur)a(re)
morbi c(ur)ativa(m). ¶ Et alii
s(un)t dolores ita fortes in egro
ex morbo q(uo)d dolor timet vir-
tute(m) p(ro)st(er)nit q(ua)m m(ateri)a morbi
digeratur ut p(atet) in colica et
arthetica et dolore ocul(orum) et q(ua)si
is in uno quoque morbo ad
que co(n)currunt acci(dentia) mala et
acci(dentia) s(un)t p(ro)nc malicie et di-
cu(n)tur mala ut s(un)t ariditas
lingue et siti(s) et co(n)stipatio ven-
tris in febribus no(n) acutis q(ue)
s(un)t magne malicie ut in
febribus cum p(er)stulaci(oni)s lig-
ue (et) exco(ri)acio arterie et
difficultas anhelitus et dicu(n)t(ur)
mala valde. Item acci(dentia) que
dicu(n)t(ur) s(un)t maioris malicie ut
in febre acuta frenesis si-
de(r) dyaforetica cardiacus
et febris torsio intestinorum in
colica vel yliaca q(uia) h(ec) s(un)t p(er)-
fina acci(dentia) in acutib(us) p(ri)nc(ipalis)
malicie c(on)tingen(ti)a s(un)t acci(dentia)

Ideo p(r)i(us) agendu(m) e(st) ad curandu(m)
morbu(m) an(te)q(uam) acci(dens). In acuti-
bus aut(em) magne malicie for-
tius agetur co(n)tra acci(dens) s(ed) t(ame)n
p(ro)p(ter) h(oc) cura morbi an(te)q(uam) e(st) acci(dens)
no(n) e(st) dimittenda. ¶ In gra(n)alib(us)
p(er)icul(is) et magne malicie q(ue)
negligenda p(re)ponenda et p(ro)p(ter)
ponenda e(st) cura morbi et
tendendu(m) e(st) q(uod) tolle(re) cura re-
macionem vel remissionem
acutatis ut ia(m) dixi est de fre-
nesi et colica et sic intellige
d(ic)to de forti dolore aurium den-
tiu(m) et oculorum in forti dolore
articul(orum) et fluxu sanguinis mal-
um. Emathanomatis et sinde
dyaforeticis et sincopi et aliis
sinthanomatibus vehemen-
tis p(er)iculi de quib(us) d(ic)tum e(st) i(n) cau-
sone et f(e)b(re) t(er)tiana et in dolore
in fine de fluxu ventris
sinthanomaticis p(ro)pt(er) medicina(m)
laxativa(m) data(m). Et dicas
dolorib(us) q(uo)d h(ic) e(st) in(con)ve(n)iens
p(ro)pter te et ul(tim)a(m) et p(ro)pter h(oc) fluxus
cu(m) re q(uia) humores fuerunt
disp(ar)ati ad exitu(m) p(ro)p(ter) d(i)gestio(n)em
cor(um) co(m)plete s(e)c(un)d(u)m t(ame)n co(n)tinu-
it ude(m) nec ad eas expellen-
du(m) et p(ro)p(ter) virtute(m) co(n)pulsiva(m)
forte q(uibus) co(n)iunctis et si
nulla medicina laxativa
detur cu(m) expellit humor
digestus in q(ua)nt(itat)e magna et
si vie sunt canales sive am-
ple faciliu(s) fluunt et humores
expellu(n)tur et si humor p(ro)cedit
acutus humori digesto est
fluxus eo ocdens et forsan
excorians intestina et de ist(is)
no(n) p(er) medicus sic p(ro)p(ter)cave
u(n)de ist(e) ignoravit si d(ic)tus fluxus
ne veniat detur medicina
laxativa est fluxus sinthomo

concedens aut quia medicina
data fuit minus multa vel for
tis aut propter fluxibilitatem humorum
solidorum vel propter humorum flema
ticorum resolucionem vel propter malam
qualitatem humorum melior Re
medium statim ligentur sub
ascellis brachia vel circa pedes
vel manus fortiter compescere
sopnus et si non potest dormire per
noctem sudet sic intret balneum
et stet statim corporis statim ex
eat si ibi sudor non cognoscatur sta
tim impona pectori hec si fluxus
sic non stringatur ponantur ventose
sub ypocondriis et inter spatu
las et in renibus et si hoc non
sufficit detur ad bibendum decoc
to gummi arabici dragaganti rosarum
et masticis Item fiat fomentum
de tracta cum de cortice masticis
cis et lauri et si oportet cum
pto venter et latera cum arna
glossa virga pastoris balausti
a et similibus sed post compositum antid
ri. p. Secundum Gerardum intrat
balneum aque tepide non vis
medicine evaporet sed non sit
ibi diu nec supra calefiat et ex
ma ligentur fortius ut vapores
ad extrema derivantur et ventosa
nte antique galline vel turbis
et cum dictis perdicas in quo sit
plus dragaganti et gummi arabici ipsum
confortat et stringit et conglutinat
Item cum eodem intus ponatur
farina ordei ut pulices spissi fi
ant et post cum omnibus pulvis
de constrictivis et parum de bolo.
Item non detur in aggratto meo
cortex castanee sed aqua coquatur
et aqua bibatur fluxum retinet ex
medicina laxativa suspta generi
ente Ego decoquo testa sed
f. plantaginis in aqua pluviali
et do cum simplice post aliquid
lenitivum constrictivum et confortativum
nec tamarindi vel ...
et rosa dat ad bibendum aqua rosa

in qua galoffi sunt cocti nec
hec in meo aggratto cum galoff
bus quibus scamonea ut medi
cina laxativa fluxum facies
adheret in villis stomachi vel in
testinorum et masticis confert fluxui
ni qui fit ex medicina in ag
gratto meo hec

Hoc opus Ego Thomas di
ctus sedis Apostolice gratia Episcopus Sa
reptensis ordinis premonstratensium me
dicus Wratislaviensis in Civitate
Wratislaviensi incepi compilare Anno
domini M.CCC.LX° et anno etatis
mee LXIII° postquam aliis
medicis ... practicaveram in ista
Civitate XXXIII annis practicavi
et deo cooperante in eadem civitate
inceptum opus complevi deo sit
laus et gloria in secula seculorum
Amen

Explicit

Explicit liber quartus operis
cuius meo quod medicis competit
practicam que practica mea v
ocatur est ... et compotati
nalis ... deo sit laus qui quod bonum
est mortalibus prestat amen

... 33 ...
... et ... hic ...
... et ...
36 ...
...
...
... 33 ...

pp alend xpe adventu sanguine Jhesu
Benedicti Xara Corpus terra salutem et vicem
gressus gradit sanguine
Summa resurrecta 8x d
[illegible]
[illegible]

Ut sigum pbis
in anno q
q in respectt
f j ff de
cctio r
dote r
renti
ex sfure
mandato d Fraite
r ff. euipsey

187

